GEREFORMEERD

DEEL IX.
No. 1.

ONDER REDACTIE VAN
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

JANUARI,
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

INHOUD.

Kroniek.

NIET zonder schroom, niet zonder aarzeling, maar in het vertrouwen, dat de steun ons vóór den oorlog verleend ons nu niet zal worden onthouden, zenden wij andermaal het *Gereformeerd Maandblad* de kerkelijke en godsdienstige wereld in. Vraagt men of er behoefte bestaat aan zulk een maandschrift, dan is ons antwoord eenvoudig: Er *was* behoefte en die behoefte is nog niet geweken. Wij namen een heel eigenaardige plaats in onder de vele tijdschriften die vroeger bij onze lezers kwamen aankloppen. De politieke *censor librorum* (boeken en brieven-censor) had vrij spel in ons land tijdens den oorlog, en daarom moesten wij wachten op betere en meer stille tijden. Middelerwijl ontbrak het niet aan waardeering, aan belangstelling. Predikanten, zendelingen, kerkeraadsleden, vroegen ons meer dan eens :—" Zult gij uwe taak niet weer aanvaarden ?" Hierdoor aangemoedigd treden wij andermaal op het tooneel waar we tot hiertoe onze rol hebben gespeeld, in de hoop dat onze kennissen ons welkom zullen heeten en dat nieuwe kennissen ons met hartelijke waardeering zullen ontvangen. Ontvang ons dan geachte lezer, met welwillendheid. Steun ons met uwe aanbeveling, zend ons de namen van nieuwe inteekenaren. Help ons aan de middelen, in klinkende munt, ter voortzetting van dezen arbeid. Aan onzen kant zal het niet ontbreken aan diezelfde welwillendheid, waarop wij ons thans bij onze lezers beroepen.

Maar waarom niet wachten en zien of er mogelijk één Kerkblad voor geheel Zuid Afrika in het licht zal verschijnen ? 't Is immers de eeuw van amalgamatie, confederatie, concentratie, centralisatie. Wij hebben gewacht, te vergeefs gewacht. De vereeniging van gereformeerde kerkgenootschappen, waarnaar ook wij verlangen, is nog niet geschied. Transoranje en Transvaal zijn wel met ons één en toch van ons gescheiden. Voor "Fakkel," "Vereeniging," en "Kerkbode" blijft er nog plaats op onze tafel en in onze harten. *Innerlijk* zijn wij vereenigd, nauwer aan elkaar verbonden dan ooit te voren—" in geloof en hoop en zalig uitzicht één" —*uiterlijk* zijn wij niet nader gekomen. Ook hier geldt het waarschijnlijk : Eerst 't natuurlijke, en daarna 't geestelijke. De scheidslijnen door de politiek getrokken oefenen vooreerst nog invloed uit ook op Kerkelijk gebied. De tijd zal komen, dat onze eenheid eene werklijkheid en geen schaduw meer zijn zal. Het " Maandblad " drage daartoe bij.

ZWARE TIJDEN. Het zijn donkere dagen voor Land en Volk en Kerk. Heel de beschaafde wereld is aan onrust prijsgegeven. "Ziet, ik maak alle dingen nieuw" is het woord dat weerklinkt door gansch het Christendom: en daar het nieuwe niet te voorschijn kan treden zonder angstige geboorte-weeën wacht het geloovig hart op Hem, die alleen orde uit verwarring, rust uit strijd te voorschijn roepen kan.

"Als de Heere God in allen en alles *alles* is
Zal 't licht zijn, Eeuwig licht zijn, licht uit licht
en duisternis."

Amen, Ja Kom Heere Jezus!

* * *

Wij zijn niet somber gestemd, De Christen is geen pessimist (die altijd treurt). Hij heeft een gezichteinder. Zijn heden wordt verheerlijkt door de zalige toekomst die hem wacht. Hij ziet God in alles. Hij zegt niet, gelijk de valschelijk—genaamde wetenschap: God en wereld zijn Eén; maar hij juicht bij de gedachte: God en wereld zullen Eén worden. Daarom is hij ook niet een optimist (die altijd glimlacht). De schaduw van het Kruis ligt over alles: zonde heerscht, en de Vorst dezer wereld zwaait zijn scepter over de volkeren der aarde. Doch de eeuwige waarheid blijft: "de aarde is des Heeren mitsgaders hare volheid". Wel moet deze door de zonde bevlekte wereld opgaan in rook voor Gods vlammend aangezicht. Doch

"De lente der eeuwigheid nadert".

* * *

Zeggen wij te veel? Nu de telegraafdraad onzen zuidhoek verbindt met het einde der aarde, en wij dag na dag berichten ontvangen uit het buitenland, siddert 't hart soms bij wat er gebeurt op onzen aardbol. Het Nieuwe Jaar trad met geen vroolijken glimlach binnen; want de Theater-brand in Chicago, die honderden in zijn woede verslond, vervulde ook ons met smart. En dat is niet al. Wij dachten aan die rampen, waarvan het afgelopen jaar maand na maand getuigenis gaf. Een orkaan in de West Indien die duizenden van offers eischte: brand in den onderaardschen Spoorweg-tunnel te Parijs: 't was of de Natuur haar oordeel over ons uitsprak. Voegen wij hierbij wat er in 't Zuiden van Europa voorvalt, dan mogen we wel over dit alles nadenken en opzien naar Hem, die spreekt: "dewijl dan deze dingen alle vergaan, hoedanige behoort gij te zijn in heiligen wandel en godzaligheid, verwachtende en haastende tot de wederkomst van den dag Gods." (2 Petr. 3 : 11.)

* * *

De Kroniekschrijver in de "Stemmen voor Waarheid en Vrede" liet zich onlangs in de volgende bewoordingen uit:—

"Bij de gedeeltelijke maan-eclips welke in de maand April van het afgeloopen jaar voorviel, heeft 't zeer de aandacht getrokken, dat de schaduw welke de aarde toen wierp op haar getrouwe wachter bijzonder donker was. En dat niet alleen; ook dat gedeelte der maan dat licht moest blijven werd duister, toen de aarde voorbij trok. Men schrijft dit ongewoon verschijnsel toe aan de vele stoffen, welke de atmosfeer rondom onze aarde vervullen—een gevolg o.a. van de hevige vulkanische uitbarstingen in West-Indie en op andere plaatsen...... Maar het staat voor ons nog veel vaster, dat onze geestelijke atmosfeer verontreinigd is en wel een donkere schaduw af moet werpen." Na te hebben gewag gemaakt van den koningsmoord te Servie, vervolgt de schrijver:—"Maar overigens, hoe lang schijnt deze misdaad alweer tot het verledene te behooren. Dat groote leger der menschheid rukt maar voort. Zij heeft geen tijd om stil te staan en na te denken. Daar zinkt plotseling een schip in de Middellandsche zee in de diepte—en bijna even snel als de golven zich sluiten boven de rampzaligen die ondergaan, is de indruk die zulk een ramp teweegbrengt uitgewischt: in Spanje stort een trein met een brug in de diepte en een enkele vraagt, of het aantal verpletterden al of niet de honderd te boven gaat: in een mijn in Amerika verstikken ongeveer 150 menschen en men leest kalm hoe men bezig is de lijken te voorschijn te brengen. Voorts werden er in het Zuiden van Rusland de Joden vermoord en in het Noorden de Finnen gemarteld—maar de wereld zet haar tocht voort, en zint op het veroveren van geld en macht en op het bereiken van nieuwe genoegens; de sterke wordt aangebeden; het succes wordt geëerd en de gerechtigheid met de waarheid zijn heengezonden in de ballingschap. Voorwaar ook in geestelijk opzicht moet de schaduw welke de aarde afwerpt wel zeer donker zijn."

* * *

En nu dreigt er weer een oorlog tusschen het trotsche Rusland en het overmoedige Japan, terwijl de regeerders van Engeland, Frankrijk en Italie voor de gansche wereld verklaren, dat zij elkander hartelijk liefhebben, alhoewel zij in de stilte toelaten, dat er in 't zuiden van Europa wordt "gebrand, geroofd, gemoord" op schrikbare wijze. Breekt er een oorlog uit in Azie, waardoor duizenden en tienmaal duizende in ellende worden gestort, men zal zich in Europa daarover niet bekommeren. Duitschland blijft neutraal: het Christelijk Amerika dat Cuba met bom en kanon heeft willen bekeeren en de handen vol heeft met zijn nieuwerwetsch liefdewerk in de Filippijnen, zal schouderophalend alles aanzien.......

"Voor recht en smeekbeê doof".

Het ontzettendste van alles is, dat beginsel in de regeering van de natien der aarde allengs wijkt voor expedientie. De Turk rooft en moordt, doch de Christennatien laten niets van zich hooren. Het geld, de handel drijft boven alles. De vraag is slechts: zal onze handel benadeeld worden al dan niet: zullen wij er bij winnen of verliezen? Een maand of wat geleden liep een Turksch oorlogschip met staatsieboot van stapel uit het werf van de Heeren Armstrong te New-Castle onder het gejubel der menigte. Een eetmaal volgde en Lord Armstrong roemde den Sultan "den *grooten* Sultan die met zooveel wijsheid het lot van Turkije bewaakt". Hij ging verder "wij sterken" (door het bouwen van het oorlogschip) zoo sprak hij "de handen van een wakkeren en trouwen bondgenoot die een rechtvaardige zaak tegen de meest beginsellooze tegenstanders verdedigt!" En dit terwijl het bloed van gemartelde Christenen tot den

Heere Sebaoth om wraak roept! Kan het wel erger? Hoe worden onze oogen verblind door den goddeloozen Mammon! Voorwaar wij leven in donkere dagen. Het gevoel van zonde verdwijnt. En met dat gevoel ook het besef van schuldvergiffenis. Is het wònder dat een pas aangestelde Theologische professor in Engeland onlangs verklaarde: dat wij niet meer van een zondeval moesten spreken, daar toch de nieuwere kritiek heeft aangetoond dat een zondeval nooit heeft plaatsgevonden. Immers 't is tegenwoordig alles: ontwikkeling, vooruitgang. De wereld is progressief......... ook in de politiek! Het heet niet meer: — "Ik ellendig mensch, wie zal mij verlossen", maar "Ik progressief mensch, waarheen zal ik mij zelven ontwikkelen!"

* * *

Terecht zegt de kroniekschrijver dien wij hierboven aanhaalden: — De Keizers van Duitschland, van Oostenrijk en van Rusland omarmen elkander twee- driemaal voor de oogen der wereld, en hun ministers houden conferenties, en de Koning van Engeland wisselt vriendschapsbetuigingen met den President der Fransche Republiek — maar zij verroeren geen vinger, om aan de Turksche wreedheden een einde te maken. De een zegt: ik heb in 't Balkan-gebied geen rechtstreeksche belangen; en de andere zegt: ik blijf gaarne met dén Sultan op goeden voet: en allen denken: zoolang ik door tusschenbeiden treden niets winnen kan, of een ander aan een kans help op winst — onthoud ik mij. Onverholen zelfzucht dus komt ook nu den man te stade, die door Gladstone eens de groote moordenaar der wereld werd genoemd. Welk een schande is zulk een toestand voor den Christennaam, Grieksch-orthodoxen, Roomsch-Katholieken, Evangelischen, Anglicanen, allen doen meê en gaan samen. Voor hen bestaat slechts één voornaamwoord, en dat heet *ik*; en slechts één zelfstandig *naamwoord*: en dat is: *macht*."

* * *

Wat over de zoogenaamde Christen-Natien gekomen is kan niemand verklaren, dan alleen door het woord der Schrift: "het einde aller dingen is nabij." De zucht naar overheersching is ontzettend. Een goddeloos Imperialisme schijnt bezit te hebben genomen van de volkeren der aarde. Enkele uitspraken van groote volksleiders zijn beteekenisvol. President Roosevelt spreekt het met klem en met nadruk uit in zijn boodschap aan 't Congres omtrent de Centraal Amerikaansche Staten en hun verhouding tot het Panama-Kanaal:—

"De vereenigde Staten zullen kennis moeten geven dat zij zich niet langer zullen onderwerpen aan de halfhartige en beuzelachtige handelwijze van diegenen wien het toeval (accident of position) heeft geplaatst in tijdelijke beheersching (temporary central) van den grond door welken het kanaal loopt."

Hoe vindt gij dit, waarde lezer, "accident of position" en "temporary control." Is dit niet de leer van: "de sterkste man is baas."

* * *

Zoo trekt Engeland Tibet binnen, gelijk Jamieson weleer de Transvaal. En in het "hinterland" van Aden worden de Arabieren door de Engelschen getuchtigd, omdat zij de post hebben beroofd, door het verwoesten van hun staanden oogst en het in de lucht springen van hunne huizen: terwijl de Mäd-Mullah in Somaliland door de maxims der troepen moet worden vernietigd met al wat hij heeft. Ook het kleine Japan begint het hoofd op te beuren. Het durft Rusland aan, en binnen weinige weken misschien is de oorlog in het verre Oosten een *fait accompli*. Middelerwijl is de Britsche pers er op uit, om Rusland in de zwartste kleuren te teekenen. Dat Rusland wreed, despotisch, vaak barbaarsch is stemmen wij gereedelijk toe. Welke Europeesche mogendheid echter kan met reine handen optreden? Wie zal tegen Rusland den eersten steen gaan slingeren? Durft Engeland dat doen?

* * *

"Omtrent tien jaar geleden," zegt een Amerikaansche schrijfster, "ontmoette ik eene Russische dame van rang, die mij gelukwenschte met het feit dat ik burger was van eene republiek. Ik antwoordde, dat ik niet kon inzien, dat mijn burgerschap van eene republiek iets was dat zulke felicitatie eischte. Ik maakte het haar duidelijk, dat de vrouw het beter had, op het punt van politiek en recht, onder de Russische regeering dan in de vereenigde Staten van Amerika. Zij betwistte dit en wij maakten een weddenschap, dat dit door statistiek moest werden bewezen. Wij bevonden toen, dat terwijl in Amerika millioenen van vrouwen geen persoonlijk beheer hadden over haar eigendom, reeds voor omtrent twee eeuwen iedere gehuwde vrouw in Rusland wettige bezitster was van haar eigen fortuin; dat, terwijl iedere vrouw die in Rusland een eigendom heeft, stemrecht bezit in alle Municipale zaken, millioenen in Amerika zulke rechten niet hebben; dat 9000 vrouwen in Amerika door hun mannen werden verlaten tegen 500 in Rusland; dat duizenden van kleine meisjes in de Republiek in fabrieken werden gebezigd, terwijl in Rusland zoo iets door de wet verboden is: dat meer vrouwen op de akkers in de Republiek arbeiden, dan in Rusland 't geval is." Amerika is het land van uitersten. Een krachtig werk des Heeren aan den eenen, een even krachtig werk des Satans aan den anderen kant. Wie zal het wagen het oordeel te vellen over de natiên der aarde? Wij nemen het niet op voor Rusland, evenmin als voor Japan. Wij verfoeien den oorlog, waar die ook al plaats vindt. En evenzeer verfoeien wij het godontecrend imperialisme, dat zwakkere volken met zwaard en bajonet tot onderwerping dwingt van de sterkere en beter toegeruste.

GODS EER EN DE POLITIEK. Wij leven hier in Zuid Afrika in het midden van een grooten strijd op politiek gebied. Er is gevaar, dat bij al de woelingen rondom ons wij te veel van de Stembus ons heil gaan verwachten. Niet bij de stembus, maar bij den troon van God ligt onze uiteindelijke redding uit staatkundige en maatschappelijke troebelen. Zonder 't openlijk te erkennen loopen wij gevaar politiek en Chistendom van elkander te scheiden. De mening wint veld, dat een staatsman geen Christen, en een Christen geen staatsman zijn kan. Het heugt ons nog, hoe we eens over een diepgrijpende zedelijke kwestie met Parlementsleden

kwamen te onderhandelen. Voor het zedelijke had men geen oor: de kwestie werd behandeld alsof zij eene was van loutere expedientie. In Engeland is pas verschenen het "leven van Gladstone." Het trof ons bij het lezen van enkele recensies—het boek zelf is ons nog niet in de handen gekomen—hoe diepgrijpend 's mans gevoel van Gods tegenwoordigheid in zijn aardsche leven was.

* *
*

Hier zijn eenige proeven: Aan zijn zoon, student te Oxford, schrijvende, zegt hij:—'t Is niet moeilijk 't is uiterst weldadig, de gewoonte aan te kweeken om de gedachte naar God te keeren, al is het slechts voor een oogenblik, terwijl wij met andere dingen bezig zijn, daar er gedurig gelegenheden zijn waarop wij de goddelijke leiding en hulpe behoeven." In een brief aan zijn echtgenoote komt het volgende voor: "Er is een heerlijk gezegde in de werken van Charles Lamb aangaande iemand die veel had moeten lijden: hij gaf zijn hart aan den Reiniger en zijn wil aan den souvereinen Wil in 't Heelal." Doch er is een woord bij Dante, dat als een kleinood schittert:

'In zijn wil is onze vrede.'

Dit is zoo eenvoudig en toch vol majesteit alsof het uit den mond Gods is gevloeid. . . . Het kan niet diep genoeg in ons hart worden gegrift. . . . Het kan niet worden aangenomen door inspanning of door een proces van beproeving: het moet voor ons zijn de voortdurende vertolking van alle stemmingen des gemoeds, alle bewegingen en aandoeningen des geestes.',

* *
*

De Bijbel was hem dierbaar, de dag des Heeren heilig. Hij schrijft:—"Bij meer dan eene gelegenheid, van zwaren druk of groote beproeving, kwam mij een Schriftwoord te binnen als gedragen op Engelen wieken. De Psalmbundel is de groote schatkamer. In den strijd te Oxford in 1847, die zeer bange was, het vers "O Heere God, gij sterkte mijns heils, gij hebt mijn hoofd bedekt ten dage der wapening." Op Maandag den 17 April 1853 [Zijn eerste rede op de begrootingen] was het: "Wend u tot mij en zijt mij genadig; geef uwen knecht uwe sterkte en verlos den zoon uwer dienstmaagd" Toen hij eens op een Zondag ten eten gevraagd werd bij den Prins en Prinses van Wallis te Marlborough House schreef hij in zijn dagboek: 'Zij waren uiterst vriendelijk en gastvrij. Doch 't is niet als Zondag en niet rustig.' Aan zijn zoon schreef hij: "Wij moeten ons uiterste doen om zoo veel als mogelijk ons te onthouden van den gewonen arbeid op Zondag, doch de geest behoeft niet ledig te zijn. Er is een groot veld van kennis op godsdienstig gebied." . . . . Is het wonder dat een man die zoo spreken kon een besef had van zijn roeping als staatsman, en in zijn politiek zedelelijke en godsdienstige beginselen te pas bracht. Gladstone wordt geëerd, waar de Engelsche taal gesproken wordt. Heeft hij niet bewezen dat de 'ware Christen de beste burger zijn kan?'

*
* *

De "Fakkel" geeft ons het volgende omtrent Gladstone te lezen; waaruit wij te weten komen, hoe de man zich kon verliezen, als het ware, in het leed van anderen en tot welk een zegen hij voor zijn medemenschen soms was:—

"De groote staatsman Gladstone hoorde eens spreken over twee jongelieden uit het dorp, die boven anderen uitmuntten door dronkenschap. Hij nam het besluit, een poging te doen, om te trachten, hen aan het zedelijk verderf te ontrukken, waartoe zij zelven zich veroordeelden. Hij noodigde hen uit, zijn kasteel te komen bezien en ontving hen in die beroemde boekerij, welke hij den naam gaf van *tempel des vredes*, en waarin hij zoo gaarne werkte aan het schrijven zijner boeken of aan het beoefenen der letteren. Op de meest vriendelijke wijs drong hij bij hen aan op het nalaten van hun losbandige levenwijs, noodigde hen vervolgens uit, met hem neder te knielen en bad vurig voor hen en hunne redding. Hij smeekte den Heere, hen bij te staan en te sterken in den strijd dien zij hadden aanvaard, ten einde dien te voeren met het gevolg, dat zij de drankzucht overwonnen."

Jaren naderhand verklaarde een der twee jongelingen: "Dit tooneel zal ik nimmer kunnen vergeten; zoo lang ik leef, zal het mij in herinnering blijven.—De edele grijsaard smeekte ons met aandoening en grooten aandrang, om naar zijn welgemeende raadgevingen te luisteren. Geen van ons beiden heeft van dezen gedenkwaardigen dag af een enkelen droppel alcohol meer gebruikt, en mijn makker is een prediker des Evangelies geworden, die thans zeer gezien is."

DOWIE. Onder de teekenen der tijden, die de wederkomst des Heeren moeten voorafgaan, noemde onze Héiland zelf het verschijnen van "valsche profeten," die met hun "valsche wonderen" zelfs de uitverkorenen dreigen te verleiden. Onder deze "valsche profeten" noemen wij zonder aarzeling den man die zich noemt "Elia de Hersteller" (Elijah the Restorer). In Amerika heeft hij duizenden rondom zich vergaderd: zijn bladen en tijdschriften vindt men in alle deelen der wereld. Hij dreigt Engeland met een legerschare van aanbidders en aanhangers te bezoeken. Misschien komt hij nog naar Zuid Afrika, waar hij reeds onder de eenvoudigen zijne aanhangers telt, en waar zijn "leaves of healing" worden verspreid. Te Johannesburg was er vóór den oorlog een middenpunt van Dowie-aanbidders: mogelijk zijn ze er nog. Immers de heer Hazenberg heeft ook de goudstad als zijn uitgangspunt gekozen. Er zijn altijd dwazen in ons land, vrome, eenvoudig zielen soms, die elken vroomprater—als "profeet' welkom heeten. Groenewoud vond zoo zijn aanhang, Hazenberg vond alzoo ingang. De rondreizende profeet, Dowie, zal in Zuid Afrika gewis menschen vinden, die hem als "Elia de profeet" welkom zullen heeten. Daarom een enkel woord over deze nieuwe godsdienstige razernij.

*
* *

De Elia der Heilige Schrift, Gods profeet, kwam in harigen mantel, zonder praal en uiterlijk vertoon. Johannes de Dooper, at "sprinkhanen en wilden honig." De Heiland der wereld kwam zonder wereldsche pracht en heerlijkheid op het tooneel. Dowie—de nieuwe Elia—reist in een prachtig, verguld,

Amerikaansche "palace car." Zijne vrouw—zoo zegt ons de "Christian"—draagt de kostbaarste juweelen, en te samen stappen zij af bij de meest weelderige der hotels. Altijd vraagt, en altijd krijgt hij geld. Wee den man, die hem durft tegenspreken. Hij slingert hem banbliksems naar het hoofd. Hij dreigt met de hel, en verdoemt zijn tegenstanders in taal, die allerminst Bijbelsch, allermeest die van de achterbuurten is:—

"Gij honden! ik zal op u neerkomen, gij hebt nu met een man te doen, die u niet vreest, niet de heele troep van u te samen.

Mijnheer *World* (een Amerikaansch blad), ik zal het voor u heet maken in den naam van den Allerhoogsten God.

Mijnheer *American* (een ander blad), ik zal het voor u heet maken: ik zal u bij de keel pakken en mijn voet hier op uwen nek zetten." Zoo raast en tiert de man.

Aan het einde van zulk een toespraak heet het: "Allen die geheel en al Gods eigendom willen zijn, naar lichaam, ziel en geest, gelieven optestaan," en dan volgt er een "toewijdingsgebed."

* * *

Dat de man een verbazenden invloed uitoefent is ongetwijfeld. Dat hij duizende verleiden zal moeten wij verwachten. Wat hem kracht geeft is zijn prediking van de genezing door handoplegging met eigenaardige toevoegselen erbij. Alle ziekte is uit den duivel: alle geneesheeren zijn duivelsdienaars. In zijn Zion, de stad door den Heere verkoren, waar Dowie in groote staatsie leeft, mag er geen dokter gezien worden. 't Is een stad, waar geen tabak, geen dokter, geen medicijn wordt toegelaten. Volgens Dowie kan niemand een Christen zijn die tabak gebruikt:

„O dokter" hoor ik iemand zeggen: "Er zijn vele ernstige Christenen die rooken".

Zijn er?

Ik geloof het niet.

Een Christen moet een aangename reuk van zich afgeven, en gij rookers stinkt als de duivel.

Een man die stinkt heeft geen recht op den naam Christen: denkt gij dat de Heilige Geest zal wonen in een tabaks-winkel, gij stinkpotten".

* * *

Velen stroomen naar Zion om van hun krankheden door Dowie's handoplegging genezen te worden. Het gelukt hem ook. Met vroompraten wint hij de menschen: vooral daar hij zich noemt Elia III. Op zich zelven past hij toe de woorden van den Heiland: "Elia zal komen en alle dingen herstellen": —

„Elia's eerste verschijning was die van profeet in de regeering van Achab.

De tweede openbaring was die van priester zooals Johannes de Dooper was.

Maar van Elia's allerlaatste verschijning: alles wat de schriften zeggen aangaande de physiche, psychische en geestelijke belichaming van Elia, moet den vorm aannemen van profeet, priester en regeerder over de menschen.

Ik zeg het zonder vrees, dat door de genade Gods ben ik, en zal ik dit zijn!".

Kan dit erger zijn? en duizenden zeggen hierop Amen. Zij stroomen naar Zion, vooral om de genezing hunner kwalen door handoplegging te ontvangen.

* * *

Dowie is erg verbitterd tegen Ds. Simpson ook in ons land goed bekend wegens zijn werkjes over het geestelijk leven. — Een man die honderden tot zegen is geweest. Simpson verkondigt de "geloofsgenezing", en beschouwt dit als een deel van de prediking des heils aan verloren gaande kinderen der menschen. De wederkomst des Heeren, genezing zonder tusschenkomst des menschen, bekeering en heiligmaking vormen de drie trekken van Simpson's arbeid in N.-York. Dit ergert Dowie. Simpson behoort tot de leugengeesten. Zoo gaat het ieder die Dowie durft tegenspreken, of langs anderen en misschien meer schriftuurlijken weg 't zelfde doel tracht te bereiken. Van Christelijke liefde of Christelijke verdraagzaamheid is er bij Dowie geen sprake. Er is slechts één profeet, de derde Elia en Dowie is zijn naam.

* * *

Amerika is een land, waar mannen als Dowie een vrije baan hebben. In vele opzichten doet hij ons denken aan Joseph Smith, den stichter van de sekte der Mormonen. Smith kreeg evenals Dowie openbaringen, zag als Dowie allerlei visioenen, gaf voor duivelen uit te drijven zooals Dowie voorgeeft te doen, genas kranken zooals te Zion gebeurt. Dr. Woodbridge Riley in zijn interessant boek: "The founder of Mormonism" geeft ons hiervan treffende voorbeelden. Wij noemen slechts een. "Fordham lag op zijn sterven, zijn oogen waren verglaasd, hij was sprakeloos en bewusteloos. Jozef vroeg Fordham of hij hem niet kende. Fordham gaf eerst geen antwoord, doch wij konden allen zien den invloed dien de Geest van God op hem uitoefende: Ja, 't was alsof hij uit een slaap ontwaakte. Toen beval hem Jozef met luider stemme. "Ik beveel u om optestaan en genezen te worden". Fordham sprong op van het bed, de gezonde kleur kwam terug op zijn gelaat, hij wreef de windselen van zijn voeten en at brood met melk." Zulke dingen gebeuren er ook te Zion. Zal men nu daaruit durven afleiden, dat Dowie Elia is; en wat zal men van Smith zeggen?

* * *

In de laatste jaren is de studie van den menschelijken geest meer dan ooit te voren beoefend geworden. Op zulke verschijnselen vooral heeft men de aandacht gevestigd. Veel kan verklaard worden, zonder dat men op een wonder zich beroept. En dat de duivel de werken Gods nabootst is een van de teekenen der laatste dagen. Van den profeet der Mormonen wordt ons zelfs verhaald, dat hij eens zijn gezant Woodruff zond: "met zijn rood zijden zakdoek om twee kinderen van een wereldling te genezen". "Ik wischte hun aangezichten af met den doek" zegt Woodruff, "en zij werden genezen"! Men beproeve toch de geesten, eer men ze binnen laat. Onder onze eenvoudigen in Zuid-Afrika wordt men spoedig weggesleept. De man die met vroompraten op de beweegbare gemoederen werkt, wordt zeer spoedig toegelaten, en het einde is verdriet.

Iets over de Zending.

"Wil men ons dan niet verstaan?', Die vraag kwam ons van de lippen' toen een nieuw Zuid-Afrikaansche Zendingblad — "The Blythswood Review"—ons in de handen viel. Een paragraaf wordt gewijd aan "Zendingwerk in de Nederd. Geref. Kerk." Het Worcester-Instituut komt ter sprake. De schrijver is schijnbaar verlegen met de zaak. Dat de N. Geref. Kerk zoo iets onderneemt moet wat beteekenen; daarom moet eene verklaring gezocht, en zoo zij niet gevonden, dan toch per insinuatie aan de hand gegeven worden. "'t Is duidelik te zien," zegt deze schrijver, "dat de Hollandsche Kerk de beteekenis van zendingwerk *voor zekere einden* heeft ingezien meer dan eenige Kerk in Zuid Afrika." En dan volgt er een Homilie over het nutteloozе van "te spelen met het vuur van een politieke propaganda." Moet dit nu beteekenen dat ons Zendingwerk in Z. Afrika in verband staat met zekere bewegingen waarin de politiek een hoofdrol zal moeten spelen? Is het wonder dat er zulk een klove gaapt tusschen den zendeling en de leden van onze Kerk? Doen we geen zendingwerk, dan zijn we te Oud-testamentisch om er iets van te vatten. Doen we wel zendingwerk, dan zijn onze drijfveeren niet zuiver. Geen liefde tot zielen drijft ons, maar liefde tot de stembus! De Heiden is ons een mensch en een broeder, omdat hij zijn naam kan teekenen onder 't stembriefje dat onze partij naar 't kussen zendt. Het zijn dingen van dezen aard die ons hopeloos maken voor de broederlijke samenwerking waarnaar velen schijnen te verlangen.

Beets—als Dichter.

(Eene voorlezing door Prof. Marais.)

Ik ga tot u spreken over Nicolaas Beets, den dichter van het huiselijk leven, den dichter van het hart: niet over Beets, den prediker, wiens "stichtelijke uren" onvergetelijk zijn: noch over Hildebrand, wiens Camera ons menig genotvol uur heeft verschaft, met wiens Stastok, Nurks, Witse wij steeds de eerste kennismaking trachten te vernieuwen: noch over Beets, den taalkenner, den geleerde, den hoogleeraar, die zulk een machtigen invloed uitoefende op allen met wie hij in aanraking kwam, die reeds bij zijn eerste optreden in Utrechts Hoogeschool door zijn treffende rede over: "karakter, karakterschaarschte, karaktervorming" onze harten won. Wij gaan spreken over Beets als *dichter*, omdat we in zijn gedichten den man, de persoonlijkheid leeren kennen, omdat hij zelf heeft gezegd:—

Mijn *luim* was in mijn Camera
Mijn *hart* in mijn gedichten:

omdat meer dan èèn lied van Beets gedachten bij ons wekt, die dieper zitten dan onze tranen: omdat wij met een waar optimist te doen hebben, die ons troost, sterkt, bemoedigt: die de hoop doet verlevendigen, het geloof tot werken aanspoort, en eene weemoedige vreugde wekt, waarvan het kruis het middenpunt is. Vragensmoede zijn zoovele dichters—kinderen van hun Tijd, en door den Tijdgeest bevangen: peinzensmoede zijn er anderen: levenszat niet weiniger. Over Beets gedichten zou men kunnen schrijven: "a trap to catch a sunbeam," of beter nog in de woorden der eeuwige waarheid: "Alle dingen werken mede ten goede dengenen die God liefhebben." Hij gaart bloemen deze dichter: Ook rozen *met* doornen, maar toch rozentwijgen

"donkre rozen schoon van kleur
gloeiende in de zonnestralen."

of anders:

"Witte lelies, rein en blank"

die de Leidsche student zijn blonde Aleide aanbiedt "haar ten smetteloozen praal," of nog eens:

"geurige violen
met de kleine, paarsche kruin
onder mos en tijm verscholen,"

die hij strooit op den weg zijner beminde.

Beets, als dichter, neemt zijn eigen plaats in onder onze dichters. Die kenrigheid, helderheid, eenvoud in taal en stijl vinden we nergens elders. Den zwaren gang van Bilderdyks Alexandrijnen:

"Which like a wounded snake
drags its slow length along"

missen we hier: ook den ietwat gezwollen bijna hadden we gezegd bombastischen stijl van een Ter Haar: of de diepgrijpende, aan beelden rijke gedichten van een Da Costa: of de zoetvloeinde, melodieuse verzen van een Ten Kate. Beets is Beets en niemand anders. Wij zouden van hem kunnen zeggen, wat hij van Vondel zei: "Zijn rustig zelfbezit, de vrijheid Zijner gangen, Zijn frischheid en Zijn overvloed," doen ons weldadig aan. Op hem zouden we kunnen toepassen, wat Vinet van een anderen dichter eens zei:—

"Hoe menigmaal heb ik vermoeid van de bedrijvigheid der menschen en de drukte der samenleving, frischheid en rust gezocht in Zijn verzen als in de welriekende en versterkende schaduw van een eikenen dennewoud. Dat is het voorrecht en het geluk ook van dezen dichter des harten: men schuilt in zijn schaduw: men doet zich te goed aan het verheven geruisch dat de wind des hemels meedeelt aan Zijn welluidend gebladerte: Hij geeft te genieten, wat niet onder woorden te brengen is, omdat daartoe de wondervolle taal noodig zou zijn die Hij alleen bezit."

Zoodanig is de Beets, dien we in Zijn gedichten aántreffen. Hij is een huisvriend, een huisvader, een echtvriend. Wij treuren met hem: wij wisschen onze tranen af, wanneer hij de zijnen wegwischt. Wij verblijden ons met hem, als hij ons zijn Huis Album opent en de protretten toont zijner lievelingen. Wij zien het, hoe een jaar na den dood van de geliefde Aleide, het jongste dochtertje door het plukken van een bloempje het vaderhart in diepe ontroering brengt, maar ook tot dankbare aanbidding stemt:—

Kleine Agnes plukte een lelietje en bekeek het.
"Zie," sprak mijn hartedief:
"Dit bloempje vond mama zoo lief—
"En ik: Dat's waarheid kind, en zij geleek het."

Welnu! gelijk dit bloempje en alle bloemen
Verborgen lag in 't stof,
En nu weer opgaat in mijn hof
Opdat we, O God! uw liefd' en almacht noemen,

Zoo zal ook eens, gekoesterd door de stralen
Van meer dan zonnelicht,
Herleven voor mijn aangezicht
Mijn liefste bloem, mijn Lelietje van dalen.

't Is dit kinderlijk geloof in God, dat Beets ook laat spreken tot de kinderen onzer eeuw. Toen de zeventigjarige grijsaard als Hoogleeraar te Utrecht aftrad en gansch Holland met hem feestvierde ; toen eerbewijzen van allerlei aard hem werden betoond, en de warmste hulde hem door mannen van naam en beteekenis werd toegebracht : toen de feestredenaar, de hoogleeraar, Ds. M. de Vries, in den naam van "hooggeplaatsen en eenvoudigen, geleerden en ongeletterden, ouderen en jongeren van dagen, mannen en vrouwen, bekenden en onbekenden — zonder onderscheid van denkwijze of gezindheid in staat of Kerk"— verklaarde "een zegen zijt gij geweest voor uw volk ;

Goddank, dat zijt gij nog heden, en dat zult gij blijven, ook nadat uwe taak op aarde is afgewerkt, nog voor het late nageslacht," boog Beets het hoofd. En toen hij zelf sprak was het :—

"Soli Deo Gloria ! Ik zou mij zelven verfoeien, indien dat niet eerste woord was, dat ik sprak, nu ik opgestaan ben om te spreken over wat ik in deze ure gezien en gehoord en ondervonden heb.

Hem de eer, voor wat gij in mij onderscheidt. Hem de dank voor al de eer, die gij mij toebrengt. Gij vereert mij te veel. Teveel in evenredigheid van mijne verdiensten, te veel in evenredigheid van wat te beurt is gevallen aan mannen die ik geëerd heb en eeren blijf, als mijne voorgangers, mijne meesters, mijne voorbeelden. Gij vereert mij te veel, maar ik kan het niet helpen. Het is voor uwe verantwoordelijkheid. Eén ding zult gij mij niet te verwijten hebben, namelijk, dat gij mij in deze onvergetelijke ure hoogmoedig hebt gemaakt.

Hoe meer gij mij toeschrijft hoe meer ik gevoel, wat mij ontbreekt ; want ik heb lang genoeg geleefd, om mijzelven te kennen: op ieder gebied zou de authentieke uitlegging veel verschillen van wat we hebben gehoord.

Eén ding laat ik mij nooit ontnemen, daar is mij te veel aan gelegen, dat is te dierbaar, al was het in dit oogenblik te veel ! Ik wil het niet missen, omdat het is de uitdrukking van liefde en deelneming.

De liefde toch is de eigenlijke grondtoon van al wat gezegd is. Laat mij daarmede ten grave gaan. Ik ben 70 jaar oud geworden, maar heb onder de menschen op aarde niets heerlijkers bevonden dan de liefde".

Beter bijna nog dan 't bovenstaande om den man des geloofs te leeren kennen is het gedicht, dat hij, de geniale dichter, de gevierde schrijver, de geeerde huisvriend, de gewenschte prediker van het aloude Kruis-Evangelie, met het oog op zijn eigen dood ons achterliet :

Schrijf op mijn zerk geen lofgedicht.
Laat op mijn graf geen praalgesticht
Ten hemel rijzen,
Weg eerbewijzen,
Voor d'armen zondaar, die daar ligt.

Is hij voor u, door hart en Geest,
Iets meer geweest:
Gedenk het zonder taal of teeken,
God, die met andere oogen ziet—
Voor God alwetend is hij niet
Dan zondig stof gebleken.

En zoo die God met kracht en klem
Zich over hem
Ontfermd heeft en hem opgenomen,
Ter plaatse waar
Een moordenaar
Aan s' Heilands hand, is ingekomen:
Dat geeft geen stof
Om met uw lof
Zijn asch te eeren.

Hef op de stem
En loof, met hem,
Alleen den Heer der Heeren.

Vraagt gij mij M.H. waaraan dit laat denken ? Ik denk aan een graf, geen praalgraf—aan een grafschrift, geen lofgedicht—in de domkerk te Thorn, waar de groote Copernicus begraven ligt. Volgens eigen begeerte door hem zelven opgesteld, staat er te lezen :—

Non parem Pauli gratiam require,
Veniam Petri neque posco, zed quam
In crucis ligno dederas latroni,
Sedulus oro.

of in onze taal overgebracht,

Niet de genade een Paulus betoond,
Noch de gunst aan Petrus bewezen :
Maar wat gij zelf aan 't kruis geklonken
Den moordenaar hebt toegedacht,
Dat smeek ik van u.

Beets en Copernicus ! de twee zijn moeilijk met elkaar te vergelijken. Laatstgenoemde was een ster van de eerste grootte, een hervormer—een baanbreker op het gebied der wetenschap, een man voor alle tijden en eeuwen.—Eerstgemoemde was dichter, volksdichter, buiten Nederland niet bijzonder bekend, maar toch een man die op zijn volk zijn stempel heeft weten af te drukken, een man van beteekenis en kracht. Beiden waren zij echter nederige Christenen ; beiden klemden zij zich aan 't kruis. Zij schaamden zich, elk op zijn gebied, de "versmaadheid" des Evangelies niet. Zoo ook laat Beets zijn grafsteen luiden:—

Twee dingen heb ik willen zijn :
Een Christen en een Nederlander.
Gebrekkig was ik 't een als 't ander ;
Maar toch naar 't wezen niet in schijn.
Zoo 't slechts gebrekkig is geweest :
God en mijn volk mag 't mij vergeven !
Maak gij het beter die dit leest ;
Gij hebt nog tijd van leven.

(Te worden vervolgd).

VOOR DEN ZONDAG.

Het Boek Esther.

Eerste Zondag.

ESTHER. I.

Doel van dit boek is te verklaren hoe het feest Purim is ontstaan. Dit feest werd gevierd in de maand Adar of Maart, en strekte ter herinnering aan Israels verlossing uit de handen van den wreeden Haman.

"Esther" beteekent "ster." Haar Joodsche naam was "Hadassa" of "de mirt." De Koning Ahasverus hier genoemd is waarschijnlijk de welbekende Koning Xerxes die Griekenland heeft trachten intenemen. In dit hoofdstuk zien wij, waartoe rijkdom en wellust en *dronkenschap* een mensch kunnen leiden. Wanneer de drank den geest benevelt staat de mensch lager dan een redeloos dier. *De vloek van menig huisgezin is de drank.* Rijken en armen, Koningen en onderdanen bezwijken dikwijls voor dezen vijand van het menschdom.

Ook zien wij uit dit hoofpstuk, dat LIEFDE *alleen* de BAND *is die een* HUISGEZIN *samenbindt.* Nergens werdt de vrouw, de moeder, de zuster, zoo hoog geëerd als in Gods woord. Die zich aan dat Woord houdt zal het steeds beter verstaan, dat "waar liefde woont de Heere zijn zegen gebieden zal." Hierdoor alleen, en niet door hardheid, gestrengheid, zal het onderlijk gezag gehandhaafd worden in het ouderlijk huis. Bidt God steeds om meer Liefde in het hart, op de lippen, in den wandel.

Ook leert ons dit hoofdstuk: *Wat een ellende op aarde door kwaadstokers wordt teweeggebracht.* De Koning zou de daad van Vasti misschien over het hoofd gezien hebben, ware het niet voor Memuchan die hem aanporde tot haat en nijd en vervolging. Zulk een kwaadstoker doet het werk van den Satan. De tong van den kwaadspreker en kwaadstoker is als een vuur, dat voortwoekert en overal verwoesting aanricht. Bidt God om eene tong die geheiligd en van den Heiligen Geest ontstoken is! Aan uwe tong zult gij gekend worden.

Tweede Zondag.

ESTHER II.

In het Boek Esther komt de naam van God nergens voor. Het Boek is echter vol van God. Die Hem hier niet vindt zal Hem elders niet vinden, al komt zijn naam daar meermalen voor.

Het *tweede* Hoofdstuk reeds toont ons, *hoe wonderbaar Gods leidingen zijn met Zijn volk. Eerst* hebben wij *het bitter berouw* van den Koning over zijn gedrag jegens Vasti, de Koningin. Zonde wekt een wee, dat als een knagende kanker vreet in de ziel. *Dan* hebben wij de pogingen van de hofdienaars om *afleiding te vinden voor 's Konings droefheid.* De goddelooze wereld zoekt altijd naar afleiding. Wat de zondaar behoeft is niet *af*leiding, maar *op*leiding—niet van God af maar naar God toe. De droefheid, zoowel als de vreugde, der wereld werkt den dood. En hier beschikt God het, dat de wees Esther (de ster) genade vindt in 's Koning's oogen, zoodat zij de voorkeur krijgt boven de andere jonge vrouwen, uit welke eene Koningin moest worden gekozen.

Niets treft ons zoo zeer als de bescheidenheid, de reinheid, de gehoorzaamheid van deze jonge dochter in Israel. Weinig wist zij hoe God haar zou gebruiken ter redding eerst van den Koning en daarna van haar volk. Maar die Gods leiding volgt wordt dan ook gevoerd op onbekende wegen, die uitlooopen op de verheerlijking van God en de redding des menschen. Elk leven heeft een doel. Zalig de mensch, die God toelaat dat doel door ons en in ons te bereiken.

Opmerkelijk ook is het, hoe God Mordechai gebruikt om Zijne plannen ten uitvoer te brengen. Hij weert een groot gevaar af van den Koning en brengt dien alzoo onder verplichting. Die daad werd schijnbaar vergeten, door den Koning althans. Bij God echter bleef zij aangeteekend. Konden wij het toch maar verstaan, dat ook 's menschen ondankbaarheid, of vergeetachtigheid, of boosaardigheid een middel is in Gods hand, zonder hetwelk God zijn doel met ons niet kan bereiken!! God slaapt niet. Hij heeft het oog altijd open. Hij ziet Esther maar ook Haman, den wreeden Koning Ahasveros, maar ook den godvrezenden Mordechai. Wat een troost voor ons. God ziet ons, kent ons, hoort ons. "Ik weet uwe werken," zegt Hij tot ons in onzen nood.

Derde Zondag.

ESTHER III.

Dit hoofdstuk leert ons met nadruk dat wij wachten moeten, totdat Gods plannen tot rijpheid zijn gekomen. Jaren moeten er soms voorbijgaan. Mordechai zou zijn loon ontvangen, maar op Gods tijd en langs Gods weg. Eerst moest de goddelooze Haman optreden uit het geslacht der Amalekieten (1 Sam. 15:2), om het volk des Heeren te onderdrukken, voordat er hulp zou komen. God waakt over ons, zelfs wanneer het kwaad ons dreigt.

Mordechai stond alleen, terwijl ieder zich boog voor den trotschen Haman. Hij wilde niet aan een mensch de eer geven, die Gode alleen toekomt. Daarom haatte hem Haman des te meer, vooral toen hij vernam dat Mordechai een Jood was. Twaalf maanden lang wierp hij het lot (Pur) om een gunstigen dag te vinden voor het uitvoeren van zijn heilloos plan: met leugen en bedrog en omkooperij verkreeg hij zijn zin. Hij bood den Koning geld aan—tusschen twee en drie millioen ponden sterling zou hij in de kas storten—en te samen hielden zij een feestmaal, terwijl de stad in rouw gedompeld was over het snood verdrag.

Men had echter buiten God gerekend; van Wien wij lezen: "God is ons eene toevlucht en sterkte. Hij is krachtiglijk bevonden eene hulp in benauwdheden." Dat Mordechai's beklemde ziel tot God riep laat zich verstaan. Hij stond alleen, en toch was hij niet alleen. Met God aan onze zijde zijn wij altijd in de meerderheid, al staan vorsten en goddelooze ambtenaren tegen ons.

In dit hoofdstuk is er schijnbaar geen enkele lichtstraal. Het scheen werkelijk, alsof God Zijn volk had vergeten. "De stad Susan was verward." In menig Israelietisch huisgezin was er geklag en geween. "Is dan de Heere niet te Zion? Is haar Koning niet met haar?" Moet het volk dan te gronde gaan? Zal God dan geen woord houden? Ach! hoe dikwijls klagen wij, zonder te weten wat God met ons voor heeft. "Aan den *avond* zal het licht zijn," leert ons Gods Woord.

Vierde Zondag.

ESTHER IV.

Uit dit hoofdstuk blijkt vooreerst: *hoe God licht schept in de duisternis.* Het vreeselijk bevel van den Koning, de bittere rouw van Mordechai, de vriendelijke tusschenkomst van Hatach, den kamerling — zijn schakels in de groote keten van Israels verlossing. Het kleine en het groote, het nietige en het belangrijke, het geringe en het aanzienlijke, de "haren mijns hoofd" en het "hart der Koningen"—alles is in Gods hands. O mijn ziel prijs den Heere, want "*alle* dingen moeten medewerken" u ten goede (Rom. 8: 28).

Ook zien wij uit dit hoofdstuk *wat het geloof vermag.* De heerlijke woorden van Esther mogen diep zinken in onze ziel: "Kom ik om, zoo kom ik om." Maar dat *geloof* moest gesterkt worden door het *gebed.* Daarom liet Esther een driedaagsche vasten uitroepen: want 't geloof rust op het gebed. Vooral wordt hier licht geworpen op het gemeenschappelijk gebed: allen moeten bidden en vasten en niet slechts de enkelen. Ook moet er in alle dingen van dezen aard een leidsman zijn. Daartoe verzoekt God Mordechai, wiens invloed op Esther zeer groot is. Beiden gelooven in de hulp en den bijstand van den God hunner vaderen. Esther's geloof was zeer teeder, naar haren aard: Mordechais was meer krachtvol. Niet lijdelijk wachten, maar een handelend, werkend vertrouwen op God. Hoe heerlijk vullen de twee elkander aan. De eene zonder den ander kon weinig of niets uitrichten. Beiden te samen deden veel.

Er is ruimte in de wereld voor een Mordechai met zijn mannenmoed, gesterkt door vertrouwen op God. Er is ruimte ook voor het teeder, kinderlijk geloof van Esther, die met vreeze en beving de taak aanvaardde haar door den Heere opgelegd. Soms werken die stillen meer uit dan de bedrijvigen. Wat zou Mordechai zonder Esther uitgericht hebben? Niets!!

Paulus: zijn apostolische bediening.

REDE UITGESPROKEN IN DE KERK TE STELLENBOSCH BIJ DE JAARLIJKSCHE SLUITING DER THEOLOGISCHE LESSEN, 28 Oct. 1903.

GELIEFDE Jongelingen, Heb ik in den laatsten tijd, onder anderen, gepoogd u het karakter van Paulus, trek na trek, te teekenen, zoo wil ik thans, ter aanvulling van dezen arbeid, trachten zijn apostolische bediening u te beschrijven. Zij is van zijn karakter niet te scheiden. Zij is het weefsel waarin zijn beeld onlosmakelijk is ingewerkt.

Uit de overrijke stof, die mijn onderwerp mij aanbiedt, ga ik drie grepen doen. Noemt Paulus het Evangelie dat hij heeft gepredikt en geleerd *zijn* Evangelie, dan vragen wij, wat het als zoodanig kenmerkt. Noemt hij zich *de Leeraar der Heidenen*, dan vragen wij: waarom niet ook der Joden? En verklaart hij dat hij *niet door een mensch* tot apostel werd geroepen, dan vragen wij, hoe God hem er toe geroepen heeft.

De Joodsche godsdienst was, als iets dat onvolmaakt was, bestemd om op Gods tijd door den volmaakten Christelijken godsdienst te worden vervangen. Waarom heeft de Jood Christus gedood? Omdat hij den nieuwen geest niet dulden kon, waarin Christus heeft geleefd en geleerd. Intusschen moest hij, juist door Christus om het leven te brengen, den weg banen voor den Opgewekte om *Zijn* Geest allengs wijd en zijd op aarde te doen heerschen. Christus' dood werd de dood van den Joodschen, en Zijne opstanding de geboorte van den Christelijken godsdienst. Van toen af aan stonden zij onverzoenlijk tegenover elkaar. Niemand heeft dit klaarder ingezien en geleerd dan Paulus. De hoofdtrek van zijn Evangelie is

DE TEGENSTELLING TUSSCHEN WAT JOODSCH EN WAT CHRISTELIJK IS.

Ik ga u dit in een paar bijzonderheden aanwijzen. Wat was het doel van den *tempeldienst?* Den met God onverzoenden mensch voorloopig met God te verzoenen! Daartoe dienden de zoenoffers die door de priesters, als middelaren tusschen God en mensch, Gode geofferd werden. Aan dezen tempeldienst maakt Paulus een einde door de verklaring: "Er is maar één Middelaar Gods en der menschen, de mensch Christus Jezus, die Zichzelven gegeven heeft tot een rantsoen voor velen." Zoo heeft ook Christus het oude verbond opgeheven, toen Hij, met het oog op Zijn dood, Zijn bloed "het bloed des nieuwen testaments tot vergiffenis der zonden" noemde.

Zoolang de mensch niet door 't volkomen zoenoffer volkomen met God vereenigd was, kon de volkomene vereeniging tusschen mensch en mensch ook niet plaats hebben. Zie hoe dit in den Joodschen *eeredienst* uitkomt. Bezoek den tempel op een der hooge feesttijden. Wat ziet gij? De vrouw in 't voorhof der vrouwen gescheiden van den man; de Heiden in 't voorhof der Heidenen gescheiden van den Jood; de Jood, die geen priester is, van den priester gescheiden, die alleen den tempel mocht binnen gaan; en de priester van den hoogepriester gescheiden, die alleen het binnenste heiligdom mocht betreden. Al deze scheidsmuren werpt Paulus omver, door aan de geloovigen te verklaren: "zoo velen als gij in Christus gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan. Daarin is noch Jood noch Griek: daarin is noch dienstbare noch vrije: daarin is geen man en vrouw: want gij allen zijt één in Christus Jezus."

Denk aan de *besnijdenis*, het teeken van 't verbond dat God met den Jood en niet met den Heiden had gesloten. Hoe verhief zich de Jood op zijn besnijdenis. Met welk een verachting zag hij op den onbesnedene neer. Hoe vermeed hij allen broederlijken omgang met hem, als met een onreine. 't Is of Paulus den Jood met wreede hand dit eereteeken ontrukt, als hij aan de onbesnedene christenen schrijft: "Gij zijt in Christus besneden met een besnijdenis die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het lichaam der zonden des vleesches," en als hij in hun naam verklaart: "Wij zijn de besnijding, wij die God in den Geest dienen, en in Christus Jezus roemen, en niet in het vleesch betrouwen."

Denk aan de *Joodsche feesten.* De Christenen uit de

Heidenen vierden slechts één feest, namelijk het feest der verzoening met God en met elkander door Jezus Christus. Men deed dit aan 't liefdemaal, waar men, "vervuld met den Geest, onder elkander sprak met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zingende en psalmende den Heere in zijn hart." Terwijl de Jood hun dit gebrek aan openbare feesten verwijt, zegt Paulus aan hen: "dat u niemand oordeele in spijs of in drank, of in het stuk des feesdags, of der nieuwe maan, of des sabbats, welke zijn eene schaduw der toekomende dingen, maar het lichaam (het wezen) is van Christus." Ja, naar 't oordeel van Paulus waren de godsdienstige inzettingen der Joden een voorbijgaande schaduw, tegenover de eeuwige werklijkheid in Christus, en schroomde hij niet ze "arme eerste beginselen der wereld" te noemen—het a.b.c. dat de lagere klas op school te leeren heeft.

Hoe dacht de gemeente te Jeruzalem over deze zaak? Het antwoord op deze vraag zal het u duidelijk maken, waarom Paulus zich

DE LEERAAR DER HEIDENEN,

en niet de Leeraar der Joden heeft genoemd.

De geloovigen te Jeruzalem leefden als vrome Joden. Zij bleven vasthouden aan de Joodsche inzettingen, bij name de besnijdenis. Geen wonder. Was niet Jezus een besnedene? Woonde hij niet de Joodsche feesten bij? Intusschen, zoolang de geloovige Jood aan de besnijdenis de overgeleverde beteekenis gaf, bleef hem de toegang tot den onbesneden Heiden gesloten, en was het hem onmogelijk de Heidenwereld voor Christus te winnen.

Daar komt God tusschen beide. Door een Hemelsch gezicht openbaart hij aan Petrus te Joppe, dat "de Heidenen zijn medeërfgenamen met de Joden, en van hetzelfde lichaam, en medegenooten van Gods beloften in Christus." Zalig voorrecht aan Petrus geschonken, dat hem het eerst deze groote verborgenheid werd ontsluierd. Bestraald door dit hemelsch licht, durft hij doen, wat tot nu toe geen vrome Jood heeft gewaagd: hij gaat in 't gezelschap van onbesnedenen, naar de heidensche stad Cesarea, om aldaar als gast te vertoeven in het huis van den onbesneden krijgsman Cornelius. Hoor wat hij aan hem belijdt: "Gij weet hoe het een Joodschen man ongeoorloofd is, zich te voegen of te gaan tot eenen vreemde; doch God heeft mij getoond, dat ik geen mensch zou gemeen of onrein achten: daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, ontboden zijnde."

Hoe treffend werd Petrus in 't geloof aan deze pas ontdekte waarheid bevestigd, toen onder zijne prediking de Heilige Geest in de harten der onbesnedenen, ja ongedoopten, neerdaalde. 't Was het pinksterfeest der Heidenen; en het huiselijke maal, dat weldra volgde, werd een liefdemaal zooals nooit te voren was gevierd. Immers daar smolten Jood en Heiden, na eeuwen scheidens, tot één lichaam in Christus tesamen. Toen genoot men een nieuwe vreugde—de weerspiegeling op aarde van de nieuwe vreugde der hemellingen!

Petrus snelt naar Jeruzalem om zijne medegeloovigen aldaar de deelgenooten te maken van 't licht dat in hem schijnt, en de vreugde die hem vervult. Doch welk een teleurstelling! Men twist met hem zeggende: "Gij zijt ingegaan tot mannen, die de voorhuid hebben, en hebt met hen gegeten." Op zijn verhaal van 't gebeurde "waren zij tevreden en verheerlijkten God, zeggende (ik vrees ietwat uit de hoogte): zoo heeft dan God ook aan de Heidenen de bekeering gegeven ten leven." Wat bevestigt mijne vrees? Dat door de Jeruzalemsche gemeente geen besluit werd genomen, om door de geopende deur tot de Heidenwereld de blijmaar des Evangelies te brengen. Daartoe was de oude Joodsche zin in haar te sterk. En toen sommige geloovigen, die uit Jeruzalem waren gevlucht, dit te Antiochië deden, en daar de eerste gemeente uit de Heidenen stichtten, toen begreep men te Jeruzalem het groot gewicht dezer gebeurtenis niet. Immers, terwijl men de twee voornaamste apostelen tot de bekeerde Samaritanen had afgevaardigd, zond men Barnabas uit "dat hij het land doorging tot Antiochië," en dat zonder opdracht om van daar terug te keeren, ten einde verslag te doen van wat er onder de Heidenen te Antiochië was voorgevallen.

Zoo hield de gemeente te Jeruzalem zich op een afstand van de machtige strooming des Geestes daar buiten in de Heidenwereld. Wat erger is, er vormde zich onder de geloovigen aldaar een invloedrijke partij, die hare zendelingen naar de Heidenen uitzond, om af te breken wat er vooral door Paulus was opgebouwd. Zij moesten leeren dat de Mozaïsche inzettingen, bij name de besnijdenis, hare kracht ook voor de Heidenen hadden behouden.

Wat is, onder anderen, te Antiochië geschied, en dat wel nadat de Jeruzalemsche vergadering de onbesnedene gelovigen als broeders in Christus had erkend? Petrus is er op een bezoek, en gaat vooral aan de liefdemalen broederlijk met de onbesnedenen om; maar niet zoodra daagden de zendelingen der streng Joodsche partij op, en bedreigden zij hem met de ongenade der Jeruzalemmers, of hij scheidt zich af van de onbesnedenen, en sleept met zich ook anderen, daaronder Barnabas, mede. O ramp niet uit te spreken, zoo deze scheuring niet terstond was geheeld. Daartoe gebruikte God Zijn dienstknecht Paulus. Vol des Heiligen Geestes bestraft hij Petrus in het openbaar, overtuigt hem van zijn zondig gedrag, en rukt den berouwhebbende als uit een tweeden val op.

Het kwam allengs er toe dat Petrus en de overige apostelen als Paulus het Joodsche kleed aflegden, en tot de Heidenen zich begaven, om hun het Evangelie van Paulus te verkondigen. Doch de Joodsch-Christelijke Kerk in Palestina bleef dat kleed dragen, en was daardoor onmachtig deel te nemen aan de zending onder de Heidenen. Met welke treurig gevolg? Dat zij, na een paar eeuwen een kwijnend bestaan te hebben voortgesleept, spoorloos van de aarde verdwenen is.

Zoo moest het Evangelie, omdat het op Joodschen bodem geen toekomst zou hebben, op Heidenschen bodem worden overgeplant. Welk een Godsgericht! Welk een waarschuwing voor alle Christelijke Kerken en gemeenten!

De man die het voorname werktuig was om de Christelijke Kerk onder de Heidenen te stichten, was de apostel Paulus. Zijn werkkring lag niet in Palestina, maar daar buiten. Hij was met nadruk *de Leeraar der Heidenen.* Hoe is hij er toe geroepen?

ONMIDDELIJK DOOR GOD,

gansch onafhankelijk van eenig mensch of eenige menschelijke vergadering.

Herinner u wat voor de poort van Damascus is voorgevallen. Daar behaagde het God "Zijn Zoon aan Paulus te openbaren, opdat hij Hem door het Evangelie onder de Heidenen zou verkondigen." Om met een ander woord van Paulus te spreken: "God die gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is Degene die aldaar in zijn hart geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis van de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus."

Deze Christusverschijning was voor Paulus eene Godsverschijning in Christüs. Van dien oogenblik af aan leerde hij God kennen, zoo als Hij alleen in Christus kan worden gekend. Zij was onder alle Godsverschijningen wellicht de merkwaardigste. Aan haar werd, zoo als aan geen andere, de geschiedenis der Kerk en daardoor die der volkeren gebonden.

Al wat later Paulus' karakter en arbeid heeft gekenmerkt is terug te leiden tot deze éene verschijning, gelijk de boom met stam en tak en vrucht uit een enkel zaad is ontwikkeld. Door die verschijning was binnen weinige oogenblikken in hem de Jood gestorven, en de Christen, en in den Christen de aanstaande Leeraar der Heidenen geboren.

Drie dagen bleef hij blind, en at en dronk hij niet. Hij had dien tijd noodig om tot God en tot zichzelven in te keeren, en duidelijk te verstaan wat aan hem was geschied. Hoe verbaasde hij zich over den omkeer, dien de kennismaking met den verheerlijkten Christus in hem heeft tot stand gèbracht!

Van nu aan aanbidt hij den Christus, dien hij tot nu toe als Volksverleider had verfoeid, als des menschen Verlosser, en als zoodanig den Deelgenoot aan Gods macht en majesteit.

Welk een indruk maakt op hem Jezus' vernedering tot in den dood des kruizes. Het kruis, zoo even nog door hem als de diepste schande Christus toegerekend, wordt van nu af aan in zijne schatting de schitterendste openbaring van Gods namelooze liefde.

Hoe verdwijnt zijne eigene gewaande heerlijkheid. Hij, zoo even in eigen oog een uitstekende heilige, is van nu af aan, van wege zijn gedrag tegenover Christus en die Hem toebehoorden, de voornaamste der zondaren.

Hij leert nu wat het is uit genade, door het geloof in in Christus, de vergiffenis zijner zonden te ontvangen; en door Christus tot kind en erfgenaam van God te zijn aangenomen.

Het deksel valt hem van 't aangezicht dat hem heeft belet om den lijdenden Christus in de Schrift te ontdekken; en om daarin de doorloopende tegenstelling te zien tusschen belofte en bevel, gelooven en werken, genade en verdienste. Met zijn farizeeschen trots valt het prachtige gebouw zijner rabbijnsche godgeleerdheid in duigen. Hij wordt de leerling des Heiligen Geestes, die hem van nu aan in God, in Christus en in de Schrift, dingen doet aanschouwen, die geen oor heeft gehoord, en geen oog heeft gezien, en nooit in eens menschen hart zijn opgeklommen.

Van nu aan wordt hij een man des gebeds, zooals er weinigen op aarde zijn geweest. Toen de Heiland van hem tot Ananias zeide, "Zie hij bidt," zag hij in hem den toekomstigen bidder bij uitnemendheid.

Biddend wacht hij het oogenblik af, waarop de Heiland, naar Zijne belofte, hem zou doen weten, welken weg hij voortaan bewandelen moet. Daar treedt Ananias zijn bidvertrek binnen, en verkondigt hem dat hij "als een uitverkoren vat" bestemd is "den naam Zijns Heeren te dragen voor de Heidenen en de koningen en de kindren Israëls." Zijn gansche ziel zeide hier amen! op; want het is hem duidelijk geworden dat de verheerlijkte Christus de Verlosser en Heer niet alleen van Israel, maar ook van de volkeren is, en zijn hart smacht er naar om deze aan hem ontdekte waarheid alom te gaan verkondigen.

Hij wou in 't vuur der eerste liefde terstond dit werk beginnen; maar God wilde dat hij gedurende drie jaren van stille afzondering en ernstig schriftonderzoek in Arabië zou doorbrengen, om tot zijn groote levenstaak te worden bereid. Meenende dat Jeruzalem de plaats is, waar hij zijn werk moet aanvangen, gaat hij er henen; doch toen hij op zekeren dag in den tempel aan 't bidden was, zag hij in een verrukking van zinnen den Heere, die tot hem zeide: "Spoed u en ga in der haast uit Jeruzalem, want zij zullen uwe getuigenis van mij niet aannemen—ga heen, Ik zal u ver tot de Heidenen afzenden."

Hij verstaat dat zijn werkkring niet in Palestina onder de Joden, maar daar buiten onder de Heidenen is, en gaat naar Tarsen, zijn geboorteplaats, om in de stilte der afzondering op nadere aanwijzing van zijn Heer te wachten. Weldra ontving hij die in zijn vriend Barnabas, die hem verhaalt wat God onder de Heidenen te Antiochië heeft gedaan, en hem uitnoodigt om aan 't gezegend werk aldaar te komen deelnemen. Hij voldoet aan dit verzoek, en arbeidt een jaar lang in de gemeente als een harer leeraren.

Deze arbeid was de voltooing van zijne voorbereiding tot de apostolische bediening. Hij werd, zoo als gij weet, met Barnabas door den Heiligen Geest bij name genoemd, als de zendelingen, die de Antiocheesche gemeente tot de Heidenwereld uitzenden moest. Hij verliet Antiochiê als Evangelist, maar keerde na zijn eerste zendingreis tot haar als meer dan evangelist, als apostel, terug—en wel als apostel der Kerk, die God bezig is uit de Heidenen te verzamelen. Hij heeft deze eer niet gezocht. God had hem daartoe uitverkoren en toegerust. Van lieverlede klom hij tot den hoogsten eerepost, dien een mensch in de Christelijke Kerk bekleeden kon. Zoodanig was de invloed die van zijn prediking en onderricht en voorbeeld uitging, dat al de gemeenten der Heidenen met hare leeraren naar hem als haren Leidsman, haren Leeraar, haren Vader opzagen. Zij lieten het in vele gevallen aan hem over, den eenen arbeider hier, den ander daar, te plaatsen of te verplaatsen. Hij overtrof allen door zijn diepzinnige aanschouwing en heldere uiteenzetting der waarheid. Hij was aller vraagbaak. Dit noopte hem tot het schrijven van die kostelijke brieven, die ons zijn bewaard gebleven, en die hem voor alle tijden tot "Leeraar der Volkeren" heeft gestempeld.

Hij heeft zijn taak onder veel en velerlei lijden moeten volbrengen; maar God heeft dat lijden als de smeltkroes gebruikt, waarin Hij Zijn geliefden apostel als goud heeft gelouterd. Zoozeer blonken alle christelijke deugden in hem uit, dat hij de vrijmoedigheid had, de geloovigen tot zijne navolging op te wekken. En als men hem naar 't geheim van zulk een wandel vroeg, dan antwoordde hij in diepen ootmoed: "Ik ben met Christus gekruist, en ik leef; doch niet meer ik maar Christus leeft in mij." Heerlijker betooning van Christus' verlossende macht, dan wij in Paulus aanschouwen, laat zich moeilijk denken. Gods Zoon,

het hoofd der Gemeente, worde tot in alle eeuwigheid geprezen voor de gave, die Hij haar in dezen apostel geschonken heeft.

Hier zou ik hebben geëindigd, was het niet dat ik, naar gewoonte, nog een woord te richten heb tot u die thans aan het einde van uw studietijd gekomen zijt.

Gaat henen om u aan uw volk te wijden. Een der zegeningen geboren uit de rampen die wij in de laatste jaren met ons volk geleden hebben is, dat wij thans nauwer dan ooit aan elkander gebonden zijn. Dit werd niet in het minst in ons Seminarie gevoeld, en dit heeft deze inrichting meer dan ooit tot eene volksinrichting gemaakt. Het drage immer dit karakter. Besluit om uw volk in liefde te dienen. Helpt hunne hoogste belangen bevorderen. Ontziet niet de volkszonden bij name te noemen, maar doet dit met een weenend hart. Hebt alles voor hen over. Leeft, des noods lijdt, voor hen. Volgt hierin Paulus na. Zoo één gevoelde hij zich met zijn volk, dat hij, zoo het hen kon redden, wenschen kon voor hen uit Christus gemeenschap te worden gebannen. Leert uw volk, wat het is in waarheid een christelijk volk te zijn, niet om zich hoogmoedig boven andere rassen te verheffen—weg met dezen gruwel—maar om ze tot zegen te zijn.

Gaat henen om u aan uwe Kerk te wijden. Wordt hare echte dienaren, om juist daardoor de echte dienaren van uw volk te zijn. Leert de geschiedenis ons niet dat God vooral door de volkskerk het volkskarakter vormen wil? Wordt een aanwinst voor uwe Kerk, daardoor dat gij met haar de nooden van uw volk op het hart draagt, en met haar samenwerkt om die te lenigen. Staat vooral uwe Kerk bij, om het Evangelie aan de Heidenen, zoo God wil ook buiten Afrika, bekend te maken. De geest dien Paulus tegenover de Heidenen heeft gekenmerkt heersche ook in u. Zoo zeer ging hem het lot der Heidenwereld ter harte, dat hij rusteloos gewest na gewest bezocht, en besloot zijn arbeid tot aan den uitersten westergrens van het Romeinsche rijk uit te breiden.

Wijdt u aan de gemeente, die gij zult hebben te bedienen. Volgt ook hierin Paulus na. Hij was herder bij uitnemendheid, overal waar hij voor een korter of langer tijd, den arbeid van den herder met dien van den Evangelist vereenigde. Hij die het groote overzag zag het kleine niet voorbij. Hij die als het Hoofd der Heidensch-Christelijke Kerk hare algemeene belangen behartigde, arbeidde met teederheid aan de enkele personen, in elke gemeente waar hij vertoefde. Hij vereenigde in zich de teederheid der vrouw met de kracht van den man. Hoe won hij hierdoor de harten. Hoe gevoelden zij zich weerkeerig aan hem verbonden. Denk aan zijn afscheid van de Efezische ouderlingen; toen hij zijn rede geëindigd had, "heeft hij nederknielende met hen allen gebeden. En er werd een groot geween van allen; en zij vallende om den hals van Paulus kusten hem, zeer bedroefd zijnde." Deze herderlijke teederheid ontbreke u niet in uwen aanstaanden herderlijken arbeid.

Ik bid u toe dat dit alles in u moge zijn, *als de vrucht van uwe toewijding aan uwen Heiland.* Hieraan dankte Paulus dat Hij was, wat Hij geworden is. Uw Heiland heersche onbepaald in u door den Heiligen Geest. Jaagt om Zijnentwil er naar in alles waartoe gij geroepen zijt uit te munten. Verheerlijkt Hem in woord en wandel. Leeft zooals gij leert. Weest zelven de bevestiging van de waarheid, die gij verkondigt. Zoo als in Paulus zij ook in u "de genade onzes Heeren zeer overvloedig, met geloof en liefde, die er is in Christus Jezus."

Ik zie heden in ons midden de leden onzer HoogEerwaarde Synode, en acht mij daarom geroepen aan al 't gesprokene nog een kort woord toe te voegen. In veler naam dank ik u, mannen broeders, dat gij dezen dag uwe gewichtige werkzaamheden hebt willen staken, ten einde de jaarlijksche sluiting onzer theologische lessen bij te wonen. Deze daad zal voor professoren en studenten een prikkel te meer zijn, om getrouw het werk te doen, dat ons door onze Kerk is toevertrouwd. Verheugt u met ons over den bloei, dien God aan deze inrichting heeft geschonken. Vier en veertig jaren begonen wijlen John Murray en ik onzen arbeid met slechts vier studenten. Dit getal steeg allengs tot vier en vijftig, terwijl aan het oorspronkelijk getal professoren eerst een derde en later een vierde is toegevoegd. Telt hierbij de honderd en veertig jongelingen, bijna allen gewezen krijgsgevangenen, die thans elders tot den een of ander dienst des Heeren worden opgeleid, en gij hebt recht dit jaar het belangrijkste in de geschiedenis onzer Kerk te noemen. 't Is een der vruchten van den onlangs geëindigden oorlog.

Denkt hierbij aan de toenemende liefdadige inrichtingen, aan den voortgang der binnen- en buitenlandsche Zending, en aan de overvloedige hulp die door de leden onzer kerk, in vereeniging met anderen, aan de noodlijdenden in Transoranje en Transvaal is bewezen; en gij verbaast u, en knielt aanbiddend neer voor Hem die deze groote dingen onder ons en door ons heeft willen volbrengen.

Waartoe is dit alles geschied? Is het niet om ons de oogen te openen voor de nog grootere dingen, die God door ons doen wil? Daarom, dierbare broeders, is het mijne bede dat onze Synode haren gewichtigen arbeid moge voortzetten met de leuze: "Vergetende wat achter ons is, strekken wij ons uit tot hetgeen voor ons is." Zij was de leuze van Paulus. Hebt den moed om tot groote dingen te besluiten. Wekt en sterkt daardoor den moed bij de leden onzer Kerk. Ontsteekt door 't vuur dat in u gloeit, een verterend vuur in hunne harten. Daartoe werke God met groote kracht in uwe Vergadering, en make Hij, kan het zijn, de tegenwoordige Synode tot de invloedrijkste der Synodale vergaderingen, die tot nu gehouden werden.

Er is, onder anderen, ééne zaak die ik, met alle bescheidenheid, u op het hart wensch te binden. Ik heb den toestand op het oog, waarin de zusterkerken in de twee gewezen Republieken zich bevinden. Zij hebben uwe geestelijke hulp zeer van noode, en strekken daartoe de handen smeekend naar u uit. Welaan, besluit dan, in den naam des Heeren, om zeg tien mannen voor den tijd van drie maanden van hunne gemeenten los te maken, om de gemeenten aldaar te bezoeken, ten einde de bedroefden te troosten, de moedeloozen op te beuren, de zwakken te sterken, de onverschilligen wakker te schudden, de ijverigen tot meerderen ijver aan te vuren, en de van elkander verwijderden met elkaar te hereenigen. Komt gij er toe om iets van dezen aard te ondernemen, en wordt de onderneming door het geloovig gebed gesteund, dan

zal er gewis een zegen uit geboren worden, die tot in 't verre nageslacht niet vergeten zal worden.

"Hem nu, die machtig is meer dan overvloediglijk te doen boven al wat wij bidden of denken, naar de kracht die in ons werkt, hem zij de heerlijkheid in de Gemeente, door Christus Jezus, in alle geslachten, tot alle eeuwigheid. Amen.

N. J. HOFMEYR.

Uit den Brief aan de Efeziers.

I.

GEZEGEND ZIJ GOD!

Ef, 1 : Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus.

GIJ *zijt in Christus.* Door 't geloof in Hem zijt gij in Hem ingeplant, gelijk de rank in den wijnstok. Wat gij *als* christen zijt dat hebt gij geheel en al hieraan te danken dat gij *in* Cnristus zijt. Uw Christelijk leven vloeit uit Christus. Het draagt het kenmerk van *Zijn* leven. Gij zijt, in uwe mate, wat Hij was. Aan u den christen moet de wereld zien wie de Christus was. Christus kende geen hooger eer, dan in Zijn doen en laten den Vader aan de wereld te vertoonen, en zoo kan God u tot geen hooger eer roepen, dan in *uw* doen en laten, aan die u omringen Chrintus te vertoonen. Hoe verder gij als christen vordert, des te meer hongert en dorst uw ziel naar een leven, dat het tegenbeeld is van 't leven van Jezus Christus.

Paulus kon zich den christen niet anders denken, dan als iemand die " in Christus " is. Dertig malen komt in den een of ander vorm deze gedachte in dezen brief voor. In alles goeds dat Paulus in zich ontdekte, zag hij niet zichzelven maar Christus. "Paulus in Christus" was hem de keerzijde van " Christus in Paulus." Hij kon niet anders dan te belijden : "Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij." Gij zegt hier amen! op. 't Is het wonder waaraan gij uwen christelijken wandel te danken hebt : niet alleen in dit, maar ook in 't toekomstig leven. Gij kunt daar zoo min als hier zonder Christus zijn wat gij wezen moet. Uwe volkomenheid daar zal te wijten zijn aan uwe volkomene verbintenis met Christus. Uw zijn in Christus zal eerst daar tot volle ontplooing komen. 't Is dit vooral, dat het toekomstig leven voor u zoo aantrekkelijk maakt. Uw wedergeboren hart smacht er naar, in *volle* waarheid te mogen zeggen : "Ik niets, Christus alles."

***

Door in Christus te zijn bevindt gij u *in de hemelsche gewesten.* Hij woont in de hemelen en nam u met zich ten hemel (2 : 6). Uw hart voelt zich niet in de aardsche maar in de hemelsche dingen te huis. Het bedenkt niet de dingen, die op de Aarde maar die daar Boven zijn (Col. 3 : 2.) Het zou geen beteekenis hebben, ja het zou ongerijmd zijn van u te zeggen, dat gij in Christus zijt, terwijl gij vervreemd zijt van 't hemelsch leven dat Hij daar Boven bij den Vader leidt.

En wat is dat hemelsch leven? Hetzelfde leven dat hij op aarde heeft geleefd. 't Is de voortzetting van 't leven dat hier begonnen was. Wat maakt voor Hem den hemel tot hemel? Niet de schoonheid en pracht, die daar te aanschouwen zijn, maar de geest die daar heerscht, de band die allen daar aan God en in God aan elkander bindt, de liefde die van God uitgaat tot allen, en van allen wederkeert tot God.

Herkent gij niet dit hemelsch leven in 't leven dat Christus op aarde heeft geleefd? Zijn komst op aarde was voor Hem geen verbanning uit den hemel. Hij bracht met Zich den hemel mede. Met Hem daalde de hemel op aarde neer. In Hem blaakte de liefde tot God en mensch, die vóór Zijne menschwording Hem in den hemel heeft gekenmerkt. Kwam Hij niet op aarde om ons die liefde te openbaren, die, onder anderen, voor Hem den hemel tot hemel heeft gemaakt? Kwam hij niet om door die hemelsche liefde onze verlossing uit te werken? Door altijd, ook in Zijn heiligen toorn, die liefde van God *in* en tot den mensch *uit* te ademen, bewoog Zijne ziel Zich altijd in de hemelsche gewesten.

Ik sprak van onze verlossing, Sedert wanneer kon men u een verloste noemen? Van 't oogenblik dat gij door Jezus Christus in Gods liefde werdt opgenomen, vergiffenis ontvingt, God uw Vader mocht heeten, en den naasten begont lief te hebben gelijk God in Christus u lief heeft. 't Is uw hemel op aarde, God als uwen liefhebbenden Vader te mogen dienen, en voor anderen te mogen leven, gelijk God voor u en uwe medeschepselen leeft.

Gij verlangt naar geen ander hemel dan waar dit leven, ontdaan van 't aarsche, onbelemmerd wordt voortgezet. Gij kent geen ander hemel. Een ander hemel zou voor u geen hemel zijn.

Laat mij nog iets zeggen. De Heiland kon zich op aarde den Vader niet denken, zonder aan de engelen en de heiligen te denken, die nabij den Vader zijn, en in dienende liefde zich aan den Vader wijden. Zij hebben lief die de Vader liefheeft, en zijn bereid hen op Zijne wenken te dienen. In den geest waren deze engelen en heiligen den Heiland altijd zeer nabij. Die nabijheid was Hem een bron van verkwikking. In oogenblikken waarin Hij de tegenstelling tusschen Hem en de zondige wereld pijnlijk ondervond, was het Hem een onuitsprekelijke vreugde te weten, ja te gevoelen, hoe deze hemellingen één waren met Hem. Hoe welkom waren Hem de engelen in de woestijn en in Gethsemane, en waren Hem Mozes en Elias op den berg der verheerlijking. Daar was Hij als van de aarde ten hemel opgetrokken.

Zoo min nu de Heiland Zich den hemelschen Vader zonder deze hemellingen denken kon, zoo min moogt gij u Christus zonder hen denken. De engelen dienen ook u in liefde, de heiligen die zijn ook u zeer nabij (Heb. 1 : 14 ; 12 : 22-24 : 12 : 1 ; 1 Cor. 11 : 10 ; Ps. 34 : 8.) Naarmate gij uwe eenheid verstaat met Christus, die het Hoofd der engelen en der heiligen is, naar die mate zult gij u ook met hen één gevoelen, en in den geest niet verre van, maar dicht bij hen zijn. Dit

dient mede, om u 't woord te verklaren, dat u zegt dat gij in Christus in den hemel zijt gezet.

***

Door in Christus in den hemel te zijn gezet, *zijt gij met alle geestelijke zegening gezegend.* Elke zegen, die u door den Heiligen Geest wordt medegedeeld is een geestelijke zegen. Gij leeft onder het nieuwe verbond, dat door Christus bloed is ingewijd. Op grond hiervan heeft Hij de macht ontvangen om u den Heiligen Geest te schenken. Hij vervulde aan u de belofte, die Hij voor Zijn heengaan aan Zijne discipelen heeft gedaan. Door den Geest die in u woont is in u een nieuw leven ontstaan. Welk een krachtig leven is het. De Heiland vergelijkt het bij een fontein waaruit het water in stroomen vloeit. Die stroomen waters zijn de geestelijke zegeningen die Paulus hier op het oog heeft.

Waar zal ik beginnen, waar eindigen, als ik al die zegeningen bij name wilde noemen. Denk aan het geloof, de hoop en de liefde, die door den Heiligen Geest in u zijn ontstaan, om eeuwig in u voort te duren. Gij die weet wat het is in Christus te zijn, denk u Christus weg, en gij denkt u den Heiligen Geest weg, en met Hem het geloof, de hoop en de liefde, die den hemel voor u hebben geopend. Werden zij uitgebluscht, dan was de hemel voor u gesloten en werd de hel voor u geopend. Gods Geest woont in u, als de Geest des geloofs, der hoop en der liefde.

Gij kunt niet uitspreken waartoe gij door dit geloof, deze hoop, en deze liefde wordt in staat gesteld. Ze zijn de krachten die Gods Geest in u in beweging zet, om u in staat te stellen tot de navolging van Christus, die zooals niemand anders, de Man des geloofs, der hoop en der liefde is geweest.

***

Aan wien hebt gij dit alles te danken? Aan wien dankt gij het dat gij in Christus in den hemel zijt gezet, en door den Heiligen Geest wordt bearbeid? *Aan den God en Vader van den Heere Jezus Christus!*

Gij kunt het verstaan dat Jezus Christus met God als met Zijn Vader in den hemel woont, maar dat gij door den Heiligen Geest één met Christus geworden zijt, om met Hem den hemel tot uw thuisplaats te hebben, dit gaat uw denken oneindig te boven. Gij kunt alleen aanbiddend voor God nedervallen, en uitroepen: "geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus!"

En hoe dieper Gods Geest u invoert in de kennis van Gods verlossingsplan, des te machtiger trekt uw God u aan, en des te inniger gaat geheel uw wezen lof- en dankzeggend tot Hem uit. Gij kent geen sterker begeerte dan tot in alle eeuwigheid een levend lof- en dankoffer te zijn. Gij weet dat in Christus door den Heiligen Geest deze begeerte zal worden vervuld.

Wat zal het zijn, als eenmaal alles zal zijn weggevallen wat nu de volle bevrediging dezer begeerte in den weg staat. Intusschen groeit door Gods genade de geest des lofs en des danks bij u aan. Ook onder moeilijke omstandigheden wekt de gedachte aan God louter dank en lof in u op. Zoo ging het Paulus, die dezen brief in zijn gevangenis geschreven heeft.

En nu gij zelf door Christus in een hemelsch licht verkeert, weet gij hoe eenmaal engel en mensch, hemel en aarde door Christus zich baden zullen in 't licht dat van God uitstraalt, en dat den hemel tot hemel maakt. Hoe schrikkelijk ook de duisternis is, die u nog omgeeft, ja menigmalen ook uwe ziel binnendringt, toch vangt gij nu reeds de stralen op van de heerlijkheid, die aanstaande is, wanneer God "alles in Christus tot één brengt beide dat in den hemel en dat op de aarde is" (1 : 10). Laat daarom onophoudelijk deze hymne uit uw hart uitstroomen: "Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in den hemel in Christus."

Uit de Slavernij.

(Een verkorte levensgeschiedenis van Booker J.) Washington, door hemzelven verhaald.)

I

Een slaaf onder de slaven.

ZOOVER ik uitvinden kan werd ik in 't jaar 1858 of 1859 als een slaaf geboren op een plaats in 't graafschap Franklin, Virginia, in Zuid-Amerika. Noch de dag noch de maand mijner geboorte is mij bekend. Ik begon het leven te midden van een aller ellendigste en ontmoedigendste omgeving. Het huis waarin ik geboren werd was van hout, 14 bij 16 voet vierkant; en daarin woonde ik met mijne moeder, broeder en zuster tot na den Burger-oorlog, toen wij alle vrij verklaard werden.

Van mijne voorouders weet ik bijna niets. Wel heb ik de slaven hooren vertellen van de folteringen die zij, en daaronder misschien ook mijne voorouders van mijne moederszijde, moesten verduren op het slavenschip dat hen van Afrika naar Amerika overbracht; doch ik ben niet in staat geweest de geschiedenis mijner afkomst verder dan mijne moeder na te gaan. Ik weet dat zij een halve broeder en eene halve zuster had, maar meer niet; want in dien slaventijd gaf men niet veel om de familie-registers der zwarten. Ik veronderstel dat zij evenals andere slaven, aangekocht werd door den eigenaar der plaats, en dit verwekte evenveel belangstelling, als wanneer een paard of eene koe aangekocht en bij de anderen gevoegd werd. Van mijn vader weet ik nog minder dan van mijne moeder; ik weet zelfs niet zijn naam. Ik heb geruchten gehoord dat hij een blanke was, die op een der nabij gelegene plaatsen woonde, doch hoe het zij, ik heb nooit gehoord dat hij eenig belang in mij gesteld, of voor mijne opbrengst gezorgd had.

Het huis waarin wij woonden was te gelijk de keuken van de plaats, want mijne moeder moest voor de blanken en slaven kooken. Het had geene glasvensters, waar slechts openingen aan de zijden om licht en lucht in te laten. De deur was te klein en vol groote scheuren, en zoo was de kamer, vooral in den winter, een zeer ongeriefelijke. Gelijk alle huizen in Virginia had ook het onze, in den rechterhoek op den klei-vloer, een vier-

kante opening 6 bij 8 duim, waardoor de kat 's nachts in en uit kon gaan. In ons geval kon ik de noodzakelijkheid hiervan niet verstaan, daar er wel een half dozijn plaatsen waren, waarvan de katten zich konden bedienen. In 't midden van den vloer was er een groote diepe opening, die met planken bedekt werd, waarin patatas voor den winter werden geborgen. Het kooken werd gedaan bij een open vuur in de kamer, en dus leden wij evenveel van de hitte in den zomer als van de koude in den winter.

In deze armoedige woning bracht ik mijne kinderjaren door, veelal op dezelfde wijze als duizenden van andere slaven kinderen. Gedurende den dag had mijne moeder zooveel te doen, dat zij geene aandacht aan ons wijden kon. Ik kan mij niet herinneren dat ik in een bed geslapen heb, tot nadat ons huisgezin vrijgemaakt was. Mijn oudere broeder John, mijne zuster Amanda en ik sliepen op een bondel vuile vodden op den vuilen vloer gelegd. Ik kan mij niet herinneren dat er ooit een deel van mijn tijd aan spel gewijd was. In de dagen, die ik in slavernij doorbracht, was ik wel niet groot genoeg om van veel dienst te zijn, doch werd ik den meesten tijd bezig gehouden met de achterplaatsen schoon te maken, water te brengen naar de mannen op het land, of om koren eens in de week naar den molen te brengen in zakken op een paard geladen. Soms viel ik met de zakken van 't paard, en moest dan wachten tot er iemand voorbij kwam om mij te helpen. In zulke gevallen kon ik eerst laat in den avond van den molen terug keeren, en dan moest ik langs den eenzamen weg door dichte bosschen heen drie mijlen reizen. Men had mij wijs gemaakt dat die bosschen vol weggeloopene soldaten waren, die, wanneer zij daar een negerjongen alleen vonden, hem de ooren afsneden. De lezer kan zich verbeelden welken angst ik op dien weg uitstond, en dan wist ik, dat als ik te huis kwam, men mij een harde bestraffing of een pak slagen zou toedienen. omdat ik zoo laat was uitgebleven.

Zoolang ik een slaaf was ging ik nooit in eene school. Verscheidene malen vergezelde ik eene mijner jonge meesteressen tot aan de deur van 't schoolgebouw, dragende hare boeken. Het gezicht van die jongens en meisjes in de school maakte op mij een diepen indruk. In zulk een gebouw te mogen komen en te mogen leeren, stond bij mij gelijk met in 't paradijs te zijn.

Voor de eerste maal kwam ik tot bewustheid dat wij slaven waren en dat er pogingen aangewend werden om de slavernij af te schaffen, toen ik op zekeren morgen, voor het dag was, wakker werd en mijne moeder, die over hare kinderen knielde, ernstig hoorde bidden, dat Lincoln en zijne legers voorspoedig en zij en hare kinderen eens vrij mogen zijn. Het was mij altoos een raadsel gebleven, hoe die onkundige slaven op de eenzame plaatsen, zonder nieuwsbladen, bekend konden zijn met het groote vraagstuk, dat toen het land beroerde. En toch sedert Garrison, Lovejoy en anderen voor de vrijmaking der slaven ijverden, bleven de slaven van 't Zuiden op de hoogte der beweging. Als een kind hoorde ik mijne moeder en anderen laat in den nacht fluisterende deze zaak bespreken. Toen de oorlog uitbrak wist elke slaaf, dat de voorname aanleiding tot dien strijd de slavernij was, en dat, als de Noordelijke legers wonnen, de slaven vrij zouden worden. Gewoonlijk kregen zij hunne berichten door den slaaf die eens of tweemaal per week naar den post werd gezonden, en die dan ongemerkt de gesprekken der blanken afluisterde, en op zijn terug reize het gehoorde aan de slaven die hij ontmoette mededeelde. Zoo wisten de slaven meestal de belangrijkste gebeurtenissen, voor dat hunne bazen die vernomen hadden.

Ik kan mij niet herinneren dat wij ooit tezamen aan een tafel op beschaafde wijze gegeten of Gods zegen over ons eten gevraagd hebben. Wij kregen ons voedsel zoo als de stomme dieren. Sommigen aten uit den pot, anderen hielden hun voedsel in een blik-bord op de knieën, of eenvoudig in de handen. Toen ik groot genoeg was moest ik met etenstijd naar het "Groote Huis" gaan om de vliegen van de tafel te waaien. Daar hoorde ik veel omtrent den oorlog en de vrijmaking der slaven.

Hoe langer de oorlog duurde des te moeielijker vonden de blanken het om zich te voorzien van koffie, thee, suiker en andere artikelen, waaraan zij gewoon waren. Zij gebruikten gebrande koren voor koffie, die zij zonder suiker of met een soort van zwarte suikerstroop dronken. De slaven die gewoon waren aan niets anders dan brood en spek gevoelden de ontbering natuurlijk niet.

De eerste paar stevels dat ik droeg had houten zolen, maakte veel geraas en veroorzaakte mij veel ongerief. Doch de zwaarste foltering, die ik te verduren had, ontstond uit het dragen van een nieuw hemd, gemaakt uit de ruwe vuile overblijfselen van het vlas. Het was alsof een honderd spelden-punten met mijn lichaam in aanraking kwamen. Was de keuze aan mij gelaten dan zou ik liever zonder kleederen gegaan zijn, doch ik moest het hemd dragen. Mijn broeder John droeg uit jammerte voor mij mijn nieuw hemd, totdat het "mak gemaakt was." Dit was het eenigste kleedingstuk dat ik droeg, totdat ik een jongeling geworden was.

Men zou verwacht hebben dat er bij mijn ras en bitter gevoel tegen de blanken zou geweest zijn, omdat dezen bezig waren met een oorlog, die ten doel had om ze in slavernij te houden. Doch, waar de slaven eenigzins goed behandeld werden, was dit niet het geval. In dien oorlog werd een zoon van mijn eigenaar gedood en twee anderen zwaar gewond. De droefheid onder de slaven over den dood van Master Billy, en de deelneming met de twee gewonden, kon nauwelijks dieper en oprechter geweest zijn in het "Groot Huis" dan in de woningen der slaven. Zij hielpen om strijd om de gewonden te verplegen en 's nachts bij hen te waken. Zij waren ook de beschermers der vrouwen en dochters van de bazen die in den oorlog waren: en die een dezer wilde schaden moest zulks doen over de doode lichamen dier slaven. Ik ben er van overtuigd dat de gevallen zeer zeldzaam zullen bevonden worden, waarin een van mijn ras het vertrouwen in hem gesteld verraden had. Ik weet van gevallen waarin negers hunne meesters en meesteressen, die door den oorlog arm waren geworden, jaren lang met geld ondersteunden om ze van gebrek te vrijwaren. Ik weet van andere gevallen, waar vrijgewordene slaven hunne vroegere eigenaars ondersteunden in de opvoeding hunner kinderen. In een geval werd een zoon van een vroeger slaveneigenaar, die door den drank tot jammerlijke armoede was vervallen, door die slaven, die zelven arm waren, van voedsel, koffie, en suiker voorzien, omdat niemand het kon aanzien

dat een zoon van hun vroegeren eigenaar gebrek zou lijden. Twee jaren voordat de slaven vrij verklaard werden, gaf een eigenaar aan zijn slaaf verlof om zichzelven vrij te koopen in jaarlijksche paaiementen, door geld dat hij daar of elders kon gaan verdienen. Hij ging van Virginia naar Ohio, omdat hij daar meer kon verdienen: en toen de vrijverklaring kwam was hij nog 300 dollars aan zijnen heer schuldig. Hij ging te voet over het grooter deel van den weg naar Virginia terug, en betaalde zijnen heer de volle som met renten. Hij gevoelde dat hij zijne vrijheid niet genieten kon, zoolang hij zijne belofte niet vervuld had, want hij had nooit te voren zijn woord gebroken.

Hieruit moet men echter niet gaan besluiten, dat de slaven niet verlangden vrij te worden. Ik heb er nooit een gevonden die de slavernij verkoos. Maar terwijl ik haar veroordeel met mijn gansche hart, heb ik reeds lang opgehouden den geest van bitterheid te koesteren jegens de Zuidelijke blanken, die mijn volk in slavernij hielden. Geen deel des lands was eigenlijk daarvoor verantwoordelijk, en jaren lang werd zij door het Gouvernement erkend en beschermd. Doch als wij zonder vooroordeel en rassenhaat de feiten in 't aangezicht zien, dan moeten wij erkennen dat, ten spijte van de wreedheid en het zedelijk kwaad der slavernij, de tien millioenen negers, die zelven of wier voorouders door de school van Amerikaansche slavernij gegaan zijn, wat het stoffelijke, verstandelijke, zedelijke en godsdienstige betreft, in een krachtiger en hoopvoller toestand zijn, dan een gelijk getal zwarte menschen in eenig deel der wereld. Van Amerika gaan er dan ook gedurig nog negers, die zelven of wier voorouders slaven waren, naar Afrika om hen, die in 't Vaderland gebleven waren, te verlichten. Ik zeg dit niet om de slavernij te verdedigen, maar alleen om aan te toonen, hoe de voorzienigheid dikwijls gebruik maakt van menschen en instellingen om een doel te bereiken.

Sedert ik oud genoeg was om voor mij zelven te denken had ik het denkbeeld, dat niettegenstaande het wreede en verkeerde der slavernij, de zwarte man er evenveel voordeel uitgetrokken heeft als de blanke. Het nadeel van de slavernij voor den blanke was, dat men arbeid beschouwde als een teeken van minderheid en vernedering. Dit ontnam den blanken man in hooge mate zijn zelfvertrouwen en het vermogen om zich zelven te helpen. Mijn oude meester had vele zonen en dochters, doch zoover ik weet, heeft nooit een van hen zich meester gemaakt van eenig ambacht, of ander tak van nijverheid. De dochters leerden niet kooken, of naaldwerk doen, of de huishouding bestieren. Alles werd aan de slaven overgelaten, en die leerden niet om dingen behoorlijk te doen. Derhalve zagen heiningen en gebouwen er zeer verwaarloosd uit. Binnen de woning en zelfs in de eetzaal was er gebrek aan netheid, schoonheid en gerief. Dus toen de slaven vrij werden, waren zij, met uitzondering van boekgeleerdheid en eigendom-bezit, bijna op dezelfde hoogte als de blanken om het leven op nieuw te beginnen. De meesters en hunne kinderen wilden zich niet vernederen om te werken, en hadden het ook niet geleerd, terwijl de slaven een of ander ambacht hadden aangeleerd, en niemand beschaamd was om te werken.

Eindelijk kwam de oorlog ten einde en brak de dag der vrijheid aan. De slaven waren op de hoogte van wat er omging, en begonnen met meerdere vrijmoedigheid te zingen van vrijheid. Vroeger waren zij voorzichtig en verklaarden dat zij de vrijheid, die zij bezongen, in de toekomende wereld verwachtten. Nu wierpen zij den masker af. Op den avond, die den gedenkwaardigen dag vooraf ging, kwam er een boodschap aan de slaven, dat er den volgenden morgen iets buitengewoons aan 't "Groote Huis" zou plaats vinden. Men sliep dien nacht weinig of in 't geheel niet. Vroeg den volgenden morgen werden wij aan des meesters huis bijeengeroepen. Het huisgezin zat of stond onder de veranda om getuige te zijn van wat gebeuren zou. Belangstelling en treurigheid, maar geene bitterheid, was op hunne aangezichten te lezen. Een officier van de Vereenigde Staten hield een korte toespraak, las de Emancipatie Proclamatie en vertelde ons toen, dat wij allen vrij waren om te gaan, waar en wanneer wij wilden. Mijne moeder kuste hare kinderen, terwijl haar de tranen over de wangen rolden, en vertelde ons dat deze de dag was, waarom zij zoo vurig gebeden, maar dien gevreesd had nooit te zullen zien.

Voor eenigen tijd was er eene uitbarsting van groote vreugde, opgewondenheid en dankzegging, doch toen de slaven naar hunne kamers terugkeerden, kwam er eene verandering in hun gevoel. Zij beseften de verantwoordelijkheid van vrij te zijn: van voor zichzelven te denken en voor de hunnen te zorgen. Niet lang daarna was hunne vreugde vervangen door diepe neerslachtigheid. Sommigen waren 70 en 80 jaren oud; waar zouden zij een woning vinden, en hoe konden zij voor zichzelven zorgen? Dan was er diep in hun hart een gevoel van gehechtheid aan den "ouden meester" en de "oude meesteres," met wie zij een halve eeuw doorgebracht hadden. Geen wonder dat die ouden spoedig weer hunne schreden naar het Groote Huis richtten, en met hunne vroegere eigenaars fluisterend over de toekomst spraken.

DEEL IX.
No. 2.

Onder Redactie van
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

FEBRUARI,
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift Voor Zuid Afrika.

INHOUD.

Kroniek.

Nog eens Dowie. Sedert we laatst over dit onderwerp — of liever over den nieuwen Amerikaanschen Elia schreven, is ons onder de aandacht gekomen een lezenswaardig artikel in de "Homiletic Review," waar de zaak op treffende wijze wordt besproken. De schrijver wijst er op, dat het Anti-christendom der laatste dagen één overheerschend beginsel heeft: men past op zichzelven toe de eigenschappen van den allerhoogsten God. "Gij zult zijn als God" was het *eerste* woord van den *eersten* Godloochenaar in het Paradijs: dit zal ook het *laatste* woord zijn van den *laatsten* vijand van het Godsrijk op aarde. Dowieisme—zegt de schrijver—"vertoont zich als een engel des lichts." 't Is zoo ingeweven in christelijke voorstellingen, beschouwingen, ervaringen, dat het moeilijk is de lijn te trekken die 't geloof scheidt van aanmatiging. Kenmerk van het waarachtig geloof is "wachtende onderwerping." Zonder dit element is "geloof in God niets anders dan eigenwil en aanmatiging. Ik heb dit aangetroffen—zegt de schrijver—in gansche menigten van ultra-geloovigen, die den wil Gods lezen als een open boek, en hun eigen indrukken of voornemens beschouwen als Goddelijke ingevingen, en die bidden met ernst om de verkrijging er van, als zijnde de wil van God." Hij haalt aan een boek over "De Theorie van den tweeden Zegen" (the second blessing), waarin de schrijver een voorbeeld geeft uit de ervaringen van Bisschop Fowler, die door vier jonge predikanten afzonderlijk werd geraadpleegd aangaande hun huwelijksvoornemens. De bisschop ried aan:—"gebed en geduld:" doch ieder was overtuigd dat de Heilige Geest hem had geleid in die bepaalde huwelijks-richting. De bisschop antwoordde heel bedaard, dat elk der vier applicanten hetzelfde meisje tot vrouw scheen te begeeren, en dat dus de Heilige Geest onmogelijk dezelfde vrouw aan vier mannen kon hebben toegekend. Dat spelen dus met den wil van God is zeer gevaarlijk. Het dekt soms menige dwaaze begeerte van den ouden Adam in ons!

* *
*

"Deze opvatting nu van geloof"—zoo lezen we verder in de "Review"—"op eigen wil en van goddelijke kracht op eigen bevel gegroud," vinden wij geopenbaard bij Dowie, den stichter van het "Zion" in Chicago gelegen; zoodat deze waarlijk waant dat hij Elia is, die andermaal in 't vleesch is verscheuen, wiens doel het is alle andere Kerkgenootschappen te vernietigen, en een allerlaatste geheiligde vereeniging daartestellen, waarin de Heere bij zijn tweede komst zal worden ingewacht. Dowie gaat zeer ver in zijn aanmatiging van goddelijk gezag en zijn geloof in de gave der genezing. Hij en zijn geestverwanten gronden

hun beschouwingen op eene eigendunkelijke verklaring van Jesaja 53. De beloften daar zijn hem meer lichamelijk dan geestelijk. Christus zoendood heeft evenveel te doen met het lichaam des menschen dat van ziekten moet worden gezuiverd, als met de ziel die van zonden moet worden bevrijd. Terecht wordt gevraagd, van wien Dowie het gezag heeft ontvangen, om als schriftuitlegger op te treden en aan zijne verbeelding vrij spel te geven in de verklaring en toepassing van wat in zijn kraam te pas komt. Vooral worden ernstige christenen gewaarschuwd zich niet te laten meêsleepen door geestdrijvers en verleiders.

* *
*

Men bedenke, dat buiten Dowie een andere Amerikaansche sekte—(de "Christian Scientists")—de leer verkondigt, dat ziekte moet worden genezen evenals zonde moet worden weggenomen. Zij leeren dat God alles is, en dat er in de werkelijkheid geen kwaad is, geen zonde, geen ziekte. Wil men van zonde verlost worden, dan moet men tot de overtuiging komen dat het goede groot en werkelijk is, en dat dus het tegenovergestelde, namelijk het kwaad, nietig, gering en niet werkelijk is. Zij geven voor in Christus en in den Bijbel te gelooven. Naast den Bijbel echter stellen zij het boek van Mrs. Eddy—"Science and Health." In hun openbare vergaderingen worden er gedeelten uit het Oude en het Nieuwe Testament voorgelezen, maar ook uit het bovengenoemd werk van de Stichteres der sekte. Het Gebed des Heeren wordt wel gebezigd; doch elke bede wordt aangevuld door eene aanhaling uit "Science and Health," of iets daarop gegrond. Bijvoorbeeld, als er gelezen wordt: "Uw Koninkrijk Kome," dan komt 't antwoord: "Uw Koninkrijk is Gekomen." Mrs. Eddy geeft voor wonderen van genezing te doen. Zij zegt: "Niemand kan den beker drinken dien ik gedronken heb tot op den bodem toe als Stichteres van "Christian Science." Ook kan niemand de inspiratie (ingeving) daarvan verstaan zonder dien kelk te ledigen." Men zegge niet, dat haar dwaasheden geen ingang zullen vinden in ons land. Vóór mij ligt haar boek, afkomstig van een onzer krijgsgevangenen uit "Deadwood Camp—St. Helena," waar het meer dan een van het spoor dreigde te brengen. In de "voorrede," zegt zij, "Toen God mij riep om zijn Evangelie aan deze eeuw te verkondigen, kwam ook het bevel Zijn wijngaard te planten en nat te maken." Dus noemt zij zich eene profetes des Heeren, geroepen door God om een groot werk der hervorming te ondernemen gelijk Dowie voorgeeft te doen als Elia de Hersteller. Met weinig onderscheid: Dowie verbiedt alle medicijn, het eten van varkensvleesch, het rooken van tabak, Mrs. Eddy spreekt van dat zwijnenvleesch wel niet, maar heeft heel eigenaardige beschouwingen over de voeding des lichaams: van tabak heeft zij een even sterken afkeer, terwijl zij in hare leer omtrent de genezing van krankheden even sterk is als "Elia de Hervormer."

* *
*

Dowie's "Leaves of Healing" vindt men overal in de wereld. Wij vonden ze eens in een hotel te Bern, in Switzerland. De leer daarin verkondigd is allerverderfelijkst. Hij eischt van zijne geloovigen de opbrengst van hunne tienden voor "kerkelijke zaken." Hieromtrent lezen wij:—"Ik ben niet bevreesd dat men mij verkeerd verstaan zal: alleen goddeloozen en onwedergeborenen kunnen mijne verklaringen in twijfel trekken. Zion is geen plaats voor hen, die geen vertrouwen stellen in hun Algemeenen Opziener en die de geboden van onzen Heer en Meester niet willen gehoorzamen. Dit bevel moet niet beoordeeld en besproken, maar gehoorzaamd worden. Wie niet gehoorzaamt, zal onmiddelijk onder censuur komen, en, tenzij er berouw en gehoorzaamheid volgt, afgesneden worden van hen die tot Zion behooren. Verplichtingen jegens het huisgezin, jegens den staat, jegens handelsaangelegenheden en schulden van welken aard ook, mogen niet worden afgedaan voordat de tienden in het Zion-schathuis zijn gestort. Het doet er niet toe welke gevolgen er uit voorkomen. Ik heb dit schrijven op Gods bevel uitgevaardigd en ik deins er niet voor terug, om indien het noodig mocht zijn negentienden van mijne volgelingen te verliezen. Hiermede verzoek ik plechtig dat ieder, die deze eenvoudige en dus duidelijke geboden van God en van mij, zijn Opziener, niet bereidwillig wil gehoorzamen voor zijn lidmaatschap bedankt."

* *
*

Toen Dr. Henson—een beroemde Amerikaansche predikant—het waagde hem tegentespreken, goot Dowie de fiolen zijner wraak op hem uit: "Ik roep Dr. Henson op tot berouw en bekeering. Bekeert hij zich niet, dan zal ik mij tot God wenden om hem van deze aarde te verwijderen. Ik zal dit doen. Ik zal dit doen op den behoorlijken tijd, als hij zich niet bekeert. Ik zal God vragen hem wegtenemen, en ik heb recht dit te doen.........Ik noem hem een leugenaar. Ik noem hem erger dan eon dief, een roover, ik noem hem een schurk van de ergste soort." Wat het eten van varkensvleesch betreft laat Dowie zich op de volgende wijze uit: "De duivel is er immer op uit de lichamen zijner volgelingen te bezoedelen.........Een zijner gelief-koosde middelen ter bezoedeling is het vuile, van ziekte doortrokken vleesch des zwijns. In dat vleesch, hetwelk hij door zijn diabolische sluwheid den mensch eeuwenlang heeft doen eten, heeft hij de zaden van bijna ieder vuile, liederlijke en afgrijzelijke ziekte waaraan het vleesch onderhevig is gezaaid......... Zion weet het ook, dat hij die het vervloekte zwijn voedt en verkoopt voor God schuldig is als een bewerker van kanker, longtering, allerlei ziekten en dood.................. De duivel en de zijnen, in hun poging om onzen aanval op het varken te keeren, is er slechts in geslaagd ons de vreugde te verschaffen van den toorn en de domheid der vijanden Zions door God te zien gebezigd tot ons eigen heil, tot vernietiging van het varken en tot verheerlijking van den naam van Jezus." Wij wijzen op deze dingen omdat er vóór den oorlog een tak van de "Christian Catholic Church and divine healing mission" te Johannesburg bestond. Ook had men een "Divine Healing Home" te Jeppestown.

OVER HET VIEREN VAN HET KERSTFEEST.

Onze Kerstdag in Zuid Afrika wordt allengs een dag van vermaak; zoodat de vraag soms gedaan wordt: zullen wij voortgaan met het Avondmaal op dien dag te vieren? Vele gemeenten hebben reeds het

Kerst-Avondmaal afgeschaft, en wij kunnen het haar niet ten kwade duiden. 't Is niet bij ons de vraag: of het Avondmaal wel past op het feest van Christus geboorte, maar: of het Avondmaal wel op den hedendaagschen Kerstdag moet worden gevierd? De geboorte en het lijden gaan samen. Wij kunnen de twee moeilijk scheiden. Het geboorte-feest verbindt Bethlehem met Golgotha, en het Avondmaal vat ze samen in één onverbreekbaren band. Onze vaderen hebben wel gedaan, door het Avondmaal te doen vallen—ook op het feest van 's Heilands geboorte. De eerste Synoden der Gereformeerde Kerk in Holland lieten echter eene groote mate van vrijheid toe. Bijvoorbeeld, de Synode te Wesel gehouden in het jaar 1568 heeft de volgende bepalingen:—

15. "Wij oordeelen, dat men het Nagtmaal mag gebruiken, staande of zittende, en als het bediend wordt, of de schrifture daarentusschen te lezen, of de psalmen te zingen.

16. Tijd om het Nagtmaal te houden, namelijk wanneer en hoe dikwijls, en kan voor als nog niet eenpaariglijk beraamt worden over alle kerken: maar laten de Synoden bevolen zijn, die te stellen tot gemeenen dienst der Gemeenten." In de oudste Synode dus geen bepaling van Kerst-Avondmaal, maar volle vrijheid.

* * *

De volgende Synoden, die van Emden 1571, van Dordrecht 1574, lieten dezelfde vrijheid toe: alleen wordt er in 1574 bepaald, dat "de kerken zullen daarna arbeiden, dat ze het Nagtmaal des Heeren alle TWEE maanden houden, zooverre als 't mogelijk is." Ook dit echter was geene bepaling die bindend werd beschouwd; want reeds in 1578 werd aan de Kerk "vrijheid gelaten het Avondmaal zoo dikwijls te houden als het haar gelegen is." Dit moest lang het gebruik geweest zijn in de Nederlandsche Kerken. Te Middelburg in 1581 werd deze bepaling bekrachtigd met de bijvoeging echter "zooverre het mogelijk is." Eerst op de Synode te 's Gravenhage in 1586 werd bepaald: "Het Avondmaal des Heeren zal tegen *twee maanden* eens zooveel het mogelijk is gehouden worden: en zal stichtelijk zijn, daar het de gelegenheid der Kerken lijden kan, *dat op den Paaschdag*, *Pinxsterdag*, en *Christdag* het zelve geschiede." Alzoo komen wij tot de Synode van Dordrecht, ten jare 1618 en 1619 gehouden, waar bepaald werd: "Het Avondmaal des Heeren zal ten TWEE MAANDEN eens, zooveel het mogelijk is, gehouden worden: en zal stigtelijk zijn, daar het de gelegenheid der Kerken lijden kan, dat op den Paaschdag, Pinxsterdag, en CHRISTDAG het zelve geschiede." Die zich dus op de Dortsche Synode beroept bedenke, dat ook daar vrijheid gelaten werd voor zulke Avondmaalsviering op Kerstdag. Onze vaderen lieten vrijheid toe in "middelmatige" dingen.

* * *

Eene andere vraag is het, echter, hoe het dan komt, dat het geboortefeest van onzen Heiland gevierd wordt op den 25 sten December. Vroeger werd dat feest gevierd op den 6den Januari. Toen de Paus Gregorius XIII onzen kalender, in 1582, verbeterde of hervormde, moest hij *tien* dagen ons ontnemen, ten einde onze tijdsbepaling in evenredigheid te houden: en toen de "nieuwe stijl" in Engeland werd ingevoerd was men verplicht *elf* dagen aftesnijden, waardoor het geboortefeest van Januari 6 tot December 25 werd verschoven. Hielden we ons nog aan den "ouden stijl," dan zou het Kerstfeest vallen op Januari 6, en niet op December 25. En vraagt men nog eens, wanneer de Kerk voor het eerst het Kerstfeest vierde, dan zeggen er sommigen, dat dit is geschied in het jaar onzes Heeren 98. Anderen willen, dat het vieren van ons feest het eerst werd ingesteld door zekeren Telesphorus, die in de regeering van Keizer Antoninus Pius leefde (138-161 A.D.) De eerste zekere sporen van zulk een feest vindt men ietwat later onder Keizer Commodus (180-199 A.D.) In de dagen van vervolging onder Diocletianus, terwijl een aantal Christenen op den Kerstdag vergaderd waren, werden de deuren der Kerk op last van den Keizer gesloten, en de Kerk zelf aan brand gestoken. Dit geschiedde in de laatste jaren van Diocletianus regeering, tusschen 284 en 305. Voor het vieren van het feest dus gaan wij terug tot de eerste dagen der Kerk.

* * *

De losbandigheid die dikwijls met het Kerstfeest gepaard gaat brengt ons in gedachten terug tot den heidenschen voortijd, toen onze voorvaderen dwaalden in de bosschen van Duitschland. De Kerstboom is gewis een heidensch overblijfsel, evenals de Meipaal rondom welken kinderen nog heden ten dage dansen in Engeland. Zij doen ons denken aan den Scandinavischen Yggdrasil, den boom des tijds, wiens wortelen doordringen tot in den hemel, Carlyle vindt eene treffende beteekenis in deze mythe. "'t Is de boom des levens. Aan zijn voeten, in het doodenrijk, zitten drie Nornen, vertegenwoordigers van het Noodlot,—het Voorleden, het Heden, de Toekomst—die de wortelen bevochtigen uit de heilige bron. De takken met hun bloesems en hun gevallen bladeren,—de gebeurtenissen, de dingen die geleden, die volbracht zijn, de catastrophen—strekken zich door alle landen en tijden. Is niet ieder blad er van eene biografie, ieder vezel een daad of woord? De takken zijn de geschiedenis der volkeren. Hun geruisch is als het geruisch van 's menschen bestaan, van de dagen van ouds en voorwaarts."

* * *

Opmerkelijk zijn sommige hedendaagsche gebruiken die ons evenzeer terugleiden tot den ouden tijd. 't Was de gewoonte om op Kerstavond een zwijn te offeren aan Frey, den Scandinavischen god des vredes en des overvloeds, die op het wilde zwijn Gullinbursti rijdt. Dit gebruik vindt men in anderen vorm terug in Christenlanden. Van Koning Arthur, den held der middeleeuwen, wordt ons gezegd, dat er op zijn tafel stond "een zwijns-kop met rozemarijn en laurier versierd." Te Oxford placht men in vroegere jaren, misschien nog, op den Kerstdag een zwijnskop rondtedragen zingende: "Caput apri defero, reddens laudes Domino" (den varkenskop dragen wij rond, Gode de eere gevende.) In Zweden worden koeken bij die gelegenheid gebakken in den vorm van een wilde zwijn. Dit alles ontving eerst later een Christelijke kleur. Men trachtte aan de heidensche praktijken zulk eene wending te geven, dat zij verheerlijkt werden in de Christelijke omgeving. Zoo ontstonden de Kerst-boomen,

de kerstgeschenken, de kerst-schotels. De Christusdag was een feestdag van heidensche elementen gezuiverd, doch op heidensche grondslagen rustende.

* * *

Het heidensche feest viel in den winter, daar men die tijd als zeer belangrijk achtte. De winter-zonnestilstand werd beschouwd het begin te zijn van het vernieuwd leven. Het zonnewiel keerde dan terug tot zijn werking en zelfs de goden hervatten hun taak. In de twaalf nachten, tusschen December 25 en Januari 6, lieten de groote goden der Germaansche mythologie zich bij uitnemendheid gelden op aarde. 't Was een tijd van blijdschap, die soms tot uitbundigheid oversloeg. Macaulay, de Engelsche geschiedschrijver verhaalt ons, dat de zoogenaamde "Long Parliament" in 1644 bepaalde, dat de 25 December een vastendag zou zijn, waarop allen de groote nationale zonde moeten beweenen, door de vaderen en hun nakomelingen begaan—de zonde namelijk van te dansen onder den marentak (mistletoe) of "vogelent," te eten van den gebraden zwijnskop met geroosterde appels geurig gemaakt. De Puriteinen dus hadden een afkeer van al die uitbundige kerstpret: en hierin werden zij gesteund door de Presbyterianen van Schotland, die nog heden ten dage van 't Kerstfeest weinig willen weten.

* * *

Men vergete toch niet, dat het feest van Christusgeboorte in de eerste dagen der Kerk in nauw verband stond met 't feest van Christus doop—de zoogenaamde Epiphanie,—waaraan men in het oostersche deel der Kerk buitengewone waarde scheen te hechten. Dit feest werd reeds in de vierde eeuw te Antiochie hoog gewaardeerd, terwijl men daar het vieren van 't Kerstfeest sterk tegenstond. Een der meest gevierde Kerkvaders—de beroemde Clemens van Alexandrie—waarschuwde tegen personen die niet slechts 't *jaar*, maar ook den *dag* van Christus geboorte wilden berekenen, en beschouwde zulke berekeningen als ijdel en onvruchtbaar en niet tot de stichting bijdragende. Zoo hoog liep de strijd, dat Chrysostomus het vieren van 't Kerstfeest van den kansel moest verdedigen in het jaar 386. En juist omdat dit feest in de Westersche Kerk, met Rome als middenpunt, zijn oorsprong had, werd het op den 25sten December gevierd. De heidenen vierden toen hun *Saturnalia*: een feest dat de gouden eeuw van vrede moest voorstellen en afschaffing van het onderscheid tusschen dienstknecht en vrije. De Christenen gaven een wending er aan, en dachten aan den Christus, die er gekomen was om alle scheidslijnen te vernietigen en den vrede te bewerken. De heidensche *Saturnalia* duurden van den 17den tot den 24sten December, en daarop volgden de *Brumalia*—op den 25sten—of de zoogenaamde *dies natalis invicti Solis* (dag waarop de zon weer zegevierend doordrong): het feest dus van den winter-zonnestilstand. De *Saturnalia* werd besloten door de zoogenaamde *Sigillaria*—een kinderfeest, waarop de kleinen beeldjes, poppen van was, gyps enzv. ten geschenke ontvingen; terwijl op het Nieuwjaarsfeest de volwassenen allerlei giften uitdeelden en ontvingen. Daar 't Nieuwjaarsfeest dikwijls met zwelgerij en brasserij gepaard ging plachten de eerste Christenen dien dag als *vastendag* te vieren. Zoo zegt bijv. Augustinus in een preek: "Zij (de heidenen) loopen naar den schouwburg: gij (de Christenen) naar de Kerk: zij drinken zich dronken, gij geeft u over aan 't vasten." In 't westen verlengde men in lateren tijd dat vasten tot drie dagen. Genoeg hierover. Wij mogen wel denken aan 't woord van den Apostel Paulus: "Gij onderhoudt dagen en maanden, en tijden en jaren. Ik vrees voor u, dat ik niet eenigzins te vergeefs aan u gearbeid heb." (Gal. 4: 10.)

BLIK IN 'T ROND. Wij leven in de twintigste eeuw. Zoo snel, dat 't ons moeielijk valt het oog te houden op al wat er gebeurt. De afgeloopen maand bracht ons dingen voor de aandacht die tot nadenken stemmen. Het Godsbestuur gaat over alles, want niets is voor Gods oog gering, en niets is groot voor 't aangezicht van den Almachtige. Toch schijnt 't ons alsof alles in de war raakt hier op aarde. Japan vloog Rusland naar de keel, en de strijd is begonnen, die eén nasleep zal hebben, waarvan God alleen 't einde weet. Japan komt wel toebereid op het tooneel, heeft geld in handen, heeft steun bij de natien, die Rusland haten met een wreveligen haat. Voor Rusland is de beurs te Parijs en te Londen, door Joden gecontroleerd, gesloten. Men denkt nog altijd aan Kischinieff en het bloedbad aldaar aangericht. Een der Rothschilds zou gezegd hebben: „Zij zullen geen penning krijgen te Londen en te Parijs". Beide volkeren zijn gedetermineerd den strijd door te zetten tot het einde toe. Hoe lange, o Heer?

* * *

Vreemd, dat Rusland hier strijdend optreedt — Rusland, dat den palmtak des vredes uitreikte op de Haagsche Conventie, — Rusland, dat voor arbitrage had geijverd, — Rusland, dat zoo vredelievend optrad tegenover de oorlogzuchtige wereld. Doch de Haagsche Conventie kwam lang reeds in discrediet, wie gelooft nog aan haar invloed? Toen Buckle zijn groot werk over de beschaving schreef voorspelde hij, dat oorlogen niet meer konden plaats vinden, aangezien de wereld allengs meer verlicht werd en 't oorlogvoeren tot de antiquiteiten zal komen te behooren. Hij was niet lang in zijn graf, of de Fransch-Duitsche oorlog brak uit. En sedert dien tijd heeft de wereld bloedblad na bloedbad moeten beleven, waardoor niets gewonnen, en oneindig veel verloren wordt. De wereld verlicht! . . . . . zoolang de leidslieden dezer eeuw het woord van den psalmist uit hun diplomatiek wisschen: "In *uw* licht zien *wij* het licht" zal des Heilands oordeel in werking treden: „Indien gij blind waart zoo zoudt gij géene zonde hebben; maar nu zegt gij: wij zien, zoo blijft dan uwe zonde".

* * *

En midderwijl, houdt Duitschland zich stil, alhoewel de Keizer soms dingen zegt, die andere volken tot woede wekken. Onlangs nog, raakte hij Engelands oogappel aan, door aan Blucher de eer van Waterloo toe te kennen hem door Engelsche schrijvers te dikwijls onthouden. Frankrijk, Engeland, Amerika wagen zich niet aan den strijd. Hebben zij het hunne gedaan, om den oorlogsduivel aan banden te leggen? Wij weten 't niet. 't Schijnt ons soms, alsof de Bergrede te vergeefs door den Heiland werd uitgesproken. Er zijn zelfs predikers des Evangelies, die beweren, dat die rede voor

den enkelen mensch en niet voor de volkeren bedoeld is. In elk geval, zijn wij slechts Christenen in naam? Op de politiek oefent ons Christendom weinig of betrekkelijk weinig invloed uit.

* * *

Een der dingen die op ons een onaangenamen indruk maakte is het zich sterk ontwikkelend imperialisme in Amerika. Dat land heeft Cuba en de Filippijnen ingepalmd, heeft de nieuwe republiek van Panama onder haar bescherming genomen, heeft nu weer 't oog op Abyssinie geslagen. Een tractaat is er met Menelik Keizer van Abyssinie gesloten, waardoor aan Amerika handelsrechten zijn verzekerd, die aan dat land een overwegenden invloed in de politiek van dezen Afrikaanschen staat zullen geven. Hierdoor wordt er waarschijnlijk een nieuwe twistappel geworpen in het midden van de elkaar benijdende natiën die Afrika onder zich gaan verdeelen, vooral daar men berekent, dat er reeds in 't eerste jaar uit den handel met Abyssinie een millioen pond aan waarde in omloop zal worden gebracht.

* * *

Een tweede verschijnsel van beteekenis is het optreden van Bisschop Derrick, van de „African Methodist Episcopal Church" in Londen met eene klacht tegen de regeering van Transvaal en de Oranje Rivier Kolonie. Zijn neger-zendelingen — hij zelf is een neger — ten getale van 200 werden niet toegelaten die Koloniën binnen te gaan. Terecht zegt de „Review of Reviews". „Het eigenaardig verschijnsel hier is, dat de bisschop met zich meebracht brieven van zijn eigen regeering in Amerika aan den Amerikaanschen ambassadeur die het gewicht van zijn invloed zal laten voelen op 't Koloniale Departement in Londen." 't Is een nieuwe phase in het zendingwerk. De zendeling komt gewapend met brieven van zijn regeering en treedt 't zendingveld binnen als onder de vlag en de bescherming van den Staat die hem ingang heeft weten te krijgen. Dit Imperialisme, ook op het zendingveld, kan de bitterste gevolgen hebben.

* * *

En wat zullen wij zeggen van dien ontzettenden brand in Baltimore, waardoor twintig millioen ponden sterling als in een oogwenk werden verzwolgen? „En gij zult hooren van oorlogen en geruchten van oorlogen. . . . . . ; want het eene volk zal tegen het andere volk opstaan en het eene Koninkrijk tegen het andere Koninkrijk; en er zullen zijn hongersnooden, en pestilentiën en aardbevingen in verscheidene plaatsen . . . . . Waakt dan, want gij weet niet, in welke ure uw Heere komen zal."

Toespraak bij de Sluiting der Lessen.

(Door Prof. Muller.)

Bij den aanvang der lessen in dit jaar sprak ik tot u over den Bijbel, als het boek dat antwoord geeft op alle bezwaren en vragen van hart en geweten, en als de sleutel die alle raadselen ontsluit. Thans vraag ik uwe welwillende aandacht tot een vluchtig overzicht van het eerste boek des Bijbels, dat, o.a., ons in dit studiejaar heeft beziggehouden.

De Bijbel is het boek van Gods onderricht

Aan den mensch, en levert ons een voorbeeld van de wijze waarop God zijn onderricht den mensch mededeelt. Niet alles wordt hem in eens als een afgerond stelsel overhandigd. In dezen handelt God met Zijne schepselen zoo als de oordeelkundige onderwijzer doet, die zijn onderricht schikt naar de ontwikkeling en vatbaarheid zijner leerlingen.

En welk een wijd veld doorloopt dit goddelijk onderricht. Het begint in de eeuwigheid en het eindigt in de eeuwigheid. Het behelst de openbaring die God van zichzelven geeft aan den gevallen mensch, die Hem anders nimmer zou kennen. Het omvat het ontstaan aller dingen, en in zonderheid van deze aarde die de mensch bewoont. Het maakt hem bekend met zijn eigen oorsprong en bestemming, zoowel als met het ontstaan van het kwaad dat hem belet aan die bestemming te beantwoorden. Het leert hem de afschuwelijkheid der zonde en de hopeloosheid van alle menschelijke inspanning ter bestrijding ervan. Het wijst hem het eenig middel van God verordend en alleen berekend om dit doel te bereiken, en eindigt met eene verhevene voorstelling van een verheerlijkte menschheid in eene verheerlijkte wereld. Zoo keert het onderricht op de laatste bladzijde des Bijbels tot dat van de eerste terug. Of om met Delitzsch te spreken: "Genesis en Openbaring, de Alfa en Omega der kanonieke geschriften, stemmen met elkander overeen. Aan de schepping der tegenwoordige wereld correspondeeren de nieuwe hemelen en de nieuwe aarde en aan de schepping van den eersten mensch de nieuwe schepping die haren uitgang heeft van den tweeden Adam. Dus vormen de H. Schriften een afgerond en volmaakt geheel,—een bewijs dat niet slechts dit of dat boek, maar ook de kanon het werk des H. G. is."

Genesis bevat de eerste lessen

van Gods onderricht, zonder welken de andere boeken des Bijbels niet verstaan kunnen worden. Hoe elementaire het onderricht en hoe betrekkelijk gering de hier geopenbaarde waarheden mogen schijnen, toch kan men zonder een grondige en geloovige kennis ervan Gods verdere openbaring niet verstaan. Neem Genesis uit den Bijbel en al de andere boeken des Bijbels worden onverstaanbaar. In dit boek vindt men de axiomata waarop het gansche stelsel der openbaring berust. Het bevat wel niet alles wat God aan den mensch te leeren heeft; maar evenals in de wiskunde het hoogere op het elementaire gegrond is, en daaruit verstaan wordt, zoo staat het ook met Gods verdere openbaring en dit eerste Bijbelboek. Niemand achte derhalve dit boek van minder waarde dan de anderen.

Het spreekt van zelf dat eene openbaring Gods noodwendig loopen zal over zaken die door den menschelijken geest niet uitgedacht konden worden; daarom kan er ook hier niet sprake zijn van begrijpen maar enkel van gelooven. Geen wonder dat het bovennatuurlijke in dit boek

een steen des aanstoots

is voor de wijzen dezer wereld die niet gelooven maar begrijpen willen. Geen dienst wordt echter aan hetzelve bewezen als men tracht dezen steen des aanstoots te verwijderen. Het bovennatuurlijke, heeft iemand gezegd, is juist de groote heerlijkheid der schrift en

het bewijs dat het het werk van God is. Neem dit weg en gij brengt haar af tot de laagte van gewone menschelijke geschriften. Men ergert zich er aan dat dit boek met zooveel zekerheid dingen verhaalt, die gebeurden voor dat er een mensch op aarde was. Doch het scheppingsverhaal is de eerste daad der openbaring, die toch op geene andere wijze dan door het geloof kan worden aangenomen. "Door het geloof verstaan wij dat de wereld door het woord Gods is toebereid, alzoo dat de dingen die men ziet, niet geworden zijn uit dingen die gezien worden." En zoo voert dit boek ons, in de taal van Lange, als met een enkelen tred over den afgrond van het materialisme, waarin de geheele wereldbeschouwing der heidenen is gevallen, en dien geen wijsgeerig stelsel nog heeft weten te vermijden.

Dat wij hier met

GEEN VERDICHTSEL

in dit boek te doen hebben bewijst het onderscheid tusschen hetzelve en werken van verbeelding. Een werk der verbeelding, zegt Da Costa, stelt altoos zijne helden voor als reine, edele, bijna volmaakte personen; maar juist dit bewijst dat het een verdichtsel is, want in werkelijkheid kent de wereld zulke menschen niet. Hier echter hebben wij menschen zoo als de wereld ze kent; vol fouten en gebreken en zonden; menschen die heden offeren en bidden en morgen liegen en bedriegen; die heden helden des geloofs zijn en zich morgen als lafaards ten opzichte van de waarheid gedragen; die heden een gansche goddelooze wereld kunnen bestraffen en morgen in hare zonden vervallen. Met zulke helden zou een gewoon boek zijne veroordeeling op zijn aangezicht dragen. En toch de helden des geloofs waren mannen van groote fouten. Welke zonden staan er niet geschreven op rekening van Noach en Abraham en Izak en Jacob. Maar het is dan ook met zulke menschen dat God op aarde te doen heeft; en daarom helpt dit boek ons, waar de volmaakte helden der verdichting ons laten waar wij zijn.

Men heeft beweerd dat dit boek uit de dagen der koningen of uit nog

LATEREN TIJD DAGTEEKENT.

Derhalve zou wat daarin als profetie voorkomt enkel geschiedenis zijn. De profetie van Jakob aangaande zijne zonen zou dus in veel lateren tijd uit de geschiedenis zijn samengesteld. Terecht heeft iemand daarop gezegd, dat het moeielijk is te begrijpen waarom een vervalscher, die geschiedenis in profetie keerde, niet duidelijker en vollediger sprak en zooveel raadselachtig en duister liet. Doch met de geschiedenis van Israel voor ons wordt het onmogelijk te gelooven dat de stammen van Ruben, Simeon, Levi en Dan zich den smaad zouden getroost hebben die in deze profetie hun werd aangedaan, indien zij niet overtuigd waren, dat wat er aangaande hen vermeld wordt; werkelijk door Jakob was gesproken.

En als men gelooven moet wat sommigen beweren, dat Ezra de zamensteller van dit boek was, welk een blaam werpt dan de genoemde theorie op de godsvrucht van dien man, die met voorbedachtheid geschiedenis als profetie voorstelt. Zou men hem kunnen vrij pleiten van vermetelen en moedwillig bedrog? Wij gaan u echter niet verder bezig houden met wat men geschreven en geleerd heeft omtrent den oorsprong van dit boek; liever willen wij het boek laten spreken en dan oordeelen omtrent zijn ontstaan.

Het maakt aanspraak er op dat het

EEN BOEK VAN GOD

is en de toon waarop het spreekt past alleen aan God. Het komt tot ons zonder opschrift of naam; want het is bekend dat het langen tijd genoemd werd naar het woord waarmede het begint. "Als een vondeling," zegt Prof. Dodds, "wordt het ons op de handen gelegd, en het is alleen uit zijne eigene trekken en uit zijne taal, dat wij iets aangaande zijn oorsprong te weten komen." Het herinnert ons aan het vleesch geworden woord dat eveneens aan zijne goddelijke trekken en zijne verhevene taal onderscheiden werd van alle menschenkinderen. Allereerst treft ons den

BIJNA KINDERLIJKEN TRANT

waarop het tot ons spreekt. Hoe steekt het af bij de Openb. van Johannes, dat iemand genoemd heeft "dat volmaakt, heilig kunstwerk waarmede de Bijbel besloten wordt." Beoordeeld naar den hedendaagschen maatstaf moet het verwezen worden naar het gebied van kinderlijke voortbrengselen, zoo als dan ook reeds geschied is. En toch, "uit den mond der zuigelingen heeft God zich lof toebereid." Want in die kinderlijke gestalte werpt dat boek onfeilbaar licht op den oorsprong van dingen, die buiten het gebied der menschelijke kennis liggen. Het gehalte van het onderwijs toont dadelijk dat de vorm, waarin het medegedeeld wordt, gekozen is met het oog op den mensch die het onderricht moet ontvangen. De eenvoudigheid waarmede de gansche geschiedenis der oudheid in biografischen vorm wordt medegedeeld bewijst juist de verhevenheid van dit boek. Terwijl het heidendom zich verliest in het onpersoonlijke en denkbeeldige, hebben wij hier een boek welks God een persoonlijke is en welks wereld vervuld is met persoonlijkheden, die tot dien God in wederkeerige betrekking staan. Het overtreft dan ook alle monumenten der oudheid. Het begint ontelbare eeuwen terug en voert ons met een tot den oorsprong en de verklaring aller dingen—tot God.

"IN DEN BEGINNE SCHIEP GOD HEMEL EN AARDE".

Wij behoeven u nauwelijks te zeggen dat de heidenen geen begrip hadden van eene scheppende macht, die dingen uit niets kan te voorschijn brengen. Sommigen hunner wijsgeeren leerden dat de wereld van eeuwigheid af bestond; anderen dat zij haren tegenwoordigen vorm verkreeg door een toevalligen zamenloop van ontelbare atomen, terwijl anderen hunne onkunde op dit gebied beleden. Dit boek geeft ons in God de eenige en algenoegzame oorzaak van het heelal.

Geheel eenig is ook de beschouwing die wij hier aangaande God aantreffen. Welk eene sterke tegenstelling

HET MONOTHEISME VAN DIT BOEK

tot het polytheisme der heidenen, die, daar zij geen wezen boven de natuur kenden, de krachten der natuur tot afzonderlijke goden maakten. Hier hebben wij een eenig en persoonlijk Wezen wiens handen werk hemel en aarde zijn. En dat Wezen is niet enkel almacht en oneindig verstand, maar een God met een oneindig hart. Hij aanschouwt zijn werk met welgevallen en neemt er behagen in. Hij verheugt zich in de reinheid, en is een vriend dergenen die Hem zoeken. De zonde van den mensch smart hem aan het hart, en de ellende van den mensch wekt zijne ontferming op. Het geschrei van eene verstootene dienstmaagd en van haren van dorst versmachtenden zoon in eene eenzame

woestijn bereikt Zijn gevoelig hart en doet Hem uitkomst zenden. Welk een verschil tusschen dezen God en de goden der heidenen.

Waar vindt men iets grootscher en Gode meer waardig dan wat men leest in het eerste hoofdstuk van Genesis. Hoe veel wordt er in een enkelen volzin gezegd.

In tien woorden

wordt ons het ontstaan des heelals gepredikt. Die tien woorden wijzen ons op de onmetelijke ruimte, waar werelden als het zand der zee, door onzichtbare banden tot een groot geheel samengebonden zijn, en waar sommigen, om een beeld van Dr. Parker te gebruiken, als vuurtorens branden en anderen als zoovele heliografen onophoudelijk berichten uitzenden en antwoorden zoeken te ontlokken; zij wijzen ons op de aarde die wij bewonen met hare veelvuldige vormen van schoonheid en leven, en van alles heet het: "God heeft ze geschapen."

En welk een veld opent zich aan onze verbeelding, en welke tooneelen vliegen onzen geest voorbij, als ons verteld wordt, hoe deze aarde in den loop der eeuwen

voor den mensch bewoonbaar

is geworden. Het verhaal begint met eene aarde die der verwoesting prijsgegeven, in banden des doods en der duisternis gehouden en wier ure van opstanding gekomen is. Als een engel daalt het licht van den hemel neder om het graf te ontsluiten. De duistere nevelen die het graf bewaakten worden naar alle deelen der ruimte verjaagd. Op Gods bevel verrijst de aarde uit haar graf, terwijl de wateren met wanhopig maar vruchteloos geweld hunne heerschappij zoeken te herstellen, tot dat de Almachtige ze perken stelt die zij niet overschrijden mogen.

En van nu af spannen liefde en almacht samen ten behoeve van de herrezene aarde. Zij wordt met liefelijk groen bekleed, met bloemen versierd, met planten en boomen verrijkt. Zon en maan worden gesteld tot hare lichten bij dag en bij nacht, en tot uurwerken die met onfeilbaare zekerheid haar den tijd aanduiden. Zelfs de wateren die haar zoo lang in banden des doods hielden, worden haar dienstbaar gemaakt om haar gewas te bevochtigen. De zon is de machinerie die dit reusachtig werk moet verrichten. Reusachtig, zeggen wij, want een beroemd astronoom heeft berekend, dat wanneer alle menschen die op aarde zijn, groot en klein, vlijtig met emmers uit de zee zouden scheppen, zij 70,000 jaren noodig zouden hebben om daaraan te ontnemen, wat de zon in een jaar opvoert om de aarde mede te bevochtigen.

Tot nu toe is deze schoone wereld eene zwijgende, doch op het woord der almacht breekt er leven uit in opklimmende verscheidenheid. De wateren wemelen van levende wezens, en de aarde is vervuld met gedierte dat op den grond kruipt, met beesten die op het veld wandelen, en met vogelen die in de lucht vliegen. En toch is het niet om hunnent wil dat God dit alles formeerde.

De eigenaar en heer moet nog komen.

Zes dagen hebben goddelijke liefde, wijsheid en almacht gewerkt om eene woonplaats voor hem te bereiden; en toen alles gereed was vond zijne schepping plaats. De Alwijze treedt in beraad met Zichzelven, en de uitkomst dier beraadslaging is, dat Hij een wezen uit het stof vormde, en op het geformeerde Zijn eigen beeld afdrukte. Dat wezen zou de schakel zijn tusschen God en de natuur. In de hoogste mate toegerust met alles wat het geluk van een redelijk wezen volmaken kan, wordt hij met Gods eigen hand in zijne vorstelijke bezitting ingeleid en met koninklijke macht daarover bekleed. En begeert hij dan nog een deelgenoot zijner vreugde te hebben, ook aan dat laatst overblijvend verlangen wordt op minzame wijze door den Schepper voldaan.

Welke een schoone, eeuwigdurende toekomst opent zich voor dit gelukkig echtpaar! Hoe dankbaar moest het zijn aan Hem die het dat alles bereid had! Hoe vurig moest het Hem aanhangen! Hoe onmogelijk moest het zijn Hem ongehoorzaam te worden! Doch het onmogelijke gebeurde.

De gunstelingen des Allerhoogsten rebelleerden

tegen hun weldoener, en stortten zich daardoor in eindeloozen jammer. Zij overdekten zich met schande en doorstaken zich met smarten. Uit zijn schoone paradijs verdreven, gaat de mensch in zijne lange ballingschap. De aarde, wier vreugde het was Hem te dienen uit haren overvloed, wordt nu de harde meesteres die hij als slaaf, in 't zweets zijns aanschijns om zijn brood dienen moet.

En hoe jammerlijk werd dit ongelukkig paar in zijn dierbaarste verwachting teleurgesteld. Eva meende dat zij haren verlosser in haren eersteling omhelsde, en drukte een broedermoorder aan de borst. Welk een zwaard moest er door haar hart gegaan zijn, toen zij dien eersteling onder den vloek van God zag uitgaan, om te zwerven op eene aarde, die omdat zij verplicht werd broederbloed te drinken, hem voortaan haar vermogen ontzegt.

Van nu aan hebben wij

de geschiedenis der gevallene menschheid.

En hoe snel vliegen de eeuwen in die hoofdstukken onzen geest voorbij, want 16 eeuwen zijn in drie hoofdstukken samengedrongen. Het menschdom in tweeën verdeeld vermenigvuldigt zich op aarde. In twee hoofdstukken wordt ons hunne geschiedenis medegedeeld, als de ontwikkeling van goddeloosheid aan de eene en van godvruchtigheid aan de andere zijde. Uit eene heillooze vermenging ontstaat een algemeen bederf onder het menschdom, dat God als onredbaar van den aardbodem verdelgt. Jammerlijke einde van een veel beloovend begin!

En nu is er

een nieuw begin

met een huisgezin, dat getuige was van het ontzettend oordeel over zijne tijdgenooten. Maar reeds in het vijfde geslacht vindt men het menschdom bezig aan eene onderneming, die, indien, niet door tusschenkomst van God verhinderd, tot het vroeger bederf moest geleid hebben. Doch ook hiermede is de stroom der goddeloosheid niet gestuit, maar vormt zich andere kanalen waarlangs zijne verwoestend kracht voortrollen kan. Hier zien wij steden wegens hare goddeloosheid door vuur uit den hemel van de aarde verdelgd; daar zien wij volkeren als vijanden elkander beoorlogen onderdrukken en tot dienstbaarheid brengen. En te midden van verregaande afgoderij en gruwelen zien wij den vriend van God als een eenzamen pelgrim zich in kinderlijk geloof aan dien God

vasthouden, die hem met beloften overlaadt. Wij zien hem gehoorzaam wachten en treuren bij het graf zijner dierbare, en zelven in het graf dalen, zonder iets van de vervulling te hebben aanschouwd. Zijne kinderen volgen met wankelende gangen in zijne voetstappen en tot in 't vierde geslacht worden die beloften als eene groote erfenis van kind tot kind overhandigd. Zoodanig is de korte inhoud van dit boek.

Keeren wij nu tot bijzonderheden terug dan treft het ons dadelijk dat wij hier den oorsprong hebben van instellingen en gewoonten die wij in het Mozaisch wet-boek terug vinden. En als wij nu enkelen daarvan noemen dan moet de eerste plaats gegeven worden aan

DEN SABBAT.

die als eene goddelijke verordening ons wordt voorgesteld. God zelf heeft dien dag van de andere dagen afgezonderd en een zegen verbonden aan de getrouwe waarneming ervan. De zegenvoudige verdeeling der dagen kan op geen andere wijze verklaard worden. De bewering dat zij haren oorsprong zou hebben in de veranderingen der maand, wordt weêrsproken door het feit, dat die veranderingen geene juiste verdeeling der maand leveren. Weken moesten dus onafhankelijk van maand en jaar berekend zijn. Wij vinden dan ook nergens in de schrift dat er gesproken wordt van de eerste of tweede week der maand, hoewel er wel sprake is van den eersten en tweeden dag der maand. Al vinden wij in dit boek geene opzettelijke vermelding van de waarneming van den Sabbat, toch is onzes inziens de meening niet ver gezocht dat, waar Noach 7 dagen laat voorbijgaan tusschen de eerste en tweede uitzending der duive, men eene heenwijzing heeft naar den Sabbat, en dat die uitzending geschiedde ten gevolge van een goddelijk antwoord op de gebeden door Noach op den rustdag opgezonden. Hoe hetzij, wij zien hier dat de Sabbat geene joodsche instelling is, maar bindend voor alle volken. De Heer van den Sabbat heeft wel den rustdag veranderd maar de rust niet afgeschaft. De ontheiliging van den rustdag is de overtreding van het eerste bevel van God aan den mensch gegeven.

Dit boek geeft ons ook den

OORSPRONG VAN HET HUWELIJK.

En allereerst treft ons hier de plaats die aan de vrouw in hare verhouding tot den man wordt aangewezen. Zij staat op gelijken voet met en toch afhankelijk van en onderdanig aan hem. Het scheppings verhaal veroordeelt zoo wel hare vernedering bij het heidendom, als hare tegenwoordige onnatuurlijke verheffing uit den stand waarvoor zij bestemd was.

Even eigenaardig en verheven is de voorstelling die wij hier hebben van het huwelijk, als eene heilige en onverbreekbare verbintenis die haar ontstaan had in de gedachten Gods, en die door Hem noodig werd geoordeeld in de ontwikkeling van het plan der verlossing. Zoo staat dit boek aan den eenen kant tegen de verachting van het huwelijk en aan den anderen kant tegen zijne verlaging tot een bloot contract tusschen twee gelijkstaande en onafhankelijke personen. Ten opzichte van alle latere ontaarding dezer goddelijke instelling geldt dus het woord van den Heiland: "van den beginne is het alzoo niet geweest,"

De veelwijverij in het Theokratisch geslacht kan ook niet op gelijke lijn met die der heidenen gesteld worden. Het huwelijk tusschen Abraham en Sara was eene heilige verbintenis, en de toevoeging van Hagar, hoe verkeerd ook, was de edelste daad van zelfopoffering, die ooit door eene vrouw is verricht. Hoe groot dus ook de dwaling waarin Abraham verviel door de onbegrensde begeerte van Sara naar den erfgenaam der belofte, dien zij meende in den weg te staan, nochtans staat Abraham in deze verre verwijderd van de ontrouwheid en wellust des heidendoms. Ook bij Jakob is Rachel de bijzonder verkorene vrouw ; slechts het bedrog van Laban en de onbedwingbare begeerte van Rachel, om deel te hebben aan den opbouw van het Theokratisch geslacht, doen Jakob tot veelwijverij vervallen. De beweegredenen waren edel en geheel verschillend van die des heidendoms, hoewel zij schromelijk gedwaald hebben. Zelfs de gevallen van Lot en Juda, die in dit boek vermeld worden, kunnen niet op gelijke lijn geplaatst worden met de onnatuurlijke en verfoeielijke misdaden der heidenen, die zij verafschuwd hebben.

In dit boek hebben wij voorts den oorsprong van

DE ISRAELIETISCHE OFFERANDEN,

en wel in de offers door Kain en Abel gebracht. De wijze, waarop van deze offeranden gesproken wordt, doet ons denken aan eene hun reeds bekende plechtigheid. Dat Abel van de eerstgeborenen zijner kudde en van hun vet den Heere een offer bracht, en dat God een welbehagen in zijn offer had, leidt noodwendig tot de gevolgtrekking dat hij in dezen naar den wil van God handelde. Het slachten en offeren van dieren moeten dus gerekend worden eene goddelijke verordening te zijn. Onredelijk kan dan ook de gevolgtrekking niet zijn, dat God in de bekleeding der menschelijke naaktheid met de vellen van dieren, aan Adam en Eva deze wijze van toenadering tot Hem heeft geleerd.

Het offer in zijn diepsten grond, zegt Keil, is een symbool van

'S MENSCHEN OVERGAVE AAN GOD

in zijn leven en streven. Zijne offergave nam de plaats van zijne eigene overgave in, omdat hij als een lichaamlijk wezen zich niet persoonlijk aan een oneindigen Geest kan overgeven. Deze is de oorspronkelijke beteekenis van die göddelijke instelling ; en waar men, zooals bij de heidenen het geval was, die beteekenis verloren had, verviel men tot de afschuwelijke offers van menschen in de plaats van menschen ?

Ten grondslag daarvan lag echter de waarheid dat God waardig was het allerbest te ontvangen. De offerande van kinderen was vooral gewoon onder de Chamitische stammen, doch bijna geen volk der oudheid was er van bevrijd. *Diodorus Siculus* verhaalt hoe eens toen Carthago belegerd was 200 kinderen van de beste huisgezinnen in de stad geofferd werden, ten einde de beleedigde godheid te verzoenen ; en hoe bij eene andere gelegenheid eene overwinning gevierd werd door de offerande van de schoonsten der gevangenen. Het was eene gewoonte bij de Koningen der Kanaanieten en Foeniciers om in tijden van groot onheil de meest beminde onder hunne kinderen den Goden te offeren ; en in latere bijbel-verhalen vinden wij dat Ammonieten en Moabieten insgelijks deden.

MENSCHENOFFERS worden door geheel het O.T. veroordeeld als een gruwel en waren de oorzaak waarom God de Kanaanieten met uitroeiing strafte.

Het bevel van God aan Abraham, om Izak te offeren, was bedoeld om hem het onderscheid te leeren tusschen de offers die Hem behagen, en de menschen offers der heidenen die Hem een gruwel waren. Allereerst was het bevel een toets of Abraham voor zijn Jehova wel zooveel zou over hebben als de heidenen voor hunne goden over hadden. Zijne daadwerkelijke gehoorzaamheid toonde dat deze vereerder van Jehova bij geen Kanaaniet in toewijding aan zijn God ten achteren staat. En nu komt God tusschenbeide om te verhinderen dat het offer in zijn heidenschen vorm zou gebracht worden. Door die tusschenkomst verklaarde God dat de offerande die Hem behaagt is: de geestelijke volkomene toewijding van het hart in geloof en gehoorzaamheid aan Hem. Die tusschenkomst was eene verklaring eens en voor altoos, aan den eenen kant dat menschenoffers Gode niet behagen, en aan den anderen kant eene vernieuwde bekrachtiging van de aloude offeranden van dieren om de verlossing van een verbeurd leven of de toewijding van een dankbaar hart te kennen te geven. Doch, was er hier niet tegelijk eene heenwijzing dat dierenoffers op den duur het verbond des vredes niet verzegelen kunnen, maar dat daartoe noodig was eene gewillige overgave van het leven eens menschen.

Aan het kruis, zegt Lange, komen die twee offers weer uitwendig te zamen. Christus wijdt zich in volmaakte gehoorzaamheid aan den wil van God en wordt alzoo de vervulling der Israelietsche offeranden. Caiaphas en Pilatus offeren een onschuldig leven ten behoeve van het volk en hier is de voltooing der Moloch offers.

De tijd gedoogd niet om bij andere Israelitische instellingen en gewoonten, waarvan wij den oorsprong stil te staan. Liever wijzen wij u erop dat wij in dit boek

DEN OORSPRONG DER ZONDE

vinden. De heidenen hadden geen begrip van het ontstaan van het kwaad. Hunne wijsgeeren erkenden en betreurden de algemeene neiging tot het kwade, waardoor hunne voorschriften tot een deugdzaam leven vruchteloos gemaakt werden. Zij wisten geene oorzaak te noemen waarom het meest begaafde van alle wezens op aarde zijn verderf met evenveel vlijt najoeg, als het redeloos gedierte dat trachte te vermijden. Het kwaad werd toegeschreven aan een booze godheid, of aan het stof, of aan de heerschappij der zinnen. De Bijbel plaatst zich tegenover alle menschelijke theorien, en leert dat al het kwaad, met de daarmede gepaard gaande ellende, zijn ontstaan heeft in 't misbruik der vrijheid, in ongehoorzaamheid aan een uitdrukkelijk bevel van God. Het scheppings verhaal dient dan ook om ons de ontzettende boosheid van deze daad te doen verstaan, en het vreeselijk oordeel dat daarop volgde te regtvaardigen. Doch ook de straf onderscheidt zich van alle heidensche denkbeelden, daar de aankondiging er van vergezeld gaat van eene belofte van zaligheid.

In het verhaal van de voortplanting der zonde stelt dit boek zich tegen diegenen die de erfzonde loochenen, door het nauw verband tusschen de zonde der eerste ouders en die hunner kinderen te laten zien. Ook de ongeneeslijkheid en onvernietigbaarheid der zonde wordt ons hier geleerd. Straffen en oordeelen vernietigen den mensch, de zonde blijft. De groote vraag, hoe de mensch gered en de zonde vernietigd kan worden, blijft voor als nog onbeantwoord. De tijd ontbreekt ons tot aanwijzing hoe het verhaal van den zondenval andere dwalingen wederlegt. Wij haasten ons om nog enkele andere bijzonderheden onder uwe aandacht te brengen.

Als boek der oorsprongen verwondert het ons ook niet daarin *het bestaan van het Rijk Gods en dat der wereld* te vinden. In het geslacht van Kain zien wij de grondlegging van het

RIJK DER WERELD.

Kain bouwde een stad, waardoor wij een ommuurde vesting te verstaan hebben. Hier begint het stadsleven met al zijne gruwelen, bedrijvigheid en godvergetenheid. In het vijfde geslacht van Kain vinden wij gewag gemaakt van werkers in koper en ijzer en van muziekinstrumenten. Ook hier treft het ons hoe dit boek, door het ontstaan van kunst- en handwerk aan den mensch toe te schrijven, zich van de heidensche oudheid onderscheidt, die de kennis ervan aan goden of half goden ontleen. In Lamech zien wij barbaarschheid en wreedheid op de beschaving volgen. Volgt men ons in de verklaring van Lamech's spreuke tot zijne twee vrouwen, dan hebben wij hier een verklaring dat zijne wapenen hem eene betere bescherming waren, dan die welke God aan Kain had toegezegd. Dat er in de oude wereld eene zeer groote ontwikkeling in de kunst moest plaats gehad hebben, blijkt o.a. uit de ark die gebouwd werd en uit de kennis van de bouwkunst, die naar de nieuwe wereld overgebracht werd, en waarvan de overblijfselen die de verwoesting des tijds doorgestaan hebben, nog de bewondering wekken. Die kolossale overblijffelen der oudheid zijn dan ook een historische wederlegglng van de hedendaagsche geliefkoosde theorie, dat de mensch zigh langzaam uit den dierlijken staat verheven heeft. In dit boek vinden wij gewag gemaakt van landbouw en handel, van gouden versierselen en kostbre kleedingstukken, van zilver als een middel van handel en van allerlei gereedschappen.

In de geboorte van Seth hebben wij de grondlegging van

HET KONINGRIJK GODS.

Hier missen wij veel dat bij de progressieve Kaïnieten gevonden werd, doch hier vinden wij wat daar gemist wordt, den oorsprong der openbare godsvereering. Hier vinden wij menschen die het leven ongeloofllijk verlengden, en die te midden eener goddelooze omgeving met God wandeldend—een werd door God leven; ten hemel genomen en een ander uit een wereldoordeel gered.

Sommigen hebben bezwaar gemaakt tegen de letterlijke aanneming van de levensjaren hier vermeld. Doch de verklaring schijnt niet ongegrond te zijn, dat de dood die met de zonde zijn intocht op de menschheid maakt, eerst langzaam en trapsgewijze de menschelijke natuur van binnen uit kon doordringen, en dat de mensch daarom die verwoestende macht langer wederstand kon bieden; voorts is er een bijna algemeene samenstemming, bij de oude volken, dat de eerste menschen een zeer hoogen ouderdom bereikten. De Babyloniers, Egyptenaars en Chineezen stellen dien op duizenden van jaren, terwijl anderen die tot vele honderden beperken. Of nu, volgens Lange, het leven dat in Chris-

tus den tweeden Adam verscheen, eveneens langzaam maar zeker van binnen uit de menschelijke natuur dermate zal doordringen, dat de mensch die hooge onderdommen andermaal zal bereiken, om eindelijk van den dood ontheven te worden, laten wij daar.

Laat ons hier slechts nog dit bijvoegen dat het algemeen bederf der oude wereld, dat den zondvloed ten gevolge had, aan de vermenging van het rijk Gods met het rijk der wereld wordt toegeschreven. Seth was bestemd de redder van Kain te worden doch daartoe moest Seth afgezonderd blijven van Kain. Hier is een waarschuwing voor de kerk in alle eeuwen. Gelijk het was in de dagen van Noach alzoo zal het zijn in den toekomst van den Zoon des menschen.

In de zonen van Noach hebben wij

DE ONTWIKKELING DER BEIDE RIJKEN

in de nieuwe wereld. Seth vertegenwoordigt de geestelijken en Jafet den wereldschen zegen, terwijl Cham den vloek vertegenwoordigt. Gelijk bij Kain in de oude, zoo is hier bij Cham in de nieuwe wereld ontwikkeling en vooruitgang. Als stichter van het oud Babylonisch rijk wordt genoemd Nimrod, wiens naam beteekent. "Wij zullen opstand maken." Delitzsch neemt aan dat die naam, door tijdgenooten gegeven, een eigennaam was geworden. Josefus en joodsche schriftuitleggers meenen dat de geweldige jager zijn machtig rijk heeft gesticht als eene uittarting van God. Het is hoogst waarschijnlijk dat de gewoonte, om hen die in zijne voetstappen wandelden naar dien naam te noemen, bij de erfgenamen der belofte is ontstaan, die in zulk een gedrag een opstand tegen God zagen. Oostersche legenden die hem den stichter van den toren van Babel maken en hem onder de sterrebeelden plaatsen als een reus die de hemel bestormde, begunstigde de beschouwing dat hij een werel omvattende Monarchie in verzet tegen God wilde scheppen.

Wellust en geweld, brachten de eerste wereld ten verderve; beschaving en imperialisme bedreigden de tweede met ondergang. Zal de nieuwe wereld het lot der oude vermijden dan is goddelijke tusschenkomst noodzakelijk. In de verstrooing der volkeren krijgen Sem en Jafet elk gelegenheid de hem toegezegde erfenis te erlangen, die beiden gevaar liepen in zulk een wereldrijk te verliezen.

Doch hier zien wij ook Gods bedoeling met de volkeren. Er was gevaar dat onder

EEN DESPOTIEKE IMPERIALISME

de volken hun eigenaardig karakter zouden verliezen, terwijl het Gods bedoeling was, dat elk zich naar zijn aanleg en naar zijne eigene taal ontwikkelen zou. Van den aanvang dus verklaart God zich tegen eene wereldheerschappij als eene demonische verdraai- van Gods bedoeling met de volkeren. De overste dezer wereld zoekt immer goddelijke ideeën na te bootsen en God in de uitvoering ervan vooruit te loopen. God had aan Abraham gezegd: "in uw zaad zullen alle geslachten der aarde gezegend worden." 't Is duidelijk dat hier bedoeld wordt eene gewijde wereldheerschappij, die rusten zou op eene innerlijke, geestelijke verovering der wereld; die niet tot stand gebracht wordt met geweld van wapenen, stroomen bloeds en naamloze weën, maar door de kracht des H. G. in de harten der menschen; eene wereldheerschappij die hare volmaakte vewerkelijking in Christus zou vinden. Wij weten hoe de veroveringen van David in het beloofde land, voor een tijd althans bij hem de gedachte deden ontstaan, dat hij geroepen was met geweld van wapen alle volkeren aan zijne weldadige heerschappij te onderwerpen. Doch wij weten ook welk een geweldigen tegenstand die gedachte van Gods zijde ontmoette, en met welk een geduchte straf zij bij David onderdrukt werd. En zoo heeft God zich, blijkens de profetie en en de geschiedenis, immer verzet tegen het imperialisme, dat zich met geweld van wapenen zoekt uit te breiden.

Neem slechts één voorbeeld. Het wereldrijk van Nimrod werd door Assyrie verwoest; doch toen dit rijk in de voetstappen van den onderdrukker ging, en, om de taal van Keil en Delitzsch te gebruiken, "toen Nineve in hare verdere ontwikkeling als eene imperiale macht zocht om alle natien te onderwerpen en zichzelve meesteres van de aarde te maken, was de mate harer ongerechtigheid opgevuld en zij voor het verderf rijp geworden." Hare ruinen zijn Gods getuigenis tegen alle gewelddadige pogingen om een wereldheerschappij te vormen. Helaas! dat men doof is voor de stem, die door de eeuwen heen blijft spreken.

Was de verstrooiing de verklaring van Gods doel met de volkeren, niet minder drukt

DE VERKIEZING VAN ABRAHAM EN ZIJN NAGESLACHT.

uit de goddelijke bestemming van dit volk, De volkeren worden verstrooid om in eigene taal en eigen vorm van beschaving vaten toe te bereiden voor de zaligheid die voor allen bestemd was. Abraham's nageslacht daarentegen werd afgezonderd van de volkeren om de zaligheid zelve daarin voor te bereiden. Gods keuze van dit volk was niet willekeurig. Elk volk, gelijk elk mensch, heeft van God zijn eigenaardig aanleg ontvangen, waarnaar het zich ontwikkelen moet. Bij Abraham's nageslacht was er een aanleg om te worden wat God wilde dat zijn volk zijn zou. Israel was het

VOLK VAN DEN GODSDIENST,

zooals de Grieken dat der kunsten en der wetenschappen, en de Romeinen dat der politiek en der wet later werden. Toen Abraham's nageslacht later in Egypte door lijden en verdrukking tot een volk aaneengesmolten werd, was, zegt Prof. Smith, Egypte de vertegenwoordiger van de kunst, Assyrie die van de macht en Foenicie die van den rijkdom der wereld. Israel was volgens Hosea een kind in de macht van eene dier mogendheden. God zag den slavenjongen aan, beminde hem, bewerkte zijne verlossing en maakte hem tot den godsdienst leeraar der wereld. Zijne geschiktheid voor die bestemming lag in de roeping en afzondering van Abraham, waardoor de overgeleverde goddelijke openbaringen, die gevaar liepen verloren te gaan, bewaard bleven. Van daar dat al wat behoorde tot den geopenbaarden godsdienst der voorgeslachten bij het Israelietisch volk gevonden wordt.

Was Israel van God bestemd om den godsdienst leeraar der wereld te worden, dan kon

DE PLAATS ZIJNER WONING GEEN TOEVALLIGE

zijn, maar moest eveneens van God bepaald worden. Dat dit werkelijk het geval was

blijk uit dit boek. God riep Abraham om van land en maagschap uit te gaan naar een land dat God hem wijzen zou; en geen werelddeel kon geschikter zijn voor het doel dat God met hem en zijn nageslacht had. Daar kwamen zij in aanraking met de meest verschillende volken der wereld: Chaldeers, Babyloniers, Assyriers, Syriers, Kanaanieten, Egyptenaars, Foeniciers, Persen, Grieken en Romeinen. Als leeraar der wereld vertoont Israels geschiedenis niet alleen het edelste en heldhaftigste maar ook de donkerste zijde der menschheid. Hij is tegelijk een leeraar des geloofs en een waarschuwend voorbeeld van ongeloof, verharding en versmading van Gods liefde en gunst.

Merkwaardig is in dit boek de vermenigvuldiging van

GESLACHTREGISTERS.

Deze zijn voor Israel de beginselen van geschiedenis en tijdrekening. Geslachtslijsten en geschiedenis, zegt Lange zijn bij Israel veelal hetzelfde, want niet gebeurtenissen maar personen zijn bij hem de elementen van geschiedenis. Bij hem is de geschiedenis eigenlijk het verhaal van de handelingen van een persoonlijken God ten opzichten van personen, en omgekeerd. Gebeurtenissen in de wereld hebben voor hen alleen beteekenis, voor zooverre zij in verband staan met de ontwikkeling van het godsrijk op aarde, en niet verder.

Zoo zijn de geslachtregisters ook

ISRAELS TIJDREKENING,

en ook hier onderscheidt het zich weêr van de andere volken, die hunne tijdrekening beginnen met een of andere groote gebeurtenis. In dit boek wordt de tijd berekend naar den leeftijd der vaderen, en de eeuwen der patriachen. Er is hier geene ruimte voor de fabulueze tijdrekening der oude heidenen, die hunne afkomst van goden of halfgoden in het duistere verleden afleiden. Israel is tevreden om in zijne tijdrekening als volk des Heeren terug te gaan tot Abraham, en in dezen zijne gemeenschappelijk afkomst uit de overige volken tot op den eersten, en wel een gevallen mensch, terug te voeren.

Merkwaardig is het dat in dit boek niet alleen de bijzondere geslachtslijsten van Israel maar ook andere van algemeenen aard gevonden worden. Bij geen volk ter wereld vindt men eene poging aangewend om de

VERWANTSCHAP DER VOLKEN

voor te stellen. Bij hen was er een diepe klove die volk van volk scheidde. Doch, wanneer er hier een volk uit het huisgezin des geloofs, en uit de theokratische geschiedenis uitvalt, wordt zijne gedachtenis bewaard in het huisgezin waarvan het uitging, opdat, zooals iemand gezegd heeft, als de verlorene broeder eens mocht terug komen, men zijn verwantschap met het huisgezin zou weten, om hem als een broeder te ontvangen. In het 10 hoofdstuk, dat meestal door bijbellezers wordt overgeslagen, is ons de oudste geschiedenis der volkeren bewaard. Het leert ons, dat, hoe zij ook van elkander mogen verschillen in kleur, taal en ontwikkeling, zij broeders van hetzelfde huis zijn. Hier hebben wij de kiem van die groote waarheid, door Israel later vergeten en geloochend, maar in de christelijke bedeeling heerlijk in het licht gesteld; God is ook de God der heidenen. En als wij dan bedenke dat de zaligheid in Christus bestemd is, om aan de behoefte van de meest verschillende natien te voldoen, dan gevoelen wij ons gedrongen tot den uitroep: Hallelujah! welk een Zaligmaker!

Laat ons besluiten met een enkel woord tot u, geliefde jongelingen, die ons Seminarium gaat verlaten. Iemand heeft ergens gezegd: Meer Bijbel is de behoefte des tijds. Laat ons erbij voegen: en meer van de inwoning des H. G., en dan heeft men de grondvereischten eener vruchtbare evangelieprediking. Laat mij dit boek aan uw verder ernstig en biddend onderzoek aanbevelen. Ik heb u heden natuurlijk niet aan alles kunnen herinneren, waarop uwe aandacht bij onze Bijbelstudie gevestigd werd. Doch zelfs daarmede is het boek op lange na niet uitgeput. Vergeet nooit dat de waarheden Gods waarheden blijven, of zij op de eerste, dan of zij op de laatste bladzijde des Bijbels staan. De waarheden in dit boek hechten zich aan die der latere boeken, maar worden nooit door dezen tegengesproken. In Gen. hebben wij de kiem van de verlossing, die zich in het Evangelie tot een boom beladen met heerlijke vruchten heeft ontwikkeld.

Gij zult afgezonderd worden tot Godsdienst leeraars der wereld. In dit boek hebt gij de oorspronkelijke gedachten Gods omtrent deze roeping. Hier leert gij wat te vermijden is in uwe verhouding tot de wereld. De geopenbaarde godsdienst staat onverzoenlijk tegen alle onschriftuurlijke godsdiensten en beschouwingen, doch vriendschappelijk tegenover menschen en alle elementen van waarheid en deugd, die bij hen gevonden worden. Abraham de godsdienstleeraar der wereld is geen bekrompen vijand van ieder die buiten zijn kring staat, toch heeft hij geene gemeenschap met de werken der duisternis die hem omringden. De godsdienstleeraar moet zijn viendelijk jegens den mensch: maar onverzoenelijk ten opzichte van zijne verkeerdheden en zonden. Hij moet in de wereld beide een aantrekkende en een terugdrijvende kracht zijn. Hij moet menschen tot zich trekken, maar hunne zonden van zich afstooten. Zoodanig is het karakter van den Bijbel. Zoodanig was Abraham onder de Kanaanieten en Christus in de wereld. Zoodanige leeraars make de Heere u in zijne genade!

——:o:——

Het Veranderd Kruis.

Het was in droeve dagen, dat mijn ziel
Bezwijken wou; de last des levens viel
Mij bitter, zwaar; geen licht scheen op mijn pad,
Schoon ik het goede deel gekozen had.

Terwijl ik dacht aan al mijn strijd en smart,
Beklemden twijfeling en vrees mijn hart; —
Of mijn geloof den proef verduren zou!
En bleef ik ooit tot aan het eind getrouw!

Daar ik niet langer mij op Hem verliet,
Die zegt: "Wij wand'len door aanschouwen niet,
Maar door geloof," viel ik in 's vijands macht.
"Mijn kruis kan ik niet dragen," werd mijn klacht;

"Gewis, mijn last is zwaarder nog dan die
Van velen, die ik daag'lijks om mij zie.
Och! wierd één keuze slechts mij toegestaan,
Mij wachtte ook een kroon aan 't eind der baan."

Haast viel om mij een stilte ongestoord ;
Door de Natuur zelfs werd geen stem gehoord.
De avond-scheem'ring bracht mij vreê en rust ;
Mijn moede ziel werd zacht aan slaap gesust.

Ras kwam een hemelsch licht, dat heerlijk scheen,
Ik zag verrukt ; 't was : *Eng'len om mij heen* !
Hun zilv'ren vleug'len glinsterden met pracht,
En eng'len-zangen galmden door den nacht.

Eén kwam tot mij, waar ik verwonderd lag—
Eén Dien de and'ren eerden met ontzag ;
De allerschoonste in dien eng'len-rei—
"Ik ben de weg," zoo sprak Hij zacht ; "Volg mij."

Toen werd ik naar een hooge plaats geleid ;
Daar, onder een gewelf ten toon gespreid,
Wees hij mij vele kruizen bij elkaâr—
Zoo klein als groot. Mijn kruis zag ik niet daar !

Maar één bekoorde mij—zoo klein, zoo net ;
Juweelen keurig in het goud gezet—
Ik dacht : "Dat kan ik dragen met gemak ;
Hij zal mij streelen—Ja, al ben ik zwak !"

Ik koos dat kruis, en nam het op in haast,
Maar beefde onder zijn gewicht ; verbaasd,
Vond ik dat die juweelen, licht in schijn,
Te spoedig bleken zwaar als lood te zijn.

"Dat kan niet !" riep ik : en ik zag weer rond.
Of ik daar voor mij geen geschikter vond.
Doch één voor één werd droevig afgekeurd ;
Tot ik een wonder schoone had bespeurd ;

Met bloemen-krans versierd, van 't fraaiste hout.
Nooit had ik schooner kunst en smaak aanschouwd.
Ik zag zijn schoonheid met bewondring aan.—
Hoe was hem iedereen voorbij gegaan ?

Ik nam dat lieflijk voorwerp op, en zag
Eerlang, waarin 't verborgen euvel lag.—
Die bloemen dekten doornen ! Met verdriet
Zei ik ; "Dit kruis te dragen durf ik niet !"

Zoo werden allen daar door mij beproefd.—
Niet één voor mij geschikt !—Ik werd bedroefd.
Ik legde ieder last, al weenend neêr.
"Geen kruis, geen kroon !" sprak nu mijn leidsman teêr.

Tot hem verhief ik toen mijn treurig hart.
Hij troostte mij ; Hij heelde al mijn smart.
"Zijt niet bevreesd, mijn kind ; vertrouw op Mij ;
Mijn groote liefde zult gij zien," sprak Hij.

Met blijder harte dan, en willig voet,
Ging ik mijn aardsche kruis weer te gemoet.
Door zijne hulp week ik niet af van 't pad,
Dat Hij in gunst mij aangewezen had.

Dan, in den weg van ouds voor mij beschikt,—
Gehoorzaam, stil, mijn ziel door hem verkwikt,—
Vond ik een zeer eenvoudig kruis weldra,
En las erop slechts woorden van genâ.

Ik nam het van zijn plaats met dankbaarheid.—
Dit was het rechte kruis, mij toebereid !—
Van allen daar, het eenige *mij* juist goed ;
Die overtuiging troostte mijn gemoed.

Zoodra mij deze keuze gansch voldeed,
Werd mijne last met heerlijk licht bekleed.
Ik boog mij onder hem gewillig neêr ;
Toen zag ik 't was mijn eigen oud kruis weêr.

Maar O, hoe anders ! nu werd hij mijn lust,
Want ik was van zijn dierbaarheid bewust.
Nu had ik niet meer noodig stil te staan,
En trachtten langs een beet'ren weg te gaan.

Zij dit mijn wensch van nu voortaan, dat Hij,
Mijn beste Vriend, steeds kiezen wil voor mij ;
Dan zal wat Hij mij ook in liefde zendt
Altijd het beste zijn, daar Hij mij kent.

———o———

VOOR DEN ZONDAG.

Het Boek Esther.

Vijfde Zondag.

ESTHER V.

Treffend is het hier te zien *wat het geloof vermag*. Esther trad op den Koning toe met haar leven in de hand. Bevend, doch vertrouwend op haren God, verscheen zij in het paleis van haar Koninklijken gemaal, en God stelde haar niet te leur. De scepter werd haar toegereikt, en zij mocht binnentreden. Hoe heerlijk kroont God het geloof. Nooit kan 't geloof te veel verwachten !

Even treffend is het te zien : *wat de haat vermag*. Haman is ontroerd over het gedrag van Mordechai en zijne vrouw Zeres stookt het vuur dat er brandt in zijn gemoed : "Maak eene galg en zeg aan den Koning dat men Mordechai daaraan hange." Wat een onderscheid tusschen de twee vrouwen ! De eene, Esther, ziet op naar boven en laat de beslissing over aan haren God. Met eene rust en kalmte, waarvan de wereld geen besef heeft of hebben kan, stelt zij zich in de handen van Hem, die het hart van Koningen in Zijne macht heeft, wetende, dat Hij het wel maken zal. "Kom ik om, zoo kom ik om" is hare geloofstaal. De andere, Zeres, wordt innerlijk verteerd van haat en nijd, en smeedt plannen tot verderf van een gansche volk ! Zonder God, zonder rust, zonder kracht. En toch meent zij zeker te zijn van de overwinning :—"Deze raad nu dacht Haman goed, en hij deed de galg maken."

Ook wordt ons hier duidelijk geleerd, dat *de ware vreugde alleen in God* te vinden is. Die weet, dat de raad des Heeren zal bestaan, en kinderlijk op Hem wacht, laat den Booze zijn heillooze plannen smeden en ten uitvoer brengen, zonder in moedeloosheid neer te zitten of te klagen alsof er geene hoop meer is. Die Gods leiding altijd volgt zal uit grond zijns harten kunnen zingen :—

Die op den hoogen God vertrouwt
Heeft zeker op geen zand gebouwd.

———

Zesde Zondag.

ESTHER VI.

Gods hand in de kleinigheden is zeker de eerste les hier. Onze slapelooze nachten hebben ook beteekenis in Gods raad :—"Ik denk aan u in de nachtwake." Een droom moest Jozef aan het hof van Farao brengen! Een slapelooze nacht moest voor Esther den weg bereiden tot de redding van haar volk ! Wij nietige kinderen dezer aarde maken een onderscheid tusschen klein en groot : bij God is er geen onderscheid van dien aard : "duizend jaren zijn als één dag : één dag als duizend jaren."

God kent zijn tijd is de tweede les hier geleerd. Hij is nooit te vroeg en ook nooit te laat. Alles treft samen als God optreedt in ons leven. Haman moest juist in het voorhof staan, toen God hem wilde treffen. Hij moest vernederd worden juist toen hij kwam om verhoogd te worden. Satan's tijd om zijn dienaars te verheerlijken is dikwijls Gods tijd om hen te straffen en zijn eigen volk te verheffen !

Ook wordt ons hier weer geleerd, dat *God van al onze daden* kennis neemt. Mordechai had waarschijnlijk lang reeds vergeten wat Hij gedaan had ter redding van den Koning. Die daad echter stond aangeteekend in het Boek van Gods herinnering, waar alle daden, zoo goede als kwade, aangeteekend staan. Hij die de sterren als bij name roept, en ook de haren van ons hoofd telt, vergeet niet als wij iets doen voor den medemensch. "Ik was in de gevangenis, naakt, krank, hongerig en".........gij hebt mij geholpen—zoo klinkt het uit 's Heeren mond, wanneer de boeken eens worden geopend. "Gij hebt niets gedaan—ga weg van mij" is mede een woord dat dan zal worden vernomen. Vul toch elken dag met daden van liefde, barmhartigheid, hulpvaardigheid inden naam des Heeren.

Zevende Zondag.

ESTHER VII.

Hoe *verblindt de duivel toch zijne dienaars!* Haman vleide zich met de gedachte, dat de Koningin aan zijne zijde stond. Immers zij had hem tot den maaltijd uitgenoodigd. Toch lag de schaduw reeds op hem. Zijne vrouw voelde het ook ; want zij waarschuwde hem :—"gij zult gewisselijk voor 't aangezicht van Mordechai vallen" (H. VI : 13.) En waarlijk : de tweede slag trof hem. Het ontbrak dan ook niet aan vijanden die gereed waren hem tot zijn straf uitteleiden: "En Charbona, een van des Konings kamerlingen zeide : zie de galg die Haman voor Mordechai heeft gemaakt."

Gods oordeel treft den zondaar eer hij het bemerkt. Haman was gerust in de gunst van Koning en Koningin; en toch liet God hem zijn eigen lot beslissen. Hij moest zijn eigen galg bouwen toen hij timmerde aan Mordechais galg. Hij moest zijn eigen vonnis uitspreken, toen hij sprak in den naam van den "man tot wiens eere de Koning een welbehagen heeft." Zoo gaat het altijd. Kaiafas meende ook, dat hij door het kruis zijn doel zou bereiken. Door dat kruis bracht hij slechts een vloek op zijn eigen volk, en zegen op de wereld.

Hoe wonderbaar zijn toch de schakels in de keten der goddelijke voorzienigheid! Een Jood die niet buigen wil, een galg uit haat opgericht, een slapelooze nacht, en eene ramp van een volk afgeweerd. Dit kan en wil de wereld niet verstaan. Zij let slechts op het heden, op het oogenblik. En vaak is de Christen hierin den wereldling gelijkvormig. Hij wil God vooruitloopen. Hij wil het einde zien reeds bij het begin. Hij wil niet volgen, en God toelaten door te werken wat Hij beoogt—Zoo zij het niet met ons !—"Die wacht op den Heere" wint in het eind.

Achtste Zondag.

ESTHER VIII.

Wij bereiken nu het punt, waarheen dit boek ons voeren wil. 't Is immers het boek der verlossing. Des Konings bevel moest onmiddelijk worden geeerbiedigd: "Gaat door het heele land en verlost de Joden van hunne vijanden." Wat Haman had gedaan moest worden vernietigd. Doet het ons niet denken aan een ander bevel, dat helaas! niet wordt geëerbiedigd : "gaat heen, verkondigt het Evangelie aan alle creaturen." Die verlossings-boodschap wordt niet gebracht met de snelheid, waarmee de boodschap van Koning Ahasveros werd gebracht. "Loopers te paard," "snelle kemelen" "harddravers uit de Koninlijke stoeterij"—dit was des Konings bevel, dat snellijk werd uitgevoerd, ter verlossing van één volk.

Wij talmen, *wij* haasten niet om het bevel der verlossing uittevoeren, ter redding van eene verlorengaande *wereld*, met het bloed des kruizes gekocht. Hoe beschaamd moeten wij staan bij het lezen van dit verhaal. De ernst van Esther, haar volharding, haar geloof worden nu beloond. Zij had reden te vreezen voor Ahasveros, een Oosterschen dwingeland. Wij hebben geen reden tot vrees : en toch handelen wij vaak, alsof Gods boodschap ons nooit bereikt heeft. Toch vreezen wij vaak, alsof wij in dien grooten strijd zullen bezwijken, alsof onze arbeid, ons woord, ons werk te vergeefs zullen zijn.

De Natuur.

Iets over hare verschijnselen en werkingen.

1. WEERLICHT. Men geeft dien naam aan de schielijke ontlasting van electriciteit tusschen de wolken onderling of tusschen de wolken en de aarde. Wolken die met electriciteit beladen zijn worden Donderwolken genoemd, en zijn donker en dicht. Soms zijn zij meer dan 25,000 voet hoog en soms geen 100 voet. Er zijn 3 soorten van weerlicht : *de zigzag-bliksem*, een heldere scherpe straal, die in de nabijheid der aarde in één of of meer stralen opbreekt, die mijlen uit elkander loopen ; *het eigenlijke weerlicht*, dat geen bepaalden vorm heeft, maar zich als een heldere massa van rood, blauw of paarsch licht vertoont. Soms vertoont het zich achter de wolken, en soms schijnt het uit de

wolken te barsten: *de kogelblits*, die meer op een meteoor dan op weerlicht gelijkt, zeldzaam voorkomt, en bij een hevige uitbarsting van electriciteit, uit die richting, als een vuurbal in een gebogen lijn op de aarde valt, en met eens aan stukken breekt, of vooraf gelijk een bal een paar malen opspringt van de aarde. Deze laatste soort van weerlicht duurt eenige seconden, en is gevaarlijk voor huizen waarop het valt.

Als een behoedmiddel tegen de eerste soort van weerlicht gebruikt men, wat genoemd wordt, *bliksem-afleiders* voor woningen. Tegen de tweede soort zijn zij niet noodig, en tegen de laatste zijn zij geene beveiliging. Het beginsel waarnaar zij gemaakt worden is dit: electriciteit kiest altoos de beste van twee afleiders. Houdt iemand zijn hand in de nabijheid van een electrische machine, dan ontvangt hij scherpe steken, die zijn gansche lichaam aandoen. Houdt hij in die hand een bal, aan een metalen draad in den grond verbonden, dan gevoelt hij weinig of niets. Gebruikt hij een ijzeren roede met een scherpe punt, dan zal hij hoegenaamd niets voelen. Wij zien dus dat electriciteit de voorkeur geeft aan één afleider boven een ander. Dit beginsel wordt nu toegepast in het maken van bliksem-afleiders. De electrische machine is hier de wolken, de persoon is hier het huis, de gewaarwordingen en schokken in 't menschelijk lichaam zijn de verwoestingen, die de bliksem aan een huis veroorzaakt, en de bliksemafleider is hier de bal of ijzeren roede. De laatstgenoemde bestaat uit drie deelen: (1) een ijzeren roede, 8 en meer voeten hoog op het hoogste deel van 't gebouw vastgezet: (2) een touw van ijzeren draad verbonden aan de voorgaande: en (3) dat deel van het touw dat in den grond gelegd wordt.

Men zie toe dat No. 1 van boven een scherpe punt heeft, dat verguld moet worden om het tegen roest te beschermen. De scherpte van 't punt verhindert dat de electrische straal zich over de andere deelen der roede, en van daar in 't gebouw zou verspreiden. No. 2 (best van galvanisch ijzer) moet goed vastgezet worden aan No. 1, en van 't dak langs den muur, niet met een scherpen hoek, maar met een ronden boog afgeleid, en zoover mogelijk van ijzeren balken enz. gehouden worden. No. 3 moet waar 't mogelijk is in een put of dam water eindigen, nadat het een of twee voet onder den grond in een rechten hoek van het gebouw weggeleid is. Water is een voortreffelijke afleider, omdat het den electrischen stroom wijd en zijd in de aarde verspreiden, en dus schadeloos maken kan.

Er zijn gevallen waar het weerlicht photographische prenten van omliggende voorwerpen op de huid of kleederen van dieren of menschen achtergelaten heeft en waarvan men tot nog toe geen bevredigende verklaring geven kan. Zoo vond men b.v. een hoefijzer, dat aan den wand genageld was, afgedrukt op den nek van een jongen, die in de nabijheid door den bliksem getroffen was; in een ander geval waren de versierselen van den rug van een stoel, waarop een dame zat, op haar kleed afgedrukt: en in nog een geval, waar eene koe naast een jonge dame onder een boom gedood werd, vond de laatstgenoemde het beeld van eene koe op hare borst afgedrukt. Tot nog toe hechten de geleerden hieraan geene groote waarde, doch in Duitschland heeft men bewezen, dat als een gouden muntstuk op een glas gelegd en een sterke stroom van electriciteit daarover losgelaten wordt, men duidelijk een afdruk van het muntstuk op het glas bespeuren kan, door den adem er over te laten gaan.

2. DONDER. Het geknal en de donder die den bliksem vergezellen zijn ongetwijfeld te wijten aan de geweldige beweging die in de lucht veroorzaakt wordt, door de uitbarsting en doorgang van een bliksemstraal. Iemand, in de onmiddelijke nabijheid van een voorwerp dat getroffen wordt, hoort slechts een scherp geknal, terwijl iemand op een afstand denzelfden slag hoort als een aanhoudend geluid. De verklaring hiervan is deze. De loop van den bliksemstraal is een of twee mijlen lang, en van elk punt van dien loop komt er een geluid, dat tijd noodig heeft om het oor te bereiken. Staat men tegenover ongeveer het midden van den loop, dan bereiken de geluiden van beide einden het oor op ongeveer denzelfden tijd, en zullen natuurlijk niet zoo lang duren, als wanneer men aan beide einden van den loop des bliksems stond.

Rollende donder verklaart men op de volgende wijze. Als iemand staat op een berg van 15,000 voet hoogte, en een storm daarbeneden gadeslaat, krijgt hij een juist denkbeeld van wat een wolk is. Zij gelijkt op groote golvende bergen, talrijk als de bladeren van een woud, en samengesteld uit eene reeks van wolken, aan elkaar verbonden of van elkaar gescheiden. Een of meer dier wolken is met electriciteit geladen, en zoekende een evenwicht daar te stellen, ontlast zij een deel er van in een andere wolk of in de aarde. Deze ontlasting doet een groote klankgolf ontstaan van het punt van uitbarsting, zwaarder dan die welke veroorzaakt wordt door het afschieten van het grootste kanon. Deze golf trekt naar alle kanten met eene snelheid van 1100 voet per seconde. Wij zien het licht en, naar den afstand, hooren wij het geluid. Die golf treft ons oor als of er een geweldige slag had plaats gevonden. Maar daar zij ook naar andere deelen uitgegaan is, en alzoo tegen andere van ons verwijderde wolken, met groote wêerkaatsende oppervlakten, aangeloopen is, wordt zij door dezen terug gedreven, en bereikt zij het oor, naar den afstand van waar zij naar ons terug komt. Bijvoorbeeld, zijn de groote wolken die het geluid weerkaatsen 550, 1100, 1650, 2200 voet verder van het punt van uitbarsting, dan zullen wij de wêerkaatste golf 1, $1\frac{1}{2}$, 2 en $2\frac{1}{2}$ seconden later hooren, en gevolgelijk zal het geluid telkens zwakker zijn.

Doch alle verschijnselen worden door het voorgaande niet verklaard. Want soms is de donder op een afstand in zijn begin nauwelijks hoorbaar, en groeit langzaam aan tot een krassend geluid, dat al flauwer en flauwer wordt totdat het geheel ophoudt. En volgens het voorgaande moest de donder het luidst gehoord worden bij den aanvang, en dan langzamerhand wegsterven. Sommigen hebben 't genoemd verschijnsel op de volgende wijze willen verklaren. Door den zigzag-vorm van een bliksemstraal worden er verscheidene middelpunten, van waar 't geluid komt, geschapen. Dezen staan in verschillende hoeken tegenover elkander, en zoo slaan de klank-golven tegen elkander of gaan met elkander mede. Naar dat zij elkander treffen zal het geluid verdoofd of versterkt worden.

Men zegt dat donder niet verder dan 14 mijlen van den bliksemstraal gehoord kan worden, terwijl het geluid der kanonnen in den slag van Waterloo op een afstand van 115 mijlen vernomen werd.

---

3. Regen. De lucht waarin wij ademen is in staat om, naar dat de temperatuur is een zekere hoeveelheid waterdamp op te nemen; vermindert men de temperatuur dan kan de lucht niet langer al het water behouden, dat zij opnam, toen zij warmer was. Wat zij loslaat valt dan in den vorm van dauw, of zweeft in dien van wolken. Daar nu water 815 maal zwaarder is dan de lucht, beginnen de waterdeeltjes door hun eigen gewicht naar beneden te komen. In dien val komen zij in aanraking met andere deeltjes, waarmee zij zich vereenigen, en vallen alzoo in druppelen op de aarde.

De vraag blijft echter, waarom valt volgens deze verklaring, de verdikte waterdamp niet dadelijk in regendroppelen? Waarom vormen zij wolken? Deskundigen zeggen, dat de eerste uitwerking van verdikking is, kleine en van binnen holle luchtballetjes te vormen, die in de lucht drijven, daaraan hechten zich dan de waterdeeltjes. Geschiedt de verdikking langzaam, dan blijven die balletjes in de lucht zweven in den vorm van wolken. Is de verdikking schielijk, dan breken de waterdeeltjes de balletjes, waaraan zij hangen, en vormen dan regendroppelen naar evenredigheid van de snelheid der verdikking. Voorts is de gedurige beweging van de lucht een ander oorzaak waarom de waterdeeltjes niet dadelijk vallen. Is een kamer dicht en de lucht er in stil, dan vallen de geringste stofdeeltjes op den vloer waarover zij zweven, waait een wind door die kamer dan worden zij mijlen vandaar weggevoerd. Zoo is het te verklaren dat de wolken over ons hoofd zich soms mijlen van ons verwijdert in regen ontlasten.

Maar wat is het dat de temperatuur van de lucht zoo vermindert, dat zij de onzichtbare waterdeeltjes door haar opgenomen moet laten vallen. Neem het geval van *dauw*. Gedurende den dag, vooral wanneer de zon helder schijnt neemt de lucht een groote hoeveelheid van waterdamp in zich op. Blijft de hitte der aarde genoegzaam om de temperatuur niet lager te laten vallen dan noodig is om die waterdeeltjes te behouden, dan is er geen dauw. Koelt de aarde echter zoodanig af, dat daardoor de temperatuur van de lucht, die met haar in aanraking komt, beneden een zeker punt (dauw punt genoemd) geraakt, dan vormen die waterdeeltjes, die losgelaten worden, den dauw. Dan is het ook bekend dat alle voorwerpen op de aarde, en daaronder vooral de gladde oppervlakten van planten, gedurig bij wijze van uitstraling hare hitte verliezen. Is de lucht bedekt met wolken, dan is de uitstraling van hitte uit de wolken bijna gelijkstandig met die van de genoemde voorwerpen op de aarde. Maar is de lucht helder dan wordt van boven geene hitte terug gegeven, en wordt de aarde met de planten die daarop groeien, kouder dan de lucht, en maakt als de nacht stil is, de lucht die met ze in aanraking komt ook kouder, zoodat de lucht een deel van haar vocht moet laten vallen.

In 't geval van regen wordt de temperatuur van de lucht verminderd wanneer deze opwaarts gedreven wordt. De drukking wordt daardoor minder. De lucht zet zich uit, waardoor zij van hare hitte verliest en niet instaat is langer hare vroegere hoeveelheid van vocht te behouden. De strooming der lucht naar boven wordt op de volgende wijze teweeggebracht; De zon verhit de aarde, en deze op hare beurt de lucht die met haar in aanraking is. De hitte maakt de lucht lichter en doet haar opstijgen. Koudere luchtstroomen nemen de plaats in en drukken de warme lucht voort. Zoo ontstaat de beweging in de lucht die wij "wind" noemen. Drijven die winden nu tegen bergen aan, dan worden zij opwaarts en daarover gedreven, waardoor zij hunne hitte verliezen, en verplicht zijn het vocht dat zij opgenomen hadden in mist, regen of sneeuw te laten vallen. Hetzelfde gebeurt wanneer warme en koude luchtstroomen elkander ontmoeten.

Winden die over de zee komen zijn meestal vochtig en geven veel regen, terwijl die welke over een uitgestrektheid lands of over bergketens komen gewoonlijk droog zijn. Waait een wind over een heete zandwoestijn dan wordt zijn temperatuur door de hitte verhoogd, en is hij instaat vocht op te nemen liever dan dat uit te geven. Omgekeerd is het waar de aarde door boomen en plantagies koel gehouden wordt.

Regen is de meest grillige van alle luchtverschijnselen. Op sommige plaatsen valt hij zelden of nooit, zooals in de woestijnen van Afrika, en op andere plaatsen regent het bijna elken dag. In Frankrijk had men een regenval van 31 duim in 22 uren, en in Indie een van 30 duim per dag vóor vijf dagen achtereen. De zwaarste jaarlijksche regenval op de aarde bekend is die in de Khasia-gebergten van Indie, d.i. 600 duim, waarvan 500 gedurende de 7 maanden van de westelijke "monsoon" viel. De reden hiervan is, dat de wind, zwaar met vocht beladen uit de Indische oceaan, over een moerassig land van 200 mijlen lengte tegen de gebergten aandrijft, die hem uit zijne horizontale richting naar boven voeren, waardoor hij verplicht wordt om de redenen reeds vermeld, zijn vocht in stroomen te laten vallen.

Laat ons echter niet vergeten dat er een God is boven deze natuurwetten, Die de winden en de wolken gebiedt en bestiert en Die om wijze redenen, de wetten door Hem daargesteld, opheffen en buiten werking stellen kan. Hij is het Die zegt: "Ik heb den regen van ulieden geweerd, als er nog drie maanden waren tot den oogst, en heb doen regenen over de eene stad, maar over de andere stad niet doen regenen; het eene stuk lands werd beregend, maar het andere stuk lands waar het niet op regende, verdorde." Amos 4 : 7.

Beets—als Dichter.

II.

(Eene Voorlezing door Prof. Marais.)

MIJN doel is niet u te vervelen met allerlei bespiegelingen over den dichter dien wij tot voorwerp onzer studie hebben gekozen. In de Collegiekamer werden u de letterkundige en taalkundige gegevens bezorgd ter bestudeering van zijn gedichten. Ik moet u een blik geven in het *hart* van Beets. Heeft hij niet zelf gezongen:

Prees de gansche wereld mij:
"Schittrend is zijn poezij!
"Heerlijk vloeien zijn gezangen!"
't Waar mij eers en lofs te min,
Dezen wil ik slechts erlangen:
"Heel zijn *harte* klopt er in."

Welaan dan! leggen wij onze hand op het kloppend hart, allereerst van den:

HUISVADER EN HUISVRIEND. Er is iets zoo *intiems* in deze gedichten. Wij ontvangen een blik in een echt Hollandsch "binnenhuisje." Wij treden de "kinderkamer" in, en sussen de kleinen in slaap, en drukken een kusje op hun koonen, en fluisteren in hun ooren onzen hartelijken "Goeden-nacht." Of, wij knielen naast het bedje, en smeeken Gods zegen af over die sluimerende wichtjes:—

God, houd de wacht,
God, die ons hoort.

Wij staan ook bij het *graf*, bij HAAR graf, en wij treuren met den vader, die altijd minnaar bleef, en die eens van haar, zijn beminde echtvriendin, kon zingen:

Mijn sieraad en mijn eere,
Mijn grootste schat op aard,
Een gave van den Heere,
Zijn groote goedheid waard.
Een onwaardeerbre zegen,
Een hulp, een troost en vreugd
Dat waart gij op mijn wegen,
Gij huisvrouw van mijn jeugd.

Menig "liederkransje" voor de "jarige moeder" verspreidt zijn geur ook in onze eigene woning, als moeder jarig is, en wij God danken voor de gave ons in haar geschonken. Wij drukken "Marten" de hand, en zeggen Amen, wanneer de vader zijn zegen over *zijn* oudste afbidt, en uiten ook voor *onze* "oudsten" diezelfde vaderlijke beden die onzen dichter uit het hart kwamen:

Dit, oudste jongen! hopen wij,
Dat vast sta en beklijve:
Dat ge edel, eerlijk, vroed en vroom,
Een man wordt, zonder blaam of schroom,
In woord en daad waarachtig,
En aan zijn God gedachtig.

Hier hebben wij nu juist niet de hooge vlucht van een Shakespeare, Milton, Goethe, Vondel. Hier is het "alledaagsche," maar dat alledaagsche verheerlijkt, veredeld, gelijk een dauwdruppel het alledaagsche grasscheutje verheerlijkt. En als we ook "onze kreupele" aanstaren in haar moeilijken gang en we het gaarne anders zouden wenschen voor haar en voor ons, dan komt "vader" Beets ons weer troosten en sterken met zijn vertrouwen op den Heere God die alles wel maakt met de Zijnen, en we zingen met hem:

"Wil 't met den voet niet lukken,
De geest is vlug en goed.
Bij velen zweeft de voet,
Maar gaat het hoofd op krukken.

En waar 't gebrek u hinder,
Verloochening koste of smart.
't Maakt in uws ouders hart
De liefde vast niet minder.

En God verbond zijn zegen,
Dat onwaardeerbaar goed,
Niet aan een rechten *voet*,
Maar aan de rechte *wegen*.

Een kreupele voet kan brengen
Op 't smalle levenspad,
Kan voeren tot de hemelstad
Dat moge God gehengen."

Zoo treên we met Beets den huiselijken kring binnen en maken kennis met Agnes en met Cornelis, met Netje, Marie en Koosje:—

Zeven en één is acht!
Ze zeggen, dat het wat veel is:
Maar wij hebben, lieve Cornelis!
Met blijdschap u verwacht.

Zonen hadden we drij;
Eentje bij God, twee beneden:
Wij zijn uitermate tevreden
Met nog een zoontje er bij.

Maar de vader is ook VRIEND. Er is een ruime vriendenkring, en niemand wordt vergeten. De jaren vervliegen, de dood eischt zijn offers, doch de vriendschap blijft. Kent gij iets aandoenlijkers M.H. dan het volgend liedeken, bij 't graf van Oosterzee gedicht:—

"Hij ging op reis. Waarheen? Wij dachten dat wij 't wisten,
Maar wisten het waarlijk niet.
Op eenmaal bleek hoe deerlijk we ons vergisten,
Toen hij zijn reisgenoot verlegen achterliet.

"Wat was 't? Zijn BESTE VRIEND, zijn Heiland was gekomen,
En, ziende 't reiskleed dat hij droeg,
Had Hij hem eensklaps meêgenomen
Naar 't BETER vaderland, daar lang zijn hart naar sloeg."

"Nu zien w' elkander aan met stil ontroeren;
Maar niemand keurt 't af, al doet 't pijn;
Want op zijn beurt wenscht elk te zijn
In 't goede land, waar hij zich heen liet voeren."

(Te worden vervolgd).

GEREFORMEERD MAANDBLAD.

Met dank ontvangen van:—

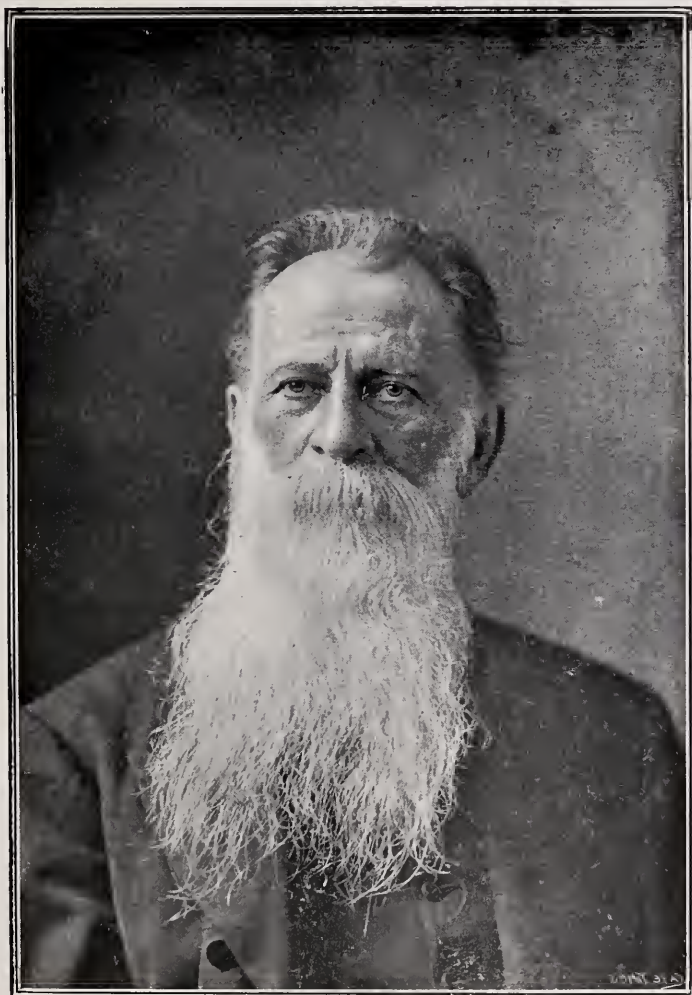
Ds. F. W. R. Gie ... 6s.
Dr. J. W. de Vos ... 6s.
Ds. J. G. Steytler ... 6s.
„ J. F. Botha .... 6s.
„ W. F. P. Marais ... 6s.
„ C. D. Bam ... ... 6s.
„ H. D. van Broekhuyzen 6s.
„ J. F. Marais ... 6s.
„ C. Grundlingh ... 6s.
„ J. A. Malherbe ... 6s.
„ A. Faure ... ... 6s.
„ G. A. Maeder ... 6s.
„ N. J. Brummer ... 6s.
„ J. G. J. Krige ... 6s.
„ P. J. G. Meiring ... 6s.
„ D. Wilcocks ... 6s.
„ J. P. van Heerden (Kenhardt) ... 6s.
„ B. P. J. Marchand 6s.
„ G. J. Malherbe ... 6s.
„ Geo. Murray ... 6s.
„ J. G. Weber ... 6s.
„ C. D. Murray ... 6s.
„ J. P. Burger ... 6s.
„ G. P. v. d. Merwe 6s.
„ G. J. Hugo ... 6s.
„ W. A. Joubert ... 6s.
„ S. J. Perold ... 6s.
„ R. H. T. v. d. Meulen 6s.

Ds .D. Steyn ... 6s.
„ P. J. Perold ... 6s.
Den Heer C. P. Klopper 6s.
„ „ H. J. Morkel 6s.
Mej. S. Burger ... 6s.
Mev. Fischer (Beauf. W.) 12s.
Mej. B. du Preez (Trusv.) 6s.
Mej. Eliza van Huyssteen 18s.
Den Hr. A. S. Hauptfleisch 10s.
Per Eerw. Spratt ... £3.
Eerw. B. Pienaar ... 6s.
per Den Hr. S. Malan (Grabauw) 12s:
De Heeren.—C. Marais 6s.
S. W. v. Niekerk 6s.
R. J. de Leeuw 6s.
P. de Waal snr. 6s.
C. W. H. v. d. Post 6s.

per Eerw. Dekker:—
Ds. P. A. Winter ... 6s.
Den Heer D. K. Theron 6s.
„ „ James Bennie 6s.
Eerw. H. Dekker ... 6s.
per Ds. Kestell ... £3
Den hr. L. W. J. Kotzé, Griqualand West 6s.
Den hr. J. W. L. Hanekom 6s.
„ „ J. H. Bruwer ... 6s.

Stellenbosch,
20 Febr., 1904.

J. I. MARAIS.

PRO ECCLESIA DRUKKERIJ, STELLENBOSCH

LIJKZANG

Op den dood van Ds. J. H. NEETHLING.

(Voorgedragen in " Ons Spreekuur " door Ds. A. Moorrees.)

Een Vorst in Israel, een ceder is gevallen
En, dav'rend van den schok, treurt heel ons dierbaar land,
Zoo stort, wanneer aan 't zwerk de donderslagen knallen:
De trots van Libanon ontbladerd in het zand.
Dan huilt het dennenbosch en schudt zijn don'kre kruinen,
Omdat de kroon des wouds ontdaan ligt van haar pracht.
Dan klinkt hun klagend lied ver over veld en duinen,
En 't somber golfgebruisch geeft antwoord op hun klacht!

Laat, Simons grijze stee! de droeve doodsklok melden,
Hoe zwaar de ramp u treft die u den Zoon ontrukt
Wiens naam gezegend wordt in verre zending-velden,
Waar nu 't barbaarsche volk voor Jezus schepter bukt.
Brengt lauwerblaaderen aan en frissche myrten kransen
En dekt 't eenvoudig graf voor zijn gebeent' bereid.
Laat aan die groene blâân, als blanke paarlen, glanzen
De tolken van uw smart en van uw dankbaarheid.
Die stille traan gestort bij 't bitterzoet herdenken,
Die toon van lof en dank die door uw zielen galmt
Is eed'ler hulde-blijk dan vorstelijke geschenken;
Of ijle wierook die voor aardsche grootheid walmt.
Hij was geen aterling, geen vriend van wereld-grooten,
Die zich in bochten wrong om gunst of goud of eer:
Een man van vasten wil als uit metaal gegoten:
Een kind in buigzaamheid en ootmoed voor zijn Heer!
God heeft het aarden vat, het zwakke uitverkoren
Tot drager van zijn schat: Hij maakt den mensch Zijn tolk.
Ook hij was feilbaar mensch, maar door Gods Geest herboren.
Een sieraad onzer Kerk, een vader voor zijn volk.
Geen praalgraf vraagt zijn asch dat het nakroost aan zal wijzen
De plek waar men zijn stof aan d'aard heeft toevertrouwd.
Geen marmer of arduin behoeft zijn deugd te prijzen
Hij heeft met eigen hand zijn monument gebouwd.
Zoo lang in schaduw van uw lommerrijke dreven
De vaderlandsche jeugd in 't spoor der kennis treedt,
Zal in het dankbaar hart zijn nagedacht'nis leven,
Om 't geen hij voor uw stad, en voor 't nakroost deed.

Maart, 1904.

PRO ECCLESIA DRUKKERIJ, STELLENBOSCH.

DEEL IX.
No. 3.

STELLENBOSCH.

MAART,
1904.

ONDER REDACTIE VAN
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

IN MEMORIAM.

J. H. Neethling, V.D.M.

Geb. 4 DECEMBER, 1826.
Overl. 26 FEBRUARI, 1904.

"Wat was 't? Zijn BESTE VRIEND, zijn Heiland
was gekomen!
En, ziende 't reiskleed dat hij droeg,
Had Hij hem eensklaps meegenomen
Naar 't BETER vaderland, daar lang zijn
hart naar sloeg."

Kroniek.

ONS PSALMGEZANG. Toen onze Synode besloot tot eene uitgave van den Psalmbundel, zoo gewijzigd, dat de melodieën ervan met smaak en genot konden worden gezongen, vond zij niet veel ingang bij de gemeenten. Bij meer dan een was er dan ook tegenstand en gemeenten, gewoon aan het oude, wilden niet het nieuwe aannemen.

Ieder die iets weet van de geschiedenis van ons Kerkgezang zal het moeten toestemmen, dat de „nieuwe" rangschikking der melodieën meer in overeenstemming is met Gereformeerde overlevering, dan het langdradig zingen, waaraan men in onze Kerk gewoon is geraakt.

Om dit te staven nemen wij het volgende artikel uit "De Heraut" over in de hoop, dat de aandacht onzer predikanten zal worden bepaald bij de zoo noodzakelijke verbetering van ons psalmgezang.

Van Hervormden kant is een arbeid voor Psalmgezang verricht, waaraan in Gereformeerde kringen nog te weinig aandacht geschonken wordt.

In dit jaar is verschenen een uitgave van ons Psalmboek, die wij te danken hebben aan Dr. J. G. R. Acquoy te Leiden *); en een Koraalboek, bewerkt door H. P. Steenhuis (organist der Nieuwe Kerk te Groningen), waarin de Psalmmelodieën weer zijn teruggebracht tot den oorspronkelijken vorm, waarin zij door Calvijn zijn vastgesteld en door zijne gemeente gebruikt werden. Wij zingen thans onze Psalmen op noten van gelijken duur, hoewel in de meeste Psalmboekjes de melodieën nog altijd op *heele* en *halve* noten gedrukt staan. Hier en daar wordt reeds in den huiselijken kring op heele en halve noten gezongen, wat oogenblikkelijk het voordeel met zich brengt, dat men twee of drie verzen zingt in plaats van één, en dat zoodoende de samenhangende gedeelten uit de Psalmen veel beter tot haar recht komen dan nu bij het zingen van één enkel vers mogelijk is.

Zoowel de uitgave van het nieuwe Psalmboek als het daarnaar bewerkt Koraalboek zijn van een voorrede voorzien waaruit wij ter kennismaking en ter beoordeeling het volgende mededeelen:

„De Algemeene Synode der Nederl. Herv. Kerk besloot in 1892 over te gaan tot de uitgave van een Psalmboek met herstelling der oorspronkelijke melodieën, zooals die gezongen werden in de dagen van Calvijn, op lange en korte noten.

Tevens besloot zij den Heer Dr. J. G. R. Acquoy, Hoogleeraar te Leiden, op te dragen de kopij van deze

*) De titel luidt: „Het boek der Psalmen naar de berijming van 1773, met de zangwijzen, volgens de eischen der Nederlandsche versmaat ingericht, overeenkomstig het besluit van de Algemeene Synode der Ned. Herv. Kerk in hare vergadering van 1892." Uitgave van de Nederl. Bijbel-Compagnie.

melodieën aan de Synode te verschaffen, aan welke opdracht met de meeste bereidwilligheid voldaan is.

* *
*

De Synodale Commissie, aan wie de zaak verder ter behandeling is opgedragen, biedt thans deze uitgave aan, die als een overgang tot eene latere, zonder kruisteekens, wil dienen.

De kruisen toch behooren bij de Psalmwijzen niet. Zij komen dan ook in de oudste Fransche Psalmboeken en in de oudste Nederlandsche, die slechts eene vertaling daarvan met behoud van dezelfde melodieën zijn, nergens voor. Eerst veel later is men begonnen, ze de kerken te zingen, ofschoon zij in de kerkboeken niet stonden, en sinds de nieuwe berijming van 1773 zijn zij op geen ander gezag dan dat der uitgevers in in de genoemde boeken gedrukt. Ze thans plotseling weg te nemen, scheen echter niet raadzaam. Daarom zijn ze hier, bij wijze van overgangsmaatregel, boven de noten geplaatst, terwijl tevens onderscheid is gemaakt tusschen die, waarvoor geene enkele geldige reden bestaat.

Geheel anders is het met de lange en korte noten. Deze behooren wèl tot onze Psalmwijzen, die dan ook oorspronkelijk inderdaad rhythmisch zijn gezongen. Zou dit echter opnieuw kunnen geschieden, dan moesten zij vooraf eene herziening ondergaan. Niet alleen toch zijn er in den loop der jaren bij het drukken onnauwkeurigheden ingeslopen, maar de melodieën zelve passen niet altijd op de woorden. Dit zal niemand verwonderen, die bedenkt, dat zij meer dan drie eeuwen geleden, niet voor onze Psalmberijming, maar voor de Fransche zijn geschreven. Reeds met de Nederlandsche vertaling van Dathenus kwamen zij in menige botsing, en aan de eischen van onze tegenwoordige versmaat voldoen zij volstrekt niet meer. Wil men de Psalmen wederom rhythmisch zingen, dan moet de waarde der noten op verschillende plaatsen eene wijziging ondergaan, d. i. nu eens moeten lange kort, dan weer korte lang worden gemaakt.

* *
*

Bij de officieele of standaard uitgaven in 4o, zijn de oudste Fransche drukken van 1562 en '63 en de oudste Nederlandsche van 1566 en '67 zorgvuldig geraadpleegd, opdat vóór alles de oorspronkelijke lezing der melodieën mocht vaststaan. Vervolgens is (met uitzondering van beginnoten van ieder vers, die op historische en practische gronden overal lang zijn gelaten) dáár waar de rhythmus der zangwijzen rechtstreeks tegen het metrum der woorden indruischte, de waarde der noten met den eisch der versmaat in overeenstemming gebracht. De Hoogleeraar is daarbij van zeer strenge beginselen uitgegaan en heeft niets gewijzigd, wat niet voor alle verzen van denzelfden Psalm dringend wijziging behoefde. Hij heeft getracht, hierbij zooveel mogelijk naar de bedoeling der toonzetters zelven te handelen. Daarenboven heeft hij door twee eenvoudige teekens van alles rekenschap gegeven. Wie die teekens in acht neemt, kan zonder eenige moeite de oorspronkelijke lezing teragvinden. En zoo is deze nieuwe uitgave tevens als een streng critische van de oude te beschouwen.

Niet de noten, maar slechts de waarde van sommige noten is gewijzigd, en de kruisen zijn niet weggenomen, maar slechts boven de noten geplaatst. Wie, zooals het thans bij ons gebruikelijk is, de noten allen even lang en met kruisen wil blijven zingen, kan zich even goed van deze uitgave als van de vroegere bedienen. Wie daarentegen tot den oorspronkelijken zingtrant der Gereformeerde kerken wenscht terug te keeren, zal het alleen volgens deze uitgave met goed gevolg kunnen doen. Tevens zal hij dan bemerken, hoeveel klocker en krachtiger, bovenal hoeveel bezielder en bezielender, de Psalmen in den tijd der Hervorming en nog lang daarna hebben geklonken."

* *
*

De heer H. P. Steenhuis zegt o.a. in zijn voorbericht op het door hem bewerkt Koraalboek :

"Hoe komt het, dat het gemeentegezang dikwijls zoo slecht is : en hoe komt het, dat vele psalmmelodieën dikwijls zoo onzingbaar schijnen ? Om deze vragen te beantwoorden, is men begonnen met het nagaan der geschiedenis van onzen gemeentezang en het zoeken naar den oorsprong der psalmmelodieën, met het volgende resultaat :

Vooreerst is gebleken, dat onze psalmmelodieën zijn vastgesteld en aan de gemeente gegeven door Calvijn. De melodieën zijn meest alle vervaardigd door diens tijdgenooten L. Bourgeois en Maître Pierre, die ten tijde van Calvijn te Genéve leefden. In dien tijd heerschte een ander toonstelsel dan thans. Kennen wij tegenwoordig slechts twee toonsoorten, toen had men er twaalf. Het is hier de plaats niet, om den aard en het karakter dier verschillende toonsoorten uitvoerig uiteen te zetten. Slechts dit wil ik aanstippen, dat het onderscheid dier verschillende toonsoorten hoofdzakelijk lag in de plaats der beide halve tonen van de toonladder, die de grondslag was van de toonsoort, waarvan men zich bediende. Ze waren diatonisch, d.w.z. ze lieten geene toevallige verhoogingen of verlagingen toe. Werpt men nu maar een blik in onze tot dusver in gebruik zijnde psalmboeken, dan ziet men dat de melodieën wemelen van toevallige verhoogingsteekens. Ze zijn dus verminkt. De weinige verlagingsteekens, die men er in vindt, hebben recht van bestaan, daar men ze reeds gebruikte ten tijde van Calvijn, en het bovendien gebleken is, dat Bourgeois en Maître Pierre ze zelf in hunne melodieën hebben aangebracht. Ziet men verder de melodieën in onze psalmboeken na, dan zal men vinden, dat ze niet bestaan uit noten van denzelfden duur, maar uit lange en korte noten. Nu kennen wij de kwaal. *De gemeenten zingen de Psalmen niet meer, zooals de Gereformeerde gemeenten ze ten tijde van en nog lang na Calvijn zongen, maar ze zingen, op tweeërlei wijzen verminkt.*

* *
*

Vooreerst heeft men, door het later heerschend toonstelsel op het oude toe te passen, het karakter der oorspronkelijke melodieën uit het oog verloren : vanwaar het komt, dat veel schoons daarin is verloren gegaan, of niet meer wordt begrepen ; en dit is de oorzaak, dat vele oorspronkelijk schoone melodieën thans niet meer op den waren prijs worden gesteld.

Hoe is men er echter toe gekomen, de lange en korte noten niet meer in acht te nemen ? Een blik in onze Psalmboeken kan ons dat duidelijk maken. De rhytmus der noten past bij vele melodieën niet bij dien der woorden.

Bij de vertaling van Dathenus heeft men de lange en korte noten onveranderd uit de Fransche kerkboeken overgenomen. Bij deze vertaling streed de rhytmus der woorden ook dikwijls met dien der noten,

maar niet in die mate, als dit bij de thans in gebruik zijnde berijming het geval is. Oorspronkelijk zijn dan ook hier te lande de Psalmen op lange en korte noten door de gemeente gezongen, maar, sedert het invoeren der nieuwe berijming, schijnt men hiermede te zijn opgehouden.

Ware de muziek nog maar gebleven, zooals ze was! We zouden dan ten minste van de toevallige verhoogingsteekens verschoond zijn gebleven. Maar met de nieuwe berijming werden ze door de uitgevers, geheel op eigen gezag, in de kerkboeken opgenomen. Wat zou Calvijn hier wel van gezegd hebben, die zoo streng vast hield aan de eens vastgestelde zangwijzen der Psalmen, dat hij het noodig oordeelde Bourgeois gevangen te doen zetten, omdat hij in zijne eigene zangwijze veranderingen aanbracht!"

* *
*

Natuurlijk heeft de heer Steenhuis den strijd tegen de kruisen aangebonden; hij heeft ze echter nog niet geheel durven weglaten.

"Consequent doorgevoerd, moesten nu ook alle kruisen uit dit boek zijn weggelaten. Daar het echter zou kunnen zijn, dat sommigen ze, althans voorloopig, zouden willen behouden, heb ik ze nog tusschen haakjes voor de noten gelaten, en, in navolging van de standaarduitgave, onderscheid gemaakt tusschen verhoogingsteekens die desnoods kunnen worden geduld en daarom *gewoon*, en die, welke onvoorwaardelijk dienen te worden vermeden en daarom *klein* gedrukt zijn."

Ook dit maakt natuurlijk het Koraalboek bijzonder aanbevelingswaardig. De overgang naar de oude zangopvatting wordt er geleidelijk en gemakkelijk door gemaakt. Toch is het al of niet mooi vinden hierbij veel een quaestie van wennen. Ook wat de zetting der accoorden betreft.

Zij toch, die dit koraal ter hand nemen, zullen misschien eerst vinden, dat de accoorden veelal vreemd en soms hard klinken; doch op den duur zal men inzien, hoeveel krachtiger, frisscher en kernachtiger de oude harde zettingen klinken, dan onze moderne accoorden.

Nog kan ik mededeelen, (aldus besluit de heer Steenhuis zijn alleszins lezenswaard voorbericht,) dat ook van Gereformeerde zijde instemming is betuigd met het streven om onze oude psalmwijzen in eigen deugd te herstellen. Men leze hieromtrent het artikel van Dr. H. Bavinck, hoogleeraar aan de Theologische School te Kampen, in *De Bazuin* van 30 December 1892.

Moge dit nieuwe Koraalboek blijken een krachtige steun te zijn voor de zoo lang gewenschte verbetering van het kerkgezang!"

Met dezen laatsten wensch stemmen wij van harte in. De zuivering van het kerkelijk leven moet doorwerken, óók in den uitwendigen vorm, òòk in den eeredienst. En er mag niet gerust voor het *gansche* gebouw weer pronkt in de oorspronkelijke schoonheid, die de groote architect te Genève bedoeld heeft, naar het voorbeeld hem door God getoond."

Totzoover de "Herault." Later komen wij hierop terug.

* *
*

BLIK IN 'T ROND. Korea is in de afgelopen maand 't middenpunt geweest van de gesprekken en overleggingen der groote wereld. Over Korea immers ging de strijd tusschen Rusland en Japan. Beide mogendheden hebben Korea zeer lief: en daarom plaatsen ze dat land tusschen aanbeeld en hamer. 't Is pure, ongemengde liefde tot de bewoners van die landengte, welke die twee strijdende volkeren bezielt!! Iets dergelijks hebben we meer gehad en daarom betreuren wij dezen roekeloozen aanslag. Middelerwijl loopt Korea gevaar van één gereten te worden, tusschen den oosterschen en den westerschen minnaar Arm Korea! slechts 't Evangelie kan 't redden. Noch Europeaan, noch Aziaat is daartoe instaat.

* *
*

't Is een eigenaardig volk. Droomerig, tot zichzelven ingekeerd, doen zij ons denken aan den Chinees met wien zij nauw verwant zijn. Hun land noemen zij CHO-SEN, "het land der morgen-kalmte." Europeanen misleid misschien door den reiziger Marco Palo, die den naam CORIA 't eerst bezigde, en die hierin gevolgd werd door de Franciscaner-zendelingen, houden vast aan den tegenwoordigen naam. CHO-SEN echter is en blijft de natuurlijke benaming reeds sedert 1392 als de officieele bekend. Ons woord 'Korea' is niets anders dan een verminking en verbastering van het woord 'Korai' in de geschiedenis bekend. Ko-Korai immers was de benaming van een koninkrijk noordwaarts gelegen van het tegenwoordige Korea. Zuidwaarts trekkende stichtten de inwoners, niet ver van de Yalu rivier, een nieuw vorstendom, welks koning den naam kreeg van Ko-Korai. Zich allengs uitbreidende ging alles voorspoedig, totdat China tegen het einde der zesde eeuw den oorlog verklaarde tegen den koning van Ko-Korai, of beter gezegd Korai, daar het voorvoegsel Ko reeds verdwenen was. De dappere mannen van Korai hielden het echter tegen China vol en dreven hun vijanden terug naar hun eigen land. Eindelijk echter kwamen zij na zwaren, bangen strijd onder het juk der Chineezen. Dat juk wierpen zij echter weer af. Het "land der morgen-kalmte" werd het "land van onrust en strijd." Doch de invloed van China blijft voortwerken, en laat zich ook heden gevoelen.

*
* *

CHEMULPO. En nu trad ook de Japanees te voorschijn. Chemulpo, de havenstad die in den oorlog met Rusland een belangrijke rol speelt, is eigenlijk een Japaneesche nederzetting. Tegen het einde van 1880 had de Mikado, nadat groote pressie was uitgeoefend op het hof te Seoul, de hoofdstad van Korea, een plaats uitgekozen voor de Japaneesche stad, die allengs aangroeide en den invloed van dat eiland op Korea bevestigde.

*
* *

Tusschen China en Japan gaat het den Koreaan niet goed. Van Japan heeft hij een afkeer. Hij noemt die natie "het vervloekte volk." Want reeds sedert de 17de eeuw moest hij aan Japan tribuut betalen, terwijl hij China als "suzerein" beschouwde. Tusschen deze twee had Korea juist geen heerlijk leven. Beiden waren op elkaar zeer naijverig—precies zooals hunne Europeesche "broederen"—met het gevolg dat een conventie in 1885 tusschen China en Japan met 't oog op Korea bepaalde, dat beide genoemde natiën het voorrecht zullen hebben, troepen te stationeeren in Korea, maar dat behoorlijke wederzijdsche kennis zal worden gegeven, zoodra het gebruik dier troepen noodzakelijk werd. Helaas! helaas! dit gaf aanleiding tot

nog grooter verwikkelingen: totdat China en Japan in botsing kwamen en Japan zegevierde. Daardoor werd de volkomen afhankelijkheid van Korea verzekerd.

* * *

Dat ook Rusland Korea lief heeft laat zich begrijpen. De Trans-Aziatische spoorweg beteekent veel voor het land van den Czaar en dit kan Japan niet dulden. Manchuria, grenzende aan Korea en in Ruslands bezit, is mede voor Japan een doorn in 't vleesch. Daar nu de Rus meteén zooveel belang begint te stellen in den Koreaan en nog al gewild is in de hoofdstad, wordt het overmoedige, kleine Japan achterdochtig, vooral daar Japan handelsbelangen in Korea heeft van beteekenis. Men berekent de Japaneezen in Korea op 23,000. Zoo kwam het, dat door de onhandigheid van den Japaneeschen gezant en waarschijnlijk door zijne landgenooten aangestookt, een aantal oproerlingen in 1895 inbraken in 't paleis te Seoul en de Koningin vermoordden op de allerwreedste wijze, zooals nog onlangs in Servië gebeurde. De Koning nam de wijk bij den Russischen gezant en vond daar bescherming. Dit gaf aan Rusland een stoot vooruit in de Oostersche diplomatiek.

* * *

Zaken kwamen echter tot een punt, toen in 1896 een concessie werd verleend aan de groote Westersche mogendheid om hout te hakken aan de Yalu-rivier. Japan zag verbaasd op toen het bericht Tokio bereikte dat houthakken op ruime schaal aan den gang was onder Russischen invloed. Toen gingen de poppen aan 't dansen, vooral daar vele Russen zich kwamen neerzetten op het betwiste grondgebied. De Yalu-rivier zou allengs Russisch worden. Zelfs Korea begon zich te roeren: want de Rus eischte 't recht tot het bouwen van spoorwegen, het aanleggen van de telegraaf, het optrekken van huizen zonder bepaald verlof van Korea. Een fort stond er reeds: soldaten waren er om de houthakkers te beschermen — zoo heette het. Rusland zette vasten voet in Korea. Japan was op den achtergrond geraakt. En zoo kwam het, dat men besloot met kogel en kanon de zaak te beslissen, wie nu de baas zal zijn! Arm Korea, die zal het gelag moeten betalen.

ONS SEMINARIE.

De Synode heeft besloten onze gebouwen te veranderen en te verbeteren. Tot zoover goed. Wij hebben lang gewacht—zoolang dat de verandering eene noodzakelijkheid is geworden. Daarmee te talmen zou eenvoudig zijn professoren en studenten aan groot ongemak bloottestellen, en de ware vordering van het werk te belemmeren. Er blijft nog iets achter, dat naar mijn oordeel *moet* worden gedaan, en waaraan de Kerk haar aandacht nog niet heeft gewijd. Wij bedoelen, het huisvesten van studenten. Deze kwestie is van groot belang, en daarom een enkel woord in deze kolom daarover. Die bedaard leest wat wij hier neerschrijven zal met ons beginnen te wenschen, dat er, ook op dit gebied, de noodige verandering moge ontstaan.

* * *

Reeds in 1898 lieten de Professoren zich uit over de zaak. Wij wezen er toen op, dat weinige studenten, zonder zich in zware schuld te dompelen, hun studiën naar waarde kunnen voortzetten. "In andere landen, zeiden we, wordt er meer gedaan voor hulpbehoevende studenten dan in Zuid Afrika. Amerika—en, zoo wij ons niet vergissen, de Vrije Universiteit te Amsterdam—hebben gezorgd voor "Hospitia" in verband met de Theologische Scholen. De stichtingen van den Heer Van Dyk, te Utrecht, voor Theologanten voorzien eveneens in den nood van velen. Wil men die voorbeelden in Zuid Afrika volgen, het zal zeker niet aan vrije giften en jaarlijksche contributies ontbreken." Doch de Professoren gingen verder. Zij zeiden in een later schrijven, dat in de "Kerkbode" is verschenen:—

"Er is in dit verband eene andere zaak die de ernstige aandacht der Kerk verdient. Studenten die zich voor 't Admissie-Examen willen aanmelden worden dikwijls door geldschaarschte verhinderd hun vollen tijd te besteden aan hun voorbereidende studiën. Ook voor dezulken is de stichting van een TeHuis of Hospitium wenschelijk—waar onbemiddelde studenten, tegen verminderden prijs, kunnen worden opgenomen, opdat zij niet met te zware schuld hun Theologische loopbaan beginnen en met nog zwaarder schuld ten einde brengen. Kaapstad heeft ons hierin het voorbeeld geleverd in het Hofmeyr TeHuis, dat in de behoeften voorziet van jongelieden, die niet in staat zijn den vollen prijs voor logies te betalen, die elders gevraagd wordt. Onze Kerk eischt degelijke voorbereiding voor de Evangeliebediening, en te recht: doch die voorbereiding begint niet eerst, wanneer de student toegelaten *is* tot het Seminaire, maar ook wanneer hij zich gereed maakt het toelatings certificaat bij het Admissie-Examen met eere te verwerven. Door gebrek aan middelen is hij niet altijd in staat op behoorlijke wijze aan de gestelde eischen te voldoen, en mist alzoo het doel door de Kerk bij het Admissie-Examen gesteld. Moest hierin geen verandering komen? Hartelijke samenwerking zou veel kunnen doen."

* * *

Wij vreezen dat men nog niet genoeg onder den indruk verkeert van het gewicht hiervan. De Student die zich voorbereidt voor het Admissie-Examen heeft het soms zeer moeielijk. Hij moet eerst matriculeeren, en komt misschien na veel gesukkel door—zeg in de eerste klasse. Daarna moet hij twee jaren voortstudeeren, ten einde zijn examen op behoorlijken tijd in de twee deelen door de Kerk vereischt afteleggen. Daar hem de middelen vaak ontbreken en hij zich na zijn „Admissie" nog een viertal jaren aan de theologie moet wijden, is hij verplicht een jaar of wat onderwijs te geven en zijn weinige vrije uren te besteden aan de onderwerpen voor zijn Examen vereischt. Het gevolg is, dat hij de Examinatoren niet bevredigt, waarschijnlijk wordt afgewezen, en dus op de opene vlakte wordt gezet. Wordt hij toegelaten, dan is het vaak „*pro Deo*"; en hij lijdt zijn heele leven lang aan die gebrekkige letterkundige voorbereiding. En dat in een tijd, wanneer de lijst van jongelieden—van beide seksen—al grooter wordt, die de hoogste letterkundige voorbereiding hebben genoten. De Kerk eischt, geen „intermediair certificaat" van de Kaapsche Universiteit. *En te recht.* Maar moest de Kerk dan ook niet beheer hebben over de letterkundige studiën van haar aanstaande leeraren? Onder tegenwoordige omstandigheden, met den besten wil van de wereld, kan menigeen niet aan de eischen voldoen. Een „Hospitium" zou ten minste hierin kunnen voorzien, dat de gematriculeerde student, die staat naar 't admissie-certificaat, tegen billijke kosten of ondersteund door de Ringen, reeds vòòr zijn toelating tot 't Seminarie, onbekommerd zijn studiën zal mogen voortzetten.

Wat wij aan de hand gegeven is niet zoo onaannemelijk. Over Holland wordt het volgende gezegd in de "Stemmen":-"Daar is het *Gymnasiumfonds* dat zijn 15de jaarverslag inzond. Deze vereeniging heeft ten doel "onbemiddelde, maar met goeden aanleg bedeelde en met christelijken zin bezielde predikantszonen en jongelingen uit andere gezinnen te steunen bij de gymnasiale voorbereiding tot het bekleeden van het herders- en leeraarsambt in de Herv. Kerk." Zoo steunde zij verleden jaar 40 Gymnasiasten met een toelage van *plus minus* 50 gulden. Dan is er de "Friesche Vereeniging van Vrienden der Waarheid." Haar doel is twee ledig n.l. (1). ondersteuning aan jongelieden die zich voorbereiden tot 't ambt van predikant in de Ned. Herv. Kerk, en (2). oprichting en instand houding van christelijke Tehuizen voor Gymnasiasten. Zij steunde 15 Gymnasiaten en 12 studenten met tezamen 1790 gulden.

Uit Amerika schrijft een oud-student:—"Het leven hier (Princeton Universiteit) is "spot goedkoop:" in den loop van voorleden week toen wij Dr. De Witt bezochten heeft hij ons gemachtigd u te zeggen, dat zoo iemand van onze studenten hierheen komt met een aanbeveling van de professoren hij ondersteuning zal krijgen van niet minder dan honderd dollars" (£20). Zoo iets zien wij graag te Stellenbosch. De Kerk moet er voor zorgen, dat de jongelieden onbezorgd en onbekommerd hunne studiën hier voortzetten. En vooral. Zij zal hebben toe te zien, dat de tijd tusschen het Matriculatie en het Admissie-examen wordt besteed aan grondige letterkundige voorbereiding. Hieraan hapert het bij velen, die er hun gansche leven onder gebukt moeten gaan.

China in Zuid Afrika. Dat men zich in ons land zeer moeilijk maakt over den aangekondigden intocht van de Chineezen in de Transvaal laat zich verstaan. 't Is opmerkelijk, dat men in andere Britsche Koloniën een even sterke afkeer heeft van Chineezen als in Zuid Afrika. Australia bijv. heeft zich bij monde van Prof. C. H. Pearson, vroeger minister van Onderwijs in Victoria, hierover uitgesproken—men raadplege zijn "National Life and Character."—in de volgende termen:—"De vrees voor Chineezen door de Australische democratie gekoesterd, en door Engelschen in 't moederland moeilijk te verstaan, is niets anders dan het instinkt van zelfbewaring, door de ervaring verversterkt. Wij weten dat gekleurde en blanke arbeiders niet naast elkander kunnen bestaan. Wij weten dat China in een enkel jaar door het surplus van haar bevolking ons overstroomen kan. Wij weten voorts dat als ons nationaal bestaan wordt opgeofferd aan het werken van een stuk of wat mijnen en suiker-plantagies, dan is het niet slechts de Engelschman maar geheel de beschaafde wereld, die daaronder zal komen te lijden. Verander de noordelijke helft van ons werelddeel in een Natal met 13 uit de 14 behoorende tot een lager ras, en de zuidelijke helft zal spoedig tot den toestand van de Kaap Kolonie verzinken waar de blanken een heerschende minderheid uitmaken, doch slechts 1 in 4. Wij trachten het laatste deel der wereld te beschermen, waarin de hoogere rassen kunnen leven en aangroeien met het oog op een hooger beschaving. Het is dwaas te zeggen, dat als dit komt te gebeuren wij niet van onze eere plaats moeten afstand doen. Wij strijden onder elkander om de suprematie in eene wereld door ons beschouwd als bestemd om te behooren aan het Arijsche ras en het christelijk geloof. Wij zullen ontwaken en zien dat wij mogelijk verdrongen zullen worden door volkeren op welke wij neerzagen als dienstbaar en als bestemd om onze behoefte ten te bevredigen."

* * *

Een spreker in het Australisch parlement liet zich hierover uit als volgt: "Een les uit het verledene zal kunnen bevestigen wat wij beweerd hebben. Australie is niet 't eenige land dat voor een Mongoolschen inval stond. In voorhistorische tijden, indien althans de theorieën van geleerden kunnen worden aangenomen, is de gele vloed buiten zijn oevers getreden, en niet gestuit, voordat hij de westersche kusten van Ierland heeft bereikt, menig graf zijner dooden achterlatende in de Britsche eilanden. *Ab uno disce omnes.*"

* * *

Een ander spreker liet zich hooren:— "Wij hebben dit heerlijk gemeenebest niet in bezit genomen, en deze heerlijke constitutie aanvaard, en al de moeite en de uitgaaf ons getroost ter stichting van onze schitterende Inrichtingen, ten einde lagere rassen toe te laten uit te komen en niet alleen onzen voorspoed tegen onzen wil te deelen, maar uiteindelijk misschien dit alles te ondermijnen en te vernietigen. 't Is niet omdat deze uitlanders zoo donker kleurig zijn dat wij ze uitsluiten, ze zijn door hun aard en hun omgeving met zekere eigenaardigheden behebt, dat hun tegenwoordigheid onder ons aandruischt tegen onze beschaving en onze ontwikkeling in den weg staat."

VOOR DEN ZONDAG.

Het Boek Esther.

Negende Zondag.

ESTHER IX.

Aan den avond zal het licht zijn, zouden we wel als opschrift boven dit hoofdstuk kunnen plaatsen. De nood immers was zoo hoog geklommen, dat de uitkomst onzeker was, zoo God niet tusschen beide kwam. De dag der wrake werd de dag der verlossing. Haman had alles zoo fijn overlegd, dat de vernietiging van het volk besloten was. Voor dat het besluit kon worden ten uitvoer gebracht hadden zaken een keer genomen. Israel kreeg verlof zich te verdedigen tegen zijne vijanden, en maakte van dat verlof gebruik.

Zelfs een tweede dag was daartoe noodig; en ook hierin zegevierde het volk, bijgestaan waarschijnlijk door de overheids personen en ambtenaren, die van hooger hand bevel hadden ontvangen, om den Israelieten in hun verdedigingswerk te steunen. 't Is een donkere bladzijde in de geschiedenis. Vergeten wij echter niet, dat "onze God een verterend vuur" is, en de zonde straft langs zijn eigen weg, op zijn eigene wijze, zoodat we gedrongen worden te zwijgen en te aanbidden.

Andermaal wordt de waarheid hier bevestigd, dat God zijn volk niet aan hun lot overlaat. De vijanden van het Godsrijk hebben vrij spel voor een tijd, en dan schijnt het zoo donker te zijn. Doch geen nood: de Heere regeert. Hij kent Zijn tijd. De Heere *zal* voorzien. Het gaat misschien niet zonder bangen strijd. De wereld werd verlost door het Kruis. "Zonder Kruis geen Kroon" is de samenvatting van de geschiedenis der verlossing op aarde. Het kind van God op aarde behoeft geen vrees te koesteren: want God redt op wonderbare wijze.

Tiende Zondag.

ESTHER X.

Dit is een van de kortste hoofdstukken in onzen Bijbel. 't Is echter vol van leering. Want wij zien hier hoe God het werk kroont van den man die zich aan Zijne leiding overgeeft. Mordechai wordt "de tweede bij den Koning Ahasveros." Zijn naam, gelijk die van Esther, leeft in de herinnering van zijn volk. Nog heden ten dage wordt Esther gelezen in elke Joodsche Synagoge bij gelegenheid van het Purim Feest. Hij is en blijft "groot bij de Joden en aangenaam bij de menigte zijner broederen." Niet alleen dus werd hij geëerd door zijn Koning, maar ook geacht door zijn volk.

In onze dagen hooren wij te dikwijls, dat er tusschen Christendom en Politiek geen verband kan bestaan; of dat men in zijn zaken het niet zoo nauw moet nemen, of niet te godsdienstig moet zijn. Hier vinden wij een man die God vreest en geen mensch ontziet: en toch in hooge eer komt te staan bij zijn medemenschen. Mordechai, Daniel, Nehemia toonen het zeer duidelijk in hun leven, dat men met God zijn dagelijksch werk onder de moeilijkste omstandigheden in getrouwheid volbrengen kan. Haman de gunsteling des menschen wordt verworpen: Mordechai de gunsteling des Heeren wordt aangenomen. O, dat we toch wilden beseffen, dat de "Godzaligheid tot *alle* dingen nut is."

Van Mordechai wordt verder gezegd. Hij was "zoekende het beste voor zijn volk en sprekende voor den welstand van zijn gansche zaad." Hoe anders met vele menschen in onze dagen, die na hun verheffing tot een ambt van beteekenis vergeten wat hun ware roeping is. Zichzelven te verrijken en te verheerlijken wordt dan het levensdoel. Hoe dikwijls ook laten dezulken hun godsdienst varen, omdat ze midden in de groote wereld geplaatst zijn en die wereld in alles nastreven. "Wiens brood men eet, diens woord men spreekt," wordt beschouwd als de hoogste openbaring van wereldwijsheid. Het leven van Esther en Mordechai zijn voor ons uit dit oogpunt van groote beteekenis. Trouw aan God, trouw aan Zijn woord, trouw aan den godsdienst hunner vaderen, eert God hen door Zijn bijstand en Zijn reddende liefde.

Elfde Zondag.

EEN TERUGBLIK.

Er zijn woorden in dit Boek, die wij niet licht willen vergeten. Zij zijn levenswoorden; daarom mogen wij wel klem leggen op enkele dier uitlatingen. Esther spreekt:—"KOM IK OM ZOO KOM IK OM." Kan er iets heerlijker zijn, dan *de onderwerping aan Gods wil*, die hierin doorstraalt? Kan er iets treffender zijn, dat het *volkomen vertrouwen op God*, dat hierin doorstraalt. Er is wel vrees: wie zal niet vreezen? Maar 't is een vrees die van de liefde niet gescheiden is, en immers de "ware liefde drijft de vrees buiten!" Wat een rust geeft ons die gemoedsstemming. "Al zou Hij mij dooden, nochtans zal ik op Hem vertrouwen," is de taal van den Godsman Job onder moeilijker omstandigheden nog dan Esther. "ALHOEWEL de vijgeboom niet bloeien zal en geene vrucht aan den wijnstok zijn zal, dat het werk des olijfbooms liegen zal, en de velden geene spijze voortbrengen: dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen rund in de stallingen wezen zal: zoo zal ik *nochtans* in den Heere van vreugde opspringen: ik zal mij verheugen in den God mijns heils." Het *alhoewel* der vreeze gaat samen met het *nochtans* van kinderlijk trouwen. Tusschen deze twee beweegt zich het leven van Gods kind op aarde.

Is het u ook zoo, mijne ziel? Laat gij u niet soms door vrees overrompelen? Zijt gij niet soms beangst als een verdwaald kind, dat siddert voor elke schaduw, vlucht voor elk denkbeeldig gevaar? Het moest anders zijn met ons. Daarom beschikte het de goddelijke Voorzienigheid, dat het boek Esther werd opgenomen in onzen Bijbel. Esther's geschiedenis is als een spiegel ons voorgehouden, waarin wij steeds de trekken van het waar geloof kunnen aanschouwen. Heeft niet onze Heiland gezegd: "Uw hart worde niet ontroerd: gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij?"

Twaalfde Zondag.

NOG EEN TERUGBLIK.

Mordechais *standvastigheid* is een andere trek, dien wij in het Boek Esther aantreffen. Bij hem was het duidelijk, dat *God regeert*, en dat alzoo niets gebeuren kan, dat God niet in zijn wijsheid heeft voorzitgezien. Hij spreekt niet veel over God en Goddelijke dingen. Hij handelt alsof hij God in alles zag. En dit toch is verre weg het beste. *Woorden* beteekenen niet veel; van *daden* hangt alles af. Hij bleef getrouw te midden van groote zielsgevaren.

Hij had Haman kunnen *vleien*, doch deed het niet. Hij had zich kunnen *schikken* naar den Tijdgeest; doch deed het niet. Hij had meer *meegaande* kunnen zijn, minder *bekrompen*, minder *nauwgezet*, minder *streng*. Hij had de groote *wereld* kunnen navolgen. Hij deed dit alles niet.

Hij bleef getrouw aan voorvaderlijke instellingen, aan zijn godsdienstige overtuigingen, aan den God zijner vaderen. Dat velen afweken ter rechter of ter linkerzijde liet zich verstaan. Dit echter deerde Mordechai niet. Hij moest zich dikwijls eenzaam gevoeld hebben. Immers is het niet gemakkelijk te volharden, wanneer anderen achterblijven of afwijken van het rechte pad. "De weg is eng" die tot het leven leidt—zoo zegt ons de Heiland zelf. Wij hebben echter de verzekering, dat "niemand ons rukken zal" uit de hand des Vaders. Mordechai werd bewaard om

dat hij trouw bleef staan bij zijn Heer en bij zijn volk.

Ook treft ons hier de onbaatzuchtigheid van dezen man. Hij leefde niet voor zichzelven. Hij dacht aan anderen. Zichzelven had hij kunnen redden: maar hoe dan met de duizenden die tot hem opzagen in hun ure van verdrukking? God gebruikte hem om een volk te redden. En hij liet zich gebruiken. Zalig de man die zichzelven beschouwt slechts als een werktuig in Gods hand, om naar het heil van den medemensch te streven, en daarin Gods eer alleen te bedoelen!

Uit de Slavernij.

(Het "Leven van Booker J. Washington" naverteld).

II.

ZIJNE KINDERJAREN.

NA de vrijmaking der slaven waren allen in de Zuidelijk Staten op twee punten eenstemmig: dat zij hunne namen moesten veranderen, en dat zij ten minste voor eenige dagen of weken de oude "plantaties" moesten verlaten, ten einde werkelijk te gevoelen dat zij vrij waren. Toen zij slaven waren heetten zij eenvoudig Jan of Susanna; en droeg hun blanken baas de naam van Hatcher, dan werden zij soms genoemd Jan of Susanna "van Hatcher." Nu kregen zij het denkbeeld, dat deze benaming aan een vrijen man niet pastte, en zoo werd "Jan van Hatcher" of "Hatcher zijn Jan" veranderd in Jan S. Lincoln of iets dergelijks. De S. staat voor geen naam, maar wordt eenvoudig door een deel der kleurlingen trotschelijk genoemd hun "entitles," wat dat ook mocht beteekenen. De meer bejaarden kwamen na eenige weken naar de oude plantaties terug, en sloten een contract met hunne vroegere eigenaars om daar te blijven.

Mijn stiefvader behoorde niet aan den eigenaar van mijne moeder, en kwam ook zelden op de plaats waar wij woonden; gewoonlijk eens in 't jaar omtrent kerstfeest. Gedurende den oorlog liep hij weg naar de Noordelijke legers, en kwam toen te land in Kanawha Dal, in West-Virginië. Zoodra de slaven vrij verklaard werden, liet hij ons derwaarts halen. Onze schamele bezitting werd op een karretje geladen, doch wij kinderen liepen over het grooter deel van een weg, eenige honderden mijlen over de gebergten heen. Het afscheid van onze vroegere eigenaars, en van de gekleurde bekenden op de plaats, was voor ons een harde zaak; en tot den dag van hun dood hebben wij met de oude eigenaars, en lang daarna met hunne kinderen, briefwisseling gehouden. Na eenige weken bereikten wij onze toekomstige woonplaats, Malden, een stad omtrent 5 mijlen van Charlestown, de Hoofdstad van den Staat.

Mijn stiefvader werkte aan een zoutfabriek te Malden, en had een woning voor ons gekregen, doch slechter dan die welke wij verlaten hadden, want daar wij tusschen de woningen van andere gekleurden en arme blanken van de laagste soort, zonder gezondheids regulatiën, samengedrongen waren, was de stank soms ondragelijk. Onze buren dronken, dobbelden, raasden, vochten en waren voorts verschrikkelijk onzedelijk. Daar allen min of meer met de zoutfabriek te doen hadden, werden wij kinderen ook daar aan 't werk gezet. Soms moest ik te vier uur in den morgen beginnen.

Het eerste dat ik leerde, wat boekgeleerdheid betreft, was het getal "18"; want dat was het nommer, dat dagelijks door den opzichter geplaatst werd op de vaten, die door mijn stiefvader met zout gepakt werden. Later kwam ik zoo ver om die twee cijfers na te maken, ofschoon ik van de andere niets afwist. Van mijn vroegste jeugd had ik een vurige begeerte om te leeren lezen, en nu haalde ik mijne moeder over om mij een boek te krijgen. Het "blauw-rug" spelboek dat zij mij verkreeg, was het eerste dat ik ooit in handen had. Iemand had mij verteld dat, om te kunnen lezen, men eerst het A B C moest leeren, en daar er niemand van mijn ras uit dien omtrek was, die mij onderwijzen kon, en ik bevreesd was naar de blanken te gaan, trachtte ik op alle mogelijke wijze mijzelven de letters te leeren. Mijne moeder, die een vrouw van veel moed en volharding was—een karaktertrek die ik van haar geleerd heb—moedigde mij steeds aan.

In dien tijd kwam er een gekleurde jongen te Malden, die in den Staat van Ohio geleerd had te lezen. Zoodra de kleurlingen dit uitvonden verzamelden zij elken avond om dien jongen het nieuws uit de couranten te hooren voorlezen. Hoe benijdde ik dien jongen! Nu begon men te spreken van eene school voor negerkinderen te openen. Daar deze de eerste van dien aard zou zijn, was de opgewondenheid zeer groot. Maar waar krijgt men een onderwijzer? De jongen uit Ohio was te jong. Toevallig kwam er te Malden een gekleurde soldaat, die gezegd werd een tamelijke opvoeding genoten te hebben. Hij werd tot onderwijzer aangesteld maar moest als deel van zijne belooning, elken dag bij een der huisgezinnen doorbrengen; en dan trachtte men hem van het beste te voorzien.

Geen vreemde kan zich voorstellen, welk een innig verlangen, naar opvoeding zich van mijn ras meester maakte. Een gansche geslacht wilde ter school gaan; niemand was te jong en niemand te oud om te leeren. De groote zucht der oudere bevolking was om vóór hun dood den Bijbel te leeren lezen. Zoo spoedig als men eenig soort van onderwijzer kon bekomen, ontstond er dag- en avondscholen. Lieden van 50 tot 75 jaren bezochten de avondscholen. Zondagscholen werden ook opgericht, maar ook daar was het voornaamste boek het spelboek. Al die scholen waren spoedig zoo vol, dat velen weggezonden moesten worden, omdat er geen plaats voor hen was.

Tot mijne groote teleurstelling wilde mijn stiefvader mij niet ter school zenden, omdat ik voorheen geld verdiende aan de zoutfabriek. Mijn teleurstelling was bitterder, omdat ik van mijn werk de jongens en meisjes 's morgens en 's middags naar en van de school kon zien komen. Ik besloot echter met des te meer ernst mijn "blauw-rug" spelboek meester te worden. Mijne moeder sympathiseerde met mij en bemoedigde mij op alle mogelijke wijze. Ten laatste kreeg ik den onderwijzer om mij 's avonds, nadat mijn werk afgedaan was, onderricht te geven; en ik geloof dat ik meer in die avonden leerde dan de andere kinderen gedurende den dag. Toch was mijn kinderhart gezet op de dag-

school, en ten laatste kreeg ik verlof die, voor een paar maanden, gedurende eenige uren van den dag, bij te wonen, op voorwaarde dat ik vroeg in den morgen zou beginnen en tot 9 uur werken, en na de namiddag school nog twee uur.

Daar de school op een afstand van de fabriek was en te 9 uur begon, kwam ik altoos te laat. Om dit te verhelpen deed ik iets, dat velen in mij veroordeelen zullen, maar daar ik het toch gedaan heb, verzwijg ik het niet. Elken morgen verschoof ik de wijzers der groote klok van half negen tot acht uur. De opzichter bemerkte spoedig dat er iets met de klok verkeerds was, en liet die toen sluiten. Maar ik had nog twee andere moeielijkheden. De eerste was deze: al de kinderen in de school droegen hoëden en petjes, en tot op dien tijd had ik nog nooit eenig soort van deksel op mijn hoofd gehad. Mijne moeder, met wie ik hierover sprak, zeide dat zij geen geld had om mij een "winkel-hoed" te koopen; doch zij beraamde een plan om mij uit die moeielijkheid te helpen, door uit twee lappen mij een petje te maken. Die les mijner moeder is mij bijgebleven, ook heb ik getracht die aan anderen in te prenten, namelijk, om nooit voor meer te willen voorgaan dan ik werkelijk ben, en mij niet in schuld te steken, die ik niet betalen kan. Sedert dien tijd heb ik vele hoeden en petjes gehad, maar nooit was ik zoo trotsch op een van hen, als op het petje dat mijne moeder zelve gemaakt had. Dan heb ik van mijne schoolmakkers, die winkelhoeden droegen en mij bespotten, later naar de gevangenis zien gaan, of zoo arm gezien, dat zij niet in staat waren eenig soort van hoed te koopen.

Mijne tweede moeielijkheid was in verband met mijn naam. Van dat ik mij herinneren kon noemde men mij eenvoudig "Booker." Nooit dacht ik aan een tweeden naam, totdat ik in de school bemerkte, dat elk kind ten minste twee, en sommigen zelfs drie namen hadden. Toen de tijd kwam, dat mijn naam ook op het register moest aangeteekend worden, had ik mij reeds daarvoor klaar gemaakt; derhalve, toen de onderwijzer mij naar mijn vollen naam vroeg, antwoordde ik heel bedaard "Booker Washington," alsof ik dien naam altoos gedragen had. Later hoorde ik dat mijne moeder mij, kort na mijne geboorte, den naam van "Booker Jaliaferro" gegeven had, en zoo gaf ik mijzelven den vollen naam van "Booker Jaliaferro Washington." Ik geloof niet dat er velen in 't land zijn, die het voorrecht hadden, zichzelven een naam te geven, gelijk ik dat gedaan heb.

Meer dan eens heb ik getracht mij voortestellen de positie van een jongen of een man met geëerde en beroemde voorouders, die men honderden van jaren terug kon opsporen, en daarbij ook rijkdom en een familiewoning; en toch heb ik soms gevoeld, dat als ik dit alles geërfd had, en van een meer geëerde ras afkomstig was, ik in de verzoeking zou gevallen zijn, om te verwachten dat mijne voorouders en mijne kleur voor mij doen zouden, wat ik zelf moest doen. Jaren geleden heb ik dan ook besloten, dat, terwijl ik geene voorouders heb, ik een eervolle nagedachtenis aan mijne kinderen zou nalaten, ten einde hen tot meerdere inspanning aan te sporen.

Men behoort een neger-jongen niet al te spoedig en al te hard te veroordeelen, want hij heeft moeielijkheden en verzoekingen, die de blanke niet kent. Als een blanke jongen iets onderneemt, verwacht men dat hij slagen zal; maar slaagt de neger-jongen, dan is men verbaasd, dat hij niet gefeild heeft. De laatstgenoemde begint met alles tegen hem. Hij mist den invloed van voorouders, en de herinneringen verbonden aan de voorouderlijke woning. Ik weet niet wie mijne grootmoeder was, noch waar de meesten mijner familie-betrekkingen zijn; en mijn geval is dat van duizenden van het zwarte ras in dit land. Een blanke jongen weet, dat als hij feilt, hij schande brengt over zijn gansche voorgeslacht, en dit is van ontzettende waarde voor hem, om aan verzoekingen wederstand te bieden, en moeielijkheden die voor hem zijn te overwinnen. Zoodanige prikkel mist de zwarte jongen.

Het duurde niet lang of ik moest de school weêr verlaten, en al mijn tijd aan het werk wijden. Ik nam nu weder de toevlucht tot de avondschool, en inderdaad het grooter deel van de opvoeding die ik in mijne kindsheid ontving, heb ik aan de avondschool te danken. De moeite was nu om een geschikten onderwijzer te bekomen; want soms duurde het niet lang voor ik uitvond, dat ik evenveel als mijn onderwijzer kende. Soms moest ik mijlen ver 's avonds loopen om mijne les te gaan opzeggen. Nooit echter verliet mij de begeerte om, 't koste wat 't wil, eene opvoeding te bekomen.

Na eenigen tijd moest ik met vele andere jongens in een kool-mijn in verband met de zoutfabriek gaan werken. Ik had altoos een afkeer van dit werk deels, omdat het elken dag zoo veel tijd nam, als mijn werk voorbij was, om mijn huid te reinigen; maar vooral wegens de ontzettende duisternis waarin men werken moet. Van den ingang der mijn tot bij het koolbed was de afstand een volle mijl. Dan heeft men een menigte van kamers of afdeelingen, waarin gewerkt werd, en waarin ik meestal verdwaalde. Soms stond ik ontzettende angst uit als mijne lamp uitging, en ik in de duisternis omdoolde, totdat ik iemand vond, die mijn lamp weer kon aansteken. Dan was er het gedurig gevaar van ontploffing en van vallende steenen.

In die dagen heb ik dikwijls getracht mij in de verbeelding voor te stellen, wat een blanke jongen moest gevoelen, die niets had om hem te verhinderen van parlementslid, gouverneur, bisschop of president te worden. Ware ik een blanke jongen, hoe zou ik dan van onder af beginnen en niet rusten, totdat ik den top der ladder bereikt had. Doch in latere jaren heb ik opgehouden hem te benijden, omdat ik inzag, dat het succes van iemand niet gemeten moest worden naar den stand, dien iemand in 't leven bereikt heeft, maar naar de hinderpalen, die hij in zijn streven overwonnen had. Naar dien maatstaf gemeten schijnen de nadeelen van kleur en ras ten voordeele van den neger jongen te zijn; want hij moet veel harder en beter werken dan de blanke jongen om zijn werk erkend te krijgen, en daardoor bekomt hij een kracht en een vertrouwen, die een ander mist, wiens weg, wat geboorte en ras betreft, betrekkelijk effen was. Derhalve, hoe ik de zaak ook beschouw, wil ik liever tot het neger-ras behooren; en het heeft mij dikwijls droevig gestemd als ik lieden van eenig ras zag, die op rechten en onderscheidingen aanspraak maakten, eenvoudig omdat zij tot een zeker ras behoorden, onverschillig omtrent hun eigene waarde en bekwaamheid. Want ik ben overtuigd dat afkomst van een hoogere ras, zonder persoonlijke waarde, iemand even min zal vooruithelpen, als afkomst van een lagere ras, iemand van persoonlijke verdienste permanent zal terug houden. Elke persoon of ras, dat vervolgd wordt, moest zich troosten aan de

universeele en eeuwige wet der menschheid, dat verdienste, onder welke huid zij ook gevonden wordt, op den langen duur erkend en beloond wordt. Dit zeg ik hier, niet met 't oog op mijzelven, maar op het ras waartoe ik trotsch ben te behooren.

Archeologische Ontdekkingen.

MEXICO. De Gouvernements ethnoloog, Dr. Nicholas Leon, ontdekte onlangs in het Zuidelijk deel van Mexico, als bij toeval, de overblijfselen van een machtige pre-historische stad, die de plantengroei van eeuwen geheel bedekt heeft. De regeering is nu bezig de opgraving van deze vreemde stad te ondernemen, het is te hopen dat verdere opgravingen licht zullen werpen op deze belangrijke schakel in de geschiedenis der wereld. Zoover als men reeds gegaan is, houdt men het voor zeker dat de inwoners van nabij met de oostersche beschaving bekend waren. Zij waren niet alleen groote pyramieden-bouwers, maar verbonden die pyramieden met verhevene straatwegen. Massieve muren zijn ontdekt, die beide voor verdedigingswerken en paden dienden, zooals in oud Babylon. Men berekent dat die oude stad niet minder dan 250,000 inwoners bezat. Terwijl dus Europa voor een groot deel barbaarsch was, bezaten deze pre-historische Mexikanen een beschaving verwant aan die van Assyrie en Egypte. Men verwacht dat deze ontdekking verder licht zal werpen op de vraag, of er een vasteland in den Atlantischen oceaan verzonken ligt; want het is waarschijnlijk dat er door zulk een land eens gemeenschap tusschen Noordelijk Afrika en Centraal Amerika heeft bestaan.

EGYPTE. Te Oxyrhynchos, 150 mijlen ten Zuiden van Cairo, heeft men een groote hoeveelheid geschriften op papyrus ontdekt. Daaronder is een brokstuk bevattende gezegden van Jezus, veelal van denzelfden aard als de reeds verschenen *Logia*. Dr. Grenfell zegt, dat dit brokstuk tot de derde eeuw behoort. De afzonderlijke gezegden beginnen met de woorden "Jezus zeide," en zijn voor 't grooter deel nieuw, ofschoon één ervan bekend is als voorkomende in het "Evangelie naar de Hebreen." De nieuwe gezegden zijn niet zoo goed bewaard als de vroegere, daar de woorden aan het einde der regels verloren gegaan zijn. Doch zij hebben een inleiding waarin gezegd wordt, dat deze de gezegden (Logoi) zijn, die Jezus tot Thomas en misschien nog een ander discipel gesproken had. Deze Logoi zullen in Juni 1904 uitgegeven worden, en Dr. Grenfell verwacht dat de critici daarover evenzeer zullen verschillen, als over die welke in 1895 ontdekt werden. Hij zelf beschouwt ze niet als getrokken uit eenig der bekende Apokwryfe Evangelien uit de 2de eeuw, maar enkel als eene verzameling van gezegden (niet uit onze Evangelien) en door de overlevering verbonden aan den Apostel Thomas.

PALESTINA. De Engelschen en Amerikanen zijn bezig met opgravingen te *Lachis*, *Marsea* en *Gezer*, en de Oostenrijkers te *Tarnach*. Door hun arbeid worden wij van aangezicht tot aangezicht gesteld met de oude Amorieten, die Israel uit Kanaan verdreef. De *klei*-tafeltjes van Tel-el-Amanva eenige jaren geleden ontdekt, toonen ons dat de Kanaanieten in den Mozaischen tijd bijna even letterkundig waren als in den onze. De tafeltjes bevatten brieven geschreven door Egyptische Gouverneurs en inboorling vorsten. Doch onlangs ontdekte Dr. Bliss in de Amorietische stad Lachis één, en Dr. Sellin te Tarnach twee kleitafeltjes, de laatste bevattende brieven aan zekeren twee Istar-wasur, de een geschreven door Guli-Hadad en de andere door Akhi-Yawi. In de eerste wordt gewag gemaakt van "den vinger der godin Asherah" en van de stad "Rubute" (Joz. 19 : 20). Istar-wasur wordt gevraagd om zijn dochter Salmisa aan "het koninklijk huis" te geven. In den tweeden brief wordt "de Heer der goden" aangeroepen en gewag gemaakt van "Ilurabe in de stad van Rhehob" (Joz. 19 : 28). Tarnach was niet een van de voornaamste steden van Kanaan, maar afhankelijk van Megiddo; en als wij dus vinden, dat hare private burgers over beuzelingen brieven wisselden, dan kunnen wij ons eenigszins voorstellen, hoe zeer de opvoeding in den eeuw van den Exodus uitgebreid was.

Doch het is door opgravingen te Lachis, dat Prof. Petrie voor altijd de archeologische tijdrekening van Palestina vastgesteld heeft. Hij vond hier de overblijfselen van 4 steden, eene boven den andere gebouwd, en in het midden verdeeld door een laag van asch en verbrande puin. De tweede stad werd verwoest en de derde was toen nog niet gebouwd. De stukken potwerk die in de ruinen der derde stad gevonden worden, vergeleken met die van Egypte, voeren ons terug van 1,400 tot 1,000 jaren voor Christus, d.i. van den uittocht tot den tijd der Richteren. Dus brengt ons de asch-laag terug tot den tijd, toen de Amorieten uit Lachis verdreven en de stad verwoest werd. De twee vroegere steden met haar potwerk moesten Amorietisch geweest zijn; en in den muur der stad 28½ voet dik, zien wij voor de eerste maal hoedanig de muren van Jericho moesten geweest zijn, zoowel als die welke op de 12 verspieders zulk een indruk gemaakt hebben. Zoo is men nu instaat om bij andere opgravingen te bepalen welke overblijfselen van de Amorieten of vroege volken; en welke van de Israelieten, of die na hen kwamen, afkomstig zijn.

De opgravingen te Maresa (Joz. 15 : 44) leverden geene overblijfselen vroeger dan den tijd der koningen. Maar die te Gath behelzen eenige "Myceneaansche" (of oud Grieksche) potscherven, waardoor de Oud Testamentische verklaring, dat de Filistijnen oorspronkelijk van Caphtor—dat bewezen is Creta te zijn—kwamen, bevestigd wordt.

De belangrijkste ontdekkingen zijn echter te *Gezer* gemaakt. Daar vond men de overblijfselen van 7 steden, een boven de andere gebouwd. De eerste twee zijn ouder dan de oudste stad van Lachis, en voeren ons terug tot den tijd, toen de Semieten zich nog niet in het land gevestigd hadden. De eerste inwoners waren "spelonk-bewoners," en kenden nog niet het gebruik van metaal; hun aarden-potten waren van de ruwste soort. De potscherven van de tweede nederzetting bewijzen, dat zij de anderen vooruit waren; want zij zijn geel geverfd met roode en zwarte streepen, gelijkende op het pot-werk gevonden in de graven der Egyptenaren van de derde dynastie. De inwoners waren gewoon hunne dooden te verbranden. Men heeft een hunner begraafplaatsen ontdekt, en men

verneemt daaruit dat de oude bevolking van Palestina slechts van 5 voet tot 5 voet 7 duim hoog waren. De derde nederzetting is eigenlijk de eerste stad der Amorieten, die met zich koperen en bronzen wapenen brachten, hoewel zij ook nog steenen wapenen gebruikten. Zij begroeven hunne dooden gewoonlijk in een samen gebogen houding, met hunne koperen en bronzen wapenen bij zich. Zij waren grooter dan hunne voorgangers, gemidddeld zes voet lang. Hun begraafplaats was reeds vroeger door de spelonk-bewoners voor hetzelfde doel gebruikt; en zoo liggen de geraamten der Amorieten boven de verbrande lichamen hunner voorgangers, en daarvan gescheiden door een dikke laag van grond. Eene andere begraafplaats was vroeger een waterbak, en werd in den tijd der 4de stad gebruikt om vuilnis in te werpen, waarschijnlijk wist men toen niet meer, dat die vroeger een begraafplaats was.

Voor de eerste maal is nu ook een van die "hooge plaatsen," die zoo dikwijls in 't O.T. vermeld worden, ontdekt. Negen groote steenen werden in eene lijn van het Noorden naar 't Zuiden opgezet, en rondom dezen werd een platform van groote steenen gebouwd. De meeste opgerichte steenen waren van 7 tot 10 voet hoog, doch de vijfde is slechts 5 voet 10 duim hoog; de tweede was ook niet meer dan 5 voet 5 duim hoog, en daar deze gepolijst is door het herhaaldelijk te kussen, schijnt die de "beth-el" of gezalfde steen te zijn, waarin men geloofde dat de godheid vooral woonde. De achtste steen staat afgezonderd van de anderen in een steenen voetstuk en op de westelijke zijde draagt hij een aantal geheimzinnige merken als van een "kopje." Tusschen de vijfde en zesde steenen is er een groote vierkante steen; en dan zijn er twee spelonken die door een geheimen gang aan elkander verbonden zijn. De voornaamste spelonk was reeds vroeger bewoond, zijnde de vloer met drie voet grond bedekt, voor dat de Amorieten hier begonnen te bouwen. In den grond vond men het geraamte van een kind gelegd op een steen: ook geraamten van andere kinderen. Onder den vloer des tempels vond men talrijke geraamten van kinderen in groote potten begraven. in twee gevallen moesten de kinderen zes jaren oud geweest zijn, en waren de lichamen verbrand: in alle andere gevallen konden zij niet meer dan een week oud geweest zijn en schijnen levend begraven te zijn. Dus wordt het Bijbel-verhaal van de offerhande van kinderen door de Canaanieten ten volle bewaarheid.

De opgerichte steenen en de spelonk waren omringd door een cirkel van lage opgerichte steenen met een verheven platform daarbinnen, dat als heilig beschouwd werd. Toen de Israelieten kwamen begon men echter daarop te bouwen. Ten tijde van de vierde stad werd de "hoogeplaats" vergroot, en nu vindt men, behalve de beenderen van kinderen, klei-beelden van een godin, phallische zinnebeelden, een menigte van koeien en paardenkoppen. den kop van een rivierpaard, maar geene van kameelen of ezelen. Dan vond men er ook een "Egyptischen Stela" behoorende tot de 12de Egyptische dynastie, en scarabeën (zegels in den vorm van een schildvleugelig insect), een waarvan gegraven werd uit de overblijfselen van de derde stad en den naam draagt van den Farao Nefer-Ka-Ra, en die derhalve nog ouder is. Scarabeën uit den tijd der Hyksos, of herderskoningen, zijn overvloedig, bewijzende dat er in dien tijd een druk verkeer tusschen Canaan en Egypte moest bestaan hebben. Het verhaal van Genesis is derhalve geen verzinsel, maar een historisch feit.

Eerst in de bovenste laag van de overblijfselen der vierde stad vindt men de Mycencaansche potscherven, doch voor dien tijd vindt men genoegzaame teekenen van weelde in den vorm van albaster en andere flesschen, en versierseling uit Egypte en het Sinaitisch Schiereiland, naalden en spelden van brons, gemengd met tin uit Europa, koper-damborden die ons het dagelijksch leven der Canaanieten doen zien, enz. De Amorietische stad, Gezer, was ook door een massieven steenen muur, 14 voet dik, omgeven, terwijl de eerste stad slechts een wal van grond had. Langs den muur waren er vierkante torens, 20 voet in doorsnede. Die muren weerstonden de Israelieten, want volgens het boek Jozua bleven de Filistijnen te Gezer wonen, maar betaalden schatting aan Efraim.

In de 5de stad vindt men dat ijzer overvloedig wordt; ook vindt men de gewoonte om onder de fondamenten van huizen lampen en vaten van klei te leggen, die te Lachis een teeken is van de vroegste Israelitische eeuw. Doch te Gezer vindt men niet, zooals te Lachis het geval is, dat dit door eene verwoesting voorafgegaan was. Deze nieuwe gewoonte was slechts ingevoerd terwijl stad en muren bleven zooals vroeger. IJzer wordt nu gebruikt voor landbouw-kundige werktuigen en voor nagels: brons voor wapenen en ornamenten.

De zesde stad is veel kleiner en de muren zijn gerepareerd. De "hoogeplaatsen" zijn met puin bedekt en met huizen bebouwd. Dit wijst ons op den tijd van Salomo en zijne opvolgers. De gewoonten en werktingen van den vorigen tijd duren nog voort. Flesschen en potten uit Socho en Hebron worden nu gevonden, dragende de letters van het Fenicische alfabet op de handvatsels. Archeologie en Bijbel vertellen dus dezelfde geschiedenis. Gezer betaalde schatting aan Efraim, werd door Farao ingenomen en aan Salomo ten geschenke gegeven.

De zevende stad dagteekent uit den tijd der Grieksche overheersching. Men vindt er een inscriptie van den Egyptischen Koning Nepherites I, die regeerde van 393 tot 399 voor Christus. Brons heeft nu plaats gemaakt voor ijzer, en Gezer was een zuiver joodsche stad.

De opgravingen te Gezer gaan nog voort. Veel ligt nog bedolven, en juist dat gedeelte waar men verwacht inschripties te vinden. Mogelijk vindt men nog daar de Bibliotheek van klei-boeken, en de geschreven monumenten van de Koningen van Juda. Men is nog maar aan het begin der ontdekkingen in Palestina.

Uit den Brief aan de Efeziers.

II.

UITVERKOREN.

Ef. 1 : 4. *Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem voor de grondlegging der wereld, opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem.*

In uw wedergeboren hart is de drang naar heiligheid. God wil dat elk mensch heilig, dat is, aan God

gewijd zal zijn—boven alle dingen er naar streven zal om Gods wil te kennen en te doen. Gij zegt hierop amen! Gods wil in deze zaak, en de begeerte van uw hart zijn èèn. Gij kunt u niets begeerlijker denken dan een heilig leven. En hoe langer het duurt, en hoe meer het licht dat in uw schijnt toeneemt, des te meer hongert en dorst gij er naar om heilig te zijn gelijk Jezus heilig was, gelijk God heilig is. Gij kunt u geen grooter eere denken, dan tot zulk een leven geroepen en bestemd, en daartoe door Jezus Christus verlost te zijn. Gij kent oogenblikken, dat gij geen naam kunt geven aan den ernst waarmede deze bede in u opwelt: "Heilige Jezus, o, heilig mij, tot ik als Gij geheel volmaakt en heilig zij."

Gij erkent, tot uwe smart, dat deze drang tot een heilig leven niet altijd even sterk door u wordt gevoeld, en dat de onheilige zonde zich op menigerlei wijze in u laat bespeuren; des te inniger dankt gij God dat de begeerte naar een heilig leven onuitroeibaar in u is gebleven. 't Is u een voortdurend wonder der goddelijke genade.

* * *

Gij verlangt er naar om onberispelijk te zijn. 't Is u niet genoeg van enkele zonden en zondige gewoonten te worden vrijgemaakt. Gij wilt van al wat onheilig is worden verlost. Niets minder dan het *volmaakte* kan u bevredigen. Daarnaar strekt gij u met al sterker aandrang uit. Al weet gij dat gij hiertoe in dit leven nooit komen zult, toch weet gij dat gij het al nader komt. Gij jaagt er naar met een ernst alsof het binnen uw bereik was, en gij het te eeniger tijd zult kunnen grijpen. Van waar deze ernst? 't Is daaraan te danken, dat gij weet dat gij daartoe van Christus gegrepen zijt. Omdat Hij, uw Verlosser, dit volmaakte in 't oog heeft, daarom trekt het ook u al meer en meer aan. Gij zijt zalig in de blijde hoop die u vervult. Gij verheugt u meer in wat gij zijn zult, dan in wat gij reeds geworden zijt. Wat gij hebt bereikt, of ooit in dit leven zult kunnen bereiken, is voor u de voorspelling van wat u bij uwen Heer wacht. Kwam het voor u nooit tot een *volmaakt* heilig leven, dan ging uw licht uit in duisternis, dan werd uw dag nacht, dan was uwe verlossing de naam van verlossing niet waard.

* * *

Gij wenscht heilig en onberispelijk te zijn voor God, dat is, *voor Gods aangezicht.* Gij wilt niets heilig noemen wat *God* niet heilig noemt. Niet de mensch maar God zelf moet u den regel aanwijzen, waarnaar gij te wandelen hebt. Gij verblijdt u er in, dat Gods Geest bezig is door 't Woord, u in den rechten weg te doen wandelen. Hij vormt uw hart naar Gods hart, zoodat gij uwen God kunt verstaan, als Hij u 't een en ander gebiedt of verbiedt. Gods Geest wil in u den weerklank verwekken van wat in God is.

't Is u de bron der hoogste vreugde, te weten dat gij God behaagt, door Gods wil te doen. Gij begeert niets hartelijker, dan dat Gods oog altijd op u rust, overal u vergezelt. Gij zoekt niet 's menschen, maar Gods goedkeuring. Niet dat gij de goedkeuring van die God kennen minacht, gij waardeert die, maar alleen daarom, omdat gij in *hunne* goedkeuring *Gods* goedkeuring ziet. Gods goedkeurende blik is uw hemel op aarde, gelijk die de hemel in den hemel is. Gods vreugde over u is uw zonneschijn. Uw hoogste vreugde is de weerschijn van dit zonnelicht. Gij kunt u alleen dan in *God* verblijden, als Hij zich in *u* verblijdt. Daarom trekt Hij u tot Zich, zoo als noch mensch noch engel u tot zich trekken kan. Daarom gaat bij toeneming geheel uw wezen naar Hem uit. Gij wilt heilig en onberispelijk zijn *voor zijn aangezicht.*

* * *

Langs dezen weg werkt God zijn plan met u uit. Gij streeft naar een heilig en onberispelijk leven, niet omdat *gij* het wilt maar omdat *Hij* het wil. Gods Geest heeft u wedergebaard, heeft den onuitwischbaren trek naar een heilig leven u ingeplant, heeft veel laten medewerken tot uwe bekeering, en doet nog onbegrijpelijk veel tot uwe heiliging samenwerken, niet in uwen dienst maar in den dienst van *God*, niet om *u*, maar om *God* te verheerlijken.

Hoe Gods Geest dit alles doet, gaat uwe kennis oneindig te boven; maar *dat* Hij het doet, is u klaarder dan de middagzon. Alle geschapene krachten vereenigd, konden u niet tot een nieuw schepsel hebben gevormd, waarin niet meer de zonde maar God heerscht. Is uwe schepping aan God te danken, veel meer uwe herschepping. Hoe meer gij de beteekenis verstaat van den drang tot een heilig leven die in u aanwezig is, des te onmogelijker wordt het u, dien drang aan *u* toe te schrijven. Gij hebt niet uw God uitverkoren, maar Hij heeft u uitverkoren om heilig en onberispelijk te zijn voor Hem. Gij valt aanbiddend voor Hem neer bij de gedachte hieraan. Gij verliest u in Zijne vrije ongehoudene liefde. Hem en Hem alleen komt al de eer uwer verlossing toe.

* * *

En waartoe werkte God in u dezen drang tot een heilig leven? Hij heeft u noodig in Zijn alomvattend plan. Hij wil een koningrijk stichten, dat eenmaal hemel en aarde zal omvatten. Hij wil "in de volheid der tijden alles tot één vergaderen in Christus, beide dat in den hemel en op de aarde is." Maar dat wil Hij niet zonder u. Hoe zijt gij als christen geworden, wat gij geworden zijt? Is het niet door den invloed dien anderen door woord of geschrift, door arbeid of voorbeeld op u hebben uitgeoefend? Werkte God Zijn plan met u niet door uwe medechristenen uit? Doet Hij dit niet nog?

Gij zijt een radje in een oneindig raderwerk, waarin alle raderen, groot en klein, op elkander werken. Niet één rad kan worden gemist. Het geheel veronderstelt elk deel. Alle deelen in en op elkander werkende maken het geheel uit. Zoo als anderen op u hebben gewerkt, en nog op u werken, zoo werkt God door u op anderen; misschien het meest, waar gij zelf dit het minst bespeurt. 't Is een ontzagwekkend feit, dat gij tot bekeering zijt gekomen, nadat God anderen er toe had gebracht, om door hen, aan u ter uwer bekeering te arbeiden. En zoo zijn er, wie weet hoe velen, die God in *uwe* bekeering op 't oog had, omdat Hij ze niet zonder uwen arbeid redden wilde.

Wij duizelen als wij aan dit alomvattend raderwerk denken, waarin elk rad niet alleen zijn ontstaan aan God te danken heeft, maar ook de tijd en wijze van zijn ontstaan, de plaats die het inneemt en den invloed dien het ondervindt en weerkeerig uitoefent. 't Is hier alles, van begin tot eind, Gods keuze, Gods plan, Gods werking. Ja God heeft u en niet gij God uitverkoren.

* * *

En wanneer deed Hij dat? Wanneer besloot Hij om u tot een rad in Zijn groot raderwerk te hebben?

Wanneer verkoos Hij u om heilig en onberispelijk voor Hem te zijn? *Voor de grondlegging der wereld*! Gods koningrijk en Gods wereldplan zijn één. De wereld is er ter wille van Gods Koningrijk. Alles wat God geschapen heeft wijst er heen en doelt er op. Was er geen koningrijk van God, dan zou er ook geen wereld zijn. Het ontwerpen van het wereldplan, was met èèn het ontwerpen van 't plan van Gods Koningrijk.

Om iets bij name te noemen: denk u de wetten der lagere natuur weg, waardoor onze lichamen worden opgebouwd; en de vleeschwording van Gods Zoon, en de wasdom van Zijn lichaam was ondenkbaar; en daarmede was de stichting van Gods Koningrijk ondenkbaar. Zoo is het met de geschiedenis van Israêl en de volkeren vòòr de verschijning van Christus. Denk u die geschiedenis weg, en die verschijning is ondenkbaar. Wanneer besloot God dat alzoo natuur en geschiedenis zouden samenwerken om Jezus Christus te doen worden wat Hij geworden is? Wij antwoorden: van den aanvang der wereldschepping! Van den beginne was in Gods Geest het plan voltooid, dat Hij door middel van de natuur en de geschiedenis zou verwerkelijken. De Christus, zoo als Hij in later tijd is geopenbaard, was voorgekend voor de grondlegging der wereld (1 Pet. 1: 25.) Van den beginne af aan moest alles medewerken tot Zijne verschijning. Hij was niet een toevoegsel aan Gods wereldplan, maar van den beginne er in besloten.

Wat van den Christus waar is, dat is van elken Christen waar. Ook gij waart voorgekend voor de grondlegging der wereld, maar geopenbaard in den laatsten tijd. Gelijk de wereld op dit oogenblik zonder u niet kan gedacht worden, zoo heeft God die nooit zonder u gedacht. Had God u niet—ik spreek op menschelijke wijze—van den aanvang als Christen in zijn gedachte gehad, dan waart gij dit nooit geworden. Elke wedergeboorte, zoowel als elke geboorte, en elke ontwikkeling van 't geborene, is de verwerkelijking van eene gedachte die altijd in God aanwezig was. En die gedachte hing onverbrekelijk samen met al de gedachten, die tesamen genomen Gods wereldplan uitmaken. Als de menschelijke kunstenaar in zijn geest al de bijzondere deelen van zijn kunststuk in hun onderlingen samenhang aanschouwt van 't oogenblik dat hij de hand aan zijn kunststuk legt; hoeveel te meer zal dit dan niet van den goddelijken Werkmeester waar zijn?

Welk een beteekenis geeft het aan uwe verschijning als mensch en als Christen, dat die niet aan 't toeval of aan een later ontstane goddelijke gedachte is toe te schrijven, maar één is met het plan der wereld en van Gods koningrijk, zoo als God het van den aanvang heeft ontworpen.

* * *

Terwijl gij *als Christus* door God zijt uitverkoren, zoo zijt gij tevens *in Christus* door God uitverkoren. Uw bestaan als Christen hangt niet maar samen *met* het bestaan van Christus, zoo als met het bestaan van alle Christenen; het hangt af *van* Zijn bestaan. Wat u tot een Christen maakt, dat wordt u door Christus medegedeeld. Hij verwierf u de vergiffenis uwer zonden en schonk u de gave des Heiligen Geestes, waardoor gij onophoudelijk uit Hem uw geestelijk leven ontvangt. Gij leeft uit Hem, gelijk de rank uit den wijnstok leeft. God heeft u als Christen nooit anders dan in deze afhankelijkheid van Christus gedacht.

Dit wijst u naar eene nog diepere, als ik 't zoo mag uitdrukken, nog oorspronkelijker waarheid. Zij is deze: reeds als mensch, voor gij een Christen waart, hadt gij uw ontstaan en voortbestaan aan Christus te danken. "In Hem zijn alle dingen geschapen" en "alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen" (Col. 1: 16.) Hij is Schepper en Herschepper. Gij behoort Hem toe beide als mensch en als Christen. Toen Hij door Zijn Geest tot u kwam, om u te verlossen, kwam Hij tot u als tot Zijn eigendom. Hij was geen indringer.

't Is u een onuitsprekelijke vreugde te weten, dat de Vader u door Christus niet alleen gered, maar ook geschapen heeft; dat met u elk schepsel Christus toebehoort; dat op al wat in hemel en op aarde bestaat, de naam van Christus met den naam Zijns Vaders te lezen staat. 't Is naar uw hart, dat de Vader Christus tot Heer van alles gemaakt heeft. Moest gij u het heerlijkste denken, zonder dat de naam van uwen Verlosser er van uitstraalt, dan verbleekte de glans dier heerlijkheid. Omdat gij den naam van Christus op al wat bestaat ziet afgedrukt, voelt gij u in Christus èèn met al 't geschapene, en hebt gij een zalig voorgevoel van den lof die eenmaal van de gansche vernieuwde schepping tot God in Christus verrijzen zal.

Uit den Ouden Tijd.

—o—

I.

(Geschiedenis van de Opvoeding in Zuid Afrika).

In het jaar 1821 werd aan den WelEerwaarden George Thom, Predikant te Caledon, door den Gouverneur van dien tijd opgedragen, zes Engelsche onderwijzers ten dienste van de Kaap de Goede Hoop aan te stellen. Op den 23sten Augustus in dat jaar, schreef Ds. Thom uit Schotland, dat hij nog niet het getal voorgesteld volledig had kunnen maken, maar dat hij verwachtte, binnen eenige weken, zulks te doen. Ook sloot hij in een exemplaar van een brief, in drukvorm, gezonden door hem aan alle onderwijzers die applicatie voor scholen in de Kolonie gedaan hadden.

Deze brief is van zoo veel belang dat wij dien in zijn geheel publiceeren:—

"Mijnheer,

Ik heb uwen brief, waarin gij uzelven aanbiedt als Candidaat tot Onderwijzer in het Engelsch aan de Kaap de Goede Hoop. Wil mij nu vergunnen de volgende inlichting te zenden:

1. Het wordt benoodigd dat onderwijs gegeven worde in Engelsche Taalkunde—Schrijven—Cijferen—de Eerste Beginselen van Gewijd Muziek—en de Beginselen van de Godsdienst, zooals uiteengezet wordt in den Hollandschen Catechismus, die dezelfde zijn als die bevat in den Catechismus der Kerk van Schotland.

2. Dat het Opvoedingsplan het Nieuwe Systeem, of het Britsche Systeem zij.

3. Dat de Scholen of gevestigd, of rondgaande door de Disirikten zijn.

4. De kinderen die geleerd moeten worden zijn voornaamlijk die van de Hollandsche Kolonisten, of

jonge lieden; en ook Heidenen, indien vereischt wordt.

5. Het salaris zal wezen:—

Eerste Klas.	Tweede Klas.
Ongehuwde Mannen, £85 stlg. per jaar.	Ongehuwde Mannen, £65 stlg. per jaar.
Gehuwde Mannen, £100 stlg. per jaar.	Gehuwde Mannen, £80 stlg. per jaar.

Deze som zal door het Gouvernement aan den Schoolmeester bezorgd worden, en elk Kwartaal betaalbaar zijn. Daarmede—het gebruik van eene Woning en Tuin, of een som gelds van gelijke waarde.

6. Een Vrije Passage te worden toegestaan, of een som gelds van gelijke waarde.

7. Dat de School Dagen zes dagen in de week zijn; Vast-dagen, en anderen, die in de Kolonie gewoonlijk als Civiele of Godsdienstige Vacantie Dagen erkend zijn, te worden uitgezonderd.

8. Dat het getal schooluren elken dag niet minder dan zes, en niet meer dan acht zij—Zaterdag uitgezonderd.

9. Dat een Vacantie van zes weken in het jaar worde toegestaan.

10. Dat de Catechismus der Hollandsche, of Schotsche Gevestigde Kerk (de Shorter Catechism) aan de Leerlingen ten minste elken Zaterdag geleerd worde.

11. Dat de Scholen met gebed geopend, en met het zingen van een Gezang, of Psalm gesloten worde. Een Hoofdstuk uit de Heilige Schrift moet elken dag gelezen worden.

12. De Onderwijzers zullen in de Buiten Distrikten en in het Binnenland der Kolonie geplaatst worden, op afstanden van 30, 50, 100 tot 600 mijlen van de Kaapstad. Er is een geregelde Post van de Kaapstad naar het Binnenland.

13. Onderwijzers die Latijn, Aardrijkskunde, enz. leeren kunnen, zullen in sommige gevallen de gelegenheid hebben in deze vakken onderwijs te geven, hetwelk tot hun eigen voordeel strekken zal, als dit privaat gedaan wordt; en zoodanigen zullen de voorkeur hebben in de Kiezing van Onderwijzers.

14. De Onderwijzers van scholen zullen onder toezicht wezen van eene Commissie, door het Koloniale Gouvernement aangesteld.

15. De Onderwijzers worden verwacht een verbintenis voor vijf jaren—te beginnen bij hun aankomst—te teekenen.

16. Die Onderwijzers die niet hunne plichten behoorlijk waarnemen, of die onzedelijk worden in hun gedrag, zullen afgezet worden door de Commissie.

De moeilijkheden die de Onderwijzer te bestrijden zullen hebben zijn voornamelijk, de gewoonten en manieren van velen onder de kolonisten en kinderen—de Hollandsche Taal, die echter gemakkelijk zal kunnen aangeleerd worden, zoodat men genoegzame kennis er van verkrijgen kan, in zes of acht maanden tijds, om onderwijs in het Engelsch te kunnen geven.

De benoodigde bekwaamheden zijn—

1. Personen van de beste zedelijke en godsdienstige beginselen en gedrag, met goede getuigschriften van onbesprokene lieden.

2. Een volkomen kennis van Engelsche Taalkunde en Spelkunst—goede schrift—Rekenkunde—een kennis van het Britsche Systeem, met getuigschriften van een dienstdoenden onderwijzer—alsmede, een kennis van Kerkmuziek.

3. Van goed humeur, en gewillig de laagste kinderen te onderwijzen.

4. Personen die aan den Koning en de Constitutie loyaal zijn.

Candidaten moeten hun onderdom verklaren—of zij eenig lichaamlijk gebrek hebben, of niet.— Of zij gewoon zijn geweest aan kinderen onderwijs te geven.

De kiezing van Candidaten voor de Scholen zal op 1sten September 1821, afgesloten worden; en de aangenomene personen moeten gereed zijn tegen 1sten December, daarop volgend, hunne zeereis te aanvaarden. Op den 2den October schrijft Ds. Thom dat het hem heeft gelukt is vier uit de zes benoodigde onderwijzers aan te stellen. Hij noemt er een ander, wiens diensten hij gaarne wenscht te verkrijgen, vanwege zijne bekwâamheid in het onderwijzen van doofstomme kinderen. Maar deze man is, ongelukkig, getrouwd, en dus vreest Ds. Thom dat hij niet verkrijgbaar zal wezen, tenzij hem een salaris van £100 wordt aangeboden. De schrijver merkt voorts op:

"Zoo het mij kon worden toegelaten de Onderwijzers op hetzelfde schip te vergezellen, zou ik hun onderwijs in de Hollandsche taal, waarin zij onkundig zijn, kunnen overzien. Ik vertrouw dat zijn Excellentie de Gouverneur, volgens belofte door zijn Lordschap gedaan, mij voor uwe aandacht gebracht heeft, in zoover dat mij en mijn gezin een vrije passage op onze terugreis naar de Kolonie worde toegestaan, daar ik mij veel tijd en onkosten ten behoeve van Koloniale zaken getroost heb. Ik trek maar de helft van mijn salaris, dat tegenwoordig tusschen £90 en £100 per jaar is".

De volgende aanhaling zal dienen tot voorbeeld van zijne aanbeveling van benoemde onderwijzers:—

"No. 3 is Mr. Archibald Brown, b. a. aanbevolen door vele Predikanten en andere achtbare Heeren, en ook ge-examineerd door Dr. Ross en anderen. Mijn voorstel is, dat hij een salaris ontvange van £85 sterling, met een huis enz."

Het getuigschrift ten gunste van de applicatie door Mr. Brown ingezonden luidde als volgt:

"Hiermede certificeeren wij, op verzoek van den Eerwaarden George Thom, den Heer Archibald Brown hebben onderzocht als candidaat tot het ambt van Engelsche Onderwijzer aan de Kaap de Goede Hoop, en dat het blijkt, uit de geschriften ons ingezonden, en een degelijk examen ondergaan, dat Mr. Archibald Brown bekwaam is onderwijs te geven in de Engelsche Taal, in schrijven, rekenen, en in het Latijn; dat hij vier jaren lang op King's College gestudeerd, en aldaar zijn graad van M. A. bereikt heeft; ook, dat hij de Divinity Hall gedurende twee zittingen heeft bijgewoond; dat hij zich verklaard heeft gehecht te zijn aan de leer der Nationale Kerk van Schotland, en bereid den gewonen eed voor het Gouvernement te doen."

(geteekend) JAMES ROSS, D.D.,
Eerste Predikant van Aberdeen.

JOHN MURRAY, A. M.,
Predikant van Trinity-Chapel, Aberdeen.

ALEXANDER THOM, A. M.,
Hoofdonderwijzer van Rt. Gordons Hospitaal, Aberdeen.

Een ander getuigschrift luidt aldus: "Drager dezes, zoolang hij onder mij in de school onderwijs gaf,

heeft volkomen bevrediging gegeven en goede tucht uitgeoefend."

De onderwijzer voor Doofstommen heeft een getuigschrift waarin verklaard wordt, dat er "alle reden is te gelooven dat zijn zedelijk gedrag onbesproken is:" terwijl in een ander een goede getuigenis wordt gegeven aangaande zijne bekwaamheden en zijn humeur.

Laatstgenoemde onderwijzer scheen zeer verlangend naar de Kolonie te komen, want aan Graaf Bathurst schrijft hij zelf een brief, waarin hij zegt:

"Mijn voorstel was dat, zoo er geen andere schikking kon gemaakt worden, ik geheel en al gewillig zou zijn mij te verbinden tot eenig som die men mij kon voorschieten, ten einde mij in staat te stellen mijn gezin met mij uit te nemen. Dit geld kan van mijn salaris afgetrokken worden, of betaalbaar in vier of vijf jaarlijksche bedragen. De som door mij benoodigd zou niet meer dan £40 of £50 wezen." Uit een verslag van Ds. George Thom zien wij dat er voorziening gemaakt wordt voor eene passage voor zichzelven en de onderwijzers, door het Gouvernement. Hij wenscht den datum van hun vertrek te weten, en of zij in een transport schip moeten gaan, of hun een zeker som als toelage voor hun passage zal worden gegeven. Hij zegt: "het zal noodzakelijk zijn, aan de zes onderwijzers een kleine som voor te schieten—zegge, £15 stuk—uit hun salaris terugbetaalbaar, hetwelk ik op mij neem te doen geschieden." Daar er geen elementaire boeken, geschikt om de Engelsche taal aan Hollandsche kinderen te leeren, in de Kolonie zijn, stelt hij voor, dat er een som van minstens £60 afgezonderd worde, met het doel zoodanige boeken met zich uit te nemen. Reeds had hij deze boeken in Holland uitgezocht, alwaar zij het besluit van Graaf Batnurst afwachten. Er werden geschenken van godsdienstige en zedelijke boeken ontvangen, voor de arme Colonisten; en een verzoek werd gedaan dat al dezen, en de school boeken in Zijns Majesteits Pakhuis, zonder het betalen van vrachtgelden mochten afgescheept worden. Een latere brief geeft kennis dat aan dit verzoek voldaan werd.

De schrijver zegt voorts dat zij "liever een toelage wenschen dan op een transport schip te moeten gaan, tenzij zij van versche eetwaren, enz., voorzien werden, daar de heeren geen middelen hadden om die dingen te koopen."

Op den 6den Januari, 1882, werden de namen der zes onderwijzers in gezonden. Eén der oorspronkelijk gekozenen had bedankt van wege het salaris, en er werd een ander in zijne plaats benoemd. Er zijn drie eerste klas en drie tweede klas Engelsche onderwijzers.

Het schijnt dat er een of ander moeilijkheid omtrent het salaris ontstond, want vier dagen daarna, dat wil zeggen—op den 10den Januari, schrijft Ds. Thom als volgt:—

"Ik heb de heeren aangesteld met de verstandhouding dat hun een gewone passage zal worden toegestaan, met versche provisie enz., en niet slechts scheeps ruimte en *rantsoenen*. Hunne salarissen werden met dit vooruitzicht geregeld. Wat betreft de vrouwelijke personen, de echtgenooten van twee van de onderwijzers, zoo het Gouvernement weigert haar volle passage te vergunnen, ik heb ze geschat tegen omtrent half prijs, en het overige zullen zij zelven betalen. Maar, wat mijn gezin en de twee kinderen van een der schoolmeesters aangaat, vertrouw ik dat hun het volle passage-geld zal worden toegelaten. Wat mij betreft, ik heb zoo veel in belang van het Koloniale Gouvernement gedaan, sinds ik van de Kaap gekomen ben, dat een volle passage voor mij en mijn gezin mijne onkosten niet ervoor vergoeden zou."

Dan gaat hij voort de volle onkosten van hun vervoer tabellarisch te bewijzen. Die som loopt op tot £640, en die moest door het Gouvernement als veel te groot beschouwd zijn geweest, daar hij naderhand schrijft dat hij "Streven zal de som door hem bepaald, namelijk, £500, de onkosten van hunne passage te doen bestrijden.

Eindelijk, vinden wij een brief van Ds. Thom kort vóór zijne zeereis geschreven, waarin hij verzoekt, dat hem een brief aan het Gouverment gegeven worde, bevattende kennisgevingen van de aanstelling van de Heeren Innes, Brown, Robertson, Dawson, Rattry, en Blair als onderwijzers.

Beets—als Dichter.

III.

(Eene Voorlezing door Prof. Marais.)

Wij spraken van Beets als Huisvader en Huisvriend:

Is het u soms niet gegaan, gelijk onzen dichter, bij het afsterven van vrienden? Een namelooze smart maakt zich van u meester: uw ziele troost zich met de heerlijke gedachte *repos ailleurs* (rust elders): gij begint ook te verlangen naar den tijd der ontbinding. Het heimwee toch der ziele is iets onbeschrijflijks, wanneer wij den een na den ander—strijder, werker, broeder, vriend,—

"Or even a dearer one
Still, and a nearer one
Yet, than all other."

zien heengaan naar de eeuwige rust.

Er is zoo veel te doen, en misschien zoo veel te lijden: gij moogt uw hoofd niet neerleggen, gij moet het opheffen. De rustelooze tijd gunt u geen rust. Er zijn stemmen die u roepen tot den arbeid. Gij moet gehoor geven. Stilstaan is onmogelijk. En Beets leert u dit ook, bij het graf van zijn vrienden:—

"Houd u den slaap des doods uit de oogen
Door werkzaamheid:
Geloof niet dat wij rusten mogen,
Eer ons de Heer ter rust geleidt."

Zijn er ook niet onder de onzen, bij wier open graf dezelfde gewaarwordingen het hart vervullen als bij onzen Beets, toen hij stond bij het "open graf van Prof. Chantepie de la Saussaye:

"Een geest op het hoogste doel gericht,
Aan kennis rijk, en rijk aan krachten,
Vol van diepzinnige gedachten,
En door een hooger geest verlicht.

Een hart vol ernst, als 't hart moest zijn
Van hen die naar den vrede jagen
En, in de gisting onzer dagen,
Het heilige schiften van zijn schijn.

Een hart, voor niets of niemand koud,
Fijnvoelend, eerlijk, edelaardig,
Voor tegenstanderen rechtvaardig
En voor zijn vrienden, trouw als goud.

Beween, gij Kerk en Vaderland!
School! die zoo kort hem hebt bezeten,
Dien rijken geest, dat rijp verstand:
Mijn hart zal nooit dat hart vergeten."

Is het wonder, dat zulk een man zijn vrienden ongaarne oud ziet worden? Zoo b.v. roept hij dan ook den ten onzent niet onbekenden "Jonathan"—den schrijver van "Waarheid en Droomen,"—toe:

Och, blijf nog wat!
Zoo velen zijn verdwenen;
't Wordt op ons pad
Zoo ledig om ons henen
Och, blijf nog wat!

Die twee levens waren nauw aan elkaar verbonden. Te Heiloo had Hasebroek het huwelijk van Beets met zijne Aleide ingezegend. Te Heemsteê had hij zijn vriend in het ambt bevestigd. Op het graf van de onvergetelijke Aleide had ook hij tranen gestort. En toen later de jongere zuster van Aleide den weduwnaar haar hand had gereikt, was het weer Hasebroek, de beproefde, trouwe vriend, die ze in den echt verbond. Voorwaar, Jonathan en Hildebrand—Beets en Hasebroek—kwamen in zeer veel met elkaar overeen. Hasebroek had van zijn lier afscheid genomen, toen hij den kansel betrad: "Ik stond gereed den gewijden herderstaf te aanvaarden......... Ik stond op een groot, ja het grootste keerpunt van mijn weg en lot op aarde. Daar staande, wierp ik onwillekeurig een blik achterwaarts op het tot dusver afgelegde pad. Ik gevoelde diep, dat de blik een afscheids blik was. Ik nam afscheid van geheel mijn dichterlijke jeugd. Bij die overtuiging had ik behoefte, de dichterlijke uitspruitsels van mijne lente bijeentesamelen en tot een eenvoudiger krans samen te winden. Ik deed het, en mijne poezie zag 't licht." In de plaats van Hasebroek den dichter trad nu Jonathan, de prediker op, wiens studeervertrek vol heerlijke lichtbeelden is. "Er straalt in Jonathan's studeervertrek een heldere zonneschijn, die soms door grillige wolkgevaarten voor eene poos wordt onderschept. Rijpere levenservaring, weemoedige berusting, nieuwe hoop en nieuwe vreugde bezielen hem. Een fijne, humoristische glimlach krult soms om zijne lippen, maar bij wijlen valt er ook plotseling een traan op zijn handschrift. Heeft men den dichter de hand gereikt, Jonathan moet men lief hebben—lief hebben om de warmte van zijn gemoed, de helderheid van zijn verstand, de schalkheid van zijn luim." "Waarheid en Droomen" was het vervolg op Hasebroeks poezij, en Jonathan nam de eereplaats in door den dichter ontruimd. Bij Beets was het omgekeerd. Hildebrand week, en de dichter trad op. En gelijk Beets volkomen terecht zegt:

"Mijn luim was in mijn Camera,
Mijn hart in mijn gedichten,"

zoo kan men van Jonathan evenzeer terecht getuigen, dat luim en hart beide te zaam vereenigd zijn in zijn "Waarheid en Droomen."

Het waren dus nauwe banden die Beets en Hasebroek aan elkaar bonden.

"Wij waren jong,
Toen wij elkaâr ontmoetten.
Gij zongt, ik zong,
Om het bruisend hart te koelen.
Wij waren jong.

Wij werden oud—
't Verwelken komt na 't bloeien—
Maar nog niet koud
Voor wat ons mee deed gloeien,
Al werden we oud.

En zoet noch zuur,
Bij jong zijn of verouden,
Bracht nooit een uur,
Dat wij elkaar mistrouwden,
Bij zoet of zuur.

Voor ons verbond
Zijn vijftig jaar verloopen.
Is daar nog grond
Op *langer* tijd te hopen
Voor ons verbond?

't Zij naar Gods wil,
Wij hadden nooit iets te eischen.
Wij zullen stil
Vaneengaan en verreizen
Zoodra Hij 't wil.

Toch wensch ik dat
Aandoenlijk uur verschoven;
Het "blijf nog wat!"
Komt telkens weêr naar boven.
Och, blijf nog wat!

Genoeg vooreerst. Bij Beets was 't zingen een drang des *harten*, niet een dwang des verstands. Hij zelf heeft uitgeroepen

Hoe woelt de poezij
In mij
En haakt aan 't licht te komen,
Als in 't gebergte een volle bron,
Begeerig naar den glans der zon,
Begeerig uit te stroomen!

Hoe voel ik mij omringd,
Omkringd,
Door beelden, geesten, schimmen
Van schoonheid, liefde, waarheid, kracht,
Me omzwevende in een halven nacht,
Waaruit een dag wil klimmen.

En juist, omdat zijn hart zoo ruim, zijn gemoed zoo vol is, zingt hij van zijn vrienden en zijn kinderen, van zijn huiselijk geluk en zijn huiselijk leed. Hij is in waarheid de dichter van ons eigen hart, en van den eigen haard. Daarom ook heeft Beets geen genade voor Jan Rijmelaar die verzen maakt, omdat hij daartoe *gedwongen*, niet *gedrongen* werdt.

Zoo veel
Het filomeel-gekweel
Verschilt van 't schorre meeuw-geschreeuw
En 't rauw gekras
Van 't ravenras,
Zooveel verschilt de Bard,
Wiens hart
Zich-zelf verplicht
Tot zang en dicht,
Van hem, die ook poëet
Zich heet,
Maar van gevoel noch geestdrift weet,
En enkel regels smeedt
En kneedt,
Als een die slaafs zijn taak verricht.

De beschrijving is treffend. Jan Rijmelaar moet 't ontgelden. Bij Beets heeft hij weinig in te brengen. De

dichter van het hart kan zich niet vinden in 't gezelschap van den dichter van...........'t rijmregister.

't Is die teederheid van Beets die hem zoo aantrekkelijk maakt. De dichter is als de prediker. Geen hooge redenaars vlucht, maar zuivere, sierlijke, boeiende taal, keurige woordenkens, woorden die aan diepe gedachten verbonden zijn. Zoo komen de 'Stichtelijke Uren' bij ons aankloppen. Zoo ook met de gedichten. Lief, zoetvloeiend, teeder, troostend. Denkt bijv. aan de volgende regels:—op den dood van Henriette Swellengrebel, bestuurster van het Diaconessenhuis te Utrecht.

Zij is met jubeltoon ontvangen,
In 't nieuw Jeruzalem;
Maar hier zijn tranen op de wangen
En tranen in de stem;
Daar wij de dierbre missen moeten
Wie nooit ons hart vergeet,
Die nêerzat aan des Heilands voeten
En naar Zijn voorbeeld DEED.

Met welk een stroom van vreugdeklanken,
Zal zij door heel den stoet
Van haar voor goed genezen kranken,
Daarboven zijn begroet!
Maar wie zal waardiglijk bekleeden
De plaats, die zij begaf?
Zoo klaagt de droefheid hier beneden,
En staart op 't zwijgend graf.

Het hoofd naar boven! God zal zorgen.
Op HEM het oog gericht!
Uit donkren nacht verrijst de morgen,
Als HIJ spreekt: Daar zij licht!
Wij willen wachten, wij vertrouwen,
En houden biddend aan:
Gelijk die edelste der vrouwen
Ons steeds is voorgegaan.

——:o:——

De Natuur.

WOLKEN.

Dat onze aarde voor den mensch bewoonbaar is, hebben wij voor een groot deel aan de wolken te danken. Naar evenredigheid valt er veel minder regen op den oceaan dan op het land. De gansche streek van de passaat winden heeft gewoonlijk een helderen hemel en zeer weinig regen: doch in den stillen kring aan de linie zijn er bijna altoos wolken en regent het zeer veel. De rede hiervan is dat de warme vochtige lucht, die door de koude lucht van het Noorden en Zuiden over den oceaan voortgedreven wordt, elkander aan de linie ontmoeten en dan opwaarts stijgen. Zoo komt die vochtige warme lucht in een koeler luchtstreek, waardoor zij door afkoeling verplicht wordt veel van haar vocht te laten vallen. Zoo zal men dan ook opmerken dat er gewoonlijk vele wolken gevormd worden, waar de wind over een groote uitgestrektheid van water tegen een land met bergen aanwaait. Door die bergen wordt de vochtige lucht opwaarts gedreven, waardoor hare temperatuur verminderd, en wolken gevormd worden, die zich in regen ontlasten. Dit is het geval met de Noordwestelijke winden, die tegen de bergen van Stellenbosch, Paarl, enz., aandrijven. Komen die winden echter over een dorre streek, door de zon zeer verhit, dan zijn zij instaat door de verhoogde temperatuur meer vocht op te nemen, dan zij reeds bezitten, en dan zijn er geene wolken en valt er geene regen. Zelfs regenwolken, die over zulke streken (de Karro bijvoorbeeld) trekken, verdwijnen, omdat de lucht door de toenemende hitte instaat is meer vocht in zich op te nemen. Om deze redenen valt er op het land, dat in vergelijking met den oceaan zooveel kleiner is, zooveel meer water dan op de zee. Zoo wordt de bloedsomloop onzer aarde, door beken en rivieren, die haar aderenstelsel zijn, gezond en vruchtbaar gehouden door de wolken.

HOE ZIJ GEVORMD WORDEN.

Doch wolken en regen zijn afhankelijk van fijne stofdeeltjes die in de lucht zweven. Tot die ontdekking is men gekomen langs den volgenden weg. Men vulde twee groote glazen vaten, het eene met gewoon lucht, en het andere met lucht, die door een dikke laag van wol gedreven werd, om alle stofdeeltjes daaruit te verwijderen. In beide vaten werd toen een kleine hoeveelheid stoom ingelaten. Het gevolg was, dat het vat met gewoon lucht dadelijk met een mist gevuld werd, terwijl de andere vat geheel helder bleef. Om nu zoo nabij mogelijk te komen bij wat op onze aarde voorvalt, werden beide vaten als te voren gevuld, maar in elk een weinig water gedaan en daarin gelaten, totdat de lucht in de vaten door warmte het vocht had opgenomen. Beiden werden toen langzaam afgekoeld, met hetzelfde gevolg dat er als te voren een mist in het eene vat gevormd werd, terwijl de lucht in 't andere helder bleef. Hieruit maakt men de gevolgtrekking, dat eenvoudige afkoeling van de lucht ons geene mist of wolken zou geven, ware het niet dat zij bezwangerd was met tallooze kleine stofdeeltjes. Dat dit overal in de lucht het geval is, heeft men bewezen door glas met glycerine bedekt op verschillende plaatsen en hooge bergen te liggen. Daaruit bleek, dat deze stofdeeltjes in hoogere luchtstreken overvloediger zijn. Dan dienen deze stofdeeltjes nog een ander einde. In de hoogere en koudere luchtstreken worden zij veel kouder dan de luchtdeeltjes, en koelen dezen door aanraking af, even als het gras de lucht afkoelt en dauw vormt, en zoo zijn die stofdeeltjes het middel om wolken te vormen.

GEREFORMEERD MAANDBLAD.

Met dank ontvangen van:—

Ds. Albertijn, Utrecht	£1 10s.
Den heer H. Joubert	6s.
Ds. Meyer	6s.
Ds. A. Murray	£3 6s.
Mej. Adriani	6s.
Den heer P. L. le Roux	6s.
Ds. Liebenberg	£1 16s.
Ds. P. A. Roux	6s.
Ds. R. Hugo	6s.

Stellenbosch, 8 Maart, 1904. J. I. MARAIS.

DEEL IX.
No. 4.

Onder Redactie van
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

APRIL,
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

INHOUD.

KRONIEK.

Bijbelfeest. Op den 7den Maart, 1804, werd gesticht het Britsche en Buitenlandsche Bijbelgenootschap, met het doel den Bijbel te verspreiden in Europa allereerst en daarna in alle landen, volkeren, natiën. Aanleiding daartoe was de schaarschte van Bijbels in Wallis—een der provinciën van Engeland—waar een arm meisje tusschen de 20 en 30 mijlen te vergeefs tevoet moest afleggen om een Bijbel met haar moeilijk bespaarde penningen te koopen. 't Was een zware bange tijd. De schaduw van Napoleon lag op de beschaafde wereld. De beslissende slag van Waterloo kwam eerst twaalf jaren daarna, in 1815. En toch, werd de taak ondernomen. De *eerste voorzitter* was Lord Teignmouth, die als Gouverneur-Generaal van Indie, tusschen de jaren 1792 en 1798 Engeland daar had vertegenwoordigd. De *eerste daad* der Vereeniging was aan ieder vrijgemaakten slaaf in de West Indien het N. Testament en de Psalmen te bezorgen. De *eerste* der *vertalingen*—waaraan het Genootschap nog altijd hare krachten wijdt—bestond uit het Evangelie van Johannes voor de Mohawk Indianen in Noord Amerika.

* *
*

Een terugblik na honderd jaren wekt onze verbazing op. Wij kunnen den vooruitgang best in een reeks van tegenstellingen aantoonen :—

1. In het begin der negentiende eeuw was de Bijbel vertolkt in slechts 40 talen :

Heden vindt men gedeelten van den Bijbel overgezet in meer dan 400 talen.

2. In het begin der eeuw waren Bijbels duur, en moeilijk te verkrijgen :

Sedert 1803 werden er door het B. en B. Bijbelgenootschap alleen meer dan 180 millioen verspreid.

3. Honderd jaar geleden was de Bijbel slechts in drie Afrikaansche talen—t.w. het Koptisch, Arabisch, Ethiopisch gedrukt :

Thans zijn er 80 talen en dialekten in Afrika waarin de Bijbel of gedeeltelijk of in het geheel is vertaald.

4. In het begin der eeuw waren er gansche landen voor den Bijbel gesloten.

Thans is de Bijbel overgezet in 53 talen gesproken in Rusland; in 28 talen gesproken in Burma; in omtrent 30 in Zuid Malaysia; in 53 in Egypteland. *Terwijl de Bijbelvrouw die in Kaapstad rondgaat rapporteert dat zij daar Bijbels heeft verkocht in 14 talen.*

Toch blijven er gansche volkeren en stammen onbereikt door het Woord van God. Bijv. langs een van de takken van de Kongo-rivier in Midden-Afrika treft men de Lolo-taal aan, gesproken door 10 millioen men-

schen ; de Galla-taal wordt door 6 millioen gesproken.

* * *

Het Genootschap doet meer *zendingwerk* dan vele Zending Genootschappen. Het bezigt 850 colporteurs om over de wereld heen Gods Woord te verspreiden. Soms reizen zij met de Karavanen mee, zooals in Mongolie, wonende in tenten ; soms op kameelen, soms op ezelinnen, dikwijls te voet,—"in gevaren van rivieren, in gevaren van moordenaren, in gevaren van hun geslacht." In Morocco werd de Bijbelcolporteur vermoord door fanatieke Mohammedanen, in Szechuan werd een ander onder groote folteringen door de Boksers gedood. In de opium-krotten van het Oosten dringen zij *in* met den Bijbel, tot de negers op de slavenkust dringen zij *door* met den troost des Woords. Te Klondike onder mijn-werkers zijn ze ; en zelfs in de geslotene vrouwen-kamers van Indie treft men ze aan. Men heeft er 650 vrouwen die alzoo met Gods Woord in de hand ingaan waar geen sterveling anders wordt toegelaten.

* * *

Ook voor de blinden heeft men gezorgd. De Bijbel wordt gedrukt zoowel in het Moon- als in het Braile-stelsel, bestemd niet alleen voor Europeesche, maar vooral ook voor Oostersche volkeren. Waar geen Zendeling ingang vindt, daar vindt men den Bijbelcolporteur. Zelfs in die geheimzinnige stad Lhassa, in Tibet, dringt de Bijbel door. Geen Europeaan durft zich daar wagen. De Bijbel echter heeft zich daar een weg gebaand. Te Ghoom aan de helling der Himalaya gebergten zijn er Tibetaansche Christenen die het Boek der Boeken drukken voor hun volk en vaderland. Waar oorlog woedt daar verspreidt men ook het Woord des Heeren. Duizenden van Bijbels werden verspreid onder Hollandsche Boeren en Engelsche strijders gedurende onzen oorlog. In den Russo-Turkschen oorlog in 1877 werden er 478,000 exemplaren uitgedeeld. In den Zuid Afrikaanschen oorlog 133,000. Voorwaar zulk een genootschap verdient onzen dank, onze ondersteuning, onze liefde. Ontbind dat genootschap morgen en gij verhindert het Koninkrijk Gods om zich uittebreiden. Wij zijn blijde dat Zuid Afrika andermaal getoond heeft, dat het den Bijbel liefheeft.

* * *

De grootheid van 't werk door dit Genootschap verricht is moeielijk te vatten, als wij niet tijd nemen om er ons in te denken. Wij hooren dat het, in de eeuw die verloopen is, bijna 200 millioen Bijbels en deelen des Bijbels verspreid heeft. Doch vatten wij wat dit beteekent ? Om één millioen seconden af te tikken heeft een uurwerk 11 dagen 13 uren 46 minuten en 40 seconden noodig, en om 180 a 200 millioen af te tikken moet het van 5 tot 7 jaren nacht en dag door tikken. Dus als men zoo snel als de seconden vliegt tellen kan, zal het iemand nabij 6 jaren nemen, om nacht en dag door de Bijbels en gedeelten des Bijbels te tellen, die door dit Genootschap verspreid zijn geworden. En toch, terwijl wij danken voor wat reeds gedaan is, laat ons niet vergeten dat er in de verloopene eeuw meer dan 1200 millioen menschen zonder Bijbels geleefd hebben en gestorven zijn. In 100 jaren heeft men nog aan geen *zesde* van het menschelijk geslacht een Bijbel kunnen leveren.

* * *

Denken wij na over wat de Bijbel voor ons is, welk eene waarde moet dat heilig boek dan hebben. derd jaren geleden toen Bijbels schaarsch en duur waren, toen had men hem lief en behandelde men hem met eerbied. Hoe is het nu, waar Bijbels goedkoop en overvloedig zijn ? Vele Bijbels liggen ongelezen in de huizen. Ook is de eerbied voor den Bijbel verminderd. En toch als het Woord van God wreekt het alle oneerbiedige behandeling. Velen zijn door hunne aanraking met den Bijbel naar 't verderf gegaan. De Kaapstad is overspannen met draden die het electrisch licht door de stad voeren ; en duizenden genieten dat licht en arbeiden erbij ; doch jaarlijksch worden velen verlamd en gedood door onvoorzichtige aanraking. Elke oneerbiedige behandeling of schending, of bespotting van den Bijbel heeft nadeelige gevolgen voor het ziele leven van den mensch. De vermogens der ziel om het onzichtbare te kennen en de zaligheid te zoeken worden daardoor verlamd. Millioenen verblijden zich in 't genot van het zonlicht, doch als iemand zonder de noodige behoedzaamheid met een verrekijker in de zon wil staren, wordt hij met blindheid geslagen. En zoo is de zon voor duizenden een licht op hun pad naar de eeuwigheid, terwijl de wijzen dezer wereld, die Gods woord oneerbiedig naderen, als een gewoon menschelijk boek behandelen, en als zoodanig critiseeren met geestelijke blindheid geslagen worden. Hoevelen zijn inwendig voor onheilige aanraking met dat Godelijk woord als door een vuur verteerd en verblind. Niemand kan den Bijbel schenden of mishandelen, en bespotten zonder daardoor schade in zijne ziel te lijden.

Boer en Zending. Men hoort van zekere zijde gedurig beweren, dat in de vorige Republieken aan Zendingwerk zoo goed als niets gedaan werd ; ja, in Engeland en Schotland heeft men de leugen verspreid dat de oorlog noodzakelijk was voor de uitbreiding van Gods Koningrijk in Z. Afrika, daar de Hollandsch Afrikaansche boer daar zoo bitter tegen was.

Die beter ingelicht is verwondert zich niet over het volgende, door iemand verhaald die onlangs in de verwoeste streken van Trans Oranje gereisd heeft. Het Kerkgebouw der Nedderduitsche Gereform. Gemeente, zeide hij, is lang niet groot genoeg voor de geheele gemeente, en men verlangt vurig naar den tijd dat men in staat zal zijn de nieuwe kerk te bouwen. Men heeft door den oorlog haast alles verloren, en droogte was zeer zwaar, en de vooruitzichten alzoo donker, Nu wonen er vele kaffers op en rondom het dorp, een groot gedeelte waarvan tot de Basuto's behooren. Onder dezen arbeidt o.a. de Kerkeraad der boerengemeente door middel van een kaffer Evangelist. De leeraar der gemeente preekt af en toe voor hen, deelt de sacramenten uit en heeft dus de gemeente en hare school onder zijn zorg.

Het kerkgebouwtje is ver te klein, en meestal moeten dus de diensten onder den blooten hemel worden gehouden. En wat werd door dezen Kerkeraad van boeren gedaan, en dat wel onder zulke omstandigheden. Men besloot voor die kaffers een doelmatig kerkgebouw daar te stellen ; men moest daartoe de som von £200 opnemen, en schreef naar eenen vriend in 't bovenland om toch dat geld ergens voor hen te vinden. Zulks geschiedde, en men ging dadelijk aan het bouwen.

Bij de hoeksteenlegging was 't aandoenlijk de schare van kaffers te zien, hen en hunne kinderen te hooren zingen, te luisteren naar de toespraken van den leeraar en een zijner ouderlingen, zoowel als van den vreemden leeraar die den hoeksteen legde, naar het hartelijk gebed van een ander ouderling der boerengemeente ; en de groote belangstelling op te merken van de kaffers niet alleen maar ook van de vele blanken daar tegenwoordig.

* * *

Den volgenden Zondag werd het Avondmaal voor de Kaffergemeente uitgedeeld door beide leeraren, terwijl de Evangelist alles vertaalde. Voor iemand die er nog niet aan gewoon is zoo iets bij te wonen, was het aandoenlijk aan zulk een dienst daar onder den grooten wilgeboom, bijgewoond door een 300 kaffers en vele blanken, deel te nemen. De eenvoudigheid, hartelijkheid en ernst die alles kenmerkten maakten 't aangrijpend en lieflijk.

Het kerkgebouw was na zes weken voltooid, en geen wonder, want men werkte eendrachtig en met alle macht samen, omdat men de kerk zoo gaarne met kerstfeest wilde inwijden. Het gebeurde in die dagen weleens dat een vrouw of meisje der gemeente des morgens wat over den tijd naar haar werk kwam, en dan haar spijt te kennen gaf en zeide dat het was omdat zij tot diep in den vorigen nacht klei had aangedragen bij de kerk.

De vraag werd gedaan aan een aantal der blanke vrouwen bij wie die kaffermeiden in dienst waren, of diegenen die daar aan 't avondmaal deelnamen, ook daarnaar leefden en trachtten getrouw te zijn in haar werk ; en het eenparig antwoord was, dat over 't algemeen genomen, dat kon gezegd worden. Het was dan ook verkwikkend bij de bazaar die voor dat doel gehouden werd, de algemeene samenwerking van blanken en gekleurden te zien.

Als blijk van den geest die bij velen heerscht werd verhaald dat een der boeren, sprekende over de zware droogte en de vele boeren die uit de K. Kolonie daar invluchtten met hun vee, en dan weleens veel voor gras en water moesten betalen, opmerkte dat hij gewoonlijk niets daarvoor eischte, maar aan hen zeide : " daar is die zendingbusje op die tafel, als jij daarin iets wil doen kan jij dat doen."

Hetgeen nu van deze gemeente verhaald is, kan men zeggen is in den grond der zaak geen zeldzaam geval in onze kerk in Trans Oranje, en zelfs niet in de Transvaal.

NAMAQUALAND. De brief van Advokaat Van Zijl mag wel gelezen en herlezen worden. 't Is niet het gispen van een vijand, de kritiek van een vitter ; 't is het oordeel van een vriend, die voelt wat hij meedeelt en met gezag spreekt omdat hij weet wat hij zegt. Wat zal de uitwerking zijn ? Een negendaagsche wonder ; een stuk of wat brieven in " Ons Land :" en daarmee punctum ....totdat iemand anders Namaqualand doorreist, dezelfde toestanden weer aantreft, doch verergerd, en weer geschrijf in " Ons Land " en weer punctum......... tot dat een derde, een vierde en " al de Etceteras meer " gezien, geschreven, geoordeeld hebben ! Moet het zoo voortduren ?

* * *

't Is betreurenswaardig dat alle pogingen tot hiertoe aangewend, om onze verachterde landgenooten te bereiken, mislukkingen of gedeeltelijke mislukkingen zijn geweest. Dit is niet de schuld der Kerk. Zij heeft getracht industrieele scholen daar te stellen. Doch met een Kantoor van onderwijs, dat alles behalve sympathiek is, kon zij niet doen wat zij beoogde. Wij staan nu, waar we jaren geleden stonden, toen de toestand van Jansenville aan het licht kwam. De "arme blanken" hebben we nog onder ons. En de oorlog heeft die toestanden niet verbeterd. Nog herinneren wij ons de geestdrift die heerschte op eene Conferetie van predikanten te Stellenbosch bijeengeroepen om 'de arme blanken' kwestie te bespreken. Vele nuttige wenken werden gegeven. Het Departement van Onderwijs zelfs scheen wat meer enthusiastisch te zijn. Er was hoop : er was goede verwachting : er was een waar verlangen naar samenwerking met de regeering......... En toch, na zoovele jaren, de hoop beschaamd, de verwachting verijdeld, de resultaten uiterst gering !

* * *

Wat nu te doen ? Allereerst wat de *Kerk* betreft: *verdeel u en heersch.* Is het niet iets ongehoords dat een gemeente als Oudtshoorn (3,020 leden) met één predikant en één hulpprediker tevreden moet zijn, dat Jansenville één predikant heeft met 1,500 leden, dat Cradock, Graaff-Reinet, Stellenbosch, dorpsgemeenten hebben reeds meer dan genoeg om een leeraar bezig te houden, met buitengemeenten die de zorg van een tweeden meer dan behoeven ? En wat zal men moeten zeggen van Namaqualand met één predikant en gemeenteleden verstrooid over de lengte en breedte van het land ? Namaqualand werd reeds in 1850 gesticht ; en de twintigste eeuw levert een schouwspel, dat allerbetreurenswaardigst is. Een gemeente van 3,000 zielen, en één enkelen herder en opziener ! Mag dat voortduren ? Wat zegt de Ring van Tulbagh ?

* * *

Wat gedaan ? Het moeijlike zit in de bereiking van die velen. Toch zijn er middenpunten, waar diensten geregeld gehouden en scholen *kunnen* worden gesticht. De Conferentie jaren geleden te Stellenbosch gehouden beval gedwongen onderwijs aan. Dit zal ten minste het kantoor van opvoeding *dwingen* voor 't onderwijs in Namaqualand te zorgen. Doch de Afrikanerpartij is niet voor gedwongen onderwijs, terwijl hunne tegenstanders te zeer geneigd zijn zulk onderwijs in de steden in te voeren, en het platteland te laten waar het is. Dit mag niet. Of gedwongen onderwijs overal ; òf nergens. De behoefte echter aan Onderwijzers blijft, en indien er hierin geene voorziening komt zal het van kwaad tot erger gaan. 'Gedwongen onderwijs' echter ligt thans buiten ons bereik. Doch vermeerdering van onderwijzers ligt niet ver af. Kan men uit het Worcester-Instituut niet mannen vinden voor arbeid in Namaqualand ?

* * *

Maar kan de Ring van Tulbagh niet dadelijk iets doen ? Indien de Kerkeraad van Namaqualand machteloos, of geldeloos is, waarom zal de Ring niet op eigen initiatief in één of twee middenpunten scholen stichten met behulp der Regeering en zoo dit niet lukt dan een beroep op de Kerk doen. Daar de Ring echter niet voor October bijeenkomt, kan de Rings-Commissie niet handelend optreden ? Van tijd tot tijd verschijnen er

berichten, soms in de "Kerkbode," soms in de nieuwsbladen omtrent den toestand in Namaqualand. Dit maakt wel indruk, echter geen blijvenden indruk. Er wordt iets gedaan, doch niets bestendigs of blijvends. Gaarne zouden we zien, dat de Tulbaghsche Ring met behulp van den Kerkeraad van Namaqualand thans iets grondigs ondernam. Gaarne ook zouden wij HET OORDEEL VAN DEN BROEDER RORICH willen hooren.

* *
*

Iets is er onlangs gedaan voor Namaqualand. De Ring van Tulbagh zond twee Broeders uit de ‚ opleidingsschool" derwaarts. Het verslag van hun bevindingen is in de "Wekker" van Maart opgenomen. Doch, wat is dit onder zoo velen? Namaqualand heeft, volgens den brief van den heer Van Zijl, niet evangelisten, maar bovenal onderwijzers noodig. Och, dat we in Zuid Afrika een Booker Washington hadden en een "Tuskegee-College!" Wij hopen dat onze lezers kennis zullen nemen van de stukken: "Uit de Slavernij" die elders in onze kolommen verschijnen. Zij werpen helder licht op het vraagstuk van de opheffing der vervallenen. Het wil mij soms voorkomen, alsof onze Kerk niet genoeg beseft, van welk diepgrijpend belang de "arme-blanken kwestie" is in Zuid Afrika. De nood is grooter dan ooit tevoren. "De arbeiders zijn weinigen."

* *
*

En nu gaan enkele schrijvers tot een ander uiterste, Er wordt gesmaald op de Kerk, omdat zij zendelingen naar de heidenwereld afzendt en geen scholen sticht in Namaqualand. Door Zendelingen te vormen doet de Kerk haar plicht. Zij MOET het doen: anders verbeurt zij haar bestaanrecht, zij is niet in de *eerste* plaats geroepen scholen te stichten. Zij heeft dit gedaan en wordt steeds met smaadheid behandeld, juist omdat zij dit doet. Zij geeft slechts voedsel aan de 'progressieve' pers om steenen haar naar het hoofd te slingeren. Sticht zij scholen, dan heet het: "breek haar macht" Sticht zij geen scholen, dan heet het andermaal: "Zij gebruikt haar macht niet!" Dit zal haar niet afschrikken. Is er één kerkelijk lichaam in Zuid Afrika dat zooveel voor opvoeding en onderwijs heeft gedaan als onze kerk? In al die discussien over Namaqualand werd er geen enkel woord gezegd over het Departement van Onderwijs, dat in de allereerste plaats belast is met deze zoo gewichtige zaak. Wat doet het Departement voor verachterde streken? Moet Ds. Rorich rondgaan om scholen te stichten? Moet de Ring van Tulbagh Namaqualand doorreizen om kinderen op middenpunten bijeen te brengen, kostinrichtingen daarstellen, onderwijzers beroepen, scholen aan den gang te zetten? Het Departement van Onderwijs durft niet zeggen: de macht om scholen te stichten ligt niet bij ons, maar bij het publiek Het Departement sticht soms scholen zonder het publiek te kennen of te raadplegen. Zoo deed het te Stellenbosch bij de opname van het Rijnsche Instituut. Waarom dan niet in Namaqualand in bepaalde middenpunten iets dergelijks doen. Naar ons bescheiden oordeel is de tijd daar voor de kerk en de vrienden van ons volk om de handen in een te slaan en de verwaarloosden te gemoet te komen. Liefst zonder tusschenkomst van de regeering! Eerst later als de scholen gesticht *zijn*, kan men de hulp der regeering inroepen. Vooreerst helpe men zichzelven. Zullen niet vrienden het voorbeeld volgen van de "Studenten Zending Vereeniging," die, zoodra zij vernam hoe groot de nood is in Namaqualand, den Ring van Tulbagh £50 per jaar aanbood voor die verwaarloosde streek.

POST SCRIPTUM OVER NAMAQUALAND. Het bovenstaande was reeds gezet, toen wij naar aanleiding van een gesprek met Advokaat Van Zyl het hier volgend schrijven van hem ontvingen. Wij bevelen de zaak ten zeerste ter overweging van onze lezers aan. Zal niet de Tulbaghsche Rings-Commissie eene Conferentie van broederen bijeen roepen gedurende de Paaschvacantie of later om deze kwestie te bespreken?

I. Een geschikte persoon moet gevonden worden om het werk te ondernemen. Dit is een gewichtig punt, want het werk kan een groot succes gemaakt worden, maar dat succes zal bijna uitsluitelijk van den ondernemer afhangen. Hij moet een man zijn van karakter, uitstekende opvoeding en organisatie talenten, die aangevuurd wordt door een patriottische liefde voor ons volk zoowel als door godsdienstigen ijver; hij moet onze menschen verstaan en gereed wezen om in alle nederigheid met hen op gelijken voet om te gaan. Als hij jong en vol energie is zal hij zooveel te beter beantwoorden.

II. Zulk een persoon moet, om te beginnen, het geheele distrikt doorreizen, en zich met de menschen en omstandigheden bekend stellen; hij moet trachten belangstelling in de zaak bij de menschen in Namaqualand zelve op te wekken. Men moet niet met het idee wegloopen dat de meeste menschen in Namaqualand arme blanken zijn: de meesten van hen zijn, betrekkelijk gesproken, tamelijk wel bemiddeld, en er zijn ook verscheidene boeren die heelmaal rijk zijn: als men derhalve op de rechte wijze te werk gaat zal de plaatselijke ondersteuning van geen geringen aard wezen, en de menschen zullen veel meer geestdrift voor de zaak hebben als zij zelven het ten deele ondersteunen. In de meeste gevallen hebben de menschen de middelen om een beter leven te voeren en hunne kinderen een betere opvoeding te geven, als hun maar net de gelegenheid gegeven wordt, en zijertoe gebracht worden om de wenschelijkheid ervan te zien.

III. Hij moet trachten op al de geschikte plaatsen scholen op te richten en moet de zaak met de menschen zelven bespreken, en al zou hij ook al de meesten van hen onverschillig aantreffen, zal hij altijd enkele personen vinden die hem met hart en ziel helpen zullen, vooral als hij goed verstaat hoe om het vertrouwen van de menschen te winnen. Op elke plaats waar hij een school wenscht op te richten, moet hij beloften van de ouders, daar en in de buurt, krijgen om hunne kinderen naar de school te zenden, en ook om een zekere mate van geldelijke ondersteuning aan de school te geven.

IV. Hij moet zich verantwoordelijk maken voor het verkrijgen van geschikte personen om aan het hoofd van die scholen te staan. Zij behoeven niet altijd bijzonder geleerd te zijn, maar het zal wenschelijk wezen dat zij geestelijk werk kunnen doen zoowel als school houden. Het is niet alleen de kinderen, maar ook de geheele omgeving die in een zekere mate moet opgevoed worden. Personen, zooals de heeren Eberson en Greyling, zullen voor zulken ondergeschikten arbeid uitmuntend zijn, alhoewel zij totaal ongeschikt zijn om het groote werk van opvoeding in Namaqualand aan de hand te nemen en te organiseeren. Ik denk dat het mogelijk—hoewel misschien niet makkelijk—zal zijn een aantal jongemannen te Worcester, Wellington, en zelts ook te Stellenbosch voor dit werk te krijgen.

V. Hij moet trachten die scholen zoo spoedig mogelijk op zulk een basis te zetten dat zij gekwalificeerd zullen zijn een gouvernements toelage te krijgen, en hij moet het als zijn werk beschouwen om die toelage voor hen te verkrijgen. De Superintendent van Onderwijs zal heel waarschijnlijk weinig, of geen sympathie met dit schema hebben, doch het

zal moeilijk zijn voor hem om ondersteuning te weigeren aan scholen die werkelijk bestaan en die de noodige kwalificatie bezitten. Als wij dus zoo ver kunnen komen om die scholen op de been te zetten zonder zijn hulp, dan zullen wij altijd later in staat zijn ondersteuning van hem af te persen, hoe tegen zijn zin en wil het ook al zijn moge.

VI. Er zal natuurlijk geld noodig wezen voor dit schema. De secretaris van "Ons Land" heeft mij beloofd om door middel van "Ons Land" een collecte lijst te openen zoodra iets bepaalds besloten is en er een persoon gevonden is om het werk te ondernemen. Ook zal er veel door privaat collecteeren gedaan kunnen worden, en te meer als onze Kerk de zaak ter hand neemt. Ik gevoel mij overtuigd ervan dat onze menschen niet onwillig zullen zijn voor dit doel geld te geven, vooral als de zaak op zulk een voet (wijze voor hen) gezet wordt, dat zij vertrouwen erin kunnen hebben. Daarom is het beter om niet met collecteeren te beginnen voordat het schema eerst uitgedacht is.

VII. Een commissie moet in leven geroepen worden om de zaak in handen te nemen. Al het geld dat gecollecteerd wordt moet aan die commissie overhandigd worden en door haar naar goeddunken gebruikt worden. Zij kan van tijd tot tijd verslag geven aan de Kerk van het werk door haar gedaan en van het geld door haar uitgegeven. Het zal ook haar plicht wezen om te zien dat er altijd genoegzaam geld in handen is om met het werk aan te gaan, en de persoon aan het hoofd van het werk moet altijd geld zien te krijgen door de behoeften van het Noord Westen voor de Kerk en het publiek te leggen.

VIII. Het werk in Namaqualand begonnen moet natuurlijk ten doel hebben zich te verspreiden over het geheele Noord Westen, als niet over het geheele land. De toekomst van ons Volk hangt meer af van opvoeding, en van de opbouwing en instandhouding van hun karakter, dan van eenig iets anders.

IX. De persoon die aan het hoofd van het werk gezet wordt moet natuurlijk trachten harmonieus saam te werken met de predikanten van het Noord Westen, maar moet tegelijkertijd onafhankelijk van hen zijn. En zijn doel moet niet zoo zeer zijn een of twee groote inrichtingen tot stand te brengen, als om vele kleine scholen overal rond onder de menschen te stichten die de kosten van hun onderhoud zelf zullen opbrengen.

X. De Commissie te bestaan, zeg, uit drie predikanten en twee andere personen.

CALVIJN EN DE MODERNE WERELD.

Ik neem de vrijheid leerlingen en Oudleerlingen te verwijzen naar een belangrijk boek dat dezer dagen in een Nederlandsche vertaling is is verschenen. Ik bedoel: Doumergue's groot werk over Calvijn, Het eerste deel draagt tot titel: CALVIJN'S JEUGD. Er is geen geschrift over dit onderwerp, dat hiermee gelijk staat. Prof. Doumergue is Hoogleeraar te Montauban en heeft het zich tot zaak gesteld, het leven van Calvijn te beschrijven. De moderne wereld kent den grooten Hervormer niet, verstaat hem niet, tracht hem te negeeren. Nog onlangs zei Dr. Everett Hale in Amerika: "Het Calvinisme is tot zijn eigene plaats gegaan. Er zijn weinigen nog die het eer bewijzen, doch Gods Vaderschap wordt overal gezocht en Gods kinderen ontwaken tot het besef hunner voorrechten en verplichtingen." In een enkelen volzin hier meer misverstand, meer gebrek aan inzicht in den aard van het Calvinisme, dan woorden. Henry's "leven" is verouderd. Dat van Doumergue zal de plaats ervan moeten innemen. Mogelijk brengt nog het lezen van Doumergue meer dan een er toe Calvijn's "Institutie" te lezen.

* * *

't Is opmerkelijk dat terwijl Duitschland meer dan een Luther-standbeeld heeft zelfs Noyon de geboortestad van Calvijn niets heeft om de gedachtenis aan den grooten Franschen Hervormer levendig te houden. Noyon heeft wel een standbeeld, maar van SARRAZIN, op het voetstuk waarvan te lezen staat: "Souscription publique," door vrijwillige bijdragen van het algemeen. En wie was Sarrazin? een schilder en beeldhouwer, die in 1592 te Noyon geboren werd en in 1660 in Parijs stierf. Erger nog. Zijn medeburgers hebben Calvijns huis met den grond gelijkgemaakt en de fanatieke geschiedschrijver van die dagen zegt: "Zeker iemand uit Artois liet het weder opbouwen. Maar evenals de vloek Gods op hen viel, die onder Juliaan den Afvallige den tempel te Jeruzalem lieten herbouwen, van welken de Zaligmaker geprofeteerd had, dat geen steen op den anderen zou blijven zoo viel hij op dien ellendige van Artois, die wilde eeren wat God verafschuwde; want een jaar nadat hij het huis had laten herbouwen, werd hij voor de poort opgehangen."

* * *

"Dit fanatisme"—zegt ons Prof. Doumergue, "is nog op den huidigen dag in Frankrijk te vinden. Toen men vernam, dat de raad van de stad *Noyon* aan de straat Fromentiere den naam van Calvijn wilde geven, nam *L'ami de l'ordre* (een dagblad) een artikel op, getiteld: CALVIJN NOOIT! Daarin wordt Calvijn voorgesteld als een zeer groot misdadiger, die oorzaak werd van burgeroorlogen over den godsdienst, door wien onderscheidene provinciën te vuur en te zwaard werden verwoest. Daarbij wordt betoogd, dat Calvijn niets duurzaams heeft tot stand gebracht. Er is geen Calvinist meer op aarde, maar er zijn wel Protestanten d.w.z. volgelingen van Luther, den aartsvijand van Calvijn. Calvijn is in één woord slechts een monnik die de kap heeft afgelegd. De eerste de beste werkman verdient meer, dat men zijn naam aan een straat geeft, dan Calvijn.—De redactie voegt bij dit artikel de opmerking: "Calvijn is een naam dien wij uit onze historie zouden willen uitwisschen. Hij heeft aan niemand een enkelen dienst bewezen; hij heeft overal onheil gesticht."

* * *

Zoo bitter is de haat tegen den hervormer, dat men zelfs zijn moeder niet met rust liet. *Le Vasseur* zegt ons, dat hij van drie der aanzienlijkste dames der stad, die het van hare moeders hadden vernomen, gehoord heeft, dat op het oogenblik dat Calvijn geboren werd, een zwerm groote vliegen, die uit den boezem zijner moeder voortkwam, de kamer vervulde. Hij noemt dit "een niet betwijfelbare voorspelling, dat Calvijn eenmaal een volslagen kwaadspreker en lasteraar zou worden, hetwelk werd voorgesteld door de vlieg, die overal indringt, haar vuil op alles brengt en zelfs het kristal van de blinkendste spiegels niet ontziet. Van daar komt zij in de tempels, om zich op de altaren en op hetgeen het heiligst is, te werpen." Waaruit Le Vasseur besluit: Oordeel, waarde lezer, of Calvijn iets heeft gespaard, of hij, vuile vlieg die hij was, scharlaken of purper, myter of kroon, de waardigheid der Kerk of iets anders heeft ontzien."

* * *

't Is opmerkelijk hoe spoorloos alles verdwenen is, wat ons aan den *mensch* Calvijn moet binden. Te Eisenach kan men het huis zien waar Luther geboren

werd, de Kerk waar hij gedoopt is, de doopvont waarvan men zich daarbij bediende, en vervolgens het huis waar hij stierf. Te Wittenberg zijn de kamers, die hij bewoonde, nog bijna onveranderd, evenals op den Wartburg en te Coburg: zijn stoffelijk overschot wordt te Wittenberg in een zorgvuldig onderhouden graftombe bewaard. Geen enkel monument duidt Calvijn's graf aan. Te Noyon weet men heden niet meer waar hij gewoond heeft. Prof. Ter Haar schreef in zijn *geschiedenis* der *Kerkhervorming*: "Toen ik in den zomer des jaars 1847 het kerkhof te Genêve bezocht, deed ik vruchteloos onderzoek waar de beroemde kerkhervormer mocht begraven zijn. De doodgraver wist mij alleen bij gissing een plek aan te wijzen, thans tot eene begraafplaats voor jonge kinderen afgezonderd, maar zijn vermoeden rustte op den zeer wankelen grond, dat men daar op een klein houten plaatje de letters J.C. had ingesneden gevonden." Voorwaar op Calvijn is het woord van toepassing:—

GOD BURIES HIS WORKMAN
BUT CONTINUES HIS WORK.

———o———

Gered door 't woord van een Kind.

HET verhaal dat mij uit de pen zal vloeiën is zeer eenvoudig, maar daarom niet minder waar. 't Is best mogelijk dat de een of ander lezer of lezeres zal aanmerken, dat het beter op zijne plaats zijn zoude als een "Kerstfeest verhaal." Dit zoude ik als niet geheel ongegrond moeten billijken, maar toch zij het mij vergund te meenen dat mijn schets, als een Levensbeeld uit de schatkamer der herinnering gegrepen, ook in dezen tijd des jaars niet geheel ongepast kan zijn.

't Verhaal is door mij opgevangen van de lippen—sedert verstorven—van hem die daarin de hoofdrol heeft gespeeld. Wij waren boezemvrienden, ofschoon overigens een zeer ongelijk paar. Hem sierde reeds de kroon der grijsheid, terwijl ik nauwelijks de kinderschoenen ontwassen was; en toch waren wij in den omgang op hetzelfde platform gekomen; de jongeling was tot den grijsaard opgeklommen, terwijl deze tot den jongeling was afgedaald.

Wat ons bijeengebracht had, en het hoofdpunt van samenknooping tusschen ons deed ontstaan, was onze liefde tot de letterkunde. Hij was onderwijzer, en had wellicht ook daardoor, mag ik zeggen instinctmatig aandrang, om de schatten van zijn rijk verleden, bloot te leggen voor den knaap, die nog stond aan het begin van zijn baan. Menige les vol diepe wijsheid, vol ware levens-philosophie, heb ik dan ook van hem vernomen.

't Heugt mij noch als de dag van gisteren. Ofschoon nog jong, ondervond ik reeds den last des levens en had reeds mijn kruis te dragen. En wie onzer draagt niet vroeg of laat, en sommigen niet zelfs gedurende de gansche levensreize, een kruis op Aarde? Ik bedoel niet het kruis op de borst gehecht:—ijdel eereteeken voor vaak ijdeler eer,—maar het kruis van lijden en onspoed, zwoegen en streven, dat niet op de borst glinstert, maar op de schouders, en dikwerf op het hart drukt. Welnu, ik droeg dan mijn kruis en vond die zwaar. In jeugdigen overmoed kwam ik tot het besluit, het kruis mij van de schouders te werpen. Mijn oude vriend, voor wien mijne omstandigheden en innigste gedachten geene geheimen bleven, deelde ik mijn voornemen mede. Ik zie nog de goedige half medelijdende glimlach die hem om de lippen vloog, toen hij na mij te hebben uitgehoord, zeide:—"Gij meent daarmede verstandig te handelen, maar gij zoudt een groote dwaasheid begaan. Als het u gelukt uw kruis van de schouders te werpen, zult gij verplicht zijn het zelf weer van den grond op te rapen en op de schouders te brengen, en gij weet, even goed als ik, dat het kracht vereischt en moeite kost, een last van den grond te nemen en op den rug te verplaatsen. Tracht de voorzienigheid niet vooruit te loopen maar blijf met geduld en blijmoedig 't kruis dragen dat u is opgelegd."

Bij gelegenheid eener begrafenis, waar hij als koster ageerde, hoorde ik hem de lijkrede houden. De oudste zoon eener weduwe was gestorven, en zou aan den schoot der aarde worden toevertrouwd. Hij was een deugdzame, veel beloovend jongeling geweest, terwijl daarentegen het gedrag zijner moeder van veel wuftheid getuigde. Thans was zij zielsbedroefd—en geen wonder. In den loop zijner rede sprak mijn vriend ongeveer als volgt: "Wanneer het schaap onwillig is de kraal binnen te gaan en telkens voor het hek omspringt, neemt de herder dikwijls het lam en zet die in de kraal, om daardoor het schaap door moederliefde binnen te lokken. Doet niet soms de Hemelsche Herder ook alzoo? Met het kind in Zijne liefde armen gaat Hij door de Hemelpoort, om de moeder haar kind in de eeuwige gelukzaligheid te doen volgen." Onder de omstandigheden klonk deze vergelijking eenigzins scherp, maar dit werd weldra getemperd, toen hij gevoelvol besloot met de schoone dichtregelen van Beuninck Jansonius:—

"Droeve moeder! Droog uw tranen
Als gij op uw doode ziet.
Moogt g' uw kind verloren wanen.
Droeve moeder! 't Is zoo niet.
Eenmaal zullen wij herleven.
In een beter Vaderland.
Daar wordt u uw dierbaar pand
Dan voor eeuwig wêêrgegeven.
Daar ziet gij uw lievling weer.
Droeve moeder! Ween niet meer."

Doch ik verdiep mij in de inleiding, en vergeet mijn verhaal. Ter zake dus. 't Was Kerstavond. Wij zaten buiten te genieten van het koele avondluchtje dat door ons te meer gewaardeerd werd, omdat de afgeloopen dag snik heet was geweest, zoodat men de kraaien had zien gapen. Mijn vriend was blijmoedig maar toch ernstig, ik zou bijna zeggen,—weemoedig blijde—gestemd. "Op dezen avond vierde ik," zeide hij, "den jaardag van een keerpunt in mijn leven. 't Is voor mij niet alleen de herdenkingsdag van de geboorte van het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegdraagt, maar ook die mijner wedergeboorte, door Gods genade teweeggebracht door het woord van een kind. Hebt gij lust dat ik u dit voorval verhale?"

"'t Zal mij aangenaam, ja, zelfs een groot genoegen wezen het te hooren," antwoordde ik, getroffen door den bewogen toon waarop mij de vraag werd gedaan.

"Welnu," hervatte hij, "gij moet dan weten dat ik, toen ik jong was, donkere dagen heb doorleefd. Dagen waaraan ik niet zonder huivering terugdenk. Sedert is alles helder geworden. Ik was het eenig

overgebleven kind mijner ouders. Een broertje en twee zusjes waren reeds vroeg huiswaarts gekeerd, naar de eeuwige woningen, en mijn vader en moeder waren des te meer aan mij gehecht, en droegen mij bijna letterlijk op de handen. Niet dat zij mij bedierven. Dat deden zij niet, en ik was van inborst goedig en gehoorzaam, hoewel, helaas, zooals met ons allen, onder die oppervlakte van goedheid, de kiemen van het kwade verscholen lagen, gereed te eeniger tijde opwaarts te schieten en wrange vruchten voort te brengen."

"Mijne ouders waren niet rijk. Zij behoorden tot den fatsoenlijken werkenden stand. Mijn vader was timmerman. 't Oude spreekwoord zegt: "Zuinigheid gepaard met vlijt bouwt huizen als kasteelen." Wel, dit werd in het geval van mijn vader, juist niet volkomen bewaarheid, maar toch had hij genoeg vergaderd om een eigen huisje te koopen en te betalen dat hoewel geen kasteel, toch groot en netjes genoeg was voor ons en onze behoeften. Ook had hij eenig geld overgespaard, want mijn vader werkte ijverig en goed, waardoor het hem aan werk nooit ontbrak, en mijne moeder was dé netheid en spaarzaamheid zelf. Hoofdzaak van hun streven was, van mij een knap, goed, geleerd man te maken. Ik moest een schitterend licht in de geleerde wereld worden; dat meende mijn vader, en zoodra de leeftijd het mêêbracht, ging ik naar school. Mijn moeder had hetzelfde doel met mij; maar innige oprechte Christinne als zij was, gingen hare verwachtingen en begeerten veel verder. Ik kan op haar toepassen de woorden door van der Pot gebezigd van de moeder van Julianus, den afvallige:—

"Hoe vurig bad haar ziele, Heer!
'k Vraag voor mijn kind geen goud of eer.
Dit eene bid ik: Geef dat hij
Uw kind, O Vader! zij.

"Ik had mijn vijftiende jaar bereikt, toen de dood mij mijn goeden vader ontrukte. Moeder, die nooit sterk van gestel was geweest, kon de schok van dit verlies niet te boven komen, en voor ik èèn jaar ouder was, steeg ook zij naar betere sfeer, en liet mij ouderloos achter. Bij haar sterfbed geknield, ving ik de laatste woorden van hare veege lippen op: "Mijn kind! Ik verlaat u en betrouw u aan God, den Vader der weezen. Blijf met Hem. Altijd met Hem."

"Ouderloos! Wat dat eene woord niet voor een kind, vooral het jonge kind omvat. Het huis, ons huis, wordt dan met een zoo ledig, en het hart, ons hart, zoo tot berstens toe vol. Ik was dan ouderloos; alleen op de wereld. Neen! Dat was ik toch niet. Immer zijn wij nimmer alleen. Er valt toch geen haar van ons hoofd zonder den wil onzes Hemelschen Vaders, en kunnen wij ons dan ooit, in de volle beteekenis der woorden—geheel ouderloos en alleen noemen?"

"Mijn voogd, die van rechts wege in de plaats van mijn vader trad, was een man van zaken, in persoon. Zoo rechtop als een kaars, in zijne handelingen zoo rechtlijnig, als waren zij met een liniaal op het groote kladpapier getrokken, dat door ons de beschaafde wereld wordt genoemd, en vooraf wiskunstig berekend. Ongelukkig echter, vooral voor mij, haperde het hem aan medegevoel. Sympathetisch was hij niet uitgevallen. 't Ontbrak hem aan sentiment, het quinine dat dikwerf de koorts van het hedendaagsche levensbestaan geneest, mits altijd niet in te groote doses aangewend. Hij meende niet, zooals vroeger mijne ouders, dat ik op het gebied der geleerdheid een schitterend licht zoude worden, en toen ik mijn zeventiende jaar bereikt had, nam hij mij uit de school, en werd in de Bank eene plaats als jongste klerk voor mij gevonden. Ik wilde gaarne voortstudeeren, maar mijn voogd gaf zijn veto, en daarmede was het uit."

"Alhoewel eerst met tegenzin ondernomen, kreeg ik toch allengs lust in mijn werk, en was nauwgezet in de vervulling mijner plichten. Het bestuur der Bank was met mij ingenomen, en eer één jaar verstreken was, werd ik verplaatst naar het hoofdkantoor in de hoofdstad. Helaas! dit baarde mij ongeluk. Gewoon aan een stil eenvoudig leven; nog rein van ziel en vervuld met diepe godsdienstzin, gevoelde ik mij in 't eerst in de hoofdstad misplaatst. In het kosthuis waar ik mijn intrek nam logeerden zoowat een twintigtal mannen en jongelingen; allen mannen van de wereld, in uiterlijk en kleeding, O! zoo net en rein, maar van innerlijk gehalte, de meesten zeer verdorven. Ik ging met hen zoo weinig mogelijk om. Velen hunner gewoonten waren mij walgelijk, en hunne gesprekken klonken dikwijls als lastering in mijne ooren. Ik werd het voorwerp hunner spotternij, op alle mogelijke wijze door hen gekweld, en met den naam van Farizeêr of Monnik bestempeld. Tegen de bespotting bleef ik niet lang bestand. Mijn beter ik werd daardoor overweldigd. Mijne hartstochten opgewekt, de reinheid van mijn inborst verwoest. Ik ben gevallen, en mijn val was groot."

"Ik was meerderjarig geworden en door mijn Voogd in bezit gesteld van mijn ouderlijk erfdeel, dat eene vrij belangrijke som bedroeg. Dit verhaastte mijn ondergang. De genietingen en uitspattingen van een losbandig leven, door mij eerst verafschuwd, vonden mij geen vreemdeling meer: mijn gevoel was uitgedoofd en ik een lichtmis geworden. Nu had ik geld, veel geld, en zou nu eerst recht van het leven genieten, en om dat des te beter te kunnen doen, gaf ik mijne betrekking aan de Bank op."

Maar, waartoe al de studiën van mijn zedelijk verval doorloopen? dat zoude te langwijlig zijn."

"Eenige jaren waren vervlogen. Ik was een zwerveling geworden, en werkte op eene boerenplaats aan het openmaken van eene fontein. De Kerstdag naderde. Ik vroeg mijn baas eenige dagen vrij af, en mijn zuur verdiende geld, dat ik in het dorp wilde gaan verbrassen en uitdrinken, want dit was thans mijn grootste genot. Ik begaf mij naar het dorp, ging van de eene kantien naar de andere en had alzoo, mijns inziens, een heerlijk leventje, 's Daags voor Kerstdag had ik zooveel gedronken dat ik bijna niet ter been kon blijven. 't Was in den namiddag. Ik was het dorp uitgesukkeld, en bevond mij dichtbij het Kerkhof.—Door het lommer van het geboomte uitgelokt, ging ik naar binnen.—Ik kon bezwaarlijk loopen, en wierp mij neder op eene bank onder een boom. Met een hoorde ik een fijn stemmetje uitroepen: "Kijk, Maria; die arme man is ziek!" Ik wendde mijn hoofd om en bemerkte, niet ver van mij af eene kindermeid met twee kindertjes. Het oudste, een meisje van zoowat acht jaar, had de woorden uitgeroepen die ik gehoord had. Zij had een waar Cherubijnen kopje: heldere blauwe kijkers, die medelijdend op mij gevestigd waren; gouden lokjes waar het avondwindje meê speelde, want het hoedje had zij op den rug hangen. Beneveld als mijn brein was, toch was ik aangenaam verrast: maar dit gevoel verdween, toen ik de meid

hoorde zeggen:—"Stil, Clara! Zie je niet dat die kerel dronken is? Laat ons liever dadelijk naar huis gaan." De daad bij het woord voegende, nam zij de kindertjes bij de hand, en kwam in het pad bij mij voorbij.—Nog eenmaal keek het meisje naar mij om.—Weemoedig bestraffend was de blik die zij mij toewierp, en ik hoorde haar lispelen: Arme man! wat zal zijne moeder daar verdriet van hebben."

'tWas als voelde ik een slag in de borst:—"Wat zal zijne moeder daar verdriet van hebben." Ik werd gramstorig op mijzelf, omdat ik mij bewogen gevoelde. Ach, wat! moeder is al lang dood, en kan geen verdriet meer hebben, wat stoor ik mij ook aan de beuzelpraat van een kind. Kom, ik heb dorst. Ik zal maar weer wat gaan gebruiken. Zoo sprak ik bij mijzelven. Ik stond op en sukkelde weer terug naar de naaste kantien, waar ik een halve bottel brandewijn kocht, want ik had geen geld meer om voor een heelen te betalen. Met mijn drank op zak ging ik weer buiten. Wat ik ook deed, het beeld van het onschuldig kind zweefde mij steeds voor oogen en haar lief stemmetje herhaalde immer dezelfde woorden in mijn oor. Als in een droom ging ik voort en lag weldra weer op dezelfde bank op het Kerkhof. In korten tijd had ik mijn brandewijn gedronken. 't Begon te schemeren. Ik wilde opstaan maar was machteloos, en viel weldra van verdooving in slaap.

Mijn slaap werd gestoord, met een schok werd ik wakker. 't Was alsof iemand, niet op den lieven toon van het kind, maar met donderende stem mij in het oor heeft geroepen; "Wat zal zijn moeder daar verdriet van hebben." Ik voelde als brak mij iets in het hart. 't Was nacht om mij heen, en donker in mijn binnenste.—Klokgelui vervulde de lucht.—Ik wreef mij de oogen: Zou er ergens brand zijn? dacht ik; Maar daar verstomde het klokgelui, om spoedig gevolgd te worden door plechtige orgel toonen, en een statig krachtig gezang. Ja! nu wist ik wat het beteekende, het was Kerstnacht. De Gemeente was verzameld in Gods huis om den Almachtige voor Zijn Grootste Geschenk aan het menschdom te verheerlijken. En waar was ik. Hier lag ik in duisternis op Gods Dooden akker. Dood in de zonde, ik, naar Gods evenbeeld geschapen, had dat beeld bezoedeld en verminkt. "Wat zal zijne moeder daar verdriet van hebben," klonk het andermaal, maar deze keer als het zachte suizen van het windje, in mijn zielsoor. Een tranenvloed sprong mij uit de oogen. Ik wierp mij voor de bank op de knieën en uit mijn benauwde borst steeg de bede omhoog: "Heer wees mij arme zondaar genadig?"

Lang bleef ik geknield. Innig besefte ik dat God mij uit de duisternis terug gevoerd had tot zijn Wonderbaar Licht, dat het teeder kind, het werktuig, de goede Engel, was geweest, die Hij daartoe gebruikt had. Met één hamerslag had Hij de boeien verbroken, waarin de zonde mij geketend hield, en die harde slag was toegebracht door dat zachte stemmetje van een kind. Nog was de Gemeente in het Godsgebouw bijeen. Onwillekeurig rees de gedachte bij mij op: "Ik zal opstaan en tot mijn Vader gaan," en ik begaf mij naar de Kerk. Tusschen de feestvierende menigte kon ik mij niet begeven: daartoe gevoelde ik was ik te haveloos, te ontdaan, te onwaardig. In het voorportaal bij de deur bleef ik staan, geroerd tot in de diepste schuilhoeken van mijn gemoed. De dienst was bijna afgeloopen, en alsof het voor mij in het bijzonder bedoeld was, besloot de grijze leeraar zijne rede met de woorden:

"Keer weer! Keer weer!
Verloren zoon naar huis
En leg uw last van zonden neer.
Bij Jezus Christus' Kruis.
Keer weer! Keer weer!
Verloren zoon naar huis."

En ik keerde huiswaarts. Het bewustzijn van mijne waarde en plichten als mensch en als Christen was mij hergeven en ik heb sedert, in ootmoed des harten, getracht te doen den wil mijns Vaders die in de Hemelen is.

* * *

Vraagt gij, wellicht, goedgunstige lezer of lezeres. wie mijn oude vriend was, of wie ik ben? Ik antwoord u "Och dat is immer bijzaak, en toch van minder belang, en 't moet nu maar mijn geheim blijven." Mijn innige wensch is, dat als er nog zonen en zelfs ook dochters zijn in ons land die den weg ten verderve bewandelen, zooals mijn oude vriend eenmaal deed, zwervelingen zooals hij, en zij die deze bladzijde in handen krijgen, dat dan de gedachte bij hen moge opkomen:—"Wat zal mijne moeder daar verdriet van hebben," en dat deze gedachte hen ten spoorslag zal strekken, om op te staan en tot den Hemelschen Vader te gaan.

"O! sterveling, gevoel uw waarde." Naar Gods evenbeeld zijt gij geschapen. Bezoedel en vermink dat evenbeeld niet. Uwe roeping is verheven en edel! Uw God, uw volk, uw land, hebben in deze dagen, uwe toewijding en krachten noodig.

CINCINNATUS.

Stellenbosch.
27 Februari, 1904.

Merkwaardige Boeken.

I.

GIPSY SMITH: HIS LIFE AND WORK BY HIMSELF.

Dit boek, dat mij dezer dagen zeer boeide, is een van de merkwaardigste mij in de handen gekomen. Merkwaardig, omdat de schrijver uit zeer lagen stand—dien der rondtrekkende "Gipsies"—door Gods genade tot het werk des Heeren werd afgezonderd, en honderden, ja, duizenden tot zegen is geweest. Toen God hem riep kon hij noch lezen noch schrijven. Met groote moeite, zonder hulp van anderen, kwam hij er toe zijn Bijbel met gemak te lezen. Trouwens dat boek was zijn eenig boek. "Toen ik tot bekeering kwam kon ik slechts spellen en woorden van éene lettergreep verstaan. Ik haalde soms mijn Bijbel van den rak en begon te lezen, helaas! soms onderst boven, in mijns vaders tent of in een hoek van het veld, ver van iemand. Menigmaal heb ik over dien Bijbel geweend en gebeden. Ik wenschte dat mijn hart er vol van was. Ik geloof dat met mijn bekeering ook de ontwaking van mijn verstand kwam. Alles had voor mij nieuwe beteekenis. Mijn eerste boeken waren de Bijbel, een Engelsch woordenboek, en Professor Eadie's "Biblical Dictionary." Deze drie deelen—machtig waren ze mij—droeg ik altijd onder mijn arm. Mijn

broeders en zusters spotten met mij. Ik gaf er niet om. "Ik ga ze nog lezen" zei ik "en ook preeken." Ik liet geen oogenblik voorbijgaan voor eigen oefening: ik had altijd vragen te doen. Zag ik iets dat ik niet verstond, dan vroeg ik naar de beteekenis er van. Hoorde ik een nieuw woord, dan vloog ik naar mijn woordenboek. Ik had dat altijd bij mij. Toen begon ik ook te preeken. Wandelde ik langs den weg met mijn mand op mijn arm dan preekte ik. Ik kende een groot aantal Bijbelteksten van buiten en ook gezangen. Die vlocht ik door elkaar. Mijn vader zag dat dit niet een bloote jongens-eerzucht was en moedigde mij aan. Iemand wilde mij naar Spurgeon's College zenden, doch daar kwam niets van."

* *
*

De knaap die aldus begon kon later duizenden en tien duizenden toespreken, die aan zijn lippen hingen. Zelfs de meest geoefende denkers, theologen van naam, zelfs de meest kritiek-minnende studenten en dagblad-schrijvers, moesten verklaren: "hier is de vinger Gods." Aartsbisschoppen en bisschoppen, aanzienlijken en geleerden, hooggeplaatste ambtenaren en overheidspersonen erkenden zijn werk als iets buitengewoons. Groote kerkvergaderingen—in Engeland, Schotland, Amerika—heeft hij toegesproken, en allen getuigen van de kracht die van hem uitging. Mannen van verschillende theologische overtuiging, van verschillende richting, tot verschillende kerkgenootschappen behoorende, hebben verklaard, dat er iets buitengewoons is in Gipsy Smith en geheel zijn optreden. Zelden hebben wij zulk een eenparig getuigenis aangaande eenigen Evangelist gezien. Als uit éénen mond spreken zij allen omtrent dezen merkwaardigen man.

* *
*

Nog opmerkelijker is het feit, dat de Heer eerst den vader en later den zoon tot zich trok, en dat beide vader en zoon trouwe evangelisten werden. De zoon verhaalt ons hoe de vader doorbrak en tot licht kwam. Lang had hij gezocht, en niet gevonden. "Mijn vader zei: 'ik wilde Christus vinden zoo Hij te vinden is. Ik kan van niets anders denken dan van Hem.' Toen bad hij, dat God hem mocht aanwijzen, hoe en waar hij den weg naar den hemel kon leeren kennen, en zijn gebed werd beantwoord. Op een goeden morgen ging hij weer uit zoekende naar den weg des heils. Hij ontmoette een man bezig met het herstellen van den weg en begon met hem te spreken. Allengs werd 't gesprek ernstiger. De man was een christen en zeer vriendelijk. Op vele vragen kwam dit antwoord: "Ik weet wat gij wilt: gij wilt *bekeerd* worden." "Bekeerd—daar weet ik niets van"—zei mijn vader. "Ik wil Christus hebben, en ik *moet* Hem hebben." "Wel," zei de man, "ik zal u van avond komen afhalen om te gaan naar een "Mission Hall" dienst die in de beurt gehouden wordt." Zij gingen. Voor dat de vader heenging riep hij zijn moederlooze kinderen tot zich en zei: "Kinderen, ik kom van avond niet thuis, voordat ik Bekeerd ben." Ik riep hem toe: "Vader wie is hij dan?" zoo weinig wist ik van Bekeering. Ik dacht dat mijn vader geheel van streek was, en volgde hem." De vader vond wat hij zocht te samen met zijn broeder. En die twee en een derde broeder gaven zich over aan evangelisatie werk.

* *
*

Die drie waren totaal ongeletterd. Doch met groote inspanning brachten zij het zoover dat zij te samen het N. Testament konden lezen. "Mijn oom Woodlock, die altijd de eerste sprak, had zichzelven leeren lezen, en van de drie was de kundigste theoloog—als ik dien term mag gebruiken. Hij was zeer sterk op het stuk van 's menschen algeheele bedorvenheid, en van verlossing door het bloed. . . . Mijn oom Bartholomew kon tot den dag zijns doods niet lezen, doch zijne vrouw spelde hem de woorden uit het N. Testament voor, en op deze wijze leerde hij tekst na tekst voor zijn toespraken. Deze teksten herhaalde hij, sprak een enkel woord over elk, en eindigde met een anekdote . . . . Doch het krachtigste getuigenis voor deze evangelisten was de ontwijfelbare en treffende verandering in hun leven teweeggebracht. Hun eerlijkheid en hun beminnelijkheid waren te duidelijk. 't Was zoo klaar als de dag dat God Zijn hand op ze gelegd had en hunne harten had vernieuwd."

* *
*

Pas was de vader bekeerd of hij riep zijn kinderen tot zich—de moeder was reeds dood. "Ik zag al dadelijk dat die oude, woeste trekken uit zijn gelaat waren verdwenen. Zijn aangezicht was verlicht door iets van het licht dat over de eeuwige heuvelen opgaat. Toen ik in de vergadering mijn vader hoorde zeggen: 'nu ben ik bekeerd,' mompelde ik bij mijzelven: "Vader is bekeerd: ik moet naar huis." Ik had geen 't minste besef van wat die daad beteekende. Ik zei tot mijzelven: "Wat voor wonderbare woorden zijn deze—'ik geloof het, ik geloof het, Jezus stierf voor mij.' Mijn vader zat op den wagen zoo teeder als een kind. Hij riep zijn moederlooze kinderen tot zich, een voor een, beginnende met 't jongste. "Wees niet bang voor mij. God heeft uw vader een nieuw schepsel, een nieuwen mensch gemaakt." Hij omarmde ons allen, en voor dat wij het konden verklaren was hij op zijn knieën biddende. Nooit zullen wij kinderen dat eerste gebed vergeten. Nog voel ik de heiligende kracht ervan in mijn hart: in storm en in zonneschijn, in leven en dood hoop ik den zegen van dat eerste gebed te genieten."

* *
*

Toen de jongeling den Heiland vond begon hij dadelijk de blijde tijding aan anderen te verkondigen. Zijn eerste preek was kort en zakelijk: "Ik ben slechts een "Gipsy" knaap. Ik weet weinig van de vele dingen die u bekend zijn. Doch ik ken Jezus. Ik weet dat Hij mij heeft gered. Ik kan niet lezen zooals gij het kunt. Ik woon niet in een huis zooals gij het doet; ik woon in eene tent. Doch ik heb een groot huis daar boven, en ik zal eens daarheen gaan om daar te leven. Mijne innige begeerte is voor Christus te leven en mijne geheel leven aan Zijn dienst te wijden."

* *
*

In het begin van zijn loopbaan werd de knaap door den Heer Booth opgenomen, die toen nog niet zijn "Christian Mission" had veranderd in het "Heilsleger." Later kwam er scheiding. Smith begon buiten het "leger" om te evangeliseeren. Allengs werd hij bekend: predikanten noodigden hem uit om te komen spreken en arbeiden in hun gemeenten. Waar hij ging

was hij tot zegen. Dr. Maclaren van Manchester, een der beroemdste predikers uit de 19de eeuw, spreekt van hem als een "karakter van zeldzame minzaamheid, eenvoudigheid en godzaligheid." Hij gaat voort en zegt: "Wat hij niet heeft is van evenveel belang als wat hij wel heeft. Hij is geen redenaar, geen geleerde, geen theoloog, geen genie. Doch afgezien van de gebreken in zijn voorbereiding weet hij harten te treffen en menschen uit de duisternis tot het licht te brengen op eene wijze velen onzer niet gegeven." De "National Free Church Council" heeft hem als evangelist opgenomen en erkend. De einden der aarde heeft hij bezocht. Dr. Berry liet hem in zijn eigen kerk een "missie" ondernemen en liet zich door niets aftrekken, zoolang de evangelist onder zijn gemeenteleden arbeidde. De Heer Jowett en Dr. Alexander Whyte, wijlen Prof. Bruce (die van "aftermeetings" een afkeer had, en ze 'tom foolery' noemde), hadden slechts één getuigenis aangaande hem. Dr. Parker opende de "City Temple" voor hem en liet hem daar "speciale diensten" houden. Op speciaal verzoek sprak hij de studenten van "Harvard"—de meest beroemde Hoogeschool in Amerika, toe, en dat wel op een zeer ongelegen uur. Men luisterde met gespannen aandacht. 't Was voorwaar, geen gemakkelijke taak, en toch wist de "Gipsy" het hart te treffen en het denkend verstand te dringen tot belangstelling. Hij zal binnen kort Zuid Afrika bezoeken. Wij vertrouwen, dat ook hier zijn invloed tot zegen zal zijn, daar ons land het evangelie ten zeerste behoeft. Slechts het Evangelie kan de wonden van Zuid Afrika heelen.

Uit den Brief aan de Efeziers.

III.

Ef. 1: 5. (Ik voeg het slot van 't vorige vers bij dit vers). *Die in liefde ons te voren verordineerd heeft tot aanneming tot kinderen, door Jezus Christus, tot Zichzelven, naar het welbehagen van Zijnen wil.*

Gij hebt geen mindere bestemming, dan Gods kind te zijn. Onder alle schepselen kan er geen inniger betrekking zijn, dan die tusschen het kind en zijne ouders. Uit deze innige betrekking zijn de allerteederste namen Vader en Kind geboren—namen die ons doen denken aan de eeuwige betrekking tusschen den hemelschen Vader en Zijn Kind Jezus Christus. Elke betrekking van dezen aard die wij bij de schepselen, bij dier of mensch, aantreffen, is het tegenbeeld en de spiegel van de betrekking tusschen den eeuwigen Vader en den eeuwigen Zoon. Was deze eeuwige betrekking er niet, dan zou geen dergelijke betrekking in der tijd zijn ontstaan, en zouden de namen "vader" en "kind" onder ons nooit zijn geboren. In den naam "vader" wordt voor 't kleinste en zwakste kind een heiligdom ontsloten, waarvan de knecht, hoe bekwaam en talentvol ook, ten eenemale is uitgesloten. Al zou de knecht met het woord "vader" zijn heer mogen toespreken, dan nog zou het hem onmogelijk zijn door dit woord te voelen en uit te drukken, wat het rechtgeaarde kind er door al meer gevoelt en uitdrukt. De innige betrekking tusschen den hemelschen Vader en Zijn Zoon, heiligt de innige betrekking tusschen den aardschen vader en zijn kind.

* * *

Omdat gij bestemd zijt Gods kind te wezen, *zijt gij tot de hoogste gelukzaligheid bestemd.* De knecht kan als knecht zeer gelukkig zijn in den dienst van zijn heer, zoo gelukkig dat hij zich geen hooger geluk denken kan. Maar als *soort* blijft zijn geluk ver, ik zou willen zeggen oneindig ver, beneden het geluk van 't kind. Zijn geluk kan zich nooit ontwikkelen tot het geluk van 't kind, al werd hij ook een volmaakte knecht. Door Gods onveranderlijke beschikking blijft het geluk van den knecht, hoe volkomen ook op zichzelf, van een anderen en minderen aard dan 't geluk van 't kind. Ook hier geldt de waarheid, dat God geen God van verwarring maar van orde is. Zie hoe 't kleine kind met uitgebreide armen den vader te gemoet snelt, en door hem wordt omhelsd en gekust. Het smaakt in dit oogenblik een geluk, waarbij 't geluk van den knecht nimmer halen kan. 't Is u het tegenbeeld van wat in u omgaat, als Gods Geest uit de diepte van uw hart het "abba, Vader!" doet opwellen. 't Was u meermalen genoeg naar den hemelschen klank van dezen naam te luisteren, u er in te verliezen, en stille te zijn. Dit gebeurde vooral als in uwe droefenis uw schreiend hart mocht uitrusten aan den boezem van uwen hemelschen Vader. Is het ook niet alzoo in 't aardsche huisgezin, waar juist het *lijdend* kind het meest van de liefde der teederminnende moeder geniet?

* * *

Met dit hooge geluk gaat *de hooge eere gepaard*, waartoe gij als Gods kind zijt bestemd. Niet de dienaar, hoe bekwaam hij ook zij, maar de zoon is des Vaders erfgenaam, en wel de erfgenaam van alles. Is hij eens konings zoon, dan erft hij zijns vaders troon en kroon en rijk. Denk aan 't woord, dat de vader in de gelijkenis tot zijn zoon sprak: "kind gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is uwe." Zegt de schrift niet dat wij Gods erfgenamen zijn, omdat wij Gods kinderen zijn, en wel erfgenamen Zijner koninklijke heerschappij? Ja Gods kinderen zullen als Gods onderkoningen voor eeuwig worden gekroond.

En wat zal, onder anderen, tot deze koninklijke heerschappij behooren? Dat de gadsche shepping aan u zijne geheimen ontsluiten zal. Zij zal voor uwen blik gansch doorzichtig zijn. Gij zult er in Gods hooge en diepe gedachten lezen. Zij zal u dienen. Zij zal medewerken om uw geluk oneindig te verhoogen. Gelijk God, omdat Hij het werk Zijner handen kent, in de aanschouwing er van een goddelijke vreugde geniet, alzoo zult gij, door aan die kennis deel te hebben, ook in die vreugde deelen. Die vreugde zal ten toppunt klimmen, naarmate de geheimen der verlossing aan uw bewonderenden blik worden ontsluierd. Als gij onder den indruk komt van uwe bestemming als kind van God, dan kunt gij iets beseffen van wat er in den apostel is omgegaan, toen hij aldus aan zijn gemoed lucht gaf: "Ziet, hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, dat wij kinderen Gods genaamd zouden worden. Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet kent. Geliefden! nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen; maar wij weten dat als Hij zal geopenbaard zijn wij Hem zullen gelijk wezen; want wij zullen Hem zien, gelijk Hij is."

't Is *door Jezus Christus* dat God u tot de betrekking van kind bestemd heeft. Ik heb vroeger gezegd, dat de kinderlijke betrekking die er tusschen Jezus Christus en den hemelschen Vader van eeuwigheid bestond, het oorspronkelijke is waarvan uwe betrekking tot God het afbeeldsel is. De Vader ziet in elken mensch, dien Hij tot kind heeft aangenomen, een beeld van Zijn Eengeboren Zoon. Hij kan u niet aanzien, zonder door u aan Zijn eigen Zoon te worden herinnerd, en de liefde die van Hem tot Zijn eigen Zoon uitgaat, ook tot u te laten uitvloeien. Zijn vaderlijke liefde jegens Zijn eigen Zoon weerspiegelt zich in Zijne liefde tot u.

De gedachte, dat de Vader van Jezus Christus ook uw Vader is, dat gij als Jezus Christus God "Vader" moogt noemen, en moogt zeggen: "Ik ben Gods kind en erfgenaam"—deze gedachte moet u, kind van God, ten hemel heffen, waar Jezus aan Gods rechterhand is gezeten, en moet u met bewondering en aanbidding jegens God vervullen. Maar, wat oneindig meer is, gij zijt niet alleen *als*, maar ook *door* Jezus Christus tot Gods kind aangenomen. Terwijl Hij Gods Kind was, waart gij door de zonde van God vervreemd geraakt, en verkeerdet gij in een duisternis, die u aan de rampzalige hel tegenover den blijden hemel denken doet. Gij kondet niet met God verkeeren, zoo als een kind met zijn vader verkeert. Gods vaderliefde was voor u een verborgen geheim. Uit uzelven kondet gij u niet tot de aanschouwing en be omhelzing er van verheffen. Nooit waart gij van deze elende verlost, als dit niet door Jezus Christus was geschied.

't Is om te huiveren, als gij denkt aan den weg, dien Jezus Christus daartoe heeft moeten bewandelen. Om u tot het heil te verheffen dat Hem uit Gods vaderliefde toevloeit, moest Hij in uwe duisternis—den vloek der zonde—nederdalen. Zoo stierf Hij tot verzoening uwer zonden, en eerst daarna kon Hij uit Zijn heerlijkheid u den Geest der aanneming tot kind mededeelen. Was de Zoon niet uw Schepper, dan kon Hij niet uw Verlosser zijn geworden, maar 't is niet als uw Schepper maar als uw Verlosser dat gij het aan Hem dankt, dat God u tot Zijn kind heeft aangenomen. De Vader alleen weet wat het Hem heeft gekost, Zijn Zoon aldus ons tot Verlosser te geven; en de Zoon alleen weet wat Hij tot in den dood des kruises voor ons heeft moeten doorstaan. Welk een ontzaggelijke waarde geeft dit aan uwe aanneming tot kind. Tot in alle eeuwigheid zal uw aanbiddend hart meer door den prijs die voor de heerlijkheid, die u wacht, is betaald worden getroffen, dan door die heerlijkheid zelve.

* * *

Gij dankt uwe bestemming als kind van God aan *Gods eeuwige liefde*. Hij heeft u voor de grondlegging der wereld tot deze betrekking verordineerd. Eer Hij iets schiep, eer eenig schepsel de liefde in Hem kon opwekken, besloot Hij om menschen te scheppen met de bestemming om Zijne kinderen en erfgenamen te zijn, in wie Hij Zijn Zoon en Erfgenaam zou kunnen herkennen. Niets buiten hem bewoog Hem tot dit besluit. Hij besloot dit naar "het welbehagen van Zijnen wil." 't Was Zijn liefde, die Zijn wil tot dit besluit bewoog.

Omdat hier niets dan Zijn vrije, ongehoudene liefde in 't spel is, daarom kan zij den onwaardigste onder de onwaardigen tot de betrekking van kind en erfgenaam verheffen.

Wat gaat in u, kind van God, om als gij bedenkt dat gij uw kindschap te danken hebt aan een liefde, die zoo machtig in God werkte, dat Hij besloot om millioenen van menschen, waaronder ook gij behoort, in den loop des tijds, met Zijn Zoon tot Zijne kinderen en erfgenamen te maken? Die liefde is u als een oceaan met een onmeetbaren omvang en een onpeilbare diepte. Gij zinkt, naarmate u deze liefderaad van God wordt onthuld, in sprakelooze aanbidding voor Hem neer. Gods liefde trekt u al machtiger aan. Gij verliest u lof- en dankzeggend in haar.

Als onder ons menschen geen kracht haalt bij de aantrekkingskracht der menschelijke liefde, welk een kracht zal er dan niet, vooral in gindsche heerlijkheid, van God tot alle Gods kinderen uitgaan. Hij heeft ze te voren verordineerd tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus *tot Zichzelven*. De liefde die van den Vader is uitgegaan zal in een onuitsprekelijke wederliefde van Zijne kinderen tot Hem terugkeeren. Elk verlost hart zal een altaar zijn, waarop de wederliefde tot God als een onuitblusschelijke offervlam eeuwig gloeien zal. Alzoo zal wat van eeuwigheid *uit* en *door* God is, tot in alle eeuwigheid terugkeeren *tot* God.

De Natuur.

WOLKEN OM DEN TOP VAN EEN BERG.

Wij zien soms dat wolken zich vormen om den kruin van een berg, en hoewel zij in beweging zijn niet verder afdalen, dan tot op zekere hoogte en dan verdwijnen. Neem b.v. het tafelkleed van den Tafelberg aan de Kaapstad, dat, bij een sterken Z. O. wind, dagen lang op den kruin des bergs blijft, met snelle vaart aan westelijke zijde afdaalt maar op zekere hoogte verdwijnt. De stoom uit een locomotief kan ons dit verschijnsel ophelderen. Bij koel weder zien wij de stoom in een klein witte wolk veranderen, waaruit soms kleine regendroppelen vallen. Bij warm weer zien wij hoe die kleine wolk nauwelijks gevormd is of zij verdwijnt weer. Wanneer nu de Z. O. wind tegen Tafelberg aandrijft, en opwaarts gebogen wordt naar een koeler luchtstreek, dan is hij als de stoom die in aanraking komt met de koudere omgeving; en dan wordt een wolk gevormd, die over den berg drijft, en de kleine waterdeeltjes vallen laat. Daalt die wolk aan de andere zijde af naar de laagte, dan komt zij op zekere hoogte weer in aanraking met warmer lucht, die haar in staat stelt de losgelatene waterdeeltjes weder op te nemen, en zoo verdwijnt de wolk. Dit verklaart met een waarom de mist voor de zon, en wolken, die over een warme streek trekken, allengs verdwijnen.

WAAROM IS DE LUCHT BLAUW?

Dit is geheel te danken aan de stofdeeltjes die in de lucht ter hoogte van 20 of 30 mijlen drijven. Men leidt dit uit de volgende proefneming af. Men neemt een glazen buis eenige voeten lang, vult haar met lucht gezuiverd van stofdeeltjes, en laat dan een electrische straal er door henen gaan. Beziet men de buis van de zijde, dan ziet men dat de lichtstraal door de lucht in de buis recht doorgaat de lucht niet verlicht en de zijden van de buis geheel donker laat. Laat men nu de minste stofdeeltjes, langzaam in de buis komen, dan ziet men haar trapsgegewijze een blauwe kleur aannemen, gelijk aan die van

den hemel boven ons. Laat men nu gewoon lucht in de huis dringen, dan verbleekt die blauwe kleur, totdat wij gewoon daglicht bekomen. De blauwheid van 't gewelf is derhalve te danken aan de weerkaatsing van het licht door die stofdeeltjes, die wegens hunne kleinheid slechts het blauwe licht kunnen teruggeven. In de lagere atmosfeer zijn die stofdeeltjes grooter, en derhalve in staat om al de stralen van het licht te weerkaatsen, waardoor de blauwheid verbleekt.

Hieruit volgt dat als er geene stofdeeltjes in de lucht waren, de hemel op den helderen middag zwart zou zijn, en de sterren gezien zouden worden zoo goed als bij nacht. Want door bovengenoemde proefneming bewijst men dat zuivere atmosfeer geen licht weerkaatsen kan. Derhalve zal slechts de zijden van boomen, huizen, bergen enz. die naar de zon gekeerd zijn verlicht worden terwijl de zijden die van haar afgekeerd zijn, geheel duister zullen blijven. Men zou dan om licht in zijn woning te krijgen die aan alle kanten met glas moeten omringen, om het licht naar alle hoeken te weerkaatsen. Boomen en planten zullen in dit geval zich in hunnen groei geheel naar den kant, vanwaar de zon komt, keeren. Dan zal ook, door de heete stralen der zon, de aarde dermate uitdrogen, dat zij spoedig een woestijn zonder wolken worde.

Omdat nu de wolken en regen, onder de gestelde omstandigheid, onmogelijk zijn, en de hitte der aarde zoo groot is dat er geen dauw gevormd kan worden, zal dit alleen op de hooge en van de zon gekeerde bergtoppen kunnen geschieden. Daar nu de heete lucht in staat is een groote hoelheid vocht in zich op te nemen, zal die tegen de genoemde koudere bergtoppen aandrijvende, zoo afgekoeld worden, dat zij haar vocht in zulk een dauw ontlasten, dat die in verwoestende stroomen naar de zee zullen vloeien; terwijl de andere naar de zon gekeerde zijde zoo heet zal blijven, dat er daar geene dauw gevormd kan worden. Hoe ontzettend veel hangt er voor deze aarde, haar plantengewas en hare bewoners af van die ontzichtbare kleine stofdeeltjes, die in de lucht zweven. Niets, hoe gering ook van beteekenis, is door den Alwijzen Schepper zonder doel gemaakt. Het kleinste stofje verkondigt Zijne wijsheid.

——:o:——

Voor den Zondag.

Dertiende Zondag.

PSALM I.

De goddelooze en de rechtvaardige staan hier tegenover elkaar. Op beiden is Gods oog gevestigd. Beider lot, beider wandel, beider werk worden hier geteekend.

Niet in eens bereikt de zondaar de diepte, waarin hij uiteindelijk verzinkt. Langzaam gaat het met hem, maar zeker. In het begin *wandelt* hij in den *raad* der goddeloozen, heeft hij omgang met hen, luistert hij gaarne naar hen. "Met het gehoor des oors" geraakt hij op den verkeerden weg: de "voet in 't wandlen" is niet daar, waar Jezus en de Zijnen gaan. Doch zoo kan het niet blijven.

"Gewoonte is tweede natuur"—de man blijft *staan* op den *weg* der zondaren, en uiteindelijk *zit* hij in het *gestoelte* der spotters. Volslagen afgewe-ken van God en Zijn gebod. Hart, oor, gemoed toegesloten voor de teedere vermaningen en waarschuwingen van het geweten en Gods Woord sprekende door het geweten. Is hij gelukkig? Helaas! neen, hij is "als kaf dat de wind henendrijft." Er wacht hem een "gericht," waar de "rechtvaardigen" welgelukzalig worden geheeten. God heeft hij niet gekend; ofschoon God hem altijd gadeslaat en hem door en door kent.

Aan den anderen kant, hoe heerlijk is het lot van den man, wiens "lust is in des Heeren wet, die Gods wet dag en nacht overdenkt!" Gelijk een vruchtdragende boom, die altijd groen is, omdat zijn wortels diep in de aarde gaan, en door levend, vloeiend water worden gedrenkt, zoo staat hij daar in goede werken overvloedig, een zegen voor velen een man in wien God Almachtig Zijn welbehagen heeft. Is het dan wonder, dat de psalmdichter uitroept: WELGELUKZALIG—of, daar het woord in het Hebreeuwsch meervoud is: "O de zaligheden—onuitsprekelijk rijk en heerlijk—van den man die niet met de zondaren daarhenen wandelt, maar trouw blijft bij zijn God!"

Zoo begint de psalmbundel. 't Is het *Boek van de twee wegen*: de weg der rechtvaardigen Gode bekend, de weg der goddeloozen, door den duivel gebaand, en uitloopende op jammer en ellende.

Veertiende Zondag.

PSALM II.

't Is de *zendingpsalm*. "De Heidenen woeden en de volken bedenken ijdelheid." Over de aarde ligt de vloek van hun opstand. Koningen en vorsten willen van den Heere niet weten. Gods Zoon is hun een vreemdeling een vijand, dien zij verwerpen. En toch zal Hij regeeren over deze aarde, want Hij is de gezalfde, die woont op Zion den berg der heiligheid.

Hoe heerlijk is deze belofte. Te midden van al de zonde, de ellende, de goddeloosheid op de aarde, zal Gods Zoon Koning zijn en blijven. "De heidenen zijn het erfdeel van Jezus; de einden der aarde Zijne bezitting." Moest deze belofte niet het hart van elken Zendingvriend verkwikken?

Zijn arbeid zal, in onzen Heer,
Niet ijdel wezen, Hem zij d'eer.

Daarom eischt God van ons getrouwheid en oprechtheid en waakzaamheid. "Dient Hem met vreeze," maar niet met een slaafsche vreeze, met de "vreugde" van een kind, dat bang is om ongehoorzaam te zijn, en zijn vader ongenoegen aan te doen: "verheugt u met beving."

In het werk des Heeren loopen wij gevaar moedeloos te worden. Wij zien zoo weinig vrucht na zoo langen arbeid; het schijnt alsof de schaduw van het Kruis ligt op alles wat wij doen. Wij "zaaien met tranen:" wij worden ongeduldig, als de knecht in de gelijkenis, die uitriep: "mijn Heer vertoeft te komen."

Deze psalm geeft ons hoop, moed, kracht. Het einde is heerlijk, al is de weg lang en gevaarlijk. Vroolijk voorwaarts, want welgelukzalig allen die op Hem BETROUWEN.

Vijftiende Zondag.

PSALM III.

Terecht staat boven dezen psolm: *Gods getrouwheid in tegenspoed.* David vluchtte voor Absalom, eenzaam, verlaten, met zijn enkele volgelingen die getrouw waren gebleven. De nood was ten toppunt gestegen. Men spotte met hem: "God is van hem geweken:" "bij God heeft hij geen heil:" "Waar is zijn God nu?"—zoo riepen zijne vijanden.

Doch *hij riep tot God.* 't Was bij den avond, bij het wachtvuur. Er was geen uitkomst; want op den morgen, voordat de dag aanbrak, moest hij weer verder. Tot wien zou hij de toevlucht nemen? Hij de verjaagde, vervolgde, bedreigde Koning? De nood leert *bidden*: "ik riep met mijne stem tot den Heere."

En wat was het gevolg? Een *wonderbare kalmte* in den bangen nacht: slaap als van een kindeken in moeders armen: "ik sliep, ik ontwaakte: de Heere ondersteunde mij." Nu zingt hij zijn MORGENPSALM en, treedt vroolijk voorwaarts. Wat een rust brengt het waar gebed!

Wat *een hoop in de toekomst.* Alle vrees is geweken: "Ik zal niet vreezen voor tienduizenden des volks." Dit was als een kostelijk antwoord op zijn gebed. De Heere had gehoord, en de vluchtende Koning kon vroolijk van zijn legerstede opstaan om zijn zwerftocht voort te zetten. Wat een kracht gaat uit van zulk een gebed. Geen wonder, dat er een heerlijk amen volgt:

Het heil is des Heeren
Uw zegen over uw volk!

Zestiende Zondag.

PSALM IV.

Dit is de *Avondpsalm*: de vorige was de *Morgenpsalm.* David is nog vluchtende. Zijn volgelingen zijn neergedrukt. Daar is een gemompel onder hen, alsof zij moede zijn van al den strijd, en al die zorgen, en al die angsten: "velen zeggen: wie zal ons het goede doen zien?"

Hoe *natuurlijk* is deze klacht! De mensch vraagt altijd naar een teeken. Wij wandelen door het aanschouwen: wij moeten leeren te wandelen door het geloof. Wij leven bij brood, wij moeten leeren te leven door het woord van God. De nood is zoo zichtbaar, zoo duidelijk, zoo aangrijpend: de uitkomst zoo onzeker, zoo ver af, zoo onbereikbaar.

De psalmist heeft slechts één antwoord: *Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns!* Hij redeneert niet met moedeloosheid. Hij bidt. Zijn gebed is de uitdrukking van een heerlijk geloof. Hij gelooft in Gods *alomtegenwoordigheid*; maar bovenal in Gods *trouw aan Zijn beloften*: "in benauwdheid hebt Gij mij ruimte gemaakt." Hij was vroeger in menige engte gekomen: van alle kanten omringd door vijanden. De afgeloopen dag was weer een van moeite, bekommernis, gejaagdheid. Doch bij den avond is er weer "ruimte." God had hem die ruimte gemaakt. Daarom juicht hij: "Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd als hun koorn en hun most vermenigvuldigd zijn."

Zoo gaat hij andermaal ter ruste zich begeven, en zingt hij ditmaal zijn zoeten *Avondpsalm*: "Gij Heere in mijn eenzaamheid doet mij veilig wonen." Gelijk een moeder haar kindeken in slaap sust, zoo zinkt hij in slaap in de armen des Heeren.

De eeuwige armen zijn onder ons!

——:o:——

Uit de Slavernij.

(Het "Leven van Booker T. Washington" naverteld.)

III.

DE WORSTELING OM EENE OPVOEDING.

Op zekeren dag hoorde ik in de kool-mijn twee mijnwerkers spreken van een groote school voor gekleurden ergens in Virginië. Voor het eerst vernam ik toen van 't bestaan van eene school, die iets meer beoogde dan onze kleine dorpschool. In de duisternis kroop ik nader, en hoorde den een toen vertellen, dat aan arme en waardige studenten zelfs de gelegenheid gegeven werd om te werken voor een deel van de logies-kosten, en om een ambacht aan te leeren. De verdere beschrijving van dit "Hampton Normaal en Landbouwkundig Instituut" in Virginië, deed mij dadelijk besluiten om daarheen te gaan, hoewel ik niet wist waar, of hoever het gelegen was, noch hoe ik daar komen zou. Deze eene gedachte vervulde mij dag en nacht, en zelfs de hemel had voor mij geene meerdere aantrekkelijkheid.

Na eenige maanden hoorde ik van een opengevallen betrekking in 't huis van Generaal Louis Ruffner, wiens vrouw in den omtrek berucht was wegens hare gestrengheid met hare bedienden, en vooral met jongens. Weinigen bleven langer dan twee of drie weken. Ik besloot echter bij deze dame te gaan tegen 5 dollars per maand, liever dan in de kool-mijn te blijven. Zooveel had ik gehoord van hare gestrengheid, dat ik beefde toen ik haar ontmoette. Ik was er echter niet vele weken, voordat ik haar begon te verstaan. Wat zij wilde was, dat alles schoon gehouden en dadelijk en stelselmatig gedaan zal worden, en bovenal wilde zij eerlijkheid en openhartigheid. Hier bleef ik ongeveer een jaar en een half, en hier herhaal ik, wat ik meermalen gezegd heb, dat de lessen, die Mev. Ruffner mij leerde, mij even kostbaar zijn als eenige opvoeding, die ik ooit elders verkregen heb. Tot van daag toe zie ik nooit stukjes papier in een huis of op straat liggen, die ik niet opnemen wil, of een vuile achterplaats, of een

ongewitte of ongeverfde huis, of een gebroken heining, of een kleedingstuk zonder knoop, of een vlek op een kleed of op den vloer, zonder dadelijk de aandacht er op te vestigen of te doen wat gedaan moet worden.

Mevr. Ruffner werd spoedig door mij gehouden voor eene mijner beste vrienden. Gedurende de wintermaanden liet zij mij toe een uur per dag naar school te gaan; doch ik leerde meest 's avonds, als ik iemand vond, die mij tegen betaling onderwijzen kon. Zij bemoedigde mij en sympathiseerde met mijne poging om geleerd te worden. Uit een negotie-kist maakte ik mij een boekrak, plaatste daarop elk boek dat ik vinden kon, en noemde dit mijn Bibliotheek. In den hersft van 1872 besloot ik naar Hampton te gaan, ofschoon ik niet wist waar de plaats was, of hoe ik er komen zou. Mijne moeder, de eenige die werkelijk sympathie met mij had in mijn streven, gaf mij maar een halfhartige toestemming om te gaan. Van het geld, dat ik verdiend en mijn stiefvader gebruikt had, waren slechts weinige dollars overgebleven om kleederen te koopen en reiskosten te betalen. Mijn broeder John kon mij slechts zeer weinig geven, want hij verdiende weinig en dat werd voor het huisgezin gebruikt. Wat mij echter 't meest verheugde was de belangstelling, die de oudere leden van mijn ras in mijn heengaan betoonde. Voor hen was het iets groots een van hun ras naar een kostschool te zien vertrekken. Sommigen gaven mij kleine muntstukken en anderen en zakdoek.

Eindelijk vertrok ik met al wat ik bezat in een klein goedkoope zakje gepakt. Het afscheid van mijne kranke, zwakke moeder ging mij zeer ter harte, doch zij hield zich zeer goed. In dien tijd liepen de treinen van Oostelijke Virginie slechts over een deel van den afstand naar Westelijke Virginie, en dus moest de verdere afstand met den passegiers wagen afgelegd worden. De afstand van Malden was 500 mijlen, en ik was niet lang van huis toen het mij duidelijk werd, dat ik geen geld genoeg voor die reis had. Eene ondervinding zal ik nooit vergeten. De Passegiers-wagen kwam dien avond laat bij een gewoon en ongeverfd huis, dat men een hotel noemde. In mijne onkunde meende ik, dat het bedoeld was voor de passegiers, waaronder ik de eenige gekleurde was, die den nacht daar moesten overblijven. Doch toen allen hunne kamers hadden en zich voor het avond eten gereed maakten, ging ik naar den eigenaar met het verzoek om kost en logies, daar het in die gebergten toen 's nachts zeer koud was. Hij weigerde mij dit ten eene male, en toen ondervond ik voor het eerst, wat de kleur van mijn huid beteekende. Ik hield mijzelven warm door dien nacht op en neêr te loopen, en mijn hart was zoo er op gezet om Hampton te bereiken, dat ik geen tijd had eenige bitterheid jegens den hotel-houder te koesteren.

Van hier moest ik nu te voet gaan. Nu en dan liet men mij toe om een eind op een voorbijgaanden wagen of kar te klimmen, en zoo bereikte ik na eenige dagen de stad Richmond, 82 mijlen van Hampton. Ik kwam daar in den avond, vermoeid, hongerig, vuil en geheel zonder geld. Ik was nooit te voren in eene groote stad en wist niet waar te gaan. Ik vroeg op verschillende plaatsen naar nachtverblijf, doch daar ik geen geld had, werd mij zulks geweigerd. Ik liep door de straten, zag overal in de vensters gebraden hoenders en andere lekkernijen opgestapeld, en toch kon ik niets te eten krijgen. Na middernacht kon ik niet meer loopen, maar kwam tot een deel der straat, waar het houten zij-pad aanmerkelijk boven den grond verheven was. Toen ik zeker was dat niemand mij zag, kroop ik er onder en sliep op den grond met mijn zakje als peluw. Toen ik ontwaakte was ik wel verkwikt, maar zeer hongerig. Zoodra het licht werd bemerkte ik dat ik in de nabijheid was van een schip, dat bezig was ijzer te ontladen. Ik vroeg den kapitein, een vriendelijken blanken man, om mij te laten helpen, zoodat ik iets kon verdienen om een ontbijt te koopen, hetgeen hij mij toestand. Dit ontbijt was het beste dat ik ooit gegeten heb.

Mijn werk behaagde den kapitein, die mij zeide, dat, indien ik wilde, ik tegen een kleine betaling met het werk kon voortgaan. Ik nam zijn aanbod met blijdschap aan, en bleef eenige dagen op het schip werken. Om geld uit te sparen ging elken nacht onder 't zij-pad slapen. Jaren daarna gaven de inwoners van Richmond mij eene receptie niet ver van deze plaats, en ik moet erkennen, dat hoe hartelijk die ontvangst ook was, mijne gedachten meer op dit zij-pad, dan op de receptie gevestigd was. Toen ik geld genoeg had bedankte ik den kapitein en vertrok naar Hampton, alwaar ik aankwam met twee shillings in mijne zak. Doch toen ik het groot schoolgebouw van drie verdiepingen zag, beschouwde ik mij rijkelijk vooral mijne ontbeeringen beloond. Het gezicht er van gaf mij nieuw leven; ik had het beloofde land bereikt, en ik besloot dat niets mij zou beletten, zoo ver in mijn vermogen was, om hier gevormd te worden tot het hoogste goed, dat ik in den wereld doen kan.

Ik ging dadelijk naar het Instituut en verzocht de dame, die aan het hoofd der school stond, om toegelaten te worden. Ik kon zien dat mijn uiterlijk voorkomen geen gunstigen indruk op haar maakte. Zij gaf mij geen beslissend antwoord, doch terwijl ik stond te wachten liet zij anderen toe. Na eenige uren zeide zij: "de aangrenzende kamer moet geveegd worden; neem den bezem en veeg haar." Ik gevoelde dat mijn toekomst in hooge mate van die kamer afhing. Mevr. Ruffner had mij geleerd hoe eene kamer te vegen, en zoo deed ik dit werk met genoegen. Al het huisraad werd verzet, de kamer drie maal geveegd, en alles viermaal afgestofd, voordat ik haar ging roepen. Zij kwam en zag in alle hoeken, nam haar zakdoek, wreef dien over houtwerk, muren, tafels en banken, en toen zij nergens stof kon ontdekken, zeide zij heel bedaard: "Ik denk dat het gaan zal om u in de inrichting toe te laten." Ik was een van de gelukkigste zielen op aarde. Nooit heeft een jongeling zijne examen van toelating tot een Universiteit met meer satisfactie voor hemzelven afgelegd, dan ik het mijne. Later heb ik vele examens afgelegd, doch dit was het beste van allen.

De Hoofdonderwijzeres, Mejufv. Mary F. Mackie bood mij de betrekking aan van portier, en die nam ik gaarne aan, omdat ik daardoor bijna voor mijn kost en inwoning betalen kon. Ik had vele kamers om voor te zorgen; moest laat in den nacht werken, en om 4 uur 's morgens op zijn, om de vuren op te maken en tijd voor studie te bekomen, doch ik bleef er bij. Deze dame werd een mijner sterkste vrienden, en was altoos gereed om mij te bemoedigen en met raad te dienen.

Tot hiertoe heb ik nog niet gesproken van het edelst en zeldzaamst menschelijk wezen, dat ik ooit ontmoet heb, en dat den grootsten en blijvensten in-

druk op mij gemaakt heeft: Generaal Samuel C. Armstrong! Ik had het geluk vele groote karakters beide in Europa en in Amerika persoonlijk te ontmoeten, doch ik heb nooit iemand ontmoet, die in mijne achting aan hem gelijk stond. Op mij, die versch van den verlagenden invloed van een slaven-plantatie kwam, maakt hij den indruk van een volmaakten man, van bovenmenschelijk te zijn. Het was mijn voorrecht hem tot zijn dood persoonlijk te kennen, en hoe meer ik van hen zag, des te hooger rees hij in mijn achting. De dagelijksche aanraking met dien man zou, zonder de scholen en onderwijzers, alleen genoegzaam geweest zijn om eene liberale opvoeding te bekomen. Hoe ouder ik word, des te sterker wordt bij mij de overtuiging, dat geene opvoeding uit boeken en door kostbare inrichtingen verkregen, gelijk staat met die welke men bekomt door aanraking met groote mannen en vrouwen. Hoe wensch ik dat onze scholen en Colleges mochten leeren om menschen en dingen te bestudeeren!

Generaal Armstrong bracht twee uit de laatste zes maanden van zijn leven door in mijn huis te Tuskegee. Door een beroerte had hij het beheer over zijne leden en zijne stem verloren, en toch was hij nacht en dag bezig met het werk waaraan hij zijn leven gewijd had. Ik geloof niet dat hij een zelfzuchtige gedachte had. De studenten te Hampton aanbaden hem. Daar was niets dat zij niet op zijn verzoek doen zouden. Toen hij bij mij aan huis verkeerde, en een zijner vroegere studenten hem in zijn rij-stoel een steilen heuvel uit gestooten had, riep deze uit: "Ik ben zoo blij, dat ik iets zwaars voor den generaal doen kon, voordat hij sterft." Toen de slaapvertrekken te Hampton te vol werden wegens het getal aankomelingen, vroeg hij vrijwilligers uit de studenten om tijdelijk in tenten te slapen. Bijna allen boden zich aan, en hoewel de winter zeer streng was, en wij veel van de koude leden, hoorde hij nooit iemand klagen. Het was ons genoeg te weten dat wij hem een pleizier deden, En toch was de generaal slechts een type van honderden van mannen en vrouwen, die na den oorlog; in navolging van Christus, in de negerscholen gingen om mijn volk op te heffen. De geschiedenis der wereld kan geen klas van hoogere, reinere en meer onzelfzuchtige mannen en vrouwen aanwijzen.

Ik kwam te Hampton in een nieuwe wereld. Het eten op geregelde tijden, aan een tafel met een witte laken, het gebruik van een servet, van een bad, van een tanden borstel, en van lakens op mijn bed waren mij geheel nieuw. Hier leerde ik het eerst de waarde van een bad, niet alleen om het lichaam rein te houden maar om zelfrespect en deugd in te boezemen. Ik heb dan ook altoos getracht mijn volk dit in te prenten. Ik had voor een langen tijd slechts één paar sokken, en zoolang ik ze dragen kon, wiesch ik ze 's avonds en hing ze voor 't vuur om te drogen, zoodat ik ze den volgenden dag weer kon aandoen.

Ik moest 10 dollars per maand voor mijn logies betalen, de helft in werk, de andere in contant. Dit laatste kon ik niet, daar ik niets had dan een paar dollars, die mijn broeder mij nu en dan zond. Ik besloot echter mijn werk als portier zoo te doen, dat men zonder mij niet zou kunnen klaar komen. Het duurde ook niet lang voordat men mij zeide, dat ik vrije logies als belooning voor mijn werk zou hebben. Ik moest 70 dollars per jaar voor mijn onderwijs betalen. Dit was mij natuurlijk onmogelijk, en ik zou dus het Instituut verlaten moesten hebben. Doch de Generaal kreeg den heer S. Griffiths Morgan, om dit bedrag voor mij, gedurende mijn geheelen studietijd, te betalen.

Na eenigen tijd geraakte ik andermaal in moeielijkheden, want ik had noch boeken noch kleederen. De moeielijkheid van de boeken kon ik gewoonlijk te boven komen, door ze te leenen van jongens, die gelukkiger waren dan ik. Maar hoe met de kleederen? De generaal hield persooniijk inspectie van de jongens, die in rijen moesten staan. De kleederen moesten dan schoon en de schoenen gepoetst zijn; geen knoop moest gemist en geen vet-vlekken gezien worden. Om nu één pak kleederen in de school en in mijn werk te dragen, en dan schoon te blijven was een raadsel, dat ik moeielijk vond op te lossen. Op een manier kwam ik een tijd lang er door, en toen de onderwijzers merkten dat het mij ernst was vooruit te komen, verkregen zij mij eenige stukken gedraagde kleederen, die in vaten uit het Noorden gezonden waren. Die kleederen waren een zegen voor mij en honderden van andere arme studenten.

Voor dat ik te Hampton kwam had ik nooit op een bed met twee lakens geslapen. Ik was met 7 andere jongens in een kamer, en wist eerst niet wat met die lakens aantevangen. Den eersten nacht sliep ik *onder* beide, en den tweeden nacht sliep ik *op* beide; ik lette toen op wat de andere jongens deden. Ik was onder de jongsten der studenten, want de meesten waren mannen en vrouwen,—sommigen zoo oud als 40 jaren. Als ik nu over dat eerste jaar nadenk. geloof ik niet dat ik dikwijls in aanraking gekomen ben met 300 tot 400 mannen en vrouwen, die zoo ontzettend ernstig waren om opgevoed te worden, als dezen. Velen waren reeds te oud om de handboeken meester te worden, doch dit gebrek werd vergoed door hun ernst. Velen waren zoo arm als ik, en moesten worstelen met een armoede, die hen verhinderdt het noodige voor 't leven te bekomen. Velen van hen hadden bejaarde ouders, die van hen afhankelijk waren, en anderen hadden vrouwen, die zij op eene of andere manier moesten verzorgen. Het groot denkbeeld dat zich van iedereen meester maakte was, dat hij zich voorbereiden moest om zijn volk in zijn huis op te heffen. Niemand scheen aan zichzelven te denken; en dan hadden zij een aantal zeldzame menschelijke wezens in de beambten en onderwijzers. Die werkten nacht en dag, tijdig en ontijdig ten behoeve der studenten, en schenen slechts dan gelukkig te zijn, als zij iemand op eene of andere wijze helpen konden. Als eens beschreven wordt—en ik hoop dat dit geschieden zal—wat deze "Yankee" onderwijzers onmiddelijk na den oorlog gedaan hebben voor de opvoeding der negers, dan zal men daarin hebben het roerendste gedeelte van de geschiedenis van dit land.

Rusland en Japan.

(Voorgedragen in "Ons Spreekuur" door Prof. Godée-Molsbergen van Stellenbosch.)

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heeren,

Gaarne verklaarde ik mij bereid, toen de eerevoorzitter en stichter van Ons Spreekuur, Prof. Dr. Viljoen, het mij verzocht, om in *dit* gezelschap een lezing te houden, waaraan onze moedertaal de eer en de plaats gegeven wordt die haar toekomt. Deze vereeniging was mij daarom lief vóór ik er *persoonlijk* mee mocht kennis maken en toen ik er mij toe zette, aanteekeningen voor hedenavond te maken, betreurde ik het, vooral na het in deze zaal reeds gemaakte kunstgenot, u niet te kunnen geven wat ik hier zou wenschen te geven: letterkundig genot. Ik gevoelde de moeilijkheid tot u te spreken over het door het Bestuur aangekondigde onderwerp. Immers, het zal u allen gaan als de Atheners, waarvan Paulus zeide dat ze bijeenkwamen om telkens iets nieuws te hooren en wat voor nieuws zal *ik* u hier meedeelen, wanneer *de telegraafdraden van het oorlogsterrein* ons zelfs de waarheid niet mogen melden?

Om een overzicht van wat vermoedelijk gebeurd is in de ongeveer vijftig dagen dat er oorlog gevoerd wordt zijt ge zeker niet gekomen; voor een verslag van de lange onderhandelingen die aan de breuk voorafgingen zou ik zelfs uw aandacht niet durven vragen. Dus rest mij te trachten uw belangstelling voor een oogenblik te wekken voor geschiedenis, land en volk, der oorlogvoerende mogendheden.

JAPAN, het dichterlijk eilandenrijk in Oost Azie, "het land der Rijzende Zon," is in ligging ten opzichte van 't Aziatisch vasteland niet ongelijk aan een ander eilandenrijk, n.l. Engeland in West-Europa. De belangrijkheid der ligging is echter ongetwijfeld veel minder voor Japan, in den grooten Oceaan, tegenover Noord-China, Korea en Siberië, dan voor Engeland tegenover de belangrijkste landen van het Europeesch vasteland. Toch heeft nog China zeer veel invloed geoefend op de beschavingstoestanden in Japan, maar wat *staatsinrichting* betreft is China *nooit* door Europa als een navolgenswaardig voorbeeld beschouwd. Hoe zou dan hieruit voor Japan iets goeds komen?

Japan is een prachtig land, vol afwisselingen en tegenstellingen, vol kleurenrijkdom. Is het in sommige maanden met z'n bamboes en palmen in felle zonnehitte als Mexico, andere tijden geven er door rijkdom van bloesems en chrysanthemums de lenteweelde van Italië te genieten, en voor afwisseling zorgt de Poolstroom langs de westkust, die, het land onder sneeuw en ijs brengend, het winter lief en leed niet onbekend doet zijn. De vulkanen met groen kleed en besneeuwde kruin, hoe menigmaal zijn deze niet weergegeven op de onvergelijkelijk mooie lakwerken?

Want mooi is, wat de Japansche kunstenaar voortbrengt, zoo lang Europeesch invloed hem niet bedorven heeft. Welk een juiste blik op de werkelijkheid, welk een liefde voor het schoone van zijn prachtig land zien we in zijn werken, waar deze schoonheid is vastgelegd met vrome eerlijkheid op lakwerk en zijde, in brons en ivoor!

Dankbaarheid gevoelen we voor deze hoogstaande kunstenaars, grooter dankbaarheid nog past ons tegenover hen die als zuivere oordeelaars de schoone voortbrengselen van Japansche kunst verzamelden in een tijd toen de groote menigte den Japanees slechts beschouwde als belachlijke dwergjes, nog kleiner toonend door hun wijde kleederen. Ze waren goed om in hun land eens gade te slaan in hun ons vreemdschijnende vormelijkheid en hun andere opvattingen. Zij vormden een dankbare stof voor een boek van zinnelijk liefdeleven als Pierre Loti's Madame Chrysanthéme, een zeer geschikt onderwerp waren ze voor smakelooze operettes als de Mikâdo en de Geisha.

Doch "onbekend maakt onbemind" zegt het spreekwoord, en als er, uit onbekendheid met den Japanees gespot werd, was het wel hun eigen schuld. Zij hebben geen bewijzen gegeven zeer gesteld te zijn op de kennismaking met de westerlingen. Of deze het er ook soms naar gemaakt hebben?......

Het was in den tijd toen Europa nog lag onder den druk van machtige vorsten en edelen, toen de burgerij in de steden nog slechts in opkomst was, toen dwang der geestelijkheid en zucht naar avonturen allen dreef naar het Heilige Land, om het graf van Gods Zoon aan de Mohamedanen te ontrukken, dat een Venetiaan, *Marco Polo*, van zijn reizen in Centraal-Azië terugkeerde en door zijn verhalen van het vele vreemde, door hem gezien en ondervonden, zijn tijdgenooten verbaasd deed staan. Een genot was het hun, zich te vermeien in zijn wonderlijke lotgevallen in 't verre Oosten, nog fantastischer dan wat het dichtbijzijnd Oosten tijdens de Kruistochten geboden had.

Maar 't was hun te mooi, te onwaarschijnlijk wat Marco Polo verhaalde. Slechts in de verbeelding van den schrijver moest dat alles bestaan hebben, en het niet weer te vinden "goudrijke eiland Zipangoe," zooals Polo het noemde, werd naar het rijk der sprookjes verwezen.

Mocht op dien goudrijkdom wel heel veel zijn af te dingen, dat het niet onvindbaar was, zou later blijken. En niet allen hebben Polo met ongeloof aangehoord of gelezen. Tweehonderd jaren na zijn reizen zou de Genuees Christofor Colon, meer be-

kend als Columbus, zich verstouten ter zee Zipangoe te gaan zoeken. Zijn helderziendheid, zijn bewonderingswaardige dapperheid deed wél een nieuw werelddeel in het verkeer opnemen, Japan bereikte hij niet. Toch stierf Amerika's ontdekker, na een leven van eer en smaad, in de innige overtuiging den weg ter zee naar *Japan* te hebben gevonden.

In 't midden van de zestiende eeuw, in 1542, werd de Portugese zee-vaarder *Fernão Mendes Pinto* als schipbreukeling met eenige medgezellen op de Japansche kust geworpen. Zijn verhalen over het land lokten Portugese handelaars erheen en spoedig volgden de voor hun geloof ijverende Roomsche zendelingen. Ze vonden het Japansche rijk vol sporen van Chineschen invloed: de Chinesche geest was, gelukkig voor Japan, niet over de zee gekomen. De Japanner, vlug van verstand, vindingrijk, buitengewoon begaafd in het overnemen van vreemde dingen, wist wat van China kwam in te richten naar de eischen der omstandigheden. Zoo ontstond het duidelijk verschil tusschen Chineesche en Japansche staatsinrichting en kunst. Japan had geen slag met zulk een ambtenaarswereld te werken als China deed (en nog doet!) Is China een bij uitstek civiele staat, Japan is in hart en nieren militair. Het praktische Japan bezat de verbeterde uitgave van het goede uit China.

Toen de Portugeesen zich in Japan vestigden vonden ze er, naar 't hun voorkwam, een tweehoofdige regeering: de keizer, de *Mikâdo* (wat eigenlijk slechts een der vele dichterlijke bijnamen is), die te Kio To zetelde, werd door de vreemdelingen in de 16de en 17de eeuw te onrechte alleen als geestelijk hoofd beschouwd, en de *Shogoen*, die, in 't huidig To Kio de militaire macht uitoefenend, door hen, hoewel hij slechts eerste militaire ambtenaar was, voor de wereldlijke machthebben werd aangezien. Machtige adelijke geslachten leverden reeksen shogoens, bij wier krijgskundige bekwaamheden het eigenlijk hoofd van de staat, de Mikado, in onbeduidendheid terugzonk.

Juist was er een tijd van fellen burgeroorlog en paleisrevoluties, die âan de Portugesch zendelingen in den beginne zeer ten goede kwam. Zij die aanspraak op de regeering maakten, hadden het te druk om zich met de vreemdelingen bezig te houden. Het Christendom werd sterk verbreid in alle lagen der bevolking. In 1582 kwam zelf een schitterend gezantschap van Japansche prinsen te Rome op audientie bij Paus Gregorius XIII. Snel was in Japan de boom van 't Christendom gegroeid, spoedig werd er de bijl in den stam geslagen.

De heerscher *Kide Yoshi* had niet zonder vrees de invloed der vreemdelingen in zijn rijk opgemerkt; in den binnenlansche twisten hadden zich de zendelingen gemengd; de onderlinge naijver tusschen Franciskaner monniken en Jezuiten vestigde te meer zijn aandacht op hen, en in 1586 kwam plotseling 't bevel dat alle vreemde zendelingen binnen twintig dagen het land moeten hebben verlaten, op straffe des doods. Dat deze straf geen losse bedreiging was, ondervonden in 1593 drie Franciskaner monniken, die zich uit geloofsijver, niettegenstaande het verbod in Japan waagden: ze werden gegrepen en boetten op den brandstapel hun overtreding van het bevel.

Deze zelfde heerscher *Kide Yoshi*, bracht ook ten uitvoer wat zijn voorgangers zoo gaarne gewild hadden: de verovering van het onder China's suvereiniteit staande KOREA.

Met dit schiereiland nadert Azie's vasteland Japan; was dit eenmaal Japans bezit, dan vormde het een voortdurende bedreiging van China, vooral daar Korea aan de oostzijde een zware langgestrekte bergenreeks bezit, die afsluitend werkt naar het oosten, terwijl de westzijde open ligt naar de geele zee en China, op dezelfde wijze als Italie de gunstige zijde naar Spanje keert. De meest belangrijke rivier is de dezer dagen veel genoemde *Yaloe*, die z'n water in de geele zee stort.

Met Korea kan de Westerling al zeer weinig medegevoel hebben. De electrische lampen te Seoul, de hoofdstad, beschijnen tegenwoordig een stad van verregaande onreinheid en armoede, leemen hutten zonder vensters of schoorsteen, morsige straten zonder eenigen afvoer van vuil, een door en door onzindelijke bevolking, voor wie een bad, iets zeldzaams is en, niet in het donker genomen, zulk een verregaande onzedelijkheid is, dat 't meermalen voorkwam dat een arme Japanner die z'n leden in de rivier op klaarlichten dag verfrischte, zijn bad met een steeniging moest boeten!

Een hollandsche dame, die in Korea gereist heeft, verhaalt van de plaats in de samenleving die de zelfvoldane "heer der Schepping" er zichzelf heeft toegekend, zoo goed als geen rechten of genoegens overlatend voor die sekse, die er met haar geschoren wenkbrauwen en uitdrukkinglooze gezichten, bezwaarlijk 'het schoone geslacht' genoemd kan worden. Ambtenaar zijn is 't eenige streven van den Koreaan; de keizer, die eigenaar heet van het geheele land, wordt door bloedverwanten en ambtenaren geplukt; de rest der bevolking werkt alleen voor het hoognoodige, zonder lust tot werken. Telkens dunnen pokken en pestepidemieën de vuile bevolking van dit treurig land. Waarlijk, onderwerping aan Rusland, Japan of zelfs maar aan China zou voor het ongelukkige volk te verkiezen zijn boven zulk een vrijheid.

Kidi-Yoshi sloeg de met China verbonden Koreanen en opmerkelijk is dat hij bij voorkeur zijn leger samenstelde uit Christensoldaten, wellicht met de bedoeling van deze gehate sekte op een geschikte wijze bevrijd te worden.

Kidi-Yoshi's opvolger, *Tyeyas*, zou orde in Japan brengen. Hij is de stichter geweest van het huis van Shogoens, dat tot 1868 't bestuur heeft gevoerd met of onder den Mikado,—hij heeft het leenstelsel geregeld zooals het tot 1868 in Japan bestaan heeft. De voornaamste veldheeren in 't rijk, voorname edelen, waren de *daimia's*, alle door Tyeyas tot vervallen verklaard van den opperbevelhebber, den shogoen. De rest van den adel en de Mikado werden gedoemd tot een werkeloos leven zonder nut. Een afzonderlijke afdeeling vormden de soldaten, de *samurai*, die de schrik waren van de lagere bevolking, die weerloos tegenover hen was. Alle samurai waren verbonden aan hun bevelhebber, de daimio. Slechts die soldaten die of vrijwillig of door een veroordeeling van hun daimio geen heer boven zich hadden, leefden hun leven van roof of als huursoldaten onder de naam *ronin* of vagebond. Trouw waren ze hem die hen in dienst nam, in ridderlijke opvatting van het eens gegeven woord. Beroemd is het Japansche lied van de zeven en veertig Ronins die in 1701 veroordeeld werden zichzelf, volgens Japans gebruik te dooden door het z.g. *hara-kiri*, het zich opensnijden. Hun misdrijf was de moord op hun tijdelijken heer heer gewroken te hebben.

Na de uitzetting der Portugeesche Zendelingen, volgde spoedig die der Portugeesche handelaars. De Hollanders namen in't begin van de 17e eeuw hun plaats in. Waren de Portugeezen in de eerste plaats evangelie predikers, zich door hun heftigen geloofsijver vele vijanden makende bij de inboorlingen, in de tweede plaats kooplieden, de Hollanders begonnen met handeldrijven, geloofszaken vooralsnog terzijde latende, en konden het zoo beter vinden met de inlandsche vorsten. Was Portugal eerst de bevriende natie geweest met Holland, toen in 1580 Spanje Portugal veroverde en de Hollanders niet meer te Lissabon de oostersche waren konden koopen, daar het nu Spaansch gebied geworden was, werd Portugal Hollands vijand evengoed als Spanje en zochten ze zelfs uit de oost regelrecht hun koopwaar te gaan halen. Zoo ontstond de koloniale strijd met Portugal, eindigend met de verdrijving der Portugeezen uit het werelddeel hunner bezittingen, dank zij veelal de hulp der inlanders die gaarne van de Portugeezen bevrijd waren.

Met toestemming van den Shogoen vestigden zich de Hollanders te Firando.

Niet lang en niet onaangevochten door Portugeezen en Engelschen stond daar hun handelsfactory. In 1640 werd geheel Japan voor vreemdelingen gesloten; alleen Chineezen en Hollanders mochten verblijf houden op het zeer kleine, kunstmatige paaleilandje *Decima*,—misschien was dit een blijk van dankbaarheid aan de Hollanders, die Japan het kanonnengieten leerden. — Geen Japanner mocht zijn land verlaten op straffe des doods. Christenen moesten opgespoord en gedood worden. Zoo lag omstreeks 1650 het heidensche Japan dus zoo goed als geheel afgesloten van de buitenwereld. Eerst na twee eeuwen zou met geweld de afzondering verbroken worden.

Ten tijde dat Japan, in het bezit van groote beschaving (zij 't dan al geen Westersche) zich opzettelijk van de buitenwereld afsloot, lag Rusland als staat nog in de windselen. Omstreeks het jaar 1000 was in het in vele vorstendommen verdeelde land het Christendom algemeen verbreid. Bijna drie eeuwen daarop was het Slavische RUSLAND onder Mongoolsche overheersching, en diende het als bufferstaat tusschen het beschaafde westelijk Europa en die ruwe Aziatische momadenstammen die uit beschaafd China geweerd werden. Moskou komt op als nationaal middelpunt en omstreeks 1500 gelukt het aan Iwan III de Groote Rusland van de Mongoolsche heerschers te bevrijden en een eenheidsstaat te vormen. Eeuwen was dus Rusland in beschaving ten achter bij westelijk Europa; slechts een zwak straaltje van beschaving begint er door te dringen in die jaren toen Japan de vreemdelingen buiten sloot. Heel langzaam vorderde in den beginne het Russische beschavingswerk: de Aziatische aard was niet gesteld op de westersche nieuwigheden. Omstreeks 1700 werkt de Russische Czaar die zoo duidelijk inzag wat zijn land noodig had als gewoon scheepstimmerman in Holland, om practisch den scheepsbouw te leeren; deze zelfde Czaar Peter de Groote, die Rusland tot een zeemacht maakte en door zijn overwinningen op Zweden zijn land een plaats verzekerde onder de groote mogendheden van Europa, deze zelfde Czaar hielp, teruggekeerd van zijn reis, eigenhandig mee om de soldaten van zijn ontrouwe lijfwacht op te hangen!

In de Europeesche staatkunde was voortaan rekening te houden met Rusland. Naar het Westen en Zuiden breidde zich het Russisch gebied uit, maar Ruslands westersche politiek, de Poolsche oorlogen, de houding tegenover Napoleon I, de Krimcorlog, om maar enkele punten aan te stippen, mogen ons hier niet bezig houden. De oostersche staatkunde vraagt hier onze aandacht en Europeesche inmenging in Aziatische zaken.

Evenals in Canada waren pelsjagers de pioniers in het wildrijk Siberie. Deze trek naar het Oosten was niet pas begonnen nà de wording van den Romeinschen staat. Eeuwen na eeuwen reeds was men steeds verder voortgedrongen en terwijl Portugal, Nederland, Engeland en Frankrijk in Zuid Azië vasten voet trachtten te krijgen, schreed Rusland langzaam maar zeker voort in Noord Azie. Dit ging niet zonder gevechten en zonder verdragen met China, maar Rusland wist door te zetten, al beschouwde China Rusland als vazal en al ging in de traktaten China's naam vóór die van Rusland.

De belangrijkheid van Siberie zou pas in de

19de eeuw gaan blijken. Voor 1870, voor het Transsiberische spoorplan opkwam, was men tevreden geweest met de waterwegen, de vele rivieren die acht maanden van het jaar door het ijs als landwegen hunnen dienst doen.—Voldoende was dit voor het vervoer van hout en voortbrengselen uit China. Een vasten weg volgden de theekaravanen, en haast had de handelaar niets die langs deze wegen voort trok. Dit werd anders toen men ging inzien welk een onmetelijken rijkdom Siberie kan leveren in ertsen van edele metalen, in kolen, in koren en hout.—Sommigen gingen droomen van een bloei als Noord Amerika, wanneer op verstandige wijze de industrie zou worden aangemoedigd. En niet alleen handelsbelang, vooral ook politieke belangen eischten een goeden snellen verbindingsweg met het Oosten in 't bijzonder, toen het gelukte in Vladivostok een eindpunt aan den Grooten Oceaan te krijgen. De verkrijging van het Amoergebied was in het midden der 19de eeuw een sterk stuk van brutale staatkunde geweest van Mouravief, sinds graaf van de Amoer geheeten.

Het verzwakte China moest in dezen tijd aan vele eischen van het Westen tegemoet komen. De Opiumoorlog was in 1842 geeindigd met de openstelling van vijf Chinesche havens voor vreemdelingen. Hongkong werd Engelsch gebied en nam als vrije haven een reusachtige vlucht. Moeilijkheden in de uitvoering der handelsverdragen met westersche landen en ook met Amerika, leidden tot den Engelsch-Franschen oorlog tegen China van 1857—1860. China zag te Peking de verbonden legers het zomerpaleis plunderen en verbranden en werd gedwongen het verdrag van Tientsien van 1858 opnieuw te bekrachtigen. Het geheele binnenland werd geopend voor kooplieden en zendelingen.—Mouravief had van China's moeilijkheden handig gebruikt gemaakt en het Amoergebied afgedwongen ; tevens werd meegedeeld dat China voortaan Rusland als gelijke en niet meer als vazal te behandelen had in verdragen. In 1860 wist Rusland de strook lands aan de benedenloop van den Amoer voor zich te verwerven zonder dat China er meer recht had.—Zoo werd de Groote Oceaan bereikt en had Japan Rusland als buurman gekregen.

Japan werd gedurende de twee eeuwen van afzondering bestuurd volgens de staastinrichtingen van Jyeyas in 1603.—De Shogoen was oppermachtig, de Mikado op den achtergrond, de edelen in voortdurenden onderlingen strijd uit naijver. Decima bleef het eenige punt waar Hollanders en Chineezen mochten komen, een poging door Russen in 1807 om in Japan vasten voet te krijgen mislukte, evenals een Fransche. Japan bleef het vreemde, onbekende land. Daaraan moest een einde komen, meende men in Amerika. Tijdens President Fillimore kwam een eskader onder commodore Perry in 1853 in de Baai van Yeddo, om een handelsverdrag geteekend te krijgen. Hij voer wat rond in Japansche wateren en 31 Maart 1854 sloot hij namens Amerika met den Shogoen, niettegenstaande den fellen tegenstand van diens vijanden, een handelstractaat. Engeland, Rusland en Nederland haastten zich in 1855 en 1856 Amerika's voorbeeld te volgen. Haven na haven werd voor de vreemdelingen geopend. De innige haat der Japanners tegen de vreemden bleef echter niet verborgen. De minister die de laatste tractaten geteekend had, tegen den zin van den Mikado en de Daimios, in de overtuiging dat het voor zijn land goed was uit de afzondering te geraken, werd in 1860 vermoord. Telkens werden er vreemdelingen door sluipmoord of openlijk om het leven gebracht. Zoo kon het niet langer voortduren. De vereenigde vloot van Engeland Frankrijk, Nederland en Amerika kwam in 1864 voor Simonoschi en schoot er de forten plat. Het geheele land kwam in beroering ; burgeroorlog brak uit. De Mikado bleef baas met zijn troepen ; het ambt van Schogoen werd afgeschaft. Toen bleek de zeldzame gave van de Japanners om zich naar wat nieuw was uitstekend te kunnen schikken. Geen instelling van Westersche beschaving, geen nieuwe uitvinding bleef hun vreemd. Dat door de militaire Japanners leger en vloot niet vergeten werd, behoeft wel geen betoog, Het leenstelsel werd afgeschaft ; zij 't ook niet zonder strijd, de staat naastte de lenen. Ook de laagste klassen der bevolking kregen gelegenheid voor de wet. Het Boeddhisme hield op de officieele godsdienst te zijn. De officieele kleeding werd Europeesch. Er kwam persoonlijke dienstplicht. Een grondwet regelde de zaken in 1849. Modern Japan vroeg zijn plaats in de rij der mogendheden als een Rusland gedaan had.

De onzekere toestand in het Verre Oosten waar elke vreemdelingenmoord een casus belli kan wezen, noodzaakte èn Japan èn Rusland op een oorlog bedacht te zijn. Dan zou Rusland den Transsiberischen spoorweg noodig hebben. De zeer groote bezwaren, de bijna onoverkomelijke moeilijkheden bij den aanleg van dezen spoorweg waren oorzaak dat, hoewel in 1870 reeds het plan ervoor was opgevat, eerst in 1889 met den bouw begonnen werd. Op verschillende punten tegelijk ving men aan met de werkzaamheden : twee gebieden maakten het leggen van de lijn bijna onmogelijk : het Baikalgebied, het gedeelte dat nog heden niet voltooid is, en het Amoergebied, waar groote overstroomingen de lijn over reusachtige afstanden vernielden. Toen slaagde Rusland er in van China recht te verkrijgen den spoorweg door Mandjoerije van het noordwesten naar het zuidoosten aan te leggen : de gevaarlijke Amoervallei kon dus worden ter zijde gelaten. De invloed van de lijn op de kolonisatie van Siberie was ontzaggelijk. Sedert Alexander III met zijn handteekening order gaf den bouw van den spoorweg aan te vangen is het bevolkingcijfer er meer dan verdubbeld ! De invloedskring van Rusland in Noord-China werd

steeds grooter. Dat Japan dit alles noode zag, laat zich denken.

Oorspronkelijk was de verhouding tusschen Rusland en Japan goed. In 1875 kreeg Japan de Koerielen-eilanden in ruil voor een deel van het eiland Sakkalin. Toen kwam de kwestie over Korea, die, zooals zich lang tevoren liet aanzien, eens tot oorlog zou voeren, al werd op voorstel van Czaar Nikolaas II. de Vredesconferentie in Den Haag gehouden. Rusland ondervond dat Wladiwostok, "de heer van het Oosten" zooals de naam luidt, door het lang toegevroren zijn van de haven weinig krijgskundige waarde had. De Koreaanshe havens hadden dit nadeel niet. Dáár moest Rusland dus trachten een eindpunt te krijgen aan Azië's oostkust. Japan zag ongaarne Rusland zich in Korea nestelen. Aan het hof van den onbeduidenden Koreaanschen keizer vormden zich twee partijen, een Russisch en een Japaneesch. In 1896 en 1898 verklaarden Rusland en Japan Korea tot een gebied waar beider machtskring even groot zou zijn. In 1900 brak Rusland feitelijk deze overeenkomst, doordat het van Korea het recht kreeg in de haven van Mazampo aan de zuidkust militaire inrichtingen te bouwen.

De kwestie van China's suzereiniteit over Korea leidde in 1894 tot den Chineesch-Japaneeschen oorlog. De geslagen Chineezen moesten bij het vredesverdrag van Simonoshi wel veel schade lijden, maar de tusschenkomst van Rusland, Frankrijk, Duitschland drong Japan binnen enger perken. Het dankbare China beloonde de helpers vorstelijk: had Engeland Wei ha Wei, Duitschland mocht Kiao-Tsjoe bezetten; Rusland mocht de spoorlijn door Mantsjoerije leiden, in vele Chineesche steden langs de lijn troepen leggen ter bescherming van de baan, de Russisch-Chineesche bank zorgde voor zich voordeelige bepalingen te verkrijgen bij uitgifte van Chineesche staatsleeningen en een lang begeerde haven in de Gele Zee, de plaats voor Port-Arthur kwam aan Rusland, de oorlogshaven die nu blijkt evenmin als Wladiwostok aan het doel te beantwoorden. Feitelijk *voor z'n tegenstanders* had Japan den oorlog met China gevoerd. Steeds vaster vestigde Rusland zich in noord-oost Aziê. Uit Mandsjoerije scheen Rusland niet weer te willen terugtrekken, Korea scheen het niet *aan Japan alléén* te gunnen. De lange reeks gewisselde nota's en de door Rusland gevolgde politiek van op de lange baan schuiven leidde tot de bekende gebeurtenissen der laatste twee maanden. Te eer ging Japan tot een oorlog over, meenend in Engeland een sterke ruggesteun te hebben. Wat zijn dan de vooruitzichten van de oorlogvoerenden? Zal de strijd beperkt kunnen blijven tot Rusland en Japan? Wat zal de afloop zijn? Niemand kan het zeggen en ik wil eindigen met het diplomatiek antwoord van dien Franschman, wiens meening in dezen gevraagd werd: "Indien de oorlog in 1903 was uitgebroken had Japan gewonnen; was 1905 het oorlogsjaar geweest, dan was Rusland de overwinnaar: nu in 1904 de strijd is ontbrand weet ik het niet."

Stellenbosch,

28 Maart, 1904.

GEREFORMEERD MAANDBLAD.

Met dank ontvangen van :—

Den Heer T. A. T. Louw... 6s.
„ B. J. Vorster Middelburg 6s.
„ I. Z. de Klerk Adelaide 6s.
„ P. E. van Aardt Somerset O. 6s.
„ J. P. Theron MLA Britstown 6s.
„ Badenhorst Stellenbosch 6s.
Ds. E. G. Malherbe Villiersdorp 6s.
Den Heer A. Brink Kimberley 6s.
„ C. T. M. Wilcocks Jagersfontein 6s.
„ J. F. Visser Jagersfontein 6s.
„ J. C. Ackerman Jagersfontein 6s.
„ J. P. Roux Jagersfontein 6s.
„ D. Hertzog Jagersfontein 6s
Ds. J. F. van Huijssteen Jagersfontein 6s.
Den Heer D. J. de Villiers 6s.
Ds. Rabie, Malmesbury
Heeren C. de Greef
„ J. van Aarde
„ I. Anders
„ H. O. Louw
„ C. Koek
„ I. Marais
[…] 48s.
Cradock £1 10s. voor :—
De heeren P. L. Conradie
F. Theron
G. J. Marais
G. van Schalkwijk
J. F. van Wyk
Heer J. C. Voigt, Paarl 6s.
Mej. Fischer, Beaufort West 6s.
Heer P. J. C. Brink, Montagu 6s.
Ds. S. P. Helm, Umtata 6s.
Ds. Z. J. v. Wyk, Oudtshoorn 6s.
Ds. A. G. Schoevers, Upington 6s.
Eerw. Schröder, Kakamas 6s.
Ds. D. Ross, Lady Grey 6s.
Heer J. H. Marchand, Montagu 6s.
Mej. Spijker, Wellington 6s.
Ds. P. Marais, Koffiefontein 6s.

Stellenbosch,

1 April, 1904.

Mej. E. van Huyssteen 18s.
Greytown, Natal, £3 12s. 0d. voor :—
De Heeren L. L. Nel
L. J. Nel
J. G. Nel
G. J. van Rooyen
E. A. Steiger
G. C. Nel
L. M. J. v. Rooyen
A. J. J. Nel
J. J. Vermaak
F. van Rooyen
G. J. van Rooyen
Ds. H. C. de Wet
per den heer J. Reyneke, Cradock £2 14s. voor :—
De Heeren W. Coetser
C. van Aardt
D. E. Frijlinck
P. L. v. Heerden
H. Ancamp
G. Jordaan
Ds. Martyn
Mej. R. Marais
Ds. Reyneke
per Ds. Dônges, Hoopstad, O.R.K. 18s. voor :—
De heeren E. Roberts.
A. J. Leliveld
Riebeekskasteel :—
Den heer J. D. F. Malan 6s.
Riebeek West, £1 10s. voor :-
de heeren D. F. Malan
C. Grobbelaar
W. Fouche
E. Booysen
Ds. G. Malan
Ds. Dommisse Wepener 6s. 6d.
„ Pienaar, Laingsburg 6s.
Mev. Watermeyer, Kpstd. 6s.
Ds. B. J. Wessels, Douglas 6s.
„ A. Hofmeyr, Mvera 6s.
„ Heyns, Fouriesburg, 6s.
Den heer T. A. Theron 6s.
„ W. P. Louw Nieuwoudtville 6s.
Ds. J. D. Louw, Vosburg 6s.
Eerw. J. P. de Villiers, Zontrivier £1 6s.
Ds. Faustmann 6s.
Mevr. J. de Villiers 6s.

J. I. MARAIS.

DEEL IX.
No. 5.

ONDER REDACTIE VAN
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

MEI,
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

INHOUD.

Aan Onze Lezers.

VAN allen kant ontvangen wij brieven ter aanmoediging. Vleiende uitdrukkingen ontbreken niet. Hiervoor danken wij onze lezers zeer hartelijk. En toch is het ons duidelijk, dat wij niet lang zullen kunnen volhouden indien de ondersteuning niet beter wordt. Aan ieder predikant, en ieder zendeling onzer Kerk zenden wij geregeld één exemplaar. In enkele gevallen meer dan één exemplaar. Van de groote meerderheid hebben we tot nog toe niets ontvangen, en ook geen bericht of wij met de toezending moeten voortgaan. Dankbaar zullen wij zijn te vernemen, of de broeders gediend zijn met ons blad, daar de onderneming met groote kosten gepaard gaat. Zullen vrienden, die het blad met genoegen lezen, ons willen helpen met het verspreiden er van? Zullen allen, die het blad willen blijven steunen, ons ten spoedigste hun namen en subscriptiegelden toezenden? Na vier maanden zal wel ieder instaat zijn te oordeelen of het blad ondersteuning waard is, al dan niet. Uit het zendingveld ontvingen wij het volgende:—"Ik ben zoo blij, dat u instaat is geweest het "Maandblad" weer uit te geven. En toch, hoe weinig is de steun u verleend! Men heeft geen idee, hoe welkom zulke degelijke literatuur is voor menschen zoo ver van de samenleven verwijderd als wij. U geeft ons 't allerbeste."

* * *

Men heeft ons gevraagd vier bladzijden af te staan aan de "CHRISTELIJKE STREVERS." Volgaarne willen we aan dat verzoek gevolg geven. Ook zijn we niet onwillig den inteekeningsprijs op "drie shillings" per jaar te brengen. Alles zal afhangen van het aantal inteekenaren ons bezorgd. Indien de verschillende vereenigingen hiertoe willen meewerken, indien ook "Jongelings Vereenigingen" ons hierin willen tegemoet komen, zal ons blad in veel ruimeren kring en tegen verminderden prijs kunnen worden verspreid. Steunen de Jongelingen ons, dan zal ons blad als vanzelf een anderen toon aannemen en naar de behoeften van de denkende jongelingschap onzer Kerk worden ingericht.

KRONIEK.

UIT HOLLAND. Dr. Kuyper speelt in Holland een eigenaardige rol. Calvinist in merg en been, heult hij toch met de Roomschen. Groot is de ergernis in zekere kringen. Maand na maand bijna wijdt Dr. Bronsveld in de "Stemmen voor waarheid en vrede," een paragraaf of twee aan Dr. Kuyper. Dezer dagen echter heeft hij aanstoot gegeven aan de Utrechtsche Universiteit. Er moest namelijk een man gekozen worden om de plaats intenemen van wijlen Prof. Lamers, als Hoogleeraar in de Godgeleerdheid. Daar de Utrechtsche faculteit niet eenstemmig was, koos hij zijn eigen man—Dr. Visscher, een man van beslist Calvinistische richting, en van meer dan gewone bekwaamheid. Een Calvinist als Hoogleeraar aan de Utrechtsche Hoogeschool beteekent wat. Dr. Bronsveld was derhalve zeer ongelukkig, en "remonstreerde" in de "Stemmen." Wat ons betreft: wij juichen de komst van Dr. Visscher toe, in de hoop, dat hij zijn vak meer aantrekkelijk zal maken, dan wijlen zijn voorganger. Die de twee werken van Dr. Lamers over "de wijsbegeerte van den godsdienst" ter hand heeft genomen, zal weten wat wij bedoelen.

***

Te Leiden moest er een man aangesteld worden om Prof. Van Manen te vervangen. Ditmaal ging Dr. Kuyper naar Engeland. Eerst stelde hij aan: Prof. Rendal Harris, van Cambridge, een persoonlijken vriend van schrijver dezes,—wiens gast wij een jaar of wat geleden te Cambridge waren;—een man van buitengewone bekwaamheid, van innige godsvrucht,, van Europeesche vermaardheid, een warm vriend van Zuid Afrika en van onze boeren. Deze bedankte. De keus viel andermaal op een Engelschman—den heer Kirsopp Lake—ons geheel onbekend. Deze nam aan, en sprak onlangs voor 't eerst zijn studenten-gehoor toe, en wel . . . . . . in de Engelsche taal!! "Het doet mij leed"—zoo sprak hij—"dat ik eenige maanden lang door mijn onvermogen om uw taal te bezigen, zal worden gestremd. Ik hoop echter met aanst. September in staat te zijn mijne lezingen in het Hollandsch te houden, al is het dan dat ik uwe verschooning zal hebben te vragen voor meer dan ééne taalkundigen misgreep."

***

De nieuwe professor is ons geheel onbekend. Zelfs in "Who's Who" komt zijn naam niet voor. Dit echter daar gelaten. Het onderwerp van den professor was: "de invloed van de Tekstkritiek op de Exegese van het N. Testament." Hij is met geen enkel bestaand handschrift tevreden. Allen zijn ze bedorven, en bevatten vele corrupties en interpolaties. De ware tekst is dus niet te vinden in de bestaande, ons bekende, en zoo hoog-gewaardeerde handschriften. "Te zamen zijn ze onnut geworden; allen zijn ze afgeweken; er is geen een die goed is, ook niet tot één toe." Dit is het oordeel van Prof. Lake. Hoe komen we dan tot een zuiveren tekst? Door conjectuur. Wat is conjectuur? Bloote gissing, eigen meening, zonder meer. Wat moet er van de Schrift worden als ieder zijn eigen beschouwingen daaraan opdringt. Wat een verminkten Bijbel zullen we dan eerst hebben!

***

Doch—hooren we den professor zelven—"de zuivere tekst kan niet gevonden worden in eenig handschrift, of groep van handschriften, of opzettelijk uitgekozen handschriften. Grieksche handschriften vertegenwoordigen slechts één type van een tekst en de corrupties daaraan verbonden; de Latijnsche vertalingen en de Kerkvaders vertegenwoordigen een ander type; de Syrische een derde; en Clemens Alexandrinus misschien een vierde. Wat moet er dan gedaan worden? Vooreerst dit, alle locale teksten moeten worden geredigeerd. Tegen het einde van de tweede eeuw had Afrika zijn eigen tekst. Alexandrië haar eigen tekst, in het Oosten had men een derden tekst, en misschien waren er andere dergelijke teksten elders. Geen van die plaatselijke teksten was zuiver. Elk hunner verschaft ons een bepaalde reeks van interpolaties en een bepaalde reeks van weglatingen." Wij moeten ze dus aan eene redactie onderwerpen. Maar die redactie dan? Waarop grondt zij zich? Waarvan gaat zij uit? "Daar de handschriften die een localen tekst vertoonen niet vele zijn, wordt het de plicht van den redactor om naar den waren tekst te gissen." Slotsom van alles dus is Conjecturaalkritiek, hetwelk overgezet zijnde, beteekent—bloote gissing, zonder grond in den tekst zelven.

***

Hij geeft ons een paar proeven van zijn conjecturaal-kritiek. Hij begint met den welbekenden tekst in Matth. 28: 19—"Doopende in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes." Deze woorden vindt men in ALLE handschriften. Toch verwerpt de nieuwe Leidsche Professor ze. Hij acht deze woorden eene interpolatie van Afrika afkomstig. Op welke gronden? Eusebius haalt dezen tekst 18 maal aan, en altijd zonder dit toevoegsel. Wel haalt hij de doopsformule viermaal aan; doch twee van deze aanhalingen behooren niet bij Eusebius thuis, en aan de twee andere is de professor onzeker of ze wel steun geven aan de meening dat Eusebius den traditioneelen tekst heeft gekend. Het resultaat waartoe hij dus komt is, dat de laatste woorden door onzen Heiland gebezigd, anders werden opgevat in de Afrikaansche dan in de Syrische Kerk. In het eene geval vatte men dien opdracht op als insluitende het doopen—en voegde de doopsformule er aan toe. Zoodat de tekst zou luiden: "Gaat dan heen, onderwijst alle volken . . . dezelve doopende enz." In het andere geval liet men

de doopsformule weg. In elk geval meent de professor, dat deze formule niet tot den zuiveren tekst behoort en als eene invoeging moet worden beschouwd....... Genoeg om onze lezers te doen zien wat van den Nieuw-Testamentischen tekst zal worden onder den pas aangestelden Leidschen Hoogleeraar.

Iets over de Jezuieten.

In het tijdschrift "The Leisure Hour" werd dezer dagen een belangrijke discussie gevoerd tusschen den Redakteur en een Jezuietischen priester. Eerstgenoemde had in het November-nommer van dat maandblad gewag gemaakt van de uitdaging van de Roomschen Kapelaan Dasbach, in eene toespraak door hem te Rixdorf gehouden. Hij zou 2,000 gulden betalen aan eenig persoon, die kon bewijzen, dat de leuze: "het doel heiligt de middelen," ergens in Jezuietische geschriften werd gevonden. Hierop had Graaf von Hoensbroeck, zelf vroeger Jezuiet, het antwoord geleverd. Hij trad te voorschijn en stelde voor een hof van arbritatie voor 't welk hij gereed was te bewijzen, dat deze leer werkelijk door de Jezuieten wordt en werd verkondigd. Dasbach wilde hiervan niet weten. Doch Hoensbroeck leverde daarop in het tijdschrift *Deutschland* het bewijs voor die stelling, geput uit geschriften der Jezuieten. Een zijner aanhalingen is 't werk van den Jezuiet, Escobar, waarvan de vertaling aldus luidt: "Ik vraag, of het gewettigd is iemand die van een arme wil stelen, te overreden van een rijke te stelen? Wij antwoorden, het is wettig." Een ander Jezuiet verklaart openlijk: 't is zeker gewettigd om iemand, die een groote misdaad wil bedrijven, de gelegenheid te geven om een kleiner kwaad te bedrijven, opdat hij teruggehouden worde van een grooter misdaad...... En ingeval hij een grootere zonde wil begaan, *is het goed hem te overreden met de geringere misdaad* tevreden te zijn, omdat daardoor zijn eigen belang en dat van het Godsrijk kan worden bevorderd."

***

De Graaf toonde verder aan, dat deze leer niet veranderd is, maar dat in hedendaagsche Jezuietische handboeken over de Moraal een dergelijke, verpestende, God-en-mensch-onteerende leer verkondigd wordt. Hij haalt uit Güry dingen aan, die wij wel in 't Latijn zouden kunnen overnemen, maar niet durven vertalen. En *Güry* is niet verouderd. Ook *Lehmkuhl*, wiens handboek in alle Roomsch Katholieke Seminariën wordt gebezigd, verkondigt een leer hiermee overeenkomend. De Graaf beroept zich verder op Tamburini die diefstal en echtbreuk—in zichzelf zondig—onder de middelen rekent die 'een goed doel' kunnen hebben, bijv. waar een zoon van een vader steelt en misschien tot bekeering geleid kan worden, of een slechte, ontrouwe, echtgenoote oorzaak door haar ontrouw tot een gewenschte echtscheiding geven kan.

***

Tot zoover de Graaf von Hoensbroek. Wat gebeurde? Een Jezuiet in Engeland, dit alles gelezen hebbende, trok te velde tegen den redakteur van het Engelsche blad. "Weet gij dan niet"—zoo heette het—"dat dit alles uit de lucht gegrepen is. Geen Jezuiet leert zulke dingen. De Graaf verstaat Lehmkuhl niet. Wat deze en andere *bedoelen* is iets van dezen aard: wel, indien gij u aan den Satan *wilt* overgeven en uwe booze lusten niet bedwingen *wilt*, in hemels naam wil dan niet anderer geluk vernietigen [hij denkt aan echtbreuk].—Er zijn toch gelegenheden genoeg om bot te vieren aan uw verkeerde neigingen." Als voorbeeld kan dienen wat eens te Liverpool is gebeurd. Er was een straatoploop, en de politie kon die niet keeren. Men had zich gewapend met bijl en moordtuig. Wat deden nu de bedienaren van het recht? Zij zeiden tot de menigte: "Als gij toch wilt vechten, werpt uw bijlen weg—die kunnen tot moord en doodslag aanleiding geven; voorziet u van stokken en gaat dan erop los." Precies zoo met de Jezuieten. Zij bedoelen geen kwaad; zij sporen niet aan tot zonde. Zij bedwingen de menschen door hun vriendelijken raad. Echt Jezuietisch!!

***

Doch de Protestantsche redakteur liet zich door drogredenen niet van zijn stuk brengen. "Wat u daarin leest"—was zijn antwoord—"staat er niet. Als woorden iets beteekenen, dan beteekenen zij, dat een mindere zonde wordt aanbevolen, om eene meerdere te verhinderen. Er is geen sprake van het zich "onthouden" van zonde; er is eene besliste, duidelijke aansporing tot het doen van wat de Jezuietische leeraar een "mindere" zonde noemt. Stelt niet Güry bijv. duidelijk aan een overspelige huisvrouw voor, dat zij tegen haar man *liegen mag* over haar ontrouw, omdat zij gebiecht heeft bij den Priester en van hem in Gods naam vergiffenis heeft ontvangen? Haar geweten dus is tot rust gebracht, en de leugen is geen leugen meer. Dit staat immers letterlijk in het Latijn." De vloek van de Biecht is er, en de Jezuietische leer is duidelijk en alle Jezuietische verklaringen en uitleggingen en verwateringen van die leer zijn niets anders dan Protestanten zand in de oogen werpen.

Wat de Redakteur van de "Leisure Hour" over dit onderwerp schreef is geenszins onbekend. Men mag zich wel er over verbazen, dat een Jezuiet dit wil weerspreken. In een curieus boek te Helmstad in 1701 verschenen en tot titel dragende: "Joachim Hildebrande: Tractatus de religiosis eorumque variis ordinibus" (Tractaat over de gees-

telijken en hun verschillende orden) vinden wij de volgende regels in het Latijn :

Omnes, qui cum Jesu itis,
Non ite cum Jesuitis !
Ut a luce lucus dictus
Et ut homo est—homo pictus—
Sic a Jesu est Jesuita :
Hunc, si sapis, semper vita.

(vrij vertaald)

Allen die met Jezus gaan,
Gaat niet met de Jezuieten !
Een menschen*beeld* is toch geen *mensch* ;
In 't donker *bosch* (lucus) straalt toch geen *licht*. (lux).
Zoo is in Jezuiet geen Jezus.
Derhalve mijdt hem, zoo gij 't kunt.

——:o:——

KERK EN WERELD.

Op eene Zondagschool-Conferentie, onlangs te Groenepunt gehouden, werd een uiterst belangrijk stuk voorgedragen door een lid van onze Kerk. De spreker begon met een aanhaling uit een voordracht van Ds. A. Murray, waar over den hedendaagschen toestand der Kerk en hare verhouding tot de wereld gesproken wordt : "niets minder dan eene revolutie is noodig . . . . . niets anders dan eene nieuwe reformatie om de vervlogene heerlijkheid te herstellen." Dit tot thema nemende vergelijkt schrijver onzen tijd met de dagen vóór de Kerkhervorming en die voor de Puriteinsche en Wesleyaansche omwentelingen in Engeland. Toen werd de Sabbat ontheiligd, toen werden allerlei spelen toegelaten op den Dag des Heeren . . . . . gelijk als nu ! "De Kerk van heden lijdt aan ruggemerg-ziekte." Zij laat toe, omdat zij machteloos is. Zij heeft haar geloof verloren—of grootendeels althans.

* * *

Gesteld dat een millionair een landgoed in de Kolonie kocht, en hier zijn huisgezin achterliet met de opdracht voorttegaan met het werk en op hem te trekken wanneer de noodzakelijkheid daartoe zich voordoet. Gesteld dat de kinderen, wanneer fondsen zwak worden, *eerst* zeer beangst en daarna, in plaats van op de Bank te trekken, van allerlei middelen zich bedienden om geld te bekomen, zelfs bij de vijanden van hun vader gingen aankleppen—zou de afwezige millionair niet te recht toornig zijn op degenen die hij achterliet ?—Zoo met de Kerk in haar verhouding tot de wereld. In Amerika gaat men zeer ver—minder ver in Zuid Afrika. Toch gaat men onder ons ver genoeg. Hij noemt Kerken, waar men zich op Bazaars bedient van praktijken, die niet den toets kunnen doorstaan door God zelf bepaald. Hij spreekt van twee Kerkgenootschappen in de Kaapstad, die hun zaal verhuren voor allerlei onstichtelijke dingen ; van een ander, dat op een bazaar zich in verband bracht per electrofoon met een theater, zoodat het oor van bezoekers en koopers kon gestreeld worden door wat er ten tooneele werd gevoerd. Verder wordt er gewezen op de prediking die niet meer is wat zij behoort te zijn een getuigenis. Men preekt theologie, of de Kerk, of de broederlijke liefde, of Paulus, of wel *omtrent* Christus : de prediking is niet *Christus*. De preek streelt het oor, zonder een boodschap te brengen ; men oefent zich meer in zijn stijl, dan in het getuigen aangaande Hem, Die middenpunt is van de prediking. Het gevolg is, dat de bekeeringen ontbreken, hoewel de Kerken bezocht worden. Nogmaals haalt hij Ds. A. Murray aan, en legt nadruk op wat deze gezegd heeft :—"Iets is gekomen in de plaats van den Heiligen Geest. Dat iets is de geest dezer wereld—de vorm waarin hij zich voordoet op den kansel is die van den geest van de wijsheid dezer wereld."

* * *

Spreker is zeer begaan over deze dingen. "Indien de Kerk als een geheel zich aan die richtingen overgeeft, dan kan geene macht op aarde haar redden. De mensch als zoodanig heeft zijn kostbare gelegenheid verwaarloosd en werd verworpen. Israel als volk deed alzoo en werd mede verworpen : de Kerk zal evenzoo haar gelegenheid verwaarloozen en verworpen worden. Enkele brokstukken mogen hier en daar behouden worden, doch de ramp schijnt ons te zullen treffen." Tot zoover de spreker. Er is veel waars in wat hij zegt. Elke gemeente onzer Kerk dient wel hierover na te denken. Men duldt tegenwoordig dingen die onze vaderen met diepen afkeer zullen vervuld hebben. Op Bazaars dringt de wereldgeest door ; op onze kansels mist men wat men terecht mag verwachten. Het Evangelie is er, doch verwaterd, van kracht beroofd. Alleen de Geest des Heeren kan veranderen, hervormen, verlevendigen. "O Geest ! kom aan van de vier winden en blaas onder deze gedooden !"

* * *

In dit verband mogen wij wel letten op wat Finney ons omtrent herlevingen doet hooren. Dat woord heeft ook in onze dagen kracht : "Indien wij de geschiedenis der Kerk nagaan zullen wij zien, dat geen omvangrijke hervorming ooit tot stand is gekomen zonder nieuwe middelen. Zoodra de Kerken zich neerzetten tot een vorm van handeling, dan loopen zij gevaar op het uiterlijke doen te drukken ; en alzoo behouden zij den *vorm* van godsdienst, terwijl zij het *wezen* daarvan verliezen. Misschien is het niet teveel gezegd, dat het Gode zelfs onmogelijk is hervormingen te weeg te brengen, anders dan door nieuwe middelen, 't Is ten minste een feit, dat God dezen weg altijd heeft uitgekozen als den wijsten en besten dien Hij kon inslaan. Heeft Hij bevonden dat een zekere wijze (van werkzaamheid) haar invloed heeft verloren, door een bloote vorm te worden, dan brengt Hij iets nieuws tot stand, dat inbreekt in de luiheid en traagheid der Kerk en haar wekt uit haar sluimering."

"Zonder nieuwe middelen is het niet mogelijk voor de Kerk om het oor der wereld te bereiken. Er zijn zoovele onderwerpen die gedurig voor de aandacht van het publiek komen, dat de Kerk haar standplaats niet kan blijven behouden, niet de aandacht trekken kan, zonder een diep aangrijpende prediking, en zonder genoegzame nieuwigheid. De vasthoudendheid aan bijzondere vormen van handelen, die de Kerk geleid heeft, tegenstand te bieden tegen nieuwigheden, is slechts een openbaring van fanatisme. En 't is zonderling dat deze klasse van dweepers de eersten zijn om tegen dweeperij te schreeuwen. God heeft in geen enkele Kerk een bijzonderen vorm van eeredienst vastgesteld. De Schriften zwijgen op dit punt, onder de bedeeling des Evangelies, en de Kerk moet haar eigen discretie volgen in dingen van dezen aard.

* * *

Het eenige waarop aangedrongen wordt is, dat alle dingen, "eerlijk en met goede orde geschieden." Maar wat is "eerlijkheid en goede orde?" Ik zou mijzelven verzetten—ten sterkste verzetten—tegen alles dat niet in goede orde is in den dienst des Heeren. Maar dan moeten wij daaronder toch niet verstaan een bepaalde wijze van godsdienst waarin een Kerk zich gezet heeft, en waaraan zij gewoon geraakt is. Doch nieuwigheden moeten niet eerder worden ingevoerd dan noodig is. Ze moeten met de grootste wijsheid en behoedzaamheid, en als vrucht van gebedsomgang met den Heer worden ingevoerd, en zoo ingevoerd dat zij den minst mogelijken tegenstand uitlokken. Doch *nieuwe* middelen *moeten* wij hebben. Moge God de Kerk verhinderen zich vast te nestelen in eenige vaste vormen die voor haar onverbreekbaar zijn geworden.

TIBET

Arme Tibet! Kan iemand zonder een bewogen gemoed lezen wat ons wordt meegedeeld omtrent het noodeloos bloedbad door Britsche troepen aldaar aangericht. Er gaat een geroep op tot den Heere Sebaoth over die dingen, en de Imperialisten zullen het hebben te verantwoorden. Zelfs de "British Weekly" die de vernietiging der Boeren-Republieken toejuichte slaat nu de handen van verontwaardiging ineen. "Wij gingen Tibet in voorgevende dat onze zending eene des vredes was, doch uit 't oogpunt der inboorlingen zijn we bezig hun land gewapenderhand intenemen." Lord Curzon wil de macht der monniken verbreken, en Kolonel Younghusband spreekt het openlijk uit: "Ik zie geen kans tot een behoorlijke schikking tenzij de macht der monniken te Lhassa gebroken wordt." Zoo zijn er, en waren er in Zuid Afrika, die de macht der "Predikants" wilden verbreken. En om nu die macht te breken worden dingen gedaan die ten hemel schreien. Leest en overdenkt het volgende:—"Zij trokken langzaam af, met vasten tred, somber en stil, onder een hagel van kogels. De berg-batterij kwam in werking, en brak door hun lijn met grof geschut. Een vreeselijke sleep van dooden en stervenden teekende de lijn van marsch. Eindelijk strompelde de laatste gewonde Tibetaan weg en verdween den hoek om." Zoo wordt de aanval op de weerlooze Tibetanen beschreven. Dit wordt gedaan op een zoogenaamden vredetocht! Leve het Imperialisme! *Morituri te salutant!* (de stervenden groeten u):—

* * *

Wien grijpt zulk een schildering niet aan Zelfs de "British Weekly" noemt dit "een bloedige slag" in Tibet, weergevende de taal van de "Daily Telegraph"—"a bloody stroke". Had Engeland een Gladstone, zulke dingen zouden geen oogenblik geduld worden! Hooren wij hem, dien fieren strijder voor gerechtigheid: "Hoe komt het"—zoo sprak hij in 1840, "dat het zien van de vlag den Engelschman steeds verkwikt? Omdat die vlag altijd verbonden was met de zaak der gerechtigheid, met tegenstand tegen alle onderdrukking, met eerbied voor nationale rechten, met eerbare handels-ondernemingen; MAAR NU onder den invloed van den Edelen Lord (Palmerston) wordt die vlag geheschen om een onheiligen handel te dekken, en moest zij nimmer over China wapperen dan alleen onder tegenwoordige omstandigheden, wij zouden in afgrijzing terugdeinsen, en onze harten zouden nooit weer van aandoening trillen, zooals nu het geval is wanneer wij haar zien wapperen en zich ontplooien bij elke windvlag."

* * *

Terwijl de Britsche regeering haar weg tot het hart van Tibet baant met kogel en kanon, heeft God het in zijn wijsheid beschikt, dat de zendelingen met het woord des vredes ingaan. Onder de eersten om integaan waren de Moravische zendelingen, die zich vestigden in de Himalayas, bij een der bergpassen, de eigenlijke poort van Tibet. Daar leerden zij de taal aan, vertaalden de H. Schrift, verkondigden het Evangelie aan handelaars die kwamen en gingen. De grammatica en het woordenboek van den Moravischen zendeling Jaeschke, het Nieuwe Testament van zijne hand, onlangs herzien te Darjeeling en door het Bijbel-Genootschap uitgegeven, en gedeelten van het Oude Testament door Redslob overgezet zijn standaardwerken op dit gebied. Ook de China Inland Mission heeft jaren lang gepoogd om Tibet van de andere of Chineesche zijde te bereiken, Wie heeft niet gehoord van Miss Annie Taylor die doorgedrongen is zelfs tot naar de poorten van de heilige stad Lhassa? Gedwongen tot terugkeer moest zij zwichten. Doch toen de Britsche regeering een handelstractaat met Tibet had gesloten, en Yatong middenpunt werd van den handel drong zij andermaal door en bleef er gansch alleen een 8 of 9 jaren— de eenige Europeaan in die wilde

streek. Zij verkoopt het een en ander aan doortrekkende handelaars, reikt medicijn uit aan de kranken, predikt 't Evangelie, verspreidt traktaatjes. Ook mogen wij niet vergeten de "Scandinavian Alliance Mission," die 10 of 12 jaar geleden onder Scandinaviers in Amerika ontstond, en zich te Ghoom, een dorpje bij Darjeeling vestigde. Daar is hun drukkerij, van waar zij den Bijbel in de Tibetaansche taal, met godsdienstige letterkunde van allerlei aard, verspreiden langs de grenzen van het gesloten land. Goddank, dat deze mannen des vredes er zijn, en doordringen zullen tot het hart van Tibet, indien het noodeloos vergoten bloed niet om wrake blijft roepen, en het land voor den vredevorst blijft sluiten. Terecht zegt een schrijver in de "Missionary Review:" "'t Is nu de tijd tot ernstig, geloovig gebed dat de Heere der gansche aarde allen tegenstand moge vernietigen, opdat het Evangelie zijn vredevolle overwinningen in Tibet en Bhotan moge behalen!" God kan ook van een onheilig Imperialisme zich bedienen om zijne Koninkrijk uittebreiden.

CHINA IN ZUID AFRIKA.

Ook is de "British Weekly" zeer begaan over de verdediging van den invoer der Chineezen door enkele Engelsche predikanten aan den Rand. Zijn antwoord is karakteristiek: gij zijt verblind M.H. en weet er minder van dan wij! "In een land van mijneigenaars afhangende en waar die mijneigenaars hunne mijnen hebben gesloten totdat hun tegenstanders gedwongen worden toe te geven" komt men al licht er toe door de openbare meening te worden meegesleept, en achter die openbare meening zitten de geldmannen. Zoo ging het in vroegere dagen van strijd, toen bijv. de slavernijkwestie aan de orde kwam. De Moderator van de Presbyteriaansche kerk in Amerika, Dr. Witherspoon, zelf een eigenaar van slaven, verdedigde de slavernij van zijn zetel in de Synodale vergadering: "Ik vind" — dit was in 1836— "in de Schriften van het O. en N. Testament mijn recht om slaven te houden. Het beginsel wordt door God zelf erkend." De Moderator ging nog verder :—" Wanneer het trage proces der wet ons buiten staat stelt onze grieven uit den weg te ruimen, bedienen wij ons in het Zuiden van Rechter Lynch [d.i. volksoploop]."

* *
*

Ook de Vrije Kerk van Schotland krijgt het van langs. In het Edinburgsche Presbyterie bracht Prof. Paterson een motie vòòr den Chineezen-invoer veroordeelende. Men wilde hem niet hooren. Hij mocht de zaak niet eens bespreken. 't Was politiek: en natuurlijk heeft de Vrije Kerk van Schotland een afkeer van politiek!! Dit weten wij trouwens allen in Z. Afrika, die de houding van die Kerk in den Zuid Afrikaanschen strijd hebben gade geslagen.

In elk geval de "British Weekly" is hierover zeer begaan—het geldt immers geen boeren, maar ...Chineezen. Het blad smaalt op die predikanten uit het Noorden. Dit is —zoo lezen wij daar—wat vroeger ook gebeurde. Zond niet de Vrije Kerk in in haar dagen van druk—haar "ten years conflict" —deputaten naar de slaven-eigenaars van Amerika om geldelijke hulp vragende? Hielden deze deputaten zich niet terug van de mannen die in Amerika den strijd hadden aangebonden tegen de eigenaars van slaven? Zij kwamen terug met 50,000 dollars; want voor die brandende kwestie hielden zij zich als doof. "Wat" riep een der beroemdste onder de Amerikaansche vrijheidsmannen uit in zijn 'remonstratie' tegen de houding der Schotten—" Gij verlaat Engeland omdat het Parlement predikanten aan u opdringt u minder aangenaam, en gij komt naar de slaafhoudende staten van Amerika om uwe grieven te vertellen en krijgt de sympathie van mannen als een Senator van Zuid Carolina, die ons dreigen op te hangen, omdat wij verklaren dat onze medemenschen en daaronder 30,000 of 40,000 van uwe Presbyteriaansche broederen, moeten toegelaten worden hun Bijbels te lezen en niet door de wet mogen beroofd worden van hun vrouwen en kinderen, en hun welverdiend loon!"—Tot zoover dit Engelsche blad. Prof. Paterson was en is nog altijd een warme voorvechter voor onze boeren. En Edinburg aanbidt Chamberlain! — de kerken niet uitgesloten.— Althans zij deed zulks.

* *
*

Het gevaar dat ons dreigt door den invoer van Chineezen is gansch niet denkbeeldig. De "Missionary Review" heeft het volgende:

China is ongetwijfeld het grootste slavenland in de wereld. Uit eene bevolking van *400 millioen* zijn er ten minste *10 millioen* slaven, dat is *een-veertigste* der bevolking. Ieder huisgezin van beteekenis heeft zijn vrouwen-slaven, en de stand die iemand bekleedt in de maatschappij wordt bepaald door het aantal slaven dat hij bezit. Meisjes tusschen haar 3de en 15de jaar worden als slavinnen verkocht; meestal is de ouderdom van 7 tot 8 jaar. Deze ongelukkigen verschillen zeer in prijs. De gemiddelde prijs is van £2 tot £4. Veel hangt natuurlijk af van het voorkomen van het meisje. Zij worden meestal gebezigd in het gewoon huiselijk werk. 't Is veel goedkooper dan ze te huren!!

Zulk een ras, aan slavernij gewoon, dreigt te worden ingevoerd in *Z.* Afrika. Het vrijheidsgevoel is reeds lang uitgedoofd.

ZENDING EN OPVOEDING.

De vraag wordt somtijds gedaan: wat doet al de opvoeding toch voor Kaffer of Neger? Zij worden eer slechter dan beter. Op die vraag heeft onlangs Booker Washington een antwoord gegeven. [Wij verwijzen nogmaals naar de

artikelen over hem die in onze kolommen verschijnen.] Hij zond een reeks van vragen ter beantwoording aan 136 mannen van naam en beteekenis in de Zuidelijke Staten van Amerika. De antwoorden zijn treffend, Hier volgt eene opsomming van vraag en antwoord :—

1. Heeft de opvoeding den neger een meer nuttig mensch gemaakt voor de samenleving ?

Antwoord: Ja, 121: Neen, 4: Onbeantwoord, 11.

2. Heeft het hem meer spaarzaam gemaakt ?

Antwoord: Ja, 98: Neen, 14: Onbeantwoord, 24.

3. Maakt het hem een beter werkman, vooral waar handigheid en beleid vereischt worden ?

Antwoord: Ja, 132: Neen, 2; Onbeantwoord, 2.

4. Hebben geoefende, behoorlijk opgeleide negers eenige moeite om aan werk te komen in uw buurt ?

Antwoord: Neen, 117: Ja, 4: Onbeantwoord, 15.

5. Worden gekleurden die zaken hebben door blanken geraadpleegd ten uwent ?

Antwoord: Ja, 92: Neen, 9: Onbeantwoord, 35.

6. Heeft men bezwaar in uw buurt tegen het aankoopen van grond door gekleurden ?

Antwoord: Neen, 128: Ja, 3: Onbeantw. 5.

7. *Heeft opvoeding den zedelijken toestand der gekleurden verbeterd?*

Antwoord: Ja, 97: Neen, 20: Onbeantw. 19.

8. Heeft het de godsdienst minder gemoedelijk, meer praktisch gemaakt ?

Antwoord: Ja, 110: Neen, 16; Onbeantw. 19.

9. *In den regel is het de opgevoede, of de onopgevoede en onkundige die aan misdaden zich schuldig maakt?*

Antwoord: Onopgevoeden, 115: Opgevoeden, 3: Onbeantw. 17.

10. Neemt misdaad af, naarmate de opvoeding toeneemt onder gekleurden ?

Antwoord: Ja, 102; Neen, 19; Onbeantw. 15.

11. Neemt de neger in zedelijkheid toe bij de toeneming in verstands ontwikkeling ?

Antwoord: Ja, 55; Neen, 46; Onbeantw. 35.

Hieruit blijkt dat gemiddeld 100 vóór en slechts 13 tegen de opleiding van gekleurden waren. De uitkomst van dit onderzoek is treffend.

———o———

Merkwaardige Boeken.

II.

HELEN KELLER.

Ieder evangeliedienaar, ieder onderwijzer dient het leven van Helen Keller te lezen en te herlezen. "The Story of my life" heeft een boodschap voor ieder opvoedkundige. Wie was of is Helen Keller ? Stel u een jonge dame voor, die als kind door een ernstige krankheid van gezicht en gehoor beroofd werd, en die het zoover heeft gebracht, dat zij in meer dan een taal zich kan uitdrukken, en meer dan een Universiteits-Examen heeft afgelegd. Fransch, Duitsch, Latijn en Grieksch, benevens haar moedertaal, wist zij machtig te worden. De letterkunde van meer dan een volk maakte zij zich eigen. Meer dan een onzer B. A.'s—meer dan een onzer Theologanten— mag wel aan hare voeten zitten om te leeren hoe te lezen, te onderzoeken, te genieten, te denken. Eén volzin teekent haar gemoedsleven : "De dingen die ik geleerd heb en dingen die mij geleerd zijn schijnen van oneindig minder belang te zijn in vergelijking met hun "larger loves and heavenly charities" (hun liefdeuitingen en hun liefde-ervaringen). En elders:— "Ik heb al die schrijvers lief wier gemoed opborrelt als een fontein in den zonneschijn van vriendelijkheid." Of weer: "Ik heb mij tamelijk thuis gemaakt in de Fransche en Duitsche letterkunde. De Duitscher zet sterkte vóór schoonheid, en waarheid vóór de bloote overeenkomst, zoowel in leven als in letterkunde......wanneer hij spreekt, dan is het niet om indruk te maken, maar omdat zijn hart zal breken, als hij niet een uitweg vindt voor gedachten die branden in zijne ziel." Of weer: "Aan den muur hangt er een antieke penning met de beeltenis van Homerus, [ook hij was blind], laag genoeg zoodat ik die kan betasten. Hoe ken ik iedere lijn in dat majestueuze voorhoofd—getuigen van strijd en van lijden: oogen die niet zien kunnen, doch zoekende naar het licht en naar den blauwen hemel van zijn geliefd Griekenland . . . . . Ik kan mij zijn toestand indenken—dien donkeren nacht waarin hij leefde. In de verbeelding hoor ik hem zingen van leven, van liefde, van oorlog, van de heldendaden van een edel ras." Iemand die zoo schrijft, zoo onderzoekt, zoo denkt moet een buitengewoon mensch zijn. Hoe kwam zij tot dit alles— deze doofstomme, blinde, van twee harer zintuigen beroofde dame? Dit boek geeft antwoord op de vraag.

***

Toen zij zeven jaar oud was kwam zij in aanraking met eene onderwijzeres die het eerst licht wierp in haar verstandelijke duisternis. Zij leefde niet, zij gaf teekenen, niets meer. Miss Sullivan wekte haar uit een doodslaap op. De eerste ontmoeting was treffend: "Den morgen na haar aankomst kwam zij in mijne kamer en gaf mij een pop. Toen ik een tijdje daarmee had gespeeld nam zij mijne hand en spelde daarin het woord d-o-l-l (het Engelsch voor *pop*). Dat vingerspelen boezemde mij belang in: ik bootste haar na. Toen ik de letters had gevormd liep ik naar beneden naar mijn moeder en spelde in haar hand hetzelfde woord." Zoo kwam zij er toe *pin, hat, cup* te spellen, en ook *sit, stand, walk* en zoo voorts. *Water, zon, zomer* volgden. De wereld begon iets te beteekenen—"woorden

werden middelen om de wereld te doen bloeien gelijk de staf van Aaron met bloesems werd overtrokken.'" Eenigen tijd daarna leerde zij de diepe beteekenis van het woord: *liefde*. 't Was eene ontdekking, eene openbaring, toen haar onderwijzeres haar dat geheim ontsluierde: "Ik voelde dat er onzichtbare lijnen waren die mijn geest verbonden met den geest van anderen rondom mij."

*
* *

Later werd zij meer bepaald toevertrouwd aan deze dame aan wier wijsheid en onderricht de geheele wereld dank verschuldigd is. Deze vertelde haar door middel van hare vingers dat er in 't oor een zenuw voor het gehoor is, en dat iets die zenuw beschadigd had toen zij nog een zuigeling was; dat hoewel alles om haar heen stil scheen te zijn, er soldaten door de straten marcheerden, dat er muziek gespeeld werd, die voor de zenuw van het gehoor zoo zoet was als suiker voor de zenuw van den smaak. Nog later nam zij haar naar een Museum van schilderijen en met de vingers op hare keel vertelde zij 't meisje, dat die kamer gevuld was met schoone schilderijen. Zij vertelde haar ook dat de aangezichten van hen die haar liefhebben soms blonken en glimlachten, en dat hunne oogen soms ook vol tranen waren. En dan antwoordde het kind, "ik versta en ik geloof." Op zekeren dag bracht een vriend den grooten prediker Philips Brooks, om haar te zien, en die vertelde haar door hare onderwijzeres, dat God zeer nabij haar, haar onzichtbare Vader was, die haar beminde, en hare hand nooit in leven of in dood zou loslaten. Het kind antwoordde: "Ik heb Hem dikwijls gevoeld. Hij komt als warmte, maar tevoren wist ik niet wat Hem te noemen." Van dien dag af klom zij snel op van een gebied der kennis tot een ander.

*
* *

Toen zij als kind voor het eerst begon te denken, was de vraag die haar bezig hield: "vanwaar kom ik? Heb ik een vader en moeder? Waarom spreken zij niet met mij? Als het voedsel en de drank die ik geniet van hen komen, waarom vertoonen zij zich niet aan mij? Waarom verbergen zij zich met donkerheid?" Soms snikte zij: "Och dat ik wist waar ik een vader en moeder kon vinden!" Eens toen hare moeder haar een bittere medicijn gaf, balde zij hare vuisten en dacht: "waarom moet dat onzichtbare wezen mij zoo laten lijden. Het kan niet mijn vader of moeder zijn. Ik zou nooit een katje zoo laten lijden." Jaren lang wist dat arme kind niet dat een liefhebbende moeder haar verpleegde, en wel duizendmaal gezegd heeft "ik bemin u," zonder het minste antwoord te ontvangen. Ja, zij kon wel tien duizend malen gezegd hebben, "ik lijd en ween om uwentwil" zonder dat het kind dit verstaan zou hebben.

*
* *

Dr. N. D. Hills van de Independente gemeente te Brooklyn, die het voorgaande verhaalt, zegt, het roerendste van dit verhaal is dat het de geschiedenis is van de menschelijke ziel. Gelijk met dit meisje is het niet de ziel die in het begin lijdt: maar gelijk de teedere moeder staat bij het bed van haar kindje, zoo staat God voor de arme, blinde, doove, of stomme ziel! Het is niet alsof de vader niet spreekt of zich verbergt maar het oor kan hem niet hooren en het oog kan hem niet zien. En gelijk dat kind zich verzette tegen de moeder die haar de bittere medicijn gaf, zoo verzet zich de arme ziel tegen den Vader in den hemel als Hij haar kastijdt. Wat de ziel behoeft is een langmoedige en teedere onderwijzeres om haar in haar jammerlijken toestand met God en de onzichtbare wereld bekend te maken.

*
* *

Het zonderlingste van alles is, dat men haar negen jaren lang in 't duistere liet omtrent het bestaan van God en Zijn verhouding tot deze wereld. Opmerkelijk ook dat zij nooit van den Heiland spreekt in haar brieven of haar verhaal.—"Tot Feb. 1889 (zij werd in Juni, 1880, geboren)—schrijft Miss Sullivan—had niemand tot haar gesproken omtrent God." Toen eerst sprak een ernstige Christin met haar over Hem. Met welk gevolg? "Ik moet u iets zeer grappigs vertellen. A. zegt, God heeft mij gemaakt en ieder mensch uit zand: Dit moet een grap zijn. Ik besta uit vleesch en bloed en been, is het niet zoo?" Een weinig later: "A. zegt God is overal en dat Hij de liefde is: hoe is dit mogelijk? Liefde is iets in onze harten. Toen zei A. iets anders dat zeer grappig is. Zij zegt God is mijn vader. Ik schaterde van lachen; want mijn vader toch is Arthur Keller." Men liet haar den Bijbel in 't begin niet lezen. Miss Sullivan zegt: "Ik liet haar nog niet toe den Bijbel te lezen, omdat ik niet zie hoe zij zulks nu kan doen zonder een heel verkeerd begrip te ontvangen van de eigenschappen Gods. Ik had haar echter in eenvoudige taal verteld van het leven van Jezus en van Zijn wonderbaren dood. Dit had haar zeer aangedaan.

*
* *

Dr. Philips Brooks had haar echter van God als haar vader gesproken. Dit eerst op veel lateren leeftijd. Zij zegt van dat onderricht: "Bisschop Brooks leerde mij geen bepaalde geloofsbelijdenis of dogma; doch op mijn gemoed drukte hij deze twee waarheden—Gods vaderschap, en de broederschap des menschen. Hij liet mij voelen, dat deze twee waarheden ten grondslag liggen van alle geloofsformules en alle vormen van eeredienst. God is liefde, God is onze Vader, wij zijn Zijne kinderen; derhalve zullen de donkerste wolken breken, en ofschoon het recht soms het onderspit moet delven, zal het kwaad niet zegevieren." Haar wereldbeschouwing, haar levensopvatting komt uit in het volgende: "Is het niet waar, dat mijn leven met al zijn beperkingen

op vele punten het leven aanraakt van de wereld die zoo schoon is? Alles heeft zijn wonderen, zelfs de duisternis en het zwijgen, en ik leer steeds vergenoegd te zijn met hetgeen ik ben. Wel is waar, soms word ik als in een koude mist gewikkeld door een gevoel van verlatenheid, als ik zoo alleen zit te wachten aan de gesloten poort des levens. Daar binnen is licht en muziek en liefelijk verkeer; doch ik mag niet ingaan. Een stil, meedoogenloos noodlot verspert den weg."

***

"Gaarne zou ik die allesbeheerschende macht willen tegenspreken; want mijn hart is nog niet onder behoorlijke tucht en aan hartstocht prijs gegeven; doch mijn tong wil niet de bittere, ijdele woorden uitspreken die op mijne lippen liggen, en zij vallen terug in mijn hart als tranen die niet werden geschreid. Het zwijgen neemt bezit van mijne ziel. Dan komt er hoop met een glimlach en fluistert: "Er is blijdschap in het vergeten van zichzelven." Zoo tracht ik het licht in anderer oogen te maken tot mijne zon, de muziek in anderer ooren mijn symphonie, den glimlach op anderer lippen mijn geluk."

***

Den Bijbel heeft zij in latere jaren doorgelezen en herlezen. Met opgetogenheid spreekt zij van de Bijbelverhalen, vooral die van het Oude Testament, Esther, Ruth zijn persoonlijkheden die op haar een buitengewonen invloed uitoefenden. Over de Nieuwtestamentische verhalen zwijgt zij. Toch hooren wij haar uitroepen: "De Bijbel geeft mij een diep en troostend gevoel dat de dingen die wij zien tijdelijk, en de dingen die wij niet zien eeuwig zijn. Hoe zal ik spreken van de heerlijkheden die ik in den Bijbel heb ontdekt? Jaren lang heb ik dit boek gelezen met een steeds diepergrijpend gevoel van vreugde en aanmoediging; ik heb den Bijbel lief zooals ik geen ander boek bemin." Van Ruth zegt zij: "Liefde gelijk als van Ruth, liefde die zich verheffen kan boven de met elkaar strijdende geloofsbelijdenissen en diep gewortelde rassen-vooroordeelen, is moeielijk ergens in de wereld te vinden."

***

Vraagt men nu, welk karaktertrek boven alle anderen in haar leven uitblinkt, dan is het antwoord niet veraf; de Liefde en de vreugde die daaruit geboren werd. Iemand vroeg haar eens:—wat Liefde is. Haar antwoord was treffend: "Liefde is wat ieder voelt voor een ieder." En elders, "verdraagzaamheid is de grootste gift den menschen geschonken: 't Is voor ons brein wat de poging om ons evenwicht te bewaren is voor hem die een fiets (bicycle) berijdt." Daarom deelde zij ten volle in 't medelijden der groote wereld met onze vervolgde Boeren in Zuid Afrika. "Zij was sterk proBoer, (intensely proBoer,) en schreef een sterk argument ten faveure van der Boeren onafhankelijkheid. Toen zij hoorde van de overgave van dat moedig klein volkje, werd haar aangezicht bewolkt, en bleef zij eenige minuten stil." In haar dagboek schreef zij op den 18den October, 1894: "Ik vind dat ik vier dingen te leeren heb op school, of liever in het leven—helder te denken zonder haast en zonder verwarring, ieder mensch hartelijk lief te hebben, in alles te handelen naar de hoogste beweegredenen, en op den lieven God te vertrouwen zonder den minsten twijfel." Hier hebben wij den sleutel voor het geheim harer kracht. Den indruk dien zij achterliet op het gemoed van den redakteur van *Harper* vinden wij teruggegeven in de volgende woorden: "Ik geloof dat zij een gemoed heeft zoo rein als nog nooit met iemand het geval was. . . . . . . En toch toen Miss Sullivan het eerst met haar in aanraking kwam was zij als een wilde, ruw, ongemanierd, eigenzinnig, soms zeer heftig in haren toorn. Gehoorzaamheid was de leuze van haar onderwijzeres, en daarmee in nauw verband staande—Liefde. 't Was een geweldige strijd. "Het grootste probleem dat ik moet oplossen zal zijn hoe haar onder tucht te brengen, zonder haar geestkracht te breken. Ik zal langzaam voorwaarts gaan en trachten haar door liefde te winnen—zoo sprak Miss Sullivan kort na haar aankomst. Ik zal haar door macht alleen niet overwinnen; doch ik zal op gehoorzaamheid aandringen van het begin." Dit deel van Miss Sullivan's ondervindingen is veel waard. De twee krachten voor welke Helen moest zwichten waren gehoorzaamheid en liefde. Zijn het niet deze krachten welke iedere ziel zwichten moet?

BOEKAANKONDIGING.

HALLELUJA—Een Nieuwe Liederenbundel.

Dezer dagen is door de Z. A. Bijbel Vereeniging uitgegeven een nieuwe bundel van geestelijke liederen, die onder den titel "HALLELUJA" verschijnt. Het boek heeft een sierlijk voorkomen, is sterk gebonden, en ook wat muziek en letter betreft, uiterst netjes uitgevoerd. Het bevat ongeveer 400 liederen en door den waardigen Ds. Chas. Murray (Graaff-Reinét) verzameld, en bestemd voor gebruik in Zondagscholen, Jongelieden en Strevers Vereenigingen, en Christelijke Conferenties. Men vindt er niet alleen de uit *Kinderharp* reeds bekende en geliefde zangen, maar ook een 200 zeer schoone melodieën, die in Engelschen vorm onder ons burgerrecht hebben verkregen. De voorrede zegt ons dat sommige van de treffendste vertalingen aan Ds. W. H. Boshoff, van Steynsburg, te danken zijn.

Wij zijn er overtuigd van dat de nieuwe bundel terstond algemeen bijval vinden zal. Hij verstrekt zijn verzamelaar tot groote eer, en de N. G. Kerk zal gewis haar waardeering van zijn liefdearbeid te kennen geven door deze oplaag spoedig op te koopen. Wij vernemen trouwens ook dat de kosten aan de uitgaaf vebonden grooter zijn geweest dan men ze had beraamd. Moge dit boekdeel een ruim debiet vinden! Geen leeraar die "Halleluja" in Zondagschool of Strevers Vereeniging invoert zal er ooit berouw van hebben.

Voor den Zondag.

Zeventiende Zondag.

PSALM V.

Rampen en zegeningen staan hier tegenover elkaar. God zegent de *rechtvaardigen* als zij tot Hem roepen. Hij "neemt ter oore," Hij "verstaat," Hij "merkt op," Hij "kent hunne stem," Hij "heeft geen lust aan goddeloosheid." Met "leugensprekers," en met "mannen des bloeds" heeft Hij geen gemeenschap. O hoe heerlijk is het met zulk een God van nabij omgang te hebben! Daarom zingt de Psalmdichter aan het einde van zijn lied: "Gij Heere! zult den rechtvaardige zegenen; Gij zult hem met goedgunstigheid kronen, als met een rondas." Gelijk het schild het hoofd geheel dekt, wanneer de vijand een aanval waagt, zoo zet de Heere een kroon op het hoofd Zijner gunstgenooten. Hij dekt ze, Hij beschermt ze, Hij kroont ze met het schild Zijner eeuwige liefde! Kan de ziel ergens zoo veilig, zoo zalig zijn als hier?

Hoe gansch anders is het lot van den *goddelooze.* Tot God roept hij niet; en daarom hoort de Heere hem ook niet. Wanneer de *rechtvaardige* zich "des morgens" opmaakt en "wachthoudt," is hij er niet om bij "God te verkeeren." Hij leeft voor zichzelven, en heeft voor zijn naaste geen gevoel. Leugen en bedrog zijn de kenmerken van zijn handel en wandel. "Bloed" kleeft aan zijn gewaad. Is het wonder dat God van hem een afkeer heeft? Immers zijn geheele leven is een waarschuwing voor het kind van God; maar ook een groot gevaar. Daarom bidt de rechtvaardige om *bewaard* te blijven tegen dien verkeerden invloed, en ook om een *oordeel* over de goddeloozen, opdat zij schadeloos gemaakt worden, en Gods gerechtigheid gehandhaafd worde. Voor een tijd moge het schijnen alsof de rechtvaardige moet onderdoen; en er is gevaar, dat hij ongeduldig kan worden, wanneer de zonde ongehinderd voortgaat. Wij bidden dan: "verklaar hen schuldig, o God, laat hen vervallen van hunne raadslagen." Spoedig echter komt er weer rust in ons gemoed. De beloften Gods zijn ja en amen. "De Heere zal de rechtvaardigen zegenen. Hij zal hun met goedgunstigheid kronen." Amen! zegt onze ziel daarop.

Achttiende Zondag.

PSALM VI.

Hier hebben wij den *eersten* Boetpsalm. Hier wordt geweend over zonde, verlangd naar verlossing, gesmeekt om redding, geloofd in de heerlijke uitkomst uit den nood. De pleitgrond hier is onze *zwakheid*, onze nietigheid aan den éénen kant:—"ik ben verzwakt," "ik ben moede," "ik ben verschrikt,"—en *Gods ontferming* aan den anderen kant:—"om uwer goedertierenheid wil." Dit is het zuivere standpunt. De gebroken geest is noodig als wij Gods almacht willen inroepen. In een der andere boetpsalmen (Psalm 51), vinden wij dezelfde gedachte, doch niet dezelfde woorden: "een gebroken en verslagen hart zult Gij o God, niet verachten."

De Psalm valt in twee deelen. In het *eerste* deel is het *zonde, ellende, neergedruktheid.* De dichter lijdt aan de eene of andere kwaal, die hem dicht bij den dood bracht. Het graf gaapte voor zijne voeten. Hij was beangst en verschrikt, en in zijne benauwdheid riep hij tot den Heer. Zijn vijanden beschimpten hem van wege de zonde waaraan hij zich had schuldig gemaakt. Hij had niets daartegen in te brengen, dan alleen op Gods goedertierenheid zich te werpen.

Nu eerst daagt de verlossing: en dit beschrijft hij in het *tweede* deel van zijn psalm. Voor God had hij geweend. Bij God had hij geklaagd. Voor den Heere was hij stil. "Zijne tranen hadden zijne bedstede doorweekt: zijn oog was doorknaagd van verdriet." Wie kon helpen of redden dan de Heere alleen? En ziet de Heere hoorde. De Heere antwoordde. De Heere bracht verlossing. Is het dan wonder, dat de psalm die met geween begon, met gejuich eindigde?

Zoo gaat het ook met ieder kind van God. Hij heeft zijn dagen van bekommernis, van strijd, van pijn en angst der ziele. Dan kan hij slechts tot God roepen, aan Zijne voeten weenen, op Hem steunen en zich aan Hem toevertrouwen. En de uitkomst is vrede, vreugde, zaligheid in God, den hoorder des gebeds.

Negentiende Zondag.

PSALM VII.

Ook deze psalm is de noodkreet eener zwaar beproefde ziel. David werd aangevallen, belasterd, van zijn goeden naam beroofd. Zijn vijanden waren als de leeuwen die het onschuldig lam verscheuren. Hoe zou hij zich tegen zulke goddelooze lasteraars verdedigen? Zal hij kwaad met kwaad vergelden, laster met laster? Zijn antwoord moet ons antwoord zijn onder dergelijke omstandigheden: "HEERE, MIJN GOD! OP U BETROUW IK."

Maar hoe kan men zich op God beroepen, indien de handen bevlekt zijn, of het hart bezoedeld met booze overleggingen, of de wandel Gode onwaardig? Daarom *beroept David zich op zijn onschuld.* Die met een eerlijk geweten tot God gaat kan verwachten dat hulp zal worden verleend. Waarschijnlijk werd de psalm gedicht toen David belasterd werd bij Saul. Hij kon getuigen hoe dikwijls hij getoond had, dat hij den koning de eere gaf die hem toekwam, hoe hij tweemalen zelfs zijn leven heeft gespaard!

En toch is de ziel bekommerd. Allerlei vragen komen bij haar op; en het antwoord is niet gereed. Het scheen David toe, alsof de Rechter van hemel en aarde in slaap gevallen was: "Sta op Heere, ontwaak tot mij." Dan eerst zullen Gods gunstgenooten Zijn troon omringen, Hem hunne nooden klagen. Arme ziel, God zwijgt niet. Hij leeft en is gezeten op den troon van 't Heelal.

En wat zal het einde zijn? God zal hooren. Hij regeert. Zijne rechtvaardigheid zal zich openbaren. Hij zal zijne zwaard trekken. Hij heeft reeds Zijn boog gespannen. Waarom treurt onze ziel nog, alsof de Heere ons alleen laat? Kunnen wij niet stil wachten totdat God Zijn doel heeft bereikt met ons en met deze wereld? Onze grootste zonde, onze bitterste smart ligt hier, dat wij God niet willen vertrouwen!

Het lot van den boosdoener is in het oog van den psalmdichter reeds beslist. Hij oogst niets dan verdriet. Hij graaft een kuil en valt er zelf in. Zijn moeite keert op zijn eigen hoofd terug. Maar die op den Heere vertrouwen zullen psalmen zingen, en den Allerhogste looven voor Zijn gerechtigheid. Is niet deze psalm een levenspsalm?

Twintigste Zondag.

PSALM VIII.

Een heerlijk loflied is de achtste psalm. Twee dingen leven in de ziel van den dichter :—Gods *heerlijkheid in de schepping* ; dit is het eerste—de gansche aarde is vol van Zijn luister, en verre boven de hemelen reikt Zijne majesteit. *Gods heerlijkheid in den mensch :* dit is het tweede. Een weinig minder dan de Engelen, en toch met eer en heerlijkheid gekroond !

Hoe nietig is de mensch vergeleken met het groote heelal ! Hoe zwak is hij als kind, hoe hulpeloos zelfs als man. Een druppel bloeds op zijn hersenen, en hij is verlamd. En toch heerscht hij over de werken van Gods handen ; is hij Koning der schepping.

Wel is waar, hij is een onttroonde Koning. De kroon is hem ontnemen. De schepter is hem uit de hand gevallen. Hij is uit het Paradijs verbannen. In den brief aan de Hebreën (II : 8) wordt ons dit geleerd. Doch ook dit is duidelijk, dat in Jezus die heerlijkheid hersteld is.

Van welke waarde dan is de komst van den Heiland op deze wereld ! Hij is de ware mensch. Zijn naam is wonderlijk, Raad, Sterke God. Eens zal Hij heerschen over alles, en wij met Hem. Eens zal Christus .zijn "alles en in allen." En wat ons betreft : "Nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen, maar wij weten dat als Hij geopenbaard is, wij Hem zullen gelijk wezen ; want wij zullen Hem zien gelijk Hij is." (1 Joh. 3 : 2).

Hoe liefelijk wordt nu deze psalm bij het licht van Gods verdere openbaring. Moesten wij niet met meer ernst en aandrang bidden : "O God ! laat mij toch aan mijne bestemming hier op aarde beantwoorden." Moesten wij niet in bewondering en aanbidding steeds uitroepen : "O Heere, onze Heere, hoe heerlijk is uw naam op de gansche aarde !"

Uit de Slavernij.

IV.

HET HELPEN VAN ANDÉREN.

AAN 't einde van mijn eerste jaar te Hampton stond ik voor eene andere moeielijkheid. De vakantie was daar, en ik moest die ergens gaan doorbrengen, want weinige studenten werden in dien tijd toegelaten aldaar te blijven. Ik zag de anderen klaar maken om naar huis te gaan, ik had echter geen geld om ergens heen te gaan. Dit maakte mij zeer treurig. Daarbij was ik te hoogmoedig om de andere jongens te laten weten, dat ik geen geld had om ergens te gaan. Ik besloot om een halfgesleten "baatje," dat ik van tamelijk groote waarde achtte, te verkoopen. Na dit aan eenige lieden in 't dorp Hampton te hebben bekend gemaakt, kreeg ik eindelijk een kleurling, die beloofde er naar te komen zien. Toen hij den volgenden dag kwam en het kleedingstuk onderzocht had, vroeg hij mij, hoeveel ik er voor wilde hebben. Ik zeide hem, dat ik meende dat het 12s. 6d. waard was. Hij was van hetzelfde gevoelen, en deed mij het volgend aanbod : hij zou mij dadelijk 2½d. contant betalen, en het overige zoo spoedig als hij geld kon krijgen. Men kan zich moeielijk mijne teleurstelling verbeelden.

Ik wilde ergens heengaan, waar ik geld kon verdienen om eenige kleedingstukken te koopen, waaraan ik groote behoefte had. De onderwijzers en leerlingen waren spoedig allen op reis, en dit drukte mij nog meer ter neer. Nadat ik eenige dagen te vergeefs in Hampton naar werk gezocht had, kreeg ik wat te doen aan een restaurant te *Fortress Monroe*, tegen eene vergoeding van weinig meer dan kost en inwoning. Te middernacht en gedurende de maaltijden had ik veel tijd tot lezen, dien ik dan ook nuttig gebruikte. Maar ik had gemeend, gedurende de vakantie genoeg te verdienen om mijne achterstallige schoolgelden, bedragende de som van £4, te kunnen betalen. Doch hoe ik ook bezuinigde, en wat ik ontbeerde, toen de vakantie ten einde was had ik het geld nog niet.

Op zekeren dag, gedurende de laatste week van mijn verblijf aan den restaurant, vond ik onder de tafel een noot van £2 10s. Wat maakte die vondst mij gelukkig ! Ik meende echter, dat ik den eigenaar daar kennis van moest geven, en die nam de noot van mij, zeggende, dat al wat op de plaats gevonden werd hem toekwam. Dit gaf mij een geweldigen slag, doch ik liet mij daardoor niet ontmoedigen. Ik had mij eraan gewend, als er iets gedaan moet worden, te meenen dat ik het doen kon ; derhalve had ik nooit geduld met lieden, die altoos trachten duidelijk te maken, waarom zij iets niet doen konden. Toen de tijd daar was, ging ik naar den Thesaurier der Inrichting, en leide hem mijne toestand bloot. Hij zeide mij, dat ik weer zou toegelaten worden, en dat hij mij vertrouwde het geld terug te betalen, wanneer ik kon. Ik bleef mijn post als portier bekleeden.

Wat ik te Hampton uit boeken leerde, was maar een klein deel van wat ik aldaar leerde. Wat mij in dit jaar het meeste trof, was de onzelfzuchtigheid der onderwijzers. Ik vond het moeielijk te verstaan hoe menschen er zich toe konden brengen, om hun geluk te vinden in het werken voor anderen. Doch voor het jaar om was, begon ik te leeren, dat zij de gelukkigsten zijn, die 't meest voor anderen doen. Die les zoek ik nog immer met mij om te dragen. Dan deed ik verder zeer nuttige kennis op, door in aanraking te komen met de beste rassen van vee en pluimvee, maar het beste van alles, dat ik in dit jaar leerde, was het verstand en het gebruik des Bijbels. Een der onderwijzeressen, mejufvr. Nathalie Lord, onderwees mij hoe den Bijbel te lezen en lief te hebben. Vroeger gaf ik niet veel om den Bijbel, maar nu leerde ik hem waardeeren, beide om zijne geestelijke hulp en letterkundige waardij. Die les is mij bij gebleven, en hoe bezig ik ook ben, begin ik den dag altoos met een hoofdstuk of een gedeelte er van te lezen. Aan haar onderricht heb ik ook te danken, eenige bekwaamheid, die ik bezitten mag, als een publieke spreker. Het vermogen om in het openbaar te spreken, eenvoudig om maar te praten, had voor mij nooit eenige aantrekkelijkheid. Doch van kindsbeen af had ik eene begeerte iets te doen om de wereld beter te maken, en dan in staat te zijn tot de wereld daarvan te spreken.

De Debats-Vereenigingen te Hampton waren mij een gedurige bron van vermaak. Gedurende mijn verblijf aan de inrichting heb ik nooit een der Zaterdag-avond-bijeenkomsten verzuimd. Ook was ik het middel tot de oprichting van eene andere dergelijke vereeniging. Tusschen het avondeten en den tijd wanneer wij met onze studiën moesten beginnen, verliepen er gewoonlijk 20 minuten, die in ijdel praten

doorgebracht werden. Ik stelde voor, dat wij dien tijd zouden gebruiken—in debatten, en in oefening in 't openbaar spreken. Een twintigtal der studenten vereenigden zich met mijn voorstel, en ik geloof dat niemand meer vreugde en voordeel uit de 20 minuten getrokken heeft, dan ik.

Aan het einde van 't twee jaar kon ik met behulp van geld, dat mijn moeder en mijne broeder mij zonden, en met een kleine gift van de onderwijzers mijne vakantie te huis gaan door brengen. Daar vond ik dat de Zout-fabriek en de Koolmijn stil stonden, wegens eene werkstaking onder de mijnwerkers. Dit schijnt gewoonlijk te gebeuren, zoodra de mijnwerkers wat uitgespaard hebben. Gedurende de werkstaking teerden zij dan daarop. Dikwijls moeten zij het werk hervatten, met schulden, die zij gemaakt hebben, of anders verhuizen zij tegen aanmerkelijke onkosten naar andere mijnen. Wat ik toen opmerkte leerde mij, dat de mijnwerkers na eene werkstaking er erger aan toe zijn. Voor dien tijd kende ik mijnwerkers, die geld op de bank hadden: doch nu arbeids-agenten onder hen verschenen, verdween dat geld ook.

Mijne moeder, de leden van het huisgezin en de gekleurde bevolking in 't algemeen waren zeer verblijd mij te zien, en de vooruitgang, die ik in de 2 jaren gemaakt had op te merken. Ik moest in elk huis een maaltijd nuttigen en mijne ondervinding te Hampton verhalen. Ook moest ik in de Kerk, in de Zondagschool en op andere plaatsen spreken! Ik had echter gemeend hier werk te vinden, waardoor ik de kosten van mijn terugreis kon goedmaken en ook een weinig geld kon over hebben. Eene maand ging voorbij in vruchteloos zoeken naar werk. Ik ging toen naar eene plaats op grooten afstand van ons huis om te zien of ik daar niets te doen kon krijgen. Ook hier was ik ongelukkig, en het was avond voordat ik de terugreis aanvaarden kon. Ongeveer eene mijl van onze woning was ik zoo uitgeput, dat ik niet verder kon. Ik ging in eeen verlatene woning langs den weg en viel in slaap. Omtrent 3 uur in den morgen vond mijn broeder mij daar en bracht mij 't bericht, dat onze lieve moeder dien nacht overleden was.

Dit was zeker voor mij het donkerste oogenblik van mijn leven. Hoewel mijne moeder jaren lang sukkelende was, had ik geen idee, toen ik haar den vorigen dag groete, dat ik haar nooit wêer levend zien zou. Altijd had ik gewenscht bij haar te zijn als zij stierf. Wat mij vooral dreef naar Hampton was, de begeerte om zoo ver te komen, dat ik haar leven aangenamer en gelukkiger kon maken. Haar verlangen was immer te mogen leven, totdat hare kinderen opgevoed en instaat waren het leven te beginnen.

Daar mijne zuster Amanda nog te jong was om voor de huishouding te zorgen, ging alles nu in de war, en zoo werd mijn verblijf in het ouderlijk huis allertreurigst. Mijne goede vriendin, Mevr. Ruffner, heette mij altoos welkom aan hare woning en hielp mij op menigvuldige wijze. Zij gaf mij iets te verdienen, en met wat ik verdiende in een koolmijn was ik instaat genoegzaam voor mijne terugreis bijeen te brengen. Doch behalve een paar kleedingstukken, die mijn broeder John mij verschaftte, was ik niet eens instaat mij van winterkleederen te voorzien.

Drie weken voor de school heropende ontving ik een brief van de principale, Mejufvr. Mackie, mij vragende om twee weken voor de opening der school naar Hampton te komen, ten einde haar in het schoonmaken der gebouwen te helpen. Deze was juist eene gelegenheid waarnaar ik zocht, en ik ging dadelijk op reis. Hier leerde ik eene les, die ik nooit zal vergeten. Twee weken lang werkte deze dame uit een der oudste en beschaafdste familien in 't Noorden langs mijne zijde in het schoonmaken van kamers, vensters, bedden en wat niet al. Ik kon het niet verstaan hoe eene dame van hare opvoeding en stand een behagen kon scheppen in een werk, dat bestemd was om mijn ongelukkig volk op te heffen. Doch sedert dien tijd heb ik nooit geduld gehad met een school van mijn ras, waar de kinderen niet geleerd worden de *waardigheid van den arbeid.*

In dit laatste jaar van mijn verblijf te Hampton werd elke minuut, die ik sparen kon van mijn werk als portier, in ernstige studie besteed. Ik was besloten, indien mogelijk, op de eerelijst van "Beginnende Sprekers" geplaatst te worden, en daarin slaagde ik ook, toen ik mijn studie in 1875 voltooide. Het nut van mijn verblijf aan deze inrichting was: (1) mijn voorrecht de kennis te maken met een der zonderlingste, sterkste en schoonste karakters, dat ik ooit ontmoet heb,—Gen. S. C. Armstrong; (2) de les die ik leerde dat arbeid geen schande voor een opgevoed mensch is. Hier leerde ik den arbeid liefhebben niet enkel om zijn financieele waarde, maar om de onafhankelijkheid en zelfvertrouwen dat hij den mensch geeft, die instaat is iets te doen, die de wereld gedaan wil hebben, Hier kreeg ik ook mijn eersten smaak voor onzelfzuchtigen arbeid, door te zien dat zij, die 't meest voor anderen deden, de gelukkigsten waren.

Toen ik de inrichting verliet was ik praktisch zonder geld. In dien zomer kreeg ik met andere studenten eene betrekking als tafelbediende in een hotel in Connecticut. Hier vond ik dat ik bijna niets verstond van het bedienen van een tafel; doch de hoofdbediende dacht dat ik er alles van wist, en stelde mij bij een tafel bezet door 4 of 5 rijke en aristokratische heeren. Mijne onkunde was zoo zichtbaar dat zij mij scholden op zulk eene wijze, dat ik verschrikt van de tafel liep en hen zonder eten liet. Natuurlijk werd ik nu verlaagd tot den post van schotel-aanbrenger. Doch ik was besloten ook het bedienen van de tafel goed te leeren, en in weinige weken werd ik in mijn vroeger ambt hersteld. Later had ik het genoegen een gast te zijn in dit hotel, waar ik vroeger tafelbediende was.

Toen de zomer ten einde was, ging ik naar Malden terug en werd aangesteld als onderwijzer van de gekleurde school. Dit gaf mij groot genot, want ik gevoelde dat ik nu de bevolking van mijn vroeger tehuis tot een beter leven helpen kon. Ik was overtuigd dat boekgeleerdheid niet al was dat de kinderen van mijn dorp behoefde. Ik begon 's morgens te 8 uur en in den regel hield mijn werk niet op voor 10 uur 's avonds. Bij de gewone routine leerde ik ze de haren te kammen, handen, gezicht en kleederen schoon te houden; vooral leerde ik ze het behoorlijk gebruik van een bad en een tandenborstel,—want ik ben overtuigd geworden, dat er weinige middelen ter beschaving zijn, die zoover reiken als de tandenborstel. In het dorp waren er vele oudere jongens en meisjes, mannen en vrouwen, die gedurende den dag moesten werken en die begeerig waren om te leeren. Ik opende voor hen een avondschool, die van 't begin aan propvol was. Ik richtte een bibliotheek en eene debat-vereeniging op. Op Zondag had ik een Zondagschool te Malden in den

namiddag, en drie mijlen vandaar eene andere in den voormiddag. Dan gaf ik private lessen aan verscheidene jongelingen, die ik naar Hampton wilde zenden. Eenig een die begeerde te leeren, of hij betalen kon of niet, hielp ik; ik vond mijn grootst geluk in het helpen van anderen.

Mijn broeder John had zooveel voor mij gedaan, ja zelfs zijn eigene opvoeding om mijnent wil verwaarloosd, dat het in mijn streven was hem in zijne voorbereiding voor Hampton te helpen, en uit mijn salaris aldaar te onderhouden. In 3 jaren had hij ook zijnen cursus voltooid en toen vereenigden wij onze krachten, om onzen aangenomen broeder James ook naar die inrichting te zenden. John is nu Superintendent van Industrien te Tuskegee, en James is postmeester aldaar.

Gedurende mijn verblijf te Malden had de "Ku Klux Bende" de hoogte harer activiteit bereikt. "Ku Klux" was de naam gegeven aan benden van blanken, die zich ten doel stelden het gedrag der gekleurden te regelen, vooral door te verhinderen dat zij invloed op de politiek zouden uitoefenen. Zij kwamen overeen met de "patrouille-mannen" uit de dagen der slavernij—gewoonlijk jongelieden—die het gedrag der slaven moesten regelen, door hen te verhinderen van eene plaats naar eene andere zonder pas te loopen, en zonder verlof, of zonder toezicht van een blanke, samenkomsten te houden. De "Ku Klux" gingen ook 's nachts rond, maar waren wreeder dan de "patrouillemannen." Hun voornaam doel was de politieke aspiratien der Negers te onderdrukken; doch daarbij werden ook kerken en scholen afgebrand, en niet weinige kleurlingen gedood. De daden dier wettelooze benden maakten op mij een diepen indruk, terwijl ik te Malden vertoefde. Ik was getuige van een gevecht, dat aldaar plaats had, tusschen ongeveer een honderd blanken en gekleurden aan elke zijde. Velen werden ernstig gewond en daaronder ook generaal Ruffner, bij wiens vrouw ik als jongen in dienst was, omdat hij de kleurlingen wilde verdedigen. Hij werd tegen den grond geslagen en zoo ernstig gewond, dat hij er nooit geheel van herstelde. Toen ik dien tijd aanzag, dacht ik dat er geene hoop voor ons volk in dit land was.

Ik noem deze gebeurtenis enkel om aan te toonen welk eene groote verandering er sedert dien tijd gekomen is. Tegenwoordig bestaan er geene zulke organisaties in dit land, en het feit dat zij eens bestonden is door beide rassen vergeten. Er zijn weinige plaatsen in het Zuiden alwaar men heden iets dergelijks gedoogen zou.

Uit den Brief aan de Efeziers.

IV.

Tot Prijs Zijner Genade.

Efeze: 6, 7. *Tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, door welke Hij ons begenadigd heeft, in den Geliefde, in welken wij hebben de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar den rijkdom Zijner genade.*

De onvergeven zonde is de vloek der menscheid. Het ergste is niet dat wij zondaren zijn, maar dat God ons de zonde toerekent, dat zij ons strafbaar maakt voor 't hoogste gericht. De zonde en niet God is de oorzaak van alle wanorde en verwoesting op aarde en in de hel. Zij ontroont God, die de liefde is, en baart al de ellende die er bestaat. Omdat God God is, daarom toornt Hij tegen de zonde. Deed Hij dit niet, dan was Hij niet de Handhaver van 't recht, en derhalve geen God.

Is er iets dat engelen en gezaligden met diepen eerbied jegens God vervult, dan is het Zijn onverbiddelijke toorn tegen de zonde. Die toorn behoort tot de goddelijke majesteit, en doet daarom alle heiligen van vreugde jubelen.

De zondaar kan dien toorn zoo min ontwijken, als hij God ontwijken kan. Zijn geweten veroordeelt hem als zondaar. Het is de ontzettende weerklank van Gods vonnis. Zoolang u uwe zonden niet vergeven zijn, kan u uw geweten niet met rust laten. Door uw beschuldigend geweten zou zelfs de hemel u tot een hel worden.

't Is huiveringwekkend er aan te denken, dat ik, zoo ver ik een zondaar ben, mede schuld het aan het vermetel pogen der zonde om God van Zijn troon te rukken, en mede alzoo schuld heb aan al den jammer, die door dat zondig pogen op aarde en in de hel is ontstaan. De oogenblikken waarin een mensch ontwaakt om zijn schuld als zondaar te zien, Gods toorn als den vloek der zonde te voelen, zijn de ontzettenste, die wij ons denken kunnen. 't Zijn oogenblikken geweest, waarin soms de stoutmoedigste alle hoop en moed heeft verloren, en in vertwijfeling is omgekomen. Liet God ons Zijn toorn, en niets dan Zijn toorn tegen de zonde zien, dan werden wij hopeloos verpletterd.

* *
*

Doe wat gij wilt, gij kunt u van dezen vloek niet verlossen. Wat heeft de Heiden niet gedaan om den toorn van God en zijn geweten te stillen. Hij offerde zijn kind, het dierbaarste dat hij had, tot een schuldoffer; doch te vergeefs. De Jood vermenigvuldigde zijne offeranden, en nam nauwgezet de godsdienstige voorschriften waar; maar ook dit kon zijn schuld niet uitwisschen, Gods vloek niet wegwentelen. Wat hebben velen, die zich christenen noemden, niet gedaan, om zich met God te verzoenen. Zij onderwierpen zich aan allerlei zware zelfverloocheningen en pijnlijke boetedoeningen, maar vonden geen baat er bij. Hoe eerlijker en ernstiger zij het meenden, des te ongelukkiger gevoelden zij zich.

* *
*

Hoe ging het u, toen het licht opging in uw duisternis, en gij in uw onvergeven zonde de bron der allerschrikkelijkste ellende zaagt? Kondet gij de vergiffenis der zonde, dat éene noodige, verwerven door uwe goede werken, door uwe godsdienstige verrichtingen, door uwe tranen en gebeden? Neen! Wat gij langs dezen weg zocht, vlood al verder van u. Gods toorn, uw zelfverwijt, nam allengs toe. Niet de hemel maar de hel, niet de hemelsche vreugde maar de hemelsche jammer, kwam u al nader, trok u al geweldiger aan. Instede van uwe schuld bij God kwijt te raken, vermeerderdet gij die dag aan dag. Instede van door Gods gunst uit uwe ellende te worden opgeheven, zonkt gij door Zijn toorn er al dieper in.

Dit duurde voort, totdat gij de vergiffenis ontvingt als *Gods genadegeschenk in Christus.* "God begenadigde u in den Geliefde." In Christus "hebt gij de verlossing, namelijk, de vergeving der misdaden." Wie kan dit wonder, dat aan u is geschied, bevatten en beschrijven? Hoe meer wij het komen te verstaan, des te meer zien wij dat het alle verstand te boven gaat. De afstand tusschen de hel en den hemel is onmetelijk. Geen twee dingen kunnen verder van elkaar en meer in strijd met elkaar worden gedacht, dan de hel en de hemel. Maar eer zal ik dezen afstand kunnen meten, deze tegenstelling kunnen vatten, dan den afstand en de tegenstelling tusschen den schuldigen en den begenadigden zondaar,

Zie dien verlamde die tot Jezus werd gebracht, onuitsprekelijk ellendig door 't besef zijner zondeschuld. Wat zou zijn lichamelijke genezing hem hebben gebaat, als God hem zijne zonden niet vergaf. Hij smachtte er naar, maar vroeg Jezus er niet om, omdat hij Hem niet als den Verlosser der ziel kende. Doch zoodra had Jezus niet zijn innerlijken toestand gepeild, of Hij zeide tot hem: "Zoon, wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven." Op dit woord verdween zijn schuldenlast. De hel sloot, de hemel opende zich. God is niet tegen, maar voor hem. De vloek der zonde is verwisseld door den zegen der genade. Zijn ervaring is de zaligste, die wij ons denken kunnen. Zoo ging het de zondares, die aan Jezus voeten haar dankbaar hart heeft uitgeweend. Zoo den kruiseling, voor wien door Jezus het hemelsche paradijs werd ontsloten.

Niet een ieder, die weet dat hem zijne zonden zijn vergeven, kan zich zulk een oogenblik van overgang uit den eenen in den anderen toestand herinneren. Wellicht herinnert *gij* u dien. Hoe langer gij leeft, des te meer verbaast gij u, met aanbidding, over het wonder dat toen aan u is geschied. Die verbazing zal toenemen, ook in gindsche eeuwigheid, naarmate uw inzicht toeneemt in de diepte waarin uw zondeschuld u heeft doen verzinken, en de hoogte waartoe Gods vergiffenis u deed verrijzen.

En hoeveel tijd had uw God noodig om dit onbegrijpelijk wonder in u te volbrengen? Een oogwenk! Zoodra 't oog uwer ziel openging om in Jezus uw Verlosser te aanschouwen, openbaarde Hij Zich aan u als uw Verlosser, en nam Hij u in Zijn eeuwig bezit. Zoo ging het, onder anderen, den berouwhebbenden kruiseling. Terwijl de Heiland tot zijn geloovig hart het korte woord sprak: "heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn," werd hij verlost van zijn drukkende zondeschuld, en daalde in hem de vrede van 't hemelsche paradijs. 't Gaat alle verstand te boven, wat één geloovige blik op Jezus als Verlosser vermag.

God vergaf u voor eeuwig, omdat gij voor eeuwig Jezus eigendom werdt. Gij hebt Hem en in Hem uwe verlossing, namelijk de vergeving der misdaden, voor altijd. Door uwe vergiffenis bereikte God in u het doel uwer verkiezing en voorverordineering. Zonder uwe vergiffenis zouden uwe verkiezing en verordineering geen beteekenis hebben. Zonder haar kondet gij voor God niet heilig en onberispelijk zijn, en tot Hem niet de betrekking van kind bekleeden. Met haar begint al het heil dat gij aan Christus te danken hebt. Zoudt gij haar weer verliezen, dan was met haar al uw heil in Christus verloren. Onze God moge tot uw bestwil u van tijd tot tijd herinneren aan de schuld, die Hij u vergeven heeft, maar nimmer, nimmer zal Hij u die weer verwijten. Hij heeft haar voor eeuwig uitgewischt. Zij zal nimmermeer tegen u getuigen. Gij hebt in Christus uwe verlossing als een eeuwige bezitting.

*
* *

Wat maakte het Christus mogelijk, alzoo voor eeuwig uwe zondeschuld te vernietigen? *Zijn kruisdood.* Gij hebt in Hem "de verlossing door Zijn bloed." Hij stierf niet, in de eerste plaats, als een Martelaar voor de waarheid, die Hij heeft verkondigd, maar tot verzoening van de zonden der wereld, Wij zien Hem, den Geliefde des Vaders, daar aan 't kruis den vloek proeven, waarvan Hij ons is komen verlossen. Alsof *Hij* de schuldige was, daalde Hij, stervende, in een helsche duisternis neer, waaruit de sidderingwekkende kreet ten hemel steeg: "mijn God! mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?"

Wil ik iemand uit de diepte opheffen, dan moet ik, zoo mogelijk, nog dieper afdalen, dan waar hij zich bevindt. Zoo was voor Jezus, den geliefden en onschuldigen Zoon des Vaders, de smart der Godverlatenheid oneindig dieper dan die voor den schuldige zijn kan. De schuldige zondaar verkeerde nooit in de omhelzing van Gods vaderliefde, en kon daarom het gemis er van in al zijn verschrikkelijkheid niet gevoelen; maar Jezus die van eeuwigheid af 's Vaders lieveling was, gevoelde die Godverlatenheid zoo als geen mensch, ook geen engel, die zou hebben kunnen voelen. Was Hij niet de eeuwige Zoon van God, dan was Hij, toen Hij in deze duisternis verzonk, in wanhoop gestorven. Er is geen treffender bewijs van Zijne onverbreekbare eenheid met den Vader, dan het feit, dat Hij, door aan God vast te houden, den druk der Godverlatenheid glansrijk overwonnen heeft. Die overwinning was uwe redding.

Welk een oogenblik was Jezus sterven in de geschiedenis van 's menschen verlossing! Welk een ervaring heeft Hij toen doorgemaakt! Welke gevolgen zijn er uitgevloeid! Nauwelijks vatten wij iets van hare wereldomvattende beteekenis.

En terwijl Jezus in die donkerheid afdaalde, en alzoo den vloek der schuldige menschheid proefde, zag de Vader Hem niet op een kouden afstand gevoelloos aan. Weg met deze Gode onwaardige gedachte! Was Jezus niet de Geliefde des Vaders? Heeft Hij in 't donkere Gethsemane tot 's Vaders liefhebbend hart de toevlucht genomen, hoeveel te meer op het donkere Golgotha. Nooit ging 's Vaders liefde sterker tot Hem uit, dan toen Hij, uit gehoorzaamheid aan den Vader, de plaats van den schuldige aan 't kruis innam. Nooit werd 's Vaders medelijden jegens Hem sterker bewogen, dan toen Hij dat akelig lijden aan 't kruis had door te staan. Door die liefde en dat medelijden werd de band tusschen den Vader en den Zoon enger dan ooit toegehaald. "God was *in* Hem de wereld met Zich verzoenende." Zoo niet dan was Hij—wij ijzen om dit te zeggen—nooit weer uit die donkere diepte verrezen; dan hadden zonde en Satan getriomfeerd; dan was het blijde woord "verlossing" nimmer vernomen.

*
* *

Dank zij den Vader, dat Hij den Zoon, en met den

Zoon allen die zich Hem toevertrouwen, van den vloek der zonde heeft verlost, Dat deed Hij *tot prijs der heerlijkheid Zijner genade.* Er is niets in God, dat zoo zeer Zijn goddelijke heerlijkheid doet uitstralen, als deze genade, wier diepte wij niet peilen, wier omvang wij niet meten, wier hoogte wij niet bereiken kunnen. Deze heerlijke, deze rijke genade, heeft u verlost, om door u aan alle schepselen, menschen, engelen, ja duivelen openbaar gemaakt te worden. Als verloste zijt gij een brandpunt geworden, waarin Gods heerlijke genade zich samentrekt, om van daar ten aanschouwe van het gansche heelal hare schitterende stralen uit te schieten.

Welk eene bestemming! Hoe meer gij haar verstaat des te vuriger verlangt gij volkomen er aan te beantwoorden. Gij wilt God, God alleen, en wel als den Genadige, verheerlijken. Gij begeert dat al wat aan en in u is lovend en dankend tot God uitga, en zich in Hem verlieze. 't Is uw diepste smart, dat zich het eigen ik gedurig indringt waar God alles in alles zijn moet—dat het vleesch altijd begeert tegen den Geest. Toch verblijdt gij u dat God, de Genadige, al meer Zijn heerschappij in u laat gelden. En zalig is u het vooruitzicht, dat gij eenmaal op volmaakte wijze, onder Gods uitverkorenen, "tot prijs der heerlijkheid van Gods genade" leven zult.

Beets—Als Dichter.

IV. (Eene Voorlezing door Prof. Marais.)

Doch we leeren Beets niet slechts kennen als Huisvriend. Hij heeft zijn TAAL en zijn LAND lief. Scherp kon hij soms zijn tegen die taalbedervers die met hun "Germanismen" hem te lijf kwamen :

Houdt, daar gij mij door 't oor boort
Met uw afgrijslijk *voorwoord*,
Uw *liedertafels* thuis.
Verlost mij van de *daadzaak*,
Waarover ik mij kwaadmaak
Gewis niet zonder grond!
Ons Neerduitsch was welluidend,
Zoolang gij 't niet *beduidend*
Met valsche klanken schondt;
Ons Neerduitsch zal slechts leven,
Zoolang wij 't niet vergeven
Met vruchten van uw grond.

Hoe gepast, maar ook hoe snedig is het volgende :—

Verkiesbaar zijt gij naar de wet;
Het dagblad doet dit daaglijks lezen.
Maar onze taal is nauwgezet;
Dat blijkt in dezen.
Een uitgang maakt een groot verschil;
Wees zoo *verkiesbaar* als je wil,
Verkieslijk zulje nimmer wezen.

Nog beter is het waar Beets het afgrijselijk "Van af" aan de kaak stelt

"Van af" is meer dan schennis van een wet,
Door taalgeleerden ingezet;
Moedwillige verkrachting mag het heeten
Van taalgevoel en taalgeweten.
'k Wou af uw schoot, zegt in zijn brabbeltaal het wicht
Dat aanstonds beter leert door moeders onderricht,
En zeker levenslang in 't rechte spoor zal blijven,
Zoo 't maar geen lezen leert of schrijven.

Bij ons aan de Kaap hebben we, zoowel van Engelsche, als van Nederlandsche buren, aanstootelijke uitdrukkingen overgenomen en daaraan bestaansrecht gegeven. Alles in 't Engelsch is "awful;" alles in 't Hollandsch is "erg." Tegen zulk taalbederf trekt Beets met ernst te velde :—

Erg lief, erg mooi, erg aardig—beste man!
't Hardnekkigst optimisme beeft ervan.
Wordt alles erg, dan is 't zoo erg als 't kan.

Deze wenken van den taalkenner mogen ons in Zuid Afrika ook wel te stade komen, waar men te zeer geneigd is aan allerlei vreemde verbindingen, en verkoppelingen, en verminkingen burgerrecht te verschaffen. Die 'barbarismen' door ons toegelaten, die ellendige "Anglicismen" door ons als zuivere "Afrikanismen" geijkt:—als zijnde door en door ver-Engelschte verbasteringen en vervormingen,mogen wel bij ons de deur uitgezet worden. In Zuid Afrika *gaan wij in voor* een zaak, doch nergens elders waar de Nederlandsche taal wordt gesproken. Hier te lande *maakt* een jongeling zijn examen: hier *bestrijkt* hij de kosten, doch zonder een "strijkstok." Hier *ziet men iemand af*, die op reis gaat. Hier te lande is men "van voorrechten *ont*stoken," zonder echter in brand te vliegen. Hier "eijfert" water door, terwijl het in Holland "zijpelt." Hier haspelt men tallen van Anglicismen door elkaar, en verbeeldt zich dat men echt "Afrikaansch" is in zijn taal. Och dat we een Beets hadden, om die "barbarismen" uit hun schuilhoeken te voorschijn te halen, en ze voor altijd buiten ons erf te bannen.

In keurige verzen beschrijft Beets zijn liefde voor Holland, en voert ons door al de plaatsen, waar hij vreugde en smart, lief en leed had doorleefd—Haarlem, Leiden, Heiloo, en Heemstee—totdat hij ons heenleidt naar Utrecht, waarheen "Gods goedheid en nooit betreurde plicht" hem riepen, en waarin hij

den grafkuil ziet gapen
Als op den Stichtschen akker
Zijn dagwerk is verricht.

Is er iemand die zonder gevoel kan lezen wat daar staat?

Zoet Holland, lieflijk Holland,
Mijn Holland weet gij wat?
Ik heb u heel mijn leven
Steeds even liefgehad,
Uw bosschen en uw duinen,
Uw weiden en uw tuinen
Zoo menig aardig dorpje,
Zoo menig nette stad.

Toen hem de herhaalde beroeping (Nov. 1852 en Sept. 1853) tot Hoogleeraar te Stellenbosch bereikte, werd hem een lied uit de ziele getooverd, dat ook bij ons weerklank zal vinden :—

U heb ik steeds bemind,
Bemind mijn Vaderland!
'K heb vroeg u hart en hand verpand,
Als uw erkentlijk kind.

Ik was in rijper jeugd
U altijd meer verknocht;
'K heb in uw roem mijn eer gezocht,
In uw geluk, mijn vreugd.

'k Heb steeds dit woord geslaakt,
Ik heb mijn kroost geleerd:
Dat die zijn vaderland niet eert,
Zichzelf te schande maakt.

Ja U, U levenslang;
Zoolang ik adem schep,
Een droppel bloed in de ad'ren heb
En in mijn luit een klank.

En toch openbaarde Beets eens in zijn leven een buitengewone voorliefde voor alles wat Engelsch was. Byron, Scot, de Engelsche dichters maakten diepen indruk op hem. Schoone, sierlijke vertalingen gaf ons Beets van enkele meesterstukken. "Childe Harold" leeft onder de pen van Beets. Het welbekende: "Roll on thou deep and dark blue ocean, roll" is op meesterlijke wijze in onze taal overgebracht:—

Zee! Reuzenspiegel, waar zich God Almachtig
In spiegelt onder stormen! 't Allertijd,
Bij stilte, koelte, noodweer, mist of strijd,
Waar Gij de pool met ijs omschorst, of krachtig
Den gloed verkoelt waarvan de keerkring splijt
Alom verheven, groot en grootsch; 't veelslachtig
Geslacht der felste monsters in uw diep
Herbergende: van 't uur dat God u schiep,
Dezelfde en onveranderd; beeld des Eenen
En Eeuwigen en Onpeilbren—bruis daarhenen!

't Was voor hem een tijd van bedwelming toen hij onder de macht van Byron stond, met al het naargeestige, sombere, wanhopige dat in die poezie doorstraalt, onder welks invloed *Don José* en *Kuser* hem uit de pen kwamen. Hij noemde die periode in zijn leven 'de warte tijd.' Daarvan werd hij gelukkig verlost. Hij *werd* Nederlander in den volsten zin. Geen wonder dan ook toen de oorlog in Zuid Afrika uitbrak en allengs aan 't licht kwam, wat onder de Britsche vlag werd geduld Beets een klaagzang aanhief, waarin hij zijn hart uitstortte over Afrika's wee en Afrika's tranen: zoo verengelscht was hij niet, dat hij niet kon meeleven en meevoelen met de tallooze lijders en lijderessen die in dezen Zuidhoek den bitteren beker der beproeving tot den bodem toe moesten ledigen:—

Zult gij een ijdle wereld leeren
Wat Gods betrouwen zegt,
Gij strijders in de kracht des Heeren
Voor vrijheid, erf en recht;
Klein volk van ploegers, herders, jagers,
Belasterd en veracht
Door uw hoogmoedige belagers,
Gerust op overmacht?

Gij in hun oog nog half barbaren,
Alleen verdelging waard,
Maar Heldenkroost van Martelaren,
Niet van hun bloed ontaard.
Gij predikt Koningen en Volken
—Hoe groot en machtig,—Hij
Die zetelt boven lucht en wolken
Is machtiger dan Gij.

De God der psalmen en kronijken,
Waar onze ziel bij leeft;
Zal nooit doen wankelen of bezwijken
Die Hem Zijn eere geeft:
Op wagens, paarden en op helden
Zij onze vijand sterk,
Maar wij, wij zullen de eer vermelden
Van Hem die ons behoudt.

Behoudt hen, God der legerscharen
Sta god'lijk aan hun zij!
Verhoog ze die Uw heil verwachten:
Verplet hun weerpartij!

Laat nog de stervende eeuw ervaren,
Dat, waar Ge in glans verschijnt,
't Boos opzet van geweldenaren
Als rook en damp verdwijnt!

Dit teekent onzen Beets. 't Was een man wiens gemoedsleven zijn poezie doortintelde. Hij gaf liefde, omdat hij behoefte had aan liefde. Hij had zijn volk, zijn vaderland, zijn landgenooten lief, omdat zijn eigen leven vol was van liefdeblijken.

Mijn wieg stond tusschen dorre blâren,
En afgevallen bloemen in,
Maar werd bestraald door moedermin;
Men had mij lief in later jaren!
En wat of hoe mijn lot ook zij,
Ontvangt mij eens de stervenssponde,
Licht zal daar in de laatste stonde,
Een weinig liefde zijn voor mij.

Geen wonder dan ook dat hij in hetzelfde gedicht, waarin deze ontboezeming voorkomt, uitroept:

Mijn God! hier bid, hier schrei ik om:
Laat mij én herfst én zomer derven,
Laat me in mijns levens lente sterven......
Maar Heer! geen wintersche onderdom!
Geen LEVEN, dat men DOOD moest heeten,
Geen koudheid in en om mij heen,
Niet, niet, gevoelloos en vergeten
Als een verlaten kerkhofsteen!

DEEL IX.
No. 6.

Onder Redactie van
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

JUNI,
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

KRONIEK.

Elders verschijnt een artikel over DOWIE NOG EENS. Dowie—niet omdat wij hem een man van beteekenis achten, maar omdat verscheidene correspondenten meer omtrent 's mans optreden willen weten. Het artikel was reeds geschreven, toen wij een brief van een jongen vriend uit Amerika ontvingen van den volgenden inhoud :—

* * *

Misschien zal het u van belang wezen om te vernemen welke indrukken wij opdeden omtrent Dowie, en welke vordering de man hier maakt zoover wij kunnen oordeelen. De menschen met wie wij in aanraking komen, nemen geen notitie van Dowie, en weten zeer weinig omtrent hem; volgens hen trekt hij zijn aanhang meerendeels uit een onkundige klas van menschen. Niet lang nadat wij hier aanlandden, maar diep in den winter, bestormde Dowie New York met een paar duizend van zijn volgelingen, het beste deel van Zion City, om "Babylon, de groote en goddelooze stad" te bekeeren. Hij zette zich neer in Madison Square, de plaats voor elken spulle- of circusman, en het gepeupel nam hem op in dien zin, want blijkbaar gingen de meeste menschen hem bezoeken net uit nieuwsgierigheid of voor de pret die uit de "show" te halen was. Hij bleef er veertien dagen lang; leefde zelf in gemak terwijl de zijnen zich de grofste ontberingen moesten getroosten; voer hevig uit tegen predikanten en rapporteurs; drong sterk erop aan dat hij de incarnatie van Elia is; en hield zich anderszins bezig met "divine healing." Welke gevolgen in zijn gunst de onderneming bracht is moeilijk te oordeelen, echter kostte het hem financieel bijna zijn ondergang, daar hij niet al zijn onkosten kon dekken met een, en zijn eigendom door de handen van een "receiver" moest laten gaan. De algemeene meening is dat Dowieisme met het sterven van Dowie ook in duigen zal vallen. Dowie verstaat de kunst om te organiseeren, hij is uitstekend financier, heeft de zijnen in Zion City absoluut onder zijn macht en doet met hen wat hij wil; hij heerscht daar als een klein despoot. In het begin was zijn dwaalleer niet zoo erg, maar hij volgt den gewonen regel "van kwaad tot erger." Maar genoeg. Vrienden thuis hebben mij ook reeds geschreven, dat Dowie zich daar adverteert, en zij schijnen onder den indruk te zijn, dat het heele land hier vol is van Dowie; dit is heelemaal niet het geval. Wij achten het niet de moeite waard om te gaan kennis maken met zijn werk in Zion City."

* * *

De man is dus een heel ordinaire dweeper, die de kunst verstaat om menschen te bedriegen. De wereld wil bedrogen worden; derhalve zijn er altijd menschen die gereed zijn munt te slaan uit deze neiging van ons geslacht. Dit geschiedt in de theologische wereld niet alleen. Ook in de wereld der wetenschap zijn er vele gevallen van dien aard. Als proeve diene 't volgende. In den loop van 1869 kwam het dorpje Cardiff, in den staat van Nieuw York, in heftige beweging. Men had er gevonden in de aarde bedolven een standbeeld van

steen, dat zeer oud scheen te zijn. 'tWas een reus en maakte een indruk van beteekenis. Het scheen alsof hier een reus in den voortijd begraven werd, en dat in den loop van jaren zijn lichaam was versteend geworden. Van heinde en verre kwam men om den versteenden reus te zien, zoodat de eigenaar van de plaats een aanzienlijke som bijeenvergaderde uit de opbrengst. Velen kwamen tot de overtuiging, dat we hier hadden een der reuzen waarvan het Bijbelverhaal getuigde. Zelfs de staats-geoloog, Dr. James Hull, na een streng wetenschappelijk onderzoek, verklaarde, dat de versteende reus behoorde tot den voortijd, een overblijfsel van een menschenras dat van de aarde verdwenen was. Met zulk een verklaring gesteund wilden velen van niets anders hooren dan van een petrefakt (versteening) uit oveoude tijden. Zelfs de wetenschap—zei men—steunde de Schrift ! !

* *
*

Er waren die twijfelden en bleven twijfelen. Middelerwijl verdiende de eigenaar der boerenhoeve veel geld. Om de zaak nog duisterder te maken, trad er een zonderlinge geleerde op—een zekere Alexander McWhorter—die tot de overtuiging was gekomen, dat het standbeeld te Cardiff een Fenicisch afgodsbeeld was. Hij vond er tevens een inschrift, waaruit hij moest besluiten dat het gewijd was aan den afgod Tammuz, en dat er een symbool van den Baal te vinden was in den vorm eener slang. Hij wist zelfs Prof. White, M.D., te winnen voor de beschouwing, dat het "Onondaga standbeeld" zeer oud was, terwijl de beroemde Hebraicus Prof. Schlottmann van Halle die meening huldigde. MacWhorter schreef een geleerd werk, waarin hij betoogde, dat het standbeeld door eene kolonie van Feniciers naar Amerika was gebracht, ettelijke eeuwen voor de komst van Christus."

* *
*

En de slotsom van alles ? Zekere Hull, een man van ondernemenden geest, kwam voor den dag, en verklaarde dat hij dat standbeeld zelf had laten maken uit een blok gyps, naar de boeren hoeve had overgebracht, en daar had begraven. Hij en de eigenaar der boerenhoeve hadden het ondernomen als een handels-speculatie ; en hierin waren zij uitmuntend geslaagd. Hulls verklaring werd gestaafd door anderen die achter het geheim waren. Voor ons echter is het van belang te weten, hoe Hull op de gedachte was gekomen. Hij was namelijk in strijd geraakt met een rondtrekkenden evangelist, die het verhaal omtrent "reuzen" in Genesis tegen zijne bezwaren had verdedigd, waardoor het hem duidelijk werd, dat er geld in die kwestie was. Hij liet zijn reus maken, begroef zijn standbeeld, liet het ontdekken en voorstellen als een versteend mensch uit overoude tijden.

De Japansch-Russische Oorlog. Als iemand de wereldkaart beschouwt, dan moet hij dadelijk opmerken dat deze twee naties vroeg of laat met elkander in botsing moesten komen. Het schiereiland, Korea, strekt zich tot bijna 100 mijlen van Japan uit, en wijst, zoo als de Japanneezen zeggen, als een pijl naar hun hart. Nu is Rusland in bezit geraakt van Port Arthur, op de westelijke en Vladivostok op de oostelijke kust niet ver van Korea. Die haven heeft zij versterkt en het recht verkregen hare spoorwegen daarheen uit te breiden. Dan heeft zij reeds vasten voet in Manchuria, dat zij bezig is in een Russische provincie te herscheppen, terwijl zij zoo als de Japanneezen beweren zich langzamerhand over Korea uitstrekt. Rusland heeft Manchuria bezet onder voorwendsel dat het slechts tijdelijk zou zijn ter bewaring van de orde en ter bescherming van haren spoorweg ; doch zij kwam hare belofte om 't land te ontruimen in April, en later in October 1904 niet na : integendeel ergerde zij zich aan de poging van Amerika om eenige steden in Manchuria voor de Vereenigde Staten geopend te hebben. Intusschen ging Rusland voort om hare vesting-werken te voltooien en een voorraad in Port Arthur te verzamelen. Japan meent dus, dat zij voor haar nationaal bestaan den strijd voert, vooral daar zij door de mogendheden verhinderd werd na hare overwinning op China, eenig deel van dat land zich toe te eigenen, zooals Rusland zonder verovering thans doet.

* *
*

Rusland aan den anderen kant beschouwt deze zaak aldus. Haar groote behoefte is havens te hebben aan 't zuiden, die niet door ijs ingesloten zijn. Daarop had zij haar oog sedert de dagen van Peter den groote, en zij zou reeds lang Constantinopel ingepalmd hebben, indien de mogendheden dit niet verhinderen. Zij zag toen naar eene andere richting, en nadat zij ongeveer een honderd millioen ponden in Manchuria besteed heeft ter bereiking van haar doel, staat Japan op om dit te verhinderen. De zaak is dus voor beide volken eene van nationaal belang.

* *
*

Van den uitslag van dezen strijd hangt ontzettend veel af. Manchuria heeft een oppervlakte van 360,000 vierkante mijlen, en het daaraan grenzende Mongolie (dat reeds onder Russischen invloed staat), eene van 1,300,000 vierkante mijlen. Wint Rusland in dezen strijd, dan vallen deze landen met eene bevolking van 10,000,000 haar ten prooi. Aan den anderen kant, wint Japan den strijd, dan valt gewis China onder den invloed van dat volk en dan wordt het even als Japan op moderne wijze ontwikkeld, en dreigt met zijn millioenen een gevaar voor de wereld te worden. Wel mag men vragen wat de uitwerking van een overwinning door Japan op een der machtigste naties van Europa zijn zal. Zal Japan zich dan op Aziatische of op Europeesche wijze ontwikkelen ? Reizigers in 't oosten hebben geen hoogen dunk van den blijvenden aard van Japans uiterlijke beschaving.

* *
*

Het Russische Volk wordt beschreven als een zeer godsdienstig en bijgeloovig volk. Met ernstig gebed van groote scharen die tegen 6 uur 's morgens de kerken vulden begon men den oorlog met Japan. Een Amerikaansche schrijver zegt, men kent den Rus volstrekt niet als men hem van zijne godsdienstige zijde niet kent. Een ander zegt : geloof is voor den Rus zoo noodzakelijk als voedsel en lucht. In een woord, allen erkennen dat de gewone Rus door en door bezield is van godsdienstzin en bijgeloof. Voor dit volk is de oorlog een oorlog voor den godsdienst, die bestemd is het redmiddel te zijn voor de arme wereld die in dwalingen vervallen is. Het is dus duidelijk dat

120,000,000 zulke menschen niet gemakkelijk den strijd zullen opgeven. Diegenen, die de Russen van nabij kennen, verklaren de beschuldiging van wreedheid en dierlijkheid die tegen dit volk ingebracht wordt, voor louter laster. Men zegt dat hun groote kenmerk is, *vriendelijkheid* niet slechts jegens hun eigen volk maar jegens alle volken en klassen. Tolstoy zegt: "de meerderheid der Russen kan niet verdragen dat er (dieren) gedood worden." Hoe men dit met de vervolging der Joden moet rijmen, kunnen wij niet verklaren.

***

Het bovenstaande is gegrond op het oordeel van den Amerikaanschen staatsman, Beveridge, die zegt: Toegegeven wat er gezegd wordt omtrent Russisch bijgeloof, is er een diepte van godsdienstig leven in Rusland, zoo rein en edel als de wereld gezien heeft sedert de Meester heeft geleefd en geleerd, en op Kalvaries Kruis voor de zonden des mensch doms gestorven is. Redeneer erover als gij wilt, debatteer erover naar hartelust, gij komt uiteindelijk tot een punt waar er aan argumenteeren en debatteeren een einde is. Inderdaad, alle schrijvers die het Russisch karakter van nabij hebben leeren kennen, hebben het moeten toestemmen, dat het doortrokken is van een reinen godsdienstzin en gloeit van een echt geloof. Een Russische vriend heeft gezegd: "Het geloof is voor den Rus als voedsel en als lucht." Uit dit oogpunt beschouwd beteekent de oorlog veel voor den Rus. 't Is een godsdienst-oorlog. 't Is een toepassing van het Russisch idee om den waren godsdienst tot aan de einden der aarde te verbreiden. 't Is Ruslands roeping—zoo redeneeren zij—om aan de zuster volkeren te vertoonen het beeld van een volk nog altijd geloovend, nog altijd godsdienstig, nog altijd zich klemmend aan de openbaring die uit God zelf komt. Er is diepte, zoowel als breedte bij zulk een volk——zoo spreekt de Heer Beveridge in zijn boek "The Russian Advance."

***

Rusland ging tot het Christendom over onder de regeering van een zeer eigenaardigen vorst VLADIMIR, die zich met zijn volk liet doopen tegen het einde van de tiende eeuw na Christus. De gansche bevolking van Kieff werd in de Dnieper gedoopt. Het groote houten afgodsbeeld Peroum werd naar de rivier gesleept gebonden aan den staart van een paard, met zweepslagen geteisterd en toen in 't water geworpen, waar het in de diepte verdween op een plaats heden nog bekend als de Baai van Peroum. Opmerkelijk dus dat Rusland tot het Christendom overging zonder tusschenkomst van een Zendeling, maar door bemiddeling van den Vorst zelven. Vandaar dat Vladimir den titel droeg van "Isapostolos,"—"Vladimir een Apostel gelijk." Dit verklaart ook het verschijnsel dat de Tsar—of Keizer—als wettige opvolger van Vladimir aan het hoofd der Kerk staat.

***

De Rus hecht groote waarde aan schilderijen en beelden. "Die relieken en beelden-vereering," zegt de geschiedschrijver, "is de hoofdsteun van hun godsdiendienstig geloof: 't is gelijk de Sabbats viering voor een Schot, het vasten voor den Kopt, zijn Auto da fé voor den Spanjaard, of het zingen van liederen voor den Methodist." Een Syrische reiziger uit de 17de eeuw zegt: "een gansch leger, uittrekkend naar het slagveld, is voorzien van zulke schilderijen. Elk soldaat heeft er een in zijn zak, en daarvan scheidt hij nooit. Waar hij halt houdt zet hij zijn beeldje op een stok en aanbidt het."

***

Het verhaal van Ruslands bekeering tot het Christendom is zeer interessant. Men oordeele zelf. 't Is de beschrijving van den monnik, Nestor, die in de twaalfde eeuw leefde. Vladimir, zoo wordt gezegd, ontving gezantschap na gezantschap ten einde hem te bewegen afstand te doen van zijn afgoderij. Eerst kwamen de Mohamedanen: "Wij gelooven in God, maar ook in wat onze profeet ons leert. Laat u besnijden, onthoud u van varkensvleesch, drinkt geen wijn; en na den dood, kies uit 70 schoone vrouwen de schoonste." Vladimir antwoordde: "Het drinken is ons een genot: wij kunnen zonder drank niet bestaan." Toen kwamen de Roomschen: "Wij vreezen God, die hemel en aarde, zon, maan en sterren heeft gemaakt, uwe Goden zijn van hout en steen." "Wat eischt uwe wet van ons?" "Wij vasten, wij eten en drinken ter eere Gods, zooals onze meester Paulus leert." "Weg met u"—zei Vladimir—"onze vaderen wisten niets van uw godsdienst." Nu traden de Joden te voorschijn. "Geloof niet in Mahomet, noch in den Christus, dien wij gekruizigd hebben. Wij gelooven in éénen God, den God van Abraham, Izaak en Jakob." "Wat beveelt *uwe* wet?" "Besnijdenis, geen vleesch van varken of haas, Zaterdag als rustdag." "Waar is uw land?" "Jeruzalem." "Wat is Jeruzalem." "God heeft onze voorouders verdreven en hun land is in het bezit van Christenen." "Wat"—zei daarop Vladimir—"gij wilt anderen leeren, die door God werdt verworpen. Wilt gij misschien dat het ons ook zoo zal gaan? Weg met u!".

***

Eindelijk kwam er, zoo gaat Nestor voort, "een wijsgeer uit Griekenland," die den Koning over den waren godsdienst kwam onderhouden. Hij toonde hem onder anderen een schilderstuk, voorstellende aan den éénen kant het laatste oordeel, en aan den anderen de heerlijkheden van het Paradijs. Toen Vladimir dit zag zuchtte hij en zeide:—"Gelukkig zijn zij die ter rechterhand staan: wee den zondaren die ter linkerhand staan." "Laat u dan doopen" was het antwoord. "Neen," was het wederantwoord, "Ik zal nog wat wachten: ik wil nog meer weten omtrent uw godsdienst." "Zend uw wijze mannen om onderzoek te doen, en verneem wat zij te zeggen hebben." Zoo gezegd, zoo gedaan. De "wijze mannen" werden naar Constantinopel afgevaardigd. De Kerk van St. Sophia maakte op hen een geweldigen indruk. "Wij wisten niet"—zoo luidde hun verslag, "of wij in den hemel waren; in waarheid, op aarde is er zulke rijkdom en heerlijkheid niet te vinden. Alles kunnen wij u niet beschrijven. Dit alleen gelooven wij dat men daar is in de tegenwoordigheid van God en dat de eeredienst in andere landen hiermee niet vergeleken kan worden."

***

Zoo zijn we nog niet aan het einde. Vladimir, gelijk Clovis weleer, wilde eerst de hulp hebben van den God dien hij nu gaat kiezen. Hij trok op tegen de stad Cherson in de Krim en zwoer dat hij Christen zou worden indien hij slaagde. Hij overwon. Toen vraagde hij naar de hand van Anna, zuster van den

Keizer Basilius, met belofte het Christendom te zullen aannemen, of anders . . . . aan Constantinopel te doen wat hij aan Cherson had gedaan. Anna liet zich overhalen, en werd het middel waardoor Rusland 't Christendom ontving. Dit alles teekent den Rus. Zijn Keizer is sedert Vladimir de vertegenwoordiger Gods op aarde. "Die zijn Maker vloekt ontvangt vergiffenis onder de menschen, maar die den Keizer belastert zal zijn hoofd moeten verliezen"—zoo zegt de Rus. Of weer : "God en de Keizer willen het, God en de Keizer weten het."——Genoeg om den Rus uit een godsdienstig oogpunt te leeren kennen. In iedere kerk is er een troon vóór het altaar, alsof men te eeniger tijd de komst van den Keizer verwacht. In iedere vergadering vindt men den driehoekigen "Spiegel," "den Spiegel van het geweten," zooals het genoemd wordt, die ons de keizerlijke tegenwoordigheid voorstelt, en de werkzaamheden heiligt. Als nu zulk een volk, dat zoo denkt en spreekt, door den Keizer tot den oorlog wordt opgeroepen, dan kan men begrijpen, dat er ten bloede zal worden gestreden.—Arme wereld waarin wij leven ; waarvoor toch wordt al dat bloed vergoten ?

* * *

De JAPANEEZEN zijn, volgens Dr. A. S. Ashmead, Medischen Direkteur van het Tokio Hospitaal, een bastaard volk, en hebben juist daaraan hun tegenwoordige kracht te danken. De Aristokratie is een mager, zwak en ziekelijk ras. De vrouwen die niet onvruchtbaar zijn, leveren een geslacht waarop al de gebreken en kwalen der ouders overgaan. Wat er gezond en sterk onder het volk is, is te wijten aan de bijwijven die gewoonlijk tot de Indonesianen behooren. Dr. Ashmead is van gevoelen dat de Japanees om "zijn identiteit als een beschaafd ras" te bewaren, zich vermengen moet met de Russen. Hij zegt : "de beste vermenging voor den Japanees zou zijn de Rus van Tartarije." Doet hij dit niet dan blijft hij geel gelijk de Chinees. Dan zegt Dr. Ashmead ook, "geen levende Japanees heeft ooit iets oorspronkelijks voortgebracht ; hij is een nabootser nu, zooals hij altoos is geweest en altoos blijven zal, totdat Europeesch bloed toegang tot zijne aderen gevonden zal hebben." Men vergete toch niet, dat de Japannees niet zoo heel lang geleden met Europeesche beschaving in aanraking is gekomen. Die beschaving heeft hij zich nog niet eigen kunnen maken. 'tIs een verlaksel. Het volk als volk is barbaarsch. Wat uit den strijd zal geboren worden kan niemand voorspellen. Wint de Rus het, dan krijgt hij vasten voet in Azie. En is dat wenschelijk ? Wint het de Japanees, dan komt de gele vloed waarschijnlijk over de wereld. En is dat wenschelijk ?

* * *

Ofschoon Japan een door en door heidensch land is—China gelijk—heeft het Christendom toch aldaar zijn overwinningen behaald. In 1902 waren er in Japan 55,824 Roomsch-Katholieken, 26,680 Grieksche Katholieken, en 46,634 andere Christenen. Het geheele aantal wordt berekend op 200,000. Ofschoon naar getalssterkte gering, oefent het Christendom toch grooten invloed uit. Vele mannen van naam in Japan zijn Christenen. Eén lid van het Keizerlijk Ministerie, twee rechters van het Hooge Hof, twee voorzitters van het lager Huis in 't Parlement, drie vice-Ministers van Staat—hebben allen den Christelijken godsdienst aangenomen. In het leger zijn er 155 Christenen die tot den rang der officieren behooren, en twee van de grootste oorlogsschepen hebben Christenen tot hun kapitein. In het parlement zijn voorzitter en 13 leden christenen. Hun invloed dus is groot. Dit mogen wij niet vergeten !

* * *

Ik vrees dat wij in Zuid Afrika geen besef hebben van het ontzettende van dezen oorlog. De verwoesting en ellende daardoor veroorzaakt zullen in tallen van jaren niet worden vergeten. Ieder groote oorlog heeft een akeligen nasleep gehad, en de Fransche Economist, de heer Jules Roche, heeft berekend wat zulk een oorlog in onze dagen noodwendig moet kosten. In den Fransch-Duitschen oorlog van 1871 besteedde Frankrijk met 600,000 man in 't veld £400,000 per dag. Heden zou het 2,080,000 man binnen 48 uren kunnen uitzenden naar het oorlogstooneel, tegen een uitleg van £1,300,000 per dag. Duitschland zou 2,550,000 kunnen mobiliseeren tegen een uitgaaf van £1,600,000 per dag ; Oostenrijk-Hongarije 1,300,000 man tegen £800,000 per dag : Italie met 1,200,000 man tegen £750,000 per dag. En dit beteekent slechts een deel van de uitgaaf. De gansche geldmarkt stort ineen over heel de beschaafde wereld ; terwijl de demoralisatie over een gansch land neergedaald en ingekankerd onberekenbaar is.

* * *

Erger nog is het feit, dat in den oorlog de bloem van het volk door den dood wordt afgemaaid. De zwakkelingen blijven achter. Die gaan niet naar 't front. Die blijven om het toekomstig ras te vormen. Waar moet het dan heen, indien duizenden en tienmaal duizenden van de edelsten en krachtigsten worden weggesleurd, om plaats te maken voor de zwakkelingen, de verminkten, de kranken die te huis moesten blijven, terwijl hun broeders en vaders vochten voor vaderland en vorst ? Is het dan niet van het uiterste belang dat wij bidden om den vrede van Jeruzalem, en onze stemmen verheffen tegen deze duivelsche openbaringen van moordlust, haat en nijd ? En dan durven Christenen nog spreken van "holy war" en dergelijke dwaasheden meer ?

* * *

De Japannees zal tot den bloede strijden en de Rus zal niet toegeven. "Vraag een klas van Japanneesche studenten—jongelingen tusschen veertien en zestien jaar oud—wat hun grootste, dierbaarste wensch is, en indien zij vertrouwen hebben in den ondervrager, zullen negen uit de tien antwoorden : "te sterven voor zijn Majesteit, onzen Keizer !" En die wensch stijgt op uit het hart dat voor den marteldood niet terugdeinst." Zoo schrijft de Amerikaansche letterkundige Lafcadio Hearn, aan wiens pen wij veel te danken hebben. Zulk een volk zal sterven voor zijn ideaal. Want de Keizer—de Mikado—is volgens hun godsdienst de "Zoon des hemels" en wordt na zijn dood onder de goden gerekend. Met de zonnegodin wordt hij rechtstreeks verbonden. Zij gaf aan haar klein-zoon de heerschappij over Japan, en verzekerde hem, dat zijn heerschappij zou duren, zoolang de zon en maan bestaan. Zij schonk hem drie zinnebeelden, een spiegel, een zwaard en een steen. Op het nieuwjaarsfeest roept de Mikado zelf de goden van hemel en aarde aan, en zijne voorouders bij name.

———o———

Merkwaardige Boeken.

III.

PANDITA RAMABAI.

Indie is een ongelukkig land. Daar is de vrouw laag gezonken. Vooral de weduwe. 't Is daar de gewoonte om kinderen van 't vrouwelijk geslacht op zeer jeugdigen leeftijd uittehuwelijken. Sterft de man dan wordt de jonge weduwe beschouwd daarvan de oorzaak te zijn. Van dat oogenblik is zij een allerongelukkigst schepsel. Zij wordt als eene slavin behandeld. In het oog van het huisgezin staat zij gelijk met een gebroken pot. Aan de ergste wreedheid prijsgegeven is haar leven een last. Velen werpen zich in 't water, begaan zelfmoord, vallen in onzedelijkheid,— de wereld is voor haar gesloten. Er zijn 24 *millioen* weduwen in Indie. Een uit elke vijf vrouwen is een weduwe. In de hoogere Kasten worden zij ter huwelijk uitgegeven voor haar tiende jaar. Sommigen worden reeds in de wieg afgezonderd. Zoodra zij oud genoeg zijn worden zij naar de woning harer echtgenooten gezonden en geplaatst onder de teedere zorg van haar schoonmoeder. Sterft haar man zelfs voordat zij hem heeft ontmoet, dan wordt zij onder de weduwen geheld, en blijft zij een weduwe tot den dag haars doods. Men heeft beregend, dat er 70,000 weduwen zijn onder de 9 jaren ; en 14,000 onder 4 jaren.

* *
*

Het geroep van die millioenen van weduwen heeft het oor bereikt van den Heere Sebaoth, en hij heeft iemand verwekt, die zich gewijd heeft aan de zaak der weduwen-verlossing. Zij is in de christelijke wereld bekend als

PANDITA RAMABAI.

Bijna 50 jaar geleden ontmoetten twee Brahmanen elkander bij de heilige badplaats in de rivier Gadaveri. De een had met zich zijne vrouw en twee kleine kinderen. De ander was weduwnaar. De vader gaf zijn dochter, negen jaren oud, ten huwelijk aan den weduwnaar, en nam van het kind voor goed afscheid.

Ananta Shastri—zoo heette de bruidegom—trachtte zijn jonge vrouw Sanskrit te leeren en haar opteleiden in al de wijsheid der Hindoes. Hierin vond hij tegenstand. Hij trok zich toen terug in de bosschen aan de helling der westelijke Ghats, bouwde zich eene hut, en bewoonde die. Daar ging hij voort zijn kind-vrouw te onderwijzen. Daar woonden zij twintig jaren, daar werd het huwelijk gezegend met een zoon en twee dochters. De jongste der twee was Ramabai in 1858 geboren. Toen zij negen jaren oud was werd het huisgezin afgebroken door armoede en zeven jaren lang dwaalden zij allen rond zoekende en niet vindende het fortuin dat verloren was. Toen brak de vreeselijke hongersnood uit, die drie jaren lang duurde. Vader, moeder, en oudste dochter bezweken, Ramabai bleef acther met haar broeder. De omzwervingen duurden voort. 's Nachts schuilden zij, waar herberg te vinden was, groeven in der rivieren, dekten zich met 't droge zand. Des daags leefden zij aan wat zich voordeed, wortels, bessen, boombast, eenig ding dat honger kan stillen.

Eindelijk kwam zij te Calcutta aan en werd beroemd, want Sanskrit, de taal der geleerden, was haar als haar moedertaal bekend. Toen zij twaalf jaar oud was kende zij achttien duizend verzen uit de Puranas van buiten. De geleerde Hindoes gaven haar den naam van Sarasvati (godin der welsprekendheid) en den titel Pandita. Na den dood haars broeders huwde zij, doch na 19 maanden verloor zij haar man, en Ramabai werd achter gelaten met eene dochter Manosama.

* *
*

Niet lang daarna begon de Heere te werken in haar hart. Het lot der weduwen trok zij zich aan. Naar Engeland ging zij allereerst, werd onderwijzeres in 't Sanskrit te Cheltenham. Daar kwam zij tot bekeering en werd gedoopt. Daarna ging zij naar Amerika, en vond vele vrienden. Men stichtte overal "Ramabai eirkels," en bracht fondsen bijeen ter stichting eener school die weduwen uit den hoogeren stand zou ontvangen. Die school werd geopend op den 11den Maart 1889 met twee leerlingen. Deze twee werden spoedig door anderen gevolgd. En wat eene bende! Vermagerd, verhongerd, op aangezicht en lichaam gebrandmerkt met heete ijzers, aan alle vernederingen prijsgegeven, verjaagd, kwamen zij en vonden eene toevlucht in *Sharada Sadan* (Huis der wijsheid)—de school van Ramabai.

* *
*

Gods Geest begon er te werken. Gods hand steunde die inrichting. De vader der weezen, de man der weduwen liet zich niet onbetuigd. Er staat nu een fraai gebouw, dat £10,000 heeft gekost en geheel buiten schuld is. Men liet volkomen godsdienstvrijheid toe; doch Gods woord dat altijd kracht heeft, nam bezit van vele harten. Niet weinigen uit die school arbeiden nu in den wijngaard des Heeren.

Het werk onder weduwen was slechts het begin van een groot en zich steeds uitbreidend werk onder *weezen*. De hongersnood van 1896 had honderden van hun ouders beroofd, en ook van hun echtgenooten, Zij dwaalden rond in de bosschen, werden door den dood afgemaaid, door wilde dieren verslonden, door geen mensch verpleegd, geholpen. Honderden ja duizenden vielen in de handen van goddelooze menschen, die van haar hulpeloosheid gebruik makende ze tot een leven van zonde en onzedelijkheid verleidden.

* *
*

Ramabai voelde de roeping Gods om de ongelukkigen te helpen. Met slechts een paar shillings in den zak trok zij de met honger bedreigde streken binnen. Binnen een jaar had zij 300 meisjes gered en had zij de middelen ter verpleging der ongelukkigen. Binnen twee jaren tijds had zij 225 gewonnen voor den Heer dien zij liefhad. Velen dezer jonge weduwen onder haar invloed gevormd zijn nu onderwijzeressen, verpleegsters, Bijbelvrouwen, huismoeders geworden.

* *
*

Wij laten hier eene beschrijving volgen van Ramabai's werk door den zendeling Dr. Boggs: Ik vond er omtrent 2,000 vrouwen en kinderen. De gebouwen zien er goed en net uit. Er zijn slaapvertrekken, eetzalen, keukens, molens (waar 60 hand-molens aan het werk zijn), een hospitaal, schoollokalen, en verscheide-

ne andere dergelijke gebouwen met een groote, ruime Kerk er bij. In den tuin vond ik vruchtboomen van allerlei soort, waar vijf jaren geleden niets stond dan een open veld.

Naast het gewoon schoolonderwijs vinden we verscheidene industrien zooals: borduurwerk, kant-werk, een olie-fabriek, een melkerij, een inrichting voor het maken van touwwerk, deurmatten, stoelen, manden, bezems, wevers-werk en dergelijke meer. Er zijn 52 matronen en omtrent 60 onderwijzeressen en allen hebben haar bepaald departement. Alles is doortrokken van een Christelijken Geest, en het streven is ze voor den Heiland te winnen.

***

Te vier ure 's morgens luidt de klok. Daarna te halfvijf ontvangen allen onderricht in de H. Schrift. Omerent 400 der oudere meisjes wonen dit bij. Te 6 ure is er een tweede bijeenkomst met 1,300 of 1,400 der jongere kinderen. 's Avonds te 8 ure is ieder in bed. Het kerkgebouw is net en doelmatig. De geest van de geheele Inrichting straalt door in 't opschrift op den hoeksteen :—

Geloofd zij de Heere!

Niet door kracht, noch door geweld, maar door mijnen Geest zegt de Heere.

Op deze Petra zal Ik mijne gemeente bouwen. Jezus Christus zelf is de hoeksteen: in wien het geheele gebouw bekwamelijk samengevoegd opwast tot een heiligen tempel in den Heere: in wien gij ook samen gebouwd zijt tot eene woonplaats Gode door den geest.

Opdat onze zonen mogen zijn als planten groeiende in hun jeugd: dat onze dochters mogen zijn als hoeksteenen naar de gelijkenis van een paleis

20 September 1899,
Het fondament van dit gebouw werd
in Christus op dezen
dag gelegd.

Dit heeft een DOCHTER VAN INDIE VOOR INDIE GEDAAN!

Wat kunnen dochters en zonen van Zuid Afrika doen voor hun land?

——:o:——

Voor den Zondag.

Een en twintigste Zondag.

PSALM IX.

Deze psalm en de volgende staan in nauwe betrekking tot elkaar. Zij maken één groot gedicht uit, naar de letters van het Hebreeuwsche Alfabet ingericht.

't Is een *heerlijk loflied* gezongen bij gelegenheid van een of andere overwinning. De dichter is onder den vollen indruk van de heerlijkheid van Gods *naam*— "ik zal uwen Naam psalm zingen" (vers 3)— "die uwen Naam kennen zullen op U vertrouwen" (vers 11). Daarom is zijne ziel vroolijk in zijn binnenste. God heeft gered. God zal redden. Hij zelf zal de wereld "richten in gerechtigheid, en de volken oordeelen in rechtmatigheden" (vers 9). Is het wonder dat hij uitroept: "psalm zingt den Heer die te Zion woont: verkondigt onder de volken Zijne daden" (vers 12).

Wat zal het Christelijk leven toch zijn indien ieder kind Gods met een loflied op de lippen zijne reis met blijdschap voortzet. Zulke blijdschap geeft ons hoop voor de toekomst — eene hoop die gegrond is niet op bloote gissing, maar op Gods wezen. Zijn Naam drukt uit Zijn karakter. Daarom roemt de dichter de *rechtvaardigheid* (vers 8 en 9) Gods, de *genade* des Heeren (vers 14), de *trouw* van Jehova "Hij vergeet het geroep der ellendigen niet" (vers 13). Och, dat de Hoop meer levendig ware in de Kerk des Heeren! Ware dit het geval met ons, er zou meer berusting zijn in het goddelijk raadsbesluit. Er zou meer vertrouwen zijn in de goddelijke gerechtigheid die zegevieren moet. Ons dagelijksch loflied zou dan worden een gedurig danklied: "Want de nooddruftige zal niet voor altoos vergeten worden, noch de verwachting der ellendigen in eeuwigheid verloren zijn."

———

Twee-en-twintigste Zondag.

PSALM X.

Deze psalm is een *treur-psalm.* De ziel is verslagen over de "hittigheid der vervolging" van den ellendige, en is begaan over de afwezigheid van haar Heer. Daarom zucht zij: "O Heere, waarom staat Gij van verre? waarom verbergt Gij u in tijden van benauwdheid" (vers 1).

Hoe is het toch mogelijk, dat de ziel altijd klaagt, alsof haar Heer verdwenen is? Is God dan niet meerder dan de goddelooze? Wij zijn zoo geneigd om te letten op het uiterlijke, alsof de Heere niet regeert en alles wel maakt. Rust toch in God, o mijne ziel!—

Treffend wordt de goddelooze beschreven, in zijn *trotschheid* en *heerschzucht.* God kent hij niet:— "Al zijn gedachten zijn, dat er geen God is" (vers 4). List, bedrog, vervloeking zijn kenmerken van zijn leven (vers 7). Hij beschouwt zich een bevoorrechte. Let op zijn *woorden* (v. 7): op zijn snoode *daden* (v. 8): op zijn *sluwheid* en *boosheid.* (vers 9 en 10). Als een leeuw loert hij op den ellendige (vers 11) en durft zeggen:— "God heeft vergeten. Hij ziet niet" (vers 11). Is het dan wonder dat de verdrukte tot God roept; "vergeet den ellendige niet" (v. 12)— *alsof God ooit vergeet of vergeten kan!* Hoe treurig is die gemoedsstemming!—

Maar hoe heerlijk is het aan het slot! *"God is Koning"* zingt nu de dichter. Weduwe en wees zullen niet altijd vertreden worden. "De heidenen zullen vergaan uit het land" (v. 16). Hij heeft reeds gehoord dat zuchten der zachtmoedigen (v. 17), toen zij meenden dat zijn oor gesloten was. God zwijgt niet omdat Hij niet spreken wil of kan; maar omdat Hij:—

"Kent Zijn tijd. Hij komt, Hij komt gewis" onze aarde zal niet altijd het tooneel zijn van ramp en ellende, van onderdrukking en van rooverij. De Koning leeft, heerscht "eeuwiglijk en altoos." Moest niet onze ziel juichen in Hem te allen tijd?

Drie-en-twintigste Zondag.

PSALM XI.

Ook deze psalm is een *loflied op Gods rechtvaardigheid.* De dichter laat eerst den *goddelooze* verschijnen (verzen (1. 2. en 3) en dan geeft hij het *antwoord op diens uitdaging*: hoe zegt gij tot mijne ziel: zwerft henen naar ulieder gebergte als een vogel" (verzen 4, 5, 6). Hij eindigt met een *lofzang*: "de Heere is rechtvaardig: Zijn aangezicht aanschouwt den oprechte" (v. 7). 't Is merkwaardig te zien, hoe *sterk het vertrouwen* is van dezen dichter. Het recht zal zegevieren: de rechtvaardige zal beschermd worden. De Heere is wel in den *hemel*: "Hij is in het paleis zijner heiligheid: Zijn troon is in den hemel" (vers 4); maar deze aarde is niet buiten Zijn bereik. "Zijne oogen aanschouwen, Zijne oogleden proeven de menschen-kinderen" (vers 4). Als het waar is wat sommige schrift uitleggers willen, dat de dichter David is die in dezen psalm het oog had op de vervolging onder Saul geleden, dan kunnen wij verstaan, hoe hij hier den "goddelooze" beschrijft, die "den boog spant, en in het donkere schiet naar den oprechte van hart" (vers 2). 't Was genoeg om hem te doen meenen, dat "de fondamenten omgestooten worden" en te doen uitroepen :— "wat heeft de rechtvaardige bedreven?" Doch te midden van dit alles kon hij roemen: "ik betrouw op den Heere". (vers 1).

Even merkwaardig is het te zien: *hoe onderworpen hij is aan Gods bestuur.* God laat veel toe, en niet zonder doel. Hij "proeft den rechtvaardige," en "aanschouwt den oprechte", terwijl het ons voorkomt, als of Hij ons vergeet. Die beproeving is tot nut, en behoort ons "eene groote vreugde" te zijn (Jac. 1 : 1), juist omdat "de beproeving van ons geloof lijdzaamheid werkt" om ons te doen "volmaakt zijn en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk" (Jac. 1 : 4).

Zou de mensch ooit zonder "beproeving" het heil des Heeren zien? Wij leeren door de ondervindingen van anderen. De psalmen zijn vol van zulke lessen. Gods oogen zijn op de rechtvaardigen; zijn oor is tot hun geroep; zelfs wanneer Hij zijn aangezicht verbergt. Niet wat *wij* zien; maar wat *God* ziet is van de hoogste beteekenis. Van Zijn "troon in den hemel" (vers 4) ziet Hij neer op de aarde. Waarom dan zoo mistroostig, o ziele? Onze God is toch de "Heere in het paleis Zijner heiligheid."

Vier-en-twintigste Zondag.

PSALM XII.

Wij hebben hier de oude, bekende tegenstelling:— God tegenover de zonde, de rechtvaardige tegenover den goddelooze.

De zonde die hier wordt veroordeeld is de zonde der *tong.* Wij hooren van "vleiende lippen" een "dubbel hart," van "grootsprekende lippen" en van menschen die "valschheid spreken." Hiertegenover spreekt de psalmist van "de redenen des Heeren," die "rein" zijn, die als "zilver, gelouterd in een smeltkroes, zevenmaal gezuiverd" den rechtvaardige ten nutte komen.

O, hoe schrikkelijk is de zonde der lippen! Het kind van God loopt gevaar in die zonde geduriglijk te vallen. Terwijl de goddelooze uitroept:— "Wij zullen de overhand hebben met onze tong: onze lippen zijn onze, wie is heer over ons?" (vers 5), kan zelfs de rechtvaardige zich niet altijd bedwingen. Waarschuwt niet Jacobus: "de tong kan geen mensch temmen: indien iemand onder u denkt, dat hij godsdienstig is en hij zijne tong niet in toom houdt, dezes godsdienst is ijdel" (Jac. 1 : 26).

Hier tegenover staan de reine woorden Gods. De goddelijke beloften zijn ja en amen. Zij feilen niet. Die beloften in den Bijbel vervat zijn beproefd en gelouterd, alle eeuwen door. Zalig hij die zich daarop en daarop alleen verlaat. God zal hem bewaren tegen alle bedriegelijke en venijnige tongen.

Iemand heeft ergens gezegd: De Heere Jezus was hier op aarde doof in het eene oor, en blind in het éene oog. Dat wil zeggen. Zijn oor was altijd open om de "reine woorden, zevenmaal gezuiverd" te hooren, wanneer Zijn Vader sprak. Zijn oog was altijd open, om de voetstappen van Zijn Vader waar te nemen, waar Hij ook al ging. Gesloten waren oog en oor voor 's menschen ijdel-spreken en 's menschen snoode daden. Mogen ook wij leeren zoo te leven in God, door God, met God!

En komt de nood, zoodat onze ziel dreigt te versmelten van angst, laat ons opzien naar boven. De dichter begint met het krachtigste, ofschoon kortste gebed in den Bijbel:— "Behoud' o Heere." Dit gebed ontvangt altijd antwoord.

Uit de Slavernij.

V.

DE RECONSTRUCTIE PERIODE.

De jaren van 1867 tot 1878 kunnen genoemd worden de Reconstructie periode. In dien tijd was een groot deel van mijn ras vervuld met twee malle gedachten: men wilde Grieksch en Latijn leeren, en

men wilde ambten bekleeden. Men kan dan ook niet verwachten dat een volk, dat eeuwen in slavernij, en voor dien tijd eeuwen in 't donkerste heidendom doorgebracht had, meteen een behoorlijk denkbeeld van de opvoeding zou hebben. Gedurende deze periode ontstonden er scholen in alle hoeken van 't Zuiden, die tot overloopens toe gevuld waren met menschen van allen ouderdom—sommigen zoo oud als 60 en 70 jaar. Men koesterde het denkbeeld, dat zoodra men een weinig opvoeding verkregen had, men op eene onbegrijpelijke wijze bevrijd zou zijn van de moeielijkheden des levens, en ten minste zonder handen-arbeid zou kunnen leven. Voorts, dat de kennis, hoe gering dan ook, van Grieksch en Latijn iemand tot een hooger en bijna bovennatuurlijk wezen maakte. Ik herinner mij nog hoe ik den eersten kleurling, die iets omtrent vreemde talen wist, benijdde.

De meesten van mijn volk, die een weinig opvoeding verkregen hadden, werden onderwijzers en predikers. Vele van dezen waren bekwame, eerlijke en godvreezende mannen en vrouwen, doch velen wijdden zich aan deze vakken om een gemakkelijk manier van bestaan te bekomen. Velen dier onderwijzers konden weinig meer dan hunne eigene namen schrijven. Een kwam in onze buurt om een school te zoeken, en gevraagd zijnde, wat hij de kinderen omtrent den vorm der aarde zou onderwijzen, antwoordde hij, dat hij gereed was de kinderen te leeren dat de aarde plat of rond was, naar de keuze zijner ondersteuners.

De Evangeliebediening leed het meest, door dat onkundige en in vele gevallen onzedelijke menschen voorgaven dat zij "geroepen waren om te prediken." In die dagen gevoelde elk een, zoodra hij lezen kon, dat hij geroepen was om te prediken. Gewoonlijk kwam de "roeping" terwijl de persoon in de kerk zat. Pletseling, als door een kogel getroffen, viel hij op den vloer en bleef daar eenige uren sprakeloos en beweginglooos liggen. Dan werd het in buurte rond verteld, dat die persoon eene "roeping" ontvangen had. Weigerde hij daaraan gehoor te geven, dan valt hij nog een of twee malen, doch gewoonlijk gaf hij daaraan toe. Toen ik als kind verlangde naar eene opvoeding vervulde de vreeze mij, dat ik zulk eene "roeping" zou ontvangen, zoodra ik lezen kon; doch om eene of andere reden kwam die roeping tot mij niet.

Men bemerkt dadelijk dat er onder zulke omstandigheden een groot getal leeraars moest geweest zijn. Ik weet van een kerk die 200 leden telde, waaruit 18 leeraars waren. In de laatste jaren is er echter verbetering op dit gebied. De "roeping" om te prediken vermindert, en die om andere bezigheden aan te vatten vermeerdert. Op 't gebied van 't onderwijs is die verbetering nog meer op te merken.

Gedurende deze periode zag het volk naar de regeering, die het zijn vrijheid schonk, om alles voor hen te doen Dit was niet onnatuurlijk, want voor meer dan twee eeuwen was de bevolking des lands verrijkt geworden door den arbeid der slaven. Ook ik had het gevoel, dat wij verkeerd behandeld werden, door dat de Staten geene voorziening maakten voor de algemeene opvoeding van mijn volk, waardoor het voorbereid kon worden voor de plichten van zijn burgerschap. Ik weet dat het gemakkelijk is fout te vinden, terwijl die genen die het beleid van zaken in handden haden misschien het beste deden, dat onder de omstandigheden gedaan kon worden. Doch, als ik terug zie op die periode, schijnt het mij toch dat het wijzer zou geweest zijn, als men een zekere hoeveelheid van opvoeding of bezitting, of beide, als toets voor het stemrecht van beide blanken en gekleurden gemaakt had. Jong als ik toen was, gevoelde ik dat men ten opzichte van mijn ras een verkeerden weg insloeg. De onkunde van mijn volk werd in 't Zuiden gebruikt om aan blanken ambten te bezorgen, terwijl een element in 't Noorden de zuidelijke blanken wilde straffen, door den neger over het hoofd van den blanken man in ambten te stellen. Ik gevoelde dat de neger in 't eind de lijdende partij zou zijn. De politieke spanning, waarin mijn volk verkeerde, trok zijne aandacht af van die zaken, waardoor het zich een bestaan en eigendom kon verzekeren. De verzoeking om mij aan de politiek te wijden was groot, en bijna ben ik er voor bezweken; doch ik had de overtuiging, dat ik mijn volk beter kon dienen door medewerking aan de opvoeding van zijn hand, hoofd en hart. Toen ik eens in een zuidelijke stad een huis dat men aan 't bouwen was passeerde, hoorde ik de bouwlieden van boven roepen, "Maak gauw, gouverneur!" Toen ik onderzoek deed naar den persoon, die aldus aangesproken werd en baksteenen moest aanbrengen, vond ik dat die kleurling in zijn Staat de betrekking van Luitenant-gouverneur bekleed had.

Alle kleurlingen, die in deze periode ambten bekleedden, waren echter niet die betrekkingen onwaardig. De Senator B. K. Bruce Gouverneur Pinchback en vele anderen waren sterke, oprechte en nuttige mannen. Natuurlijk beging de gekleurde bevolking, die grootendeels zonder opvoeding en zonder ondervinding in 't regeeren was, geweldige fouten. Doch dit zou eenig volk onder dergelijke omstandigheden gedaan hebben. Velen der zuidelijke blanken denken, dat, als de neger toegelaten wordt zijne politieke rechten tot op eenige hoogte uit te oefenen, de fouten van de reconstructie-periode herhaald zullen worden. Doch hierin verschil ik van hen. De neger is thans veel sterker en wijzer dan 35 jaren geleden, en hij is bezig de les te leeren, dat hij niet op den duur kan handelen op eene wijze, die zijne blanke naburen van hem vervreemden moet. Meer en meer kom ik tot de overtuiging, dat de oplossing van de rassen-kwestie daarin ligt, dat men de wet ten opzichte van 't stemrecht met eerlijkheid op beide rassen toepasse. Eenig ander weg zal onrechtvaardig zijn tegenover den neger en den blanken man, zoowel als tegenover de Staten van de Unie, en zal even als de slavernij vroeg of laat hare straf met zich brengen.

Nadat ik twee jaren te Malden onderwijs gegeven had, ging ik in den herfst van 1878 naar Washington, D.C., en bracht acht maanden in de studie aldaar door, waaruit ik dan ook veel voordeel trok en die mij in aanraking bracht met eenige mannen en vrouwen van sterke karakters. De inrichting aldaar was zonder industrieele opleiding en zoo kon ik haar met die van Hampton vergelijken. De studenten te Washington hadden meer geld, waren beter gekleed en in sommige gevallen meer verstandelijk. Dan vond ik ook dat hunne persoonlijke uitgaven op zekere manier voor hen betaald werden. Te Hampton was de regel, dat de inrichting iemand kreeg om de schoolgelden voor den leerling te betalen, doch deze moest zelf zorgen voor zijn kost, inwoning, boeken en kleederen, hetzij door arbeid alleen, of gedeeltelijk door arbeid en gedeeltelijk in contant. Dus moest de leerling gedurige pogingen aanwenden om zichzelven te helpen, en dit was voor hem van onschatbare waarde in de vorming

van zijn karakter. De studenten te Washington schenen minder op zich zelven te rekenen; zij wijdden meer hunne aandacht aan uiterlijk vertoon; zij kenden meer Latijn en Grieksch, maar wisten minder van 't leven en den stand, waarin zij zich te huis zouden hebben te bewegen. Hun opvoeding was niet gebouwd op een vast fondament. Gevolgelijk als zij de aangename omgeving der school verlieten, waren zij minder dan onze studenten gereed om onder de mindere bevolking van 't Zuiden te arbeiden, en werden meestal hotel-bedienden of spoorweg-portiers.

Terwijl ik te Washington verkeerde, was de stad vol van geklenrden, die uit 't Zuiden kwamen, meenende dat zij aldaar een gemakkelijker leven leiden konden. Velen hadden mindere gouvernements betrekkingen bekomen, en anderen zagen daarna uit. Een groot aantal gekleurden waren in de stad als leden van 't Huis van Vertegegwoordigers, en een, De Edele B. K. Bruce, had zitting in den Senaat. Dit alles maakte Washington zeer aantrekkelijk voor het gekleurde ras. Dan ook wisten zij dat zij in het District van Columbia altijd op de bescherming der wet rekenen konden. Ook waren de publieke scholen voor gekleurden aldaar beter dan elders. Met belangstelling bestudeerde ik aldaar het leven van mijn volk, en terwijl ik een groote element van degelijke en waardige burgers onder hen vond, bemerkte ik tot mijne verontrusting eene groote klasse van oppervlakkige lieden. Ik zag dat jonge kleurlingen, die slechts 16s. per week verdieden, 's Zondags 8s. besteedden om met een klein gehuurd rijtnig de Pennsylvania Laan op en neer te rijden, teneinde de wereld te overtuigen, dat zij duizenden van ponden waard waren. Dan zag ik anderen die in Gouvernements dienst van £15 tot £20 per maand verdienden en die bij het einde van elke maand in schuld waren. Ik zag ook menschen, die een paar maanden te voren in 't Congres zaten, zonder werk en in armoede rondloopen. Een greote klas scheen geheel afhankelijk van het Gouvernement voor alles wat men maar bedenken kon; zij bezaten weinig eerzucht om zichzelven op te heffen, maar zagen om hulp naar de Federale beambten. Hoe dikwijls heb ik sedert dien tijd gewenscht, dat ik de groote meerderheid van dit volk door een toovermacht naar de buiten districten kon vervoeren, en hen daar op den grond planten—dat vast en onbedriegelijk fondament der moeder aarde—waar alle volken en rassen hun loop begonnen, misschien langzaam en moeilijk in 't begin, maar niet te min zeker.

In Washington zag ik meisjes wier moeders haar bestaan hadden door wasschen en strijken. Dit werk hebben zij aan hare dochters geleerd zoo goed zij konden. Later gingen die meisjes naar publieke scholen en bleven daar zes of acht jaren. Toen zij vandaar kwamen moesten zij kostbaarder kleeding, hoeden en schoenen hebben. In één woord, haar behoeften waren vermeerderd, doch haar vermogen om die behoefte te bevredigen was niet in dezelfde mate toegenomen. Integendeel had de 6 tot 8 jaren boekenonderwijs meisjes van de neering der moeders gespeend. Het gevolg hiervan was in vele gevallen dat zij verkeerd gingen. Ik heb dikwijls gedacht, hoeveel beter het zou geweest zijn die meisjes bij de verstandelijke opvoeding ook de allerdegelijkste opleiding in de nieuwste en beste methoden van wasschen en strijken en dergelijke neeringen te hebben gegeven.

(Wie, die het bovenstaande leest, verlangt niet dat wij aan het Departement van Onderwijs en onder de leden van ons Parlement mannen hadden van dat gezond en praktisch verstand, waarmede Booker Washington in zake de opvoeding begaafd is. Hoe pijnlijk is 't te zien welk eene mislukking de opvoeding is, die de Staat aan het volk in 't algemeen geeft, om niet eens te spreken van de schroemelijke verwaarloozing waaronder sommige afdeelingen van ons volk lijden. Als men dezen Neger de opvoeding, die te Washington gegeven werd, hoort beschrijven en beoordeelen naar de vruchten die zij afwerpt, dan is 't als hooren wij hem spreken over de meesten onzer scholen voor blanken en gekleurden. Ongeveer twee jaren geleden vertelde een man, verbonden met een der voornaamste Inboorling Scholen in de Oostelijke Provincie, aan schrijver dezes, dat de opvoeding die aldaar medegedeeld werd in de meeste gevallen eene totale mislukking is, omdat de jongens en meisjes door het dwaze opvoedings stelsel van dit land, ongeschikt worden gemaakt voor den stand, dien zij onder hun volk en aan hunne woningen moesten innemen. En wie denkt niet aan de dwaze eischen, die aan de kinderen onzer landelijke bevolking gesteld worden. Wanneer zal men inzien, dat onze scholen behooren ingericht te worden naar de onderscheidene behoeften van ons volk, en met het doel om ieder kind te helpen in zijn stand een beter en nuttiger burger te worden, en niet, zooals thans geschiedt, om hem ongeschikter voor zijn stand en roeping te maken. Wanneer zullen wij ook het laatste zien en hooren van Latijn en Grieksch en dergelijke dwaasheden op onze volk-scholen?)

John Alexander Dowie,

DE NIEUWE ELIA.

ONZE paragrafen over Dowie hebben ons een kleine correspondentie bezorgd. Men wil meer omtrent dezen nieuwen "Elia"—of zooals hij zichzelven gelieft te noemen—"Elijah the Restorer" weten. Een correspondent uit Transvaal zendt ons eene gansche reeks van vragen, die wel een geheel nommer van het "Maandblad" in beslag zal nemen, gingen wij de reeks punt voor punt beantwoorden. Thans gaan we iets meer omtrent dezen zonderlingen Hervormer der 19 eeuw mededeelen. Een weinig kennis van de kerkgeschiedenis zal den lezer doen zien, dat de dweeperij meestal denzelfden weg opgaat. Eerst ernst, dan "idée fixe," dan knoeierij om alles te rijmen met dat idee, en eindelijk puur, ongemengd bedrog. Dat Dowie ernst heeft, maar dat hij langzamerhand daartoe gekomen is zichzelven te verheerlijken en verrijken ten koste van zijn volgelingen, wier beurzen hij in zijn macht heeft, zal blijken uit ons verhaal. Dat het stadium "bedrog" reeds bereikt is kunnen wij niet zeggen. Gelijk het Mormonisme echter breidt zich ook het Dowieisme uit.—

* * *

Dowie werd te Edinburg geboren zeven en vijftig jaren geleden. Toen hij dertien jaar oud was

trokken zijn ouders naar Australie en namen den knaap mee. Eerst klerk in een handelszaak—zeven jaren lang; toen terug naar Edinburg, teneinde voor het predikambt zich voor te bereiden; daarna predikant van de "Manly Congregational Church" te Sydney, Australie. Dowie maakte dadelijk een naam voor zichzelven, en verklaart dat Sir Henry Parkes hem het aanbod deed van de portefeuille van Minister van Onderwijs;—een aanbod dat door hem werd afgeslagen. Weldra maakte hij zich los van zijn gemeente, werd rondreizende "Evangelist," sprak groote scharen toe, bouwde zich een 'tabernacle' te Melbourne, werd een boeiende 'populaire' prediker. Ook ontwikkelden zich zekere gaven in dezen prediker. Zijn vrouw leed aan hoofdpijn. hij mocht haar daarvan bevrijden; en dit bracht hem op de gedachte, dat de gave der genezing hem was meegedeeld. Zijn evangelie zou eenvoudig zijn: prediking des heils, duivel verbanning, genezing door handenoplegging. Hij schafte zich dan ook dadelijk allerlei werken aan die tegen het gebruik van medicijn waren gericht, kwam in aanraking met mannen die zijn beschouwingen deelden en stichtte "The Divine Healing Association."

***

Ten einde zijn beginselen te verbreiden trok hij naar Engeland, om van London uit als middenpunt dergelijke Genootschappen te stichten over 't geheele Britsche rijk. Op weg daarheen echter bezocht hij Amerika—dat land van nieuwigheden—en zijn lot was beslist. Dáár stichtte hij "The International Divine-healing Association" met Chicago als middenpunt. Allengs vergaderden zich de "getrouwen" rondom hem. Honderden zoo niet duizenden legde hij de handen op. Velen werden genezen. Letterlijk namen de geraakten hunne beddekens op en wandelden. Had Dowie zich nu gedragen als iemand die in nederige onderwerping aan den Heere, en in biddende gemeenschap met Hem, deed wat gedaan moest worden, naardat God hem den weg opende, hij zou in dankbare liefde door de Kerk des Heeren zijn erkend. Dit deed hij niet. Elke "genezing" leidde tot nieuwe Dowie-verheerlijking. Elke mislukking—en er waren mislukkingen zonder tal—werd verklaard als tusschenkomsten van den zielevijand. Achter den kansel, gelijk in de kapellen der Roomsche kerk te Lourdes, hingen de krukken "aan den duivel ontworsteld" van personen door Dowie's handoplegging genezen. Iedere genezing werd door onzen Elia beschouwd als een testimonium van Gods wege hem toegezonden en werd alzoo geexploiteerd. Ieder die van hem verschilde en zijn Elia-waardigheid niet wilde erkennen werd in den ban gedaan.

***

't Is niet te verwonderen dat Dowie al rijker werd naarmate de "genezingen" toenamen. Er kwam iets bij. Elke volgeling moest "tienden" opbrengen. De zaligheid was om niet—dit was Dowies leer: maar de "tienden" moesten in de kas vloeien. En zoo kwam de man op eene nieuwe gedachte. Hij stichtte de "Christian Catholic Church in Zion," en werd er Opperbisschop van. Nog meer dan dit. Hij zond zijn zendelingen uit twee aan twee—het "Corps der Zeventigen"—die van huis tot huis gingen Zion-letterkunde verspreidende, en pleitende voor Dowie, den profeet. Een Zion College volgde ter vorming van Zion-predikers; een Zionschool voor kinderen, een opleidings-school ter vorming van "diakonessen," een "Home of Hope for Erring Women." Ter eere van Dowie moet gezegd worden, dat hieraan duizenden worden besteed. Hierbij bleef het niet, want het geld vloeide hem toe en de administratie werd al grooter. Derhalve moest er een "Zions Bank" gesticht worden. Dowie heeft daarin alles te zeggen. Hij raadpleegt niemand en verkoopt de aandeelen naar eigen willekeur. De geloovigen worden aangemaand hun geld in de Zion bank te storten: en zij doen het ook. Dowie heeft het beheer in eigen hand.

***

Dowie had het nu moeilijk met de gezaghebbenden. Chicago werd hem te nauw. De Medische Studenten liet hij niet met rust; en zij zetten het hem betaald. Met een moed die te bewonderen is adverteerde hij eene voorlezing over "Dokters, Duivels en Drankjes" (Doctors, Devils and Drugs.) Drie duizend Studenten waren er met steenen, stinkende preparaten, doode katten, en Studentenrumoer. Dowie hield vol. Mansfield herdoopte hij 'Devilsfield,' omdat men het hem en zijn ouderlingen daar te heet maakte. Men sleurde hem voor de rechtbank; hij glipte er door als een aal. *Twintig duizend* dollars (£4,000) moest hij in één jaar aan rechtsgeleerde hulp te koste leggen. Hij rolde door alles heen. Doch nu bezon hij iets anders. De "Zion Land and Investment Association" werd gesticht. Hij kocht tegen een *millioen en een kwart* dollars (£250,000) een groote uitgestrektheid onbebouwd land aan de kust van het meer Michigan. Daarheen stroomden de getrouwen. Zion werd een werkelijkheid. 't Was een betalende onderneming. Met een bezigheidstakt die menig kapitalist tot jaloerschheid verwekte, wist hij alles te beklinken, voordat de geldmannen er iets van kwamen te weten. En nu moest er een fabriek opgericht worden. Zekere Stephenson uit Nottingham, Engeland, een "geloovige," knoopte met Dowie een correspondentie aan over zijn "Kant-fabriek." Dowie riep zijne getrouwen op en er vloeide hem toe eene som van 441,000 dollars (£88,000). Stephenson eischte eerst 50,000 dollars, doch kreeg later 175,000 doll. (£35,000). Andere fabrieken zouden volgen, Zion bloeide. Geld en genezing gingen hand aan hand!

***

Al dien tijd hoorde men nog niets van Elia. Dowie was nog niet profeet. Dit moest komen en het kwam ook. Eerst te Melbourne. Een Dowie-aanbidder, na een treffende preek over het herstel van Gods Koningrijk op aarde, riep uit: " Maar gij zijt Elia de Hersteller!" Dit begon post te vatten; doch kwam vooreerst tot niets. Een geruimen tijd daarna bezocht deze Australier Chicago. Hij herhaalde zijn verklaring, en Dowie riep zijne ouderlingen bijeen, die opgetogen waren over 't denkbeeld dat hun leeraar *de* profeet was, die in Maleachi werd aangekondigd. Aan de groote wereld werd dit niet verkondigd, dan alleen nadat de nieuwe stad Zion was gesticht. En daar een profeet moest profeteeren —tot hiertoe had Dowie wel GEPROFITEERD bij zijn ondernemingen en niet GEPROFITEERD aangaande die dingen—verklaarde Dowie, dat Zion in Illinois gelegen waar men bouwperceelen tegen een bepaalden prijs kon bekomen, de groote wereldstad zou worden, vanwaar God, bij de wederkomst van Christus, de zaken van Zijn Koningrijk zou bestieren. Binnen weinige jaren, uiterst vijfentwintig, zou dit geschieden. Gelijk Mahomet's volgelingen tot parool namen het woord: " Er is maar één God en Mahomet is zijn profeet," zoo hooren wij Dowies volgelingen verklaren: " Er is één Koninkrijk Gods op aarde, en Dowie is de profeet!"

* * *

En wat nu van de genezingen? Ongetwijfeld vinden er vele treffende genezingen plaats. Dit op zichzelf beteekent niet veel. Joseph Smith de Mormoon genas ook velen. Te Lourdes in Frankrijk worden zeer velen van hun krankheden bevrijd. 't Is niets buitengewoons. Dit dienen we echter in aanmerking te nemen dat we altijd van genezingen hooren, nooit echter van de mislukkingen. En komen die nogal ter sprake, dan heeft Dowie met eigenaardige behendigheid zijn verklaring bij de hand. Hier nu is een geval dat groote opspraak verwekte. Dowies dochter Esther stierf in den ouderdom van een-en-twintig jaren. Zij was Student aan de Universiteit te Chicago en Dowie's lieveling. Op een goeden morgen was zij bezig met voorbereidselen voor een ontbijt, waar zij als vertegenwoordigster van haar vader een afgevaardigde van het Heilsleger zou ontmoeten, die was overgekomen om over de Dowie-sekte te rapporteeren. Zij had een spiritus-lamp aangestoken en een windvlaag blies de vlam op haar nachtgewaad; met het gevolg, dat alles in brand vloog. Eer hulp kon komen was zij in hevige pijn door vreeselijke brandwonden veroorzaakt. Dowie bad, en zoo deden de ouderlingen, Eindelijk greep men naar alledaagsche middelen. Vaseline, en dergelijke meer. Doch te vergeefs. Zij stierf, de lievelingsdochter, dienzelfden nacht. En wat was Dowies verklaring? *Het meisje had wijn-spiritus (alcohol) in haar lamp gebezigd, en alcohol was vervloekt en verboden.* Bij haar lijkbaar stond de vader met tranen op de wang en tranen in de stem God smeekende, niet om hem (den vader) in staat te stellen de mislukkingen van zijn pogingen te verstaan, maar wel om Esther's zonde niet in aanmerking te nemen die het gebod had overtreden in het bezigen van spiritus in hare lamp. Kan dweeperij erger zijn dan dit?

* * *

Zoo zijn er andere gevallen. Een zekere Mej. Flanders stierf in kraambed. Dowie beschuldigde haar man van de genezing te hebben verhinderd door zijn ongeloof. Dr. Buckley een welbekende leeraar der Methodisten in Amerika noemt het geval van eene zijner vriendinnen, een dame van buitengewone bekwaamheid en innige vroomheid, die aan kanker leed, en Dowie bezocht—" Ik zag haar onder de aanwezigen. Hoe ernstig peinzend zat ze daar, hoe biddend tevens. Ik wist dat niets anders dan een wonder haar zou kunnen genezen, gelijkstaande met een opwekking uit den dood.... Binnen eenige weken keerde zij huiswaarts om te sterven. Doch kort voor die gebeurtenis schreef zij aan eene vriendin: " Ik geloof dat ik genezen zou zijn, ware ik een weinig langer bij broeder Dowie gebleven." Dit geloof in Dowie door zijn volgelingen is een van de merkwaardigste verschijnselen in geheel zijn optreden. De invloed wordt door allerlei eigenaardige middelen versterkt. Hij heeft een stempel-machine, door hem gebezigd na ontvangst van een aanvraag om gebed. Elk verzoek wordt met eigen stempel bewaard: b.v. "Gebeden Mei 10, 3 p.m. J. A. Dowie:" wordt de patient beter, dan heeft hij een bewijs er voor. Hij bedient zich van de telefoon, bidt in de telefoon, zoodat men op een afstand zijne stem hooren kan. Ook bedient hij zich van de phonograaf, spreekt en bidt in dat instrument en zendt het instrument op een tocht door de wereld. Zijn portret wordt bij honderdtallen verspreid, wordt afgedrukt op elk blad, tijdschrift, brochure van hem afkomstig. Hij houdt een rijtuig er op na met prachtige paarden, leeft in weelde en weet zijn eigen bediening heerlijk te maken. Dit is Dowie.

* * *

In zijn " Leaves of Healing' legt hij de volgende verklaring af aangaande zichzelven:—

" De Boodschapper des Verbonds, zegt ons Jezus, was Johannes de Dooper.

Johannes de Dooper was volgens Jezus Elia.

God heeft door Maleachi gezegd: Ziet ik zende u Elia den profeet voordat de groote en vreeselijke dag des Heeren komt. Elia komt en zal alles herstellen.

Deze feiten echter eischen logisch onze toestemming tot het volgende:—

Vooreerst. Johannes de Dooper was de Boodschapper des Verbonds en Elia de profeet.

Tweedens, Maleachi en Jezus zeggen dat de Boodschapper des Verbonds en Elia weder komen zullen.

Derdens, Indien wij de Boodschapper des Ver-

bonds zijn, dan moeten wij ook zijn Elia de Hersteller.

De Boodschapper des Verbonds en Elia de hersteller, en die profeet van welke Mozes sprak, zijn allen een en dezelfde persoon.

De verklaring dat wij die persoon zijn is òf wat die zonderlinge Theologen van de Chicago pers zeggen...... een groote Godslastering, òf 't is een onzachelijke waarheid van het grootste belang voor de geheele wereld.

Wij hebben dit niet aangenomen.

Dit is ons door God zelven opgelegd. Hadden wij ons in deze zaak bedrogen dan had God ons bedrogen. Dit is eene onmogelijkheid."

***

Dr. Buckley somt alles op in de volgende krasse voorstelling van Dowie als hervormer:

Zijn allesverterende eerzucht, onverzadelijke dorst naar macht, zijn sterk zelfbewustzijn, zijn grijpen naar geld en naar eigendom, zijn streng onderdrukken van alle individualiteit, zijn handeldrijverij, zijn weelderige leefwijze, zijn speculeeren met Zion op het gebied van het fabriekwezen en van onroerend eigendom vormen zeker een groote tegenstelling met Johannes den Dooper en met Elia den profeet. Onze rede moet vernietigd, ons geloof verdoofd worden, en dan nog zal het ons eene te groote abnormaliteit schijnen dat de Christus van het N. Testament zulk een vlammend mengsel van vleesch en geest gaat kiezen als den Grooten Hervormer en Zijn plaatsvervanger en Voorlooper........De Dowie van heden is langs dezen weg ontstaan. Beginnende met den ernst en den eenvoud van den gewonen Christen ging hij over tot dweeperij, stelde eischen waaraan hij zelf geloof hechtte; doch voor mislukkingen geplaatst trachtte hij zijn geweten met drogredenen tevreden te stellen. Door eerzucht, door zelfvertrouwen en dorst naar macht verlokt tot ondernemingen die tonnen gouds eischten, moest hij menschen bewerken, en zijn slimheid werd sluwheid. Door voorspoed bedwelmd is hij er eindelijk toegekomen, zonder goddelijk gezag, te gelooven dat hij zelf Gods bijzondere dienaar is. In dat karakter oordeelt hij, veroordeelt hij, verdoemt hij allen die hem niet aannemen, en regeert hij zijn volgelingen met een ijzeren roede."

***

Wat zal de toekomst van dit Dowieisme zijn? Dit kan niemand zeggen. 't Is een teeken des tijds.

———o———

Memento Mori.

"Waarom dit hoofdschrift in 't Latijn? Is het misschien om geleerd te schijnen?" mag er allicht gevraagd worden.—Wel neen, dat is nu juist zoo niet, ik heb daarvoor eene gansch andere reden:—

"Memento Mori!" was de morgen-, dag- en avondgroet waarmede, volgens hun klooster reglement, de Monniken van Monte Casino, een klooster in Italië, elkander moesten begroeten.—Wel een plechtige, ernstige begroeting, niet waar? hoewel ik vrees, dat het hiermede ook gegaan zal zijn, zooals het met zoo vele dingen gaat: de Monniken zullen mettertijd aan deze begroeting zijn gewoon geraakt; en die hebben gehoord en geuit zonder meer te letten op de plechtige beteekenis en ernstige waarschuwing die daarin opgesloten lagen.

"Denk aan den Dood!" Welnu, dat doen wij immers ook, maar de meesten onzer zoo zelden en dan nog zoo vluchtig, zoo ter loops.—Alles om ons op Aarde predikt ons de vergankelijkheid, en toch zijn wij zoo geneigd om te leven, als of er nooit een einde aan zal komen.—Wij weten dat iedere hartslag ons nader brengt tot den Dood, en des niet tegenstaande laten wij toe, dat dit hart zoo dikwijls de vergaarbak wordt, van veel dat onrein is en verwerpelijk. Op hoe menige grafkruis en zerk in ons land lezen wij niet de letters R.I.P.—Requiescat in pace.—Rust in Vrede. Wel, als wij doen, wat in het hoofdschrift staat dan zal het ons meer bijblijven, dat het lichaam sterfelijk is, maar eene onsterfelijke ziel ter woning strekt; en dan zullen wij wellicht ons met en in dat lichaam zoodanig trachten te gedragen, dat die ziel, zoo zuiver, zoo schoon, zoo onbeschadigd blijve, als maar eenigszins mogelijk is. Dan zal bij ons verscheiden, niet alleen op ons lijkgesteente de vrome wensch R.I.P. gebeiteld kunnen staan, maar zij die ons hier liefhadden zullen dan, met blijde hoop en overtuiging kunnen zeggen: "Hij, of Zij, rust in Vrede."

De wenschelijkheid, of zal ik zeggen—de behoefte—om aan den Dood te denken werd in de oudste tijden en door alle eeuwen heen, ingezien en gevoeld. Bij de vroolijke feestmalen der oude Egyptenaren was het de gewoonte het verkleinde beeld eener mummie rond te dragen en aan de gasten voor te houden. Het doel dezer handelwijze vereischt geen verder betoog. Dat deze Egyptenaren hooge waarde hechtten aan de bewaring van het omhulsel, waarmede zij op aarde hadden omgewandeld, strekken ten bewijze hunne zorgvuldig gebalsemde lijken. Mummien genoemd—die uit Egypte gebracht, in onze dagen in ieder museum van eenige beteekenis te zien zijn.

In verband met de behandeling van het lijk van hun Pharaoh of Koning hadden deze oude Egytenaren, Zonen van Kemi, zooals zij zich noemden, een zonderling gebruik. Als de Koning stierf, treurde het gansche volk gedurende 72 dagen; daarna werd in tegenwoordigheid van het volk, door 42 doodenrichters, een doodengericht over zijn lijk gehouden.

De lijkkist wordt nedergezet in het midden der verzamelde menigte, en een ieder die daartoe meent het recht te hebben, zij hij arm of rijk, kan vrij te voorschijn komen en den koning beschuldigen van misdaad of onrecht. Was de koning tijdens zijn leven ongenaakbaar voor de meesten, thans is hij aan allen gelijk. Indien hij niet beschuldigd wordt, of de beschuldigingen ongegrond wordeu bevonden,

dan spreken de richters hem vrij, en wordt hij met vreugde naar zijne laatste rustplaats gedragen. Bevinden echter de richters dat hij schuldig is, dan mag zijn lijk niet ter aarde worden besteld; zijne naastbestaanden moeten het naar huis terugnemen. Daar wordt het rechtop tegen den muur in de woonkamer geplaatst—eene waarschuwing voor het gansche volk en vooral voor zijne huisgenooten. Het eenigste middel om het lijk rust te doen vinden, bestond daarin, dat de naastbestaanden den aanklager bevredigden en het onrecht hem aangedaan voor zooverre mogelijk herstelden.

't Schijnt mij alsof voor ons, hedendaagsche Christenen, uit dit gebruik der heidensche Egyptenaren vergelijkender wijze wel eenige nuttige wenken zijn op te vangen.

Over ons lijk zal wel geen doodengericht gehouden worden, maar onze ziel die in dat lijk heeft gewoond, zal voor den Eeuwige Ongeziene, die ons geschapen heeft en ons gansch doorziet, als waren wij helder glas, ter verantwoording worden geroepen. Wij gelooven immers wat opgeteekend staat in Openbaringen 20: 12:—"En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God, en de boeken werden geopend. En een ander boek werd geopend dat des levens is. En de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken." Och! moge 't ons dan te beurt vallen, de Hemelsche gelukzaligheid te beërven.

Hadden de Oude Egyptenaren een middel ter verzoening, immers, wij hebben veel meer:—Wij hobben een Middelaar, die in alles is verzocht geweest zooals wij: maar zonder zonden. Zal Zijne bemiddeling echter kunnen ingeroepen worden *na* den dood? Och! laten wij Hem aangrijpen, terwijl Hij nog met ons op den weg is. Het *Heden* is ons, de *Toekomst* kunnen wij niet beheerschen, dus—Heden! zoo gij Zijne stem hoort!

Schoon heidenen, stonden deze Oude Egyptenaren op een hoogen trap van ontwikkeling en beschaving: daarvan getuigen niet alleen de overblijfselen hunner bouwwerken en kunstgewrochten, maar ook menig geschrift dat voor ons is gespaard gebleven. Zoo bevindt zich in de bibliotheek te Parijs een papyrus, dat een gedeelte der Spreuken bevat geschreven door Prins Ptahotep, zoon van Koning Assa, die omstreeks in 3360, voor de geboorte onzes Heilands, over Egypte regeerde. Onder correctie meen ik dat dit tot nu toe het oudste handschrift is van het menschelijk geslacht. Zie hier eenigen der Spreuken van dezen Egyptischen Salomo, vertaald volgens de bewerking van Professor Lauth, te Munchen:—

"Acht wijsheid hooger dan edelgesteenten, want deze worden ook aan den arm eener slavin aangetroffen."

"Matigheid is op zich zelf rijkdom."

"Ook uw dwaze zoon is toch altoos uw kind. Vervreemd hem niet van Uw hart. Blijf hem tot vader.'

"Bespot den smeekeling niet; dit ware erger dan indien gij zijn lichaam sloegt. Spreek hem niet barsch toe; zeg hem, wat hem zeer moet doen, zachtmoedig en vriendelijk."

"De wijsheid van uw taal is meer waard dan de bloemrijkheid van uw gezwets."

"Gevaarlijker dan alle dingen is het woord. Wie, die het lostlaat, brengt het weer tot terugkeer?"

"Veel waard is eigen verdienste; meer dan geërfde rijkdom."

"Wanneer gij groot zijt geworden, nadat gij nederig van stand waart, en schatten hebt vergaderd na vroegere armoede, en wanneer gij daardoor de voornaamste zijt in de stad uwer inwoning, en de menschen u kennen wegens uwen overvloed, en gij als een machtig heer leeft, zoo laat uw hart zich niet verheffen wegens uw rijkdom, want de oorsprong daarvan is God. Veracht uw naaste niet, die is wat gij zelf waart, doch behandel hem als uws gelijke."

Is het ons kwalijk te nemen, dat wij vurig wenschen, en biddend de stille hoop koesteren, dat de zon van wetenschap, ontwikkeling en beschaving, die eenmaal in het Noorden van Afrika, door het Mohamedanisme en Barbarisme is verdrongen en ondergegaan, nu gelouterd door den invloed des Christendoms, schooner onder het Zuider Kruis, in Afrika's Zuidpunt zal herrijzen? Is het geen schoon ideaal en waardig dat ieder onzer tracht tot de verwezenlijking daarvan het zijne bij te dragen? Niet het ideaal van het hedendaagsche, reeds zoo dik bezwadderde Imperialisme. Voorzeker, Neen! Dat is uit den booze! Maar, het ideaal, om binnen eigen grens, op en met eigen goed te woekeren op eerlijke wijze. Zonder verzetting van landpalen, zonder begeerte naar Naboth's wijngaard en zonder bedrog of geweld, het rechte persoonlijk en nationaal gebruik te maken van dat gedeelte des aardbodems, en van die krachten van lichaam en geest door God ons toevertrouwd. Zie, dat is het ideaal dat mij als op Engelen vleugelen gedragen steeds voor oogen zweeft, en ik weet met Gods hulp zullen wij het verwezenlijken.

"Memento Mori?" Ik keer weer tot mijne eerste gedachte terug. Wij kennen menig voorbeeld uit de gewijde en ongewijde geschiedenis, en ook wel eenigen door ons zelf opgemerkt, waar de vreeze des doods geweken was voor dengene die op den drempel der Eeuwigheid stond, gereed het ondermaansche te verlaten.

Een historisch karakter dat mij reeds in mijne jonge jaren bijzonder trof, was Sir Walter Raleigh. Volleerd hoveling, kundig staatsman, begaafd dichter, bekwaam geschiedschrijver, dapper krijgsman—"Een groote, maar slecht gereguleerde geest," zoo beschrijft Hume hem. Maar kunnen wij, die in geheel andere omgeving en onder toestanden die verschillen leven, wel altijd of zelfs ooit een juits

oordeel vellen over het verleden, en een rechtvaardig doodengericht houden over de geschiedkundige personen, die in het grijs voorheen, van het wereld tooneel weggeroepen zijn? Ik betwijfel het.

Onder de regeering van Koningin Elizabeth van Engeland trad Raleigh op den voorgrond en werd een gunsteling dier vorstin. In het eerste jaar der regeering van haar opvolger, Jacobus I., werd hij in November 1603, schuldig bevonden aan deelneming in een komplot om Arabella Stuart op den troon van Groot Brittannië te plaatsen, en werd hij ter dood veroordeeld. 't Doodvonnis bleef hem over 't hoofd hangen jaren lang, en intusschen werd hij gevangen gehouden in den Tower van London. Hij verhaastte zijn einde, door met verlof der regeering, zijne gevangenis te verlaten om het opperbevel te aanvaarden over eene expeditie, die uitgezonden werd om in Zuid Amerika goud te zoeken, doch die in een aanval op de Spaansche nederzettingen ontaardde en mislukte. Wat speelt het goud toch een rol in de wereldgeschiedenis, en ook als hoofd-draad in het Marionetten spel van zoo menig individueel bestaan. Bij zijn terugkomst in Engeland werd hij op nieuw in den Tower gekerkerd, en op den 29sten October, 1618, in Old Palace Yard, Westminster, onthoofd.

Tijdens zijn eerste langdurig verblijf in den Tower schreef hij veel, onder anderen zijne wereld historie. Ook eenigen zijner gedichten zijn bewaard gebleven. Voor de vertaling, eenigzins vrij, van een en ander dat hierna volgt, ben ik verantwoordelijk. Zoo zegt hij b.v. in "De Pelgrimstocht:"—

"Geef mij mijn Kom-mossel van Rust,
"Mijn staf van Waarheid door 't land,
"Mijn Schrift van Vreugd, O! Eeuwige lust,
"Mijn flesch van Verlossing ter hand;
"Mijn Gewaad van glorie, de handschoen van Hoop,
"En zoo onderneem ik mijn pelgrimsloop,
"Wijl mijn ziele gerust, niet vreest noch bezwijkt,
"Maar reist tot zij 's Hemels gewesten bereikt."

Raleigh gebruikt in zijn gedicht in den eersten regel hierboven de woorden—"My Scallop Shell:" de juiste vertaling zou dus zijn—"Mijn Kom-mossel Schelp:" terwille van den maat dacht ik 't beter het woord schelp uit te laten. Wat heeft hij eigenlijk bedoeld? Meende hij den mossel die aan de mosselbank vastgeklemd rust, als embleem van *rust* te gebruiken; of meende hij vermoeide en dorstige ziel, hier de mosselschelp, die in die dagen ook wel als drinkschaal werd gebruikt, noodig te hebben om de lafenis van het water van *rust*, zinnebeeldig altijd, daaruit to drinken? Wij weten het niet.

Hij leed aan koorts en was soms zeer zwak, maar zijn hart bleef onversaagd en zijn verstand helder. Des avonds voor zijne terechtstelling nam hij ter middernacht afscheid van zijne gade, en daarna zette hij zich neder en maakte eenige verzen op zijn naderenden dood, waaronder de volgende regelen:—

"Zoo is de tijd: Hij neemt in pand
Jeugd, onze vreugde, al ons goed,
Betaalt ons met verval en zand,
Als Hij in 't graf ons dalen doet.
Hij zendt ons in der eeuwen nacht
Als onze zwerftocht is volbracht."

Op zijne kaars, die slecht licht gaf, maakte hij nog het volgende versje:—

" Lafaards vreezen te sterven, waar 't moedig hart besluit
" Liever dan leven in snuitsel, blaas mij dan toch maar uit."

Toen hij den volgenden morgen op het schavot kwam, was het koud, en de baljuw bood aan hem eerst naar eene kamer te brengen, om zich te warmen. "Neen, mijn waarde baljuw!" zeide hij, "laat ons haast maken, want binnen een kwart uur tijds zal ik mijn aanval van koorts hebben, en als ik dan nog niet dood ben, zullen mijne vijanden zeggen, dat ik sidder van vrees." Nadat hij zijne vrienden had vaarwel gezegd, vroeg hij den beul, hem den bijl te laten zien. Hij liet zijn vinger licht over de sneede gaan, en zeide glimlachende tot den baljuw:—"Dit is een scherpe medicijn, maar een volkomen geneesmiddel voor alle ziekten." Hij verzocht den beul niet toe te slaan, voor hij een teeken zoude geven, door de hand op te heffen, er bij voegende: "En dan, vrees niet, maar sla raak," waarna hij zijn hoofd op het blok legde. De beul verzocht hem met zijn gelaat naar het Oosten gekeerd te knielen. "Het komt er niet veel op aan in welke richting iemands hoofd staat, zoolang als zijn hart maar recht ligt," antwoordde Raleigh. Na eenige minuten in het gebed te hebben doorgebracht, gaf hij het teeken, dat door den beul, 't zij uit aandoening, 't zij uit onoplettendheid niet werd bemerkt. Nog eenmaal moest Raleigh spreken, en nu wel voor 't laatst. "Waarom slaat gij niet? Slaat man!" zeide hij tot den beul, die daarop met twee slagen hem het hoofd van het lichaam scheidde.

Dit brengt mij nu eindelijk tot het punt dat ik voor oogen had, toen ik mij voornam dit stuk te schrijven. Gij zult wel zeggen dat ik een' omweg bewandeld heb. Dit is waar: maar is het niet even waar, dat wij dikwerf een' omweg nemen, 't zij om gevaarlijke, onberijdbare of moeilijk begaanbare plekken te vermijden, of om schoone plekjes, ook wel een oud monument, een prachtig gebouw, een verheven natuurtooneel in oogenschouw te nemen? Welnu, het laatste is de reden, waarom ik, litterarisch in het onderhavige geval van den rechtstreekschen weg ben afgeweken. Zult gij mij dit ten kwade duiden? Waarde lezer of lezeres!

In September van verleden jaar bevond ik mij te Colesberg. 't Was Zondag morgen, en ik kreeg de gedachte, het graf te gaan bezoeken van Willie Louw, die, toen de oorlog ontbrandde, zich bij zijne strijdende landgenooten aangesloten had, en later gevangen genomen, als rebel ter dood veroordeeld,

en op den 23sten November, 1901, te Colesberg doodgeschoten werd.

Ik had hem eenige malen ontmoet, had zaken met hem gedaan, en hem leeren achten om zijne mannelijke en rechtvaardige wijze van handelen. Zijn ontijdige dood had op mij, zooals trouwens op alle Afrikaners, een diep treurigen indruk gemaakt.

Ik vroeg aan een bekende inwoner van het dorp, of hij mij beduiden kon, waar het graf van Willie Louw was. "Zijn lijk is niet meer hier" was het antwoord. "Hij was op het galgenveld begraven, maar zijn broeder heeft verlof van de regeering bekomen, om zijn stoffelijk overschot over te brengen naar zijne woonplaats, en dat is nu onlangs geschied."

Eenmaal op dit onderwerp gekomen zijnde, zetten wij ons gesprek daaromtrent voort en verhaalde mijn kennis mij het volgende:—

"Er was tijdens den oorlog te Colesberg een Engelsch officier genaamd le Gros. Hij was van vriendelijke inborst en behandelde de Afrikaners met welwillendheid. Kort voor de gevangenneming van Willie Louw was le Gros als parlementair gezonden naar het kommando, dat toen in het district van Colesberg lag, met opdracht den Boeren aan te zeggen, dat, zoo zij inkwamen en de wapens neerlegden, slechts een nominale straf op hen zou worden toegepast. Louw en de zijnen weigerden echter beslist, ontrouw te worden aan de zaak, die zij als de hunne gekozen hadden. Toen nu Louw in een rijtuig werd weggevoerd, om het doodvonnis te ondergaan, moest le Gros hem vergezellen, en toen die treurige daad was volbracht, en deze terugkeerde, ontmoette mijn kennis hem bij den ingang van het dorp. Le Gros die er bleek en ontdaan uit zag, zeide tot hem:—"Ach! wat is het toch jammer, dat de levensdraad van een man zooals Louw, op zoo jeugdigen leeftijd en onder zulke omstandigheden moest worden afgesneden." Hij vervolgde:—"Hij heeft mij diep getroffen, en den dood, zonder vrees of schroom, in de oogen gezien. Toen wij op weg waren, zeide ik tot hem: "Louw! wat is het te betreuren, dat gij niet naar mij geluisterd hebt, toen ik u wilde bewegen om u over te geven: hadt gij dat toen gedaan, dan was uw lot nu anders." Ik kreeg het kalme antwoord: "Spreek mij niet van het verleden bij de schoone Toekomst die mij wacht." Kort daarna viel er een donderslag, en voegde hij mij toe: "Gij moet haast maken. Wat gij moet doen moet spoedig voorbij zijn, anders regent gij met uwe manschappen nog nat."

Uit een andere, naar mijne overtuiging, geheel vertrouwbare bron, heb ik later nog vernomen, dat, toen Willie Louw op de gerechtsplaats was aangekomen, men hem wilde blinddoeken. Hiervan verzocht hij echter verschoond te blijven. "Ik heb den Dood dikwijls, zonder vrees, om mij zien waren, en ik wil hem nu ook, met open oogen afwachten," zeide hij. Hij verzocht vergunning eenige woorden te mogen richten tot de soldaten, die het vonnis aan hem voltrekken moesten, en ook tot hun officier. Hij gaf hun allen de hand, verzekerde hen, dat hij hen van harte vergaf, wat zij aan hem gingen doen, er bij voegende, dat hij wist, dat zij niet anders konden, dan hun plicht vervullen. Daarna stelde hij zich op de aangewezen plaats; de soldaten losten de geweeren; een edel leven was op Aarde geëindigd, om oneindig edeler in Hooger gewesten te worden voortgezet.

* * *

Valt er hier nog iets bij te voegen? Slechts dit.—Ik geloof dat voor Willie Louw, het leven hem Christus, en het sterven ergo hem gewin is geweest. Ja! En dan nog dit. Laat ons nimmer hen vergeten, die hun leven, hun alles feil hebben gehad voor hun Land, hun Volk en hunne Beginselen. Indien wij hen vergaten, zoude het tegenover hen de grofste ondank, tegenover de geslachten die na ons zullen komen, onvergeeflijke onrechtvaardigheid zijn, ons tot schande. Neen! Laat de herinnering aan hen altijd frisch en groen blijven. Laat hen, als het niet anders mogelijk is, in de overlevering bij en met ons blijven voortleven van geslacht tot geslacht.

"Requiescant In Pace."

CINCINNATUS.

Stellenbosch,
15 April, 1904.

DE NATUUR.

SNEEUW. Wij hebben in een vorigen nommer getracht duidelijk te maken, hoe regen en dauw gevormd worden. Wij hebben toen gezegd dat er twee wetten in acht genomen moeten worden: voor elke temperatuur van de zucht, op een zekere hoogte van de aarde, is er eene lekere hoeveelheid van waterdamp die onzichtbaar in de lucht hangen kan; en omgekeerd eenige hoeveelheid van waterdamp, die onzichtbaar in de lucht hangt, heeft een minimum van temperatuur, beneden welke die waterdamp niet langer in de lucht kan blijven hangen. Gestadig afkoeling van de lucht geeft wolken, regen en dauw. Komt het vocht dat in de lucht is echter in aanraking met een luchtstroom, die een temperatuur van slechts 32 of minder graden bezit, dan vriest en valt het in den vorm van sneeuw op de aarde. Van nabij bezien bestaat sneeuw uit kleine kristallen, gewoonlijk in den vorm van kleine sterren met zes punten of hoeken, van welke men reeds ongeveer een duizend verschillende vormen waargenomen heeft. Dan heeft men opgemerkt, dat de sneeuwvlokken kleiner worden naarmate de temperatuur daalt; en dat zij in denzelfden sneeuwval op elkander gelijken. De kristallen, die door rijp gevormd worden, en eigenlijk bevroren dauw zijn, zijn daarentegen onregelmatig en ondoorschijnend; doch ook hier heeft men opgemerkt, dat elke plant haar eigenaardigen vorm van kristallen heeft. De witte kleur van de sneeuw is het gevolg van de verbinding der verschillende prismatische lichtstra-

len, die uit de zeer kleine kristallen te voorschijn komen. Men kan dezelfde witheid verkrijgen door fijn gestampte glas met schuim te mengen. Natuurlijk wordt de witheid verhoogd door de lucht, welke in de kristallen is.

ROODE SNEEUW. Sneeuw op een afstand gezien, vooral 's morgens en 's avonds wanneer het licht der zon in een schuine richting er op valt, geeft een rooden schijn van zich. Dit is natuurlijk slechts de uitwerking van het licht er op. Doch soms heeft men sneeuw gevonden, die werkelijk rood van kleur was. Uit een gezegde van Aristotetes meent men dat dit verschijnsel reeds door de ouden waargenomen werd. Doch eerst in 1760 werd roode sneeuw in de Alpen waargenomen en na onderzoek werd de roodheid toegeschreven aan de tegenwoordigheid van een of ander plandaardige zelfstandigheid, die men meende 't stuifmeel van planten te zijn. Op een noordpool expedite ontdekte Kaptein Ross eene oppervlakte van 8 mijlen van roode sneeuw, die op sommige plaatsen de roode kleur tot op een diepte van 12 voet had. Wat hij daarvan medebracht werd later door bekwame deskundigen nauwkeurig onderzocht, en de roodheid geweten aan een zeer klein plant, *protococcus nivalis* genoemd. Deze kleine plantensoort groeit op dampige oppervlakten en gelijk op een laag van poeder. Zij teelt met verbazende snelheid voort, en de jonge plant vertoont merkwaardige bewegingskracht voor een korten tijd. Dit laatste heeft er toe geleid, dat sommigen gemeend hebben, dat de roodheid in sneeuw veroorzaakt werd door kleine diertjes. En nog is men niet zeker of de roodheid aan plantjes of diertjes of aan beiden toegeschreven moet worden. In elk geval worden die in de lucht opgenomen en vallen dan verbonden met de sneeuw op de aarde.

HAGEL. Reizigers in luchtballons hebben opgemerkt, dat de hooge luchtstreken bestaan uit zeer koude en betrekkelijk warme luchtlagen, en dat soms een zeer koude luchtlaag gevonden wordt tusschen twee betrekkelijk warme lagen. De fijne hagel schijnt dus niets anders te zijn dan regendroppelen, die in hun val naar de aarde door een zeer koude luchtlaag bevroren worden. Groote hagelsteenen zijn meestal plaatselijk, en hoewel zij over een groote lengte vallen, beslaan zij echter geene groote breedte. Hagelstormen zijn het hevigst in het warme jaargetij, hebben plaats op het warmste deel van den dag, en zijn vooral hevig in tropische klimaten. Gewoonlijk gaat een hagelbui een donderstorm vooraf, soms vallen de hagelstenen temidden van zoodanigen storm, doch zelden of ooit daarna. De verklaring van het verschijnsel schijnt deze te zijn: Wanneer een massa van warme lucht, bezwangerd met waterdamp zich in de lucht verheft en met een kouden luchtstroom in aanraking komt wordt er een geweldige draaikolk gevormd. De snelle verkoeling van de warme lucht noodzaakt haar het vocht, dat zij houdt, los te laten; en dat wordt dadelijk in ijs veranderd. De snelle verkoeling heeft ook de voortbrenging van electriciteit ten gevolge. De electriciteit geeft aan de kleine ijsstukken eene snelle beweging in alle richtingen heen. Tegelijkertijd worden zij in den maalstroom, veroorzaakt door de ontmoeting der twee luchtlagen, omgevoerd. Zoo slaan die kleine ijsstukken met groot geweld tegen elkander, waardoor het gedruisch veroorzaakt wordt dat aan een hagelstorm voorafgaat. De tegen elkander slaande stukken worden dan samen gevroren, totdat het gewicht der stukken het geweld van den maalstroom en de aantrekkingskracht der electriciteit te boven gaat als wanneer zij in grootere of kleinere steenen naar de aarde vallen. Slaat men zulk een hagelsteen gade, dan ziet men dadelijk, dat hij samengesteld is op de wijze voorschreven. Men zegt dat er in tropische landen hagelstenen gevonden zijn zoo groot als een schaap, soms zoo groot als een os en zelfs zoo groot als een olifant. Doch het is waarschijnlijk, dat dit op de aarde veroorzaakt werd, door dat zware steenen achtereenvolgens op dezelfde plaats vielen, zoo aan elkander vast zaten, en op deze wijze de groote massas ontstaan zijn. Hoe dit zij, het is een feit dat in Indie gedurende het warmste jaargetij hagelsteenen van aanmerkelijke grootte gevonden zijn, dagen nadat zij gevallen waren. In de maand Januari 1860 viel er op de hoogte van de Kaap hagelsteenen zoo groot als halve baksteenen op de Engelsche oorlogscheepen, sloegen zeelieden uit de tuigage, en veroorzaakten aanmerkelijke schade. In Juli 1788, ging er een van de ongelukkigste hagelstormen over deelen van Holland en Frankrijk. De storm trok in twee bijna evenwijdige lijnen—de oostelijke lijn van 1½ tot 15 mijlen breed, en de westelijke van 9 tot 15 mijlen. In de ruimte tusschen de lijnen en daarbuiten vielen slechts zware regenbuien. Die ruimte was van 1½ tot 15 mijlen breed. De hagel-bui trok uit 't Zuidwesten naar 't Noordoosten over een lengte van 300 mijlen, volgens anderen ongeveer 600 mijlen. De storm scheen in de gebergten van Spanje te zijn ontstaan en met eene snelheid van 50 mijlen per uur getrokken te hebben. De hagel viel slechts op elke plaats voor omtrent 7½ minuten, en de zwaarste steen woog omtrent een half pond. De schade door dezen storm veroorzaakt wordt op bijna een millioen ponden berekend.

Vrede Zondag.

Wijlen Ds. Neethling in de laatste jaren zijner bediening placht een der Zondagen in December aftezonderen als een "Vrede-Zondag." Dan preekte hij over vrede: dan bad hij voor blijvenden vrede. Dan trachtte hij zijn gemeente onder den indruk te brengen van de heerlijkheid des vredes. Moesten niet meer van ons aan zoo iets deelnemen?

DEEL IX.
No. 7.

STELLENBOSCH.

JULI,
1904.

Onder Redactie van
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

AANKONDIGING.

Aan Onze Lezers.

WIJ doen andermaal een beroep op onze lezers. Het is met moeite, dat wij ons blad aan den gang houden. Het ontbreekt ons in geenen deele aan uitdrukkingen van dank. Velen roepen ons toe: Staak uw blad niet. Doch dankbetuiging helpt ons weinig zonder de zoo noodige geldelijke ondersteuning. Wij zullen dankbaar zijn spoedig de hulp te ontvangen die ons instaat zal stellen ons blad voort te zetten. De lijst van ontvangsten verschijnt in een volgend nommer.

KRONIEK.

De Nieuwere Kritiek. Elders vindt de lezer de door schrijver dezes gehouden toespraak bij de sluiting der lessen in 1902. Na het verslag in de "South African News" geleverd kregen wij van verschillende zijde aanzoek om die rede in druk te doén verschijnen. Daartoe ontbrak ons het orgaan. Thans echter nemen wij het stuk op in "Maandblad" in het vertrouwen, dat het onze niet-theologische lezers niet onaangenaam zijn zal. Ook voor hen is er iets, is er veel te leeren uit wat daar besproken wordt. Het geldt onzen Bijbel, meer dan iets anders. De aanval is tegen dat Boek gericht, daar de vraag andermaal aan de orde komt: wat dunkt u van den Christus, is natuurlijk ook het Boek dat van Hem getuigt in de weegschaal gelegd en te licht bevonden.

* *
*

De lezer denke niet dat wij een te hard oordeel vellen over de voorstanders der nieuwere Kritiek, en voor denkbeeldige gevaren terugdeinzen, gelijk een kind voor een spooksel. Hier is een nieuw voorbeeld: men oordeele zelf. Door de firma T. & T. Clark, Edinburg, is uitgegeven: *Old Testament History by Dr. H. P. Smith.*—Dit boek is niets anders dan eene beschrijving van de Geschiedenis

des Ouden Testaments in het licht van Wellhausen's Kritiek. Het resultaat is, dat er van het Oude Testament al heel weinig overblijft. Op pagina 48 lezen wij: "Wat gezegd is bewijst dat wij geen waarlijk historische kennis hebben van een tijdperk der patriarchen Israels overwinning van Kanaan voorafgaande. De individuen, Abraham, Izak, Jakob zijn Eponymen—personificaties van stammen, familien, of groepen—en zij zijn niets meer." Wat de uittocht betreft: "'t Is mogelijk dat een Israelietische stam in Egypte heeft vertoefd. *Zijn* Uittocht was niet onwaarschijnlijk het werk van een godsdienstigen leidsman. Onder dezen leidsman knoopte het volk een verbondsbetrekking aan met andere familiestammen die in de woestijn van Kades woonden. De God die *Zijn* zegel hechtte aan deze alliantie, was Yahveh—(zoo spelt men tegenwoordig Jehova) —DEN STORM-GOD VAN SINAI," De patriarchen zijn dus verdwenen: de uittocht is een fabel. Hoe met de verdere geschiedenis? Hoe met het Boek Jozua? "Het verhaal geeft ons juist wat *niet* gebeurde bij den intocht (in Kanaän.") Over een deel van Samuel wordt gezegd: "De samenstelling der geschiedenis is iets ideëels, dat de werkelijke opvolging van gebeurtenissen geheel en al ignoreert." Wat blijft er dan over van de Bijbelsche Geschiedenis? Prof. Smith laat ons toch een brokske: "Dat David over Israel geregeerd heeft, dat Jesaja te Jeruzalem heeft gepreekt, dat Judas Maccabeus gestreden heeft tegen de Heidenen—Deze dingen kan ik constateeren met evenveel gezag als wanneer ik beweer dat twee maal twee vier is." Luttel troost dus voor ons. Gaan wij verder:—"Wat dan is het historisch feit ten grondslag van Ezra's verhaal? Dit: gedurende de Eeuw na Nehemia werd de Joodsche samenleving almeer exclusief en al meer gehecht aan het ritueel. Ezra is de verpersoonlijking van beide richtingen. Of er een schriftgeleerde was als Ezra is niet van groote waarde. Mogelijk was er zulk een schriftgeleerde aan wiens naam de traditie zich hechtte." Of hij echter de Ezra van het Oude Testament was is een vraag. "Het verhaal van de invoering der wet door hem behoort meer tot legende dan tot waarheid." *Zoo* bleef er al weinig over. Is dit het O. Testament, dan hebben we hier grooter wonder dan ooit door menschenkind is waargenomen. Hoe komt dit samenweefsel van verdichting als de openbaring Gods te gelden voor Christus en zijne Apostelen, voor de gansche Christelijke Kerk van de eerste eeuwen tot de dagen van "Henry Preserved Smith D.D. Professor of Biblical History and Interpretation in Amherst College!" Toen de vrijdenkende en vaak vrijgeestige Frederik de Groote zijn Hof-Kapelaan spottend toevoegde: "geef mij in één woord een bewijs voor de waarheid van het Christendom?" was diens antwoord even spoedig als juist: "de Joden, uwe Majesteit!" Prof. Smith heeft ons den Jood teverklaren, eer hij ons het Oude Testament ontneemt.

Toch staan niet alle kritische theologen op dit standpunt. Prof. Wildeboer van Groningen kan het maar niet verstaan, dat men ruimte heeft voor slechts drie soorten van theologen—aan de uiterste linkerzijde, aanhangers der evolutietheorie; rechts, handhavers der goddelijke openbaring in Israel; in het midden, de "vermittlungs-theologen." die met de kritiek meegaan en toch nog getrouw willen zijn aan de goddelijke openbaring. Neen—zegt hij—wij willen niet zoo gekaraktiseerd worden. En wij willen naar onze eigene zienswijze beoordeeld worden? En wat is die zienswijze? *Allereerst*, dat het Kritisch onderzoek der bronnen vrij moet worden gehouden van dogmatische invloeden. Niet eerst een begrip aangaande de openbaring, en over het wezen der Heilige Schrift; maar eerst de Schrift onderzoeken, en dan de denkbeelden op de resultaten van dat onderzoek gronden. Nu is het toch zeer opmerkelijk, dat dit precies is wat de "Moderne" School in Holland heeft gedaan. En wat was het gevolg? *Dat zij alle bovennatuurlijke openbaring heeft verworpen.* De Leijdsche School in Holland was baanbreekster voor de hoogere "kritiek." Onbevangen, onbevooroordeeld, zonder dogmatische bepalingen, trad Kuenen toe op het O. Testament. En er bleef weinig over. Ook Wildeboer treedt alzoo nader, en vindt er toch iets, doch niet veel. Wien moeten wij volgen? Eene methode, die aan den eenen kant het bovennatuurlijke geheel wegcijfert, en aan den anderen met groote moeite het bovennatuurlijke toch behoudt, moet verwerpelijk zijn. Niemand kan de *Geschiedenis* der kritiek nauwkeurig nagaan van de dagen Van Astruc tot op onzen tijd, of hij moet 't erkennen, dat het laatste woord van die zijde nog niet is gesproken. Wil men van *orthodoxe* zijde van Genesis een veelkleurig Jozefs kleed maken—zooals in de uitgave van Kautzsch en Socin—en Mozes nog behouden, 't is wel; men kan het niet ontveinzen, dat van *rationalistische* zijde 't zelfde is gedaan en er niets overbleef.

* *
*

In dit verband trof ons dezer dagen een belangrijk artikel verschenen in de "Homiletic Review," waarin Prof. Orr aanhaalt uit de "Jewish Quarterly" wat de heer Wicksteed, een bewonderaar van van Kuenen, over zijn leermeester schreef. Hij vertelt ons, dat Kuenen "den Christelijken godsdienst wilde vrij maken van allen bovennatuurlijken invloed. Daarin lag opgesloten de absolute ontkenning van het gezag der Schrift, van het goddelijke karakter der Kerk, terwijl Jezus van Nazareth slechts als mensch werd erkend en als zoodanig onze liefde en dankbaarheid waardig geacht werd." Deze leer vond echter geen ingang. "Tegen het einde van de jaren 1870—80 begonnen Kuenen's klassen leeg te loopen. Van de Studenten die er nog kwamen bleven velen orthodox, Die orthodoxe Studenten

konden Keunen's argumenten niet weerleggen; doch zij wilden de konsekwenties niet aannemen, die daaruit volgden. In hun gemoed bleef de overtuiging dat Kuenen niet een Christelijke theoloog was, en derhalve niet in staat den ganschen omvang van eenig vraagstuk betrekking hebbende op het Christelijk geloof te vatten." Dit is het getuigenis van een bewonderaar, niet van een vijand. Derhalve van te meer beteekenis. Beide partijen—de uiterste linkervleugel en de middenpartij—gaan uit van dezelfde beginselen. Wildeboer wil eerst *kritiek* en dan *dogmatiek*, precies zooals Kuenen. Laatstgenoemde echter wil van geen bovennatuurlijke openbaring hooren; eerstgenoemde wel. Uit dezelfde bron moet zoet en bitter water vloeien. Dit kan niet.

* *
*

Middelerwijl trekt men overal de konsekwenties, waarvoor Wildeboer terugdeinst, en waartoe Kuenen gekomen is. Op Zending gebied, vooral in Indië, worden de resultaten der nieuwere Kritiek gebezigd tegen de leer der Schrift en der Zendelingen. Een zendeling schrijft, dat de Mahomedanen gedurig met het volgend argument de Christenen trachten te bestrijden: "Gij zegt ons dat Jezus Christus in de Evangeliën Mozes noemt als schrijver van de eerste vijf boeken des Bijbels, en dat de Psalmen—of ten minste enkelen door hem aangehaald—door David werden geschreven; maar wanneer gij nu toestemt, dat zulk een verklaring geen waarheid bevat, hoe kunt gij van mij vorderen te gelooven dat Jezus Christus de Zoon was van den eenen waren God? Hoe kon Jezus, van wien gij zegt, dat Hij de waarheid zelf is, goddelijk zijn wanneer Hij iets zegt dat niet waar is? En als Jezus niet goddelijk is, zooals zendelingen tot hiertoe hebben gezegd, op welke gronden vraagt gij mij de Evangeliën als een openbaring Gods aan te nemen?"

* *
*

Nog erger. De Mohamedaansche pers laat zich op de volgende wijze hooren:—

"De nieuwere Kritiek heeft den Bijbel weggevaagd als een stroo voor den wind. 't Is niet het ongemengd Woord van God; 't is niet feilloos. Dit is het modern Christelijk geloof, en wij zijn blij dat zelfs de zendelingen beginnen te erkennen, dat er waarheid is in de Kritiek. Doch ten spijte van dit geloof is het niets dan dwaasheid om daarop te bouwen voor onze zaligheid. Wat zelf niet vrij is van dwaling kan anderen niet vrijmaken. Eene ervaring van negentien honderd jaren getuigt van de mislukking van den Bijbel als redmiddel......... Wij kunnen den verkeerden ijver niet verstaan, waardoor zij gedreven worden dit boek te prediken, dat naar hun eigen beweren niet vrij is van dwaling. Denken zij dat zij der wereld iets goeds kunnen doen door dwaling te prediken? De waarheid der nieuwere Kritiek en de dwaling der Schrift, eens aangenomen zijnde, is het moeilijk te zien hoe de christelijke godsdienst een enkel oogenblik kan blijven staan?"

* *
*

Hier ligt, naar ons oordeel, de groote zwakheid van mannen als Wildeboer en van zijne school. Zij hebben het begrip der goddelijke Ingeving zoo verwaterd, dat de vijand daarvan zich bedient, om de Schrift als goddelijk te verwerpen. George Adam Smith in Schotland staat op hetzelfde standpunt. "Hij verklaart" zegt Dr. Norman Walker, "alles op zoo natuurlijke wijze, dat het moeielijk is te zien, waar er plaats is voor de bovennatuurlijke openbaring." Immers hij stelt Mazzini, den Italiaanschen patriot, bijna op gelijken voet met Jesaja, van wien hij zegt:—Jesaja profeteerde en voorspelde alles in onderworpenheid aan twee eenvoudige waarheden, die hij naar zijn voorgeven van God zelven had ontvangen: t.w. dat de zonde *moet* gestraft worden, en dat Gods volk *moet* worden verlost. Dit eenvoudig geloof, werkende op een wonderbare kennis van de menschelijke natuur, en rustelooze werkzaamhied over publieke aangelegenheden, *vormden de Inspiratie van Jesaja*."

* *
*

Toen schrijver dezes eenige jaren geleden in een zestal voorlezingen het Darwinisme besprak—eene reeks die nogal opschudding teweeg bracht in zekere kringen—toonde hij aan dat men twee begrippen verwarde t.w. het begrip van *Evolutie* en dat van *ontwikkeling*. Niemand kan ontkennen, dat er *ontwikkeling* is in de Natuur—maar altijd binnen perken door de Natuur zelf aangewezen. Uit het ei, het kuiken. Doet iemand de vraag; "wat was er het eerst: het kuiken of het ei?" het eenig antwoord zal zijn in de taal van de Geloofsbelijdenis der Christelijke Kerk: *Ik geloof in* God *den Almachtige, Schepper van Hemel en Aarde*."

* *
*

Evolutie leidt ons terug tot Niets, of anders tot een twijfelachtigen kiem, waarvan de oorsprong in het duistere ligt. Telkens komt de vraag bij ons op, als wij Haeckel voor ons hebben, of zelfs Darwin; "waar is uw God?"

* *
*

Evenzoo op theologisch, of beter gezegd, op kritisch-theologisch gebied. Er is *ontwikkeling* in de openbaring Gods aan den Mensch gegeven. God daalt immer *af* en geeft telkens meer van zichzelven; totdat de volheid der tijden kwam. 't Is dus niet de Mensch die *op* klimt uit het dierlijke tot het hoogere leven, niet het beginsel der *Evolutie*, dat met heel weinig den loop door de eeuwen aanvangt, en *alles* uiteindelijk bereikt dat bereikbaar is. Van

't begin tot 't eind, God. Daaarom hechten wij zulk eene waarde aan het Oude Testament. 't Is openbaring, Goddelijke openbaring, van het eerste hoofdstuk tot 't laatste. Terecht heeft Dr. Kuyper gezegd —in zijn voorlezingen over het Calvinisme—"Twee wereld beschouwingen worstelen met elkaar in een kamp op leven en dood. Het Modernisme wil een wereld uit den natuurlijken mensch en dien mensch uit de natuur opbouwen, en daarentegen al wie voor Christus als de Zone Gods eerbiediglijk neerknielt, wil voor de wereld de *Christelijke erfenis* bewaren, om haar, dank zij die erfenis, een nog hooger ontwikkeling te doen tegengaan. Dat is *de* strijd in Europa, *de* strijd ook in Amerika, en het is *die* principieele strijd, die ook in Nederland heeft gewoed."

* *
*

Kuenen's standpunt is duidelijk. Het tweeslachtige is verdwenen. Hij was konsekwent. En toch wat hij beoogde werd door hem niet verkregen. Hij verwierp alle openbaring. Men steekt zich nu in *zijn* kleêren—Jakob's stem, Ezau's harige huid en hand. Men wil nu openbaring *plus* kritische negatie. Men wil Mozes *plus* mythe. Men wil Christus, den godmensch, *plus* volslagen gebrek bij Hem aan kritische scherpzinnigheid. Men wil een goddelijke wijsheid in den Bijbel aan eenen kant en menschelijke dwaasheden aan den anderen. De kritiek zal de dwaasheden uitziften, en wij krijgen dan een Bijbel herzien en hervormd met de wijsheid der negentiende eeuw in overeenstemming gebracht. Is het nu te veel, dat wij zeggen : wacht een weinig; wij hebben Hegel gehoord, Baur en de Tubingsche school leeren kennen, het Modernisme gewogen—en te licht bevonden. Zullen wij dan de kritiek in de armen vallen en haar aan ons hart drukken? Haast u langzaam! is altijd de *leuze* onzer kerk geweest.

Merkwaardige Boeken.

IV.

An Indian priestess, Chundra Lela.

" Hij geeft het zijn beminden als in den slaap " kan als opschrift dienen voor de levensbeschrijving van Gipsy Smith. Chundra Lela moest door zware beproevingen, door lang zoeken, door zelfpijniging en zelf-kastijding heen gaan, voordat haar ziel doorbrak tot het volle licht. Zij was een der ongelukkige kinderweduwen in Indië, die reeds in haar jeugd leeren wat lijden beteekent. Op zevenjarigen ouderdom in het huwelijk gegeven, en twee jaar later weduwe geworden, bleef zij in haars vaders huis tot haar dertiende jaar. Als dochter van een priester, en weduwe van een priester, werd zij vroeg bekend met Sanskrit, (de heilige taal), waarin zij weldra zeer bedreven werd. Na haar vader op een pelgrims tocht naar den tempel van den afgod Jagannath te hebben vergezeld, moest zij huiswaarts keeren zonder hem. Hij was op weg bezweken, haar alleen achterlatende met al zijn bezittingen. Ijverig de heilige boeken bestudeerende, kwam de begeerte bij haar op, te doen wat voorgeschreven werd, en den *Char dhom* te ondernemen, den pelgrimstocht naar verschillende der heiligste tempels in Indië. De zwerftocht was lang en pijnlijk, en moest te voet worden gedaan. Doch niets achtte zij te zwaar. Zij zocht naar vrede, met een honger der ziele die onbeschrijfelijk was, en zou dien vinden bij de heiligdommen van haar volk. In iedere heilige rivier baadde zij, bij ieder altaar offerde zij, aan ieder der priesters deelde zij van haar middelen meê.

* *
*

Kalighat — het heiligdom der bloeddorstige godin Kali, die den naam heeft gegeven aan Indies hoofdstad, Calcutta — bezocht zij. *Jagannath* — tempel van het monster, soms ook Juggernaut genoemd, wiens zware wagen honderden verplettert die zich in godsdienstigen waanzin onder de wielen werpen—kwam daarna aan de beurt. *Ramanath*—gewijd aan Ram, wiens heiligdom niet ver is van Ceylon, op een klein eiland in de nabijheid van Madura—werd toen bezocht. Doch zonder gevolg. Wil men weten wat zoo'n heidensche tempel beteekent, men leze het volgende :—" Het beeld van de godin (Kali) is afschuwelijk. Zij heeft een zwart gezicht met uitstekende tong, die zwart is van bloed. Rondom haar hals hangt een snoer van menschenschedels. Zij wordt genoemd de "bloedige godin." Men offert haar dagelijks menigten van geiten en bokken. Op haar jaarfeest vloeit de onderaardsche tempelgracht met het bloed der offerdieren. De duisternis en het vuil in dat heiligdom ; het ruw geschreeuw der priesters ; de naakte, besmeerde lichamen der aanbidders ; de bevende, bloedende lijken der pas geslachte dieren ; het treurig blaten der geitenbokjes ter slachtbank geleid—zijn dingen die de bezoeker nooit vergeet. Men offerde ééns menschen aan die godin. De Thugs (een sluipmoordenaars-sekte) kwamen bij Kalis altaar hun messen slijpen en haar zegen afbidden op hun moordtochten." Dit heiligdom bezocht Chundra Lela ten tweeden male, door haar zondelast neergedrukt, Kali smeekende :—" Red mij, red mij, o mijn God !"

* *
*

Zij vond geen rust voor haar ziel. Ook de tempel van Krishna en die van Vishnu—Indische godheden—ging zij bezoeken, moede, afgemat van al haar reizen. En toch 't was vergeefsche moeite. Zij zocht naar God. Hij was voor haar niet te

vinden. Zeven jaren waren er verloopen op dien zwaren pelgrimstocht—jaren van lijden, beproeving, en teleurstelling. Zij ging uit zoekende, met een brandende ziel, en keerde terug met een van smart doorboorde hart. Waar toch was God ?

* *
*

Eindelijk bereikte zij het paleis van zekeren Koning. "Van waar komt gij, en waar gaat gij heen ?" was de vraag. "Ik kom van Nepal : ik zoek naar God en verlossing van zonde," was het antwoord. "Blijf hier bij ons ; word onze priesteres," was nu het verzoek. Zij bleef ; doch niet lang. Zij moest vrede hebben met God. Waar zou zij dien vinden ? Zij zou lichaamspijniging aanwenden, en voegde zich bij een groep Fakirs. Deze zijn menschen die hun liehaam martelen, ten einde de ziel te redden. Sommigen strekken zich uit op bedden van spijkers voorzien. Anderen vlijen zich neer op smeulend vuur ; anderen houden hun armen opgeheven in de lucht, totdat die verstijfd worden, de nagels in het vleesch groeiende, en het gevoel geheel uitgedoofd. Chundra Lela besmeerde haar liehaam met asch, beschilderde haar aangezicht, beplakte haar hoofdhaar met koemest, en zat zes maanden lang in de brandende Oostersche zon met vijf heete vuren in het rond. Het zweet tapte haar af terwijl zij daar dag na dag zat. En bij nacht van twaalf uur tot het aanbreken van den dag, stond zij op één been, haar handen geleund op het afgodsbeeld, haar ziel smeekende om hulp, redding, zondenvergiffenis. Toen het koude seizoen doorbrak ging zij 's nachts in het water zitten, geheel in dat water gedompeld met slechts het hoofd uitstekende boven de oppervlakte. Wat zij onderging, wie zal het beschrijven ? Drie jaren lang duurde die pijniging. "Niemand weet hoe lang die nachten waren, en wat ik leed voordat de morgen aanbrak. Ik had een rozekrans met 108 balletjes. Bij het aftellen van elk balletje, riep ik den naam aan van een of ander God. Gedurende één enkelen nacht heb ik meer dan eens mijn rozekrans duizendmaal afgebeden, en de namen der goden 108,000 maal aangeroepen. Brak de dag aan, dan kroop ik uit het water zoo goed ik kon met mijn verkleumde leden, en ging dan weer zitten om de afgoden te aanbidden. Dikwijls sliep ik in zittende houding. Zoo riep ik Ram aan dag en nacht zonder antwoord. Dit onderging ik om God te mogen vinden." Met den afgod voor haar pleitte zij :—"Indien gij God zijt openbaar u aan mij ! Strek uwe hand uit en ontvang het offer dat ik breng. Laat mij iets van u zien, hooren, voelen, opdat ik wete of ik u welbehagelijk ben en of mijn groote zonde mij vergeven is, en ik door u aangenomen ben !"

* *
*

Eindelijk brak het licht door. Zij ontdekte het bedrog der priesters. Men had haar gezegd, dat op zekeren dag bloed zou vloeien uit een afgodsbeeld, en dat de persoon, die een doek doopte in dat bloed, den wensch zijns harten zou verkrijgen, van welken aard dan ook. Zij bleef bij het heiligdom tot op den aangekondigden dag, en kwam op den priester te vroeg af, en vond hem een doek doopende in het bloed van eene giet door hem geslacht. Pelgrim na pelgrim ontving dien dag zijn doek, of stuk van een doek, en het geld vloeide in de schatkist van den tempel. Dit ontnuchterde Chundra Lela, en weldra ontdekte zij andere dwaasheden. "Ik begon toen te gelooven dat de priesters leugenaars waren, in plaats van heilige mannen." Haar laatste daad was haar lang haar af te snijden en als offer in den Ganges te werpen met de woorden: "Daar, ik heb gedaan en geleden alles wat van een sterfelijk mensch kan worden verwacht door God of door mensch, en het heeft niets gebaat!" Arme ziel, hoe zou het licht doorbreken door de nevelen van heidensch bijgeloof ? Zal God altijd zwijgen ? Heeft Hij geen oor voor haar geroep ?

* *
*

God liet zich *niet* onbetuigd. Gelijk Luther in de zestiende eeuw door den Bijbel tot de zaligheid in Christus geleid werd, zoo Chundra Lela. Zij raakte bekend, eerst met Zendelingen, en daarna met het Woord Gods. Zij verslond den Bijbel, en begon dadelijk dat Boek der Boeken aan anderen voor te lezen, en den Heiland te verkondigen. Na gedoopt te zijn, wijdde zij zich geheel aan de zaak haars Heeren. Door het land trok zij nu, overal predikende, en dit deed zij dertig jaren lang. De zegen door haar arbeid aan zielen was onbeschrijfelijk. Iemand schrijft :

"Toen Chundra Lela eerst ons huis bezocht, was het ons duidelijk dat we zonder het te weten een Engel hadden geherbergd." Haar gelaat maakte op ons een diepen indruk, en ook haar wonderbare kalmte en rust. Weldra zagen wij hoe toegewijd zij was aan des Heeren werk : niet wachtende op anderen, maar gaande iederen dag, van den vroegen morgen tot den laten avond, overal predikende. Nu eens ziet men haar zitten aan de voeten eener vorstin, haar uit den Bijbel voorlezende en haar vrouwen in het paleis ; dan weer in den Bazaar, predikende tot groote menigten die gaan en die komen. Soms treedt zij stil een kamer binnen, gevuld met welopgevoede heeren uit den inboorlingenstand, en begint over de heilswaarheden met hen te spreken. Eerst spotten zij . . . . . . want is zij niet eene vrouw ? Het duurt niet lang, of zij heeft hen in haar macht. Zij houdt hen uren bezig, sprekende over de nietigheid van hun godsdienst. Zij verkondigt hun Jezus op zoo liefelijke wijze, dat zij meer omtrent Hem wenschen te weten. Zij preekt in vier verschillende talen. Haar eenvoudige gewoonten, haar vergeten van zichzelven, haar innige belangstelling in anderen, en haar sterk vertrouwen

op God—zijn karaktertrekken die men zelden in één persoon aantreft. Zij is thans 65 jaar oud, en wordt zwak; haar oogen beginnen haar te begeven. Doch zij reist nog veertig of vijftig mijlen ver om te preeken. Zij houdt diensten in vele deelen des lands, en werkt en bidt voor de zaligheid haars volks. Velen werden door haar tot den Heiland gebracht: hoevelen, zal nooit hier op aarde blijken, zal nooit bekend worden totdat zij haar kroon daarboven ontvangt."

Merkwaardig is dit leven in vele opzichten. Jaren lang te zoeken en eindelijk na zelfpijniging te vinden, zich in dat vinden te verlustigen, en anderen tot het vinden aan te sporen en voort te helpen! Er is zeer veel voor ons te leeren uit het leven van Chundra Lela.

———o———

Wat dunkt u van den Christus?

Toespraak bij de sluiting der lessen in October 1902 door Prof. MARAIS.

"Wat dunkt u van den Christus?" — bevreemdt het u, dat wij thans deze vraag voorop stellen, alsof het antwoord niet reeds eeuwen geleden gegeven is. De vraag is als van zelf bij ons ontstaan. Immers de behandeling van de "nieuwe kritiek" in 't afgeloopen jaar heeft ons duidelijk getoond, dat wij wel hebben te overwegen hoe wij over den Christus der Evangeliën dienen te denken en te leeren.

Het bleek, dat we niet slechts te doen hadden met een onderzoek naar het ontstaan van zekere boeken des Bijbels — of Mozes wel de schrijver is van den Pentateuch, of Jona een allegorie of historie bevat, of wij recht hebben te spreken van een Deutero- of Trito-Jesaja: maar of we nog een goddelijke openbaring hebben, en of de Christus nog gezag heeft, wanneer Hij zich op het Oude Testament beroept.

Er zijn, wel is waar, die de kritiek willen doopen in Christus en de openbaring niet willen prijsgeven, hoewel ze het Oude Testament in stukken en brokken zonder eenheid en samenhang verdeelen. Toch eischt de konsekwentie, dat ook de historische Christus andermaal voor de rechtbank verschijne, teneinde rekenschap van zichzelven te geven. Nog onlangs verklaarde Prof. Cheyne in de "Encyclopaedia Biblica" dat het gansch niet zeker is of de Zaligmaker te Bethlehem in Judea werd geboren, dat Nazareth in Jezus tijd niet heeft bestaan,dat er groot m i s v e r s t a n d heerscht aangaande de plaats Zijner geboorte. Is dit waar, dan dringen zich andere vragen aan ons op die hier niet besproken kunnen worden, maar die gewis aan de orde zullen komen, omdat een antwoord moet worden gegeven dat bevredigen zal. Geen wonder dan ook, dat Professor Schmiedel in hetzelfde werk verklaarde, dat Jezus afkomst onzeker was; dat Hij mensch was gelijk wij; dat de historische gegevens omtrent Hem zeer schraal zijn; dat de Evangelie-verhalen onvertrouwbaar zijn; dat er van Zijn bovennatuurlijke geboorte Zijn zondeloosheid en van Zijn opstanding uit het graf geen sprake zijn kan. *)

"*Wat dunkt u van den Christus?*" is de *eerste*: "WAT DUNKT U VAN HET CHRISTENDOM?" is de *tweede* vraag. Twee richtingen zijn er, treffend aangeduid door Prof. Orr: "Aan den eenen kant een universeel Vadergod, wiens tegenwoordigheid de wereld en alle menschen-geesten vult —

Jezus, de ziel van ons ras, in wien 't bewustzijn van den Vader en de daarmee samenstemmende Geest van kinderlijke liefde eerst tot volle werkelijkheid kwam,

de Geest van goddelijk zoonschap van Jezus geleerd als het wezen van den godsdienst en de Zaligheid.

Hier in somma is het Christendom van den "modernen" geest. Al 't overige is inkleeding, vermomming, (*Aberglaube*), godsdienstig symbolisme, overerving van uitgestorven dogma. Zal dit als Christendom genoegzaam zijn? òf

is de Apostolische geloofsbelijdenis nog te behouden, dat Jezus is *Heer*, de vleeschgewordene, de levende, de verhoogde, de Verlosser en Zaligmaker, Hoofd van alle dingen, van Zijn kerk en voor de wereld. 't Is de de kwestie welke de kerk van de onmiddellijke toekomst met een zeer duidelijk antwoord zal hebben te beantwoorden: Ja of Neen!" (Contemporary Review).

Dit alternatief is zeer juist gesteld. Maar hoe komt het, dat wij andermaal met dit eeuwenoude vraagstuk te doen hebben? Het antwoord is DRIELEDIG.

I.

En wel eerst DE KRITIEK.

De kritiek brengt deze vraag weer aan de orde. Zij heeft immers tot de rij der legenden verwezen veel van wat in het O. T. tot hiertoe als historie, als waarheid gold. Christus beroept zich op "Mozes en de Profeten", staaft zijn leer telkens met bewijzen aan die twee bronnen ontleend. Heeft Hij wel recht zich over ouderdom en echtheid van die geschriften uit te laten? Spreekt Hij met gezag, wanneer Hij een David, een

---

*) Prof. Schmiedel is de schrijver van ettelijke artikelen in de "Encyclopaedia Biblica". De resultaten van zijn onderzoek zijn uiterst negatief. Hij vindt in het leven van Jezus slechts een negental "grondzuilen" (foundation-pillars), overgebleven uit de ruine van het gesloopte Evangelie. Die "foundation-pillars" zijn *vijf* woorden van Jezus: t.w.: (a) "wat noemt gij mij goed?" (b) dat lastering van den Zoon der menschen kan worden vergeven (Matth. 12 : 31) (c) dat zijne bloedverwanten hem krankzinnig beschouwden (Mark. 3 : 21) (d) "van dien dag en die ure weet niemand, ook niet de Zoon". (e) "Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten". Deze zijn de eenige absoluut geloofwaardige uitlatingen aangaande Jezus in 't algemeen. (absolutely credible passages about Jesus in general). Zij vormen de "foundation pillars for a truly scientific life of Jesus". — Er zijn nog *vier* woorden van Jezus aangaande zijne wonderen. Zij zijn als volgt: (a) Jezus wilde absoluut geen "teeken" doen voor de oogen zijner tijdgenooten (Mark. 8 : 12) (b) Jezus kon geen groot werk te Nazareth doen en verwonderde zich over het ongeloof des volks (Mark. 6 : 5). (c.) het spijzigen der duizenden moet geestelijk verklaard worden (Mark. 8 : 14). (d.) het woord Johannes den Dooper toegezonden moet evenzoo geestelijk verklaard worden ("de blinden zien, de kreupelen wandelen, de melaatschen worden gereinigd, de dooven hooren, den armen wordt het Evangelie gepredikt").

Dit is al wat de "nieuwere" kritiek van het N. Testament ons overlaat aangaande den Heiland der wereld. In de woorden van een der schrijvers klinkt het: "in the person of Jesus we have to do with a completely human being, and the divine is to be sought in him only in the form in which it is capable of being found in a man",

Abraham, een Jona oproept om te getuigen aangaande Zijn woord? Is Hij slechts kind van Zijn tijd, even onkritisch als Josefus, bevangen in de Joodsche vooroordeelen van Zijn tijd? En zoo niet, heeft Hij zich dan in Zijn menschwording van het goddelijke ontledigd, en dus ook van goddelijke alwetendheid? Wist Hij, of wist Hij niet, dat Deuteronomium niet Mozaisch is, dat Abraham nooit heeft bestaan, dat David eigenlijk geen psalmdichter was, dat Israël's letterkunde eerst in de 8ste eeuw is ontstaan? "Eer Abraham was ben ik". "Ik ben de God van Abraham, Izak en Jakob". "Uw Vader Abraham heeft mijnen dag gezien en is verblijd geweest". Zoo sprak Hij. En wij, voorgelicht door de kritiek, worden geplaatst voor een dilemma dat al moeilijker wordt.

Of de Heiland wist niet, dat Abraham evenmin heeft bestaan als Hercules of Aeneas — en dan is Hij geen veilige gids op den weg van de heilsgeschiedenis in het O. T.

Of Hij wist het wel en misleidde Zijne landgenooten door als historie te erkennen en te ijken, wat als fabel in de "moderne" wereld geldt.

Gij bemerkt het, Mijne Heeren. 't Is hier niet een eenvoudige vraag naar den ouderdom van zekere Mozaische geschriften,— het geldt hier een onderzoek naar de waardigheid, de leer, het gezag, den persoon van den Christus voor wien wij knielen met Thomas woord op de lippen: "Mijn Heer en mijn God!"

Doch dit is niet al. Een *tweede dilemma* staart ons in 't aangezicht. Welke school van critici moeten wij volgen — de meer *negatieve* van het vasteland, of de meer *positieve* van Schotland en Engeland? Moeten wij met Kuenen verklaren: "Het denkbeeld, dat God ten aanzien van een enkel klein en juist niet exceptioneel voortreffelijk volk een gansch andere gedragslijn zal hebben gevolgd, dan ten opzichte van alle andere volken der aarde — dat denkbeeld is ongegrond. Israël is evenmin de spil, waarom de geheele wereldontwikkeling draait als de planeet die wij bewonen 't middelpunt is van 't Heelal."

Moeten wij Gunkel volgen, die de namen Elohim, El-Shaddai, Jehova — als zoovele Godheden erkent, door Israël van tijd tot tijd aangebeden, en Welhausen, die verklaart, dat Jehova oorspronkelijk de dondergod was, langzamerhand van karakter veranderde, later als de God van wet en gerechtigheid in Israël optrad, en uiteindelijk als de eenige macht in hemel en op aarde gold?

Of moeten wij dit alles als kritischen "waanzin" bestempelen, waarvan Groot Britannie vrijgebleven is?

't Is echter een onderscheid meer in graad dan soort. Zegt één Britsch geleerde dat Abraham tot de rij der mythen en legenden moet worden teruggeleid; vindt een ander Britsch geleerde het noodig ons heen te wijzen naar eene verklaring van Winckler, dat Abraham, Izak en Jacob als helden van den Maan-god, Sarah als diens dochter, Leah en Rachel als de nieuwe en de volle maan optreden, dat Jozef de zonnegod en David niemand anders is dan Dod, wiens haar een beeld is van de stralen der zon — dan is er wel verschil in opvatting, maar voorwaar niet in beginsel.

Neemt men het Prof. Gunkel kwalijk dat hij in de "legende" van Noach en in die van Kain drie personen vindt, hoe dan, wanneer mannen van den rechtervleugel in diezelfde personen onvertrouwbare mythen vinden? Kan men de Kritiek doopen in Christus, gelijk men indertijd met Hegel deed? Of staan we ook hier voor een totaal bankroet? Geldt de Christus hier, of geldt Hij niet?

Wat dunkt u van den Christus — *op het gebied der Kritiek?*

II.

Hiermede is de zaak niet afgedaan. Een school, die in Groot Britannie vele aanhangers telt, heft de kreet aan: terug naar Christus — geeft ons de woorden van Jezus, niet brieven en Apostolische ontboezemingen over die woorden. Geeft ons de Bergrede terug, waar men het hart van het Evangelie voelt kloppen, en houdt uwe paulinische dogmatiek af van dit terrein. Erkent niet Jezus de souvereiniteit van karakter? bekommert u dus minder over Leer en Belijdenis aan de voeten der Apostelen geleerd.

Een gevierde schrijver uit deze school — beter bekend door zijn romans, dan door zijn preeken — roept in bewondering uit:— "Stelt u voor eene verzameling van Christenen die de Bergrede tot hun standpunt kiezen, en gij zult hun geloofsbelijdenis alzoo kunnen formuleeren:—

Ik geloof in de woorden van Jezus.
Ik geloof in 't Vaderschap Gods.
Ik geloof in 't reine Hart.
Ik geloof in de zaligsprekingen.
Ik geloof in den dienst der liefde.
Ik beloof God te vertrouwen, Jezus te volgen, mijne vijanden te vergeven, en Gods gerechtigheid te zoeken.

Met geestdrift gaat deze schrijver voort: "Kan men eenigen vorm van woorden vinden meer verheven, meer overtuigend, meer aanlokkelijk? Wie zal niet zulk eene geloofsbelijdenis willen onderschrijven? Men ziet ze komen van het Oosten en het Westen, en het Noorden en het Zuiden, en zelfs zij die aarzelen zich tot een kruistocht te verbinden, zullen haar waardeeren en bewonderen." (Watson: The mind of the Master.)

Wat dunkt u van zulk eene geloofsbelijdenis—een conglomeraat van vrome wenschen, en sentimenteele ontboezemingen en beteekenlooze geloften:—een godsdienst zonder kruis, zonder schuldbelijdenis, zonder zonden-vergiffenis: een godsdienst die geen kennis draagt van de verzoening door Christus teweeggebracht, en die voor het werk des Heiligen Geestes in bekeering en heiligmaking als van zelf geen plaats inruimt.

Met een voornaamheid die aanstootelijk is oefent men kritiek uit op de leer der Apostelen, alsof men dieper ingedrongen is in den "Geest van Christus," of zooals het heet, in het "bewustzijn van Jezus," dan de onvergetelijke Paulus. Om de kroon op alles te zetten noemt men dit een en ander, "a rediscovery of Christ" —een hervinden van den verloren Christus, alsof het Christendom door Paulus tusschenkomst bedolven was geraakt onder een puinhoop van Rabbijnsche bespiegelingen. Zoo bijv. zegt Prof. Fairbairn, "Onze eeuw kent Christus zooals geen vorige eeuw," en weer: "wij worden uitgenoodigd om Hem te kennen, zooals Hij zichzelven heeft gekend, om Zijn zending te verstaan, zooals die in Zijn eigen geest zich had voorgedaan, en voordat zij door den geest van Paulus was aangeraakt." Vindt ge niet M. H. dat deze gansche voorstelling is als een Chineesche schilderij, waar alles voorgrond is zonder achtergrond. Er is geen perspectief. De Christus zelf is onder de hand des schilders verdwenen. Het

verminkte N. Testament, dat met de Evangeliën moet eindigen, geeft ons slechts een Christus, die de Pinksterbelofte niet heeft vervuld.

En hoe inkonsekwent! Immers, het beeld van Christus in de Evangeliën is ons door de Apostelen geteekend. De Bergrede is slechts het Apostolisch verslag van wat de Heiland sprak. We zijn dus afhankelijk van dezelfde Apostelen, wier evangelie wij aannemen, wier brieven wij verwerpelijk achten. Wat zou men denken van een geleerde die in de 20ste eeuw voorgeeft meer te weten van Socrates dan Plato of Xenophon? Zal men nu meer weten omtrent den Christus, dan Petrus, of Paulus, of Johannes, onder wier invloed de Evangeliën geschreven zijn?

Terecht zegt een gevierde schrijver: "Ofschoon de Bergrede hare eigene plaats inneemt in de Heilige Schrift, en in de leer van Christus bij het begin zijner bediening, als samenvattende enkele der eerste beginselen van Zijn Koninkrijk, neemt zij toch eene ondergeschikte plaats in. Zij is een fragment en dat wel niet 't belangrijkste fragment van zijn leer. Waarom dan zulk een klein, voorbereidend brokstuk tot zulk een hoogte verheven? Er is geen syllabe in 't onderwijs van den Heiland om aan te duiden dat Hij zulk een plaats aan haar toekende?" Dit op zichzelf teekent; want, terwijl elk Evangelist ons eene uitvoerige beschrijving geeft van Jezus lijden en sterven, maken Johannes en Markus geen melding van de Bergrede, terwijl Lukas ons slechts een klein gedeelte meedeelt van wat wij uitvoeriger bij Mattheus vinden. En toch vindt men hier "the Mind of the Master" terwijl men zelfs de Bergrede noemt het groote "Boek des Oordeels"? Vindt gij zulke taal niet overdreven Mijne Heeren? Beteekent de Heilsgeschiedenis na den Pinksterdag zoo weinig? Waarom toch, vragen we, zulken nadruk gelegd op een enkel fragment van het N. Testament? "Wat dunkt u van den Christus?" Het antwoord is niet moeielijk te vinden: Men wil een *Christus zonder Dogmatiek, het Woord zonder Leer.*

En dit brengt ons tot een derde punt van ons onderzoek.

III.

Uit de school van Ritschl in Duitschland verheffen zich vele stemmen tegen de leer der Kerk, zooals vervat in hare belijdenisschriften. Weg met de metaphisica! is ook daar het geroep. De historische Christus is alles. Terug dus naar Christus, naar den Christus der Evangeliën!

Maar van welken Christus spreekt men dan? Van den Christus slechts in zooverre als Hij onder ons optreedt, vrij van alle bovennatuurlijke eigenaardigheden. Weg met alle metaphysica zegt Ritschl, dus weg met de wonderbare geboorte en de opstanding uit 't graf. Zij hebben hoegenaamd geen invloed op het Christelijk leven; en het Christendom is leven en niet leer. Zij behooren tot het gebied der metaphysica, die uit de kerkleer dient te worden gebannen. Harnack zegt het zonder omhaal van woorden; "de eerste stap in de verkeerde richting werd gedaan, toen de Kerk door de Apostelen misleid met haar geloof in de opstanding haar aandacht ging wijden aan den persoon van Christus". Hermann verklaart 't ronduit: "voor ons is het belangrijk niet de gedachten der Apostelen omtrent Christus te hebben, maar onze eigene gedachten". En wat blijft er *dan* over?

De *mensch* Christus Jezus, niet de Zoon van God in den hoogsten en heiligsten zin des woords — de ideaal mensch, *primus* ja, doch *primus inter pares*, (eerste onder gelijken), niet het Woord dat vleesch geworden is, dat in den beginne was, dat bij God was, dat God (zelf) was": Niet de Heiland der wereld, wiens zoendood 't eenig offer bracht dat Gode behaagde. Dat alles is metaphysica. De Christus sterft — van dat historisch feit is men zeker — maar als martelaar, wiens heldendood onze bewondering afperst, getrouw aan plicht, aan roeping, aan geweten, niet als Borg en Middelaar voor een verloren gaande wereld.

Met zulk een voorstelling van den Christus, mogen wij wel vragen: Wat dunkt u van den *Christus?* En het antwoord is: Zijn roeping is de wereld te beheerschen, en niet door haar beheerscht te worden. Kern van den godsdienst is, den mensch zijn plaats als souverein aan te wijzen, die alle dingen onder zijne voeten zet, die rust vindt voor zijne ziel in de bewustheid, dat alle dingen medewerken ten goede. Hierin ging ons Christus voor. Hij was Koning, d. w. z. Hij liet zich nooit door omstandigheden beheerschen. Hij triomfeerde met weergalooze lijdzaamheid over alles wat den mensch zou kunnen neerdrukken. Zulk een leven te leiden was Zijn roeping. En Hij deed het. Doch hierin deed Hij niets voor ons, dat Hij niet voor zichzelven deed. Hij was zoo goed als God had kunnen zijn. God durven wij Hem echter niet noemen. Hij is als historische persoonlijkheid een ideaal voor alle eeuwen. Derhalve is het onnoodig vragen te stellen aangaande den aard van zijne persoonlijkheid. "Daar is hij nu: Hij is wat Hij is, en wat wij aan Hem zien: 't geheim van zijn bestaan ligt bij den Vader en heeft niets te doen met godsdienst of met theologie". (Denny)). Voor ons godsdienstig leven heeft het geen beteekenis te weten, wat aan Zijn geboorte voorafging en wat volgde op Zijn dood. Drie-en-dertig jaren leefde Hij, en drie jaren arbeidde Hij onder Zijne landgenooten. Wat Hij was weten wij. Wat Hij leed weten we. Hoe Hij stierf weten we. Wat behoeven wij ook meer? Den *historischen* Christus waardeeren wij. Den Christus door Apostelen en Kerkleeraren geteekend, en door de metaphysica verheerlijkt behoeven wij niet.

Maar wat omtrent den Vader, van wien Jezus sprak? "Toon ons toch den Vader" is ook onze bede. Is God dan geen persoon, is God dan geen Vader meer, of moeten wij afdrijven op allerlei vage uitlatingen aangaande het goddelijk wezen? De persoonlijkheid Gods — zoo krijgen wij ten antwoord — mag wel als "hulpbegrip" ter verklaring van 't wereldraadsel worden aangenomen; maar van het standpunt der "wetenschap mag het als eene opene kwestie gelden of er een God is of niet" (Denny): en wat de wereldbeschouwing betreft, hieruit geboren: 't Komt er weinig op aan of die theistisch, pantheistisch of materialistisch is" (Denny). Er is dan nog plaats voor godsdienst — godsdienst zonder metaphysica — Hermann geeft antwoord "redelijkerwijze gesproken is er geen bewijs dat de godsdienst niet bloote illusie is" (Lichtenberger p585); want de godsdienst is niet 's menschen verhouding tot God, maar 's menschen verhouding tot deze wereld. Wel heeft de godsdienst waarde: 't beantwoordt aan de hoogste aspiratiën onzer zedelijke natuur.

Maar...... punctum!

Gij bemerkt nu, niet waar, dat de vraag andermaal aan de orde gekomen is: "Wat dunkt u van den Christus?" De kritiek *drijft* ons daartoe: de school

van Ritschl *eischt* het van ons; de "moderne" geest in 't algemeen *verwacht* het van ons. De "Christus en zijne plaats" is andermaal geworden de kwestie van den dag. Wat dunkt u van den *Christus* ?

En wat zal ons antwoord zijn ?

"Het is nu ongeveer 100 jaren" — ik spreek hier Prof. van Oosterzee na, die op zijn beurt Stier naspreekt, "dat in een der meest beschaafde kringen van Parijs een aanzienlijk gezelschap bijeen was, voor een goed deel uit bekende vijanden van godsdienst en Christendom samengesteld. Als naar gewoonte moest nu de Heilige Schrift het misgelden; van alle zijden werden de pijlen van den spot afgeschoten op hare meest kwetsbare plaatsen, en een algemeene wedstrijd ontstond, wie den Man van Smarten het diepst zou hoonen. Maar wie schetst de algemeene verbazing, toen een der meest vermaarde vrijgeesten van dien tijd, Diderot, op eenmaal 't gesprek met deze woorden besloot: "uitnemend, M. Heeren, uitnemend! Ik ken niemand in Frankrijk of elders, die met meer talent dan gij kan schrijven en spreken. En toch, bij al 't kwaad dat we van dit verwenschte Boek gezegd hebben en dat 't ongetwijfeld verdient, durf ik u één voor één uitdagen om een geschiedverhaal samen te stellen zoo eenvoudig, maar tegelijk zoo verheven en treffend als 't geschiedverhaal van 't lijden en sterven van Christus, en dat nog na zoovele eeuwen een zoo diepen indruk teweeg brengt". Geen wonder dat in 't salon van Baron d'Holbach na dit woord gedurende eenige oogenblikken een ongewoon, maar veelbeteekenend stilzwijgen heerschte".

IV.

Dit een en ander stemt ons tot nadenken. Wij kunnen van onze vijanden leeren. Wij leven in een tijd van karakterschaarschte, zoo niet van karakterloosheid. De pers — ik bedoel de dagbladpers — houdt er geen moraal op na. Zij is de tolk der partij. Eilaas! die zal ons nog doen sneven. Zij beschouwt alles uit 't oogpunt der expedientie en predikt vaak een leer die indruischt tegen de allerheiligste beginselen der zedeleer. De kansel is geroepen zijn getuigenis af te leggen in tijden van zulke karakterschaarschte. Hier vooral komt de Bergrede ons te stade. Men vindt er immers beginselen neergelegd die van toepassing zijn op 't dagelijksch leven. 't Is het manifest van onzen Koning, het bevat de wetten van dat Koninkrijk, het teekent ons de zaligheid, de majesteit en heerlijkheid van dat Koninkrijk. Het brengt de ETHISCHE zijde van 't Christendom aan 't licht; en dit mag niet worden overvleugeld door de DOGMATISCHE leerstellige voorstelling van 't Christendom. †) Hier ligt m.i. het geheim van de kracht die er uitgaat uit de romans van een Sheldon: "Wat zou Jezus doen?" en van een boek als: "The mind of the Master". Men vindt immers dáár de toepassing van eeuwige beginselen op 't dagelijksch leven. Het geroep: "terug naar Christus, den Christus der Bergrede" heeft ook voor ons beteekenis. Ook van onze tegenstanders kunnen wij leeren.

De eeuw waarin wij leven eischt van ons een veelzijdige voorstelling en nauwgezette toepassing van de waarheid in Christus Jezus. De Bergrede is in zulke prediking evenzeer op hare plaats als het 12de hoofdstuk van den Brief aan de Romeinen. Het Christendom vormt karakters, en in karaktervorming moet zij zich van 's Heilands woorden bedienen evenzeer als van de uitspraken van 's Heilands Apostelen. Hierin lag de kracht van 't Christendom in de eerste jaren na Christus dood, dat 't karakters vormde zoo uitstekend, dat het zedelooze Antochie een nieuwen naam uitdacht voor de nieuwe sekte — Christenen, Christusmannen, beelddragers van den Christus.

Treffend wordt ons dit geteekend in het velen uwer bekend boek; "Quo Vadis". Dáár schrijft Vinicius aan Petronius :—

"Ik raakte in kennis met een zonderling mensch, een zekeren Paulus van Tarsen, die met mij sprak van Christus en diens leer, en dat wel met zulk een kracht, dat ieder woord, zonder dat hij het bedoelde, de fondamenten van onze maatschappij tot in de assche toe sloopt..... Ik weet niet hoe Christenen hun leven inrichten: dit weet ik echter, dat waar hun godsdienst begint, Romeinsch gezag eindigt, Rome zelf eindigt, onze leefwijze eindigt, Cesar eindigt, wet en de orde der wereld eindigt.......... Ik zeide aan Paulus: de maatschappij zal niteen vallen onder den invloed van zijn godsdienst als een vat zonder banden, en hij antwoordde: "de liefde is een sterker band dan vrees".

In die oude, afgeleefde, stervende wereld kwam 't Christendom en het bracht nieuw leven, nieuwe kracht, een nieuw levensbeginsel. Het sprak van een nieuw Koninkrijk, dat alle andere koninkrijken zou omvatten, het Koninkrijk der goddelijke liefde en der goddelijke gerechtigheid. Van dat Koninkrijk gewaagt onze Heiland in de Bergrede. Van dat Koninkrijk getuigt Paulus in zijne Brieven. Zijn Evangelie is ook ons Evangelie, en heeft de Kerk een boodschap tot de kinderen dezer eeuw, dan zal zij het Apostolisch voorbeeld moeten volgen. Doch dit is niet al. Zij drongen de Romeinsche wereld binnen met 't getuigenis op de lippen: "dat Christus Jezus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften, en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt ten derde dage, naar de Schriften". Heeft de "Moderne" wereld een ander, een veelzijdiger Evangelie noodig dan dat van Paulus? In die Romeinsche wereld heerschte eene onzedelijkheid, waarbij de zedeloosheid van onze "moderne" wereld niet te vergelijken is. Gingen de Apostelen die zonden bestrijden door te wijzen op den Ideaal-mensch die zulke treffende woorden sprak op een bergtop in Palestina? Was niet het middenpunt hunner prediking het Kruis van Golgotha? Zij geloofden nog aan Mozes en de

---

†) Treffend wordt deze gedachte uitgedrukt door Prof. Masson in zijn "Carlyle—personally and in his writings" p. 84. "Christianity, as it has been professed by all the greatest spirits that have really believed in it anywhere on the earth through the nineteen centuries of its duration, has consisted of two things united but distinguishable—a *metaphysic*, or system of doctrines respecting the relation of God to man, and an *ethic*, or system of instructions for human conduct. Now the essence of Christianity, when it offers itself as a supernatural revelation lies, I hold, in its *methaphysic*. It lies in the belief that at a particular time in the history of mankind a miraculous shaft out of the unseen infinitude struck our earth in Judaea, revealing to the Jews first and afterwards to the Gentiles certain things about the Christian Theology, interprets them to bring that Gospel into the world. The modern preacher, who sermonises always upon the *ethic* and omits the *metaphysic*, may sophisticate himself into a belief that he is preaching Christianity, but is preaching no such thing. Wherever Christianity has been of real effect in the world and has made real way for its own ethic, it has been by its metaphysic—that set of doctrines respecting things supernatural which was to the Jews a stumbling-block, and to the Greeks foolishness."

Profeten. "Er staat geschreven" had voor hen volle beteekenis. Moet de prediking van bekeering en wedergeboorte achterstaan, bij de prediking van de souvereiniteit van karakter? Moet Johs. 3 wegvallen en Mattheus 5 blijven?

Ik pleit voor 't volle Evangelie — dat van de zaligsprekingen, maar ook dat van de Gelijkenissen en de Brieven; het Kruis-Evangelie, maar ook 't Opstandings-Evangelie en vooral ook 't Pinkster-Evangelie. 't Is noodig met klem en met nadruk de beginselen in de Bergrede vervat toe te passen op de vele economische, maatschappelijke, staatkundige vraagstukken van den dag. Maar dan moet er niet zijn een sentimenteel dweepen met een ideaal, een zoetsappig gekeuvel over zaligsprekingen, het zwijgen van een zalig leven in en door den Heiligen Geest, als den Geest van wedergeboorte en heiligmaking. Ik erken de volle waarde van de ethische zijde des Christendoms, maar ik wil geen Ethiek losgescheurd van de Dogmatiek. Eenige jaren geleden zei Dr. Moule, thans Bisschop van Durham: "Mijn eigen werkkring ligt grootendeels onder jongelieden van diepen ernst en groote toegewijdheid aan hun Heer en zij beschamen en sterken mij tegelijkertijd door hun ijver in de goede zaak. Doch ik vind onder hen soms niet alleen, wat te verwachten is, groote onkunde aangaande de heilswaarheden, maar dikwijls ook een groote mate van zorgeloosheid en onverschilligheid om nauwkeurige kennis te verkrijgen van die dingen. Soms heb ik de droevigste gevolgen hiervan gezien. Ik heb het ondervonden dat ketterijen van den ergsten aard aangaande den persoon onzes Heeren worden welkom geheeten "met geestdrift" (om hun eigen taal te bezigen) door mannen toegewijd aan 's Heeren dienst. Ik heb jongelieden gekend, aan wier ernst ik niet twijfelde, die de oude geloofsovertuigingen van Christenen, ja zelfs de waarschuwingen van Gods Woord lichtgeacht hebben, nieuwe denkbeelden hebben aangenomen, nieuwe lichten hebben gevolgd, en over de steilste afgronden van den Berg der dwaling zijn afgestort". Dit woord is van toepassing ook op onze dagen. Men is te zeer geneigd eenig leidsman te volgen, aan eenig stelsel waarde te hechten, indien slechts de meerderheid aan dien kant staat.

En wat zullen wij zeggen van wat Prof. van Oosterzee het *inundatie-systeem* noemde, het onder water zetten van een goed deel van den gewijden bodem, wat van die veelkleurige Bijbels die thans het licht zien, waar de kleuren van den regenboog niet genoegzaam zijn om de brokstukken aan te duiden, waaruit de Bijbel samengesteld zou zijn? 't Kost geen groote inspanning met de hedendaagsche wetenschap het Oude Testament in brokken te snijden. Men kan heel eenvoudig toeknikken en wetenschappelijk heeten. Maar zich de zaak indenken, doordenken, eigen maken kost ernstige, maar ook loonende studie. Het parool over te nemen: "Een kerk zonder priesterschap, een godsdienst zonder catechismus, een zedeleer zonder dogmatiek, een God zonder bindend stelsel" is thans een bewijs van ruimte van blik. Maar men verliest zich in een doolhof van verwarring, en de gemeente van Christus lijdt er schade door.

In den weg van Gods aanbiddelijke voorzienigheid zullen de aanvallen op 't Oude Testament en de verbanning van de Dogmatiek leiden tot een dieper indringen in de verborgenheden der goddelijke openbaring.

Geachte Kandidaten die ons gaat verlaten!

Uw loopbaan begint in moeielijke tijden. Voorwaar, de gulden eeuw is niet aangebroken. Uwe taak zal geen gemakkelijke zijn.

God roept u, als mannen des Woords te *spreken* tot uwe tijdgenooten, als mannen van karakter te *werken* op uwe tijdgenooten, als zonen der Kerk te ijveren voor hare belangen, als kinderen van het volk te leven voor uw volk, als volgelingen van den Heiland uwe leer te versieren met een Godzaligen wandel.

Hij zelf make u daarin getrouw!

Het Gebed.

(Door Professor De Vos).

Fil. 4 vs. 6 en 7.

Als men Paulus niet kende en hem dan hoorde zeggen: "Weest in geen ding bezorgd," kon men haast denken dat hij van deze wereld en de moeilijkheden dezes levens weinig afwist. Maar het was juist omdat hij die zoo goed had leeren kennen, en daarbij ook had leeren verstaan hoe de Christen, en hij alleen, ze recht kon overwinnen, dat hij zoo sprak. Hij hield zijn oog altijd op den Heer Jezus Christus gevestigd en dacht dan steeds: Als God ons Zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, "hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?" en voorts gelijk hier in vs. 13: "Ik vermag alle dingen door Christus die mij kracht geeft." Evenzoo zegt Petrus 1 Pet. 5 vs. 7: "Werpt al uwe bekommernis op den Heere, want Hij zorgt voor u!" Het was alleen wat de Heere meer dan eens den Zijnen geleerd had, als Hij zeide: "Zijt niet bezorgd voor uw leven," en ze dan aantoonde hoe veel reden zij hadden om op hunnen God en Vader te vertrouwen, terwijl bezorgdheid hun geen heil kon aanbrengen.

Zijt niet bezorgd, wil natuurlijk niet zeggen dat zij onverschillig moesten zijn of traag in de vervulling hunner plichten, of in het gebruik van de aangewezene middelen en de hun geschonken talenten. Maar zij moesten bij dat alles niet gevoelen en te werk gaan alsof zij in Gods voorzienigheid niet geloofden, en door eigene kracht en wijsheid en zorg zichzelven moesten helpen, even als een heiden zou doen, en dan zich alleen ongelukkig maken zonder iets er door te winnen. Dit is ongeloof dat God onteert, en dwaasheid die zichzelf benadeelt.

Maar dan leert hij hier hoe de Christen daartoe te werk moet gaan; want dat geloof dat ons voor zulke bezorgdheid zal bewaren is niet maar een algemeen vertrouwen op God, waarvan de wereld ook soms spreekt en dat zoo goed als niets beteekent. Neen, maar zoo zeker als hij *in geen ding* bezorgd moet zijn, zoo zeker moet hij *in alles* zijne begeerten door bidden en smeeken met dankzegging laten bekend worden bij God. Alleen het geloof dat ons in alles zoo zal leeren bidden, zal ons ook voor alle bezorgdheid kunnen bewaren.

Let er in de *tweede* plaats op hoe dit voor den geloovige iets gansch natuurlijks moet zijn. Het is allezins

natuurlijk dat men *begeerten* zal hebben; men kan niet met zijne behoeften en nooden recht bekend zijn zonder allerlei begeerten en wenschen te hebben. Die zijn het die onvermijdelijk tot bezorgdheid leiden, waar men nog niet door het geloof geleerd heeft al zijne bekommernis op den Heere te werpen. Maar waar het geloof dit recht gevat heeft, hoe natuurlijk is 't dan niet om iedere begeerte in een gebed te veranderen; als een kind met iederen nood en wensch tot den vader te gaan? Even natuurlijk als het is begeerten te hebben, zoo natuurlijk wordt 't dan ook te bidden. Het hangt er alleen van af of men zijne eigene en anderer nooden en behoeften recht kent en gevoelt, en of men waarlijk in zijn God gelooft; zoo ja, dan is het gebed de natuurlijkste zaak van de wereld voor den mensch; en de mensch die niet bidt is het onnatuurlijkste wezen dat er wezen kan; hij is geheel uit zijne plaats in Gods wereld. Men zou gedacht hebben dat, als 't in zulk eene ongelukkige wereld van Gods wege bekend werd gemaakt, dat de mensch met al zijne begeerten tot God mag komen, al de menschen meteen te gelijk zouden beginnen te bidden en haast niet weder konden ophouden met bidden. En nu geeft God niet alleen daartoe verlof, maar moedigt hen op allerlei wijze daartoe aan, ja gebiedt hen te bidden, omdat de behoefte en 't gevaar zoo groot zijn, en Hij ze zoo gaarne te hulp wil komen. Hoe veel natuurlijker maakt dit bevel het niet voor 't geloof, zoo al de begeerten door bidden bij God werden bekendgemaakt; hoe veel onnatuurlijker, dwazer en zondiger is derhalve een biddeloos leven!

Die begeerten worden hier dus niet afgekeurd, maar alleen gezegd hoe daarmede gehandeld moet worden. Hier wordt dan aan andere dingen gedacht dan wanneer gezegd wordt: "Gij zult niet begeeren". Als wij iedere begeerte in een gebed omscheppen, zullen wij daardoor reeds te weten komen of het eene geoorloofde begeerte is of niet. Men mag niet begeeren, en zal dus ook niet durven bidden om iets dat door God verboden is. Dat kan ons nooit tot nut verstrekken en dat zal men ook door het vurigst gebed niet van God verkrijgen. Men mag niet begeeren wat eens anders is; ook niet dat wat in zichzelf goed is mag men van God begeeren, bloot "om 't in zijne wellusten door te brengen;" dat is kwalijk bidden, dat is niet een begeeren dat bij 't geloof past, en die zoo bidt die ontvangt niet. Het was zeer goed in de oogen des Heeren dat Salomo van Hem kennis en wijsheid begeerde; doch als iemand daarom zou bidden met 't doel om daarmede eenen naam te maken in de wereld, zou hij kwalijk bidden. Zoo kan men vrijmoedig om geld bidden als men eerlijk bedoelt den Heere daarmede te dienen en zijnen naaste tot zegen te zijn; maar als 't is om groot te worden en de wereld te genieten, is 't eene kwade begeerte.

Als men niet op zijne hoede is kan men meer dan eene begeerte koesteren die schijnbaar goed is, maar toch door het woord van God afgekeurd wordt. Men kan bidden om dicht bij den Heer Jezus te wezen, maar in den geest waarin de moeder van Johannes en Jacobus bad, dat haar een zoon aan de rechter- en de ander aan de linkerhand des Heeren mocht zitten in Zijne heerlijkheid. Iemand kan met al zijne begeerten tot den Heere gaan, maar overigens geheel of grootendeels naar zijn eigen wil en lust leven en zichzelf, en niet de eer des Heeren, zoeken. Hij wil den Heere alleen gebruiken zoo ver hij Hem noodig heeft. Dat is niet de rechte begeerte noch het rechte bidden. God wil ons wel gebruiken maar laat zich niet van ons gebruiken. De begeerte kan dus zeer sterk bij ons zijn, zóó zelfs dat wij als 't ware den Heere dwingen willen om 't voor ons te doen, ja zelfs zoo dat wij hebben willen dat Hij 't juist zóó en op dien tijd doen moet, dien wij bepalen; en dan kan het zijn dat die begeerte niet goed is of dat zij, om den geest waarin zij gevraagd wordt, ons niet kan worden geschonken. Aan den anderen kant kan 't zijn, dat de begeerte de rechte is en de bedoeling de rechte is, maar dat de begeerte lang niet sterk genoeg is, en daarom ons gebed ook niet ernstig of volhardend genoeg is.

Daarom wijs ik er in de *derde* plaats op dat zulk bidden als de tekst bedoelt het rechte kinderlijke vertrouwen veronderstelt. Zonder dit vertrouwen is het rechte bidden ook onmogelijk. Het vertrouwen in Zijne liefde zal onbepaald zijn, zoodat men niet bidt met het doel om God daardoor tot liefde en medelijden te bewegen, als of zij niet reeds bij Hem bestaan. Wij moeten juist bidden omdat wij gelooven dat dat medelijden en die liefde, reeds van eeuwigheid bij Hem zijn; en dat Hij ons om die reden verhooren zal. Het spreekt van zelf dat als wij iemand niet onbepaald vertrouwen, wij niet onszelven en onze dierbaarste belangen in zijne handen stellen zullen. Zoo moet er het volste vertrouwen in Zijne wijsheid zijn, anders zal men ook niet met al zijn begeerten tot Hem gaan. Toonen wij niet dikwijls dat dit vertrouwen bij ons ontbreekt, door te bidden alsof wij den Heere willen leeren, of willen overtuigen dat wat wij willen hebben het rechte is, en wij ons dus niet aan Zijnen wil onderwerpen kunnen als die van den onze verschilt?

Als wij niet het volste vertrouwen in Zijne macht hebben, kunnen wij niet zulk een leven des gebeds leiden en vrede hebben. En bidden wij niet weleens met de gedachte, als de Heere 't op deze of die wijze niet doet, of vóór dezen of dien tijd, of vóór dit of dat gebeurt, dan is het alles verloren, is het te laat, zelfs voor Hem om 't alles wel te maken. Wij beperken zijn macht, en zullen als 't ware, met de zusters van Lazarus gelooven dat Hij een kranke kan gezond maken, maar dat als die reeds dood is en riekt, Hij dan er niets meer aan doen kan. Jezus zeide echter: "Heb ik u niet gezegd dat zoo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult."

Dat rechte vertrouwen zal met dankzegging bidden, eer dan twijfeling in 't hart toe te laten of te murmureeren. Danken, niet alleen voor de weldaden van het verleden, maar ook vooruit danken dat de Heere de trouwe Bonds God zal blijven, en het goede werk door Hem begonnen voleinden zal. Danken in 't geloof, vooral waar God een bepaalde belofte gegeven heeft, zooals aan een Abraham, een Mozes, een David, of ook aan een iegelijk die tot Hem komt. En mocht er in zekere zaak geen uitdrukkelijke belofte zijn die juist daarop ziet, dan zal er vertrouwen genoeg zijn om te zeggen: Uw wil geschiede; al is onze begeerte naar iets anders dan ook nog zoo sterk.

In de *vierde* plaats merk ik op, dat daartoe vereischt wordt, volharding in het gebed. Reeds zal men levenslang moeten volharden, als men zoo in *alles* zijn begeerten zal laten bekend worden. Maar ook in ieder bijzondere zaak zal men dat moeten doen. In de gelijkenis van de weduwe voor den onrechtvaardigen rechter, veronderstelt de Heiland dat, in menige zaak,

de geloovige in de verzoeking zal komen om met het bidden op te houden waar hij nog behoort te volharden, en dan geeft hij daar de sterkste aanmoediging om te volharden. Van den Heiland zelven staat er, dat als Hij in dat lijden en die duisternis worstelde, hij wederom bad "zeggende dezelfde woorden;" en als hij nog niet het antwoord ontving, hield hij niet op, maar bad des te ernstiger. Even zoo leert ons de Apostel Col. 4: 2, "Houdt sterk aan in het gebed, en waakt in hetzelve met dankzegging." Hoe weinigen toch verstaan wat het eigenlijk smeekgebed beteekent!

En als 't antwoord dan nog weg blijft, dan komt het erop aan of de begeerte sterk genoeg is, en of ons vertrouwen op den Heer van de rechte soort is. Men volhardt somtijds niet in het gebed, alleen omdat men de behoefte of den nood niet recht kent, of niet genoeg op prijs stelt dat wat men vraagt; en dit is dan juist de reden waarom de Heere die ziel nog laat wachten. Als de begeerte niet sterk genoeg is, zal men niet recht bidden en ook daarna niet recht danken. Of men heeft niet de aanmoediging om te volharden omdat men God niet onbepaald vertrouwt. Het is somtijds helaas, beide tesamen; gebrek aan vertrouwen en gebrek aan de vurige begeerte; daar kan van geene volharding in 't gebed sprake zijn.

Is men echter overtuigd dat het daaraan niet scheelt, dan zal het wegblijven van het antwoord tot ernstig zelfonderzoek leiden. Maar waar men niet spoedig genoeg tot zulk zelfonderzoek komt of waar het niet van den rechten aard is, en niet de rechte vrucht draagt, daar heeft de Heere gelijk meermalen een twist met den mensch. De Heere wil uit den weg ruimen wat tusschen Hem en die ziel staat, en die ziel verstaat Hem niet of wil aan Hem geen gehoor geven.

Lezer, gevoelt gij misschien dat de hand des Heeren u kastijdt? en leidt dit u misschien in de duisternis, zoodat gij in de verzoeking komt om Zijn liefde en wijsheid in twijfel te trekken of om te murmureeren, dan wensch ik te vragen: "Is 't bij u reeds tot een waarachtige bekeering gekomen? Neen? En zal dan iemand die al zijne dagen Gods heiligste wetten overtreden heeft, en aan de roepstemmen Zijner liefde geen gehoor heeft willen geven, het wagen dien God van liefdeloosheid of ontrouw te verdenken, als Hij niet dadelijk aan al zijn wenschen voldoet; of te murmureeren als die vaderhand hem de minste kastijding toezendt! Die dat doet waagt waarlijk veel.

Maar ik veronderstel dat gij een geloovige zijt, die in plaats van ootmoedig en geloovig te volharden in 't gebed, in de verzoeking komt om te twijfelen en ontevreden te zijn met de handelwijze van uwen God. Mag ik dan vragen, of gij uw hart en leven grondig voor Gods aangezicht hebt onderzocht, en volkomen zeker zijt dat Hij met u niet een twist heeft? Zijt gij zeker dat er niets is, in de Kerk, of de samenleving, of het volk waartoe gij behoort, waarom Hij met die allen, of met één ervan een twist heeft? Als ik dat alles moest veronderstellen, dan zou ik zeer veel veronderstellen; maar zelfs dan nog zou ik willen vragen: "Hebt gij nog nooit gezien, dat onze God het gebed van Zijn kind, na lang wachten eerst heeft verhoord," of op zulk eene geheel andere wijze dan Zijn kind het bedoeld had, heeft verhoord, dat de biddende gevaar liep het niet eens op te merken? Of geheel wat anders en veel beters in de plaats gegeven heeft van wat Zijn kind begeerd had? Denk aan wat gebeurd is met Jozef, met Jairus, met de zusters van Lazarus en zoo vele anderen. Zij kwamen ook in de verzoeking om te denken dat de Heere ze niet verhoord had, dat Hij het te ver had laten gaan, en er nu niets meer aan te doen was; en dan moesten zij leeren dat de Heere nog bezig was met hunne zaak, dat zij Hem alleen niet recht verstonden en nog steeds vertrouwen moesten. Daarna kwam een antwoord veel heerlijker dan dat wat zij gevraagd hadden.

Mag ik u dus vragen: Bidt gij nog even veel als vroeger? vooral als gij denkt aan bepaalde personen of zaken voor welke uw gebed nog niet verhoord is? Zoo niet; waarom niet? Is de nood niet nog even dringend, of zijt gij ongemerkt aan 't wankelen geraakt? Kan het niet zijn dat de zielevijand met u hetzelde gevaarlijke spel speelt, als waardoor hij onze eerste ouders tot den val heeft gebracht? Hij weet wel dat hij u niet geheel van uwen God zal kunnen losmaken, maar nu fluistert hij u twijfel en wantrouwen in, en daardoor maakt hij u zwak en traag in 't bidden, en dit kan steeds verder gaan, tot wie weet hoe ver; en in elk geval ontvangt gij niet wat gij zoo zeer begeert, omdat gij niet recht volhardt in 't gebed. O Gods kinderen, bedenkt toch wat er thans misschien voor velen, voor de gansche kerk, voor het gansche volk van afhangt, of gij in het geloof blijft en recht volhardt in het bidden en smeeken met dankzegging!

Let *eindelijk* op de belofte in vs. 7 gegeven aan hen die weten alzoo met hunne begeerten tot hunnen Heer te gaan. "En de vrede Gods enz." De vrede Gods zal daar voor het hart doen wat niets anders er voor doen kan. Gij verwondert u daar niet over als gij er op let dat het niet is, vrede *met* God of vrede *bij* God, maar de vrede van God Zelf, dien Hij alleen geven kan, en die dan als eene kracht Gods in het hart werkt. Dus niet een vrede die voortvloeit uit dezen of dien tekst, deze of die gedachte, en dus maar zoo ver gaat als die tekst of die gedachte gaat; neen, een vrede die alle verstand te boven gaat. Die waar men niet weet wat te denken, nog regeert; die zoo krachtig en zoo zalig is, dat het verstand dien niet doorgronden kan.

Het is de vrede Gods, en geen wonder dus dat 't het hart en al de overleggingen en werkzaamheden der ziel bewaren kan in Christus Jezus. Het hart dat niet zoo weet te bidden, maar ten prooi is gegeven aan allerlei begeerten, kan niet "in Jezus blijven," zal misschien niet alleen bezorgd wezen, maar den mensch zoo kwellen en pijnen dat hij het niet meer dragen kon. Wie, wat kan 's menschens hart bewaren! Niets buiten die vrede Gods. En die doet 't zelfs voor dat antwoord op het gebed gekomen is. O, zalige vrede te midden van tegenspoed, zorgen, zelfs lijden en wachten op verhooring en uitkomst! Een vrede uit God en tot Gods eer; en die het deel kan zijn van elk die, al kan hij niets anders, dan nog weet zijne "begeerten door enz." Zal God dan daarop moeten wachten, en wel te vergeefs moeten wachten? Wie zal van zulk een zalig voorrecht geen dankbaar geloovig gebruik willen maken! Onze God storte over al Zijne kinderen uit den Geest der genade en der gebeden.

Archeologische Ontdekkingen.

EN DE NIEUWERE KRITIEK.

De jongste ontdekkingen op archeologisch gebied moeten noodzakelijkerwijs eene mate van ontsteltenis veroorzaken in de gelederen der "nieuwere" of "hoogere"kritiek; want het wetenschappelijk gebouw dat zij opgetrokken heeft, ontvangt geweldige slagen door de resultaten van archeologisch onderzoek, en schijnt zelfs nog vóór zijne voltooiing een puinhoop te zullen worden. Deze critici hebben de geschiedenissen van den Bijbel, naar wat zij meenden waarschijnlijk of onwaarschijnlijk te zijn, geanalyseerd, en uit bijzonderheden, die zij in de taal van den Bijbel meenden op te merken, historische gevolgtrekkingen gemaakt. Men ziet dadelijk, zegt Prof. Sayce, dat men langs dezen weg een geschiedenis bekomt, geheel afhankelijk van het subjectief gevoel en de vooringenomenheid van den Criticus. Zoo heeft men Abraham verklaard voor een denkbeeldig persoon, die nooit bestaan heeft, en het verhaal van de veldtochten van Kedorlaomer en zijne bondgenooten voor eene verdichtsel gegrond op latere veldtochten der Assyriers. Men beriep zich op de philologie (de vergelijkende taalwetenschap) ten bewijze, dat de namen der Koningen verdicht zijn, ten einde aan het verhaal te passen. Men beweerde voorts, dat een inval der Babyloniers in Kanaan in den tijd van Abraham eene onmogelijkheid was.

De archeologen (oudheidkundigen) slaan den tegenovergestelden weg in. Zij zoeken naar gedenkstukken van gelijktijdigen aard met de gebeurtenissen verhaald uit den Bijbel, en vergelijken dan wat die verhalen met het Bijbelverhaal. Zoo geven zij ons eene geschiedenis, die rust op objectieve feiten, en niet op subjectieve meeningen en vooroordeel. Zij beweren dat de taalwetenschap uit de geschiedenis niets te maken heeft; dat de philoloog ten eenemale misgetast heeft, in wat hij zich voorstelde van het leven en den maatschappelijken toestand der Indo-Germaansche volken. Zij beweren verder dat de "hoogere" critici op zeer wetenschappelijke wijze te werk gaan; dat alleen door vergelijking van een ding met een ander de wetenschap iets aangaande het een en ander te weten kan komen; dat men alleen dan de geschiedenis van het verledene wetenschappelijk kan behandelen, wanneer men haar vergelijkt met gelijktijdige gedenkstukken; dat men in historische zaken alleen historische getuigenissen kan laten gelden, en dat die betrekkelijk de oud-oostersche geschiedenis noodwendig archeologisch moet zijn.

In het geval nu der partriarchen heeft de archeologie tot dus ver elke gevolgtrekking der "hoogere" kritiek gelogenstraft. Deze heeft beweerd dat lezen en schrijven in den patriarchalen tijd onbekend waren, en dat er toen geen zulk verkeer tusschen Babylonië en Kanaan kon bestaan hebben, als het Bijbelsch verhaal ons doet gelooven. De archeologen daarentegen bewijzen dat lezen en schrijven in dien tijd gewone kundigheden waren; dat er een nauwe betrekking bestond tusschen de twee genoemde landen, en dat "Ur der Chaldeën" een belangrijke stad in Babylonië was, grootendeels bewoond door Arabieren en Kanaanieten, die zich daar neërgezet hadden.

Neem b.v. het Bijbelverhaal van Kedorlaomer en zijne bondgenooten, die door Abraham verslagen werd, en dat door de "hoogere" critici voor een verdichtsel verklaard is geworden. Door merkwaardige archeologische ontdekkingen is men nu in staat dit verhaal aan de conclusies der "hoogere kritiek" te toetsen. Die ontdekkingen hebben getoond dat Kanaan, in den tijd van Abraham, een provincie van Babylon was; dat de Babylonische wetten en regeering aldaar geëerbiedigd, de taal gebruikt, en de letterkunde bestudeerd werd. In die gedenkstukken wordt de koning van Sinear genoemd "Koning van het land der Amorieten," en dat wel op een monument ter zijner eere door een Kanaaniet opgericht. Babylonische soldaten, beambten en kooplieden gingen gedurig naar Kanaan, en Kanaanieten vestigden zich in Babylonië. Babylonische legers waren zelfs vóór den tijd van Abraham door Kanaan getrokken. Sargon van Akkad en zijn zoon Naram-Sin maakten aanspraak op heerschappij over de landen, die zich uitstrekten van de Perzische Golf tot aan "de zee van de ondergaande zon;" en Kanaanitische vorsten betaalden schatting aan den Babylonischen vorst. Doch zoo vertellen ons de gedenkstukken, de Regeering van Babylonië ging in den tijd van Abraham voor een tijd over in de handen der Elamieten. Dit gebeurde op de volgende wijze. Het vorstenhuis, dat Ur der Chaldeen tot hoofdstad had, viel; daardoor geraakte het land in verwarring; velen betwistten elkander het recht op den troon; en een Zuid-Arabische of Kanaanitische vorstenhuis maakte zich van haar meester. Van dien toestand van zaken maakten de Elamieten gebruik om de vorsten van Babylon aan zich schatplichtig te maken. Zoo werd in Zuid-Babylonië een Elamitische koning gevestigd met Larsa (Ellasar van den Bijbel) als hoofdstad. Met Babylonië werden ook die landen die aan haar onderworpen waren, en daaronder ook de volken van Kanaan, schatplichtig aan den koning der Elamieten; en toen dezen weigerden schatting te betalen, trok de koning van Elam met zijne Babylonische vazalen tegen hen op. Dus vertellen ons de spijkerschrift inscripties wat in Genesis door het Bijbelverhaal verondersteld wordt.

Verder hebben die gedenkstukken bewezen dat de koningen vermeld in Genesis 14 : 1, werkelijk de namen droegen, die aldaar vermeld worden. Reeds lang hebben Assyriologen verklaard dat, "Arioch van Ellasar" dezelfde persoon is, die op de monumenten genoemd wordt *Eri-aku van Larsa*, wiens vader *Kudur-Mabug* een Elamitische vorst was, die onder andere den titel droeg van "Vader van het land der Amorieten." *Tidal* wordt door Dr. Pinches vereenzelvigd met "Tudghula," koning van eenige gemengde stammen in Kurdistan, en was volgens sommige klei-tafels een vazal van den "Koning van Elam," die den naam droeg van "Kudur-Lagamar," door deskundigen vereenzelvigd met *Kedor-laomer*. *Amrafel*, koning van Sinear (Babylon), is vereenzelvigd geworden met "Khammurabi," zooals die naam op de gedenkschriften voorkomt. Deze naam wordt ook gevonden in den vorm van "Ammurapi," en men meent dat de "l", die aan het einde van den bijbelnaam voorkomt, een overblijfsel is van "ilu" (God)—een titel die dikwijls aan Babylonische koningen gegeven werd. Natuurlijk hebben de Critici getracht, deze getuigenissen weg te cijferen, doch men ziet daarin slechts de wanhopige pogingen, waartoe de verdedigers van een slechte zaak gedreven zijn.

Als een verder bewijs van hoe de archeologische

ontdekkingen van de laatste jaren de resultaten der hedendaagsche kritiek van het Oude Testament geheel dreigen omver te werpen, moeten wij hier nog vermelden de ontdekking van het Wetboek van Khammurabi (Amrafel van Gen. 14.) Dit gedenkstuk is het oudste wetboek dat de wereld opgeleverd heeft. Reeds voor 12 of meer jaren worden door de Franschen opgravingen gedaan in Susa, het oude hoofdstad van Perzie, onder toezicht van den grooten deskundige *Dr. Morgan.* Daar ontdekte men in het begin van 1902 een zwart marmeren steen, iets meer dan 7 voet hoog, hebbende aan de vóórzijde het beeld van Khammurabi, die voor den Zongod, die gezeten is, staat en de wetten uit zijn mond ontvangt. Dan volgt er een levensbeschrijving van Khammurabi, die de stichter was der oud Babylonische dynastie, ongeveer 2,300 jaren voor Christus. Dit wetboek bestaat uit 282 afzonderlijke wetten in 49 horizontale kolommen geschreven in spijkerschrift. Er waren 21 kolommen op den voor- en 28 op den achterkant van den steen. Van de 21 zijn 5 uitgewischt, bevattende de wetten 66 tot 99. In de bibliotheek van den Assyrischen koning Assur-banipal heeft men echter brokstukken gevonden die de wetten van drie der uitgewischte kolommen bevatten. Die wetten zijn dus eenige eeuwen ouder dan die van Mozes. Zij handelen over burgelijke zaken en niet over godsdientig geloof, plechtigheden of ceremoniën. Waar zij echter hetzelfde grondgebied betreden kan men ze met elkaar vergelijken. Alzoo vergeleken, blijken zij wreed en hard te zijn. Zij worden gevolgd door een naschrift waarin Khammurabi, zijne opvolgers beveelt die wetten voor alle toekomstige tijden te onderhouden, en waarin hij zich dikwijls noemt de "Koning der Gerechtigheid,"—een naam die ook aan Melchizedek in Genesis gegeven wordt.

De belangrijkheid van deze ontdekking wordt door Prof. Sayce van Oxford aldus uit een gezet. Het wetboek van Mozes staat nu niet langer alleen, maar men is in staat het te vergelijken met een, dat vele eeuwen tevoren aan een ander Semitische volk werd gegeven. Zoo is men dus in staat om de theoriën der moderne kritiek aan een toets te onderwerpen. De moderne critici hebben beweerd, dat een wetboek, zooals wij in den pentateuch vinden, onmogelijk in den tijd van Mozes kon ontstaan zijn; want, zoo beweerde Wellhausen en anderen, de eeuw van Mozes was een onletterkundige. De ontdekking van de Tel-el-Amarua klei tafeltjes in lager Egypte, leverde ons in spijkerschrift de burgerlijke correspondentie, gevoerd door de Egyptische Koningen Amenophis III en IV met hunne vasallen in Syrie en Palestina, omtrent 1400 jaren vóór Christus; bewijzende ten duidelijkste dat de eeuw waarin Mozes leefde wel degelijk een letterkundige was. De ontdekking van Khammurabi's wetboek wederspreekt voor altoos de bewering, dat een wetboek zooals dat van Mozes onmogelijk vóór den tijd der Israelietische Koningen kon ontstaan zijn. Het pasgevonden wetboek is blijkbaar een der afschriften, die door geheel het Babylonische rijk verspreid waren, een rijk dat zich uitstrekte van de grenzen van Elam tot aan de Middellandsche Zee.

De wetten beginnen met het woord "indien," eene formule vooral aangetroffen in de Mozaische wetten, die opgenomen werden in het boek des verbonds (Ex. 24 : 27). Het woord "indien" geeft te kennen, dat de wetten gegrond zijn op vroegere rechterlijke beslissingen. Nu weten wij dat Mozes, vóór dat hij te Sinai kwam, op raad van zijnen schoonvader rechters aanstelde, die alle mindere zaken beslisten, terwijl de moeielijke naar hem gebracht moesten worden.

Vergelijkt men het wetboek van Amrafel, met dat van Mozes dan ontdekt men wel overeenkomst, maar veel meer contrast. Het Babylonische wetboek veronderstelt een hoogbeschaafde en handeldrijvende Monarchie, die alleen de macht en het recht bezat om misdaden te straffen. Met twee uitzonderingen wordt de bloedwraak aan den individu verboden. Het Mozaische wetboek daarentegen is bedoeld voor een volk, waar het stam-leven nog bestaat, waar men nog niet gekomen is tot een geordend staatsleven, veel minder dat van een Monarchie. De bloedwraak wordt nog toegestaan, zelfs toevluchtsoorden voor den doodslager aangewezen. Dan verschilt de Babylonische van de Mozaische wetten in grootere gestrengheid. Diefstal werd in Babylonie met den dood gestraft, privaat eigendom werd heiliger beschouwd dan het menschelijke leven; "Indien iemand roof pleegt en gevangen wordt zal hij gedood worden." Terwijl er weinige bepalingen zijn omtrent moord, zijn er velen omtrent diefstal en rooverij. Dit kan men verwachten in een groot Monarchie, die zich vooral met den handel en den landbouw bezig hield. Waar Israel, als verbonden stammen, in de woestijn leeft, daar zal privaat eigendom van betrekkelijk geringe waarde geacht worden in vergelijking met het menschelijk leven. Gevolgelijk zijn de straffen voor diefstal minder streng in de Mozaische wetten. Hetzelfde verschil blijkt ook uit eene vergelijking van de erfeniswetten in de beide wet-boeken. In Babylon kon een vader deelen zijner bezitting aan een geliefdkoosden zoon laten; het deel dat aan de vrouw toekwam werd nauwkeurig omschreven; ook kon hij wettiglijk iemand tot kind aannemen. In de Mozaische wetgeving vindt men geen spoor van dit alles. Zelfs de bruidschat, die een Babylonische vrouw aan haren man bracht, is in het woestijnleven van Israel onbekend, en wordt eerst aangetroffen toen Israel in Kanaan gevestigd was. Ook in andere wetten wordt hetzelfde verschil opgemerkt. In Babylon zijn er wetten voor den geneesheer en den veearts. Een geneesheer kon eene zekere betaling eischen als hij met succes een operatie verrichtte, en dat wel naar dat de patient rijk of arm of een slaaf was; doch gelukt de operatie niet, of bezwijkt de patient er onder, dan moesten de handen van den geneesheer afgehouwen worden; of is de patient een slaaf dan moest de dokter een ander slaaf in de plaats van den gestorvene geven. In 't Mozaisch wetboek wordt er niets van dit alles gevonden, om de eenvoudige reden, dat men in 't zwervend leven der Israelieten noch geneesheer, noch veearts, verwachten kan. De wetten van Mozes komen overeen met den toestand van het volk, zooals door hem beschreven.

De wetten van Amrafel waren echter niet tot Babylonië beperkt. Gedurende zijne regeering was Kanaan een Babylonische provincie, gehoorzaamde de wetten, en gebruikte de taal en het letterschrift van Babylonië. Zoo diep was de Babylonische beschaving in Palestina doorgedrongen, dat in den tijd van den uittocht der Israelieten, toen dat land reeds meer dan eene eeuw een Egytische provincie was, de Egyptische regeering nog genoodzaakt was de Babylonische taal en letterschrift te gebruiken in hare correspondentie met hare gouverneurs en vasalen in Kanaan. Daar nu de Kanaanieten niet door de verovering der Israelieten

uitgeroeid werden, maar integendeel onder de veroveraars woonden en hunne beschaving op dezen afdrukten, zoo moesten noodwendig de Babylonische wetten den achtergrond der Israelietische geweest zijn, indien de Israelietische wetten na de vestiging van Israel in Canaan ontstaan zijn. Laat de kritische school ons nu van haar standpunt verklaren, waarom de betrekking die er bestaat tusschen het wetboek van Amrafel en dat van Mozes, eene is van contrast en verschil in plaats van overeenkomst en gelijkvormigheid, terwijl die verhouding geheel anders is, als wij ons keeren naar de patriarchale geschiedenis in Genesis. Daar vinden wij gewoonten en gebruiken, die vreemd zijn aan de Mozaische wetgeving, maar geheel overeenkomstig met de wetten van Amrafel. Neem de volgende voorbeelden. De Babylonische wetgever bepaalde dat eene vrouw hare dienstmaagd aan haren man kon aanbieden; dat hij, in geval zijne vrouw kinderloos is, een tweede en ondergeschikte vrouw kon nemen; dat "als een dienstmaagd met hare vrouw een twist heeft, omdat zij haar kinderen gebaard had, hare vrouw haar niet kon verkoopen." Het gedrag van Sara ten opzichte van Hagar was dus in overeenstemming met de wetten van Amrafel, waaronder Abraham leefde. Zoo is ook de verklaring van Abraham ten opzichte van Eliezer, zijn huis verzorger, in overeenstemming met dezelfde wetten, die een kinderloos man toelaten een erfgenaam aan te nemen, aan wien hij zijn naam en eigendom nalaat. Was de aangenomen zoon een slaaf, dan werd hij vrij en kreeg al de rechten van een vrij man. Dit alles is onbekend in de Mozaische wetten, Num. 27 : 8—11. Amrafel bepaalde verder, dat eene non, die ontrouw is aan hare geloften ten opzichte van haar maagdom of weduwschap, verbrand moest worden. Dit verklaart ons de bedreiging van Juda tegen zijne dochter Tamar, in de veronderstelling dat zij eene weduwe was. Men zou nog andere voorbeelden kunnen noemen, doch genoeg.

Wat wordt er nu, vraagt Prof. Sayce, van de bewering der moderne kritiek, dat de Mozaische wetten en de verhalen in Genesis, niets anders zijn dan de verbinding van late dokumenten en onhistorische verzinselen in eene eeuw, toen het reeds vergeten was dat Babylonische wetten eens in Canaan in omloop waren? Op eene merkwaardige wijze wordt nu de oudheid en geschiedenis der Mozaische boeken door de ontdekkingen der archeologie bevestigd. Wij vinden nu dat zij bestemd waren voor verbondene stammen, die nog niet in Canaan gevestigd waren; dat zij weinig of geene sporen vertoonen van de Babylonische wetten, die tot op de Israelietische verovering des lands van kracht waren; en dat zij eene samenleving veronderstellen, die noch eene monarchie, noch een geordenden staat uitmaakte. Natuurlijk is het ongerijmd te veronderstellen, dat schrijvers, die enkel met de Mozaische wetten bekend waren, en dat wel uit verdichte verhalen en mythen, aan de patriarchale eeuw eene wetgeving konden toeschrijven, die nu blijkt daaraan behoord te hebben.

De wetten van Amrafel worden eindelijk gekenmerkt door haar seculair karakter, en de afwezigheid van alle zedelijke basis. Zij hebben alleen het voordeel van den staat op 't oog; wat zij straffen is misdaad en uit zonde. Hierin verschillen zij ten eenemale van de Mozaische, die de 10 geboden ten grondslag hebben, en het kwade beschouwen als een misdaad tegen den rechtvaardigen God begaan. De wetten van Israel zijn die van Jehova, niet van den Babylonischen despoot.

VOOR DEN ZONDAG.

Vijf-en-twintigste Zondag.

PSALM XIII.

David is andermaal terneergedrukt, want het was alsof "God Zijn aangezicht had verborgen." Hij dacht het werkelijk, dat God hem had vergeten, dat God Zijn eigene beloften had vergeten, dat God Zijn eigen verbond had vergeten, dat Gods goedertierenheid tot het voorledene behoorde, en dat er nu een einde was gekomen aan alle hulp hem door den Heere zelf toegezegd. Daarom roept hij gedurig uit: "hoe lange, Heere!"

Is het niet *treurig*, dat de ziel zoo dikwijls haren God beschuldig van ontrouw, en afwijking, of Hem zoo dikwijls verdenkt, wanneer zij het moeilijk vindt op deze wereld? En toch, het is zoo *menschelijk* om te klagen, en het is ook *zalig* Gode onze nooden te klagen. God hoort het geroep Zijner kinderen, en antwoordt op hun gekerm: "Gij nu, O Mijne Schapen, schapen Mijner weide! Gij zijt menschen, maar Ik ben uw God, spreekt de Heere, Heere" (Ezechiel 34: 31).

En toch, 't is niet alles zoo treurig. "Ik zal zingen," roept de psalmdichter uit: "Mijn hart zal zich verheugen." Er *is* een loflied in zijn hart, al zijn er tranen in zijne stem. Zijn geklag is niet als van iemand die een God in de verte zocht, maar als van iemand die *weet*, dat God nabij is. Hij is als een kind dat aan de borst der moeder uitweent en snikt van droefheid, terwijl het zich vastklemt aan haar die alleen de vreugde kan doen terugkeeren, en de vrees kan doen verdwijnen.

Hoe heerlijk tevens is zijn vertrouwen op God te midden van al zijn zieleleed? Hij spreekt tot God als tot een bekende, als tot een vertrouwden vriend, als tot den hoorder des gebeds: "O Heere, mijn God!" De ziel die zich God toeeigent zal nooit teleurgesteld worden. Daarom kan de psalmist ook zich op Hem beroepen. Gods eer is er mee gemoeid, als de vijand heerscht over Gods kind. Gods wezen duldt niet een onverhoord gebed. Gods karakter eischt, dat de zielevijand worde teruggeslagen. David is als Thomas. Beiden hebben getwijfeld. Beiden werden uit dien twijfel verlost. Beiden riepen in aanbidding uit: "mijn Heer en mijn God!" Is er voor u, mijne ziel, niets te leeren, uit dit alles? "God zal het water uwer tranen veranderen in den wijn van de reinste blijdschap." De droefheid is slechts een voorbijdrijvende wolk, niets meer. De zon zal helder schijnen, als de wolk verdwenen is.—

Zes-en-twintigste Zondag.

PSALM XIV.

De psalm-dichter is begaan over de *dwaasheid* der menschen kinderen, die God niet *kennen*, en Hem niet willen *erkennen*. De ééne dwaas *zegt* in zijn hart: "Er is geen God". De andere dwaas *handelt*, alsof God niet bestond: "*hij zoekt God niet*." Het woord "dwaas" beteekent in de Hebreeuwsche taal "iemand die aan het wegsmelten is," "iemand die vergaat," die als eene bloem "verwelkt." Hij heeft geen kracht, geen leven, geen sap meer, en is als een verdorde tak die van den boom moet worden afgehouwen. Hij weet het helaas! niet. Hij meent dat hij iets beteekent. Hij leeft zonder God en zonder godsdienst, en beschouwt zichzelven zeer verstandig. En toch is en blijft hij een "dwaas." Geen wonder, dat de Apostel Paulus zegt: "zich uitgevende voor wijzen, zijn ze dwaas geworden." Daarom laat hij daarop volgen: "God heeft hen ook overgegeven in de begeerlijkheden hunner harten tot onreinigheid." (Rom. 1: 24.)

Treffend is het getuigenis van den psalmdichter tegen zulke "dwazen." Akelig is de beschrijving die hij van hen geeft, "Zij zijn afgeweken: Zij zijn stinkende geworden." Zij willen zonder God leven, en vervallen in de ergste ongerechtigheid en zonde. Uiterlijk zijn ze als andere menschen, maar in Gods oog zijn ze verachtelijk. En toch zijn ze niet gelukkig: "Met vervaardheid zijn ze vervaard." Vol van vrees, omdat hun "hart" niet recht is voor God, willen zij God ontvluchten en kunnen niet. Doch zij zullen het eenmaal ondervinden, dat het "vreeselijk is te vallen in de handen van den levenden God."

Omdat zij God niet erkennen in hun leven, en vreezen in hun "hart," verachten zij alle kinderen Gods. "Zij eten Gods volk op, alsof zij brood aten." En toch durven zij niet te ver gaan, want "God is bij het geslacht der rechtvaardigen." Zij weten het, dat "de Heere de toevlucht is der ellendigen." Het moge lang duren, het zal niet *te* lang duren. De Heere regeert, en Hij zal de gevangenis van Jakob wenden. "Jakob zal zich verheugen. Israel zal verblijd zijn." De Heere zal komen, en dan komt ook het heil voor deze wereld. Dit is de troost van den psalmdichter. Verlangend ziet hij uit naar de komst des Heeren. Zijn ziel "bezwijkt van sterk verlangen;" want hij weet, dat er voor de arme wereld niets zoo heerlijk, zoo zalig zal zijn als de verschijning van den Messias: "Och, dat Israels verlossing uit Zion kwame!" Hoe weinig verlangen *wij* naar die komst. De Oud Testamentische heiligen zijn ons hierin ver vooruit.

Zeven-en-Twintigste Zondag.

PSALM XV.

Wat al vragen doet de ziel soms. Onze Bijbel is een Boek van vragen, maar ook van antwoorden. Hier weer vinden wij vraag en antwoord naast elkaar. "Wie zal verkeeren in uwe tent?" is de *vraag*, de levensvraag, de vraag van de ziel. Met andere woorden: "Wie zal gemeenschap kunnen oefenen met den Allerheiligsten God?"

Is deze vraag niet van het allergrootste belang voor ons? Er wordt veel gebeden, zonder ware gemeenschap met God. En toch is het bidden niets anders dan een nauwe omgang tusschen de ziel en haar Schepper. Waar er *Gemeenschap* is, daar is er wederzijdsche toenadering. Wat de ziel terughoudt is haar zondige toestand, haar ongerechtigheid, haar zwakheid. Hoe zal zij ingaan in het heiligdom des Heeren?

Hoog is de eisch door den dichter gesteld. De gansche mensch moet eene verandering ondergaan. Zijn *voet* moet *wandelen* in "*oprechtheid*"; zijn hand moet "gerechtigheid werken"; zijn *hart* moet in de "*waarheid*" sterk zijn; zijn *tong* moet geen kwaad spreken of "smaadredenen" uiten; zijn *oogen* moeten niemand verachten; in zijn *wandel* moet hij eerder schade lijden, wanneer hij "gezworen heeft tot zijne schade", dan zijn woord te breken, of zijn voordeel te trekken uit het verlies van anderen; in zijn *wandel* moet hij gekenmerkt worden door oprechtheid, trouw, eerlijkheid, minzaamheid. De man dus die met God omgang hebben wil moet heilig en oprecht zijn voor God en menschen.

Hoe hoog is deze eisch, niet waar. Wie is daartoe bekwaam? Geen wonder, dat de dichter uitroept: "Wie zal verkeeren in uw tent, o Heer"? Moest ieder kind van God aan al deze eischen volkomenlijk voldoen, dan zou niemand het ooit durven wagen om zijne knieën voor den Heer te buigen. De weg naar den troon van God zou voor altijd voor ons gesloten zijn. Doch hierin ligt juist het verschil tusschen het Oude en het Nieuwe Testament. De eischen zijn even hoog:

"Het oog in 't zien, de voet in 't wand'len,
Dat in mijn denken, spreken, hand'len,
In alles uwe beelt'nis blijke".

Zoo luidt het ook in het Nieuwe Testament. Doch de Heiland is gekomen en maakt ons "ruime baan". Hij opent de deur. Hij leidt ons binnen. Hij stelt ons in staat te doen wat God van ons eischt. Gezegende Heiland! Leer ons bidden. Wij hebben het bidden verleerd!

DEEL IX.
No. 8.

STELLENBOSCH.

AUGUSTUS,
1904.

Onder Redactie van
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

KRONIEK.

In Memoriam.

Ook "Het Maandblad" legt met diep mede gevoel zijn kransje neer op het graf van President Kruger. Het waagt zich niet aan de *ijdele* loftuitingen van dat deel der dagbladpers hetwelk hem in zijn leven verguisd heeft en nu na zijn dood verheerlijkt; want dit alles is een bewijs van de innerlijke onoprechtheid des gemoeds dat zich in woorden uit waarin het hart niet zit. Wij treuren met de Transvaal. De wereld begint het allengs te verstaan, dat het niet alles goud is wat er blinkt, en dat de macht die "Oom Paul" heeft afgezet, niet juist "vrede op aarde" aan de Transvaal heeft bezorgd! In 1901 bezochten wij den grijsaard te Hilversum om hem ons diep leedwezen te betuigen over het verlies door hem geleden in den dood zijner echtgenoote. God heeft het hem gegund naast haar begraven te worden. Een graf op Zuid-Afrikaanschen bodem werd hem ten minste niet ontzegd. Zeven voet aarde in het land hem zoo dierbaar, en ons ook sedert den oorlog dierbaarder dan ooit te voren . . . . . dat is het einde van een leven rijk aan ondervindingen van "licht en duister, vrede en oorlog" die te samen een heerlijk akkoord moeten uitmaken in de Godsregeering hier op aarde. Paul Kruger was geen gewoon mensch. Groot was hij, ongetwijfeld: grooter dan de meesten zijner tijdgenooten in Zuid Afrika, die onder de "grooten" geteld worden. Hij was een man van één Boek—*het Boek der Boeken*—die trachtte naar de uitspraken van dat Boek zijn leven te regelen. Een heilige was hij niet. Vergelijken wij hem echter met anderen die in Zuid Afrikaansche zaken een overwegenden invloed uitoefenden en wij hebben recht te zeggen, dat de vergelijking ten zijnen gunste moet uitvallen. In dezen tijd van ongeloof en twijfel stond hij daar als iemand die Gods hand erkende in de lotgevallen der menschen. In de donkere dagen na zijne verbanning gaf God hem stilte, en in die stilte werd hij voorbereid voor den laatsten ademtocht, voor den grooten, witten Troon! De zucht die meer dan eens aan zijne ziel ontsnapte is ook onze zucht: "God zegene ons arm Zuid-Afrika, en make ons getrouw in het werk hetwelk Hij ons heeft opgedragen!"—En voorts willen wij op den verhuisden staatsman toepassen het woord van den Engelschen dichter:—

No further seek his merits to disclose,
Or draw his frailties from their dread abode.
There they alike in trembling hope repose,
The bosom of his Father and his God.

Wat dunkt u van den Christus.

Tusschen de graven van de oude kathedraal te Lubeck, bevindt zich een steen welks opschrift den voorbijganger roept tot ernstig nadenken. Hij vindt toch op dien steen gebeiteld:

Dit zegt Christus onze Heer tot ons:
Gij noemt Mij Meester en gehoorzaamt Mij niet.
Gij noemt Mij Licht en ziet Mij niet.
Gij noemt Mij Leven en begeert Mij niet.
Gij noemt Mij den Weg en bewandelt Mij niet.
Gij noemt Mij Wijs in volgt Mij niet.
Gij noemt Mij Schoon en bemint Mij niet.
Gij noemt Mij Rijk en vraagt Mij niet.
Gij noemt Mij Eeuwig en zoekt Mij niet.
Gij noemt Mij Genadig en vertrouwt Mij niet.
Gij noemt Mij Edel en dient Mij niet.
Gij noemt Mij Machtig en eert Mij niet.
Gij noemt Mij Rechtvaardig en vreest Mij niet.
Indien ik u veroordeel, beschuldig Mij niet.

Ter aanmoediging. Ds. du Plessis verdient onzen dank. Gevoelende met enkele onzer jongere predikanten, dat er meer aan de studie dient gedaan te worden, heeft hij een plan ontworpen, waardoor ten minste één boekdeel van beteekenis per jaar door degenen die zich tot een lezerskring willen vormen grondig zal worden bestudeerd. Gaarne hadden wij gezien dat de studiekring zich meer bepaald had gewijd aan de studie van den Bijbel zelf in de oorspronkelijke talen. Is het niet mogelijk bijv. zeg in het *eerste* jaar—Jesaja en de brieven van Johannes: in het *tweede* jaar: Amos en Hosea met de brieven aan de Colossensen, Ephesiers en de Philippensen te bestudeeren: en zoo vervolgens. Doch wij willen niet critiseeren. Wij zijn te dankbaar, dat de studie-lust is ontwaakt en willen de zaak ten zeerste aanmoedigen. Alle hulp dien wij aanbieden kunnen staat ten dienste van dezen studiekring. Kan men niet een Predikanten Vereeniging vormen, zooals in Holland?

De geloofsverzekering. Zullen predikanten van onze Kerk kennis nemen van het Traktaatje uit de pen van Ds. H. de Wet van Greytown over bovengenoemd onderwerp bij Dusseau in Kaapstad verschenen? Wij bevelen het ten zeerste aan. 't Is degelijk, gezond, helder in stijl en voorstelling, en voorziet in een bestaande behoefte. 't Trof juist, dat iemand ons kort voor de ontvangst van het traktaatje schreef om inlichting over het hier besproken onderwerp. Predikauten en Zendelingen dienen het te verspreiden in hunne Gemeenten. Wij danken den Heer De Wet voor het werkje. Het hebbe een gezegende loopbaan in ons land!

Rusland. Men duide 't ons niet ten kwade, dat we andermaal terugkomen op het onderwerp dat thans de aandacht bezig houdt. Rusland zal eene der grootste wereldmachten worden, indien zij Japan op haar plaats zet en houdt. Het Russische volk is door en door Oostersch. In haar bloed is er een onweerstaanbare drang naar 't Oosten. Terecht zegt de heer Norman in zijn interessant werk: "All the Russias":—"Indien gij Rusland wilt verstaan, en den gang van gebeurtenissen wilt begrijpen, vergeet het niet dat voor haar de gang oostwaarts is; dat gelijk het sap rijst, gelijk spranken opgaan, gelijk de getijen de maan volgen, Rusland zonop wil naar 't warme water." Die iets weet van Siberie en de zonderlinge geschiedenis van dat land, zal het beter vatten, dat Rusland naar het Oosten *moet* en *zal* en *wil*. Twee mannen hebben voor haar den weg gebaand, en eeuwen verliepen er tusschen het optreden der beide helden. Iets van die geschiedenis dienen wij te weten, ten einde een juist oordeel te vellen over de gebeurtenissen in het verre Oosten.

***

Er woonde eens aan de oevers van de Volga een zekere Vassili, de zoon van Timotheus, den zoon van Athanasius Alenin—een man van ijzer, van hartstochtelijke ruwheid, wiens werk het was de booten die de rivier opvaren voort te sleepen. Men noemde hem Yermak—"molensteen"—omdat hij koren maalde voor zijn medegenooten. Hij gedroeg zich allerschandelijkst, roofde, plunderde, moordde. Ivan, de Vreeslijke, veroordeelde hem ter dood, en zijn bende van Kozakken. Hij vluchtte met zijn gevolg. In het Ural gebergte kwamen zij uit op een rijken familiestam, de Stroganoffs, die van hen zich bedienden op hun eigen handelstochten. 't Was Nieuwjaarsdag, 1581, toen zij op reis gingen. Dat was het begin: de spoorweg naar Port Arthur is het gevolg, in dit jaar onzes Heeren, 1904.

***

Treffend waren Yermaks ondervindingen. Hij vocht zijn weg noordwaarts en oostwaarts met zijn gevolg, plantte Ruslands vlag in onbekende streken, werd door den Tsar vrijgescholden, en ontworstelde aan den Tatar hoofdman, Kuchum, zijn hoofdstad, en maakte haar een middenpunt van Russischen handel. Die hoofdstad heette Sibir, en die naam werd toegekend aan de vijf millioen vierkante mijlen die als Aziatisch Rusland, of als Siberie bekend is. Yermak zelf vond zijn graf in de golven, toen hij vluchtte voor zijn vijanden. Na zijn dood ging het immer voorwaarts, met opoffering van vele kostbare levens. De koude was ontzettend. Hongersnood dreigde soms; meer dan eens moesten de uitgehongerden van menschenvleesch zich bedienen om hun honger te stillen. Bij eene gelegenheid moest men 24 soldaten als een prooi achterlaten aan de ontzettende koude. Doch het ging immer voorwaarts In 1650—dus 70 jaren nadat Yermak de Ural-gebergten had achtergelaten—hadden de Russen de

stad Khabarofsk gesticht, en kwamen zij voor het eerst met Chineezen in aanraking. Noordwaarts hadden zij nu de zee bereikt, zuidwaarts de Chineesche grenzen, oostwaarts de rivier die zich in de Noord zee stort.

* * *

Jaren verliepen. Tsar na Tsar trad op, trad af. Negen hunner kwamen ten tooneele en verdwenen. Rusland moest eerst in Europa veld winnen, voordat zij verder oostwaarts doordrong. Oorlogen met Frankrijk, Oostenrijk, Zweden, Turkije volgden; totdat in 1847 de jonge Generaal Muravief werd aangesteld, als Gouverneur van Oost-Siberie. Het tweede hoofdstuk in Ruslands Oostersche overwinningen werd nu begonnen. In 1861 verliet Muravief weer Siberie; doch in die veertien jaren had hij Ruslands macht versterkt en Ruslands invloed vermeerderd. Vòòr zijn vertrek had hij in 1860 Vladivostok—" beheersching van het Oosten," dit beteekent de naam—gesticht. Ruslands haven aan de Stille Zee werd dus bereikt. Van toen af ging alles voorspoedig. In 1891 werd de Siberische spoorweg aangelegd: in 1898 had Rusland Port Arthur in bezit. De *Drang nach Osten* werd vooreerst bevredigd, doch niet volkomen bevredigd. En nu is Japan daar om dien drang te stuiten, of te dempen, te smoren, of te verijdelen. Lukt het Japan, dan is Rusland binnen haar perken gedreven. Lukt het haar niet, dan wordt Rusland de grootste Europeesche wereldmacht onder de zon. Zal het haar lukken? God alleen weet het. Wij wachten, niet wetende wat de dag zal baren. En nog eens vragen wij: zal de wereld, zal de beschaving, zal het Godsrijk winnen bij Rusland's triomf over Japan?

* * *

Wat Rusland in Siberie was, dat was zij ook in den CAUCASUS. Eerst wist zij de Caspische en de Zwarte-zee met elkaar te verbinden, door een spoorweg, waarvan Batum aan de Zwarte- en Baku aan de Caspische-zee uitgangs en eindpunt zijn. Haar mikpunt was de grens van Perzie aan den eenen kant, en Indië aan den anderen. Om dat te bereiken werd het ijzeren spoor door 't hart van Azie aangelegd. Van Baku naar Krasnovodsk wordt men in 18 uren tijds per stoomboot over de Caspische zee vervoerd. Daar landt geen vreemdeling zonder speciale vergunning. Die van daar den tocht onderneemt bereikt Merv, Bokhara, Samarkand, en stapt af te Andijan. Wil men een weinig verder dan komt te Osh, en men heeft Chinas grens voor zich. Of Rusland daar blijven zal is de vraag. In 't Noorden heeft Rusland dus de grens van China bereikt, en is Port Arthur de sleutel van 't Oosten. In het verre zuiden staat Rusland voor Chinas deur te Andigan en te Osh. Wat heeft zij voor die midden-Aziatische streken gedaan? De heer Norman geeft antwoord: " Vijf en twintig jaren geleden konden Samarkand en Tashkent bereikt worden slechts door reizigers die met hun leven in de hand derwaarts gingen. Bokhara was even gevaarlijk en ontoegankelijk als de hoofdstad van Tibet in onze dagen. Andijan was onbekend. Nu is men daar even veilig als in Calcutta of Colorado. Rusland heeft vrede handel en beschaving gebracht in een uitgestrekte wereld, waar een jaar of wat geleden volslagen barbaarschheid heerschte. Russen mogen trotsch zijn op hun Trans-Caspischen spoorweg; het overige deel der wereld mag er een half-dozijn lessen uit leeren."

* * *

Ruslands optreden in FINLAND kwam andermaal op ontzettende wijze voor de aandacht der wereld. Generaal Bobrikoff, de gouverneur, werd doodgeschoten, toen hij de Senaats-kamer binnentrad, door een zoon van den volksvertegenwoordiger Schaumaun. De jonge man beging zelfmooord na deze daad. Van waar die bittere haat? Vooraf zij het gezegd, dat Finland de kroon spant van de Russische wingewesten. 't Is een land van nijvere arbeiders, een land waar de opvoeding is doorgedrongen tot alle deelen der bevolking. In 1890 telde Finland omtrent twee en een half millioen inwoners, van welke bijna een half millioen de school bezoeken—d. w. zeggen: *uit ieder honderd* der bevolking zijn *drie-en-twintig* op school. Men heeft er 2600 studenten aan de Universiteit: 4723 in de hoogere scholen: 7785 in private en duizenden in de lagere scholen.

* * *

't Is dus een land van scholen—en dat wel van scholen binnen 't bereik van een ieder gebracht. Zoo heeft men bijv. buiten de lagere scholen die aan 413,867 leerlingen onderwijs verschaffen, nog " stedelijke populaire scholen " en " landelijke populaire scholen," waar 't onderwijs ingericht is naar de bizondere behoeften der bevolking. Uit dit oogpunt beschouwd, is Finland andere afdeelingen van het groote Keizerrijk verre vooruit. Dit komt er bij, dat Finland een echt Protestantsch land is. Uit eene bevolking van 2,380,140 zijn er 2,334,547 Lutheranen. In 1890 waren er in gansch Finland slechts 461 Roomsch-Katholieken, en 45,000 die tot de Russische Kerk behoorden.

* * *

En toch is Finland niet gelukkig. Waarom niet? Rusland heeft gedaan, wat de meeste beschaafde Europeesche natiën in den regel doen. Het ontnam Finland zijn politieke rechten. Het trachtte de Finsche taal te onderdrukken. Het maakte Russisch *de* taal der regeering. Ten einde dit door te voeren werden jonge Finnen naar St. Petersburg gelokt, om aldaar onder zeer gunstige omstandig-

heden, en met de belofte van bevordering tot eereambten de Russische taal aan te leeren. Toen de taal-ordonnantie geproclameerd werd en de jeugdige patriotten zagen, waarom zij naar Rusland werden gezonden, bedankten zij en keerden naar Finland terug. "De taal is gansch het volk." Daarna nam Rusland het postwezen in bezit, en liet zijn eigen postzegels drukken, met vernietiging van de gangbare Finsche zegels. De Finnen lieten een "rouw zegel" vervaardigen. Rusland verbood die, en vernietigde de brieven waarop ze verschenen. Toen het Keizerlijk manifest werd uitgevaardigd de Finnen beroovende van hun staatkundige rechten liet men in een der straten een zwart kleed hangen op hetwelk de namen der Senatoren prijkten, die het Keizerlijk manifest hadden gesteund. De huizen werden met zwarte gordijnen behangen. In den avond werden de lichten uitgedaan. De Russische Gouverneur, Bobrikoff, die het nieuwe regeerings stelsel moest invoeren, vond overal afkeer. Ging hij uit wandelen, dan trokken de Finnen die hem ontmoetten, over naar de andere zijde der straat. Ging hij naar een liefdadig concert, dan kochten de Finnen al de plaatskaartjes op en . . . . . . bleven thuis. Ging een der imperialistische senatoren naar een hotel, men liet hem niet binnen. Drong hij zich toch aan den eigenaar op, niemand bezocht dat hotel.

***

En nog eens waarom? Omdat Rusland de Finnen van hun Constitutie heeft beroofd. Toen Finland in 1809 door Rusland werd geannexeerd, werd haar door den Keizer, Alexander I, volkomene zelfregeering toegekend. Dit werd haar ontnomen, en aan den Tsar werd de macht toegekend te bepalen wat door de Finsche volksvergadering zal worden besproken, en wat als wet zal worden geproclameerd zonder haar tusschenkomst. Hiertegen werd geprotesteerd, doch zonder gevolg. Finland moest zwichten voor *force majeure*, (de strengere macht.) Zij heeft een schaduw slechts van haar vroegere vrijheid. De beloften van Alexander I, wiens nagedachtenis nog leeft in Finland, werden verbroken. Finland is van zijn constitutioneele bij de overgave gewaarborgde rechten beroofd, en wil zich niet schikken naar de omstandigheden. En nu hebben andere Europeesche landen, die 't zelfde bedrijf elders hebben doorgevoerd, den mond vol van Russische dwinglandij. Laten Frankrijk met Madagascar, Amerika met Cuba, Duitschland met Denemarken, Engeland met Egypte en...de andere *etceteras* meer, eerst hunne beloften vervullen, hun verbintenissen erkennen, hun woord gestand doen . . . . . en dan kunnen zij steenen slingeren naar Rusland. Wij verfoeien Ruslands optreden in Finland, en wij verfoeien evenzeer Amerikas handelwijze in Cuba en de Filippijnen. "Macht is recht" in onze dagen; eene brutale machtsvergoding treft men bij de groote natiën aan. Elk een echter ziet den splinter in zijns broeders oog, en vergeet den balk in zijn eigen oog.

***

Dat de Keizer van Rusland een diep ongelukkig mensch is wordt algemeen erkend. Een schrijver in *Cassell's Magazine*, wijdt een artikel aan dien "grootvorst" onder de vorsten. De diepte zijner smart is uitgedrukt in de volgende regelen door den Tsar zelf gedicht:

"Mijn geluk werd 's nachts geboren,
Het heeft in duisternis alleen geleefd,
De vreugde des levens heb ik verloren,
Ik dwaal moede rond in die donkerheid

"Mijn ziel tast rond, al droevig zoekend
In mist en nevel; zij zucht,
En bidt en lijdt,
Doch vindt geen vrede op aarde."

De schrijver zegt: "Men kan in geen taal teruggeven de diepgrijpende somberheid die er doorstraalt in deze regelen." En toch is de Tsar de rijkste man op den aardbodem. Hij ontvangt uit de schatkist jaarlijks omtrent *een millioen pond sterling*. Zijn privaat inkomen is bijna drie of viermaal zoo groot als zijn officieel inkomen. Hij bezit een honderd paleizen en kasteelen; heeft meer dienstboden dan iemand ter wereld. Hun getal is 30000. In zijn stallen staan er 5000 paarden. Een Salomo in heerlijkheid, die uitroepen moet: "Ijdelheid, der ijdelheden: 't is alles ijdelheid." Arme millionair! speelbal zijner hovelingen. Nimmer hoort hij de waarheid: machteloos is hij onder de machtigen. Is er iemand onder ons die hem zijn rijkdom benijdt? Een Amerikaansche humorist heeft het eens ietwat platweg gezegd: "jeukt uw huid naar Roem, ga uw lijf schuren tegen een grafsteen." Rijkdom heeft zijn smarten nog overvloediger dan armoede.

***

Na de ontzettende gebeurtenis in de straten van St. Petersburg, waardoor de Russiche Minister het leven verloor, en na de vele nederlagen in het Verre Oosten, zal de Tsar wel nog dieper zinken in de alles verterende somberheid die zijn gemoed kenmerkt. 't Is opmerkelijk, hoe weinig sympathie Rusland wekt bij de buitenwereld. Zendelingen zien geen heil in Ruslands uiteindelijken triomf. Geen wonder. In het verdrag onlangs gesloten tusschen Rusland en Tibet komt de volgende paragraaf voor:—

"Volkomen vrijheid zal er zijn met betrekking tot de Russische Orthodoxe Kerk, en den Lamaeeredienst (godsdienst van Tibet); *doch alle andere godsdiensten zullen absoluut verboden worden.*"

Hieruit blijkt ten zeerste hoe bitter intolerant

Rusland is. Het laat geen anderen godsdienst toe dan de Russische. Japan is in dit opzicht veel vrijer, ruimer, meer toegeeflijk dan zijn Europeeschen vijand.

JAPAN. Er is niets op aarde zoo aantrekkelijk als de ontwaking van een volk. Dit is het geval geweest met Japan. 't Is niet zoo lang geleden, dat de kreet vernomen werd: "Japan voor de Japaneezen," en men ziet nu een volk, dat als uit een doodslaap is ontwaakt en zich meten mag met de grootste mogendheden der wereld. De Nederlanders waren de eersten, om door de Aziatische afgescheidenheid van Japan te breken, en door hun Ambassadeur ingang te vinden tot het hof--echter onder bezwarende voorwaarde. Doch eerst in 1854 gelukte het den Amerikaanschen Kommodoor Perry een verdrag te sluiten, waardoor vijf havens voor het buitenland werden opengesteld. Sedert dien tijd is Japan snel vooruitgegaan, gelijk geen ander ons bekend volk. Iemand heeft terecht gezegd: "Japan is het kind van den ouderdom der wereld." Een kind des ouderdoms is altijd een troetelkind, en dus is ook Japan het troetelkind der wereld. De vooruitgang van de laatste vijf en twintig jaren is eenvoudig verbazend. Onder de regeering der 250 groote aristocraten—de zoogenaamde Daimios—was Japan geheel en al afgesloten van de wereld. Hun woord was wet. Zij hadden recht op leven en dood. Zij waren schatrijk, en hadden twee millioen onderhoorigen, die geen wil van hun eigen hadden. De wil van hun Daimio was hun wet, en Japan werd als met schorpioenen gegeeseld. Als wereldmacht beteekende Japan vijf en twintig jaren geleden niets. De Japaneesche soldaten droegen leelijke ijzeren maskers ("Mombakkies"—zeggen wij in het Afrikaansch) om den vijand schrik aan te jagen; zij hadden eene eigenaardige wapenrusting van ijzer en verlakt werk, groote schouderkanonnen, verouderd en van geen waarde in een hedendaagschen oorlog. Hun aanvoerder droeg een waaier als een negentiende eeuwsche jonge dame! Nu heeft Japan een modern leger van 50,000 man in vredestijd en ten minste 150,000 in tijd van oorlog, gewapend zooals weinige Europeesche legers. De vloot is een model in haar soort, bemand slechts door Japaneezen.

***

De heer Normsn in zijn "real Japan" zegt het volgende: "Wat is Japan van daag?.........Haar opvoedingsstelsel vertoont ons in opklimming een reeks van openbare en technische en normaal Scholen met een Universiteit aan het hoofd die mannen heeft gevormd in staat om den Chineezen te Shanghai in het inginieurs-vak op te leiden, mannen die als ingenieurs vele Amerikaansche Spoorwegen bestieren, mannen die in Europa kunnen staan aan het hoofd van groote Scheikundige Inrichtingen. Een Japanees opgeleid aan een Japaneesche Universiteit was vele jaren gesalarieerde Assistent van Dr. Hoffman in Berlijn, den grootsten Scheikundige in de wereld, een post die door honderden van de beste Europeesche Scheikundigen zonder salaris zou worden aanvaard, alleen ter wille van de eer en de onderscheiding daaraan verbonden. Haar politiestelsel is uitermate volledig en goed geinformeerd, haar straf-wetboek wordt door groote Juristen beschouwd als zonder weerga. Nergens heb ik gevangenissen gezien, waar de gevangenen onder beter opzicht zijn dan te Tokyo, waar ze uitermate goed werk doen met zulke tevredenheid. Nergens ter wereld is de zeekust beter verlicht dan te Japan; nergens zijn leven en eigendom meer verzekerd; nergens is hoffelijkheid zoo natuurlijk en zoo zeker." En alles wordt door Japaneezen gedaan; niet door vreemden.

***

Twee zaken treffen den Europeaan vooral in Japan, t:w: het onderwijs-stelsel en het gevangenisstelsel. Nogmaals haal ik den heer Norman aan. "Nergens in Japan zag ik iets dat mij zoo trof als de klas van 35 kleine meisjes tusschen de tien en dertien jaren door een Amerikaansche dame onderwezen en buitengewoon goed Engelsch schrijvende op het bord. In de Universiteit zelf zag ik in vacantie tijd ettelijke twaalf-tallen (dozijnen) van jonge mannen bezig met zelfstandig onderzoek in de Scheikundige, Natuurkundige en Medische Laboratoria, die ingericht zijn met het best mogelijk apparaat voor wetenschappelijke proefnemingen. Ik bevond dat in vijf jaren tijds er geen enkel ambt van eenige beteekenis waar hooge wetenschappelijke eischen gesteld worden door een vreemdeling zal worden bekleed. De architecten, de ingenieurs—mijn, spoorweg, sanitaire ingenieurs—scheikundige en landbouwkundige experten, dokters en chirurgijns, de beambten aan de munt, de goud essaijeurs zullen allen kweekelingen zijn van die Universiteit. Ik bezocht het groote hospitaal van de medische sehool met haar vele verpleegsters; ik ontving tallen van "Journalen" van de verschillende wetenschappelijke vereenigingen der Universiteit, gevuld met artikelen in het Engelsch, Fransch, en Duitsch over onderwerpen zoo diepzinnig en technisch dat ik ze niet in staat ben met kennis van zaken te beoordeelen.

***

De Japaneezen hechten groote waarde aan hun opvoedingstelsel, doch de grootste waarde aan hun Normaalschool-stelsel. Zij gevoelen de behoefte aan onderwijzers voor Elementaire scholen, en daarin trachten zij vooral te voorzien. Te Tokyo hebben zij een Hoogere Normaalschool en in elke stad en Departement een gewone Normaalschool

Eerstgenoemde vormt Onderwijzers voor laatstgenoemde en laatstgenoemde vormt onderwijzers voor de Elementaire School. De cursus is 3 jaren voor de Hoogere en 4 jaren voor de gewone School. Kandidaten worden met groote zorg uitgekozen, tusschen den ouderdom van 17 en 20, en al hun kosten worden door den Staat bestreden; zelfs hun wekelijksche hoeveelheid zakgeld wordt hun uit de Staatskas verstrekt. De leerlingen aan die scholen verbinden zich 10 jaren lang onderwijs te geven, en 3 jaren lang in Scholen te dienen waarheen het Opvoedings-Departement hen zendt. Er is één Hoogere Normaaalschool en één Normaalschool voor jonge dochters te Tokyo: er zijn 63 in andere deelen van Japan, waarvan 14 voor vrouwen. Het geheele getal leerlingen is 6,375 van het mannelijk en 895 van het vrouwelijk geslacht. Niet minder dan £94,167 werd aan dit deel van het onderwijs in één jaar besteed. Is het dan wonder, dat Japan tal van Elementaire Scholen heeft. Men heeft 29,233 zulke scholen, met 3,233,226 leerlingen en 97,316 onderwijzers. Schooldwang heerscht in Japan. In de lagere School is schoolbezoek verplichtend op alle kinderen tusschen de 6 en 10 jaren 32 weken in 't jaar. In 1872 werd een belangrijke proclamatie uitgevaardigd door den Keizer waarin deze woorden voorkwamen:—"Wij willen dat voortaan het onderwijs zoo verbreid zal worden dat er geen dorp zal zijn met een enkel onopgevoed huisgezin en geen huisgezin met een enkel onopgevoed lid." De heer Norman zegt: "'t Is iets zoo buitengewoons een man of vrouw, zelfs onder de laagste klassen, te vinden die niet kan lezen of schrijven, dat ik er niet aan twijfel dat de mate van ongeletterdheid grooter is in Birmingham of Boston dan in Tokyo."

***

Doch 't is vooral het gevangenis-stelsel dat de bewondering van den Europeaan afperst. De gevangene leert daar werken, en elke gevangenis gelijkt meer op een fabriek of werkplaats dan iets anders. In ééne kamer van een welbekende gevangevangenis worden stoompompen gemaakt: in een tweede houtsnijwerk van allerlei aard, soms op zeer kunstige wijze vervaardigd. Verder treft men daar aan de papier-makers, wevers, makers van sandalen, van waaijers, van lantaarnen, van manden, matten, netten. Voorts heeft men een drukkerij, een werkplaats voor het vervaardigen van "*jinrikishas*," van aardewerk en wat het treffendst is van dat wonderbaar *cloisonné*-werk— uitgelegd koperwerk dat wereldberoemd is. "Hier zag ik"—zegt een ooggetuige— "zestig mannen, gewone dieven en roovers, die vóór hun gevangenschap van dit werk evenmin wisten als een Hindoo van het schaatsen, bezig met het aller delicaatste werk dat aan den werkman kan worden toevertrouwd. Ik stond er verbaasd en durfde mijn oogen bijna niet gelooven." Nog meer dan dit. De gevangene ontvangt loon naar zijn werk—een tiende van de som daarvoor verkregen. Ieder volwassen gevangene blijft zes maanden na de voltooiing van zijn straf in de gevangenis indien niet door vrienden opgeeischt.

***

Er is bij dit alles een schaduwzijde waarop wij ook dienen te letten. De "werkelijke regeerder van Japan" is de titel die men geeft aan den Markies Ito, wiens invloed onder zijn landgenooten zeer groot is. Welk standpunt neemt hij in tegenover het Christendom? De volgende woorden worden hem in den mond gelegd:—"Ik beschouw den godsdienst geheel en al onnoodig in 't leven van een volk. De wetenschap is beter dan het bijgeloof en wat is godsdienst—Christendom of Buddhisme—anders dan bijgeloof of blindgeloof? En is niet het bijgeloof noodzakelijkerwijze een bron van zwakheid? Ik betreur het voorwaar niet dat 't rationalisme zich allengs over Japan uitbreidt, want ik beschouw het niet als een gevaar voor de maatschappij." Japan en China zijn landen die ontwaakt zijn tot het besef, dat hun voorvaderlijke godsdienst zonder eenigen grond is. En nu zitten zij hopeloos bij het lijk hunner overgeleverde godsdienstige begrippen. Neemt Japan het Christendom aan, dan kan het nog iets komen te beteekenen. Zonder het Christendom kan het een tuchtroede worden.

***

Om den Japanees te verstaan in het vuur van zijn patriotisme diene het volgende:— Uit Tokyo schrijft een correspondent: "Een moeder was krank toen de oproeping kwam tot den oorlog. Haar zoon was haar eenige steun. Zij ondervroeg hem strengelijk, doch kreeg ontwijkende antwoorden. Hij zou 'morgen' gaan; doch toen de morgen kwam was hij niet gereed en vol verontschuldigingen. Drie dagen lang duurde die verontschuldigingen. Op den vierden dag was hij nog thuis. Dien avond pleegde de moeder zelfmoord. Zij liet een schrijven achter, waarin zij verklaarde, dat het haar was duidelijk geworden, waarom haar zoon achterbleef. Hij vreesde door zijn heengaan haar onverzorgd achter te laten. Zijn vaderland had hem noodig. Zij was oud en krank. De dood was haar welkom, indien de eer haars zoons gered werd. Den dag na de begrafenis was de zoon in 't leger."

***

Een tweede geval: "Het Oorlogs-departement te Tokyo werd met brieven als overstelpt, van personen die zich tot den krijg aanmeldden. "Zie hier" zei de ambtenaar "hebben wij een brief van zeven oude mannen van Osaka. 't Is geteekend met hun bloed. Zij wilden een *battotai* vormen." Een battotai nu is een oude term voor eene vereeniging van zwaardvechters, die in vroegere tijden

met ontbloot zwaard zich op den vijand stortten, zonder zich over de gevolgen te bekommeren. Zij sneuvelden in den regel, doch vele vijanden sneuvelden met hen. De zeven oude mannen beklaagden er zich over, dat de regulatien hen verhinderden in het gewoon leger dienst te doen. Mogen zij dan niet—dit vroegen zij—voor hun Keizer sterven inplaats van thuis te blijven en niets de doen. Zulk een volk laat zich niet licht terugslaan. Wat zal van dezen oorlog het einde zijn ?

***

Gelukkig dat niet alle staatsambtenaren in Japan het voorbeeld van den Markies Ito volgen. Baron Majima, vroeger lid van het Ministerie, bijv. zegt van 't Christendom : "Hoe groot ook ons leger of onze zeemacht, tenzij wij gerechtigheid hebben tot grondslag van ons nationaal bestaan zullen we niet kunnen slagen. Ik aarzel niet te zeggen, dat wij op den godsdienst ons moeten verlaten met het oog op onze hoogste welvaart. En als ik rondom mij zie ten einde te weten op welken godsdienst wij 't best kunnen steunen, dan houde ik mij overtuigd, dat de godsdienst van Christus, een is die de meeste kracht bezit, en vol is van hoop voor ons volk." Doch bij dit alles mogen wij niet vergeten, dat Japan een door en door heidensch land is. Mogelijk wordt nog de heidensche Aziaat een tuchtroede voor de afvallige Europeesche wereld, wier beschaving al meer en meer anti-Christelijke kenmerken vertoont.

——— ** ———

Merkwaardige Boeken.

TWAALF JAREN IN EEN KLOOSTER.

"Twelve years in a monastery" by Joseph McCabe. (Lately Father Anthony O.S.F.) London, 1903.

Dit is een merkwaardig boek. Die het Roomsch Katholicisme van de binnenzijde wil leeren kennen leze dit werk. Wij zullen er geen onstichtelijke onthullingen in vinden die andere boeken van de zelfde soort ontsieren, geen Maria-Monck schandalen en dergelijke. 't Is een nuchter, helder, bezadigd verhaal van wat de schrijver zelf heeft ondergaan, toen hij als monnik twaalf jaren lang onder den invloed der "Eenig ware Kerk" stond.

De schrijver wijdt zijn eerste hoofdstuk aan de "roeping" van den monnik en toont aan, dat er in de meeste gevallen van geen eigenlijke "roeping" sprake kan zijn. Jongens van 13 of 14 worden toegelaten tot de leerschool der orde en volgen de lessen voordat zij beseffen kunnen wat het monniken leven beteekent. Het heele opvoedingstelsel is naar zijn oordeel uiterst oppervlakkig en eenzijdig. De Engelsche monnikenorden werden meestal door vreemdelingen gesticht : "En het zal dadelijk worden toegestemd, dat de priester op het vasteland niet die hooge waarde aan veelzijdige ontwikkeling toekent" die op Engelschen bodem van hem verwacht wordt.

Het "Novitiaat" begint meestal in den ouderdom van vijftien jaren : aan 't einde van het eerste jaar legt de jongeling de "eenvoudige" gelofte af: de vaste onherroepelijke gelofte wordt in 't negentiende jaar ondergaan. Is hij eenmaal in 't klooster dan volgt bij de gewone orde. 'S morgens te kwart voor vijf luidt de alarmklok, daarop volgt het kloppen op de deur der cel met een hamer en een uitroep "Laudatur Jesus Christus." Sommigen slapen gerust voort,—er wordt een geval genoemd van een monnik die door medegenooten uit zijn cel gedragen werd al slapende en in den gang gelegd, waar hij langzamerhand tot bewustheid kwam. Te vijf ure beginnen de diensten, die tot 8 uur duren met een tusschenpoozing van een halfuur. Dat men soms in den slaap valt, vooral wanneer men een half-uur in stil gebed doorbrengt, laat zich verstaan. Een Londensche priester verhaalde aan den schr. dat hij soms zoo snorkte in dien "Stillen tijd" dat hij de oudere broeders in hun sluimering stoorde. Het ontbijt is dood eenvoudig koffie zonder suiker, brood en boter. Na en gedurende 't ontbijt wordt er altijd iets voorgelezen. Een kwartier moest men dan, nadat de cel in orde gebracht is, in den tuin in stilte doorbrengen. Dan beginnen de studien—eigenaardige kwasi-godsdienstige studien. "Gedurende 't novitiaat mag men geen ongewijde schrijvers lezen (het doorbladeren van een Grieksche grammatica bracht mij eens een censuur op het lijf alsof ik een Fransche Roman had gelezen)." Te halfeen komt men tot het middageten bijeen dat in stilzwijgen wordt genoten. Bier wordt gedronken, en goed gedronken. Hierover meer. Met allerlei godsdienstige werkzaamheden en oefeningen gaat de avond voorbij. Te 7 uren soupeerde men. Dan moest men naar de cel om een zelfpijniging te ondergaan. Dit geschiedde driemalen in de week. "Elk monnik sloeg zichzelven op den rug met een koord vol knoopen, terwijl de superieur in den gang *Miserere* prevelde. Wetende dat onze leermeester bij onze deuren stond te luisteren, gaven wij hem soms een buitengewonen indruk van onze devotie door onzen lessenaar te geeselen of eenig ander geluidgevend ding. Hoe het zij, onze geeselroeden waren volkomen onschadelijk, zelfs in de handen van een dweeper." Wat een commentaar op de vormelijkheid van Romes godsdienst.

't Is opmerkelijk hoeveel er volgens dezen schrijver in zoo een klooster gegeten en gedronken wordt. Men heeft er feestdagen: "Feestdagen waren de voornaamste gebeurtenissen die onze aandacht bezig hielden : inderdaad zonder dezen zouden

geen jongelingen het hebben kunnen volhouden". Op zulke dagen "verkreeg het middagmaal buitengewonen omvang (enormous proportions)." Op den patroonsdag ving men aan met "Claret-Soep" (a strong claret-soup) "vergezeld van den gewonen flesch bier en een glas Sherry gevolgd door twee of drie glazen port—somtijds zelfs champagne." Het vasten, volgens dezen schr, bestaat in naam, niet in werkelijkheid. "In Engeland en de Staten verkiezen de monniken arbeid boven vasten." Zelfs daar waar men aan den ouden regel vasthoudt is dat vasten een kluchtspel. "Ik heb den eenen goeden maaltijd ons op den middag toegelaten zien voortduren tot vier uren; en een kleiner maaltijd volgt soms in den avond. Drank, natuurlijk, breekt het vasten niet, dan alleen sterke soep, chocolade en dergelijke, waarvan er een getrouwe lijst wordt opgetrokken: bier naar goeddunken (any amount of beer) mag men nuttigen. En daar het schadelijk zou kunnen zijn te drinken zonder te eten laat men een zekere hoeveelheid brood toe met de morgenkoffie." Hij verhaalt ons verder, dat men in Rome spot met den Franciscaner monnik en zijn dranklustigheid. Men stelt hem voor in caricatuur met een groot flesch bier en een tamelijk stuk brood en kaas te midden van zijn 'vasten.' Op de flesch leest men: "potus non frangit jejunium"—drank breekt het vasten niet. Op het brood: "ne potus noceat" —opdat de drank geen schade doe: de kaas volgde met het spreekwoord: "parum pro nihilo reputatur" —een weinig geldt als niets. In een klooster aan den schrijver bekend was de vroolijkheid soms ietwat luidruchtig. Men had een bepaalde kamer daarvoor afgezonderd: "dikwijls zagen we een der jongeren steelsgewijze zich voortsleepen door den gang met den nek van een bottel van achter zijn mantel zich vertoonende, en niet zelden na middernacht vangt men een flauwen weerklank op van liederen als "Killarney" of "the dear little shamrock." Een klooster dus is geen verzamelplaats van onthouders!

Veel dat in dit boek voorkomt moet ik stil zwijgend voorbijgaan, omdat mijn ruimte beperkt is. Hij waarschuwt o. a. tegen de bewering dat het Roomsch Katholicisme zich zoo snel in Protestantsche landen uitbreidt. Dit is niet zoo. In meer dan een geval groeit een gemeente aan door decentralisatie, d. w. zeggen, door verhuizing Sprekende van ééne bepaalde parochie zegt hij: "Wij hadden zeer weinige bekeerlingen en die waren slechts goede zielen die in eenig kerkgenootschap zich thuis zouden vinden waar zij rust hebben voor hun gemoed."

Over de verregaande onkunde der priesters weidt onze schrijver uit. Hun heele opleiding is van dien aard, dat zij van eigenlijke studie geen werk maken of kunnen maken nadat zij hun Seminarie hebben verlaten. Hier is een voorbeeld:— "Vele priesters kennen zoo weinig Latijn dat ettelijke gedeelten van de Mis en "Office" hun als hieroglyphen-schrift is Ik herinner mij een priester op 't platteland die uitgenoodigd werd een karn te wijden. Hij nam het boek van (Latijnsche) zegenings formulen naar de boerenhoeve en wierp zich de priesterlijke toga om. Daar hij het Latijnsche woord voor "Karn" niet wist koos hij de "benedictio thalami" uit, en las dus de "wijding van 't huwelijksbed" met den uitersten ernst over een Karn met melk gevuld."

Tot welke nietige vragen men soms vervallen kan dient 't volgende als voorbeeld:— "Een Fransche bisschop had reeds jaren lang gediend, toen zijn oude voedster verklaarde dat zij hem (in periculo) had gedoopt en dat zij *roze-water* daarvoor gebezigd had. De doop was dus krachteloos: zijn latere ordening was krachteloos: al zijn verdere werkzaamheden waren krachteloos: al zijn eigen missen, absoluties etc. en die van de priester door hem gewijd waren even waardeloos." En dit alles veroorzaakt door een weinig roze-water!

Dat het Roomsch Katholicisme in protestantsche landen niet veld wint is reeds door ons besproken. Toch voegen wij er het één en ander toe: "Ik heb er lang over nagedacht" zegt onze schrijver, "en ben in mijn beschouwing gesterkt door vele collegas, dat gedurende de laatste 20 jaren de Kerk van Rome in Engeland geen voortgang heeft gemaakt, maar veeleer in getalssterkte is afgenomen, in aanmerking nemende de natuurlijke vermeerdering door geboorte." Bekeerlingen zijn er wel: die worden echter meestal aangetrokken door den prachtigen eeredienst. Kunstlievende heeren en dames "die aangetrokken worden door het zinnelijk karakter der diensten, en die hun devotie evenzeer naar een tempel van Aphrodite zouden overbrengen, indien die in West Londen werd geopend."

Gemengde huwelijken zijn mede een oorzaak van zulke bekeeringen; doch men spreekt dood eenvoudig van "marriage-converts" (huwelijksbekeerlingen). Het feit echter, dat de kinderen uit zulk huwelijk geteeld Katholiek *moeten* worden pleit voor Rome.

Scholen vooral—zegt deze ex-priester— zijn broeikasten voor de bekeeringen. Ik onderstreep het volgende: "In Kostscholen door nonnen gehouden, waarheen dikwijls Protestantsche kinderen worden gezonden, is het de heilige plicht de kinderen zooveel mogelijk te influenceeren."

Doch het feit blijft dat honderden en duizenden afvallen van de Roomsche Kerk: "Ik heb geen nauwkeurige statistiek voor mij; doch vertrouwbare priesters hebben mij verhaald dat uit de kleine katholieke bevolking van London tusschen 70,000 en 80,000 nooit binnen een kerk worden gezien...... In de parochie van Canning Town, Londen Oost

zijn er omtrent 6,000 die Katholiek in naam zijn; 5,000 van deze komen nooit ter kerk......In één woord in elke parochie van Londen Oost vindt men honderden van afgeweken Katholieken." Bedenkt men hierbij, dat elk katholiek op gevaar van verloren te gaan verplicht is de mis bij te wonen en aan de oorbiecht deel te nemen, dan verstaat men wat dit alles beteekent. Nog meer dan dit, de schrijver bracht een jaar door te Louvain—de Roomsche Universiteit van Belgie en vond den toestand van zaken even erbarmelijk. Een derde der studenten,—500 uit 1,500—zocht men tevergeefs des Zondags bij de Mis—iets dat meer spreekt dan het geval zou zijn in een Protestantsche Universiteit, daar het bijwonen van de mis bindend is op den katholiek. Ook dáár is het monnikenleven erg ontaaard. Het vasten werd wel is waar streng waargenomen—strenger dan in Engeland; doch de 'feesten' waren talrijker, terwijl de zwelgerijen en brasserijen van grooter omvang waren. "De hoeveelheid bier en Bordeaux die zij (de monniken) verslinden is enorm ......de jongste der nieuwelingen gebruikt drie flesschen bier per dag, en is altijd klaar een vierde erbij te brengen.,, De superieur is zeer gesteld op zijn wijnkelder, want hij weet dat zijn kans van herbenoeming daarvan afhangt'" Doch zegt de schrijver "dorst schijnt een nationale zwakheid te zijn......waar ik ook al ging in Belgie, in monniken of nonnen-kloosters of in private woningen vond ik dat de algeheele onthouding (afschaffing) beschouwd werd als een ziekte verschijnsel van Engeland herkomstig."

Gaarne schreef ik hier over wat de schrijver zegt omtrent de oorbiecht, en dergelijke praktijken. De ruimte is daarvoor te beperkt. Ik raad mijne lezers aan het boek zelf te lezen: het stemt tot nadenken en geeft ons een blik in de Roomsche Kerk, zooals weinigen ons geven. 't Is het werk van een philosoof en vrijdenker, die zich langzaam heeft los gewikkeld uit Rome's macht en invloed.

De Bediening der Verzoening.

(Rede uitgesproken door N. J. Hofmeyr bij de ordening van den kandidaat D. P. van Huijssteen tot hulpprediker aan de Paarl, den 8sten Juni, 1904. *)

2 Cor. 5 : 19, 20. *God was in Christus, de wereld met zich verzoenende, hunne zonden* (overtredingen) *hun niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Zoo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade. Wij bidden u van Christus' wege, laat u met God verzoenen.*

*) De lezer vindt in deze rede niet woordelijk maar zakelijk terug, wat ik bij de bovengenoemde gelegenheid heb gezegd. Mijne leerredenen ondergaan in den regel twee geboorten: de eene terwijl ik ze in mijn studeervertrek biddend uitdenk en neerschrijf; de andere terwijl ik ze vrij, onder de bezieling van 't oogenblik, van den kansel uitspreek.

Ik sta hier voor u, omdat mijn geliefde oudleerling, die heden aan uwen leeraar tot eene hulp zal worden toegevoegd, mij verzocht heeft bij deze gelegenheid het woord te voeren. 't Zal een beschrijving zijn van de bediening des Evangelies, als de bediening der verzoening. Paulus gaf haar dien naam. En dat te recht. Let op de bede die hij op de lippen legt van den Evangeliedienaar, en aan de twee door hem genoemde daden van God, die deze bede hebben mogelijk gemaakt.

Ik noem u vooreerst

DE BEDE

die de Evangeliedienaar tot u richt. Hij bidt u: *laat u met God verzoenen.* Zij is niet een van de vele beden, waarmede hij als de dienaar des Evangelies tot u komt. Zij is de bede aller beden. Alle andere beden veronderstellen haar. Gij moogt veel doen, dat de Evangeliedienaar wenscht, dat gij doen zult, en moogt daardoor, en dat te recht, hem verblijden; maar weigert gij u met God te laten verzoenen, dan weigert gij den eersten en laatsten wensch, die hem jegens u vervult; en dan doet gij hem een droefheid aan, die oneindig meer dan opweegt tegen de blijdschap, die hij anderszins over u gevoelt. Laat gij u niet met God verzoenen, dan stelt gij de beste verwachtingen te leur, die hij omtrent u mocht hebben gekoesterd. Dan is al zijn arbeid aan u een jammerlijke mislukking te noemen.

Als gij u niet met God laat verzoenen, dan moet gij vergaan onder den vloek der zonde-schuld, die de gansche zondige menschheid ter neder drukt. Uw zondeschuld is voor u niet een uit vele rampen. Zij is de ramp aller rampen. De bron van alle rampen. Waar geen zondeschuld is, daar kan elke ramp, hoe zwaar en bitter ook, in een zegen veranderen. Wie heeft meer te lijden gehad dan Jezus Christus? Maar heeft Hij niet oneindig er bij gewonnen? Is Hem niet Zijn kroon uit Zijn kruis gevlochten? Is Hij niet als de Gekruiste aan Gods rechterhand verhoogd? Waarom? Omdat Hij, onder anderen, geen zondeschuld heeft gekend. En zoo zegt de Schrift van hen wier zonden hun vergeven zijn, dat hun aardsche verdrukking hun "een gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid werkt." Ontelbaren danken God daar Boven voor 't gezegend leed, dat zij hier op aarde hebben verduurd.

Plaats hier tegenover den mensch, wiens zondeschuld nog op hem rust. Denk u hem in 't genot van alles wat de mensch begeerlijk acht. Zoolang niet de vredebreuk tusschen hem en God is hersteld, zoolang zijn zonden hem niet vergeven zijn, zóólang mist hij het waarachtig geluk, dat alleen in de gemeenschap met God wordt genoten; en kan hij te eeniger tijd de prooi worden van een namelooze ellende. Zijn zondeschuld is de vloek, dien hij overal met zich mededraagt. Kon hij ermede ten hemel varen, dan zou de hemel voor hem in een hel veranderen. Als de met schuld beladene mensch het hier op aarde in de tegenwoordigheid van den heiligen God niet uithouden kan; hoe zal hem dit in den hemel mogelijk zijn?

Dit wetende, bidt de Evangeliedienaar, den zondaar: laat, o laat u met God verzoenen! Wat geeft hem recht tot deze bede? Het heugelijke feit dat God zelf de verzoening van den schuldigen mensch met Zijn God heeft mogelijk gemaakt, door

WAT HIJ IN CHRISTUS HEEFT GEDAAN.

Wat heeft God dan ter uwer verzoening in Chris-

tus gewrocht? Hij heeft uwe schuld op Hem, den Onschuldige, overgedragen. Hij heeft in Christus die schuld niet u, maar Hem, den Middelaar, toegerekend. Als Paulus van toerekening spreekt, dan denkt hij aan God als Rechter. De toerekening is een rechterlijke daad. 't Is de rechter, die den misdadiger zijne schuld toerekent, en die aan hem straft. 't Is de rechter, die hem uit de maatschappij verbant, en in de gevangenis opsluiten doet.

Zoo heeft God u, zondaar, als uw Rechter, uit de gemeenschap met Hem en de heilige Engelen verbannen, naar de duisternis, naar de ellende, die buiten die gemeenschap heerscht. Als Rechter is God—ik spreek naar den mensch—gehouden het recht te handhaven. Zijn troon is op heilig recht gegrond. Hield Hij op het recht te handhaven, duldde Hij de ongerechtigheid straffeloos, dan—ik ijs om het te zeggen—dan werkte Hij mede tot de heerschappij des kwaads, dan was het gedaan met den eerbied, dien de mensch aan Hem, als aan Zijn God verschuldigd is, dan hield God op God te zijn, en werd het gansch heelal in een hel verkeerd.

Uw geweten staat hier aan Gods zijde. 't Is in u Gods onderrechter. Het veroordeelt in u de zonde. Het toornt er tegen. Het straft u er om. Het ontneemt u uwen vrede. Het vervult u met angst en schrik. Het voorspelt u wat u in gindsche eeuwigheid wacht. Het doet dit alles in Gods naam, als Gods plaatsvervanger.

Maar wat hoor ik? Luister met mij naar deze hemelsche muzijk: "God heeft geen lust in den dood des zondaars!" Geen wonder. Heeft de rechter, die tevens vader is, er een lust in om zijn kind te straffen, als het om de eene of andere misdaad voor zijn rechtbank verschijnt? Toch *moet* hij het rechtvaardig vonnis over hem uitspreken. Maar hij doet dit met een geroerd gemoed, weenend. Zijn rechterlijke daad bluscht zijn vaderlijke liefde niet uit, maar versterkt haar tot een onuitsprekelijk medelijden. Zoo gaat het uwen God, want Hij, uw Rechter, is Vader. Door de zonde zijt gij tegenover God veranderd van kind tot vijand. Gij hebt een weerzin tegen Hem. Zijn heiligheid is u ondragelijk geworden. Maar Hij blijft u liefhebben. Hoe walgelijk de zonde u ook heeft gemaakt in Zijne heilige oogen, toch keert Hij zijn gelaat van u niet af. Hij hongert en dorst naar uwe verandering van vijand tot kind, naar uw terugkeer tot Hem, naar uwe verzoening met Hem, als met uwen hemelschen Vader. Hoe maakte Hij u dit mogelijk? Door wat Hij in Jezus Christus heeft gedaan. Daar, op Golgotha, heeft Hij in Christus het raadsel aller raadselen opgelost. Daar "werd Hij, die geen zonde gekend heeft, zonde voor u gemaakt, opdat gij zoudt worden rechtvaardigheid Gods in Hem." Daar "werd Hij een vloek voor u," opdat gij in Hem Gods zegen ontvangen zoudt. Zòò lief had God u dat Hij, uw Rechter, uwe schuld door 't bloed van Zijn eigen Zoon heeft uitgedelgd. Zie hoe Gods Zoon aan 't kruis zoo één werd met u, dat Hij, alsof *Hij* de schuldige was, *uwen* dood sterft, *uwen* vloek proeft. Hij, Zelf het eeuwige licht, verzinkt in een ondoordringbre duisternis. Hij, eeuwig één met den Vader, verliest gedurende drie uren, die voor Hem drie bange eeuwigheden waren, zóó zeer den troost der goddelijke gemeenschap, dat Hij den kreet niet kon weerhouden: mijn God! mijn God! waarom hebt Gij mij verlaten? 't Was of die kreet uit de diepte der hel ten hemel steeg. Die kreet had voor eeuwig *uw* kreet, *mijn* kreet moeten zijn. Is het niet de kreet die uit de zonde is ontstaan?

Er is geen oogenblik geweest in de geschiedenis tusschen God en mensch, waarin God zoo hoog in onze aanbidding klimt, als 't oogenblik waarin Jezus Christus, ter onzer verzoening, sterft aan 't kruis. Terwijl de openbaring van Gods liefde aldaar ten toppunt stijgt, klimt ook de openbaring van Zijne gerechtigheid aldaar tot haar hoogtepunt. Hoe schittert Gods gerechtigheid in het langdurig en veelvoudig lijden der zondige menschheid. Maar hoe oneindig wordt de glans van Gods gerechtigheid verhoogd in 't nameloos lijden, dat Zijn geliefde Zoon, ter redding van den zondaar, heeft moeten doorstaan! 't Is een en dezelfde daad waarin God beide Zijn liefde en gerechtigheid ten hoogste openbaart. Daar aan 't kruis doordringen en verheerlijken Zijn liefde en gerechtigheid elkaar. Dit maakt voor eeuwig het kruis de machtigste aantrekkingskracht voor mensch en Engel.

Rekent gij u onder de verlosten? Hebt gij de verzoening— de schulduitdelging— die door den Gekruiste is verworven, u toegeëigend? Zoo ja, dan dankt gij dit aan de bediening der verzoening. Hoe is deze bediening ontstaan? Daardoor dat God menschen verwekt, aan wie Hij

HET WOORD DER VERZOENING

toevertrouwt; menschen die Hij roept om als Zijne gezanten tot de schuldige wereld de blijde boodschap der verzoening te brengen. Hoor het getuigenis van Paulus: "God was in Christus de wereld met Zich verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende, *en heeft het woord der verzoening in ons gelegd.*"

Het woord der verzoening: deze uitdrukking doet ons niet aan den priester maar aan den profeet in Israël denken. Terwijl de priester de ceremoniën in den tempel bediende, placht de profeet daar buiten tot het volk het woord te richten. Het gesproken woord gaf aan zijne bediening haar eigenaardige en blijvende waarde. De Evangeliedienaar is in een goeden zin een profeet des nieuwen verbonds. Hij wordt nooit priester genoemd. Hij is niet geroepen om ceremoniën te bedienen, maar om het woord te voeren. Het geloof waartoe hij de menschen beweegt, ontstaat niet uit wat hij den mensch doet *zien*, maar uit wat hij den mensh doet *hooren*. "Het geloof— zegt Paulus— is uit het *gehoor*, en 't gehoor door het *woord* van Christus."

Al wat de Evangeliedienaar omrtent uwe verzoening met God u te verkondigen en te leeren heeft, dat vat Paulus tezamen in de uitdrukking; "woord der verzoening." En waaraan dankt de Evangeliedienaar zijn inzicht in 't Woord der verzoening? Daaraan dat Hij niet alleen zelf zich met God heeft laten verzoenen, maar ook en vooral dat hem de weg der verzoening is duidelijk geworden, en de drang in hem is ontstaan om anderen in den zegen te doen deelen, die hem door Gods genade is te beurt gevallen. Hier komen wij op het gebied des Heiligen Geestes. Aan wat God door Zijn *Zoon* aan 't kruis *voor* den Evangeliedienaar heeft tot stand gebracht, beantwoordt wat God *in* hem door Zijn *Geest* heeft gedaan, door namelijk het woord der verzoening in hem te leggen. Zoo min de Evangeliedienaar het aan zichzelven dankt, dat hij met God is verzoend, zóó min dankt hij het aan zichzelven, dat hij de geschiktheid heeft om een dienaar der verzoening te zijn. Ook hier geldt het woord van Paulus: "die

meent dat hij iets is, daar hij niets is, die bedriegt zichzelven in zijn gemoed." Dat God door den Heiligen Geest in hem het Woord der verzoening heeft gelegd, daaraan dankt de Evangeliedienaar het leven dat in hem is gewekt, het licht dat in hem schijnt, het vuur dat in hem gloeit.

Het *leven* dat in hem is gewekt. Omdat het God is, die het woord der verzoening in hem heeft gelegd, werkt dat woord in hem met scheppende kracht. Eer God het nieuwe leven, dat uit de verzoening ontstaat, *door* den Evangeliedienaar in anderen wekt, heeft Hij het *in* hem gewekt. Als Evangeliedienaar moet hij, door wat hij ervaren heeft, de *getuige* zijn van de waarheid der verzoening. Hij moet, door eigen ervaring gesterkt, spreken met volle verzekerheid des geloofs. Zijn leven moet de bevestiging zijn van zijn leer, en zijn leer de verklaring van zijn leven. Aan zijn vrede en vreugde in God, aan zijn onderwerping en toewijding aan God, in één woord, aan zijn liefde tot God en den naaste, moet men de waarheid bevestigd zien, dat "indien iemand in Christus is, hij een nieuw schepsel is, in wien het oude is voorbijgegaan, en alles is nieuw geworden."

Ik sprak van het *licht* dat God in den Evangeliedienaar doet schijnen, door in hem 't Woord, der verzoening te planten, en hem tot de bediening er van te roepen. 't Is niet genoeg dat hij zelf leeft als een die met God is verzoend, en daarin kennelijken voortgang maakt. Hij moet anderen kunnen leeren hoe dit leven te ontvangen, en er in op te wassen. Hij moet weten hoe de onkundigen te onderrichten, de dwalenden te recht te brengen, de zwakken te sterken, de moedeloozen op te beuren, de treurenden te troosten. Daartoe leidt de Geest van God hem al dieper in de goddelijke gedachten vervat in de Heilige Schrift. En hoe dieper Hij in ze dringt, des te eenvoudiger wordt zijn onderricht. Het licht, uit Gods Geest ontstaan, is helder en verheldert. Er is veel waarop dit licht niet vallen zal, maar het zal den Evangeliedienaar, die een leergrage ,leerling is niet ontbreken aan 't licht, dat noodig is tot een gezegende bediening van het Woord der verzoening. Hij zal niet naspreken wat aan anderen, maar uitspreken wat aan hemzelven is duidelijk geworden. Tot roem van zijn Heiland, door wien hij de gave des Geestes heeft ontvangen, zal hij in zijne mate Zijnen Heiland mogen nazeggen: "wij spreken wat wij weten, en getuigen wat wij gezien hebben."

Het kan niet anders, of er moet kracht uitgaan van zulk een prediking. Zij heeft tot haar oorsprong niet den mensch maar God. Zoo als Paulus zegt: "*al deze dingen zijn uit God*, die ons met Zichzelven verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediender verzoening gegeven heeft." Maar God werkt op redelijke wijze. Hij schept leven en licht in hen, door wie hij anderen hetzelfde licht en leven wil mededeelen. Welk een wenk voor den Evangeliedienaar, om boven alles te streven naar een krachtig werkend leven en een helder schijnend licht!

Ik sprak ook van het *vuur* des Geestes in den bedienaar der verzoening. Geen leven zonder levenslicht en levensvuur. Uw warme adem is te danken aan 't levensvuur dat in u gloeit. Zoo gloeit er een goddelijk vuur in 't hart, waarin God door Zijn Geest het Woord der verzoening heeft geplant. 't Is voornamelijk dit vuur dat aan 't woord des Evangeliedienaars zijn drijfkracht geeft. Heeft de Heiland niet beloofd, dat hij den dienaar des Woords met den Heiligen Geest en met *vuur* doopen zal? Zich bewust van dit vuur, zeide Paulus; "wij *bewegen* de menschen tot het geloof."

Van welk vuur is hier sprake? Van het vuur der *liefde!* De kennis geeft licht, de liefde geeft warmte. De kennis van den Evangeliedienaar kan niet te grondig en te uitgebreid zijn; hoe grondiger en uitgebreider hoe beter, mits zij verwarmd wordt door de liefde; anders maakt zij opgeblazen, terwijl de liefde sticht. Paulus verklaarde, dat hem "de liefde van Christus drong om niet voor zichzelven te leven maar voor Dien, die voor hem gestorven en opgewekt is."

Ja, 't is in de eerste plaats de liefde tot *Christus* en niet de liefde tot den *naaste*, die in den Evangeliedienaar de drijfkracht is die hem, en door hem anderen, in beweging zet, Waarom? Omdat zijn liefde tot *Christus* in hem ontstoken is door de liefde van Christus tot *hem.* Aan die liefde dankt hij zijn redding. Hoe meer hij in die liefde leeft, des te machtiger wordt zij hem. Zij maakt hem tot een dienaar, over wien Christus onbepaald beschikken kan. Als hij den zondaar bidt, zich met God te laten verzoenen, dan vraagt hij niet iets in *zijn* belang maar in 't belang van *Christus.* Niet *hij* zoekt den zondaar, maar *Christus* door hem. Niet aan *hem* maar aan *Christus* behoort de geredde toe.

Met zijn wederliefde tot Christus gaat zijn liefde tot den medezondaar gepaard. Hij is door zijn redding een deelgenoot geworden van Christus's zondaarsliefde. Alleen de liefde kan de liefde verstaan. Was niet de liefde van Christus in zijn hart uitgestort, hij zou van die liefde niet tot zijn medezondaar kunnen getuigen. Hij zou hem niet in liefde kunnen bidden, zich met God te laten verzoenen. Zijn spreken van Christus liefde, zou de koude taal van zijn verstand, niet de warme spraak van zijn hart zijn. Zijn woord zou niet voor zijn hoorders de vertolking zijn van de liefde van Christus, en zou machteloos zijn hen tot het geloof in die liefde te bewegen.

Maar wat bedoelt de Evangeliedienaar als hij zegt dat hij zijn bede tot den zondaar richt *alsof God door hem bad?* Dat, terwijl hij arbeidt terwille van Christus, hij tevens arbeidt in den naam des Vaders, die in hem het woord der verzoening heeft gelegd. Hij is Gods gezant. God zelf heeft hem, ter wille van Christus, tot de bediening des evangelies geroepen. 't Is de Vader die de belangen van Christus op 't hart draagt, en de zielen naar Hem trekt. Maar hoe? Door het woord Zijner gezanten; door het woord dat geboren wordt uit het liefdevuur dat Hij uit Zijn eigen hart hun mededeelt. Welk een overstelpende gedachte! De liefde des Evangeliedienaars stroomt uit Gods liefde. *Zijn* liefde is *Gods* menshgeworden liefde. *Zijn* liefdearbeid is *Gods* liefde-arbeid door hem. Wat hij u ook in Gods naam bidt, dat bidt hij alsof God door hem bad. Hij is, in den verhevensten zin, "Gods medearbeider."

Ik wend mij tot u, mijn jeugdige broeder, die gereed staat aan de zijde van den leeraar dezer gemeente den Evangeliedienst te aanvaarden. Ik twijfel er niet aan, of God ook in u het Woord der verzoening heeft gelegd, en u geroepen heeft tot de bediening der verzoening. Hij make u vruchtbaar in deze bediening. Hij stelle u in staat grondig, duidelijk, krachtig 't

Evangeliete prediken; en nederig, vriendelijk, medelijdend uwen herderlijken arbeid te verrichten. Zoek de kracht die hiertoe van noode is niet in u, maar in God. Gij draagt den hemelschen schat in een aarden vat, opdat de uitnemendheid der kracht zij niet uit u, maar uit God. Hoe beter gij uwe roeping verstaat, des te ijveriger zult gij er naar streven, om te zijn wat God wil dat gij zijn zult als prediker en herder. 't Is juist langs dezen weg dat gij leeren zult, door 't geloovig en aanhoudend gebed uit God de kracht te halen, die gij van noode hebt. En hoe meer gij u door Gods Geest van uw eigen kracht laat ontledigen, des te heerlijker zal Gods kracht door u aan 't werken gaan.

Dit was de ervaring van den Apostel Paulus, onder anderen, te Corinthe. In 't besef van zijn eigen onmacht tegenover de ontzettende macht der duisternis, nam hij te vuriger in 't gebed tot God zijn toevlucht, en verwachtte hij des te geloovigen de werking des Heiligen Geestes door het onopgesmukte woord der prediking. Hoor hem: "Ik was bij ulieden in zwakheid en in vreeze, en in vele beving, en mijne rede, en mijne prediking was niet in beweeglijke woorden der menschelijke wijsheid, maar in betooning des Geestes en der kracht; opdat uw geloof niet zou zijn in wijsheid der menschen, maar in de kracht Gods." 't Is door zijn diepe zelfkennis en Godskennis dat Paulus bij uitnemendheid een man des gebeds is geworden. Al wat hij deed was in 't gebed gedoopt, werd door het gebed gedragen. Volg Hem na. Leg u met alle naarstigheid toe op een innig gebedsleven. Uw studeervertrek zij bovenal uw bidvertrek.

Uit dit gebedsleven zal vanzelf de voorbidding geboren worden voor hen die God aan uwe bearbeiding heeft toevertrouwd. Welk een voorbidder was Paulus! Zijne gebeden schijnen meestal voorbiddingen te zijn geweest. Hij bad dag en nacht voor hen, aan wie hij door woord of geschrift te arbeiden had. Volg hem ook hierin na. Word door Gods genade een uitmuntende prediker, een uitmuntender herder, en een alleruitmuntenste voorbidder.

Geliefde Gemeente, gij zegt hier ja en amen op. Hoe blij zult gij zijn, als mijn goede wensch aan den jeugdigen broeder wordt vervuld. Maar bedenk dan ook, hoeveel van u in deze zaak afhangt. Gij die geleerd hebt om te bidden, bidt dagelijks, bidt vurig, bidt aanhoudend voor dezen broeder. Had Paulus behoefte aan de voorbidding der geloovigen, hoeveel te meer heeft deze nog onervarene dienstknecht des Heeren er behoefte aan. Die bidt, die ontvangt. En 't is Gode aangenaam, dat wij in liefde aan elkander denken, en voor elkander bidden.

Voeg bij uwe voorbidding een ijverige en trouwe samenwerking met de dienaren des Woords. De bediening der verzoening is aan de Gemeente des Heeren in haar geheel toevertrouwd. Elk lid van 't lichaam des Heeren moet in dezen doen, wat zijne en hare hand vindt om te doen. Geloovigen, uwe medewerking tot de uitbreiding van Gods Koningrijk moet niet langer bijzaak blijven maar, zoo als God wil, hoofdzaak worden. Men bidt veel dezer dagen om een krachtige werking van Gods Geest in onze Kerk, en de jongste Kerkbode doet u zien hoe God begonnen is dit gebed te verhooren. Wat wij vooral om moeten bidden, is dat de geloovigen mogen ontwaken om, met kracht het werk voort te zetten, dat God aan onze Kerk heeft opgedragen. Wordt deze bede verhoord, dan houdt de klachte niet alleen op, dat er een te kort is in de zendingkas, maar dan vloeit die kas zoo over, dat onze Kerk allengs hare Zendelingen met tientallen vermenigvuldigen kan. Dan wordt elke gemeente een bloeiend zendinggenootschap. Dan is de tijd niet ver dat deze gemeente meer dan één binnen—en buitenlandschen zendeling onderhoudt. Laat er heden, stilzwijgend, tusschen u en de beide Evangeliedienaren, een verbond worden gesloten, dat gij volhardend om dezen zegen bidden zult; en deze dag wordt een der merkwaardigste dagen in de geschiedenis dezer gemeente.

Hier moest ik eindigen. En toch kan ik het niet doen. Gedurende de voorbereiding dezer preek was het meermalen mijne smeeking tot God, dat althans enkelen, die het nog niet gedaan hebben, ditmaal gehoor mogen geven aan de bede, die God zelf door den Evangeliedienaar bidt: laat u met God verzoenen! Ik herinner mij wat eens in een Transvaalsche gemeente is geschied. Ik had over onze verzoening met God gesproken. En onder de prediking werden de harten van twee onverzoenlijke vijanden zòò vermurwd, dat zij, bij het uitgaan der kerk, naar elkander gingen, elkaar de hand reikten, en als broeders te zamen Gods huis verlieten. O zondaar, zondares, zie hoe Jezus Christus Zijn doorboorde hand naar u uitstrekt, om met u een eeuwig verbond van vriendschap te sluiten. Sta op uit uwe onverschilligheid, sta op uit den zondendienst, kom tot Jezus, leg uwe hand in Zijne hand, en verlaat Gods huis verzoend met God door Jezus Christus. Die tot Hem komt, zal Hij geenszins uitwerpen.

———o———

Uit de Slavernij.

VI.

HET ZWARTE EN HET ROODE RAS.

GEDURENDE het jaar dat ik te Washington doorbracht, was er eene aanmerkelijke beweging om de hoofdstad van Westelijke Virginie, van Wheeling naar een meer centraal punt te verplaatsen. De wetgeving stelde drie steden, tusschen welken door de burgers van den Staat gestemd moest worden. Ik werd verzocht om in den Staat stemmen te werven voor Charlestown, slechts vijf mijlen van mijn tehuis te Malden verwijderd. Voor bijna drie maanden sprak ik op verscheidene plaatsen in den staat, en de uitslag der stemming was, dat Charlestown tot permanenten zetel der regeering gekozen werd. De reputatie, die ik als publieke spreker won, bracht mij een ernstig verzoek om mij aan de politiek te wijden. Doch ik weigerde, omdat ik overtuigd was, dat ik mijn ras op betere wijze dienen kon. Wat mijn volk behoefde was niet politieke invloed, maar opvoeding, nijverheid en het bezit van eigendom. In 't politieke leven kon ik voor mijzelven succes winnen, doch mijn plicht was mijn volk te helpen.

Te dier tijd was er een groot deel der jongelieden, die naar school en college gingen, met het doel om rechtsgeleerden en Congresmannen te worden, terwijl de

meisjes zich erop toeleiden om muziekonderwijzeressen te worden; doch reeds toen had ik de overtuiging, dat dezen niet slagen zouden, tenzij de grond daartoe door iets anders voorbereid werd. De toestanden herinnerden mij aan een ouden slaaf van vroegere dagen, die aan zijn jongen baas vroeg om hem onderricht te geven in het bespelen van een guitaar. Om hem te ontmoedigen zeide de jonge heer: "Wel ik zal het doen, maar gij moet mij 12s. voor de eerste, 8s. voor de tweede, en 4s. voor de derde les geven; doch voor de laatste les zal ik u slechts 1s. laten betalen." "Goed baas," zeide de oude slaaf, "ik huur u op die termen, maar gij moet mij de laatste les 't eerst geven."

Niet lang na wat ik boven vermeld heb, kreeg ik een uitnoodiging van Generaal Armstrong om te Hampton bij de hervatting der lessen de opening toespraak te leveren. Van die eer had ik nooit gedroomd, en derhalve bereidde ik de beste toespraak in mijn vermogen. Mijn onderwerp was "De kracht die wint." Ik ging nu op reis derwaarts per spoor, en had veel gelegenheid om mijn reis naar Hampton 6 jaren vroeger, met de tegenwoordige te vergelijken. Zonder egoisme mag ik zeggen, dat 5 jaren zelden zulk eene verandering in een persoon te weeg gebracht hebben, als in mij. Ik vond dat het Instituut te Hampton groote verbetering had ondergaan, en nader was gekomen aan de voorziening in de ware behoeften van mijn volk, de ontwikkeling van verstand en hand. In dit opzicht verschilde de inrichting van Generaal Armstrong van alle anderen, omdat zijn oog enkel op de behoeften van ons volk gericht was. Te dikwijls, schijnt het mij, geven zendelingen en onderwijzers onder onontwikkelde rassen toe aan de verzoeking, om te doen wat honderd jaren vroeger gedaan werd, of wat men bezig was in andere omgevingen, 1,000 mijlen van daar verwijderd, te doen. De verzoeking is om elk individu zonder oordeel en zonder doel door denzelfden vorm te laten loopen.

Mijn toespraak scheen algemeen bijval te vinden, en vele bemoedigende woorden werden mij toegesproken. Kort na mijn terugkeer naar huis, werd ik andermaal verrast door een brief van Generaal Armstrong, vragende mij om naar Hampton terug te komen, gedeeltelijk als onderwijzer en gedeeltelijk om supplementaire studiën voort te zetten. Dit was tengevolge van de kennis, die 6 mijner leerlingen, die ik naar Hampton gezonden had, openbaarde. Een ervan is nu Dr. Samuel E. Courtney, een bekwame geneesheer, en lid van het School-bestuur te Boston. Te dier tijd wendde Generaal Armstrong zijne eerste poging aan om roode Indianen te Hampton op te voeden,—iets dat door de meesten als eene hopelooze taak beschouwd werd. Daartoe kreeg hij van 't Westen een 100 tal jonge, wilde en onkundige Indianen. Voor dezen moest ik huisvader zijn, met hen in 't zelfde gebouw wonen, en toezicht houden over hunne kleeding, kamers, gedrag enz. Hoe zeer ik ook aan mijn werk gebonden was, kon ik aan den Generaal geen dienst weigeren, en zoo ging ik te Hampton met 75 jonge Indianen in een gebouw wonen. In 't begin twijfelde ik of ik er in slagen zou. Ik wist dat de gewone Indiaan zich boven den blanken man rekende, en natuurlijk ook ver boven den neger, vooral omdat die in slavernij was, iets waaraan de Indiaan zich niet zou onderwerpen. In den slaventijd hielden de Indiaanen zelven in hunne gewesten een groot aantal slaven. Ik was echter besloten om te slagen, en ging voorzichtiglijk te werk. Het duurde niet lang of ik had hun vertrouwen, en ik mag er bij voegen, ook hunne liefde en achting verworven. Ik vond dat zij ook maar als andere menschen waren; dat zij toegaven onder vriendelijke, en zich verzettende tegen onvriendelijke behandeling. Wat zij 't minst van hielden was hun lang haar afgeschoren te hebben, hun kombaars aftelaten en het rooken te staken; doch geen blanke Amerikaander kan zich verbeelden, dat een ander ras geheel beschaafd kan zijn, totdat hij de kleeding van den blanke draagt, diens voedsel eet, diens taal spreekt en diens godsdienst belijdt. Behalve in 't aanleeren der Engelsche taal, hadden de Indianen weinig moeite om ambachten en boeken kennis meester te worden. Eene minderheid onder de Neger-studenten waren er op tegen, dat Indianen tot de inrichting zouden toegelaten worden, doch de meerderheid waren altoos gereed om hen op alle mogelijke wijze te helpen. Zelf waren zij gereed hen tot kamer-kameraden te nemen, ten einde hen in 't Engelsch spreken te hulp te komen. Ik weet niet of de studenten van eenig ander blanke inrichting in dit land, meer dan een honderd makkers van een ander ras zoo hartelijk zouden verwelkomd hebben, als de zwarten studenten van Hampton met deze rooden gedaan hebben. Hoe dikwijls heb ik gewenscht aan blanke studenten te zeggen, dat zij zich zelven verheffen, naar mate zij de meer ongelukkigen van een ander ras, dat lager staat in de schaal van beschaving, opheffen. Dit herinnert mij aan wat de Edele Heer Frederik Douglass mij van zichzelven vertelde, dat hij in den Staat van Pennsylvanie, wegens zijne kleur, gedwongen werd langs den spoorweg in den bagagewagen te reizen, hoewel hij dezelfde som als de blanke passagiers voor de reis betaald had. Een blanke passagier kwam tot hem, zeggende: "het spijt mij, dat die vernedering u aangedaan is;" waarop Douglass antwoordde: "Zij kunnen Frederik Douglass niet vernederen. De ziel die in mij is kan niemand vernederen. Ik ben niet de persoon die vernederd wordt door deze behandeling, maar zij zijn het, die mij dezelve aangedaan hebben."

Mijne ondervinding is geweest, dat als men uitvinden wil of iemand een ware "gentleman" is, men hem waarnemen moet, wanneer hij in aanraking komt met een ras, dat minder gelukkig is dan 't zijne. Dit ziet men vooral in het gedrag van die Zuidelijke "gentlemen" van de oude school, wanneer zij in aanraking komen met hunne vroegere slaven of hunne afstammelingen. Toen George Washington eens een kleurling langs den weg voorbijging, die zijn hoed voor hem afhaalde, deed hij desgelijks. Toen eenigen zijner blanke vrienden deze daad veroordeelde, antwoordde Washington: "verbeeldt gij u, dat ik een arm onkundige kleurling zal toelaten mij in beleefdheid te overtreffen?"

Terwijl ik te Hampton was had ik een paar malen ondervinding van hoe de lijn tusschen de rassen getrokken werd. Ik moest eens een jongen Indiaan, die krank geworden was, naar Washington overbrengen, aan den Secretaris van Binnenlandsche zaken afleveren, en een bewijs voor hem krijgen om naar zijne gewesten terug te keeren. Toen de klok op de stoomboot, waarmede ik reisde, het middagmaal aankondigde, vertoefde ik op dek tot dat de meerderheid der blanke

passagiers hun maal geeindigd had, en ging toen met den jongen Indiaan naar de eetzaal om iets te eten te krijgen. De man, die toezicht over de eetzaal had, vertelde mij op beleefde wijze dat hij eten kon geven aan den Indiaan, maar niet aan mij ; en toch waren de Indiaan en ik ongeveer van dezelfde kleur, Dan had ik last om naar een zeker hotel in Washington met den jongen te gaan, doch toen ik daar kwam zeide de klerk aan mij, dat hij wel den Indiaan in 't huis ontvangen kon, maar mij niet. Later was ik bij zekere gelegenheid in eene stad, alwaar de opgewondenheid en verontwaardiging zulk eene toppunt bereikte, dat het voor een tijd scheen, alsof de inwoners de wet in eigene handen gingen nemen. De oorzaak van de ontsteltenis was, dat een man met een zwarte vel aan een plaatselijk hotel logies had bekomen. Bij nader onderzoek bevond men echter, dat de persoon een burger van Morocco was, die op zijn reis in Amerika engelsch gesproken had. Zoodra men vernam, dat de man niet een Amerikaansche neger was, verdwenen alle redenen van ontevredenheid.

Aan 't einde van 't eerste jaar werd een ander werk aan mij opgedragen, dat in den weg der voorzienigheid helpen moest om mij voor mijn werk te Tuskegee voor te bereiden. Generaal Armstrong had bevonden, dat er een groot aantal gekleurde jongens en meisjes waren, die ernstig naar eene opvoeding verlangden, maar in 't Instituut niet konden opgenomen worden, omdat zij te arm waren om voor hun kost te betalen, of zich van boeken te voorzien. Hij vatte nu het plan op om een avondschool in verband met 't Instituut op te richten, in welke een beperkt aantal der meest beloovenden konden worden opgenomen, op voorwaarde dat zij 10 uren per dag werken, en twee uren 's avonds onderwijs ontvangen zouden. Al wat zij meer dan de kosten van hun logies verdienden, werd op hunne rekening geplaatst, om na een of twee jaren, als zij studenten in de dagschool zijn geworden, voor hun onderhoud aldaar te betalen. Zoo verkrijgen zij dan behalve boekenkennis ook kennis van een of ander ambacht of tak van ijverheid.

Die avondschool werd door den generaal aan mij opgedragen. Ik begon met ongeveer 12 sterke en ernstige jonge mannen en vrouwen. Bij dag werkten de jongens in den zaagmolen van 't Instituut, en de meisjes in 't waschhuis. Hoewel het werk geenzins gemakkelijk was, heb ik in al mijn onderwijzen nooit leerlingen gehad, die mij zulk echte voldoening verschaften, als dezen. Zij deden hun werk degelijk en waren zoo verzot op de studie, dat zij soms bij mij aanhielden met de lessen voort te gaan, nadat het uur om naar bed te gaan geslagen had. Wegens den ernst, dien zij bij dag in hun zwaar werk en 's avonds in hun leeren aan den dag leiden, gaf ik ze den naam van "De moedige Klas,"—een naam die spoedig populiar aan de inrichting werd. Zoodra een leerling lang genoeg in de avondschool was, om te toonen wat er in hem zat, gaf ik hem een gedrukte kaartje van den volgenden inhoud : "Hiermede wordt getuigd dat—een lid is van De moedige Klas van het Hampton Instituut, en dat zijn stand goed en geregeld is." Binnen weinige weken was het getal studenten tot 25 aangegroeid, mannen en vrouwen die nu belangrijke en nuttige posities in elk deel van 't Zuiden bekleeden. Die avondschool, die met slechts twaalf leerlingen begon, telt nu tusschen drie en vier honderd en is het eigenaardigst kenmerk van de inrichting.

Het Kleinste Boek des Ouden Testaments.

DE BOODSCHAP VAN OBADJA.

De naam van dezen profeet beteekent "Knecht des Heeren :" en eervoller naam kan niemand dragen. Aangaande zijn persoon bezitten wij geen bericht in den Bijbel. Daar die naam vrij dikwijls in het Oude Testament voorkomt heeft men getracht hem met een of ander dier personen te vereenzelvigen. Zoo hebben sommigen gemeend dat hij de Obadja van Achabs tijd was. Doch deze profetie gaat niet uit van de tien stammen maar wel van Jeruzalem. Anderen hebben gemeend dat hij de Obadja van Josia's tijd was, en nogmaals anderen hebben hem willen vereenzelvigen met andere Obadjas. Doch deze zijn bloote gissingen.

De tijd waarin hij leefde moet bepaald worden uit den inhoud van het boek dat hij nagelaten heeft. Daaruit blijkt dat Jeruzalem in ellende was gedompeld ; vreemden waren binnen zijne poorten, de inwoners vloden uit de stad, vele schatten werden geroofd en vele inwoners tot slaven weggevoerd. Aan dit alles hadden de Edomieten met de vijanden van Juda deelgenomen. Daarvoor, zegt de profeet, zal Edom gestraft en Juda hersteld worden. De vraag is nu : wanneer heeft Edom zich aldus tegen het volk des Heeren gedragen ?

Sommigen van de oude Schrift-uitleggers hebben gemeend dat Obadja het oog had op Edom's gedrag *ten tijde van Jeruzalems verwoesting* door de Chaldëers ; derhalve zou hij een ooggetuige dier gebeurtenisssn zijn geweest en Jeremia nageschreven hebben. (Zie Jer. 49. : 7.) Later meende men dat beide Jeremia en Obadja overgenomen hadden uit een oudere bestaande profetie, uit de vroegere dagen van Jesaja, toen Rezon van Syrie de Edomieten instaat stelde hunne onafhankelijkheid van Juda te herwinnen. Deze zienswijze wordt gevolgd door de voorstanders der zoogenaamde "hoogere kritiek." Obadja zou dus geschreven hebben *in of na de ballingschap.*

Anderen plaatsen de gebeurtenissen waarop de profeet zinspeelt *vóór de verwoesting van Jeruzalem* door de Chaldëers. Jeremia, die blijkens zijne profetiën tegen de volken, gewoon was van vroegere bestaande profetiën over te nemen, zou dan ook in dit geval van Obadja hebben overgenomen. Deze zienswijze wordt bevestigd door het feit, dat Obadja niets weet van de groote wereldmachten, waarmede Israel en Juda in de laatste jaren van hun bestaan te worstelen hadden. Hij noemt slechts de Edomieten, Filistijnen en Feniciers, onder de vijanden van zijn volk. Syrie wordt niet eens genoemd. De gevangenen worden naar het Westen vervoerd om verkocht te worden. Dezelfde vijanden worden ook door Joël genoemd. Dan wordt er bij Obadja niet gesproken van eene "verwoesting" van Jeruzalem. Ook heeft men geen reden om de vijandschap van Edom tegen Israel te beperken tot de Chaldeeuwsche

verovering, aangezien die vijandschap sedert de dagen van Mozes heeft bestaan. Deskundigen meenen dan ook afdoende te kunnen bewijzen dat Jeremia van Obadja overneemt, en deze derhalve vóór Jeremia geleefd moest hebben. Tot deze meening begint nu ook de "hoogere critici," bijname Driver, over te hellen.

Nemen wij nu aan dat Obadja vóór Jeremia geleefd heeft, dan is de vraag, die zich voordoet: hoeveel vroeger? In het Oude Test. lezen wij van vijf veroveringen van Jeruzalem, twee waarvan onder Jojakim en Jojachin en die wij om redenen bovengenoemd buiten rekening laten. De verovering onder Rehabeam door Sisak, koning van Egypte, kan ook niet bedoeld zijn, want toen waren de Edomieten aan Israel onderworpen. De verovering onder Amazia door Joas, koning van Israel, kan evenmin bedoeld zijn, want de vijanden door Obadja genoemd zijn "vreemdelingen." Derhalve blijft alleen over de verovering van Jeruzalem door de Filistijnen en Arabieren onder de regeering van Joram, koning van Juda. De historische verwijzingen in dit boek worden best verklaard door de laatstgenoemde verovering. Dus zou Obadja geschreven hebben in de laatste jaren van Joram's achtjarige regeering, en ouder zijn dan Joel, die in 2 : 32 de woorden van Obadja in vers 17 overneemt.

"Fillistijnen en Arabieren" is eene benaming, die de volken ten Zuiden en ten Oosten van Juda insluit. Bij dezen konden de Edomieten zich gansch natuurlijk aangesloten hebben. Een inval van deze volken kan alleen bedoeld zijn, waar Joel en Amos den Filistijnen verwijten, dat zij de gevangenen van Israel aan vreemde volken verkocht hebben.

Van Joram, koning van Juda, wordt ons verhaald dat hij eene dochter van Achab huwde, dat hij wandelde op den weg der koningen van Israel, dat in zijn tijd de Edomieten en de Kanaanitische stad Libna (op de grenzen der Filistijnen) van onder het gebied van Juda afvielen, en dat de Heere de Filistijnen en Arabieren tegen hem verwekte, die al zijne have wegvoerden, zelfs zijne kinderen en zijne vrouwen, zoodat hem alleen Joahaz, de kleinste zijner zonen, overgelaten werd. Welk aandeel de Edomieten in dit alles gehad hebben blijkt uit het boek van Obadja, het kleinste boek des Oud-Testaments.

Het Gezicht van Odadja.

Zoodanig is het opschrift dat dit boek draagt. Het woord "gezicht" wordt door de profeten gebruikt voor dat wat zij waarnemen door oog of oor hetzij wakende hetzij droomende. En zoo is die benaming ook overgegaan op eene verzameling van profetien, (Jes. 1 : 1.)

1. Alzoo zegt de Heer Jehova (*dat ik zeggen moet*) van Edom*:* wij (*profeet en volk*) hebben een gerucht (*dat Edom aangevallen zal worden*) gehoord van Jehovah, (*en wat men van Hem hoort is geen ijdel gerucht*), en er is (*reeds*) een gezant geschikt (*of uitgezonden*) onder de heidenen, (*want Jehova voert de volken aan en onder Zijn aandrijven roepen zij elkander toe* :) "Staat op, en laat ons opstaan tegen hen (*de Edomieten*) ten strijde."

Het Oordeel dat Edom zal treffen. vss. 2-9.

2. (*Want aldus spreekt Jehova :*) "Ziet Ik heb u (*Edom*) klein (*veracht en vernederd*) gemaakt onder de heidenen ; gij zijt zeer veracht.

3. De trotscheid uws harten (*die rust op de meening dat uwe gebergten ontoegankelijk zijn*) heeft u bedrogen ; (*'t is Edom dien Ik bedoel*) hij die daar woont in de kloven der steenrotsen (*waaruit hij de oorspronkelijke bewoners verdreven heeft, en die hem nu zijn*) tot zijne hooge woning ; die in zijn hart zegt : 'Wie zou mij (*van hier uithalen en*) ter aarde nederstooten ?'

4. Al verhieft gij u gelijk een arend (*die de hoogste rotsen tot zijn verblijf maakt*) en al steldet gij uw nest (*zelfs*) tusschen de sterren (*des hemels*), zoo zal ik u van daar nederstooten, spreekt Jehova.

5. (*Gij zult bovendien geheel verwoest worden, want*) zoo er dieven, *(of)* zoo er nachtroovers tot u gekomen waren (*ach* ! hoe zijt gij uitgeroeid) zouden zij niet gestolen hebben, zooveel hun genoeg *(en ongestoord gelaten hebben wat hun van geene waarde)* ware? Zoo er wijnlezers tot u gekomem waren zouden zij niet *(de druiven afgesneden maar)* eene nalezing hebben overgelaten ?

6. *(Maar)* hoe zijn Ezau's goederen nagespeurd, zijn verborgene schatten opgezocht ! *(De verwoesting is zoo volkomen dat die aan geen toeval, maar aan een Goddelijke beschikking moet toegeschreven worden.)*

7. *(Gij hebt gezanten om hulp gezonden)* maar al uwe bondgenoten hebben u tot aan de landpale *(tot over hunne grenzen)* uitgeleid *(om niet in uw lot betrokken te worden) ;* uwe vredegenooten *(op wier hulp gij vertrouwdet*, hebben u bedrogen, zij *(waren u tot vijanden geworden en*) hebben u overmocht, (die) uw brood (eten) *(hun bestaan van u hebben)* zullen *(inplaats van u te helpen)* een gezwel *(beter : een strik)* onder u zetten ; *(dwaze Edom !)* er is geen verstand in hem *(die zijn vertrouwen op schepselen zet)*.

8. Zal het niet te dien dage *(wanneer Ik het oordeel over Edom breng)* zijn, spreekt de Heere, dat ik de wijzen uit Edom, en het verstand uit Ezau's gebergte zal doen vergaan ?

9. Ook zullen *(dan)* uwe helden, o Theman ! *(stad in 't Zuiden van Edom, beroemd om uwe wijsheid)* versaagd zijn, *(want als de wijsheid vergaat, vergaat ook de dapperheid ;)* opdat ieder uit Ezau's gebergte worde uitgeroeid."

De redenen voor dit vreeselijk Oordeel vss. 10-16,

10. Om het geweld begaan aan *(de afstammelingen van)* uwen broeder Jakob, zal schaamte u bedekken (*als gij uw loon voor deze onbroederlijke daad zult ontvangen*) ; en gij (*die daaraan deel gehad hebt*) zult uitgeroeid worden in eeuwigheid (*zoodat gij geen nageslacht van beteekenis zult hebben.)*

Wij zien hier hoe groot de zonde is van tegen eigen afstammelingen op te staan. De verwantschap tusschen Ezau en Jakob was door God daargesteld en kan door niemand uitgewischt worden. Bij God blijven de afstammelingen nog broeders. "Den Edomiet zult gij voor geen gruwel houden, want hij is uw broeder," Deut. 23 : 7. Zoo ook verbood God den Israelieten om zich op weg naar Kanaan met de Edomieten in oorlog te mengen : "Gij zult doortrekken aan de landpale uwer broederen, de kinderen

van Ezau, die in Seir wonen; zij zullen wel voor u vreezen, maar gij zult u zeer wachten," Deut. 2 : 4. De betrekking tusschen menschen van denzelfden bloede is in de oogen Gods een heilige, en daarom was de deelname der Edomieten met de vijanden van Israel zulk een gruwelijke zonde, die zulk een zwaar oordeel verdiende. Zij was grooter dan die der vijanden omdat zij broeders van Israel waren. Om dezelfde reden was het geweld, door Israel aan den Heere Jezus gepleegd, zooveel erger dan dat der Romeinen, omdat het geweld was, begaan tegen EEN BROEDER. Vandaar het vreeslijk oordeel dat de Joden getroffen heeft.

11. (*Dat geweld hebt gij begaan*) ten dage als gij (*vijandig*) tegenover (*uwen broeder*) stondt, ten dage als de uitlanders zijn heir (*zijn leger versloegen en*) gevangen voerden, en (*toen*) de vreemden (*die met hem in oorlog waren*) tot zijne poorten introkken, en over (*de inwoners van*) Jeruzalem het lot wierpen (*om die onder zich als slaven te verdeelen,*) waart gij, (*en gij, een broeder!*) als een van hen.

12. Toen zondt gij niet (*met vreugde*) gezien hebben op den dag (*van het onheil*) uws broeders, den dag zijner vervreemding (*toen Ik hem gekastijd heb;*) noch u verblijd hebben over de kinderen van Juda, ten dage huns ondergangs (*toen zij het onderspit moesten delven;*) noch uwen mond groot gemaakt hebben (*met verachting en bespotting*) ten dage der benauwdheid (*die hem overkomen was.*)

13. Noch ter poorte (*van de stad*) Mijns volks ingegaan zijn, ten dage huns verderfs, (*want al was Ik toornig op hen, zij bleven nochtans Mijn volk, en het land en de steden, die zij bewoonden, heb Ik hun gegeven*); noch (*met welgevallen*) gezien hebben, (*dat de vijand zulks deed is begrijpelijk maar dat*) ook gij (*een medeafstammeling met welgevallen gezien hebt*) op zijn kwaad, (*onheil,*) ten dage zijns verderfs, (*dat is onmenschelijk;*) noch zoudt gij uwe handen uitgestrekt hebben aan zijn heir (*beter: aan zijn goed*) ten dage zijns verderfs.

14. Noch gestaan hebben (*als wachten*) op de wegscheiding (*waar de wegen uiteenloopen*) om zijne ontkomenen (*uit een nootlottig gevecht*) uit te roeien; noch zijne overgeblevenen (*opgespoord, gevangenen en*) overgeleverd hebben (*in de handen hunner vijanden*), ten dage der benauwheid.

"Hier" zegt Rosenmüller, "bereikte de kwaadwilligheid haar toppunt." Hoe nauwkeurig slaat God de handelingen der menschen en volken tegenover elkander gade! Als God één volk door middel van een ander kastijdt, dan geeft dit nog geen recht aan de overwinnaars om zich aan de geslagenen te buiten te gaan; nog aan de stamverwanten om zich bij de vijanden te voegen. Die geweld bedrijven tegen degenen die in hunne macht zijn, worden gestraft; en die met de boozen mêedoen zullen met de boozen lijden.

15. Want de dag des Heeren (*die altoos volgt op den dag des zondaars*) is nabij, (*en komt eenmaal*) over alle heidenen (*tot vernietiging van alle wereld-machten en de stichting van 't Godsrijk op aarde*); gelijk als gij gedaan hebt zal aan u (*als uw dag voorbij is*) gedaan worden; uwe vergelding zal (*in uw nageslacht*) op uw hoofd wederkeeren;

16. Want gelijk gijlieden (*met de veroveraars*) gedronken hebt op den berg Mijner heiligheid (*en dien alzoo onteerd hebt*) zoo zullen al de heidenen (*en gij die hen geholpen hebt in hun geweld tegen Mijn volk*) geduriglijk (*het oordeel*) drinken; ja, zij zullen drinken en inzwelgen (*als iets dat bitter is, maar gedronken moet worden*), en zullen zijn, alsof zij er niet geweest waren.

Edom is bij de profeten een type van de Godevijandige volken van alle eeuwen.

Israel zal behouden worden vss. 17-21.

17. Maar op den berg Zions (*zoo door Edom ontheiligd*) zal er ontkoming zijn, en hij zal eene heiligheid zijn (*door Jehova omringd en bewaakt*); en die van het huis van Jakob zullen hunne (*der heidenen*) erfgoederen erfelijk bezitten.

18. En Jakobs huis (*alzoo hersteld*) zal een vuur zijn, en Jozefs huis (*als Juda en Jozef zullen vereenigd zijn*) eene vlam, en Ezau's huis tot eenen stoppel; en zij (*wanneer het vroom overblijfsel der 10 stammen met Juda teruggekeerd zal zijn in het land*) zullen tegen hen (*de Edomieten*) ontbranden, en zullen ze verteeren, zoodat Ezaus huis geenen overgeblevene zal hebben; want (*hoe onwaarschijnlijk dit nu ook schijnen mag*) de mond des Heeren heeft het gesproken;

19. En die van (*Israel, woonachtig in*) het Zuiden zullen Ezau's gebergte, en die (*Israelieten*) van de laagte zullen de (*landen der*) Filistijnen erfelijk bezitten; ja, zij zullen (*ook in 't noorden*) het veld van Efraim en het veld van Samaria erfelijk bezitten; en Benjamin (*zal heerschen over*) Gilead (*aan de overzijde der Jordaan*).

Na de verwoesting der vijanden zal Gods volk zijn gebied overeenkomstig de belofte aan Abraham gedaan (Gen. 28: 14) Noord- en Zuidwaarts uitbreiden.

20. En de gevankelijk weggevoerden van dit heir der kinderen Israels hetgeen der (*of die onder de*) Kanaanieten (*de Feniciers die de Israelietsche gevangenen tot slaven verkocht hebben*) waren tot Zarfath toe (*d.i. het land tusschen Tyrus en Sidon*); en de gevankelijk weggevoerden van Jeruzalem hetgeen (*of die*) in Seferad zijn, zij zullen de steden van het Zuiden erfelijk bezitten.

Sefarad wordt in de Chaldeeuwsche en Syrische vertalingen van den Bijbel Spanje genoemd. De Joden meenen dat de Bosphorus bedoeld wordt. Anderen denken aan Sardis, of aan Sparta, die aan de Joden door de Feniciers bekend werden, of aan de hoogere streken van Bythinie, of aan een landstreek in het Zuid Westen van Medie. Waarschijnlijk wordt door Sefarad Sparta bedoeld, omdat Joel de Feniciers verweet, dat zij de gevangene joden aan de Iöniers of Grieken verkocht hadden; dan ook worden Sparta en Iönie in nauw verband met elkander op de spijkerschrift inscripties genoemd.

21. En er zullen Heilanden (*redders in plaats van verwoesters*) op den berg Zions opkomen, om Ezau's gebergte (*en alle vijanden van Gods volk, waarvan Ezau de vertegenwoordiger is, in 's Heeren naam*) te richten; en het koninkrijk zal (*dan voor altoos*) des Heeren zijn.

De Richteren van ouds, die de voorgangers der koningen waren, worden nu eens "heilanden" of redders en dan weder "richteren" genoemd. Gelijk nu dezen de voorbereiders waren voor den van God verkoren koning en diens koninkrijk, zoo is onder de "heilanden" van Obadja de Heiland bij uitnemendheid, verborgen, op Wiens regeering op deze aarde alles moet uitloopen. Was het niet om dit koningrijk, Israel zou niet hersteld geworden zijn.

"Kome die dag spoedig, dat op deze aarde geene verdervers meer gevonden zullen worden, maar slechts heilanden!"

DEEL IX.
No. 9.

ONDER REDACTIE VAN
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

SEPTEMBER.
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig en Maatschappelijk Tijdschrift Voor Zuid Afrika.

KENNISGEVING.

NOG eens herinneren wij lezers en belangstellende vrienden aan de noodzakelijkheid van het inbetalen hunner subscriptiegelden. Wij willen ongaarne het eerste jaar afsluiten met een nadeelig saldo. Ontbreekt ons de ondersteuning die ons eerlijk toekomt, dan zijn we verplicht het werk te staken. Indien slechts allen die het "Maandblad" ontvangen willen, zenden wat wij hebben moeten, dan kunnen we voortgaan. Die het blad NIET hebben wil, schrijve ons per briefkaart, zoodat wij ten minste het postgeld niet verliezen, te samen met het subscriptie-geld. Die het blad ontvangt en leest, zende ons ten spoedigste wat ons ontbreekt. Men zende ons toch niet Transvaal of Orangia "postal notes." Daarop moeten we altijd boete betalen. Ook zende men ons "niet" 5/-, zooals enkelen doen. Het subscriptie-geld is 6/-. Nieuwe inteekenaren kunnen de nommers van Januari af bekomen.

J. I. MARAIS.

De Plicht der Ziel.

Ontwaak in den morgenstond mensch, *met* Uw God,
Tot Hem rijze Uw morgengebed;
Hij waakte getrouw, hield de wacht bij Uw sponds,
En heeft van gevaar U gered.

* * *

Sta op tot Uw taak, maar het zij *met* Uw God,
Hij leent U de kracht en genaê;
Hij schraagt steeds de moeden, geeft zwakken de kracht,
Uw helper is Hij vroeg en spaê.

* * *

Ga voort door den dag *onder 't oog* van Uw God,
Hij hoedt als een Herder getrouw:
Hij zorgt voor de kleinen, bewaart voor gevaar
Elk lam, als het kind door de vrouw.

* * *

Besluit elken dag met een *opzien tot* God,
Tot Hem om genaê voor Uw schuld,
Bid God om vergeving, en draag Hem Uw smart,
Hem, die met Zijn Geest U vervult.

* * *

Ga, leg U ter ruste *in de armen* van God,
Beveel U geheel aan Zijn zorg,
Hij feilt niet, maar eeuwig is Hij steeds getrouw
Uw Redder, Uw Vader, Uw Borg.

* * *

Uw leven zij eeuwig verborgen *in* God,
Geloof, in Hem zij Uw begin;
Vertrouw Hem Uw alles, dan is Uw besluit,
Uw sterven—een eeuwig gewin.

"De Kleine Johannes.

Stellenbosch,
Juni, 1904.

KRONIEK.

Opvoeding. Met blijdschap vernemen wij, dat de Kerkeraad van Robertson een Normaalschool ter vorming van onderwijzers voor Elementaire Scholen aan den gang gaat zetten. Eerlijk gezegd hebben wij bezwaar tegen twee bepalingen. Waarom—zoo vragen wij—moeten de aanstaande onderwijzers in 't gareel van de "Standaards" loopen? Zij mogen niet hooger gaan dan "Standaard VI"—met 't gevolg, dat ze voor hun werk niet die geschiktheid zullen hebben, welke men vraagt. Waarom niet een echt Kerkelijke Inrichting stichten en zich over "Standaards," Inspectors, regulatiën, bepalingen vooreerst ten minste—niet bekommeren? Wat deze onderwijzers noodig hebben is kennis van 't Hollandsch en Engelsch, van rekenkunde met boekhouden en een weinig natuurkennis er bij. 't Is een bekend feit, dat een jong mensch die "Standaard VI" bereikt heeft, dikwijls niet in staat is een fatsoenlijken brief in 't Hollandsch of Engelsch te schrijven. Hoe zullen de "Standaard VI" onderwijzers de onontwikkelden kunnen voorthelpen in de twee talen, of zeg in 't Hollandsch alleen, wanneer die taal of die talen den onderwijzers toch vreemd zijn gebleven. Schrijver dezes ontving zijn eerste opleiding in het "Nut van 't Algemeen" — een dier voorvaderlijke opvoedingsinrichtingen die helaas! tot het verledene behooren. Daar werden we gedrild in de twee talen, en kregen we tenminste een begrip van naamval, geslacht, verbuiging, vervoeging aan de hand van Hagoort voor 't Hollandsch en Lennie voor 't Engelsch. Al de eischen van de tegenwoordige Standaards waren toen onbekend. Het "Nut van 't Algemeen" legde 't fondament voor de opvoeding van wijlen Ds. J. H. Neethling, Prof. Hofmeyr, en later van "Onze Jan" en zijn tijdgenooten. Gaarne zagen we iets dergelijks. Niet een supplement van een gewone dagschool, een nieuw lap op het reeds gebruikt kleed, een zich inwerken in Standaards een, twee, drie, vier, vijf, zes, en misschien later..... zeven, om dan heentegaan naar de achterbuurten met zoo iets van alles, van niets te veel, van alles een brokske. Laat er voor degelijkheid en grondigheid gezorgd worden. Liever een weinig met kracht, dan het een en ander dat toch niet ingaat in de diepten van het verstand. En waarom—zoo vragen wij nog eens—gaat de Kerk niet Ds. van der Merwe steunen, gelijk de Kerk het Worcester Seminarie steunt? Het Worcester-Instituut dankt zijn succes daaraan, dat het niet is een Appendix van eene of andere bestaande School. Het onderwijs dáár gegeven wordt niet van buiten af geregeld, door personen die met de Kerk in geen, of ten minste in geen sympathiek verband staan. Laat de Kerk zich toch nu eenmaal opmaken tot die taak, en in den naam des Heeren haar met ernst aanvaarden. Onze menschen zinken. Wat heeft 't Departement gedaan voor die menschen? Struikelblokken zijn niet weggeruimd. Telkens klopt men aan een gesloten deur. Wij juichen de onderneming van Ds. van der Merwe toe.....

*
* *

De Kerk moet in twee richtingen vooral arbeiden. Zij heeft noodig, naast haar predikanten, een klasse van arbeiders, zooals wijlen vader Kretzen, die rondgaan waar men hen noodigt; niet om te preeken in dorpen en steden, zooals enkele Hollandsch-sprekende "Evangelisten," die aanstoot geven, waar ze ook al komen; maar om te bezoeken, om te spreken, om te helpen waar hulp gevraagd wordt. Dat gaan van boerenplaats naar boerenplaats door dien eenvoudigen, nederigen dienstknecht des Heeren—wijlen vader Kretzen—in de oude dagen, heeft oneindig veel goeds gedaan. Dr. Hofmeyr had eens een voorstel in de Synode, dat niet doorging, met het oog op die klasse van arbeiders. Wij hebben nu het Worcester-Instituut. Kunnen niet de jonge mannen aldaar gevormd worden ook met het oog op de "inwendige zending?"

*
* *

Gelijk we nu samenwerken ter ondersteuning van het Worcester-Instituut, laat ons samenwerken ter ondersteuning van de Robertson-onderneming. Laat die zaak uitgaan van de Kerk, geworpen worden op de milddadigheid der Kerk, gedragen worden door de gebeden der Kerk, gesteund worden door de leidslieden der Kerk, geplaatst worden onder toezicht van de Kerk. Wij houden ons overtuigd, dat het hart van de Kerk daarin zit. Advokaat van Zijl—ik noem zijn naam altijd met achting—heeft ons verzekerd, dat hij £1000 bij elkaar kon brengen voor Namaqualand en het Noordwesten zonder groote inspanning. Een jonge leeraar, ongehuwd en gewillig, is gereed een verkenningstocht te ondernemen en de zaak in het Noord Westen grondig te onderzoeken. Anderen zijn met hunne bijdragen gereed. Waarom dan niet *begonnen* en iets *zelfstandigs* doen? Booker Washington achtte zich geroepen voor de negers, zijn eigen vleesch en bloed, in de bresse te springen, en Tuskegee was het gevolg. (Men leze toch Prof. Muller's artikelen over dat onderwerp in ons blad.) Over "Berea College" en den wonderbaren invloed die daarvan uitging onder blanken en gekleurden hopen wij zelf later iets te schrijven. Eer het te laat wordt moeten wij ons opmaken in den naam des Heeren en handelen. Is het niet Gods hand die ons naar Worcester heen wees? Wie had het kunnen denken, dat het geld zoo spoedig zou worden gevonden? "Het hart des volks was er om te werken." Zoo zal het gaan met onze Robertsonsche School, maar dan zelfstandig, vrij, onbelemmerd, vrucht van den ijver en de belangstelling der gemeente onzes Heeren!

Uit Amerika. Twee zaken trekken in den laatsten tijd zeer de aandacht van Christen Philanthropen in en buiten Amerika: t.w. de *echtscheidings-kwestie*, en de *lynch-kwestie* (het zonder proces of onderzoek straffen en dooden van aangeklaagden). Het moet op beide punten tamelijk erg zijn in de Vereenigde Staten. Ettelijke tijdschriften hebben er het hunne over te zeggen. Over het *eerste* punt—de *echtscheiding*—laat de "Homiletic Review" zich uit. Onlangs werd er een Conferentie gehouden te Philadelphia, waaraan veertien Protestantsche Kerkgenootschappen deelnamen. Zij waren zeer begaan over den toestand en kwamen tot geen bepaald besluit. In hun broederlijk schrijven zeiden

zij: "de vrees voor gewettigde veelwijverij in éénen Staat wordt vergroot door het feit van onheilige echtscheiding in vele staten. . . . . Wij pleiten voor het huisgezin, voor de kinderen, voor de bescherming der maatschappij, voor de bewaring van den Staat." Dat het erg genoeg is blijkt uit de statistieke opgaven. In 1902 trof men in acht Staten de volgende onnatuurlijke verhoudingen aan. Maine stond bovenaan met 1 echtscheiding uit 6 huwelijken; Indiana, 1 uit 7½; Rhode Island, 1 uit 8; New Hampshire, 1 uit 8½; Ohio, 1 uit 8¾; Vermont, 1 uit 10; Michigan, 1 uit 11; Massachusetts, 1 uit 16. Alles samenvattende, zegt het blad, komt het hierop neer, dat "twee uit elke negentien huisgezinnen" in diepe ellende verkeeren. "Het echtscheidings-proces is niet het treurspel. Het treurspel begint lang vóór dien tijd. . . . . Er is altijd eene vrouw die lijdt, kleine kinderen soms in wier ziel het ijzer ingaat, te jong om te redeneeren, oud genoeg om de schande te gevoelen. . . . . . De roeping der Kerk is niet te strijden tegen de echtscheiding, maar tegen dat wat 't huisgezin vernietigt, tegen onmatigheid, tegen den lagen standaard van zedelijkheid toegepast op den omgang tusschen de twee seksen; tegen het weelderig leven, waaraan velen zich overgeven." Hoe staat het in Zuid-Afrika? Moet er niet meer gedaan worden door predikanten om jongelieden te waarschuwen? Moet er niet over 't huwelijk gepreekt worden? over de verplichtingen van 't huwelijksleven? over de zedelijke verhoudingen tusschen de twee seksen? Wij hebben in den laatsten tijd treurige ondervindingen opgedaan op dit gebied. De kieschheid verbiedt ons uitteweiden over dingen die in 't openbaar niet kunnen worden verkondigd zonder grooten aanstoot te geven. Wij gelooven echter, dat over punten van dezen aard *moet* worden gesproken, zelfs in 't midden der gemeente. Gods Woord is een huis-boek; en dáár worden zonden bij haar namen genoemd. Wij zijn thans zoo kieskeurig geworden, dat wij jonge menschen vreezen te waarschuwen aangaande dingen die hun reeds en vooral in de jeugd de bitterste ellende kunnen berokkenen. Wij waren niet lang te Stellenbosch—(Ds. J. H. Neethling was nog "in zijn fleur")—toen wij dien broeder een Catechismuspreek hoorden leveren over het *Zevende Gebod*. Nog klinkt die preek in ons oor. Er was een kieschheid, een ernst, een waardigheid, een duidelijkheid, die wij den spreker benijdden. Wij zijn verzekerd, dat het indruk heeft gemaakt. Moest onze prediking niet meer *Ethisch* zijn?

***

Een andere paragraaf uit het boven aangehaald tijdschrift verdient onze aandacht: "De hoop op de genezing en de vernietiging van de afschuwelijke neigingen tot gemakkelijke en herhaalde echtscheidingen rust, naar wij gelooven, op het verwekken en versterken van zulke gezonde indrukken aangaande het huwelijk, dat niemand meer een huwelijk zal aangaan "lichtelijk en zonder nadenken" . . . . . . zoodat geen vrouw of man eene verloving zal durven aangaan zonder de zekerheid van weerkeerige liefde, en zonder de volle erkenning van den plicht tot onderling hulpbetoon, tot verdraagzaamheid, en tot getrouwheid daarmee verbonden." Andere schrijvers in de Amerikaansche pers stappen heel licht over de kwestie heen. Een dezer "wijzen" uit het verre westen in een artikel over "Individualisme" zegt: "Hierin ligt de treurige ernst van het huwelijk, twee naturen kunnen slechts één worden door het *vernietigen* van één hunner—een uitweg uit de moeilijkheid—waarin alle "gelukkige" huwelijken hebben gedeeld." Wat een commentaar op het huwelijk! Is het huwelijk een "vernietigen" van de mannelijke of vrouwelijke natuur?

***

Belangrijker nog dan deze vragen is eene andere: wat moet er worden van onze jongens?—eene vraag die druk besproken wordt in onze dagen. Alles wordt op school geleerd, buiten den aard, de samenstelling, de werking van 't menschelijk lichaam. De verschillende organen in hun verhouding tot elkaar, de werking van hart en maag en lever, het wonderbare samenstel van de geslachtsorganen zijn voor de meeste menschen eene onbekende wereld. Wij gaan verder en spreken nu in de taal van den Heer Badley, die de "sekse-moeilijkheid" op zeer treffende wijze behandelt. Wij laten onze jongelui opgroeien in volkomen onkunde van het onderscheid dat er bestaat tusschen de twee seksen. Kennis verkrijgen zij vaak langs bezoedelde kanalen tot hun blijvende schade. In de ure der verzoeking bezwijken zij. Van den boom der kennis des goeds en des kwaads plukken zij tot hun eigen verderf, en soms tot smart hunner ouders. De toekomst van den jongeling is daarmee gemoeid.—Deze vragen stemmen tot nadenken. Bij de ontwikkeling van ons opvoedingsstelsel dienen wij niet te vergeten: God heeft ze gemaakt man *en* vrouw.

***

Een tweede zaak trekt in Amerika zeer de aandacht t.w. de *lynch-kwestie* (het zonder vorm van proces straffen van beschuldigden). Men gaat er die ongerechtigheid met kracht bestrijden. Een "anti-lynch kruistocht" is aan den gang gezet door den Heer W. R. Barksdale Camp ("United Confederate Veterans of Granada"). "Wij roepen met een donderende stem"—zoo luidt hun circulaire—"alle "Confederates," hunne vrouwen, en dochters, alsook die groote en heerlijke organizatie de "Daughters of the Confederacy,'

een en allen, op, om optestaan in hun macht, en door woord en voorbeeld, door stem en pen, door zedelijke macht en invloed, ons te helpen een einde te maken aan die duivelsche, barbaarsche, onwettige, en ongoddelijke misdaad, t. w. het verbranden van menschelijke wezens." Die taal is kras, doch gewettigd. 't Is een schandvlek op de banier der Vereenigde Staten. Dit moet worden uitgewischt. Wat is het dan?

***

Ter beantwoording diene het volgende ontleend aan een artikel geschreven door eene negerin en verschenen in de *North American Review*. Zij zegt o.a.:—

"Van den dag onzer vrijmaking werden jonge, gekleurde meisjes beschouwd als de wettige prooi van blanke heeren in het Zuiden, waar het huis van den neger niet heilig geacht wordt door het hoogere ras. Blanken worden niet gestraft indien zij die rechten verbreken of *gelyncht* voor schanddaden gepleegd tegen zulke meisjes."

Voorts verklaart zij dat de statistiek ten gunste is van den neger. Eén uit 20,000 blanken werd in 1902 te Chicago gestraft wegens verkrachting, terwijl slechts 1 uit 100,000 negers wegens zulk een misdaad begaan tegen eene blanke werd aangeklaagd. Zij toont aan, dat velen gestraft worden onder dit *lynch-stelsel* die dood onschuldig zijn. Uit 128 negers in 1901 dood gemarteld waren er slechts 16 beschuldigd van verkrachting, zonder dat hun zaak behoorlijk onderzocht was.

De beschrijving die zij geeft van wreedheden op negers gepleegd gaat alle begrip te boven. 't Is bijna ongelooflijk, dat zulke dingen in een Christenland kunnen gebeuren. Eén geval is afgrijzelijk. Een blanke werd vermoord te Dodsville, en een neger van den moord beschuldigd. Hij vluchtte, en zijne vrouw, van wier onschuld men overtuigd was, vluchtte met hem. Zij werden gevangen.

Toen nu de twee negers in handen hunner achtervolgers kwamen, werden zij aan boomen gebonden, en terwijl men het vuur aanstookte voor de verbranding liet men ze op de meest duivelsche wijze martelen. Men dwong ze de handen uittesteken die vinger na vinger werden afgehakt. Die vingeren werden als herinneringen uitgedeeld. De ooren werden toen afgesneden. De man werd daarna jammerlijk geslagen. Zijn schedel werd gebroken, en een zijner oogen door een stok uitgepuild hing aan een draad. Geen woord kwam van de lippen van man zoowel als vrouw. Het vreeselijkste van alles was, dat men met een grooten kurketrekker gaten boorde in het vleesch van man en vrouw, in armen en beenen en andere deelen des lichaams! Stukken rauw, trillend vleesch werden alzoo uitgerukt. Zelfs deze marteling ontlokte den ongelukkigen geen enkelen uitroep. Eindelijk werden zij in het vuur geworpen en daar tot asch verbrand."

Dit hoeft geen commentaar. Waren deze dingen in Armenie of de Congo gebeurd, hoe zou het Christelijk publiek in Europa zich hebben laten gelden! Wij noemen deze dingen in ons blad, omdat wij soms vreezen, dat de verhouding tusschen blank en gekleurd een bittere worden kan in ons geliefd Zuid Afrika. Het gevaar dat Natal en deelen der Oostelijke Provincie dreigt is groot. God beware ons tegen praktijken als de bovengenoemde.

***

De zaak heeft ook eene andere zijde. Ernstige mannen in Amerika zien in de neger-kwestie een onheil, dat een ramp worden kan van verbazenden omvang. Aan den eenen kant groeit de negerbevolking met ongekende snelheid aan. In de laatste veertig jaren is het cijfer gestegen van 4½ tot 9 millioen. In sommige streken treft men *drie* zwarten aan tegen *één* blanke, in enkele anderen is de verhouding zelfs grooter, twintig negers tegen één blanke. In misdaden munten zij uit—zegt de Amerikaansche schrijver, Thomas Nelson Page, van 85 tot 93 per cent. Aan den anderen kant is de vooruitgang verbazend, Sedert den oorlog hebben negers aan eigendom een waarde van 800,000,000 dollars (£160,000,000), gewonnen. Honderden van scholen arbeiden aan hunne vorming. Toch verklaart Bisschop Brown van Arkansas: "Ik ben tot de overtuiging gekomen, dat het negerras hopeloos gezonken is. Niemand die de "zwarte kringen" (black belts) in het Zuiden niet heeft bezocht kan zich een denkbeeld vormen van den lichamelijken, verstandelijken, geestelijken toestand van dit ongelukkig volk." Hij beschrijft ze als hopeloos onzedelijk: "de vrouwen zijn onrein, de mannen tienmaal meer."

***

Hier nu komt het ingewikkelde van de "lynch" kwestie. Het gevaar ligt in de uitbarsting van barbaarsche, onmenschelijke, Satanische woede, bij de blanken, wanneer een vuile neger zich vergrijpt tegen eene blanke vrouw of een kind. De neiging tot snel straffen van een gruwzame daad van onzedelijkheid is een natuurlijk instinkt, dat in elk welgeaarden mensch zich openbaart. Tegenover het talmend proces van langdradige rechtspleging komt het natuurlijk geroep om vergelding op. Doch de snelle vergelding wordt wraakoefening. En wraak is drie dubbel een kind der helle. "Mij komt de wraak toe: ik zal het vergelden—zegt de Heere."

***

Wij staan voor ditzelfde probleem in Zuid Afrika. Een neger-bevolking met groote snelheid

aangroieënd, een lage trap van zedelijkheid, in sommige streken een heidendom door de verkeerde beschaving nog meer barbaarsch geworden. En om de kroon op alles te zetten het schuim van China op onze kusten geworpen. Slechts het Evangelie kan redden. De zending nu is voor onze eigene deur. Azie zendt zijn barbaren ook. 't Is letterlijk: Kaffer, Moor en Indiaan, met den Chinees er bij. De goddeloosheid van de Zuid-Afrikaansche goudstad stijgt ten hemel. De Europeaan daar is geen model van zedelijkheid—om het op zijn zachtst te noemen.—Laat nu de Chinees eerst zijn tijd van slavernij in de mijnen uitdienen en zijn Aziatische praktijken mengen met de Europeesche schanddaden, en wij staan voor een kwestie, waar van we den omvang niet kunnen berekenen. Voeg bij dit alles, dat de Ethiopiers overal kwaad zaad zaaien, overal de onafhankelijkheid preeken, overal het werk van Europeesche zendelingen verstoren, en wij hebben vraagstukken genoeg om Kerk en Staat bezig te houden. God geve ons wijsheid met het behartigen van de belangen der Kerk en der maatschappij.

Een nieuwe aanval op Luther. De bittere haat der Roomsche Kerk tegen Luther en Kalvijn is onlangs weer gebleken. Een werk van een Ierschen schrijver, tot titel dragende: "Rome and the Renaissance" is weinig meer dan een aanval op Kalvijn. De oude, meer dan eens beantwoorde beschuldigingen tegen den hervormer maken andermaal hun verschijning. De kroon wordt echter gespannen door een Duitschen monnik, Vader Denifle, in zijn onlangs verschenen werk: "Luther en het Lutherdom in de eerste ontwikkeling naar de bronnen beoordeeld." Doel van dezen schrijver is aantetoonen, dat het Protestantisme is een "zinnelooze abnormaliteit." Luther wordt voorgesteld als door en door slecht, en het Protestantisme als in allen deele verwerpelijk. Daar Luther in Duitschland in hooge eer gehouden wordt als de belichaming van den nationalen geest en het nationale leven wordt deze aanval in protestantsche kringen zeer gewraakt. Theologen van allerlei richting hebben zich reeds daarover uitgesproken. Ware Denifle een lage lasteraar, men zou zich niet over hem bekommerd hebben. Doch als historicus en geleerde wordt hij algemeen geroemd. Als Archivaris van het Vatikaan staat hij hoog aangeschreven in eigen kring. Rome dus deed haar best door hem te laten optreden tegen het protestantsche Christendom. De Paus verleende hem een bizondere audientie op den 5den November, 1903, toen Z.H. uit de eigen hand des schrijvers zijn boek ontving.—

* * *

Toen eenige jaren geleden Ds. (nu Prof.) Muller optrad om het protestantisme te verdedigen tegen de aanvallen van zekeren schrijver, werd het ieder lezer duidelijk, dat men Luther belasterde, door hem meeningen toe te dichten die de zijne niet waren. Wie zal ooit het laatste hooren van dat "pecca fortiter," (zondig flink op,) dat Luther in de pen wordt gelegd in een schrijven aan Melanchthon, en dat uit het verband gerukt een gansch anderen zin draagt, dan door Luther werd bedoeld? Denifle heeft niets nieuws bij te brengen. 't Zijn de oude eeuwenoude beschuldigingen, die herhaaldelijk besproken en weerlegd werden. Denifle's stijl is karakteristiek. Prof. Schaff—aan wiens uiteenzetting wij dit artikel danken — zegt: "Denifles Duitsche stijl is, naast dien van Luther, de krachtigste dien ik ken. Zijne volzinnen zijn bommen en ontploffings middelen. Denifle noemt Luther honderdmaal "leugenaar," "schurk," "schavuit." Hij was een "zwakhoofd," een "hypocriet," een "onverlaat en losbandig mensch." Luther was in één woord een *Ungeheuer*, (monster.) "Indien protestanten—zoo zegt hij—" vrij van alle vooroordeel de leer, de leugens, de vervalschingen van dezen man willen toetsen—in één woord, in dien zij aan hem willen denken, zooals hij geleefd en gewandeld heeft, zij zullen zich, ter wille van de algemeene eerbaarheid, indien niet om andere redenen, terugtrekken van dit monster." Doel van het heele boek is vervat in de leuze: "weg van Luther: terug naar de Kerk." "Er is slechts ééne Kerk, de Kerk waarvan de Paus als Christus plaatsvervanger het hoofd is."

* * *

Denifle ontziet niemand. Harnack, zeker de grootste theoloog thans in Duitschland, noemt hij een "leugenaar," omdat hij Augustinus aanhaalt in een beteekenisvolle paragraaf, die Denifle aanstootelijk is. Luther, zegt Denifle, "liegt," "ja, 't is ontzettend hoe hij liegt omtrent Augustinus." Wat dus door den Hervormer gezegd werd omtrent het leven van monniken en nonnen uit die dagen, is van alle waarheid ontbloot. Haalt hij Augustinus aan, dan "liegt" hij; haalt hij Paulus aan, dan "liegt hij op fameuse wijze.,' Want hij was door en door een slecht mensch. Hoogmoed, "gruwelijke ontucht," dronkenschap en hoererij waren kenmerken van den Hervormer. Het getuigenis van Melanchthon, Luthers trouwen vriend en raadgever, geldt in dit verband niet. Maar Luthers leer!! O, gruwel der gruwelen!! Menschelijke onmacht—predikt Luther—Christus gerechtigheid bedekt onze schuld, de mensch door geloof *alleen* gerechtvaardigd, zonder goede werken. Dit is niet anders dan *hocus-pocus*, een zinnelooze abnormiteit, een onzedelijke leer, die van goede werken niets wil weten; alsof Luther wilde, dat de mensch gerechtvaardigd worden kan door het geloof, en nog kan blijven in de zonde, ongerechtigheid en onreinheid.

Denifle gaat verder. Hij heeft den sleutel ontdekt van het geheim van Luthers losbandig leven: iets dat "geen der protestantsche onderzoekers in Luther's leven hebben weten te ontdekken." En wat nu is die wonderbare ontdekking? In 1515 had Luther gezegd: "Die Begierlichkiet ist gânzlich unbesiegbar," (De begeerlijkheid is gansch niet te overwinnen.) Dit—zegt Denifle—is het heerschend beginsel van Luther's leven. 't Is de uiting van zijn bedorven gemoed; 't is de aankondiging van zijn levensregel. Vraagt men waar de schrijver daaraan komt, dan blijkt 't te zijn een volzin geheel uit zijn verband gerukt, eene aanhaling uit eene preek die door en door Bijbelsch, Paulinisch, Evangelisch is, eene preek die hij besluit op de volgende wijze: "laat ons vluchten tot de hen Christus, die ons meedeelt de volbrenging der wet, zoodat wij door zijne volbrenging der wet, die wet zelven kunnen vervullen." Luther had gezegd: "Wanneer wij leeren dat door ons eigen denken, door ons eigen streven, de begeerlijkheid niet kan worden weggenomen, en *daar wij door ervaring weten dat de begeerlijkheid niet kan worden overwonnen*, blijft er voor ons niets over dan de wijsheid des vleesches vaarwel te zeggen, daaraan te wanhopen, de zaak optegeven en diep vernederd *elders hulp te zoeken*, hulp dat het vleesch ons niet geven kan." Dan volgt de zinsnede: "vlucht naar de hen Christus."

* * *

Wat zeggen onze lezers van zulke knoeierij met iemands woorden? Rowland Hill vond eenmaal een tekst in den Bijbel dien niemand vòòr hem daarin gevonden had en niemand na hem daarin vinden zal: t.w. "*Topknot come down.*" Hij preekte namelijk over en tegen de modezucht van zijn tijd, het tooien van het haar door de vrouwen, en vond den tekst in Mattheus: "let him that is on the house top not come down." Rowland Hill nam het tweede gedeelte met de wijziging als hierboven: "Top (k)not come down." Denifle doet evenzoo. Hij laat Luther zeggen, wat hij nooit gezegd heeft, bedoeld heeft, geleerd heeft, verkondigd heeft, en besteedt een boekdeel aan het bewijs van wat niet bestaat. Wij herinneren ons, toen Prof. Muller in der tijd in strijd gewikkeld werd met een Roomschen priester, dat aanhalingen uit Luthers geschriften uit hun verband gerukt werden gebezigd ter staving van Roomsche beweringen. Wij deden toen moeite, (schrijver dezes met Prof. Muller), om eenvoudig te controleeren wat werd beweerd. En wij vonden wat men nu weer heeft moeten aantreffen—aanhalingen die halve waarheden en dus dubbele, vierkante leugens bevatten.

———

Het Spiritisme. Twee broeders uit de Transvaal klagen er over dat het Spiritisme in zekere kringen aldaar beoefend wordt en vragen inlichting. Wij verwijzen hen naar Jesaja 8 : 19 en 20; "Wanneer zij dan tot ulieden zeggen zullen: vraag de waarzeggers en duivelskunstenaars, die daar piepen en binnensmonds mompelen; zoo zegt: Zal niet een volk zijnen God vragen? Zal men voor de levenden de dooden vragen? Tot de wet en tot de getutgenis; zoo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dageraad zullen hebben." Voor den Christen is het genoeg steeds terug te gaan tot "de wet en tot de getuigenis." Om ons geloof te versterken hebben wij geen geesten van afgestorvenen noodig. "Zij hebben Mozes en de Profeten" was de verklaring van onzen Heiland in de gelijkenis van den rijken man en Lazarus. Die dus de dooden raadpleegt, zondigt beslist tegen het Woord Gods, dat zulke dingen ten sterkste afkeurt. En wie waarborgt ons dat wij het getuigenis der afgestorvenen kunnen vertrouwen? Er zijn verleidende geesten die dreigen zelfs de uitverkorenen te verleiden, zoo God hen niet bewaart. De mensch dus, die de "geestelijke boosheden in de lucht" inroept weet nooit waarheen hij geleid zal worden. Hij heeft geen het minste bewijs van de waarheid van dat getuigenis.

* * *

Dit is het oordeel ook van menschen die jaren lang met het Spiritisme zich hebben ingelaten en van die dwaling werden genezen. Zoo bijv. Ds. Huet, die vijf jaren lang onder de macht van het Spiritisme stond: "Meermalen," zegt hij "heb ik met bedriegelijke geesten te doen gehad. Met geesten, die zich onder verkeerde namen voordeden; met geesten, die zich voordeden, alsof zij zich wilden bekeeren, ja alsof ze tot bekeering gekomen waren; met geesten, die mij verkeerden raad wilden geven; met geesten, die zich als godsdienstig en vroom aanstelden; met geesten, die mij leugens, wijsmaakten, of wilden wijsmaken" (Levensschets p 349). Op dezelfde bladzijde lees ik: "Veel lijden heb ik geleden in de afgeloopen veertien maanden, sedert ik met het Spiritisme in aanraking gekomen ben. Meer dan iemand weet. Veel zwaren zielestrijd ben ik doorgegaan. ***Met geestelijke boosheden heb ik te doen gekregen***, op ontzachelijke wijze. Bedrog, teleurstelling, ja wat niet al, heb ik ondervonden!" (p 349).

* * *

Zoo vind ik ook in het uiterst leerzaam boek van Dr. Funk: "The Widow's Mite and Other Psychic Phenomena" (p 36)—een sterk en krachtig pleidooi voor het spiritisme—het getuigenis van een Spiritist, die na zijn bekeering, geheel en al met het spiritisme had gebroken. Hij zegt: "Ik ken bij persoonlijke ervaring de vreeselijke waarheden van het Spiritisme. 't Is een verleidelijk onderzoek, waaraan gij u waagt, doch ik bid u, keer u daarvan af.........De diepten van sluwheid die zich openbaart bij deze

Geesten worden slechts geëvenaard door hun boosheid om te bedriegen." Hij verhaalt ons dat hij bij een der manifestaties een boodschap kreeg "Ik ben de booze." Hij gaat voort :—

"Ik begon mijn onderzoek zonder geloof in den Satan dien ik beschouwde als de verpersoonlijking van het booze abstrakt beschouwd. Ik verliet dat onderzoek in de vaste overtuiging dat de Satan werkelijk bestaat en dat de Schriften de waarheid bevatten. De heerschende geest van het modern Spiritisme is de duivel, "de oude Slang," wier sleep gemerkt is met "teekenen en wonderen der leugen en allerlei verleidingen der ongerechtigheid." Ook behoeven wij geen oogenblik te aarzelen in die verschijnselen de "sterke dwaling" te bemerken door God toegelaten om diegenen te vangen die van Gods Woord zich afkeeren en een leugen gelooven.

* * *

Zoo gij uw ziel behouden wilt en uw verantwoordelijkheid tot God wilt erkennen voor den invloed dien gij op anderen uitoefent, vereenzelvig u niet met dit ellendig, bedriegelijk Spiritisme, want 't is een werk van den vijand des menschdoms." Zulke getuigenissen hebben groote waarde. Men wint niets bij het Spiritisme. Men verliest ontzettend veel. Men meent in aanraking te komen met afgestorven vrienden, "met geliefde betrekkingen, met goede, lieflijke geesten," en men vindt—om Huet na te spreken—zich in aanraking gebracht "met allerlei machten der duisternis, met leugengeesten, met spotgeesten, met onreine geesten, met schrikkelijk booze geesten." En elders: "Zij ontzien niets, die geestelijke boosheden. In dezeldfe oogenblikken dat zij hoog opgeven van Christus, zijn ze, met Satanische list en boosheid bezig, het geloof te ondermijnen in de ziel van den armen mensch."

* * *

Erger nog. Die met het Spiritisme zich inlaat verliest allengs zijn geloof in God, in den Heiland, in het Woord des Heeren. De bladzijden in de levensschets van Ds. Huet, die hierover handelen, zijn zeer lezenswaard. Twijfel had zijn gemoed doorboord. Den Heiland kende hij niet meer zooals vroeger.

't Is dus niet zonder oorzaak, dat de Apostel ons waarschuwt in woorden die ook op ons van toepassing zijn :—"En buiten allen twijfel de verborgenheid der godzaligheid is groot. Doch de geest zegt duidelijk, dat in de laatste tijden sommigen zullen afvallen van het geloof *zich begevende tot verleidende Geesten en leeringen der duivelen*, die in geveinsdheid leugenspreken, hebbende hun eigen geweten als met een brandijzer toegeschroeid." Opmerkelijk voorwaar is het, dat Spiritisten, Hypnotisten, Mesmeristen eerst eischen, dat wij gansch *willoos* moeten worden, voordat we onder den invloed kunnen komen van de geesten door ons ingeroepen, of van den wil des persoons die ons hypnotiseert of mesmeriseert. Hier ligt het ontzettend gevaar van deze dingen. Een ander wil neemt van onzen wil bezit. Wij stellen ons gemoed open voor allerlei invloeden, booze en goede. Eer wij het weten zijn we onder de macht van een sterkeren wil, die met ons naar goed of kwaaddunken handelt.

TRANSVAALSCHE KERKBODE.

Wij heeten dit Kerkblad van harte welkom. Volgaarne zenden we de Redactie een ruilnommer toe. Moge de Kerk*bode* een nieuwe Kerk*band* zijn tusschen de gemeenten der Hervormde kerk onderling, en de zustergemeenten der Gereformeerde en der Vereenigde Kerk in de Transvaal. "Eendracht maakt macht"—zoo luidt het bekende spreekwoord : en voorwaar éene gereformeerde Kerk, in alles vereenigd, uiterlijk en innerlijk, is zeer gewenscht. Middelerwijl kan ook het spreekwoord gelden : "Verdeel u en heersch." Die zijn krachten verdeelt zal kunnen heerschen "in eigen kring." De Hervormde Kerk bloeie, naast de zustergenootschappen.

RUSLAND UIT HET OOGPUNT DER PROFETIE.

In de "Christian" is er een merkwaardig artikel dat tot opschrift draagt "De Bijbel en het Nieuwsblad." De schrijver haalt het volgende aan uit Ezechiel 38 en 39 :—"Zie, ik wil aan u, o Gog, vorst van Rosch, (in onze vertaling : "hoofdvorst") van Mesech en Tubal... ik zal u omwenden en haken in uwe kaken leggen en ik zal u uitvoeren, mitsgaders uw gansche heir....... eene groote menigte......Perzen, Mooren en Puteers met hen......Gomer en al zijne benden ; het huis van Togarma, in het verre Noorden en al zijn benden : vele volken met u......Na vele dagen zult gij het beheer hebben ; in het laatste der jaren zult gij komen in het land......op de bergen Israels......gij zult aankomen als eene onstuimige verwoesting, gij en al uwe benden, en alle volken met u......om buit te maken en roof te rooven......Scheba en Dedan, en de kooplieden van Tharsis en al hunne jonge leeuwen zullen tot u zeggen : "Komt gij om buit te buiten......Gij komt uit uwe plaats uit het zijden van het noorden, gij en vele volken met u......Ik zal met hem rechten door pestilentie en door bloed...op de bergen Israels zult gij vallen, gij en al uw benden en de volken die met u zijn." Wijlen Prof. Fairbairn in zijn Commentaar sprak van MAGOG als het land en van GOG als het volk, of het hoofd dat zoowel land als volk vertegenwoordigde. Van ROSCH zegt hij : "Er is groote waarschijnlijkheid dat het volk hierdoor aangeduid de Russi waren, aan 't welk de tegenwoordige Russen hun naam hebben ontleend." Hierin stemmen andere uitleggers bijv. Gesenius met hem samen.

* * *

Schrifverklaarders zijn het niet eens omtrent de beteekenis en de toepassing dezer profetie. Ook wij

wagen ons niet aan eene verklaring. Wij halen slechts aan wat de correspondent van de "Daily News" schrijft omtrent "Ruslands gemengd leger :"—

"Kuropatkin heeft 460,000 man van gemengden aard. Weinigen hunner behooren tot de gewone in grijs gekleede soldaten. Er is misschien geen volk dat zulk een gemengde schare bij elkaar heeft gebracht. Ik zag er Tartaren uit de Krim ; Turcomannen uit Merv. Zij hadden hun order en kwamen snellijk naar Verchneudinsk. Circassiers uit den Kaukasus kampeerden op de oevers van het Baikal meer met robbe-jagers uit Buriat : sterke, forsch-gebouwde mannen uit Archangel, Samoyeden, uit de vlakten van de Yenesei, Buriats, Mongolen uit Trans-Baikal—een gemengde, veelkleurige horde. Zij spreken vele talen, zijn gekleed in allerlei tooi, dragen eigenaardige wapenen.

Allen zijn ze typen van de stammen en natien waarover de Tsar regeert. Zij waren gekomen in kleine hoeveelheden van half-dozijnen en dozijnen, gelijk aan kleine stroompjes die over vlakten en door bergengten zich een weg zeewaarts banen. Zij waren in dichte drommen gekomen, als rivieren die in haar loop niet konden worden gestuit, omdat de Keizer hen opgeroepen had, en zijne stem dringt door tot de verste perken van zijn groot rijk. Hun vaders en broeders en zoons zijn aan 't komen in nimmereindigende golven : zij komen als slachtvee naar de groote slachting, voor de vleeschmarkt gereed. Een prachtig, grootsch menschenras, vol van moed, eerlijkheid, bedrijvigheid. Ze zijn het zout der aarde, en voordat dit afschuwelijk spel over is, dat dwazen een glorieusen oorlog noemen, zullen velen hunner dood liggen op het slagveld—dood vóór hun tijd.

Men kan niet anders dan met wanhoop en een zucht van de allerdiepste verachting denken aan de slachting die aan 't komen is. Want men weet het goed, dat niemand onder de zwetsende dwazen aan beide zijden die dezen oorlog mogelijk hebben gemaakt gevonden zal worden onder de vechtenden. Zij zijn er niet, noch in Rusland, noch in Japan, noch ergens elders."

Geloofsvertrouwen.

I.

Ik wil met mijne Lezers geheel openhartig zijn.

't Is avond, ja, bijna reeds nacht. Het huisgezin heeft zich ter ruste begeven. Alles rondom mij is harmonisch stil, want het zachte geknetter der regendruppelen op het dak, het bruisen van den gezwollen bergstroom, dringen door tot mijn studeervertrek, doch storen die stilte niet, maar schijnen integendeel geheel in accoord daarmee te zijn. 't Is als hoor ik de onbezielde natuur een lied ter verheerlijking van den grooten, goeden Schepper des heelals aanheffen, terwijl de mensch, pronkstuk van de bezielde schepping, in den schijndood des slaaps is gedompeld ; en toch heerscht er stilte.

In dergelijke stemming moet de dichter Longfellow hebben verkeerd, toen zijn gedicht "Footsteps of Angels" hem uit het hart en uit de pen vloeide. Dit gedicht, "Voetstappen van Engelen", heden door mij vrij in 't Hollandsch overgezet, geef ik hierbij weder :

Als de Dag zijn loop gaat staken,
En de stemmen van den Nacht,
't Beter ik, weêr doen ontwaken,
Tot een vreugde, heilig, zacht ;

Eer de avondlampen branden,
En als geesten, groot en grim,
't Wiss'lend haardlicht op de wanden
Teekent schaduwen en schim ;

Dan, door d'open deur getreden
Komen meen'ge vormen weêr,
Van geliefden uit 't verleden.
Scharen rondom ons zich neêr.

Hij, die jong, en krachtvol streefde ;
Edel hunk'rend naar den slag
En op 't pad al strijdend sneefde,
't Matte hoofd ter ruste lag.

Zij, die heil'gen, teeder, goedig,
Zonken onder 't kruis ter neêr :
Vouwden de handen zoo deemoedig,
Spraken hier op aard niet meer.

En met hen het wezen heerljk,
Grootste gave mijner jeugd,
Dat mij liefhad, eenig, eerlijk,
En thans deelt in 's Hemels vreugd.

Met een voetval, ach, zoo luchtig,
Komt die bode vol gevoel,
Drukt die hand mij streelend vluchtig,
Neemt naast mij den leed'gen stoel.

En zij zit, en met die oogen,
Zoo vol liefde, diep en teêr,
Als een ster uit 's Hemels bogen
Blikt zij innig op mij neêr.

Zonder klank, maar toch verstaanbaar,
Is dat stemmeloos gebed.
Zacht bestraffend, onvergaanbaar
Wordt haar woord m'in 't hart gezet.

Als 't mij angstig wordt van binnen
Onder strijden, smart en nood,
Wijkt mijn vreeze bij 't bezinnen :
Zulken leefden — gingen dood.

Eenige uren van den afgeloopen dag werden door mij besteed aan het herlezen van sommige gedeelten van D'Aubigné's Geschiedenis der Kerkhervorming, in vergelijking met eenige andere werken over hetzelfde onderwerp. Dit bracht mij opnieuw in aanraking met Luther, Calvijn, en ook met Ulrich Zwingli, die Jacobus in het Geloof en die Johannes in de Liefde. Dit voerde mij weer

terug op de afgelegde levensbaan, en deed mij vertoeven bij meer dan één mijlpaal daarop achter gelaten. Dit vestigde weer, met kracht en met ernst mijne aandacht op het "Geloof" en het "gelooven" en deed mij bevestigend herhalen wat ik in mijn kinderjaren schreef:

Gelooven, Kinderlijk gelooven
Steunt ons het best op 's levens baan,
Brengt ons het veiligst op naar Boven,
En moog' ook soms de stormwind loeien,
Met woest gedruis de golven groeien,
Op 's levens breeden oceaan,
Richt, Christ'nen, dan het oog naar Boven,
Gelooven, Kinderlijk gelooven
Brengt ons het veiligst op naar Boven,
Steunt ons het best op 's levens baan.

Ja, kinderlijk geloofsvertrouwen, altijd dwars door gewettigd, gestaafd en waargemaakt; berg op en berg af, onder voor- en tegenspoed, onder 't fluiten van de kogels en het woeden van den storm, totdat de haren beginnen te grijzen, de ouderdom genaakt en de stonde van verhuizing soms niet zoo verre meer af schijnt. Intusschen, mijn Vader werkt tot nu toe, en ik werk ook, of, laat mij liever volkomen bij de waarheid blijven en zeggen: Ik tracht ook te werken.

't Gelooven is altijd tegenstrijdig met het bepaalde zinnelijke en zienlijke, en vestigt zich immer op iets, onzichtbaar en ontastbaar; op iets dat op het gegeven oogenblik, stoffelijkerwijze, geen bestaan heeft. Op 't gebied van 't stoffelijke echter kan het gelooven soms ook bestaan en rust dan op den vasten grondslag van wat wij weten, dat volgens de wetten der natuur of op grond van ondervinding steeds geschiedt. b.v. Ik geloof heden, schoon het nacht is, dat morgen, volgens de Oud-Gregoriaansche tijdrekening, met verbeteringen en bijvoegingen van Tycho de Brahe, Galileo, Dominicus Maria, Copernicus, cum suis, de zon circa 10 minuten *over* zeven zal opgaan, hoewel dit volgens de thans in zwang zijnde tijdverwarring (niet op spoorweg- of telegrafisch, maar op huishoudelijk en school-gebied eene verwarring) reeds om 20 minuten *vóór* zeven zal geschieden. In ieder geval geloof ik echter dat de zon zich niet stoort aan dusdanige dwaas-wijsheden der stervelingen, maar op- en onder-gaat, op den tijd door het Opperwezen vastgesteld. Deze wijze van gelooven wordt door ons erkend en aangenomen als van zelf sprekende, zonder uitoefening of toepassing van onzen wil.

Echter is er een gelooven waar er wèl uitoefening en toepassing van onzen wil is, ofschoon ook dat gelooven, op den langen duur, zijnde ontwikkeld op het gebied der ondervinding, onwillekeurig als iets onomstootelijks in ons binnenste wordt omgedragen, en zij die ondervinding hebben opgedaan, danken God daarvoor, iederen dag huns levens.

Geloof is het woord dat gebezigd wordt om de aanneming der Goddelijke waarheden, door het verstand te kennen te geven. In de Christelijke godsdienst is geloof de genadegift waardoor wij Christenen ontvangen, ons aan Hem vastklemmen, op Hem steunen, ja, en rust en troost vinden ook.

Doch zelfs in den godsdienst ontwaart men soms een geloof dat bespiegelend is, en hemelsbreed verschilt van een levend geloof — een geloof des harten. Het onderscheid tusschen deze beide vormen van geloof schijnt mij hoofdzakelijk hierin te bestaan, dat het eerste slechts eene instemming is van het verstandsvermogen, terwijl het laatste er aan toevoegt de medewerking van den wil. Wáár godsdienstig geloof is derhalve de aanneming door den wil van wat door het hart en door het brein reeds is erkend en aangenomen. Het is voor den Christen geloof en onbeperkt vertrouwen in de openbaring door God, van Zijneu wil, in Zijne Werken niet alleen, maar meer volkomen in Zijn Woord; meer bijzonder — geloof in Jezus Christus zooals Hij ons bekend gemaakt wordt in dat Woord.

Dit geloof, ofschoon het een kinderlijk gelooven moet insluiten, draagt met zich de kracht van het verstandsvermogen, zoowel als van den wil: beide van het hoofd en van het hart. Zijnde een uitvloeisel van den wil, gevoegd bij oordeelkennis, sluit het in zich eene daadwerkelijke kracht. Zulk een geloof moet altijd leiden tot werken, en daar het een geloof in het goede is, tot goede werken. Het werkt en werkt door, in en met liefde. Een reine, zuivere, kostelijke vrucht van dat geloof wordt door den geloovige reeds hier beneden geplukt en genoten, namelijk vertrouwen — geloofsvertrouwen, een kleinood van onschatbare waarde, iederen dag, maar vooral in dagen van zorg, ellende en tegenspoed.

Doch genoeg van zielkundige beschouwingen, waarin ik zoo allengskens verzeild ben geraakt. Ik zal mij nu bepalen bij een en ander in verband met — Geloofsvertrouwen.

(Te worden vervolgd).

———§———

Uit den Brief aan de Efeziers.

V.

Hemel en Aarde.

Ef. 1 : 8—10. *Met welke Hij overvloedig is geweest over ons in alle wijsheid en voorzichtigheid (doorzicht); ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid van Zijnen wil, naar Zijn welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in Hem (dat is in Christus), om in de bedeeling van de volheid der tijden alles tot een te vergaderen in Christus, beide dat in den hemel is, en dat op de aarde is.* —*(vgl. Col. 1 : 20).*

Welk een strijd is er tusschen hemel en aarde. Zij staan tegenover elkander. Ja, vijandig tegenover elkaar. Daarom gebiedt de Schrift u om "de dingen te bedenken die Boven, niet die op de aarde zijn." Daarom noemt zij de gedachten die niet van Boven komen "aardsch, natuurlijk, duivelsch." Daarom noemen wij den van God vervreemden mensch een "aardschgezinden" mensch.

Deze strijd tusschen het hemelsche en het aardsche is niet daardoor ontstaan dat de hemel volmaakt en de aarde onvolmaakt is. God heeft een welbehagen in 't onvolmaakte dat op weg is om volmaakt te worden. 't Is zijn lust het onvolmaakte volmaakt te doen worden. Het lag in den aard der zaak, zooals God die heeft gewild, dat na de zesdaagsche schepping de aarde met den mensch nog niet was wat zij bestemd was uiteindelijk met hare bewoners te worden; terwijl daarentegen de hemel met de engelen was wat hij bestemd was te zijn.

Ook ontstond de strijd tusschen hemel en aarde niet daardoor dat de hemel het hoogere en de aarde het lagere in Gods schepping is, gelijk in den mensch niet het lichaam maar de geest het hoogere is. De tegenstelling tusschen het hoogere en het lagere, het meerdere en het mindere, het heerschende en het beheerschte, doorloopt de gansche schepping. Daaraan dankt zij haar schoonheid en orde. Zoo schittert de eene ster met een hooger glans dan de andere, en is de zon niet van de aarde, maar de aarde van de zon afhankelijk. Zoo is zoowel in de engelen—als in de menschenwereld de een meer begaafd dan de ander, en oefent de een een uitgebreider invloed uit dan de ander. Het hoogere en het lagere, het meerdere en het mindere passen volkomen in elkander.

Vanwaar dan komt de strijd tusschen den hoogen hemel en de lage aarde? Vandaar dat de hemel heilig en de aarde grootendeels onheilig is. De hemel is heilig omdat er alles aan God gehoorzaam is. Niets geschiedt er dat in de allerverste verte in strijd is met den wil van God. Elk hart is er Gods woonplaats. Een ieder is er vol van God. Daar geeft God zich heel te maal aan een ieder, door den een aan den ander, en door allen aan een ieder. God is er alles in allen. Er is door God in allen louter licht en leven, louter kracht en heerlijkheid.

Vergelijk hiermede de aarde Zij is het tooneel geweest van den schrikkelijksten afval van God. De mensch die voor God, zijn rechtmatigen Heer, partij had moeten kiezen tegen Gods vijand, den Satan, werd als hij aan God ongehoorzaam, en gaf, zoo ver het in zijn vermogen lag, met zich zijne nakomelingen en deze aarde over aan de heerschappij des Satans.

Van dien oogenblik aan, werd deze aarde de woonplaats der walgelijke zonde. Dit heeft haar geschiedenis tot op den huidigen dag tot een doorgaand Godsgericht, tot een doorgaande openbaring van Gods gerechtigheid gemaakt. De gansche wereld, dat is, de gansche menschheid, is verdoemelijk voor God. Geen mensch kan verstaan met welk een walging de heilige God de onheilige aarde aanziet. En de hemellingen deelen met Hem in die walging. Er is een voor ons onpeilbare klove tusschen den hemel en deze aarde.

* * *

Intusschen was er in God tegenover deze aarde, wat geen mensch of engel heeft kunnen vermoeden. Ik denk aan *raadsbesluit der verlossing*—aan "de verborgenheid van Zijnen wil, naar Zijn welbehagen, hetwelk hij voorgenomen had in Christus." En wat was dat voornemen? Niets minder, dan "om alles tot een te vergaderen in Christus, beide dat in den hemel is, en dat op de aarde is." Had God het eerste menschenpaar toen het Hem ongehoorzaam werd van de aarde verdaan, om een ander en beter menschenpaar te scheppen, dan had Hij Zijn gerechtigheid schitterend gehandhaafd. Dan hadden de engelen het lied, al was het met innerlijke beving, uitgejubeld: "heilig, heilig, heilig is de Heer der heirscharen, de aarde is vol van Zijne heerlijkheid."

Maar ziet er is een ander heerlijkheid, die de heerlijkheid der goddelijke gerechtigheid te boven gaat. Zij is "de heerlijkheid van Gods genade." Toen God den mensch uit het door Hem verbeurde paradijs verdreef, nam Hij hem tevens bij de hand, om hem voor het hemelsche paradijs voor te bereiden, en hem alzoo oneindig meer te doen beërven dan hij verloren had. Dit was de eerste en allerheerlijkste openbaring van de toen nog verborgene waarheid, dat "waar de zonde meerder geworden is, de genade des te meer overvloedig wordt." Terwijl de Satan over deze genadebetooning tandenknerste van spijt, juichten de engelen er over met een nooitgekende vreugde.

't Was in Zijn geliefden Zoon dat de Vader dit voornemen heeft opgevat. Hij was bestemd om de erfgenaam van deze nieuwe schepping te zijn; maar onder voorwaarde dat Hij langs den weg van het bitterste lijden zich die erfenis verwerven zou. Waarom? Omdat, onder anderen, de Goddelijke gerechtigheid dit eischte. Wat was van Gods majesteit geworden, als Zijn genade een verdonkering van Zijn gerechtigheid was geweest? Hoe schittert "Gods wijsheid en doorzicht" doordien Hij Zijne genade op zulk een wijze openbaarde, dat Zijn gerechtigheid daardoor schitterender dan eenig mensch heeft kunnen vermoeden aan den dag is getreden. Ontzagwekkend is de openbaring der Gerechtigheid in de gerichten Gods over de zondige menschheid; maar oneindig worden die gerichten overtroffen door 't gericht van God dat over Zijn geliefden Zoon is gegaan, toen hij aan het kruis de schuldige menshheid vertegenwoordigde.

Toen door Jezus' kruisdood de schuld, die hemel en aarde van elkander had gescheiden, was te niet gedaan, toen stond Hem niets meer in den weg om hemel en aarde, engel en mensch, als beider Hoofd met elkander te verzoenen; want niets stond Hem in den weg om zegevierend uit den dood te verrijzen, en aan 's Vaders rechterhand de heerschappij over alles te aanvaarden.

Niet alleen stond Hij uit het graf op met hetzelfde lichaam dat er in was gelegd, maar 't was ook een vernieuwd en verheerlijkt lichaam, waarin de volheid der godheid wonen kon. Die opstanding was aanvang, onderpand, profetie der vereeniging van hemel en aarde. Is Zijn lichaam niet uit deze aarde opgebouwd? Zijn niet door de verheerlijking van Zijn lichaam de aardsche elementen verheerlijkt?

En wat is met u, geloovige, geschied, sedert gij u de schulduitdelging hebt mogen toeëigenen? Zijt gij niet zoo één met Christus geworden, dat God u onder Zijne "heiligen" telt, en met u als met een Zijner heiligen verkeert? Is niet alle verwijdering

tusschen u en God weggenomen? Hebt gij niet den Geest der aanneming tot kind ontvangen? Ademt gij niet hetzelfde hemelsche leven dat de hemellingen kenmerkt? Wat, onder anderen, beteekent dit? 't Is de profetie, dat u een lichaam wacht dat niet, als het tegenwoordige, een belemmering zal zijn voor 't hemelsch leven dat in u is ontstaan. Gelijk Jezus hier op aarde met vreugde aan de andere zijde van 't graf zijn nieuw lichaam te gemoet zag, zoo ziet ook gij het nieuwe lichaam te gemoet, en wel als onderpand van de nieuwe aarde.

Is die nieuwe aarde daar, dan zijn hemel en aarde één in Christus. Dan woont God hier zoo als Hij in den hemel woont. Dan gaat gij met de hemellingen en zij met u om, zoo als sedert Zijn opstanding Jezus met de hemellingen en zij met Hem verkeeren. Wij kunnen ons hiervan geen voorstelling maken, zoo min als Paulus ons helpen kon, om ons de heerlijkheid van het paradijs voor te stellen. Maar dit weten wij, dat de nieuwe aarde met de vernieuwde menschheid de volkomene weerspiegeling zal zijn van den hemel en 't leven der hemellingen.

Eerst dan is 't doel onzer verlossing bereikt. Wat God, en mensch, en engel dan aanschouwen en genieten, zal alle voorafgegane aanschouwing en genot oneindig overtreffen. Onze God gaat met geduld dit doel te gemoet. Het kan eerst worden bereikt als alle voorbereidende tijden zijn afgeloopen, en "de bedeeling van de volheid der tijden" is aangevangen. Deze voorbereidende tijden hebben ons in enkele trekken iets van de vereeniging van hemel en aarde vooruit laten zien: maar zij zal een verborgenheid blijven totdat de vervulling daar is. Dan wordt aan ons geopenbaard wat geen oog heeft kunnen zien, geen oor heeft kunnen hooren, en in geen menschenhart is kunnen opkomen. Dan zal het blijken dat, alles goeds dat de aarde sedert de schepping heeft opgeleverd, bewaard is gebleven om in de heerlijkheid te worden opgenomen, die dan de nieuwe schepping doordringen zal.

Welk een vooruitzicht voor u, voor mij, voor deze aarde! God geve dat wij voor de heerlijkheid die aanstaande is al vatbaarder mogen worden, en dat onze wandel met onze verwachting al inniger moge samenstemmen.

———o———

VOOR DEN ZONDAG.

Acht-en-Twintigste Zondag.

PSALM XVI.

Wij hebben hier een heerlijken Messiaanschen psalm. 't Is een psalm die wel het opschrift *Michtam* dragen mag. Dat woord beteekent *goud.* Het zijn dan ook woorden van goud die wij hier hebben. Petrus kon op den Pinksterdag zeggen: "David spreekt van Hem—den Heiland." (Hand. 2:25). Paulus haalt den psalm aan (Hand. 13:25). Wij weten ook dat onze Heiland niet in het graf werd gelaten, en dat "Gods Heilige geen verderving" heeft gezien.

Hoe rustig is de geloovige. Men mocht allerlei vragen doen en op de onwaardigheid der ziel drukken. Zijn antwoord is een gebed: "bewaar mij, o God! want ik betrouw op U." In God is al zijn heil: in Hem is hij volkomen veilig. *Bewaren* is Gods werk: *betrouwen* is ons voorrecht. De ziel dus heeft geene bekommernissen. Zij rust in God. Onder ons zijn de "eeuwige armen," en in die armen zijn wij zoo veilig als een zuigeling in moederarmen. Rust dan, o ziele, in die armen!

Hoe heerlijk is het lot van den geloovige. Let toch op de uitdrukkingen: "de Heer is het deel mijner erve." Dit dekt zijn geheele leven tot in de verre toekomst, waar er "lieflijkheden zijn aan Gods rechterhand eeuwiglijk," waar er "verzadiging van vreugde is." En is de toekomst heerlijk, ook het verledene was heerlijk. Er is geen geklag, gekreun, of geween bij dezen dichter. Het verledene was hem door God zelf beschikt. "De snoeren zijn hem in lieflijke plaatsen gevallen: eene schoone erfenis is hem geworden." Hoe gelukkig is de ziel, die in zulk eene stemming verkeert. Naar *achteren* is alles goed, naar *voren* is alles liefelijk, naar *boven* is alles heerlijk, naar *rondom* alles schoon. De gansche aarde, het gansche leven is vol van God.

Hoe blijde is de ziel van den geloovige. Zij kan zingen, ja, psalm zingen. Zij "looft den Heere die haar daar heeft gegeven." Zij "stelt den Heere gedurigljk voor zich." Hij "staat dan ter rechterhand." Daarom "wankelt zij niet." Kan er iets zaligers zijn dan zulk eene gemoedsstemming? Tijd en eeuwigheid zijn in hare macht. 't Is alles wel met het oog op het verledene: 't is alles wel met het oog op de toekomst. "Verzadiging van vreugde, lieflijkheden voor Gods aangezicht" wachten haar.

———:o:———

Negen-en-twintigste Zondag.

PSALM XVII.

Die dezen psalm wil leeren kennen beginne bij het laatste vers: "Ik zal verzadigd worden met Uw heil als ik zal opwaken." Welk menschenkind is er, dat niet naar "verzadiging" verlangt! welk menschenkind heeft ooit de verzadiging bereikt, waarvan hier sprake is? De psalmdichter leert ons, dat er bij God alleen te vinden is, wat wij hier op aarde onder geene omstandigheid zullen vinden.

Hij *bidt* om verlossing, omdat hij *gelooft* in de verhooring des gebeds. Hij weet dat de verhooring des gebeds rust op het vertrouwen in God door den bidder geopenbaard. Daarom is hij soms wel verslagen over 's vijands overmoed, doch dit duurt nooit lang. Want hoewel "de doodvijanden hem omringen," die hem "in zijnen gang hebben omsingeld," weet hij zeker, dat al moet hij sterven, de dood slechts een slaap is, waaruit hij zal "opwaken" om "Gods aangezicht in gerechtigheid te aanschouwen."

Is deze stemming niet zalig? Een menschenkind in de verdrukking, steunende op God! Dit is de grondtoon van bijna alle psalmen:

"Steunen op Gods trouw en macht,
Psalmen zingen in den nacht."

Niemand kan het vatten, wat eene ziel beleeft, die alzoo ingaat in Gods heilgeheim, of hij moet zelf iets dergelijks beleefd hebben. De stille gemeenschap tusschen haar en haren God stemt haar onder alle omstandigheden tot lof en dank. Het Geloof voedt de Hoop: de Hoop weer sterkt het Geloof. En zoo werken ze beide uit eene zalige tevredenheid met Gods beschikkingen, en wachten op de toekomst die steeds heerlijker schittert voor eene ziel die in God leeft, en op Hem bouwt.

Ver uit ons gezicht ligt zij, de hemelstad, onbegrijpelijk is de zaligheid die ons daar wacht, niet te beschrijven de heerlijkheid die aan ons zal worden geopenbaard. Eén troost blijft onder alle wisselingen en veranderingen van ons aardsche lot:—Eens worden wij VERZADIGD, wanneer wij opwaken en Gods aangezicht in gerechtigheid aanschouwen.

——:o:——

Dertigste Zondag.

PSALM. XVIII.

Deze psalm is vol van de heerlijkste geloofsverklaringen. Nemen wij enkelen en binden wij ze samen in één bundeltje: "Ik zal u hartelijk liefhebben, Heere, mijne Sterkte." De gemeenschap met God komt uit de diepte van het *liefhebbende hart*. Dit reeds bij het *begin* van den psalm (vers 2.)

In het *midden* van den psalm heet het: "Met u loop ik door een bende, en met mijnen God spring ik over eenen muur" (vers 30). Hier hebben wij de taal des *geloofs*, dat groote dingen onderneemt in den naam des Heeren, dat weet te wagen en te werken, waar anderen wijken voor teleurstelling en tegenstand.

Aan het *einde* van den psalm is er eene stem des *lofs*: "De Heere leeft en geloofd zij mijn Rotssteen en verhoogd zij de God mijns heils" (vers 47).

Hoe vol dus is deze psalm van God! 't Is het lied van een man, die door zware verdrukking werd geleid, en God in alles heeft gezien. God is voor hem meer dan een gewone vriend. Hij gebruikt hier allerlei beelden, om het aan anderen duidelijk te maken, wat hij in God gevonden heeft.

God is een ROTS (vs. 32 en 47,), vast onder de voeten, waartegen de golven tevergeefs slaan. God is een SCHILD (v. 3) om de vurige pijlen af te weren, een BURCHT, een HOOG VERTREK—een sterke fort gebouwd op een rots waar geen vijand hem bereiken kan (vers 3). Zoo overtuigd is hij van de zekerheid zijner uitredding uit alle gevaar, dat hij zijn God aanroept, als zijn UITHELPER (vers 3) en dat hij Gods hulp zich toeeigent, als of niemand anders daarop recht heeft—*mijne* Rots, *mijn* God.

Kan er iets zaligers zijn dan zulk een gemoedsstemming? Hier ligt voor ons de les van dezen psalm, de zalige rust in God, die ons tot lof en dank stemt.

——:o:——

Een-en-dertigste Zondag.

PSALM XIX.

Hoe goed is het voor de ziel de taal des hemels te vernemen en op Gods stem acht te geven. Die luisteren wil, die "ooren heeft om te hooren" *zal* hooren, "welke spraak en welke woorden" er zijn, wanneer zon en maan en sterren "Gods eere vertellen." Zij hebben haar eigen taal; doch slechts wanneer men niet in de spraakverwarring van deze aarde vergeten heeft te letten op de hemeltaal, die dag en nacht kan worden vernomen door hem, die in alles God ziet en in alles God hoort.

Hoe veel treffender echter is de taal van het geweten! De stille stem in het binnenste hoort een ieder: het kleinste kind, de onbeschaafdste mensch, allen *moeten* luisteren, of zij al willen of niet. En dan volgt de klaagtoon, de zucht, de bede: "wie zou de afdwalingen verstaan? reinig mij van de verborgene afdwalingen," (vers 13.) Het geweten weerspiegelt slechts "de wet van God," en die wet wordt een getuige, die openbaar maakt wat in ons is. Alzoo komt de zonde aan 't licht, want "door de wet is de kennis der zonde." De "wet des Heeren dus is volmaakt." Zij alleen kan de ziel tot "bekeering" aansporen. En toch kan zij niet alles doen, dat vereischt wordt. Het geweten en de wet drijven ons uit naar den Heere. Meer kunnen zij niet doen. "Door de werken der wet" wordt niemand gerechtvaardigd voor God. Er moet iets volgen. Gods eigen woord is er. En hierop wijst eindelijk de psalm.

Allerheerlijkst dus is de taal van Gods Woord De dichter put nu uit eene diepe, altijd overvloeiende bron. "Het getuigenis des Heeren," de "bevelen des Heeren," "het gebod des Heeren"—"de rechten des Heeren," hoe rijk is de verscheidenheid der openbaring Gods! Heerlijk zijn ze voor de ziel, die daarop let: "begeerlijker dan goud," "zoeter dan honig," "groot in het loon" dat zij ons toekennen. Is het dan wonder dat de ziel zich in lof en dankzegging tot den Heere keert, en Hem smeekt om ook haar te leeren "getuigen," en te leeren "overdenken wat Gode welbehagelijk is: "laat de redenen mijns monds en de overdenking mijns harten welbehagelijk zijn voor uw aangezicht, o Heere, mijn rotssteen en mijn verlosser!"

——:o:——

Merkwaardige Boeken.

———

"THE DANGERS OF SPIRITUALISM"
by
A member of the Society of psychical research.

———

Schrijver van dit boek was Spiritist. Hij kwam er in op dood onschuldige wijze, niet wetende wat er in verscholen lag. Zijne oogen werden allengs geopend, en hij meende te moeten waarschuwen tegen het ontzettend gevaar, waaraan zij zich blootstellen die met de geheime kunsten van talepathie, hypnotisme, spiritisme en dergelijke verschijnselen inlaten.

Hij kwam in aanraking met zeker jong mensch, die "Mediumistische" gaven scheen te bezitten. Met andere woorden, zette hij zijn handen op een houten doos, of tafel, of plank, dan openbaarden er zich trillingen in die voorwerpen, gevolgd door

kloppingen en dergelijke. Tesamen onderzochten zij deze verschijnselen. Zij ontvingen "openbaringen," sommigen van schokkenden aard. Hierover weiden wij niet uit. Met die "openbaringen" hebben wij vooreerst niet te doen.

De schrijver vond echter dat die "Manifestaties" op den ongelukkigen jongeling een allernadeeligsten invloed uitoefenden. Een onbeschrijfelijke loomheid en matheid maakten zich van hem meester. Een gewaarwording als van vrees en angst, een gevoel alsof hem een groot gevaar dreigde. De "manifestatien" duurden voort. De jonge man begon van karakter te veranderen. Vroeger stil, teruggetrokken, niet licht bewogen, werd hij al opgewekter, spraakzamer, zenuwachtiger. De vreemdste boodschappen kwamen uit de geestenwereld. Eene daarvan scheen afkomstig van een zelfmoordenaar, die in zijn leven op aarde zich had schuldig gemaakt aan poging tot roof. Door den jongen man, die klerk was aan de Bank, waarvan de zelf-moordenaar, in leven direkteur was, hierin gehinderd, had de man zich van het leven beroofd. In eene der "Manifestatien" werd de vraag gedaan :— "Waarom achtervolgt ge P. F. (den jongen man) zoo hardnekkiglijk." Het antwoord kwam: "Hij hinderde mij toen ik op aarde was, en bewerkte mijn ondergang. Ik heb alles in mijn vermogen aangewend om bezit van hem te krijgen, en 't was mij bijna gelukt." Alweer kwam de vraag: "Ge ziet in welken toestand P. F. (de jonge man) verkeert. Waarom verlaat ge hem niet?" "Ik kan het niet doen. Hij zal zijn wilskracht moeten openbaren en mij tegenstaan."

't Is dus duidelijk, dat een booze geest er op uit was bezit te nemen, van dezen jongeling. Hiertegen werd hij nu ernstiglijk gewaarschuwd door zijn ouderen vriend en men had geen "zittingen" meer. Nu gebeurde er iets, dat bijna ongeloofelijk schijnt. Ik geef 't terug in de woorden van onzen schrijver :—

"Ik ging [na gesprek met meergenoemden P. F.] naar mijne kamer, sliep in, doch werd gewekt door een rumoer als van hameren en het geruisch als van voetstappen in de kamer van mijn vriend. Ik haastte mij naar boven, en vond hem in een toestand van de ergste opgewondenheid ..... het vreemd rumoer, dat een poosje was opgehouden begon dadelijk weer op zijn ergst. Nooit heb ik iets dergelijks bijgewoond, en de indruk zal van mijn geheugen niet worden uitgewischt. Een honderd handen schenen er te hameren op de muren en deuren, op tafel en bed, en nu en dan was er een getrappel als van voeten op den vloer. P. F. en ik zaten er hulpeloos en verbaasd ...... Het scheen alsof het grauw uit de onzichtbare wereld losgelaten was ten einde ons te toonen wat de kracht van haar wrevel en haar machtelooze woede beteekende. Sedert dien tijd, echter, heb ik van andere gevallen gehoord, waar "Manifestatien" van deze soort werden waargenomen ten gevolge van de ontmaskering der "geesten" en het verijdelen van hun doeleinden. Tegen het aanbreken van den dag nam het rumoer allengs af."

* * *

Een tweede geval van nog ernstiger aard is het volgende. Een man van middelbaren leeftijd die aan de Akademie zich voorbereidde voor zijn B.A. Examen, 36 jaren oud en ongehuwd, vroeger onderwijzer in een "grammar school," kwam na het lezen van een artikel in de *Review of Reviews:* "On the eve of the fourth dimension" op de gedachte om door "telepathie" met een vriend op een afstand in verbintenis te treden. Hij deed dit door middel van wat spiritisten het "Automatisch schrijven" noemen. Zijne hand begon dan ook spoedig te schrijven. Allerlei woorden kwamen alzoo op het papier, volzinnen, niet door den schrijver uitgedacht. Zoo duurde het een veertiendagen lang. Op zekeren avond echter begon zijn potlood zich op zeer zonderlinge wijze te bewegen. Hij kon het niet bedwingen. Toen volgde er "de allerliederlijkste, vuilste, snoodste taal, zooals mijn eigen geest nooit heeft durven bedenken. Eindelijk werd alles besloten met een zinsnede die telkens terugkeerde: "*Zend mij wat——; gij wilt mij hebben Jack W,——*" Na dien tijd had de man geen rust. Hij moest schrijven, tegen zijn wil, verloor zijn nachtrust, werd ernstig krank. Wie deze *Jack W* was wist hij niet. Eindelijk vernam hij, dat deze als krankzinnige was gestorven in zeker gesticht na een allerliederlijkst leven.

Dit helaas! is niet al. De man zelf had een verandering ondergaan. Een nieuwe natuur was in bezit van zijn lichaam naast de oude natuur, doch zijn betere natuur was machteloos hoewel tegenstrevend. "'t Was," zoo zegt hij zelf, "alsof een booze geest bezit genomen had van mijn persoonlijkheid, mijn oude natuur had uitgedreven en nu mijn geest en lichaam bezigde voor zijn eigen heillooze oogmerken." Het ging van kwaad tot erger. Hij werd tegen wil en dank gedreven naar plaatsen van vermaak, naar lage bierhuizen, naar het gezelschap van de bezoekers dier kantienen. Hun liederlijke, godslasterlijke gesprekken waren hem een lust, hoewel hij zelf niet dronk, of deelnam aan hun conversatie. 't Was werkelijk alsof twee wezens in hem huisvestten. Zijn beter *Ik* streed tegen het booze *Ik*. Nu eens had zijn tweede *Ik* bezit van zijn geest en hield hem, dan weer liet zijn eerste *Ik* zich gelden. In elk geval, hij leidde een dubbel leven; en de slotsom, waartoe hij gekomen was vat hij samen in één enkelen volzin: "Ik geloof dat toen ik op zekeren avond mij met telepathie bezig hield een onreine geest van mij bezit nam en zich allengs van mij meester maakte, tot dat ik zijn slaaf werd."

Een derde geval dat onder de aandacht van dezen schrijver gekomen is mag ook wel genoemd werden. Een man van opvoeding werd bewogen zich met 't Spiritisme intelaten. Hij bevond, dat eene intelligentie hem geheel onbekend langsamerhand op eigenaardige wijze zich van hem meester maakte. In het begin werden "daden voor zijn geest geroepen, waarover hij zich diep had geschaamd, en die reeds aan de vergetelheid waren prijsgegeven." Het ergste was, dat over "die daden en overleggingen een andere geest een oordeel uitsprak, verschillend van zijn eigen geest, en hem beoordeelende *naar een gansch anderen zedelijken maatstaf* dan zijn eigen." Hij kreeg geen rust. Hij moest immerdoor schrijven naar de ingeving van deze tweede intelligentie: 's nachts werd hij gewekt en moest hij handelen. Een wil sterker dan zijn eigen wil beheerschte hem. Het juk trachtte hij af te schudden, doch zonder gevolg. "De taak was absoluut hopeloos........het werd mij duidelijk"—zoo hooren wij hem klagen—"dat ketenen om mij werden geklonken die voor mij allengs onverbreekbaar begonnen te worden." De nieuwe intelligentie openbaarde "een diabolische slimheid en venijnigheid." Het ongelukkige slachtoffer kon zich niet weren. Zijn laagste hartstochten werden aangewakkerd, en langsamerhand kwam er over hem een zedelijke verlamming waartegen hij in 't geheel niet bestand was. Hij had alles aangewend om van die macht ontslagen te worden. Geneesheeren, hypnotisten en anderen konden hem geen hulp aanbrengen.

* *
*

Erger nog. Het gebeurde nu en dan, dat de booze geest het lichaam geheel onder zijn bezit had. De gezichtzenuwen ondergingen eene algeheele verandering, de gelaatstrekken werden die van een oud man met een boosaardigen, sluwen uitkijk en een holle stem onduidelijk als die van een tandeloozen mensch. Op de vraag, waarom hij zijn ongelukkig slachtoffer zoo teisterde, was zijn antwoord: "Omdat hij in aard en geneigdheid op mij gelijkt. Er is tusschen hem en mij een geheimzinnigen band Ik ben aan hem verbonden om hem tot erger kwaad te verleiden en hem te martelen. Eerst kon ik slechts over zijn geest invloed uitoefenen en dien bezoedelen. Nu echter heb ik macht over zijn lichaam. Ik kan er mee doen, wat ik wil, en 't is mij een genot hem te pijnigen."

Gevraagd zijnde, hoe het dan kwam, dat hij "bezit" had genomen van den man dien hij beheerschte, was zijn antwoord, omdat de man door zijn Spiritistische praktijken geraakt was in een *willoozen* toestand en het dus gemakkelijk was zijn wil in bezit te krijgen. Ook verklaarde de "geest" dat *alle geesten alzoo uitgenoodigd langs dezen weg booze geesten zijn, die met boos opzet komen, al vertoonen zij zich anders dan zij zijn.* Volgens zijn getuigenis hebben zulke geesten ingang tot elk fragment van iemands voorleden, tot elke geheime overlegging en gedachte, en dat ze dus den vorm kunnen aannemen van eenige persoonlijkheid, dood of levend. "De geesten zullen zich alle moeite getroosten, en zich bedienen van alle soort van bedrog, ten einde bezit te krijgen van des menschen geest."

Wij hebben genoeg gezegd om den aard van dit boek onder de aandacht onzer lezers te brengen. Die de "gevaren van het Spiritisme" willen leeren kennen zullen hier stof hebben ten overvloede voor hun onderzoek. De schrijver waarschuwt zeer tegen het lichtvaardig intreden in de geheimenissen van de geestenwereld. Men krijgt er niets nieuws. Men kan niet afgaan op wat de "Geesten" meedeelen. De onwaarheid van vele "openbaringen" is meer dan eens duidelijk aan het licht gekomen. Erger nog is het verschijnsel, dat wanneer de "Manifestaties" komen, zij komen om te blijven, De geesten verschijnen en laten zich gelden. Zij verlaten ons niet licht. Professor Barrett in zijn "Necromancy and Ancient Magic in relation to Spiritualism" zegt terecht: "Het komt mij voor dat de Apostel Paulus in zijn brief aan de Efeziers ons heen wijst naar geestelijke wezens zooals ik beschreven heb wanneer hij spreekt van 'geestelijke boosheden in de lucht' waartegen wij zeer op onze hoede dienen te zijn."

———o———

BEETS—als Dichter.

(Besluit.)

ONZE studie van Beets als volksdichter zou niet volmaakt zijn, gewaagden wij niet van zijn humor. De man die de minzaamheid verpersoonlijkt was, kon hekelen, zooals weinigen. Zijn punt-dichten zijn waarlijk puntig, en treffen doel. Er is niets grofs, niets laags, niets onedels bij Beets. Altijd, in alles, behoudt hij zijn waardigheid. Altijd en overal is hij de beminnelijke die "om eene menigte van deugdelijke redenen bemind is," zooals weinigen in Nederland, en buiten Nederland, waar men smaak heeft voor de taal en de letterkunde van dat land van

"bosschen en van duinen,
van weiden en van tuinen,
Zoo menig aardig dorpje,
Zoo menig nette stad."

Beets kan niet bitter zijn. Er is een weemoedige glimlach op zijn lippen, wanneer hij onze dwaasheden veroordeelt en aan de kaak stelt. Slechts voor de kwasi-geleerden, de betweters, de bedillers van wat hun begrip te boven gaat, had Beets geen medelijden. Hooren wij hem bijv. over de

"Ontwikkeling!" roept men. " Uit het leelijke, het schoone;
" 't Goede uit 't kwade; en de waarheid uit bedrog:
" Zoo is 't, en anders niet." Ik echter twijfel nog,
Totdat hij, die 't beweert, het door zichzelven toone."

of over:—

Bileam's Ezel,

" Dat ooit een ezel sprak, schijnt u te groot een wonder,
" Mij treft het niet bijzonder,
" Neen, dat een ezel zwijgt, mijnheer,
" Verbaast mij dikwijls meer."

of over:—

Een Vrijdenker,

" Gij meent dat over u de meening is verspreid,
" Dat gij aan niets, volstrekt aan niets, meer zoudt gelooven.
" Wat argwaan heeft uw geest misleid?
" Geen lastertong, die ooit u de eer zal rooven,
" *Dat gij gelooft aan uw voortreflijkheid.*"

Wanneer Beets zijn oordeel velt over de dwaasheden van personen die zich hun ambt niet waardig betoonen, hooren wij hem gaarne. Alle aanmatiging, alle onnatuurlijkheid, is hem een gruwel. " Geef ons natuur en waarheid weer " mag ook als gulden regel bij Beets gelden. Hier bijv is er een puntdicht over

Kerkgebeden,

" Uw voorgebeden zijn soms *psalmen*, dikwijls *preken;*
" Ook vaak een *biecht* van eige' ervaring, eigen strijd.
" Vergeet niet dat ge uit naam van *allen* hebt te spreken;
" En God wel weet wie *Hij* is en *Gij* zijt."

Geen handboek over de Homiletiek—of predikkunde—kan het ons beter voorstellen. De fout van *alle* kerkgebeden is hier samengevat in één enkel vers. Men *bidt* in den regel niet: men *biecht* of *preekt.* De hoorder wordt afgemat, indien hij onder zulk gebed *staat,* of loopt gevaar in slaap te vallen, zoo hij blijft *zitten.* En voorts. Hoevele handboeken geven ons niet eene beschrijving van " een goede preek." Tusschen al die raadgevers wandelt de jeugdige prediker radeloos rond. Beets vat alles samen in twse regels vol van levenswijsheid en rijkdom van levenservaring:—

"Een goede preek is als een goed portret:
Zij kijkt u aan waar ge u ook nederzet."

en elders:—

" Wat voor de vuist wordt toegediend,
Komt warm op tafel,"—zei een vriend.
Komt warm op tafel, dat is waar,
Maar is niet altijd even gaar."

en nog eens:—

"Jan War preekt roerend," zegt gij. Kom,
Ik wil het ook gelooven.
Hij roert een pot met woorden om,
En hutst het onderst boven."

Zulk een woord mag wel door predikers, jong en oud, in alle deelen van de wereld, gelezen en herlezen worden.

De vaderlijke toon mist men zelden bij Beets. Met den ernst die hem kenmerkt stelt hij aan de kaak alle onoprechtheid, alle huichelachtigheid, die zich verhoovaardigt boven anderen. Dit duldt onze dichter niet. Treffend komt deze eigenaardigheid te voorschijn in het vers, dat tot titel draagt:

Bedekselen,

" Een sluier, masker, dekkleed, wat het zij,
" Dat dienen moet om iets aan 't oog te onttrekken,
" Kan veel, alleen zichzelven niet bedekken.
" Niets is zoo openbaar als mommerij!!

En toch is Beets geen lichtschuwe, die zich aan 't rijke menschenleven onttrekt. Terecht zingt hij in het lied van herinneringen aan zijn *alma mater*—Leiden—gewijd:—

" Het rechte geestbeschaven
Komt door 't beschaafd verkeer.
Bij werken, wurmen, wroeten
Blijft menig blokker groen;
Het menschelijk ontmoeten
Geeft klotsen hun fatsoen."

Wil men in èèn woord in èèn vers samenvatten wat Beets zich tot levensregel stelde, men leze en herleze wat hij van hij van het " Leven " zelf getuigde:

" Het Leven is geen maaltijd, ons door 't Lot,
't Zij ruim, 't zij karig aangericht;
Het Leven is een roeping en een Plicht,
Een Dienen van de menschheid en van God."

Met dit woord mogen wij nu afscheid nemen van

onzen dichter. Van harte zal wel ieder onderschrijven wat Dr. Jan ter Brink van hem getuigde:

"Twee eigenschappen kenmerken den beminnenswaardigen man—een nimmer sluimerend vernuft, en een onuitputtelijke hulpvaardigheid en goedheid."

Een Merkwaardige Oproeping.

DEZER dagen vielen mij eenige brieven in hand, door mijzelven en anderen jaren geleden aan wijlen Ds. J. H. Neethling geschreven, Onder de brieven vond ik een die mijn gemoed diep roerde. 't Was van een Lutherschen zendeling aan zijn Gereformeerden vriend den leeraar van Stellenbosch. In dien brief lag er een geldstuk, ter waarde van 20 francs, met de beeltenis van Napoleon III. Aan dat geldstuk, aan dien brief is er een geschiedenis verbonden die beteekenis heeft. Ik laat den brief in zijn geheel volgen:

14 November, 1879.

WelEerw Heer
Neethling
Stellenbosch.

In den Heer vereerde en geliefde zendingvader,

Toen ik in 1871 in Duitschland was en eens op een Zendingfeest in Pommeren gepredikt had, gaf mij de plaatselijke herder een 20 Franc-stuk met de woorden: "toen ik klaar stond om te trouwen gaf mij een vriend een geldstuk dat ik niet mocht uitgeven, dan alleen wanneer ik in grooten nood zoude gekomen zijn. De Heere heeft ons altijd met het noodige voorzien, zoodat wij het goudstuk nog in bewaring hebben. Neem de 20 Francs voor 't zelfde doel." Zoo is dit geldstuk naar Afrika gekomen en wij zijn er nog altijd voor grooten nood bewaard gebleven. De Heer heeft ons zooveel goeds gedaan, dat wij vreezen langer te houden (Luk. 19 : 20) wat wij als een genadegeschenk ontvangen hebben. Mocht hij deze kleine dankofferande genadiglijk aanzien en ze laten strekken tot verheerlijking Zijns naams en tot uitbreiding Zijns Koninkrijks. Gelieve in geene lijst deze kleine gift met onzen naam in te dragen. Laat het alleen tusschen ons blijven."

Schrijver en ontvanger dezes briefs zijn nu beiden bij hunnen en onzen Heer. Het goudstuk ligt voor mij—een roepstem, een wekstem in "dagen van nood." Het goudstuk was voor de zending onzer kerk bestemd, en lag jaren lang ongebruikt en verborgen.

De tijd is gekomen, dat aan de "Stem des danks uit dagen van nood" gehoor wordt gegeven. Enkele vrienden uit Stellenbosch hebben mij reeds hun bijdragen gegeven tot lossing van dit Franc-stuk. Zullen anderen mij ook hierin willen tegemoet komen. Hier volgt de lijst :—

Een onbekende	£1	10	0
Een weduwe	1	11	6
Een wees	1	0	0
Een oud-diaken	1	0	0
Een oud-diaken	4	0	0
Een weduwe	1	0	0
Een gemeentelid	0	10	6
Een Theologische Student ...	0	10	0
	£11	10	0

Wij zullen zeer blijde zijn van onze lezers ook iets tot dit fonds te ontvangen. De stem die sprak heeft moeten zwijgen, het oor dat hoorde is niet meer bij ons. Het goudstuk is er nog. En het heeft een boodschap voor ons in den tijd van onzen "Zendingnood."

J. I. MARAIS.

Stellenbosch.
September 1904.

Ontvangsten.

Met dank ontvangen van :—

Mevr. Koopmans-de Wet	12s.
Ds. Theunissen, Standerton	6s.
„ P. de Vos, Zastron	6s.
„ Boshoff, Steijnsburg, voor I. Klappert	3s.
Eerw. de Villiers, Woodstock, voor Eerw. T. Vlok,	12s.
Ds. Wolhuter, Piet Retief, voor zelf, en G. T. Ferreira en P. de Winnaar	18s.
„ Pepler, Molteno, voor zelf en A. J. Pienaar, C. Z. F. Pretorius, J. P. van Zijl ...	20s.
Eerw. Weich, Paarl	6s.
Ds. W. F. Louw, Uniondale	18s.
Eerw, A. G. le Roux, Blauwvallei, Wellington	6s.
Dr. Haarhoff, voor H. Fouche	6s.
Eerw. A. Dreijer	6s.
„ H. Hofmeijer, Zoutpansberg ...	6s.
Dusseau & Co., Kaapstad	6s.
Ds. Botha, St. Stephens	6s.
„ Steijn, Bedford, voor L. J. Vosloo, G. van Niekerk, B. G. de Klerck	18s.
„ J. C. Truter, Montagu	6s.
Hrn. J. Muller en Marais, Grahamstown ...	12s.
Eerw. A. M. Hofmeyr, Natal	13s.
Ds. van der Lingen, Kroonstad	12s.
„ A. Louw jnr., Worcester, Ds. A. A. Louw, snr., Worcester	12s.
„ H. J. Neethling, Lijdenburg, ...	12s.

J. I. MARAIS,

Stellenbosch, 13th Sept. 1904.

DEEL IX.
No. 10.
Onder Redactie van
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

OCTOBER.
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

KRONIEK.

Nieuw licht op den Bijbel.

Vader Hellenbroek heeft ons in het welbekende "vrageboek" geleerd, dat God wordt gekend uit de "Natuur" en uit de "Schriftuur." Van ouds her heeft de Kerk geleerd, dat "Gods onzienlijke dingen van de schepping der wereld aan uit de schepselen worden verstaan en doorzien." In den laatsten tijd echter is er een nieuw boek geopend, dat tot hiertoe verborgen bleef. De ontcijfering van gedenksteenen opgegraven in oostersche landen, waar zij eeuwen lang bedolven lagen, heeft nieuw licht geworpen op den Bijbel. Zoowel het Oude als het Nieuwe Testament werd hierdoor opgehelderd. Dr. Nicoll—thans Professor aan eene der Schotsche Universiteiten—heeft ons een grooten dienst bewezen door alles samentevatten in eene reeks van voorlezingen, die zeer de aandacht hebben getrokken. Wij hebben lang te vergeefs gezocht naar eene korte en zaakrijke opsomming van de resultaten in dat boek meegedeeld. Eindelijk viel ons in handen eene preek van Dr. Horton, waarin alles op praktische wijze wordt behandeld. Wij laten eene vertaling van dat stuk elders volgen. Daar het wat lang is voor één nommer zullen we een deel ervan laten overstaan tot een volgend nommer. Meer dan eens hebben we gewezen op wat in den laatsten tijd ontdekt is. Thans geven we een overzicht van het geheel. Die er meer van weten wil raadplege Dr. Nicoll's boek, en vooral: "Recent research in Bible lands, edited by Dr. Hilprecht," and "Explorations in Bible lands during the 19th century," van denzelfden schrijver.

* * *

Opvoeding en weer Opvoeding.

De volgende circulaire verschijnt als "bijvoegsel tot de Patriot:"—Gedenkschool. Goedkoop Onderwijs. Goed nieuws voor behoeftige Ouders!!! Het comité van de Gedenkschool heeft andermaal het genoegen bekend te maken dat er weer eenige vrije beursen voor minvermogenden beschikbaar zijn.

Het Schoolbestuur heeft schikkingen getroffen met het Onderwijs Departement, zoodat onvermogende of minvermogende ouders of voogden slechts één derde *betalen, dat is £12 per jaar*, en dus hunne kinderen een grondig en degelijk Christelijk *Nationaal* Onderwijs kunnen verschaffen. *Logies en schoolgeld is alles inbegrepen.*

Ouders of voogden die hiervan gebruik wenschen te maken, gelieven te letten op de volgende voorwaarden:—

1.—Dit aanbod geldt alleen voor behoeftige leerlingen uit de Kaapkolonie.

(Ons Onderwijs Departement kan geen bijdrage geven voor andere Kolonies. Het Schoolbestuur is echter bereid zelt naar vermogen aan onvermogenden uit Transvaal of Trans-Oranje bijstand te verleenen.)

2.—Zoodanige onvermogenden moeten minstens drie mijlen van de naaste school wonen.

3.—Vormen van certificaten ter invulling bij applicatie worden op aanvraag toegezonden; zij moeten onderteekend zijn door den veldkornet van de Wijk, en bevestigd door medeonderteekening van den plaatselijken leeraar of magistraat.

4.—Het hoofddoel is kinderen te helpen die anders ongeleerd moeten blijven.

5.—Men kan meer dan één kind uit hetzelfde huisgezin opgezenden.

Daar er veel tijd verloopt met over en weer correspondeeren, zoo gelieven ouders toch vroegtijdig aanzoek te doen om niet teleurgesteld te worden.

Aanzoeken te worden gericht aan den Hoofdonderwijzer, Ds. F. S du Toit, of den Secretaris, D. F. du Toit, Daljosaphat, Paarl.

* * *

De "Gedenkschool" ontvangt dus voorrechten aan andere School-besturen tot hiertoe niet gegund. Geen wonder, dat zij slechts £12 per jaar vraagt, logies en schoolgeld inbegrepen. Mogelijk is dit het begin van zegeningen door het Departement van Opvoeding aan Scholen in de buitenstreken toegekend. Ieder die met opvoedings zaken vertrouwd is weet, dat het uiterst moeilijk gaat om hulp te bekomen voor hulpbehoevende leerlingen. Struikelblokken van allerlei aard worden in den weg van school-commissies gelegd. De "Gedenkschool" is er nu in geslaagd hulp van het Departement te bekomen, voor *Christelijk* NATIONAAL *Onderwijs*. 't Is te hopen, dat onze parlementsleden kennis zullen nemen van dit verschijnsel, en voor hun eigen distrikten zullen verkrijgen iets van de voorrechten aan de "Gedenkschool" toegekend. Wij hooren zoo dikwijls, dat de Superintendent van Onderwijs zich nooit door politieke beweegredenen laat leiden. Misschien is hij tevreden met het woord "Nationaal" in dit program: misschien heeft het woord "Christelijk" de schaal doen overslaan. Misschien ook wil hij van voortaan alle "Christelijke" en "Nationale" ondernemingen op het gebied van opvoeding en onderwijs steunen, en dus ook wat *binnen* onze Kerk gedaan wordt onder zijn vleugelen nemen. Wij zullen zien.

* * *

Wij zeggen dit een en ander, niet omdat we aan de "Gedenkschool" misgunnen, wat zij ontvangen heeft. Wij gunnen haar van harte wat de Regeering haar heeft toegekend. Wij hopen dat andere scholen, die niet minder *Christelijk*, niet minder *Nationaal* zijn, niet zullen gelaten worden om de eigen zaligheid uittewerken, zonder hulp van het Departement. Of, beter uitgedrukt, wij hopen dat de hulp aan de "Gedenkschool" verstrekt ons aanwijst wat het Departement in de toekomst aan andere dergelijke Inrichtingen gaat doen!

DE WONDEREN DER NATUUR. De negentiende eeuw heeft ons menig geheim in de Natuur ontsluierd: en de twintigste eeuw blijft niet ver achter. Pas hoorden wij van Radium, dat nieuw element dat zulk een verbazende kracht uitoefenen kan, of Professor Dr. Markwald van Berlijn komt te voorschijn met de ontdekking van wat hij gelieft te noemen Radio-tellurium, dat naar zijn oordeel gemengd is met iets anders, hem (den Professor) geheel onbekend. Het schijnt een wonderbaren invloed te hebben op electriciteit. 't Is waarschijnlijk een van de vele combinaties van radium, dat al meer en meer zich laat kennen als een van de ontzettende natuurkrachten in het heelal. Radium is echter zeer duur en wordt in zeer kleine hoeveelheden aangetroffen. De eerste verzending 'radium' werd in Engeland verkocht voor £30,000 het *ons*. Later heeft Sir Wm. Ramsay een weinig verkregen tegen £1800 het ons. Hoe meer men er mee bekend wordt des te wonderbaarder zijn de werkingen van dat nieuw element. Prof. Curie heeft verklaard, dat een *enkel pond* radium in een kamer afgesloten genoeg is een mensch van zijn gezicht, zoo niet van zijn leven te berooven, indien hij die kamer binnentreedt. Prof. Rutherfoord wil dat een gram radium genoegzaam is om een gewicht van 500 ton een mijl hoog te verheffen.

WREEDHEDEN IN MIDDEN AFRIKA. De aandacht der Christelijke wereld wordt al meer en meer getrokken tot wat er gebeurt in den zoo genaamden Congo Vrijstaat. Wat zendelingen beschrijven gaat alle begrip te boven. Zoo schrijft de zendeling Scrivener van het Baptisten zending genootschap in "The Missionary Review of the World" van September over den toestand van zaken in dat deel der wereld. Hij is zendeling te Bolobo aan den Oosterschen oever van de Congo, welk deel van Midden Afrika hij reeds negentien jaren bearbeidt. Hij geeft de volgende bijzonderheden omtrent de onderdrukking der inboorlingen door de ambtenaren van dezen Belgischen staat. "Een aantal inboorlingen bezoekt kén een der buiten posten met hun maandelijksche

bijdrage gomelastiek door hen ten behoeve van de regeering gewonnen. Er is een mand tekort: de blanke opziener rukt den bevenden ongelukkige uit dien kring van arbeiders en schiet hem dood op de plek."

* * *

Een ander geval is het volgende:—"Een aantal inboorlingen staat te weenen rondom het lijk van een kind. Een soldaat komt op hen af, vraagt waarom zij niet bezig zijn met hun werk, vuurt op hen en doodt een man. In een ander dorp komen twee soldaten met een klacht, dat te min gomelastiek was ingebracht. Zonder een woord van waarschuwing vuren zij op de menschen, dooden er vier mannen en eene vrouw. Op een groote buiten post moest een huis onder dak komen. Al de mannen uit de naburige dorpen werden ingeroepen. De blanke opziener was niet tevreden en zond een soldaat op de dorpen af; deze schiet op de menschen en een hunner wordt gedood. Een invloedrijk opperhoofd bezoekt met een aantal van zijn volk een groote buitenpost om zijn bijdrage van gomelastiek af te leveren. Er is een tekort van eenige manden. De blanke ambtenaar grijpt een der mannen, bindt hem aan een palmboom en doodt hem met eigen handen. Hij laat zijn soldaten vuren op de anderen, zoodat er zeven en twintig worden getroffen."

* * *

Op vele plaatsen werden vrouwen gevangen genomen en gevangen gehouden in de verwachting dat zij zouden worden gelost met manden van gomelastiek. Velen stierven in de gevangenissen van honger en van ziekte. Zoo zijn er vele gevallen van mannen en vrouwen doodgemarteld, aan elkaar gebonden en in de rivier geworpen. Portretten worden ons gegeven van mannen, vrouwen en kinderen met afgehouwen handen of vingeren of op ander wijze verminkt als straf voor denkbeeldige of werkelijke misdaden. Terecht wordt de vraag gedaan, of het Christelijke Europa dit mag toelaten. De koning van Belgie moet tot de orde worden geroepen. Hij gaf voor een liefdadig werk te doen in Midden Afrika met de stichting van den Congo Vrij Staat. Wat soort van vrijheid is dit, dat menschen worden verminkt, gemarteld gedood zonder proces. O, de wreedheden die er plaats vinden onder de bescherming van zoogenaamde Christen-natie zijn ontzettend.

Engelsch preeken te Stellenbosch.

Wij laten hier volgen den brief die werd voorgelezen op de Gemeente vergadering te Stellenbosch, er niets bijvoegende dan slechts dit, dat schrijver dezes nog altijd brieven over deze zaak ontvangt, waarop hij onmogelijk antwoorden kan. De enkele aanhalingen zijn genoegzaam om den geest der ontvangene brieven terug te geven. Men dringt er op aan, dat een dienst in de zaal der C. J. Vereeniging zal worden ondernomen. Daartoe kunnen wij niet besluiten. Wij willen door de prediking des Evangelies geen wrijving veroorzaken in eene gemeente die reeds moeite heeft met het aanvullen der vacature. Wij hebben tot hiertoe ons altijd geschikt naar den wensch des Kerkeraads, van welk lichaam wij geen leden zijn. Laat ieder lezer van ons blad die belang stelt in de Gemeente van Stellenbosch den Heere bidden, dat Hij spoedig voorziening make in de vele behoeften dier gemeente. Dit diene als antwoord op de brieven uit alle richtingen ontvangen!

Aan den Voorzitter der gemeentevergadering die op den 5den October staat gehouden te worden.

Waarde Broeder,

Om licht te bevroeden redenen neem ik geen deel aan de beweging vóór of tegen de afschaffing van den "Engelschen Dienst." Ter laatster instantie geldt het mijn twee-en-twintig-jarigen arbeid in uw midden.

Toch zij het mij vergund, bij wijze van toelichting, een enkel woord omtrent deze zaak aan de gemeente ter overweging voor te leggen. De geschiedenis van die "Engelsche" preekbeurt is zoo eigenaardig en aan de meesten zoo onbekend, dat zulke toelichting noodzakelijk is geworden. Veel misverstand zal daardoor, naar ik vertrouw, uit den weg worden geruimd.

I.

Het begin.

Niet lang na de stichting van het Theologisch Seminarie—reeds in 1862 of 1863—werd een dienst in de Engelsche taal te Stellenbosch door (wijlen) Prof. Murray ondernomen. In den namiddag, in de oude Gouvernements-School, tegen het vallen van den avond—om geen inbreuk te maken op de gewone Zondagdiensten onzer kerk—kwam een handvol Presbyterianen met de Theologische Studenten bijeen onder de leiding van den hooggeachten Professor. Die Engelsch-sprekende Presbyterianen hadden geen kerkelijk verband, gevoelden zich niet thuis bij de Episcopalen, en de Theologische Studenten hadden behoefte aan een dienst in de taal, waarin later meer dan een het Evangelie zou verkondigen. Dat hiertegen door niemand bezwaar werd gemaakt laat zich verstaan. Immers reeds in 1834—in de VIERDE Synode onzer kerk—werd de vraag gedaan door den Kerkeraad van Somerset West: "Of het preeken in 't Engelsch de

goedkeuring (der kerk) wegdraagt," waarop geantwoord werd :—" dat een ieder hierin vrijheid hebbe, *en ook aangemoedigd worde*, waar zulks geschieden kan en noodig is, mits zonder nadeel aan de Hollandsche gemeente." Later legde een Synodaal besluit Kandidaten in de Theologie de verplichting op—een verplichting nog bestaande—om *een hunner proefpreeken in het Engelsch te leveren.* Dit sterkte Prof. Murray in zijn voornemen—al was het dan ook ter wille van zijn eigen studenten—om den namiddagdienst in de Engelsche taal voort te zetten. Ruim *twintig jaren* hield hij hiermee vol. Ik voeg hierbij nog dit, dat er te Stellenbosch twee hoofddiensten in de Hollandsche taal waren t.w: 's morgens en 's namiddags. Een avonddienst was er niet. Eerst later, na de invoering van den nieuwen gezangbundel, riep Ds. Neethling de gemeente ook 's avonds in de kerk bijeen, ter oefening in de melodiën die rhythmisch waren ingericht en aan velen onbekend waren.

II.

PROF. MURRAY EN KERKERAADS-BESLUITEN.

Reeds vroeg echter drong de Kerkeraad van Stellenbosch er op aan, dat de "Engelsche Dienst" naar "een der kerkelijke eigendommen zou worden verplaatst." Dit had ten gevolge, dat Prof. Murray op *herhaald* Kerkeraadsverzoek en na Kerkeraadsbesluit naar de Luthersche Kerk uit de oude Gouvernements-school verhuisde.

In November 1877 werd hem de zaal der Christelijke Jongelings-Vereeniging (thans in 't bezit der Bloemhof-School) aangeboden voor de Engelsche preekbeurt, daar de Luthersche Kerk al meer en meer ongeschikt bleek te zijn. Van dat aanbod bediende hij zich gereedelijk en verhuisde naar de Zaal. Dit echter verwekte bezwaar bij den kerkeraad. Men wilde de preekbeurt niet *buiten*, maar *in* de *kerk* hebben ; men drong herhaaldelijk bij den Hoogleeraar aan om naar de kerk over te komen met zijn gehoor. Hiermede kon hij zich vooreerst niet vereenigen, daar de opkomst groot genoeg was voor de zaal, doch naar zijn oordeel te klein voor 't ruime kerkgebouw. Eindelijk gaf hij te kennen, dat hij naar de kerk zou overkomen, zoodra de zaal te klein werd bevonden. Zijn onverwachte dood in 1882 was oorzaak dat die belofte niet vervuld en de wensch des Kerkeraads niet verwezenlijkt werd.

III.

PROF. MARAIS, DE KERKERAAD EN DE RING

Als van zelf kwam de dienst van toen af onder mijn toezicht. Ik had reeds bij de toenemende zwakheid van Prof. Murray en op zijn verzoek Zondag na Zondag het werk voor hem gedaan. Toen de nood het eischte trad ik op in zijne plaats en sedert dien tijd—December 1882—rustte de volle verantwoordelijkheid van den "Engelschen dienst" op mij.

Pas echter was ik begonnen of de Kerkeraad drong aan op verplaatsing naar de kerk. Hiertoe kon ik niet besluiten. Het gehoor gevoelde zich thuis in de zaal en had tegen verhuizing bezwaar. Ik zelf zag op tegen de inspanning verbonden aan een dienst in de kerk. En om de kroon op alles te zetten : ik moest van een *Deputatie door de Theologische Studenten afgevaardigd* vernemen, dat 't Studenten-lichaam de verplaatsing naar de kerk wraakte, daar zij vreesden dat eene vervroeging van den dienst , zooals door den kerkeraad voorgesteld, velen hunner die aan zondagschoolwerk deelnamen zou verhinderen dien alzoo vervroegden "Engelschen" namiddag-dienst als naar gewoonte bij te wonen. Dit een en ander gaf aanleiding, dat de onderhandelingen tusschen mij en den Kerkeraad duurden tot October 1892.

Middelerwijl begon zich de *Ring van Kaapstad* met de zaak in te laten, en den Kerkeraad van Stellenbosch te steunen in diens *aandringen op verplaatsing.* Ik kon niet anders dan toegeven. Ring en kerkeraad te wederstaan zou mij niet passen. Ik gaf toe en verhuisde naar de kerk in 1893—dus ruim dertig jaren na het ontstaan van deze Engelsche preekbeurt. Een voorstel van mij, om den gewonen "Engelschen" dienst geheel te doen vervallen en de enkelen die geen andere taal dan Engelsch spraken elders, in een zijkamer van het Bloemhof schoolgebouw, te ontmoeten, vond hoegenaamd geen bijval.

Deze verplaatsing vond niet slechts steun bij Ring en kerkeraad. Ook de GEMEENTE hechtte hieraan met een overweldigende meerderheid haar goedkeuring. Op eene vergadering in de kerk gehouden, den 22 Mei, 1893, werd besloten : —

(1). dat de Engelsche dienst 's namiddags in de kerk zou worden gehouden,

(2). dat de Hollandsche namiddagdienst naar de Luthersche kerk zou worden verplaatst.

Slechts 9 leden verklaarden zich voor een voorstel, dat *de Hollandsche namiddagdienst in de kerk zou worden gehouden als tot hiertoe.*

IV.

AANVAL OP DS. NEETHLING.

Dit besluit der gemeentevergadering ontlokte eene onaangename en bittere correspondentie in een der Hollandsche nieuwsbladen. Anonieme schrijvers maakten vooral Ds. Neethling het mikpunt van hun aanval. Doch de gecombineerde kerkeraad trok zich de zaak aan. Een "*votum van hoogachting en vertrouwen in den Leeraar* tegenover al 't geschrijf in den laatsten tijd in een der dagbladen tegen hem met betrekking tot

de overbrengst van de dienst in 't Engelsch naar de kerk werd door de vergadering *eenparig en met acclamatie* aangenomen. De leden teekenden dit votum, en eene commissie werd aangesteld om het naar de nieuwsbladen ter publicatie te zenden." Zoo lees ik in de notulen des kerkeraads.

Men ging nog verder. Ik lees andermaal: "*de dank der gemeente werd met acclamatie aan Prof. Marais toegebracht voor zijn gewilligheid en zelfverloochening om uit een kleiner lokaal tot een grooter overtekomen.*"

Zoo stond de zaak in 1893. De gemeente en de kerkeraad en de Ring van Kaapstad hechtten het zegel hunner goedkeuring aan den nu in de kerk gehouden "Engelschen dienst." Geen Hollandsche dienst echter werd hierdoor verdrongen. Niemand werd in zijn kerkgaan op eenige wijze belemmerd. De leeraar ondernam zelfs om in den avond een dienst in 't Hollandsch waartenemen.

V.

TIJDENS EN NA DEN OORLOG. AVONDDIENST.

Het uitbreken van den oorlog, de stichting van een Engelsch-presbyteriaansche gemeente te Stellenbosch, brachten hierin geen verandering. In 1901—dus midden in den oorlog—ontving ik verlof van afwezigheid, en de kerkeraad moest beslissen over het voortbestaan van den "Engelschen dienst." Afschaffen of voortzetten was de vraag. De kerkeraad aarzelde niet. Op den 11 den Juni, 1901, werd besloten:—" dat de dienst in de Engelsche taal IN DEN AVOND gehouden worde, en dat de Hollandsche namiddagdienst ietwat vroeger plaatsvinde."

In het begin van 1902 keerde ik uit Europa terug. Ik vond het uur van den "Engelschen" dienst veranderd op voorstel van den kerkeraad—dus andermaal geheel zonder mijn toedoen. Met dankbaarheid schikte ik mij naar de nieuwe omstandigheden, daar ik van 't begin bezwaar had tegen een dienst *in den namiddag.* De avonddienst was mij zeer welkom, ofschoon ik nooit de vrijmoedigheid had zelf de tijdsverandering voortestellen. Voorts was ik overtuigd, dat deze dienst niemand in den weg stond, daar er reeds *twee* diensten elken zondag in de Hollandsche taal waren, en een *derde*, bepaald voor jongelieden, door Prof. Hofmeyr werd gehouden. Ik kon natuurlijk niet denken, dat men nog een *vierden* dienst in de Hollandsche taal in den avond begeerde.

Andermaal vond ik steun bij den kerkeraad. Daar ik jaren lang, zonder eenige vergoeding van den kant des kerkeraads, het werk had gedaan, en eindelijk toch een betrekkelijk geringe som uit de kerkekas ontving, besloot de kerkeraad op den 7den Sept., 1903—dus ruim een jaar geleden—als bewijs van achting en waardeering mij een honorarium van £50 per jaar toetekennen voor den door mij voortgezetten "Engelschen" avonddienst.

VI.

Uit dit een en ander blijkt:

(1.) Dat ik nooit in deze zaak uit eigen initiatief heb gehandeld.

(2.) Dat ik geen stap deed zonder goedkeuring van kerkeraad en gemeente.

(3.) Dat ik mij telkens heb geschikt naar den wensch des kerkeraads, soms tegen mijn zin en tegen den uitgesproken wensch mijner hoorders.

(4.) Dat de Ring van Kaapstad in alles zijn steun aan den kerkeraad leende en grootendeels oorzaak is, dat de dienst—(thans weer helaas! tot een twistappel geworden)—in de kerk wordt gehouden.

Wil de gemeente voor goed het Engelsch uit de kerk bannen en een einde maken aan een niet ongezegend werk nu meer dan veertig jaren in haar midden verricht, het staat haar natuurlijk vrij. Op haar en haar alleen ruste de verantwoordelijkheid! Zij zou mijns inziens wijzelijk gehandeld hebben door te wachten totdat de vacature aangevuld is.

Slechts dit veroorloof ik mij nog te zeggen. Besluit zij den "Engelschen dienst" afteschaffen zij zal te rekenen hebben met degenen die zulk een dienst wel begeeren en zulks elders zullen zoeken. Brieven zijn mij geworden—*zelfs van personen die de petitie geteekend hebben*—mij verzoekende toch niet een dienst te staken, die velen tot een zegen is geweest in 't verledene en nog steeds is. Gemeenteleden hebben zich persoonlijk tot mij gewend met een gelijkluidend verzoek. Ik heb ze verwezen naar de bevoegde autoriteiten. Of zij zich zullen laten gelden weet ik niet. 't Is hun zaak. God geve aan onze gemeente wijsheid om met kalmte, bedaardheid en ernst deze allergewichtigste kwestie te bespreken.

Met verschuldigde hoogachting,

de uwe.

J. I. MARAIS.

POST-SCRIPTUM. Ik herinner u er aan, dat er elken Zondag te Stellenbosch meer diensten in de Hollandsche taal worden gehouden dan in eenige mij bekende gemeente in Zuid Afrika. De diensten zijn als volgt:—'s morgens 9.30 tot 10.15 *in de zaal*, door Prof. Hofmeyr; 's morgens 10.45—12.15 *in de zaal*, door den leeraar of een der professoren; 's morgens 10.30—12.30 door den leeraar of een der professoren, *in de kerk*; 's namiddags, *in de zaal*, 3.30—4.30, door den leeraar.

——:o:——

BIJLAGE.

Dat ik in het bovenstaande niet te veel gezegd heb, zal blijken uit de volgende aanhalingen. Over mijzelven *moet* ik sprekeu; ofschoon ik liever had willen zwijgen.

Het *eerste* uittreksel is uit een brief van den vader van een der vele jonge dochters, die te Stellenbosch haar opleiding ontvangen.

"Het moge u stellig vreemd schijnen van een onbekende een brief te ontvangen......... ik gevoel mij er toe gedrongen u te danken voor den zegen dien mijn eenigste dochter te Stellenbosch ontvangen heeft. Toen zij in Juni terugkwam vertelde zij mij, dat u elken Zondagavond preekte, en dat onder het hooren van u is het licht uit de duisternis opgegaan in haar ziel. Haar Heer en Heiland heeft Zijne liefde aan haar geopenbaard, en dit heeft ze naast Hem aan u te danken...... Welke rechtgeaarde ouders moeten niet op hunne aangezichten vallen en den driemaal Heiligen loven en prijzen voor zulke Knechten des Heeren. Hem zij de Eer."

De schrijver is een *boer* uit het Onderveld. Zijn taal heb ik verbeterd. Hij schrijft in een post-scriptum: "Overziet de vele fouten",

* * *

Het *tweede* uittreksel is afkomstig van een *Evangeliedienaar,* een mijner oud-leerlingen, uit de Transvaal.

"Misschien zal men er ongelukkig in slagen de Engelsche diensten afteschaffen. Ik ben gedrongen u eenige regels te schrijven en wel, om de volgende redenen:—

(1) U hartelijk te danken voor den zegen ontvangen in de Engelsche diensten door u geleid. Uwe woorden hebben mij altoos gesterkt in het goede...... Mijne vrienden — Eén thans onderwijzer te......... getuigen ook van het heil ontvangen. Uwe woorden — met uw kennis van het hart des jongelings — hebben ons onze onmacht doen inzien, en ons aan de voeten van den Heiland gebracht.

(2). Of u er vóór of tegen is weet ik niet, doch het doet mij leed dat men de taal vóór het kostelijk Evangelie plaatst...... God verhoede het, dat de taal gebezigd wordt als struikelblok voor zielen.

Deze regels dienen slechts om u te danken voor wat gij door Gods goedheid "in de Engelsche taal" voor mij zijt geweest. Indien ik u niet danke en den Heere voor uwe woorden dankbaarheid toone, mijn geweten zou mij beschuldigen."

* * *

Vóór mij liggen twee brieven van leerlingen aan onze school-inrichtingen alhier — één naamloos, de ander geteekend — mij in de hartelijkste bewoordingen dankende voor mijn arbeid door middel van den "Engelschen dienst". Uit één dier brieven haal ik het volgende aan:

"Ik beschouw deze petitie als een politiek ding; en ik meen, *dat de politiek onzen godsdienst niet behoort te regelen,* Ik zelf heb de petitie geteekend (het spijt mij te zeggen) met bloot politieke oogmerken. Had ik niet geteekend, ik zou een gemerkte geweest zijn. Ik zag bijv. de naamteekening van een klein meisje, dat zeker niet verstond wat zij werkelijk deed. Hoevelen hebben niet zooals ik geteekend om dezelfde redenen. Velen, ik weet het, willen eenvoudig niet teekenen. Ik kreeg spoedig berouw en besloot dezen brief aan u te schrijven. Ik hoop dat de Engelsche diensten niet zullen worden gestaakt, en wel, om de volgende redenen:

(Hier volgen de redenen).

———:o:———

UIT DE SLAVERNIJ.

VII.

DE EERSTE DAGEN TE TUSKEGEE.

GEDURENDE het jaar, dat ik te Hampton toezicht over de Indianen had, hield ik mij met eenige vakken van studie bezig, en tegen 't einde van dat jaar (Mei 1881) werd mij onverwachts de weg geopend om mijn levenstaak te beginnen. Op zekeren avond, na de godsdienstoefening in de kapel, zeide Generaal Armstrong, dat zekere heeren uit Alabama hem gevraagd hadden iemand aantebevelen als hoofd van eene Normaal School in een dorp met name Tuskegee. De verwachting dezer heeren was natuurlijk dat de generaal een blanken man zou aanbevelen. Den volgenden dag werd ik door laatstgenoemde naar zijn kantoor ontboden en gevraagd, of ik gereed zou zijn te gaan. Toen ik mij gewillig verklaarde te probeeren, schreef hij dat hij een gekleurde man had, dien hij kon aanbevelen, indien zij gewillig waren hem te nemen. Verscheidene dagen verliepen voor wij iets meer omtrent de zaak vernamen. Op zekeren Zondag avond werd een telegram aan den generaal in de kapel overhandigd, dat hij na den dienst aan de leerlingen voorlas: "Wij zullen tevreden zijn met Booker Washington. Zend hem dadelijk." Onderwijzers en leerlingen verblijdden zich daarover en wenschten mij geluk.

Ik begon dadelijk klaar te maken om derwaarts te vertrekken, en arriveerde te Tuskegee, een dorp van ongeveer 2,000 inwoners, waarvan de helft kleurlingen waren. Het dorp is gelegen in de zoogenaamde "Zwarte Band," een streek alwaar de kleurlingen een meerderheid boven de blanken hebben van 3 tegen 1, en op sommige plaatsen zelfs van 6 tegen 1. De naam duidde vroeger de geaardheid van den grond aan; doch die zwarte vruchtbare aarde werd aanleiding tot den invoer van een menigte van slaven, en toen de oorlog voorbij was werd door die benaming aangediend die streken, alwaar de zwarten de blanken in getal overtroffen. Ik had natuurlijk verwacht te Tuskegee een school met toebehoorende te vinden, doch vond er niets van dien aard. Ik vond echter wat geen

kostbaar gebouw en apparaat leveren kunnen: zielen die naar kennis hongerden. De plaats was eene ideale voor eene school, liggende in 't midden van eene groote gekleurde bevolking en omtrent 5 mijlen van den spoorweg. Gedurende en sedert de dagen der slavernij was hier het middenpunt van opvoeding voor de blanke bevolking, gevolgelijk bezaten de blanken hier eene mate van kennis en beschaving, die op weinige andere plaatsen overtroffen werd. De gekleurden waren onkundig doch hadden in den regel hunne lichaam niet door ondeugden vernederd en verzwakt, zoo als die in de groote steden. De verstandhouding tusschen de beide rassen was over 't algemeen aangenaam. Ik vond onder anderen, dat de grootste winkel in ijzerwaren gedreven werd door een blanke en gekleurde, die vennooten waren.

Op aanzoek van de gekleurden aan den Staat om hulp ter oprichting van een Normaal School in dit dorp, had de wetgeving toegestemd een jaarlijksche bijdrage van £400 te geven, welk bedrag echter alleen voor de salarissen der onderwijzers gebruikt kon worden. Geene voorziening was gemaakt voor gebouwen en toebehoorenden; ik beschouwde derhalve mijne taak als gelijkstaande met steenen te maken zonder stroo. Ik begon nu naar een gebouw te zoeken, alwaar ik mijn school in beginnen kon, en de eenigste plaats die te bekomen was, was een vervallen Methodistische Kapel met een even vervallen afdak er naast. Zoo erg was de staat van dit gebouw, dat wanneer het regende een der jongens zijn sambreel over mijn hoofd kwam houden, terwijl ik bezig was de klas te onderwijzen. Meer dan eens moest de vrouw, bij wie ik inwoonde, een sambreel over mijn hoofd houden, terwijl ik bezig was mijn ontbijt te genieten.

In dien tijd stelde het gekleurde volk veel belang in de politiek, en begeerde dat ik op dit punt met hen eens zou zijn. Zij schenen in dit opzicht een zeker wantrouwen in vreemdelingen te hebben; een van hem werd dus afgevaardigd om mij aan de rechte politieke zijde te brengen. Meer dan eens stelde hij mij met ernst de zaak aldus voor: "Wij willen dat gij net zoo als wij stemmen zullen. Wij kunnen de nieuwsbladen niet al te goed lezen, doch wij weten hoe te stemmen, en wij willen dat gij net zoo als wij stemmen zult. Wij houden ons oog gedurig op den blanken man, totdat wij uitvinden aan welken kant hij gaat stemmen; en zoodra wij dit weten gaan wij precies aan den tegenovergestelden kant stemmen. Dan weten wij dat wij recht zijn." Thans verblijdt het mij te kunnen zeggen, dat deze gezindheid grootelijks aan het verdwijnen is, en dat men geleerd heeft, dat men bij de stembus vragen moet, niet of de kandidaat blank is, maar of hij de belangen van beide rassen voorstaat.

De eerste maand na mijn aankomst doorreisde ik de omliggende districten met een ezel-karretje, uitziende naar die klasse van menschen, die ik voor de school geschikt achtte. Ik at en sliep bij mijn volk in hunne hutten, ik zag hunne landen, scholen en kerken, en werd met hunnen toestand bekend. In den regel sliep het geheel huisgezin in eene kamer, en soms ook nog familie betrekking en anderen. Meer dan eens moest ik 's avonds naar buiten gaan, om mij voor mijne bed gereed te maken en te wachten tot dat de anderen in bed waren. Gewoonlijk gaf men mij een bed op den vloer, of een plaats in 't bed met een ander. Zelden vond men in die hutten een plaats om zijne handen en aangezicht te wasschen; daartoe moest men buitens huis in de achterplaats gaan. Hun gewoon eten was vette varkensvleesch en milie-brood; doch ik ben ook in huizen geweest waar men niets anders had dan milies en "zwart-oog erwten" in 't water gekookt. Vleesch en milie-meel werden tegen hooge prijzen in den dorpswinkel gekocht, terwijl de grond rondom de woning eenig soort van tuingroente kon opleveren. Zij plantten niets anders dan vlas, soms tot digt aan de deuren.

In die woningen vond ik naai-machines, die in sommige gevallen £12 hebben gekosten in paaiementen moesten worden afbetaald; praal-klokken van £2 tot £3, en dure orgels. Eens zat ik met een huisgezin van 4 aan tafel, terwijl er slechts een vork ten gebruike van allen was. In dezelfde kamer zag ik een orgel van £12, dat in maandelijksche paaiementen betaald moest worden. Eén vork en een orgel van £12! Het ergste van alles was dat de naai-machines niet gebruikt werden, de klokken die gingen geen tijd hielden, in 9 uit de 10 gevallen kon niemand in 't huis zien hoe laat het was, en de orgels konden niet bespeeld worden.

Als men 's morgens opstond, dan zette de huismoeder een stuk vleesch in één pan en een stuk deeg in een ander en binnen tien of vijftien minuten was 't ontbijt klaar. De vader nam zijn vleesch en brood in de hand en at al loopende naar het land, de moeder at uit de pan in een hoek der kamer en de kinderen liepen al etende in de achterplaats rond. Na het ontbijt gingen allen naar 't land, want elk kind dat een schoffel hanteeren kan moet werken. De moeder plaatste den zuigeling—want gewoonlijk was er een--op den grond, en nam deel aan den arbeid. De middag en avondmaaltijd werden op dezelfde wijze genuttigd als 't ontbijt.

Zoo werd elke dag der week doorgebracht, behalve Zaterdag en Zondag. 's Zaterdags bracht 't gansche huisgezin een halven of heelen dag in het dorp door om hun inkoop te doen, hoewel één persoon in 10 minuten alles kon koopen, waar het huisgezin geld voor had. Toch bleven allen op de straten ronddrentelen, terwijl de vrouwen ergens gingen zitten te rooken of te snuiven. 's Zondags ging men gewoonlijk naar eene of andere groote bijeenkomst. Met weinige uitzonderingen waren de oogsten belast en de boeren in de schuld.

Er waren geene behoorlijke schoolgebouwen in den omtrek. In den winter werd er buiten de schoolhutten een vuur aangelegd en dan zag men, onderwijzer en leerlingen in en uitgaan, naar dat zij koud of warm werden. Behalve een ruw schoolbord (zwart-bord) was er niets,-dat in een school noodig was. In een school vond ik vijf jongens, die allen uit een boek leerden; twee zaten op een bank met het boek voor zich, achter hen stonden twee anderen over de schouders van deze te zien, terwijl de vijfde over de schouders der vier op het boek moest kijken. De scholen waren slechts van 3 tot 5 maanden open; de onderwijzers waren ellendig voor hun werk voorbereid, en arm in zedelijkheid.

Wat ik hier van de scholen en onderwijzers gezegd heb, kan ook met juistheid gelden van de leeraars. Dan hod ik op die tochten sommige komieke ontmoetingen. Als een voorbeeld van de eigenaardige denk- en spreekwijze van 't volk op 't land, noem ik één geval. Ik vroeg eens aan een kleurling van ongeveer 60 jaren oud, om iets van zijn geschiedenis te vertellen. Hij

zeide, dat hij in Virginie geboren was, en in 1845 naar Alabama verkocht werd. Ik vroeg hem hoevelen te gelijkertijd verkocht werden, waarop hij antwoordde: "Wij waren met ons vijven; ik en mijn broeder en drie muilen". Toch waren er vele bemoedigende uitzonderingen op de toestanden door mij beschreven. Ik heb die dan ook slechts genoemd, om later nadruk te leggen op de veranderingen die later plaats hadden, als vrucht niet alleen van de school te Tuskegee, maar ook van andere inrichtingen.

———o———

JUAN VALDEZ.

———

SPAANSCHE HERVORMER.

———

TER HAAR, in zijne "Kerkhervorming," noemt Juan Valdez "de eerste Spanjaard die de gevoelens der Hervorming omhelsde en in zijn vaderland zocht te verspreiden." Veertien jaren geleden werden voor het eerst in het Engelsch uitgegeven 17 van de kleinere geschriften van dezen waardigen man die in de bibliotheken van Weenen en Strassburg gevonden werden. Hunne ontdekking was vooral te wijten aan Dr. Edward Boehmer, Professor aan de Universiteiten van Halle en Strassburg, die ze te voorschijn bragt, nadat zij 340 jaren, gerekend van den dood van Valdez in 1541, begraven waren. Behalve een menigte traktaten heeft Valdez geschreven commentaren op eenige bijbelboeken, o.a. op de eerste 41 Psalmen. Dit laatste werk, dat vóór 1882 in geen enkele taal door den druk verspreid was, ging vooraf van een brief gerigt aan eene dame uit den Adelstand genaamd Giulia Gonzaga, aan wie hij zekere wenken gaf hoe de Psalmen met vrucht door een christen gelezen kunnen worden, wenken zoo belangrijk dat wij onzen lezers met eene verkorte vertaling meenen een dienst te zullen doen. Zijne opmerkingen omtrent waarachtige godsvrucht, de gedachten van David, het wezen van het christendom, de Hebreeuwsche tekst gaan wij voorbij om meer plaats te geven aan wat wij voor den gewonen lezer dienstig achten.

Er blijft mij nu nog over, schrijft Valdez, dat ik u raad geve hoe gij tot den geest der Psalmen kunt geraken, opdat gij ze lezet als een Christin en niet als een Jodin.

Ten eerste moet gij in gedachtenis houden, dat het koninkrijk van David een beeld was van dat van onzen Heere Jezus Christus. Zoek in Christus te vinden wat gij van David leest. Houd drie dingen in sommige Psalmen in het oog: 1. den persoon van David; 2. den persoon van Christus; 3. soms uzelven en soms de Christelijke Kerk. Laat b.v. in den 2den, 22sten, en 69sten Psalm uw oog nooit van Christus afgetrokken worden. Gebeurt dit soms, dan is het goed het lezen voor een oogenblik te staken, daar uw doel toch slechts is christelijke en geestelijke opbouwing. Houd ook in gedachtenis dat als wij in de Heilige Schrift lezen, God met ons spreekt, en als wij bidden wij met God spreken. Als gij de Psalmen leest dan spreekt God met u, en als gij over de Psalmen bidt, dan spreekt gij met God.

Gij zult in de Psalmen vinden vele uitdrukkingen van haat tegen vijanden, van begeerten naar wraak, van geweldige driften; daarbij weinig geduld in lijden, en andere dingen die oogenschijnlijk in strijd zijn met den Christelijken geest. Bedenk dat zij geschreven zijn in den tijd der wet, voordat Jezus Christus in de wereld kwam, die in zijn eigen dierbaar vleesch aan het kruis de heftigheid der driften en begeerlijkheden in ons vleesch gedood heeft. Opdat het lezen niet dergelijke driften bij u opwekke, bedenk dat onze dagen niet die der wet maar des Evangelies zijn, waarin de Heilige Geest ons ingeeft vergevingsgezindheid, lijdzaamheid en verdraagzaamheid. Christus heeft in zijn eigen vleesch reeds de bewegingen en driften diergenen die, door het geloof in Hem, zijne leden worden, gedood. De ondervinding leert, dat er in een mensch slechts zoo veel van de ware dooding der driften en hartstochten is, als er in hem van het waar geloof is. Het komt daar uit, dat de mensch, door het geloof in Christus en in Zijnen dood ingelijfd zijnde,—het is een wonderlijk ding—ook sterft. In degenen die zichzelven zonder geloof dooden, herleeft een ander drift, zoodra de eene sterft, en alzoo is er bij hen geene volkomene dooding, hoe zeer zij er ook naar streven. En weet dit, dat dooding een onvolmaakte dood is, gelijk levendmaking en wedergeboorte een onvolmaakte opstanding zijn.

Bedenk ook dat zij die Davids vijanden waren, en hem van het koninkrijk Israels afhielden, de uitvoering van Gods wil wederstonden, die hem tot koning over Israel verkoren en gezalfd had. Gevolgelijk waren zij ook Gods vijanden; en daar David den Geest van God had, die volgens Paulus "de diepten Gods onderzoekt," hij tegen Gods vijanden inriep, wat hij door den Geest Gods verstond, dat God besloten had met hen te doen. Zij die zonder Gods Geest bidden, bidden om wat hunne eigene geesten tot zelfvoldoening zoeken en begeeren. Wat David bad in deze Psalmen, bad ook het Hebreeuwsch volk tegen zijne vijanden. Bedenk ook dat daar Christenen vermeerderden door vervolgd te worden, zegevierden door overwonnen te worden, en verheven werden door onderdrukt te worden, de Israelieten vermeerderden, zegevierden en verheven werden door andere volken te vervolgen, te overwinnen en te onderdrukken.

Mogt het u toe schijnen als of in deze Psalmen te veel waarde gehecht wordt aan uiterlijk geluk en droefheid, gemak en ongemak, bedenk dan dat zij geschreven zijn toen uiterlijk geluk en voorspoed beloofd werden als belooning voor de onderhouding der wet, en toen uitwendige tegenspoed en ellende bedreigd werden als kastijdingen voor de overtreding der wet. Bedenk, dat gij leeft in tijden waarin door geloof en rechtvaardigmaking, het koninkrijk Gods, de Heilige Geest, de opstanding en het eeuwige leven beloofd worden. Gij zult dan slechts diegenen ongelukkig achten die buiten Gods koninkrijk en zonder Christus zijn.

Volg David niet in die dingen die aan den geest der wet eigen en in strijd met dien des Evangelies zijn, maar let met aandacht op zijne diep geestelijke en goddelijke aandoeningen en gedachten die met den geest des Evangelies overeenkomen. Vergelijk dezen met die van uw eigen gemoed. Uit de aandoeningen van David kunt gij die van uw eigen hart beter verstaan, en uit Davids gedachten zult gij uwe eigene kunnen vormen. Als een Christen zult gij u er op toeleggen om verder te komen, en God bidden om op uw gemoed af te drukken aandoeningen en be-

wegingen die aan een lid van zulk een volmaakt Hoofd als de Zoon van God is, betaamt. Laat het immer uw streven zijn innerlijk toe te nemen in het geloof, dat Gods woorden aanneemt en op Gods beloften vertrouwt, in de *hoop*, die geduldig wacht op de vervulling der beloften, en in de *liefde*, die bemint wat gij gelooft en waarop gij vertrouwt.

———o———

VOOR DEN ZONDAG.

Twee-en-dertigste Zondag.

PSALM XX.

Een liefelijken koorzang, een overwinningslied, hebben wij hier. De *grondtoon* van den psalm is te vinden in het laatste vers, in den enkelen uitroep: "behoud Heer!"

Het oorlogs-veld is bedekt met *wagens* en *paarden* (vers 8), voor den Hebreer altijd vreeselijk, omdat zij hem waren verboden. Doch de dichter is niet bevreesd. "De Heere, onze God" is machtiger dan alle wagens. Hij rijdt op de wolken des hemels en snelt Zijne lijdende kinderen ter hulpe. Daarom kan de ziel vooraf reeds zingen en juichen: "zij hebben zich gekromd en zijn gevallen; maar wij zijn gerezen en staande gebleven" (vers 9.)

In de eerste vijf verzen is er een koor van vele stemmen. Het lied is daar *gebed*, een gebed waarin de ziel haar vol geloofsvertrouwen uitspreekt. Dat vertrouwen heeft een vasten grond: de "Naam des Heeren" is een uitdrukking die hier driemaal voorkomt. De "Naam van den God Jakobs" wijst ons heen naar het vast verbond, dat de Heere met zijn volk heeft opgericht: "de Naam van den God Jakobs zette u in een hoog vertrek" (vers 2.) Die *verbonds-God* wordt de God van *ons eigen leven*: "wij zullen de vaandelen opsteken in den Naam onzes Gods" (vers 6.) De ziel is niet tevreden met een volksgod, met een *God van allen*. Zij wil *haar eigen God* hebben, door zalige *toeeigening*. En die God is de trouwe *Jehova*, die aan Mozes bij den braambosch was verschenen, en wiens naam heette: *Ik zal zijn, Die Ik zijn zal*. Daarom juicht de ziel: "wij zullen vermelden van den Naam *van Jehova, onzen God*." Wat een opklimming in den geloofsmoed van onzen dichter! Eerst de *verbondsgod*, dan de *persoonlijkegod*, en eindelijk, de *verbondsgod* de *toegeeigende* God.

———

Drie-en-dertigste Zondag.

PSALM XXI.

Deze psalm beschrijft ons de *heerlijkheid van den hemelschen Koning* (verzen 1—7), onder het beeld van wat God aan den *aardschen Koning* schenkt. *Sterkte* van boven is de *eerste* gift: "de Koning is verblijd over uwe sterkte" (vers 2); *antwoord* op zijn gebed de *tweede* gift: "gij hebt hem zijns harten wensch gegeven" (vers 3); *overvloed van zegen* is de *derde* gift: "gij komt hem voor—(gij loopt hem vooruit) met zegeningen" (vers 4)—Een kroon op zijn hoofd, lengte van dagen, eer en aanzien, waren zijn deel. Alles loopt uit op één punt: "zegeningen tot in eeuwigheid" (vers 7). *Laatste* en heerlijkste gift van alles, *blijdschap* in den Heere: "gij vervroolijkt hem door vreugde met uw aangezicht" (vers 7). Met zulk een God kan de psalmdichter altijd blijde zijn, daar de diepe grond van zijn blijdschap is een vast vertrouwen op den Heere—"de koning vertrouwt op den Heere" (vers 8).

In het tweede deel van den psalm vinden wij duidelijk geleerd, dat de ZONDE ZEKERLIJK AAN HET LICHT KOMT. "Uwe hand zal *al* uwe vijanden vinden" (vers 9). Het moet lang of kort duren. De ontdekking komt gewis. God legt de diepste geheimen van het hart bloot: "uwe rechterhand zal *uwe haters* vinden" (vers 9). Niemand kan ontkomen. Niemand zondigt in 't geheim. God ziet en weet alles.

Daarom wordt ons in het derde deel van den psalm geteekend *het oordeel Gods over den zondaar* (vers 8—13.) Dat oordeel is *zeker* (vers 8). Gods oog en hand vindt zijn vijanden. Dat oordeel is *gestreng*, "zij zullen vluchten, maar God zal ze toch treffen met Zijn pijlen" (vers 12). Dat oordeel is *afdoende* "een vurige oven" verteert hen; hun "vrucht" gaat voorbij. Hun goed, hun schat, hun alles verdwijnt. God is zeer langmoedig, doch ook zeer rechtvaardig. Daarom besluit de dichter met een loflied: "wij zullen zingen en uwe macht met psalmen loven" (vers 14).

———

Vier-en-dertigste Zondag.

PSALM XXII.

Deze Psalm is de kruis-psalm. De Heiland leefde in dezen psalm toen Hij stierf aan het kruis. Hij haalde het eerste vers aan, in de bittere klacht die Hem ontperst werd. Zijn dorst wordt beschreven in vers 16. Zijn ontzettend lijden in verzen 14 en 15. De psalm kan slechts verstaan worden door Hem die Golgotha heeft leeren kennen. Zonder Jezus heeft de psalm geen beteekenis.

In tweeën valt de psalm—volgens een schriftuitlegger. In het *eerste* deel (vv: 1—21) is de grondtoon: "Gij antwoordt *niet*"—"mijn God ik roep des daags en Gij antwoord niet." En toch heeft God anderen *uitgeholpen, uitgered*; daarom roept de ziel uit de diepte: "Gij Heere, wees niet verre; mijne sterkte, haast U tot mijne hulp" (vers 20).

In het *tweede* deel (vers 22—32) is de grondtoon: "God heeft geantwoord." Het licht is doorgebroken. En nu is de ziel weer sterk in God. "Ik ben een worm en geen man" klaagt zij in vers 7; en in vers 26 juicht zij: "van U zal mijn lof zijn in eene groote gemeente." In vers 8 heet het: "allen die mij zien bespotten mij:" in vers 9: "hij heeft het op den Heere gewenteld, dat Hij hem nu uithelpe, dat Hij hem redde, dewijl Hij lust aan hem heeft." Doch in vers 25: "Hij heeft niet veracht, noch verfoeid de verdrukking des verdrukten, noch Zijn aangezicht voor Hem verborgen." Voorwaar, de duisternis duurt niet lang. Het kruis, het graf gaan Opstanding en Hemelvaart vooraf.

Iemand heeft eens gezegd: "de Bijbel is een Boek dat met tranen werd geschreven, en het moet ook onder tranen worden gelezen." Dit geldt ook dezen psalm. Bittere tranen worden hier geschreid, bittere smart spreekt zich hier uit, doch het loflied is niet ver af, want God is nabij Zijn klagend kind.—"Omdat Hij het gedaan heeft" is Zijn laatste woord. Verder kan het niet. "Uw wil geschiede," is altijd het laatste woord.

———:o:———

Uit den Brief aan de Efeziers.

VI.

Wij, eerst.

Ef. 1 : 11, 12. *In Hem, in Wien wij ook een erfdeel geworden zijn, wij die te voren verordineerd waren naar het voornemen Desgenen, Die alle dingen werkt naar den raad van Zijnen wil; opdat wij zouden zijn tot prijs Zijner heerlijkheid, wij die eerst in Christus gehoopt hebben.*

Israël was Gods erfdeel. Het behoorde Hem toe in een bijzonderen zin. Een bijzonderen band bond God aan Israël, en Israël aan God. Terwijl het menschdom door de zonde al meer van God vervreemd werd, en al meer onder de ongoddelijke macht der afgoderij verviel, haalde God Israël op merkwaardige wijze uit Egypte, en voerde het naar Kanaän, om daar regeerend, reddend, leerend, heiligend onder hen te wonen. In de profeten, en in alle Godvreezende Israëlieten verwerkelijkte God, in meerder of minder mate, het beeld van den echten Israëliet, zoo als Hij het Zich van den aanvang heeft gedacht.

Gelijk Israël Gods erfdeel was, zoo was wederkeerig God het erfdeel van Israël. De vromen begrepen dit. Zij beleden dit. Zij waren het innigst aan hun God gehecht. God was alles voor hen, vooral in dagen van ramp en tegenspoed. In hun beste oogenblikken hadden zij een blij voorgevoel, dat ook na den dood God, als de God des levens, hun God zijn zal. Denk aan de getuigenissen der psalmen en der profetische geschriften.

* *
*

Israël was in Christus Gods erfdeel geworden. Hier denken wij aan Christus vóór Zijn openbaring aan den mensch door Zijne vleeschwording. God heeft nooit buiten Christus aan het schepsel gedacht; en heeft nooit scheppend of reddend iets buiten Christus aan 't schepsel gedaan. Door Zijn menschwording werd de band tusschen Hem en 't schepsel, hij name den mensch, nauwer toegehaald, opdat Hij al den raad van God, aangaande de schepping en den mensch vervullen zou. Denk u de menschwording van Gods Zoon weg, en al wat tot op dien tijd tot bestwil van 't geschapene was geschied zou een mislukking zijn geweest.

Inzonderheid zou al wat aan en in Israël is geschied zonder vrucht zijn geweest. Denk, onder anderen, aan Israëls openbaren godsdienst. Hij wees door zijne eigenaardige inzettingen naar een betere toekomst. Zij waren de profetische zinnebeelden van 't volle heil, dat nog komen moest. Dit werd allengs duidelijker voor de profeten, en door hen voor de vromen in Israël. In die blijde toekomst zagen zij een goddelijken Persoon te gemoet, door Wien God Zijne beloften en met die beloften de diepere behoeften, die er door waren opgewekt, vervullen zou.

* *
*

Zoo was Israëls godsdienst de godsdienst der hoop, en wel der hoop op Jezus Christus. 't Is waar, in den regel dacht men aan den toekomstigen Verlosser alleen als den heerlijksten aller koningen. Toch waren er die het inzagen, dat Hij door lijden Zijne heerlijkheid beërven zou. Niemand kan het ons zeggen welk een troost het voor den vromen Israëliet is geweest, bij de ontbinding van zijn volksbestaan, door het geloof in gindsche toekomst, den beloofden Messias te gemoet te zien. Komt Hij, dan zal God door Hem een nieuw en beter, een eeuwig verbond tot stand brengen.

En nog blijft de in Christus geloovige Israëliet met elken geloovige in Christus op Christus hopen. Wat Christus ook door Zijn Geest in de Gemeente mocht hebben gewrocht; 't is maar een klein begin, een gering onderpand, van den vollen zegen, die nog aanstaande is. Zooals wij vroeger gezien hebben, reikt de blik der Gemeente tot daar waar wij de engelen — en menschenwereld, den hemel en de aarde, in Christus tezamen verheerlijkt zien. Was Israël, vóór de Gemeente uit de Heidenen ontstond, het volk der hope; zoo is deze Gemeente bij uitnemendheid de Gemeente der hope. Christus is, zooals Paulus zich uitdrukt, in haar de hoop der heerlijkheid. Gelijk de hoop die den Israëliet vervulde, het licht was dat menigen donkeren nacht, dien hij had door te gaan, verhelderen moest, zoo is de Gemeente des Heeren geroepen dit voorbeeld na te volgen, en in donkere tijden zich te verblijden in de toekomst van haren Heer. Wordt Hij geopenbaard, dan wordt zij met Hem geopenbaard in heerlijkheid.

* *
*

Waaraan schrijft gij het toe, dat de Israëliet eeuwen lang op Christus hopen mocht, voor ook de Heiden met Christus, als met zijn Verlosser werd bekend gemaakt? *Aan het voornemen van Hem, die alle dingen werkt naar den raad van Zijnen wil.* Gij verheugt u er in, dat de geschiedenis der schepping, bij name, der menschheid, verloopt naar Gods eeuwig plan. Hier is in de verste aan geen toeval te denken. Nog minder aan eenige willekeur. Omdat God *alle dingen* werkt naar den raad van Zijnen wil, daarom is het eene zoo ondenkbaar als het andere. Dat de Israëliet vóór den Heiden God heeft leeren kennen, was in de verste verte aan geen verdienste van den Israëliet te danken. 't Was de uitkomst van Gods wijze en genadige beschikking.

't Was den vromen Israëliet onmogelijk, dit anders te wenschen of te willen. Hij kende zijn eigen onwaardigheid. Hij wist dat hij al wat hij boven den Heiden voor had, alleen aan Gods genadige tusschenkomst te danken had. Veronderstel dat hij zijn voorrecht boven den Heiden had kunnen verdienen, en vraag hem wat hij liever wil: uit genade of door verdienste te worden wat hij geworden is. Hij zal met allen nadruk u antwoorden, dat hij het eerste verre weg, ja oneindig, boven het laatste verkiest. Wat zeg ik? Wat hem *uit genade* is te beurt gevallen is hem een zoo *goddelijk* geschenk, dat hij in vergelijking daarmede, het beste dat hij zelf zou hebbed kunnen leveren, met een onuitsprekelijke verfoeiïng verfoeit. Hij aanbidt God met kinderlijk vertrouwen in *alles* wat hij God ziet doen. Hij ziet zoowel op Gods zegeningen als op Gods gerichten den stempel van Gods majesteit afgedrukt.

* *
*

Zoo verstaat gij Paulus, als hij, in naam van alle vrome Israëlieten zegt, dat zij eerst in Christus gehoopt hebben, *opdat zij zouden zijn tot prijs van Gods heerlijkheid.* Hoe verder de vrome in godzaligheid vordert, des te ondragelijker wordt hem de gedachte aan alle

zelfverheerlijking. Zij is hem een verfoeielijke zelfvergoding. Zij is de wortel der zonde. Hij dankt God, dat hem dit door Gods Geest is geleerd. Bedenkt hij tot welk een diepte God in Christus is afgedaald, om hem uit de hel ten hemel te heffen; dan verliest hij zich in de bewondering en aanbidding van Gods genade.

Er is voor den geredde niets heerlijker te aanschouwen en te genieten, dan Gods genade jegens den geredden zondaar. Alle verlosten stemmen hierin met hem samen. Ook de engelen doen het. Wordt het leven van den verloste hier beneden al meer een loflied aan God gswijd, wat zal het eenmaal zijn als alle verlosten op de nieuwe aarde God zullen kennen en dienen, zooals het hun in dit aardsche leven niet mogelijk is geweest. 't Is droevig dat de lof dien de geloovige God nu toebrengt nog zoo onvolmaakt is; maar 't is oneindig droeviger dat er zoo velen zijn, die met hem in dezen lof niet samenstemmen. Dit behoort tot het "lijden dezes tegenwoordigen tijds".

God dank! dat ook aan dit lijden eenmaal een einde komt, en dat al wat het oor zal hooren, en het oog zal zien, en het hart zal denken, een vereenigd loflied zal zijn, dat eeuwig tot God opstijgt, en waarin God eeuwig een genadig welbehagen heeft.

***

De Israëliet was de eerste die op Christus hoopte *opdat door hem ook de Heiden op Christus hopen zou.* Niet om zijnszelfs wil, maar ter wille der overige menschheid was Israël de uitverkorene onder de volkeren. *Hij* is waarlijk verlost, die verstaat dat hij ter wille van *anderen* verlost is, en die met een onweerstaanbaren aandrang zich gedrongen voelt, door woord en werk en gebed het heil van anderen te bevorderen. Waar die drang wordt gemist, daar bereikt Gods genade niet haar doel, daar leeft de begenadigde niet "tot prijs van Gods heerlijkheid".

Niemand heeft de beteekenis van Israëls uitverkiezing beter begrepen dan Paulus. Dit maakte hem tot den apostel der Heidenen. Slechts weinigen in Israël kenden als hij Israëls roeping. Zij verhieven zich op hunne uitverkiezing. Zij zagen met verachting neer op den Heiden. In hunne trotschheid verwierpen zij den nederigen Christus. Zijn kruis was hun tot een geweldigen aanstoot, niettegenstaande de krachtige daden die Hij, als de Verheerlijkte, in den pinkstertijd onder hen heeft verricht.

Deze verharding was voor Paulus levenslang de bron eener onuitsprekelijke droefheid. Doch tegen deze droefheid woog de vreugde op, die hij ondervond bij 't vooruitzicht dat God eenmaal aan 't ongeloovige Israël doen zal, wat aan *hem* was geschied toen hij in dolle vaart Christus in Zijne geloovigen vervolgde. Jezus zal zich aan Israël, als het in grooten nood verkeert, in heerlijkheid als zijn Verlosser openbaren. Dan valt hun het deksel van 't gelaat. Dan bekeeren zij zich tot Christus, en worden voor de overige volkeren tot een zegen, zoo als nooit eenig zoogenaamd christenvolk dit is geweest. Dan blijkt het dat Israëls uitverkiezing haar doel volkomen heeft bereikt, en dat "Gods genadegiften en roeping onberouwelijk zijn". Israël is eeuwenlang door zijn profetische en apostolische geschriften voor de volkeren tot een onberekenbaren zegen geweest, maar als de dag zijner nationale bekeering aanbreekt, dan breidt die zegen zich tot een nu ondenkbare mate uit. "Indien hunne verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aanneming wezen, anders dan leven uit de dooden?" 't Is Gods genadig welbehagen, dat de rijkste zegen voor de wereld van Israël tot haar zal uitgaan. "De zaligheid is uit de Joden."

Laat ons, als Paulus, met vreugde den blijden dag te gemoet zien, waarin zij, die 't eerst in Christus gehoopt hebben, meer dan ooit "tot prijs van Gods heerlijkheid" zullen zijn, en wel van "de heerlijkheid van Gods genade".

———§———

Aanteekeningen op de Handelingen der Apostelen.

Dusseau & Co., Kaapstad.

DOOR J. C. HEFER.

Onder dit hoofd is pas verschenen een werkje van Ds Hefer. De schrijver is het waard, dat we kennis nemen van wat hij schrijft. Hij heeft reeds veel gedaan, om de kennis van den Bijbel onder ons volk te bevorderen. Niet altijd vond hij steun bij de leidslieden onzer Kerk en bij de lezers in hun gemeenten. Hij houdt echter vol en verliest den moed niet. Wij bewonderen hem. Dit pas verschenen werkje getuigt van diezelfde werkkracht, dienzelfden moed. Wij halen enkele hoofdstukken aan, ten einde belangstellenden te doen zien wat de schrijver eigenlijk bedoelt. Wij vertrouwen van harte dat het werkje bij Dusseau & Co. uitgegeven een ruim debiet hebben zal. Het boekske is zeer geschikt voor gebruik bij Jongelings vereenigingen.

HANDELINGEN I.

's Heeren voortgaande Werkzaamheid.

Vers 1. "*Het Eerste Boek* heb ik gemaakt" enz. In zijn *Eerste Boek* (het *Evangelie* van Lukas) schetst Lukas ons de Geschiedenis van het Koninkrijk van Bethlehem tot op den Olijfberg, en meldt hij ons 's Heeren Openbaar Doen en Leven, de zichtbare. aardsche werkzaamheid van onzen Zaligmaker.

In zijn *Tweede Boek* de *Handelingen*, leidt Lukas ons van den Olijfberg naar Rome en beschrijft hij ons *'s Heeren verborgen Doen en Leven: de Onzichtbare Hemelsche werkzaamheid* van den Heere Jezus. Het Evangelie bericht ons 's Heeren werk op aarde in eigen persoon door woord en wonderwerk, door lijden en sterven. Nu echter treedt op den voorgrond het werken van den verhoogden Jezus in Hemel en op Aarde.

En resultaat van dit werken, voorzoover de aarde betreft, is de wording en opbouw, de planting, en opwas van de Kerk van Christus in Israël en

onder de Heidenen. Met andere woorden : *de gang der Evangeliekerk van Jeruzalem naar de Einden der Aarde*, en dat wel in den korten tijd van 30 jaren.

En de mededeeling van dit een en ander hebben wij in Lukas Tweede Boek, *de Handelingen der Apostelen.*

Het Boek is eindelijk : de Handelingen van den verhoogden Jezus door den Heiligen Geest door middel van de Apostelen. De Jezusgetuigen, gedoopt en vervuld met den Heiligen Geest, zetten het werk voort op de aarde.

Het Boek echter is niet een uitvoerig bericht. Volgens de overlevering hebben *Andreas* en *Filippus* het Evangelie in *Klein-Azië* en *Macedonië* verkondigd ; *Mattheus en Bartholomeus* in *Arabie ; Judas* in *Mesopotamië; Thomas* in Indië ; *Matthias, Jacobus*, de zoon van Alfeus, en *Simon Zelotes* in *Noord Afrika ;* en *Petrus* in *Babylonië*. Doch hier wordt niets van gezegd. Daarom hebben wij meer bepaald te doen met de Handelingen van de Apostelen *Petrus, Johannes, Jacobus en Paulus:* het werk, dat de Heere Jezus door deze mannen deed in *Jeruzalem, Judea, Syrië, Klein-Azie, Macedonië, Griekenland en Italie.*

Schrijver van het Boek, zooals reeds gezegd, is Lukas, de medicijnmeester-Evangelist. *Taal*, waarin het geschreven is, is zuiver *Grieksch. Plaats*, alwaar geschreven is *Rome*. Tijd, wanneer geschreven : *jaar 62 of 63*, tijdens Paulus gevangenschap te Rome.

Allereerst wordt ons vermeld : de *Aard der werkzaamheid*, boven beschreven : "Jezus heeft *begonnen* te doen en te leeren." Maar nu *gaat* Jezus *voort* te doen en te leeren. Op de *Beginnende werkzaamheid*, zooals vermeld in de Evangeliën, volgt nu de *voortgaande.*

——:o:——

PINKSTER LEVEN.

Verzen 42—47. Lieflijk tooneel! Wij zien nu het Leven van de Eerste Christen-Gemeente op de aarde.

't Is een Leven van *volharding*, letterlijk : *krachtige voortgang* (Gr. *proskarterountes-pros :* tegenover, naar, in de richting van ; en *kratos :* kracht, sterkte.)

Krachtige voortgang in het volgende :

1. De *Leer* (didache : onderwijs) der *Apostelen.* Dagelijks geschiedt er door de Apostelen de arbeid des woords in de Gemeente. Dagelijks doen zij mededeelingen aangaande het Leven, de werken en de Leer van den Zaligmaker. Dagelijks verspreiden zij de Christus-Kennis, en de Christus-Leer. En de Gemeente is zeer gretig die kennis te ontvangen en die Leer te doen.

2. *De Gemeenschap der Heiligen.* De geloovigen hebben *Liefde-maaltijden*, komen 's avonds bijeen in gezelschappen van eenige huisgezinnen, en eten tezamen met verheuging en eenvoudigheid des harten. Bij die Liefde-maaltijden hebben zij "*de Breking des Broods* :" het heilig Avondmaal van onzen Heere Jezus. Hun gemeenschap bestaat dus niet slechts onder het eten van het brood des lichaams, maar onder het eten van het Brood Gods, dat uit de Hemel nederdaalt. Er is in hun gemeenschap de elkander-aansluiting. Er is verder de Jezus-aansluiting. Zij zijn unaniem met elkander, en unaniem met Jezus. En er wordt veel in hun samenzijn gebeden. Hun gemeenschap is *Gebedgemeenschap*. De harten gaan voortdurend uit tot den Troon der Genade in stil opzenden van heilige, geloovige begeerten, en blijde dankzeggingen.

3. Verder is hun leven een krachtig voortgaan in aan elkander *wel-doen.* Niemand heeft overdaad, niemand lijdt gebrek. Men zorgt de een voor den ander. De gemeenschap eindigt niet in de samenkomsten, maar loopt door tot in de bezittingen. De gemeenschap is niet maar op de knieën, doch ook daar in geld-trommel, in den zak. Echter niet in den zin van het onheilige Communisme, dat zegt : al het uwe is het mijne, en dat opheffing wil van alle eigendomsrecht, hetgeen een Goddelijke instelling is op de aarde. Maar in den zin van : al het *mijne* is het uwe.

4. Eindelijk is het leven dezer geloovigen een krachtig voortgaan *in den dagelijkschen godsdienst in den Tempel* (vs. 46) : 's morgens om 9 uur, 's namiddags om 3 uur. De geest van het Separatisme (scheuring en afscheiding), het ander uiterste van dwalende menschen, is ook niet bij hen.

Alzoo prijzen zij God en hebben genade bij het gansche volk.

——o——

Geloofsvertrouwen.

II.

Velen mijner lezers zullen zich nog herinneren het jaar 1862, of zullen wel van dit jaar hebben hooren spreken. Dat jaar zag ons land bezocht door een dier periodieke droogten, die hier, helaas, zoo dikwijls voorkomen, soms verwoestend als de sirocco zijn, en waarvan pas weer een is doorgeworsteld door de bewoners van een groot gedeelte van Zuid Afrika. Maar daarbij kwam destijds nog, dat in vele streken eene gevaarlijke koorst deze droogte vergezelde. Of 't malaria of typheuse koorts was, kan ik niet zeggen : maar dit weet ik wel, dat toen geheele huisgezinnen door die koorts te bed werden geworpen en dat zelfs enkele huisgezinnen er geheel aan bezweken zijn. 't Was natuurlijk een tijdperk van zorg, ellende, gebrek, droefenis, in alle richtingen.

In een klein huisje in een onzer binnenlandsche dorpen wensch ik u in dien tijd binnen te leiden.

Zeer klein zelfs is dit gebouwtje: 't bevat slechts de eetkamer, kombuis en eene slaapkamer, maar die is gelukkig tamelijk ruim. Wij treden de eetkamer binnen.—'t Is zindelijk maar bijna ongemeubileerd, alleen valt het ons dadelijk op dat er eene groote, ja, bijna prachtige piano staat, en de vraag komt ons op de lippen:—"Wat doet dit sierlijk meubelstuk in deze armoedige omgeving?"

Wij meenen zachte stemmen in het aangrenzend vertrek te hooren, en nemen de vrijheid de deur op een kier te openen en even naar binnen te zien. Het treft ons weer dat alles kraak zindelijk is, maar ongetwijfeld de sporen van armoede en ook van eenige verwarring draagt.—In den eenen hoek der kamer staat een kateltje: er ligt een kind op; een meisje. Haar rijk blonde haardos ligt uitgespreid op het kussen, moeder heeft het zoo even gekamd, en uit dien breeden haarkrans komt het klein, fijn, bleek gezichtje, met groote blauwe oogen, te voorschijn, als eene photografie ter grootte van een "Carte de visite" door een breeden gulden lijst omvangen.—Zij is ziek: dat valt niet te miskennen.

In den anderen hoek der kamer staat een ouderwetsch houten ledikant. Wel heeft het nog een verhemelte, (of moet ik zeggen eén—gehemelte?) maar de bedgordijnen ontbreken. In deze bedstéé ligt een man, maar, let op, hij lijkt bijna nog zwakker en zieker dan het meisje zoo even door ons afgeschilderd. 't Hoofd is hem geheel kaal geknipt.—Albast bleek is zijn uitgeteerd gelaat, en op de vermagerde hand die buiten op de bedsprei ligt, staan de blauwe aderen als koorden. achter hem ligt nog iemand in het bed. 't Is een kinderkopje dat op het kussen rust, en dat kind slaapt, of schijnt in ieder geval te slapen: maar dat kindergelaat is ook zeer wit:—uitgebleekt als een doek.

Tusschen beide bedsteden in liggen eenige dekens en kussens op den grond, klaarblijkelijk tot slaapplaats bestemd. Zij die daar slapen behoeft men niet ver te zoeken, Op een stinkhouten leuningstoel van die soort die men in vroeger jaren hier, in bijna elk huis vond, zit eene vrouw met een zuigeling op den schoot. Zij is nog jong. Houding en gelaatstrekken bewijzen dat zij, onder gewone omstandigheden, zeer schoon moet zijn: maar ach! hoe vervallen, vermagerd, afgesloofd, uitgeput ziet zij er nu uit. Zacht, bijna fluisterend tracht zij het kind, dat op hare knieën rust in slaap te neuriën, en daarbij vallen haar zelf van matheid soms de oogen dicht. Zij en haar kindje slapen op die dekens daar op den grond: of liever, het wichje slaapt er; zij slaapt reeds geruimen tijd zelden, maar legt zich daar ter ruste neder, zij het dan ook met groote tusschenpoozen, en bijna altijd, dan nog slechts voor eenige oogenblikken aan elkaar. 't Is hare zacht zingende stem, die wij daar even hebben gehoord.

"Maar, wie zijn dan toch deze lieden, bij wien gij ons binnen hebt geleid?" vraagt gij mij. "Goed! Dat ga ik u verhalen, maar namen noemen, doe ik niet. 't Is een huisgezin: man, vrouw en kinderen. 't Echtpaar, dat nu zoowat acht jaar vereenigd is, is onlangs uit Holland hierheen gekomen. Man en vrouw zijn afstammelingen uit oude aanzienlijke geslachten. De familie van den man heeft haar geslachtregister tot den tijd van Jacoba van Beiëren, die van de vrouw was oorspronkelijk Fransch, en behoorde tot de Hugenooten die in de dagen der dragonnaden naar Holland de wijk namen. Zij zijn in rijkdom opgevoed en groot geworden, en hebben tot nog niet zoo lang geleden in hooge kringen in Europa zich bewogen; en was de jonge vrouw daar zeer gezocht, om haar uitstekend muzikaal talent. Wat heeft hen dan toch in den tegenwoordigen beklagenswaardigen toestand gebracht.

De man rondborstig, oprecht, ridderlijk, en daarbij zeer goedhartig, was door den vriend zijner jeugd overgehaald, om voor dezen borg te staan voor aanzienlijke bedragen. Die vriend was op het oog zeer solied, innemend, aangenaam, maar werkelijk een losbol, een verkwister, een bedrieger. Op eens verdween hij spoorloos, was waarschijnlijk naar Amerika gegaan, en zijn borg moest zijn schulden betalen. Vrienden en bloedverwanten trachtten het te bewerken dat de borg er met eene gedeeltelijke betaling af zoude komen: Hij sloeg hun tusschenkomst af, en zeide. "Mijn eens gegeven woord, mijne handteekening blijf ik gestand. Hij betaalde de schulden van zijn valschen vriend, daarin ten volle gerugsteund door zijne nobele vrouw, en had daarna van vorigen rijkdom slechts bitter weinig over.

Te onafhankelijk om van bloedverwanten of door hen voortgeholpen te leven besloot het echtpaar de wijde wereld integaan, en vertrokken met met hunne kinderen een dochtertje en een zoontje naar Zuid Afrika. Van hunne vroegere bezittingen hadden zij eene geringe som gelds, eenige kleinigheden en de piano, die wij zoo even zagen staan, overgehouden en medegenomen. 't Ging moeilijk aan de Kaap iets te doen te krijgen, en de beurs van het echtpaar werd gestadig lichter en dunner. Eindelijk kwam er kans voor den man eene goede betrekking te krijgen, in het binnenlandsch dorp waar wij hen nu aautreffen, en zij begaven zich derwaarts. Eenige dagen na hun aankomst werd hun jongste kindje, een zoontje, geboren, en geen veertien dagen daarna, voor hij nog van zijne betrekking geheel zeker was, of die kon aanvaarden, kreeg de man de koorts 't geen bijna onmiddelijk daarna ook het geval was met zijne twee oudste kinderen.

Daar hebt gij nu de heele geschiedenis, in al haar omvang en eenvoud: want helaas, dergelijke geschiedenissen behooren niet tot de zeldzaamheden, en worden geene historische gebeurtenissen ge-

acht: men merkt ze zelfs zelden op. Doch laat ons nu tot de personen zelve terugkeeren.

"Bets! Kom toch als je kunt wat bij me zitten. Vrouwtje!" Klinkt het zwak uit de groote bedstêê.

"Ja, Hendrik! zoo dadelijk. Wimpie sluimert al in, en zoodra hij in slaap is, zal ik hem nèèrlgegen en komen."

Eenige minuten later slaapt Wimpie. Zij legt hem warmpjes neer, strompelt naar de bedsteê, valt er voor neer op de knieën en vleit het vermoeide hoofd neer op het kussen naast het hoofd van den zieken man.

"Arme Bets," fluisterde hij. "Goddank, wij allen, de kinderen en ik, worden beter, maar kan jij het nog langer uithouden? En dan, zie je Bets, wanneer zal ik weer iets kunnen verdienen? Hebt je nog voldoende in huis, om het te kunnen uithouden?"

Met een is hare zwakheid geweken. Zij ligt het hoofd op en blikt Hendrik vriendelijk en vast in de oogen. Zelfs speelt haar een schaduw van een glimlach om de lippen, maar 't is dan ook slechts—een schaduw. "God zal voor alles zorgen, manlief! Ik moet erkennen dat wij kort beginnen te raken" Zij had geen oulap meer in haar bezit, en bijna letterlijk niets meer in huis "maar als Docter van avond, zooals ik hoop, nog even inwipt, zal ik met hem spreken ons behulpzaam te zijn, om de piano te verkoopen of daarop wat geld te leenen."

Een korte wijle heerschte er stilte tot die afgebroken werd door een diepe zware zucht van Hendrik. "Neen manlief! Toch niet zoo zuchten." klonk de stem van Bets, klaar, troostend en vast. Dat helpt toch alles geen sikkepitje. Ik ga onzen troostzang maar weer zingen. De jongetjes slapen en 't zal hen niet storen, en klein Bets hoort het ook wel gaarne. Niet waar? Vrouwke!"

"Ja, moekie! Asteblief," klonk het uit het kateltje.

De vrouw begaf zich naar de eetkamer, na eerst Hendrik een kus op het bleeke voorhoofd te hebben gedrukt, en weldra zong zij zacht maar welluidend met even pianissimo begeleiding op het klavier Gez. 28. 't Was als glinsterden de tranen door de klanken harer stem, en als steeg die melodie op als eene weeklacht en toch tevens als een krachtig beroep tot den troon des Allerhoogsten. *Zou de groote goede God dat beroep hooren en antwoord geven?*

Het 3de vers:—

"Vest in bang' en droeve dagen
Al uw hoop op Hem alleen,
Schroomt niet Hem om hulp te vragen;
Vest in bang' en droeve dagen
Al uw hoop op Hem alleen,
Hij kan helpen, Hij alleen."

werd door haar uitgezongen, maar toen staakte haar gezang.—Eerst bleven de vingeren roerloos op de toetsen liggen, en toen, met eens bijna krampachtig, sloeg zij de beide handen voor het gelaat—'t Smartwater, zoo noemt Conscience het terecht, rolde haar langs de wangen, doch geen snik ontsnapte hare borst. Immers die beminde zieken daar in die andere kamer moesten niet weten wat zij leed: moesten niet beseffen dat haar de lichaamskrachten begonnen te begeven, en haar het hart bijna van een gereten was. Zij was toch in al hare vrouwelijke zwakheid, de krachtige en eenige menschelijke steun dier kleinen en ook van dien eenen grooten dierbaren zwakke geworden.

Onder het gezang was intusschen het oudste jongetje wakker geworden. "Pa, wat is dat? Is het een Engeltje dat daar zingt?" Vroeg hij.

De vader zweeg eenige stonden en antwoordde toen met betraande oogen: "Ja, waarlijk Joggie, het is een Engel die daar zingt. Het is Moekie."

"Maar waarom zingt Moekie dan? Ik dacht zij zou geen muziek maken zoolang wij nog ziek waren."

"Zij zingt tot God, en vraagt Hem om ons te helpen, Joggie!"

"En Pa! Zal onze lieve Heertje nu met Moekie binnen komen om ons gezond te maken, en mag ik hem dan ook zien?" Vroeg het onschuldige kind.

Den vader liepen de betraande oogen over toen hij antwoordde: "Neen Joggie, God zal wel zelf komen, maar wij zullen Hem hier niet kunnen zien. Maar Hij zal ons helpen, en weer gezond maken, daar ben ik zeker van. Hij zal Moekie verhooren."

't Was toen dat het gezang staakte. Zoowat vijf minuten gingen in stilte voorbij. Nog zit Bets met de handen voor het gelaat bij de piano. Daar wordt aan de voordeur geklopt. Zij springt op om te openen, maar vóór zij de deur heeft bereikt, is die al van buiten geopend, en is eene reeds eenigszins bejaarde vrouw binnen getreden.—Forsch en flink gebouwd met een breed, gezond open gelaat waaruit de goedhartigheid zelve schijnt te stralen, ziet zij de kamer rond, en neemt klaarblijkelijk inventaris.—Achter haar, in de open deur verschijnt een gekleurde bediende met een grooten mand. "Dag, Juffrouw! Ik het gehoor dat jij ziekte het en dat het met jou zwaar gaat, en toe doch ik:—Jij, is een vreemdeling en ik moet toch kom zien of ik altemets voor jou kan help." Zonder een woord te spreken, (zij kon het toen trouwens ook niet) wierp Bets zich aan de borst van die vreemde en toch zoo moederlijke vrouw, liet hare tranen den vrijen loop en begon zelfs te snikken. De vreemde vrouw drukte haar aan het hart als ware zij haar eigen moeder:—"Zoo nou skatjie! Moet nou nie ver jou zoo naar maak nie.—Zoo nou mijn kind! Die Vader zal toch in alles voorzien," kwam haar over de lippen.

In de ziekenkamer hadden Vader en kinderen alles, schoon dan onduidelijk gehoord.—"Daar is onze lieve Heertje, toch bij Moekie, Pa! Ik hoor Hem praten!" fluisterde het jongetje. Maar zijn vader sloeg op hem thans geen acht, en riep:—"Bets! Vrouwtje! Wat is het?"

Zij maakte zich los uit de omarming dier vreemde en toch zoo liefderijke vrouw, droogde zich de wangen liep naar Hendrik en zeide:—"Henk! Manlief! God heeft ons vertrouwen bevestigd. Hij heeft Zijn Engel gezonden en wij zijn gered." En voorwaar—Zij waren gered. Daar heeft die vreemde vrouw als middel in Gods hand voor gezorgd.

De naam van die reddende Engel zal ik noemen, want dit verhaal is niet *verdicht* maar *waar*. Zij was een weduwe Gildenhuis. Hier beneden is zij niet meer. Maar daarboven! Och! Daar heeft zij zeker 't bij haar aankomst reeds vernomen:—"Wel! gij goede en getrouwe dienstmaagd! Over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten. Ga in, in de vreugde uws Heeren."

Zij was een echte type van de ware, ouderwetsche Afrikaansche vrouw, *Vol van geloof en van liefde*. Hoe inderdaad arm zal ons volk worden als die type moet uitsterven en verdwijnen. Och! dat bij al het nieuwerwetsche en nieuw-modische onze vrouwen en daardoor ons volk, toch mogen behouden, de eenvoudige hartelijkheid en de hartelijke eenvoud, en daarbij de *taal* en *zeden*, maar vooral ook den *Godsdienst* hunner Moeders en Grootmoeders.

* * *

Wij doorleven weer een tijdperk waarin groote armoede en gebrek heerscht door de lengte en breedte van ons land. Wat een uitgestrekt, ruim veld, waarin God ons roept, tot den arbeid van liefde en barmhartigheid. Zullen wij het nu laten gelden? De oogst is groot maar de arbeiders zijn weinigen? Laten wij er aan denken, dat Hij die den armen geeft het den Heer leent; en dat er veel waars ligt in het oude spreekwoord: "Hij die spoedig geeft, geeft dubbel."

CINCINNATUS.

Stellenbosch,
6 Juni, 1904.

Nieuw Licht op den Bijbel.

(DOOR ROBERT F. HORTON, M.A., D.D.)

't Is eenige jaren geleden sedert ik tot u sprak van het licht dat de hedendaagsche archaeologie op den Bijbel werpt; intusschen is het werk van uitgravingen en onteijferingen gestadig voortgegaan, en het wordt al klaarblijkelijker, dat juist op een tijdstip, dat de kritiek tot bijzonderen ijver aangespoord, de echtheid en de antiquiteit van vele deelen des Bijbels in twijfel begint te trekken, een onverwachte licht op het onderwerp geworpen is geworden. Getuigenissen in den vorm van bewaarde graftomben in Egypte, in de zandwoestijnen van Mesopotamië, in de opschriften van oude tempels en begraven steden in Klein Azië, hebben op treffende wijze de Schriften, die wij den Bijbel noemen, bevestigd. Deze bevestiging is onverwacht geschied, daar zij in vele gevallen even opmerkelijk was voor de verdedigers als voor de bestrijders van het Goddelijk Boek.

Waar de geschiedenis van het oude Babylon en Nieuwe zich voor ons oog ontrolt, waar de toestand van Palestina vóór den tijd van Abraham en vóór den tijd van den Uittocht in zijn bijzonderheden gelezen wordt, en waar het leven en de geschiedenis van Egypte gedurende den tijd van Jozef en dien van Mozes bijna zoo bekend worden als het leven van Engeland in de 19de eeuw; waar lichtstralen op den tijd van Jezus Christus op aarde geworpen worden en waar Klein Azië ontdekkingen oplevert, en de ontdekte opschriften het tijdperk, waarin het Boek "De Handelingen der Apostelen" valt, ophelderen, daar is het effekt om de geschriften des Bijbels in helderder betrekking met andere feiten te plaatsen, hun geschiedkundige echtheid en nauwkeurigheid, die door de kritiek betwijfeld werden, te handhaven, en de bedenking te opperen, dat de twijfelingen die aangaande ze gekoesterd zijn meer algemeen aan onze onkunde dan aan hun feiten toegeschreven moeten worden.

Natuurlijk heeft de zedelijke en geestelijke leer des Bijbels altijd haar eigen bewijsgronden geleverd, en het heerlijke licht des Evangelies, gelijk de sterren des hemels, is nooit door aardsche getuigenis, die het maar voor één oogenblik schaden kon, aangevallen geworden. Maar die soort van verwijt tegen de echtheid der Heilige Schrift, die als een verschooning of liever een oorzaak diende om haar eischen te verwaarloozen en haar waarheden te ontkennen, is op treffende wijze verwijderd geworden door deze serie van ontdekkingen, die zich over de verleden halve-eeuw strekken, zulke dingen als Layards opgraving van Nineve, het vinden van 't Syllabarium van Assurbanipal door Loftus, Rawbinson's onteijfering van het Behistun spijkerschrift, George Smith's lezen van de Zondvloed tafeltjes, Amerikaansche ontdekkingen te Nippur, Flinders Petrie's tafeltjes van Tell el Amarna, Wood's uitgravingen in Efeze en den Tempel van Diana, Ramsay's ontdekkingen in Klein Azië, H. Clermont Gannean's ontdekking van het Grieksche opschrift in Herodes' Tempel om de vreemdelingen uit het binnenhof te weren, welk opschrift letterlijk bewijst, wat Josephus verhaalt. Dit tafeltje is zelf een deel van dien Tempel, dien Jezus bezocht, ja de steen zelf, waarop Hij neer zag, toen Hij van dat gebouw voorspelde, dat niet één steen op den ander gelaten zou worden.

In dit buitengewone licht uit het verleden, dat slechts de dageraad van een veel helderder dag kan wezen, zal geen verstandige de schriften des Bijbels willen verdacht houden enkel omdat ze niet met zijn vóóropgevatte theorieën overeenstemmen. Als iemand in de toekomst iets in den Bijbel ontkennen wil, zal de gedachte hem terugschrikken, dat misschien een steen in de woestijn zal uitroepen, of een graftombe uit Egypte met onverwachter stemme spreken zal om zijn ontkenning te logenstraffen en tot zwijgen te brengen. Ter opheldering geef ik u een eenvoudig voorbeeld.

Een bevestiging van Jesaja.

In het 1ste vers van Jesaja, 20ste hoofdstuk, komt er een heenwijzing voor naar een Koning, Sargon, die, volgens den profeet, de stad Asdod belegerd en ingenomen had. 't Is vreemd, dat alle berichten, niet alleen van die expeditie, maar zelfs van den naam en het bestaan van den koning, heelemaal van de aarde voor 2,000 jaar verdwenen waren, en het was gemakkelijk om gelijk de critici te zeggen, dat deze aanhaling in Jessaja bloot denkbeeldig was, een denkbeeldige heenwijzing naar een denkbeeldigen koning.

Maar nu heeft de uitgraver te Khorsabad, werkelijk het paleis van dien Koning Sargon opgegraven, en daar leeren wij, dat hij de vader was van Koning Sanherib. Emil Botta heeft het grootsche beeld van den koning, omringd door zijn vasallen en zijn slachtoffers, beide in den krijg en op den jacht, ontdekt—ja zelfs des konings wijnkelder. Hier is de beschrijving van de tochten van dezen onbekenden koning, de datum wordt vastgesteld en de veldtocht tegen Asdod beschreven, als plaatsgevonden in 't jaar 711 v.C.; en de dood des konings wordt geplaatst in 't jaar 705, toen hij waarschijnlijk vermoord werd door zijn zoon Sanherib. Hier wordt toevallig de gansche geschiedenis van den koning, wiens naam in een schriftvers genoemd werd, voor onze oogen ontrold, en Jesajas heenwijzing wordt bevestigd, en zelfs de bijzonderheden van de inname van Asdod verklaard.

"Opgraving van Genesis."

Laat mij een ander geval noemen, de reeks van ontdekkingen te Nippur, het land tusschen de rivieren, dat wij Mesopotamië noemen en dat een der plaatsen blijkt te zijn waar de Israelieten gedurende de ballingschap in groot getal moesten gewoond hebben. De Amerikaansche uitgravings-expeditie heeft een ouden tempel van Bel opgegraven. Prof. Hilprecht stelt den datum van dezen tempel tusschen 7,000 en 6,000 jaren voor C., en het blijkt dat er in dien verren tijd reeds een hooge staat van beschaving in Mesopotamië was: Zij bouwden groote steden, stichtten uitgebreide rijken, vochten en dreven handel zooals heden ten dage. In het tiende h.s. van Genesis is er een belangrijke heenwijzing naar de stad Erech die genoemd wordt naast Babel an Accad. Nu heeft men in deze ontdekkingen te Nippur gevonden dat Erech het centrum was van een groote rijk vier duizend vijf honderd jaren voor C., en 't is vreemd dat een groote veroveraar, Lugal-Zaggizi, wiens naam zelfs onbekend is, ontdekt is geworden met de lijst van zijn heldenfeiten. Hij is de eerste van die reeks van veroveraars en heerschers, gevolgd door Sargon van Accad, Khammurabi, Tiglath Pileser, Sargon van Assyora, Sanherib Assurbanipal, Nebucadnezar, die de geschiedenis van Mesopotamië 5,000 v.C. gemaakt hebben. Hier ontdekken wij dat gedurende deze jaren het éene groote rijk op het andere volgde, en tegen den achtergrond van deze groote beschavingen, ziet men het kleine godsrijk in Israel zich ontwikkelen, een kleine licht tegen de donkere werkelijkheden van een welbekende geschiedenis.

Wij zien thans dat Abraham, bijv. naar Kanaän kwam uit een oude beschaving, en dat die beschaving ontwikkeld was tot een hoogte die niemand ooit had kunnen denken. De geschiedenis van den patriarch Abraham, zooals verhaald in Genesis, wordt een deel van den tijd waarin hij leefde. Wij zien het geteekend tegen het veelkleurig doek van die Oostersche oudheid. Ur de stad vanwaar hij kwam staat voor ons als een centrum van een rijk. Hier zien wij in het algemeen volgens den uitslag van deze raadgevingen en ontcijferingen het Egypte waarin Abraham rondwoonde, als bloeiende in kunst, letterkunde, handel en politieke macht. Hier vinden wij dat het Kanaän, waar hij binnen trok, niet was, gelijk men zou denken, een groep van Schotsche Hooglanden, door wilden bewoond, maar een hoogst beschaafde volk, met groote steden, beroemde letterkunde en machtige vorsten.

Ik wees u zoo even naar deze opmerkelijke passage in het 10 Hoofdstuk van Genesis, vs. 8—vs 12, die men als een soort van eigenaardigheid van den Bijbel beschouwd heeft; hier is de beschrijving van deze oude steden in Mesopotamië. In de beschrijving wordt verondersteld, dat Nineve uit Babylon gesticht werd; de critici zeiden, dat dit ongerijmd was—Nineve was ouder dan Babylon; maar hier in de ontdekkingen van deze vergeten geschiedenis komt de waarheid te voorschijn

(Te worden Vervolgd).

———:o:———

Ter Lossing van het GOUDEN FRANC-STUK.

	£	s.	d.
Een vriend	1	10	0
Eene weduwe	1	11	6
Een wees	1	0	0
Een oud diaken	1	0	0
Eene weduwe	1	0	0
Een oud-diaken	4	0	0
Een gemeentelid	0	10	6
Een Theol. Student	0	10	0
Een predikantsvrouw	1	0	0
Eene zuster uit den Vrijstaat ...	1	0	0
Eene weduwe	0	10	0
Een gemeentelid uit Fraserburg ...	0	10	0
Een Vrijstaatsche predikant	0	10	6
Een gemeentelid uit Stellenbosch ...	0	10	0
Een onderwijzer	1	0	0
	£16	2	6

J. I. Marais.

Stellenbosch, 11 October.

Ontvangsten.

Met dank ontvangen van :—

	s.	d.
Den heer J. S. du Plessis, Kaapstad, voor zelf en H. J. Louw	12	0
Ds. J. S. Hauman	6	0
„ Moorees	12	0
„ van Lingen, Simonstad	12	0
Den heer Meyer, Grahamstown	6	0
Ds. J. F. Botha, (2de contributie)	6	0
„ Hugo. Robbeneiland	6	0
„ I. P. A. de Villiers, Hopetown	6	0
Den heer C. F. du Toit, Hopetown	6	0
Den heer P. Joubert, Victoria West	6	0
Ds. Pienaar, Somerset West	6	0
Eerw. Blake, Utrecht	12	0
Ds. Marquard Winburg	12	7
Den heer Jan du Toit, Stellenbosch	6	0
Eerw. Weich, Malmesbury	6	0
Mevr. Stegmann	6	0
Den heer D. S. Theron, Roodepoort	6	0
Ds. J. H. Enslin, Vrede	6	0
Den heer J. A. van Rooy, Nijlstroom	6	0
Ds. Rorich, Garies	6	0
Ds. J. N. Geldenhuis, Bulawayo	6	0
Den heer David Botha, Instituut, Wellington ...	6	0

J. I. Marais.

Stellenbosch, 11 October.

DEEL IX.
No. 11.

ONDER REDACTIE VAN
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

NOVEMBER.
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

Aan Onze Lezers.

DANKBAAR voor genoten ondersteuning wenden wij ons andermaal tot u. Onze eerste jaargang spoedt ten einde, en de vrees dat we met verlies onze boeken moeten afsluiten wordt al meer eene werkelijkheid. Een jonge broeder schrijft: "Het is ons waarlijk een genot om zulk een blad in onze eigen taal te hebben en wij kunnen u verzekeren van onze hartelijke ondersteuning, zoover het verkrijgen van nieuwe inteekenaren aangaat." Indien nu elk inteekenaar op ons blad ons één nieuw inteekenaar bezorgt, dan kunnen wij onbekommerd het nieuwe jaar ingaan. De vrienden die hun subscriptiegelden nog niet gezonden hebben gelieven zulks ten spoedigste te doen.

KRONIEK.

DE OORLOG IN HET VERRE OOSTEN. Nog duurt het voort, het ontzettend moorden van de duizenden en de tienmaalduizenden. Het maakt bijna geen indruk meer. 't Is alsof de Satan heerscht in 't Verre Oosten. De "Orthodoxe Kerk"—zooals de Russen haar gelieven te noemen—is machteloos. In tijden van oorlog worden zelfs kerkgenootschappen in bezit genomen door den geest van satanische woede die het oog sluit voor alles wat dierbaar en heilig is. En toch, daar gaat een zucht uit vele harten tot God omhoog:

Kan niets o God! den storm bezweren,
Den toorn verbidden, die hem wekt,
Den vuurvloed, eer hij uitbreekt, keeren.
En half een wereld overdekt?
Gij kunt het, elke macht te sterk,
Maar niet dan door een wonderwerk.

O maak het kort! Voleindig spoedig
Uw goed, maar vreeslijk werk, o Heer!
Bestraf, beteugel, maak ootmoedig,
Doe recht, en—geef den Vrede weer!
Den Vrede, die, na lang gemis,
Den volken dubbel dierbaar is!

Er loopt een gerucht, uit Amerika afkomstig, dat de Keizer van Duitschland onmiddellijk na den val van Port Arthur—daarop speculeert men nu—een beroep op den Tsar van Rusland zal doen om den vrede tot stand te brengen. Ook wil men dat Koning Eduard deze daad steunen zal. Maar waarom zoo lang wachten? Wij kunnen niet, dan met huivering, een uiteindelijke nederlaag van Rusland te gemoet zien; want zoo Japan de heerschende macht wordt in het oosten, dan wordt het de leidsman van China met zijn 400 millioen! Is er dan niet gevaar voor een schrikkelijke botsing tusschen het heidensch en halfbeschaafd Oosten, en het beschaafd, Christendom-belijdend Westen? Rusland wil zijn haven hebben in het Oosten; Japan wil zijn handelsrechten erkend hebben in Azie. Kunnen de christen-natiën niet dit bewerken? Waarom niet samenspannen tot dat doel? Rusland kan men uit het Oosten niet houden: den Japanner kan men in zijn ontwikkelingsgang niet stuiten. Wat een roem zou het Christelijk Europa kunnen verwerven, zoo het als vredebode optrad!

* * *

De akeligheden van dezen oorlog gaan alle beschrijving te boven. Het gevecht rondom Port Arthur wordt met ontzettende wreedheid gevoerd. Geen "witte vlag" temt de woede. Bij ééne gelegenheid waren 600 Japanners in een hopeloozen toestand. Zij staken de "witte vlag" uit; doch de Russen hielden aan met vuren op de ongelukkigen: en erger nog, hun Japansche medestrijders schoten ook op hen, *omdat zij de "witte vlag" hadden uitgestoken.* Ieder dezer 600 mannen werd neergeschoten. "Dagen lang" zoo luidt het bericht, "zag men gewonden den arm opheffen en zakdoeken wuiven, doch zonder gevolg." Een Russisch officier zag onder een hoop dooden een Rus en een Japanner in elkanders armen. De Japanner had zijn tanden in den nek van zijn tegenstander, terwijl de Rus met twee vingeren in de oogholten van den Japanner zijn vijand de oogen had trachten uit te puilen. Zoo vond men ze, beiden verstijfd. Maken zulke tooneelen geen indruk? Volgens den Berlijnschen correspondent van een Engelsch blad schrijft Prins Metchersky dat Rusland niet onwillig is het olijfblad des vredes aan Japan toetereiken, daar het gereed is verder noodeloos bloedvergieten te voorkomen. Hij drukt erop, dat Rusland als de sterkere mogendheid dit doen kan, zonder verlies van eer, of waardigheid. Rusland zou met Japan kunnen samenwerken in het Verre Oosten; en waarom konden de Westersche mogendheden zulke samenwerking niet bevorderen? Doch.........de Heere regeert, niet de mensch. 't Is God die "de oorlogen laat ophouden tot aan het einde der aarde, den boog verbreekt, de spies aan twee slaat, de wagenen met vuur verbrandt."

Onder de Japansche soldaten zijn en waren er ernstige Christenen—zeker ook in de Russische gelederen. Zoo wordt ons verhaald, dat men op het slagveld van Port Arthur een Japanschen officier—S. Kageyama—vond, in wiens boezem men een van bloed doorweekt boekdeel aantrof. Dat boek bleek te zijn een exemplaar van het Evangelie van Johannes. Het was waarlijk voor dien krijgsman een levensboek. Hij was als Christen bekend en werd als man geëerd. Zoo zullen er wel anderen zijn. Moeten wij Christenen niet met des te meer ernst tot den God des Vredes ons wenden in dezen bangen tijd. Europa is als buskruit: één vonkje,...en Oorlog, oorlog davert gansch Europa.

De Heiliging van den Rustdag. Het doet ons genoegen te zien, dat de Kaapstad ontwaakt is op het zoo gewichtig punt van de heiliging van den rustdag. Alle gezindten stemden hierin overeen, dat de Zondags-concerten door Joden aan den gang gezet niet mogen geduld worden. Reeds lang moest men zich hebben laten hooren. Vroeger waren het de Hollandsche predikanten die zich uitspraken, en bij name Ds. Steijtler. Met smaad en hoon werden zij overladen. Nu trekt de Aartsbisschop der Episcopale, met den Bisschop der Roomsche Kerk tegen de onzalige praktijken op, waaraan Kaapstad zich allengs begint te onderwerpen. Wij zijn hun dankbaar voor hun optreden.

* * *

Zelfs Spanje begint te ontwaken. Een manifest is uitgevaardigd door den Koning, bevelende, dat ieder fabriek en werkplaats gesloten zal zijn op den Dag des Heeren, en dat gewone winkels niet toegelaten zullen worden na elf uur in den voormiddag open te zijn. Ook het nationaal stieren-gevecht zal slechts op buitengewone tijden worden geduld. Hiertegen kwamen duizenden van protesten in, doch de regeering heeft zich niet daaraan gestoord. 't Is een proefneming die zeker belangstelling wekken zal in menig protestantsch land. Terwijl protestanten helaas! te gereed zijn den Rustdag prijs te geven, beginnen Roomsche landen in te zien, dat een volk niet vooruit kan gaan zonder de erkenning van Gods wet, en hare toepassing op het dagelijksch leven.

* * *

Ook op een ander punt is het Spaansche volk ontwaakt. Het wil niet langer dulden, dat verbannen Monniken, uit andere landen verdreven, Spanje tot toevluchtsoord maken. Niet minder dan 6000 monniken vonden na den Filippijnschen oorlog een heenkomen in dat land, waar er reeds 40,528 priesters en monniken en 28,548 nonnen met een gansche

heirleger van "Seculaire geestelijken" waren. Toch met dit al blijft Spanje een onopgevoed land, en dat wel trots de wet op schooldwang die daar werd ingevoerd. Uit eene bevolking van 17 *millioen*, zijn er 12 *millioen* die noch lezen noch schrijven kunnen.

* * *

Wij willen niet te veel maken van dien drang tot betere viering van den Zondag in Roomsche landen. De Roomsche Kerk moedigt vermakelijkheden op den Rustdag aan. Er bestaat een "Catholic Sunday Football League," met het beding echter dat wedstrijd alleen zal toegelaten worden tusschen "Katholieke" clubs. Natuurlijk is hierdoor de weg geopend tot grove Zondagsontheiliging. Wat Roomschen doen, zullen Protestanten *na* doen; en het einde van die zaak zal erger zijn dan het begin. Zeker is het, dat de viering,—wij zeggen niet de *godsdienstige* viering—van den Dag des Heeren in Protestantsche landen veel, zeer veel te wenschen overlaat. Niemand werpe den eersten steen naar het hoofd van zijn Roomschen buurman. Christenen in Engeland gevoelen het diep, dat de godsdienstige toestand der groote steden erbarmelijk is. Te Birmingham werd de 20 October afgezonderd als bededag met 't oog op die stad. De Bisschop van Durham en andere ernstige evangeliedienaren hebben mede eene oproeping gedaan tot aanhoudend en dringend gebed. "Dit geslacht vaart niet uit dan door bidden en vasten" is immers des Heilands Woord.

* * *

Ook Frankrijk is nu in bezit van een wet op Zondags Rust door de Fransche Kamer in 1902 met eene meerderheid van 422 aangenomen, en met slechts tien stemmen er tegen. Die wet zal weldra de sanctie ontvangen ook van den Senaat. De Fransche pers is er sterk voor. De arbeidende klassen spreken zich ten gunste daarvan uit. Opmerkelijk is het tevens te zien, dat de beweging ten gunste van den Rustdag zich grondt op de noodzakelijkheid van een behoorlijke viering van den Dag des Heeren.

* * *

De "Christian Age" had onlangs een artikel over de ontheiliging van den Dag de Heeren, en bepaalde de aandacht o.a. bij het Zondag-Nieuwsblad. Als type van wat men te lezen krijgt geeft de schrijver een opsomming van den inhoud van een dier bladen. Het bevatte 112 kolommen, 30 waarvan besteed werden aan rapporten van misdaden voor verschillende gerechtshoven behandeld, met al de akelige bizonderheden in het breede uitgemeten. *Acht* kolommen werden voor "Sport" afgezonderd; slechts *zes* gewijd aan den oorlog in het Oosten. De overige kolommen werden met "letterkundige" rariteiten gevuld, en daaronder een lied in een der "music halls" zeer gewild.

* * *

Men mag wel vragen: wat *leest* ons volk, wat lezen onze zonen en dochteren op den Zondag? Het Kerkbezoek in den morgen laat meer dan een varen: 's avonds komen ze nog, mogelijk 's middags. Dit wat onze Steden betreft. Hoe is het ten platten lande gesteld? Wat leest men, wat doet men op den Zondag? De ontheiliging van den *Dag* des Heeren neemt toe. Moet de *Kerk* des Heeren niet hierop het oog houden? En als zij komen, wat ontvangen zij? Is de prediking wel hart-versterkend, ziel-verheffend; geeft zij wel voedsel aan het denkend verstand? Ernstige vragen voorwaar!

* * *

In Engeland neemt de kwestie een nieuwen vorm aan. Het Congres van de "Trades' Unions" heeft er de aandacht bij bepaald. Men besprak op eene der vergaderingen den toestand van klerken en andere spoorweg-arbeiders. Zondags goederen-vervoer neemt al meer toe, en plezier-treinen worden vermeerderd op den Dag des Heeren. Er zijn plaatsen, waar klerken zestien uren op den Zondag in de "booking-offices" moeten doorbrengen, en dat wel, zonder eenige vermeerdering in hun loon. Hiertegen protesteerde de vergadering. Men zag het duidelijk in, dat arbeid op Zondag niet mag worden toegelaten, in 't belang van den werkenden stand zelven. Dit hebben we altijd gevoeld in ons land, dat de enkelen die hun vermaak zoeken op den Zondag geen recht hebben van anderen te eischen, dat zij, die reeds zes dagen ten hunnen dienste staan, ook nog den zevenden dag daartoe moeten opofferen. Men denke er toch aan in Zuid-Afrika. Die ijveren voor een stillen rustdag, ijveren voor de beste belangen der maatschappij.

DE KERKELIJKE STRIJD IN SCHOTLAND.

Wij hebben ons tot hiertoe over deze kwestie niet uitgesproken. Later komen we daarop terug. Er is echter een zijde van de zaak, waarop een buitenlandsch blad drukt en die wel de aandacht verdient. Een Engelsche rechtbank—zoo lezen wij—doet uitspraak in een Schotsche kerkelijke kwestie en kent aan 28 predikanten de fondsen toe van 1100 gemeenten, omdat—volgens de bewering der rechters—de 1100 afgeweken zijn van de oorspronkelijke overeenkomst vervat in de leer en geloofsbelijdenis der Kerk. De Engelsche rechters passen dus op Schotland toe een beginsel dat bij de kerkhervorming werd ter zijde gezet. Toen eigende de kerk van Engeland (Hervormd) zich toe de fondsen van de Roomsche kerk, haar landerijen, haar

kloosters, de groote sommen nagelaten voor gebeden ten behoeve der dooden, en dergelijke kapitalen meer. "Zij die de berooving der Katholieken 350 jaren geleden rechtvaardigden deden zulks op dezen grond, dat de kerk van Engeland het recht had tot hervorming, tot het veranderen van haar geloofsbelijdenis. en het verwerpen van een leer die zij schadelijk achtte." De Schotsche kerk nu meende, dat zij het Hyper-Kalvinisme in haar geloofsbelijdenis moest verzachten door een document optetrekken waarin zij dit uitsprak. Moet zij nu—zoo vraagt deze schrijver—gestraft en van haar goederen beroofd worden, omdat zij deed, in mindere mate, wat door de kerk van Engeland tijdens de kerkhervorming op grooter schaal werd gedaan? Wil men konsekwent zijn,—nog altijd volgens redeneering van den schrijver dien wij aanhalen,—dan moet men aan de Roomsch Katholieken ook teruggeven wat men hun heeft afgenomen in de zestiende eeuw? Onze kerk heeft genoeg gehad van "Privy Councils." Schotland zal ook wel nu genoeg daarvan hebben.

De Drank-bestrijding.

Hoe de drank te bestrijden, is een vraag die al moeielijker te beantwoorden wordt. Onlangs gaf Bisschop Potter in New York grooten aanstoot door een nieuwe soort van kantien te openen met gebed en het uitspreken van den zegen. De zoogenaamde 'Subway Tavern' werd aan den gang gezet met de gedachte en in de hoop, dat daardoor de drank zal worden bestreden. 't Is ingericht naar wat in Noorwegen als Samlag of Bolag en in Zweden als het Gothenburg stelsel bekend is, en wat ook in Engeland door Lord Grey, en zelfs in Zuid Carolina, Amerika, beproefd is geworden. De kantien heeft ten doel drank te verschaffen, aan die zulks begeeren, maar toch ook lichte ververschingen waardoor de verzoeking tot overmatig gebruik van sterken drank zal worden verminderd. De Bisschop spreekt met grooten lof van deze onderneming als "in vele opzichten de grootste beweging op maatschappelijk gebied die ooit in New York bekend is geweest." Wij gelooven dat de Bisschop bitter zal worden teleurgesteld. Met de beste bedoeling van de wereld heeft hij dit drankhuis geopend. In plaats van den drinker te hervormen, zal de nieuwe kantien slechts een gemakkelijker, veiliger, aantrekkelijker halfweghuis zijn op den weg van het verderf. Langs dezen weg laat zich de drankduivel niet bestrijden. Een hervormde kantien is naar ons bescheiden oordeel een onding. Het doel is edel; men beoogt geen profijt. Nadat de renten op het kapitaal afgetrokken zijn besteedt men de resteerende som aan uitbreidingen van het stelsel en aan philanthropie. Wij wenschen van harte, dat de Bisschop niet zal worden teleurgesteld in zijn hervormingsplan, ofschoon wij zelven geen heil zien in de hervorming.

De Drank-kwestie in Belgie.

Een Belgische predikant behandelt deze kwestie in het laatste nommer van de "Sunday at Home." Hij geeft eene allerakeligste beschrijving van den toestand van zaken. Hij haalt aan het gezegde van den beroemden Belgischen Staathuishoudkundige —Emil de Laveleye—" Europa zal weldra op ons neerzien als de dronken slaaf van Sparta." De cijfers door hem genoemd zijn dan ook van ontzettenden aard. Wij laten er enkele hier volgen in de hoop, dat wij zullen letten ook wat in onze eigene omgeving gebeurt.

* * *

Belgie heeft 190,000 kantienen; dat wil zeggen, één kantien voor elke 36 volwassenen, of liever, één kantien voor elke 12 mannen boven 17 jaren. In de laatste 50 jaren is de bevolking met 50 per cent. vermeerderd—de kantienen met 258 per cent. In de vier jaren tusschen 1898 en 1901 werden 97,326000 gallons *brandewijn* jaarlijks gedronken, dat wil zeggen 2½ gallons per hoofd der bevolking. Aan *bier* werd er in datzelfde tijdperk van vier jaren niet minder dan omtrent 1715 millioen gallons opgedronken. Op het stuk van *bierdrinken* neemt Belgie de eerste plaats in. Eerst komt Belgie met 55 gallons per jaar per elk hoofd der bevolking; dan volgt Engeland met 32½ gallons, en Duitschland met 27½. Voeg hierbij, dat in ditzelfde viertal jaren aan *wijnen* werden ingevoerd 25,850,000 gallons, en men staat ontzet bij de drankzucht onzer Belgische vrienden.

* * *

De sommen jaarlijks aan drank besteed zijn even ontzettend. Een-en-twintig *millioen* pond sterling per jaar, £57,600 per dag, £3 4s. per jaar voor elk hoofd der bevolking—zulke cijfers zijn geen kleinigheid. Geen wonder dan ook dat het sterfte-cijfer zoo hoog stijgt. Aan Alcoholisme—de wetenschappelijke naam voor onmatigheid—dankt men 80 per cent. der zelfmoorden, 74 per cent. der gevangenen, 79 percent der inwoners in de armhuizen; 45 per cent. der krankzinnigen; 43 per cent. der ongelukken in mijnen en fabrieken. Om de kroon op alles te zetten. Terwijl alle vrouwen in de fabrieken per jaar slechts £20,000,000 verdienen wordt er elk jaar niet minder dan £21,040,000 aan drank uitgegeven door de bevolking.

* * *

Men heeft een bijzonderen naam voor den kantien bezoeker uitgedacht. De kantien heet

Cabaret: De menschen die uren doorbrengen in die drankhuizen worden beschreven als lijdende aan *Cabaretisme.* Een stad als Brussels is vol van kantienen. Er zijn straten waar elk *derde* huis een kantien is. In één buitendorp met 6,000 inwoners telt men 250 kantienen. Toch ziet men heel zelden op straat een beschonkene, dan alleen bij buitengewone gelegenheden. Omdat "in Belgie de groote meerderheid der burgers, mannen zoowel als vrouwen, geregeld een groote mate van dranken, niet buitengewoon sterk verconsumeeren," vandaar dat veel wordt gedaan om hieraan paal en perk te stellen. De Socialisten staan aan de zijde dergenen die den drank bestrijden. In de "Maisons du peuple," of vergaderplaatsen der partij is het verkoopen van sterken drank verboden. Twee Evangelische Matigheids-genootschappen doen zeer goed werk: *La Croix bleue* (Blauwe Kruis) heeft de algeheele onthouding op zijn vaandel geschreven: *l' Etoile bleue* (blauwe ster) laat het drinken toe van licht Belgisch bier dat slechts 1 of 2 per cent. spiritus bevat.

Ook Schotland.

Dr. Clouston, als man van het vak beroemd, verklaart in het rapport van "the Royal Edinburgh Asylum," dat in Schotland krankzinnigheid op verbazende wijze aan het toenemen is, veel erger nog dan in Engeland. Hij schrijft dit toe aan sterken drank, door 42 per cent der mannen en 18 per cent. der vrouwen. Van 18 per cent. tot 42; en van 10 per cent tot 18 per cent. is een verbazende sprong in 25 jaren.

Congo-Schandalen.

Als nabetrachting op de Congo-schandalen moet dit gelden, dat men zijn best doet van officieele zijde om den mond der zendelingen te snoeren. De heer Morel, de Secretaris van de Congo Hervormings-Vereeniging, heeft laten drukken zekere brieven door hem van Zendelingen ontvangen, waaruit blijkt, dat de regeering, begaan over de ontmaskering van hun daden, op allerlei wijze tracht genoemde zendelingen onschadelijk te maken. Sommigen hunner waren verplicht hulp in te roepen van den Britschen Consul. Middelerwijl is er een Commissie van Onderzoek aangesteld bestaande helaas! uit leden die met de Congo-regeering in verband staan en haar loontrekkende dienaren zijn. Onpartijdig is deze Commissie niet. Veel dus is er niet gewonnen. Wij weten genoeg in Z. Afrika van wat Miss Hobhouse moest ondergaan, toen die edele dame de ongerechtigheden van de Kampen openbaarde.

Een aantal vragen.

Onder de brieven die ons van tijd tot tijd bereiken, is er een die een tal van vragen bevat. De jonge broeder is begaan over de sekte der "Christadelphians," van welke er eenigen uit 't buitenland gekomen, zich in zijne gemeente hebben neergezet en onrust baren. IJverig in de voortplanting hunner ideeën sleepen ze anderen achter zich aan. Trouwens in ons land gebeurt zoo iets nog al dikwijls. Wat zijn deze "Christadelphians" vraagt onze correspondent. De sekte heeft haar oorsprong gehad in Amerika en wordt gekenmerkt door haar eigenaardige beschouwingen omtrent de voorspellingen aangaande het duizendjarig rijk en hare verklaring van de profetieën. Onder andere zonderlinge denkbeelden gelooven ze dat ziel en lichaam beiden sterven en beiden tezamen worden opgewekt. Hierover later meer.

* *
*

De broeder is mede begaan over de vraag of "eene vrouw mag preeken?" en "in hoeverre de kerk gebruik kan maken van den arbeid der vrouw?" een kwestie die niet in een enkele paragraaf kan worden afgehandeld. Velen hebben hun antwoord *gereed: "Er staat geschreven:* 'dat uwe vrouwen in de gemeente zwijgen'" (1 Cor. 14: 34), vergetende, dat Paulus te doen had met bepaalde toestanden in de Corinthische gemeente, en vooral met het "spreken in vreemde talen" en met het "profeteeren," dat aanleiding had gegeven tot groote verwarring. Men zal best doen eerst het ***beginsel*** in 't licht van 't geheele N. Testament te bespreken en daarna de *toepassing* van dat beginsel op bepaalde gevallen. Men stelle de vraag anders: "wordt het optreden der vrouw in het N. Testament gewraakt, zoo niet verboden?" Is de geest van het N. Testament beslist tegen de openbare werkzaamheid der vrouw, of niet? Zoo gesteld, komt ons de zaak eenigszins anders voor. Paulus zelf maakt onderscheid tusschen zijn eigen *zeggen* en dat van den Heere (1 Cor. 7: 12), en elders spreekt hij zeer duidelijk: "In Christus Jezus is noch Jood, noch Griek, noch dienstbare, noch vrije; daarin is geen man *een vrouw*; want gij allen zijt één in Christus Jezus." (Gal. 3: 28).

* *
*

Dit beginsel is door en door Nieuw Testamentisch. Op den Pinksterdag werd de Heilige Geest uitgestort op de 120 discipelen die tien dagen lang "eendrachtelijk bijeen waren" . . . . . "volhardende in het bidden en smeeken, *met de vrouwen* en Maria *de moeder van Jezus* en met zijne broederen" (Hand. 1: 14). Zij "begonnen te spreken met andere talen, zooals de geest hun gaf uit te spreken" (Hand. 2: 4). Spraken de vrouwen hier niet? Zegt de Apostel niet met nadruk dat

Joel's profetie in vervulling was getreden, die duidelijk verklaarde: "uwe zonen en uwe *dochteren* zullen profeteeren?" En vinden we dit verschijnsel niet op meer dan eene plaats in het N. Testament? In Hand. 21: 9 lezen wij van Filippus wiens "vier *dochteren* profeteerden." In Rom. 16 wordt van "Phoebe, onze *zuster* gesproken als een "*dienaresse*" (diakonos) die in het belang der gemeente reisde. Het woord hier gebezigd (diakonos) komt meer dan eens voor in de beteekenis van de "Bediening des Woords" (Hand. 6: 4). In denzelfden geest wordt van Tryphena en Tryphosa gesproken als "Arbeidende in den Heere" (Rom. 16: 12). En wie denkt niet aan Priscilla die met haar man Aquila vele reizen ondernam en zelfs Apollos "den weg Gods bescheidenlijker kon uitleggen" (Hand. 18: 26). Geen wonder dus, dat de kerkvader Justinus kon zeggen: "Wij hebben nog onder ons vrouwen en mannen die de gaven des geestes Gods bezitten. De profetische gaven blijven met ons zelfs tot op onzen tijd."

***

Dit wil nu niet zeggen, dat de vrouw zich zal moeten opdringen aan ons en zich zal moeten *in*dringen in plaatsen waar zij op den achtergrond moet staan. De regel blijft: "Adam is eerst gemaakt, daarna Eva, Adam ter hulpe." De vraag dus: "mag eene vrouw preeken?" kan niet met een eenvoudig: ja, of neen, beantwoord worden. Eene vrouw—eene ongehuwde vrouw—aan het hoofd van eene gemeente te plaatsen past zeker niet in orde der dingen. Haar het zwijgen opteleggen past evenmin. Waar er eene duidelijke roeping is zal niemand Priscilla kunnen weren, of Phoebe kunnen uitsluiten. Catherine Booth was de ziel van het Heilsleger, voorwaar een edeler persoonlijkheid zelfs dan haar edele man. Nooit verloor zij haar echt vrouwelijke teederheid, nooit sloeg zij een toon aan van mannelijkheid die haar niet betaamde. Wie zou haar ooit het zwijgen hebben durven opleggen? In den regel echter geldt hier het woord van onzen Ten Kate:—

Steeds op d' achtergrond van 't leven,
Is haar schouw tooneel bereid,
In uw liefelijke schemering,
Dienende bescheidenheid!

Er is in den wijngaard des Heeren een werk voor de vrouw dat door den man haar niet mag worden ontnomen. Zij zorge er slechts voor, dat zij den man niet verdringe, en spreke van eene "emancipatie der vrouw" die even onbetamelijk als onbijbelsch is.

GELOOFSVERTROUWEN. In ons vorig nommer is verschenen een verhaal, dat in onze dagen wel de aandacht waard is. 't Herinnert ons aan wat we eens te Kokstad hoorden uit den mond van de vrouw eens zendelings. 't Was in de oude dagen, toen zij zich 't eerst onder de Griquas hadden gevestigd, dat man en vrouw zwaar beproefd werden. Zij hadden geen huis, geen kerk, geen blanken buurman of vriend in de nabijheid, geen helper of helpster onder de inboorlingen. Daar werd de vrouw krank als tot den dood. De man moest 's daags bouwen aan zijn huis en 's nachts waken bij de vrouw. 't Gebeurde dan ook, dat zij zonder geneeskundige hulp—die was niet te krijgen—al erger werd. De dood naderde. Zij riep haar man in den nacht om van hem afscheid te nemen; en hij, machteloos, moede, uitgeput, had niets dat haar kon ophelpen. Zelfs het bidden scheen krachteloos. Hij wierp zich op de knieën voor het bed, en riep weenend: "ach, zijn wij dan van God en mensch verlaten?" Zij hoorde en kon niets anders doen, dan haar hand op zijn mat hoofd leggen, terwijl hij daar op zijn knieën worstelde met God. En ziet, er kwam een geroep uit de verte. De man hief zich op, ging naar buiten en ontmoette een Kaffer, die een bottel wijn en brandewijn droeg. "Mijn oubaas stuur die drank" was zijn boodschap, met begeleidenden brief. Het bleek dat een winkelier mijlen daar van daan eensklaps, zonder dat hij het zelf verklaren kon, op de gedachte kwam, aan den zendeling den wijn en den brandewijn te zenden. Die brandewijn werd aan de stervende als medicijn toegediend. Haar ziekte nam een keering. Zij herstelde. Op het oogenblik, dat zij hulp noodig had, kwam die medicijn. God had er voor gezorgd. Toeval! zegt de wereld,

"It chanced! Eternal God that chance did guide," zeggen wij met den Engelschen dichter.

:o:

TOESPRAAK

Bij de Sluiting der Lessen van het Theologisch Seminarium, Oct. 26, 1904.

(DOOR PROF. DE VOS.)

GELIEFDE studenten van ons Seminarium. Is de plechtigheid van de sluiting onzer lessen aan 't einde van het collegie jaar voor u allen steeds belangwekkend, zij is zulks gewis vooral in deze gewichtige periode van 't bestaan van onze Kerk en ons volk; en bovenal voor het vijftiental dergenen die op het punt staan ons te verlaten. Dit maakt natuurlijk de keuze van het onderwerp voor de sluitingsrede des te gewichtiger, en geen wonder dat bij de overweging daarvan mij onwillekeurig weder voor den geest kwam, die reeks van ontzettende gebeurtenissen die in de laatste jaren als een schrikkelijk onweder over ons land gekomen zijn, en nu gedeeltelijk reeds als eene donkere wolk achter ons liggen; gebeurtenissen die het gebouw van ons politiek, ons maatschappelijk, ons kerkelijk, ja bij velen ook van het godsdienstig leven, tot op zijne fondamenten hebben geschud.

Is 't toch een kenmerk van ieder die in den God des Bijbels gelooft, dat hij de hand des Heeren in

alles wil opmerken, Hem in al zijne wegen kennen wil, en vooral van den Calvinist dat hij voorop stelt dat God regeert en alle dingen werkt naar den raad van Zijnen wil, dan is het geen wonder dat velen in ons land in den laatsten tijd, meer ernstig en biddend dan ooit over menige vraag in verband met deze waarheid hebben nagedacht; dat velen als in een doolhof van vragen zijn verward geraakt. Het zijn vragen van zulk een aard dat, hoewel leden onzer Kerk het antwoord op meer dan een daarvan niet moesten schuldig blijven, andere toch moeielijk, ja eenige zelf onmogelijk beantwoord kunnen worden; waarom het geen wonder zal zijn, indien eene poging door mij heden aangewend om de leer van Gods voorzienigheid toe te lichten van meer dan eene zijde, die bij onze gewone lessen niet zoo uitvoerig kon worden besproken, door u op prijs zal gesteld worden.

Bij de behandeling toch van die heerlijke, wonderlijke, goddelijke waarheid, komt onze God ons zoo nabij dat 't is als of wij Hem zien en tasten kunnen; en wij meer dan ooit beseffen dat wij niet alleen als in de holte van Zijne hand gedragen worden, maar ook in Hem leven, ons bewegen en zijn; en tegelijkertijd openbaart God zich daarin op zoo verhevene, ja vreeselijke en toch liefelijke wijze, dat wij onwillekeurig nêerzinken in sprakelooze aanbidding, en tevens onwederstaanbaar gedrongen gevoelen Zijne voeten te omklemmen en 't Abba Vader uit te stamelen. Door daar gade te slaan hoe God over alles regeert, wat het groote doel is dat Hij daarmede beoogt, en hoe Hij daartoe te werk gaat, leert de mensch zichzelf eerst recht kennen, de rechte houding tegenover zijnen God aannemen, en zijne roeping zoowel als de wijze waarop hij daaraan beantwoorden kan recht verstaan. Heeft dit voor u als geloovigen niet alleen, maar ook en vooral als aanstaande verkondigers van Gods Woord, en medearbeiders Gods een geheel eenige beteekenis, vergunt mij dan u op eenige belangrijke overwegingen daarmede verbonden, opmerkzaam te maken.

Waar wij van de voorzienigheid Gods spreken, denken wij niet aan de eigenlijk gezegde voorwetenschap Gods, hoewel die daarbij natuurlijk verondersteld moest worden; maar wij denken aan de onderhouding en bestiering aller dingen door God, en dat wel met een bepaald doel. Zoo zeker als Hij alle dingen geschapen heeft en dat met een Gode waardig doel, zoo zeker onderhoudt en bestuurt Hij ook alle dingen met datzelfde doel.

Nu weten wij dat men van ouds af onderscheiden heeft tusschen de algemeene, de bijzondere en de allerbijzonderste voorzienigheid Gods; waarvan de algemeene tot geheel de schepping, de bijzondere tot den mensch, en de allerbijzonderste tot ieder kind van God en geheel het Godsrijk betrekking heeft. Dit is recht verstaan gegrond op de leer der H. Schrift, en is ook wat de menschelijke rede, zoover zij daarover oordeelen kan, van onzen God verwachten zou. God heeft als Schepper aan ieder wezen zijn aard en bestemming gegeven; en in de onderhouding en besturing daarvan behandelt Hij dan ook ieder ding naar Zijn aard en bestemming. Ook waar de zonde als storend element tusschen beide is gekomen, regeert Hij nog en zorgt voor alles; en dan is 't alleen natuurlijk dat Hij als de heilige God en ontfermende Vader, tot redelijke en zedelijke wezens in eene andere betrekking dan tot redelooze en zedelooze moet staan. Evenzoo dat Hij de dingen op verschillende wijze onderhouden zal naar hun verschillenden aard, en hunne verschillende behoeften, en naar Zijn doel met ieder daarvan. "Levenlooze dingen zonder hunne medewerking; levende maar redelooze met hunne medewerking maar zonder hunne bewustheid; redelijke en zedelijke onder voorwaarde hunner vrije medewerking."

Vooreerst dan de algemeene voorzienigheid.—Het is immers de uitdrukkelijke leer der H. Schrift dat alle dingen *door* Hem en *tot* Hem geschapen zijn, en alle dingen te zamen door Hem bestaan; dat Hij alle dingen draagt door het woord Zijner kracht, Hebr. 1 : 3. Dien overeenkomstig wordt dan ook gezegd in Art. 12 van de Nederl. Geloofsbelijdenis: "Wij gelooven dat de Vader door Zijn Woord, dat is door Zijnen Zoon den hemel en de aarde en alle schepselen uit niet heeft geschapen, als het Hem heeft goedgedacht, een iegelijk schepsel zijn wezen, gestalte, en gedaante en verscheidene ambten gevende, om zijn Schepper te dienen. Dat Hij ze ook nu alle onderhoudt en regeert van Zijne eigene voorzienigheid en door Zijne oneindelijke kracht om den mensch te dienen, ten einde dat de mensch zijnen God diene." In het scheppingsverhaal lezen wij telkens, waar gezegd wordt dat God de planten, vogelen, visschen, dieren des velds en alles geschapen heeft, dat Hij ieder ding schiep "naar Zijn aard;" en eindelijk toen het scheppingswerk voltooid was, Hij met kennelijke welgevallen op alles zag, en heet het: "God zag al wat Hij gemaakt had en ziet het was zeer goed." Gelijk Hij Zich toen verlustigde in Zijn scheppingswerk en daardoor geopenbaard en verheerlijkt werd, zoo verlustigt Hij zich ook in het werk Zijner voorzienigheid en wordt Hij daardoor geopenbaard en verheerlijkt. Zelfs nadat de zonde in de wereld was gekomen en tot zulk eene hoogte was geklommen, dat God den zondvloed had gezonden, verklaarde Hij na Noach's brandoffer: "Ik zal voortaan den aardbodem niet meer vervloeken om des menschen wil."—"voortaan al de dagen der aarde zullen zaaiing en oogst en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht niet ophouden." Zoo dat er dan ook terecht door den dichter gezegd wordt "De hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel

verkondigt Zijner handen werk; de dag aan den dag stort overvloediglijk sprake uit, en de nacht aan den nacht toont wetenschap; geene spraak en geene woorden zijn er, waar hunne stem niet wordt gehoord," Ps. 19. O konden wij die stemmen, die spraak en die juichtonen uit de schepping vernemen zooals Jezus die vernam, en de heerlijkheid er in zien die zijn oog erin zag, hoe anders zouden wij onzen God en Zijne voorzienigheid daaruit leeren kennen, en gedurig tot lof en dank bewogen worden. Hoor wat Hij van een enkele bloem zegt: "En ik zeg u dat ook Salomo in al zijne heerlijkheid niet is bekleed geweest, gelijk eene van dezen." O als Jezus zoo in Zijn vaderland omwandelde, en gansche velden en heuvelen van dat schoon en vruchtbaar land bekleed zag met veel-kleurige bloemen en groen gras en trotsche boomen; het huppelende vee aanschouwde, luisterde naar de murmelende beek en het vroolijk gezang der vogelen, hoe zal hij dan niet den God der vaderen geloofd hebben, die in dit alles Zijne liefde aan Zijn bondsvolk openbaarde, en zich deed kennen als de God der Genade die Zijne zon doet opgaan over boozen en goeden, en regeert over rechtvaardigen en onrechtvaardigen! Welke gemeenschap oefende hij dan niet met zijnen Vader in den hemel! Geen wonder dat zoo menig profeet en profetisch dichter, in wien de geest van Christus was, al de schatten van geheiligde gevoelens en verbeelding en kennis en taal aanwendde om Gods heerlijkheid in de natuur geopenbaard te beschrijven, en te roemen en eindelijk als machteloos al wat bestaat te hulp riep om dien God te loven en te prijzen. Geen dichter, geen geleerde, beeldhouwer of schilder kan daaraan recht doen wedervaren al blijft men zelfs maar staren bij de stomme natuur; maar wat beteekent het dan niet als men van schoone vormen en kleuren en klanken, van wondervolle natuurwetten en natuurkrachten opklimt tot de eigenlijke bron en kracht en bestemming van dit alles, en in alles de waarheid van Jezus woord aanschouwt: "Mijn Vader werkt tot nu en ik werk ook!" Gelijk toch God bij de schepping alles naar zijn aard volbracht en aan alles zijn bestemming gaf om tot iets hoogers mee te werken, zoo behandelt en gebruikt Hij ook in de voorzienigheid ieder ding naar zijn aard en bestemming, om zoodoende Zijn verheven doel met ieder geschapen wezen en met het geheel der schepping te bereiken. Er was in het scheppingswerk eene gestadige opklimming, het lagere steeds als voorbereiding voor het hoogere dienende, en het lagere in het hoogere opgenomen, totdat het eindelijk culmineerde, tot eenheid gebracht werd, in de kroon der schepping, den mensch. Daar nu de mensch niet maar een lichaam ontving van het stof der aarde gemaakt maar ook een geest van God hem ingeblazen; hij alzoo naar Gods beeld geschapen, van Gods geslacht is, en in die geheel eenige betrekking tot zijn God staat, werd de gansche schepping, al de deelen ervan onderling en ook die mensch er in begrepen, aaneengesnoerd, en met God de bron van alles verbonden. Evenzoo nu in de voorzienigheid; God is niet alleen transcendente naar ook de immanente God, die voortdurend het leven van alle leven, de grond van alle bestaan, de bestuurder van de gansche schepping blijft; die ieder ding steeds behandelt naar de wetten van de natuur die Hij zelf eraan gegeven heeft, en ieder ding bestemt om niet maar op en voor zichzelf te bestaan, maar als deel van een geheel en tot dienst van iets hoogers. De Confessie drukt 't zoo uit "om den mensch te dienen, ten einde dat de mensch zijnen God diene." Alle dingen den mensch onderworpen om hem tot dienst te zijn. Waar Paulus 1 Corinthe 3: 22 niet alleen de wereld noemt, maar ook Paulus, Apollos, Cefas, leven, dood, tegenwoordige, toekomende dingen opsomt, zegt hij: "Zij zijn alle Uwe." Maar dan laat hij volgen: "Doch gij zijt van Christus en Christus is Gods." De mensch met alles aan hem gegeven bestemd, om zijnen God te leeren kennen en te verheerlijken.

Het verwondere dus niemand dat er nog zoo iets bestaat als wat wij natuurwetten noemen, wanneer wij in zulk eenen God gelooven, en er aan vast houden dat Hij nog in almacht en liefde regeert. Het zegt alleen dat de wereld Hem ook door de zonde niet uit de handen is gerukt of door Hem is verlaten, maar dat Hij nog alles naar Zijn aard en bestemming behandelt, en dat Zijn raad zal bestaan; dat Hij nog dezelfde is en onder dezelfde omstandigheden nog steeds hetzelfde doet. Wat zou het toch zijn als er geene univormiteit en continuiteit hoegenaamd bestond in den loop der dingen in onze wereld; geen wetten en beginselen waarnaar wij weten dat God handelt en wij moeten handelen? Er zou geene kennis van God en Zijne werken kunnen zijn; wij zouden in akelige onzekerheid en verwarring verkeeren, en men zou niet weten wat men te wachten moet zijn, noch als redelijk wezen zich kunnen gedragen, of aan zijn eeuwige bestemming kunnen beantwoorden. Daarom kan er nu eene *algemeene openbaring* wezen, zoowel als eene *algemeene voorzienigheid;* God handelt overeenkomstig Zijne eigenschappen, naar de beginselen in de schepping neergelegd, en wel met het doel om zich te openbaren en te verheerlijken. Dit wordt vooral duidelijk als wij er aan denken dat ook de mensch een deel en wel het hoofdbestanddeel der wereld uitmaakt, en hij als *zedelijk* wezen door God wordt behandeld. Dan moeten er ook zedelijke zoowel als wat wij natuurwetten noemen in de algemeene voorzienigheid te pas komen. Hoe kan 't ook anders waar zulk een God met zulk een doel regeert! In den mensch, den microcosmos ontmoeten al die wetten elkander, en vormen dat wonder schoon gewrocht Gods, met zijn stoffelijke,

zedelijke, geestelijke bestanddeelen; bestemd om hier zijnen God te kennen, te openbaren, zijn beeld te vertoonen, Hem te verheerlijken. Daarom dat er zoo veel waarheid kan zijn in de natuurlijke godgeleerdheid, en dat ook de heiden voor Gods aangezicht zoo verantwoordelijk gehouden wordt. Daarom dat wij onzen God in alles te eeren en te aanbidden hebben, en te gelooven dat Zijn raad zal bestaan en de Goddelijke beloften ons gegeven vervuld zullen worden. Regeerde en bewaarde Hij niet alles op die wijze, Hij kon den Zijnen zulke beloften niet geven, noch naar Zijn woord Zijne vijanden eens straffen. Wij weten dat Hij beide doen zal; en gelijk zoo dikwijls reeds de natuur met hare wetten en krachten heeft gediend om den mensch niet alleen te zegenen, maar ook te straffen,—den mensch die haar onder den vloek der zonde heeft gebracht,—zoo zal zij eens dienen om Gods eindoordeelen over de wereld te voltrekken, om dan te zamen met den mensch volkomen verlost en verheerlijkt te worden; ja, er zal eenmaal ook een nieuwe hemel en eene nieuwe aarde zijn. Er bestaat dan zoo iets als Gods algemeene voorzienigheid over de geheele schepping.

II.

Zoo komen wij tot *bijzondere voorzienigheid Gods;* die welke tot den *mensch* betrekking heeft. In de algemeene zagen wij den mensch ook opgenomen, en 't werd ons allengs duidelijker welke plaats hij bestemd was daarin te bekleeden; hoe zijn God zich aan hem en door hem wilde openbaren, hem wilde zegenen en tot een zegen stellen. Doch helaas, wat treffen wij in de werkelijkheid aan. Wij zien in de bergrede b.v. waar Jezus spreekt van de rechte verhouding des menschen tot zijnen God, hoe hij ze in tweeën verdeelt, zijn volk en de heidenen; ja, en wat het treurigste is, dat velen van wie wat beters kon wo̊rden verwacht, te werk gaan en behandeld moeten worden als of zij tot de heidenen behoorden. Wij hebben dus hier met den mensch in 't algemeen te doen, de menschheid die als geheel nog niet in de rechte verhouding tot haren God staat, nog niet binnen Zijn Koningrijk is gebracht, al maken ook de geloovigen als menschen een deel daarvan uit.

Gods voorzienigheid ten opzichte van haar is eene *bijzondere,* in zekere opzichten wel te onderscheiden van de *algemeene.* De mensch bekleedt in de laatstgenoemde zulk een geheel eenige plaats, dat daarop geheel in 't bijzonder moet worden gelet, omdat zijn God met hem op een geheel bijzondere wijze handelt. De bijzondere veronderstelt de algemeene, maar staat zoo veel hooger; en toch is zij nog niet één met de hoogste, de allerbijzonderste, omdat de mensch dan nog niet in de rechte betrekking tot zijn God staat, en daarnaar moet worden behandeld met 't doel om hem tot de hoogste te brengen.

God zorgt ook voor de dieren, voor al wat leeft, maar waar de Heiland zegt ten opzichte van de vogelen des hemels: "Uw Hemelsche Vader voedt nochtans dezelve," vraagt hij den mensch: "gaat gij dezelve niet zeer veel te boven?" Tot hem zeide de Heer bij den aanvang Gen. 1 : 28 en 29 dat hij de aarde onderwerpen moest, dat alles hem ten dienste gesteld was; maar wat zegt dat nog naast het wonderwoord Joh. 3: 16 van Zijn onuitsprekelijke gave aan eene gevallene menschenwereld! Welk een wezen, de mensch zooals hij daar nog buiten God staat. Zoo diep schuldig voor zijnen God dat alleen zulk een losprijs hem redden kan, en voor wien God nochtans zulk eene ondoorgrondelijke liefde gevoelt, dat Hij zoo veel voor Zijne behoudenis veil heeft. Uit het oogpunt van deze tweeërlei waarheid moet geheel Gods bijzondere voorzienigheid beschouwd worden. God behandelt ook hem naar zijn aard, in behoeften en bestemming. Als redelijk, zedelijk, godsdienstig wezen, naar 't beeld en de gelijkenis zijns Gods geschapen; er op aangelegd om zijn God te kennen, met geheel zijn hart en verstand te beminnen, volmaakt te zijn als Hij, en alzoo ook volmaakt gelukkig; maar daarbij zoo diep gevallen, verzwakt, verontreinigd, schuldig, geestelijk dood, hoewel toch nog vatbaar om gered en weder der goddelijke natuur deelachtig gemaakt te worden. Dit verklaart ons de wijze waarop God met hem spreekt en in Zijne voorzienigheid met hem handelt.

Een wezen met zulk een oorsprong, zulk een aanleg, zulke behoeften, en daarbij zoo machteloos, zoo bedorven, met zichzelven zoo in strijd, en zoo vijandig tegen zijn God, is het zonderlingste en onnatuurlijkste wezen in Gods heelal. Geen ander schepsel zoo uit Zijne plaats in Gods wereld en tevens een voorwerp van zulke genade en voor zooveel vatbaar. God behandelt hem dan ook niet als een redeloos dier, nog minder als een duivel, kan hem ook niet behandelen als Zijn kind, hoewel Hij alles er op aanlegt om hem tot dien gezegenden stand te brengen. Ook daartoe beweegt God hem niet als een steen of als een redeloos dier, dwingt hem er niet toe zonder zijn vrije keuze, en toch komt die mensch er ook weder niet toe dan door de onwederstaanbare werking van Gods genade.

In de algemeene openbaring maakt God hem Zijn "eeuwige kracht en goddelijkheid" bekend, Rom. 1 : 20, "opdat hij den Heere zoeken zou...... hoewel Hij niet verre is van een iegelijk van ons." Hand. 17: 27. God komt tot hem in Zijne bijzondere openbaring, laat het licht der wet zijn hart en geweten bestralen, spreekt tot hem niet alleen door profeten en apostelen, maar vooral door Zijnen Zoon. Heb. 1: 1. Hij doet meer; door Zijnen Geest arbeidt Hij aan hen om ze van zonde te overtuigen en tot 't geloof te brengen, en laat hen niet maar over aan de algemeene wetten en krachten

der natuur, aan hun eigen aanleg, wil of kracht. De mensch wordt van Christus wege gebeden zich met God te laten verzoenen; God maakt van alles gebruik om hem te bewegen, vrijwillig te zeggen: Ik zal opstaan en tot mijnen Vader gaan.

(Wordt vervolgd.)

Uit den Brief aan de Efeziers.

VII.

OOK GIJ.

Ef. 1 : 13, 14. *In welken ook gij nadat* (toen) *gij het woord der waarheid, namelijk, het evangelie uwer zaligheid gehoord hebt; in welken ook gij, nadat* (toen) *gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte; die het onderpand is van onze erfenis, tot de verkregene verlossing* (tot verlossing van Gods eigendom), *tot prijs Zijner heerlijkheid.*

Het hoogste dat Paulus van den geloovigen Israëliet kon zeggen was, dat hij Gods erfdeel in Christus was geworden, en dat enkel uit genade, naar Gods vrije verkiezing, tot prijs niet van 's menschen, maar van Gods heerlijkheid. Maar dit deed God niet aan den Israëliet uit partijdigheid tegen den Heiden. *De verkiezing van den Israëliet was niet de verwerping van den Heiden.* De God van den Israëliet was ook de God van den Heiden. De verkiezing van den Israeliët was Gods vingerwijzing naar de verkiezing ook van den Heiden. Het heil dat God den mensch in Christus heeft toegedacht, werd in Israël voorbereid, om als de tijd der vervulling zou gekomen zijn, het gemeenschappelijk eigendom van Jood en Heiden te worden.

De profeten hebben dit met helderen blik vooruitgezien en verkondigd. Als Paulus zegt, dat de Jood *het eerst* in Christus gehoopt heeft, dan noemt hij een voorrecht dat de Jood boven den Heiden vooruit had, maar dan geeft hij tevens te kennen, dat het in Gods bedoeling lag om te Zijner tijd ook tot den Heiden dit voorrecht uit te breiden. Wat Christus als Zaligmaker voor den Jood is geworden, dat is Hij ook voor den Heiden geworden. In Hem heeft de geloovige Jood niets boven den geloovigen Heiden vooruit. Dit werd het eerst aan Paulus in zijn volle klaarheid geopenbaard. Zonder deze openbaring kon hij niet de apostel der Heidenen zijn geworden. Als hun apostel noemt hij enkele dingen bij name, die niet minder aan den Heiden, dan aan den Jood zijn te beurt gevallen.

* *
*

Beide Jood en Heiden hebben één Evangelie. 't Is het "woord der waarheid," dat is, het woord dat de vervulling aankondigt van alles wat God door Mozes en de profeten heeft voorspeld. De priesterdienst, onder andere, was eene voorafschaduwing van 't heil dat God door Christus tot stand heeft gebracht. Daarom waren de Evangeliepredikers geen priesters. Zij werden door de apostelen nooit met dezen naam genoemd. Paulus zegt, in hun naam, dat God, nadat Hij de verzoening door Christus had volbracht, "het woord der verzoening" in hen heeft gelegd, en door 't woord dat zij spraken hen tot Zijne "gezanten" heeft gemaakt. Alsof God door hen bad, baden zij de menschen zich met God te laten verzoenen. Gij kunt u niets eenvoudiger denken, dan de prediking der apostelen en anderen. Hoe stak die af bij al de zinnentreffende plechtigheden van den Joodschen priesterdienst!

Doch ziet welk een kracht van die eenvoudige prediking uitging. Het "woord der waarheid" werd door Jood en Heiden "het Evangelie hunner zaligheid." Van de blijde boodschap der verzoening, ging de machtige kracht ter verzoening uit. Denk aan wat ons in de Handelingen der Apostelen van de vrucht der apostolische prediking wordt verhaald. Aan haar was in en buiten Israël de stichting der christelijke gemeente te danken—een stichting die het stoutste dat de mensch zou hebben kunnen denken, oneindig te boven ging. Die gemeente was de vereeniging in Christus van verloste zondaren en zondaressen.

* *
*

Waartoe werkte "het woord der waarheid" deze verlossing? *Enkel en alleen door 't geloof*—door de geloovige aanname en omhelzing van de boodschap der verzoening. Hetzelfde woord dat den toorn van God tegen alle zonden verkondigde, bood tevens Gods genade in Christus aan elken van zonde overtuigden zondaar aan. Die dit aanbod geloovig aannam werd terstond begenadigd. Dit ondervonden de drie duizend op den pinksterdag, toen voor 't eerst aan den zondaar in naam van den verheerlijkten Christus "het Evangelie zijner zaligheid" werd gepredikt. Er ging zulk een verbazingwekkende kracht van 't gepredikte woord uit, dat de geloovige Jood er aan niet denken kon, om een offer ter verzoening zijner zonden naar den priester te brengen, alsof hem zijne zonden *niet* waren vergeven. "Het woord der waarheid" waarnaar hij had geluisterd, was voor hem "het Evangelie zijner zaligheid" geworden. Welke groote dingen heeft God toen en daarna door 't naakte woord tot stand gebracht—de grootste die ooit op aarde zijn geschied!

Zoo als het den Jood ging, ging het ook den Heiden, en niet het minst den Heiden, die te Efeze, op de prediking van Paulus, het woord der waarheid, als het Evangelie zijner zaligheid, geloovig heeft omhelsd. Lukas geeft ons een treffende beschrijving van wat het geloof in 't Evangelie te Efeze tot zaligheid van dweepzieke afgodendienaars en diepgezonkene toovenaars heeft gedaan. Hieraan herinnert Paulus de geloovigen te Efeze.

* *
*

Toen zij geloofden ontvingen zij geen mindere gave, dan *de gave des Heiligen Geestes.* Hij was de Geest der belofte—de Geest, die aan Jood en Heiden was toegezegd. Door Hem werd de nieuwe bedeeling onder Jood en Heiden ingeleid. Denk aan 't gebeurde op den pinksterdag, en aan wat in 't huis van Cornelius—den eersteling uit de Heidenen—is voorgevallen. Uitnemender gave kon God niet schenken. De Heiland heeft haar eenvoudig "'s Vaders belofte" genoemd, omdat zij de Belofte aller beloften was; omdat naar haar alle andere beloften heenwezen; omdat zonder haar alle andere beloften haar doel zouden hebben gemist. Zonder haar was Christus' vleeschwording

eene mislukking geweest. Hij leefde en stierf, Hij verrees en werd verheerlijkt, om voor de mededeeling dezer Gave den weg te banen. Zij zette de kroon op alles wat God tot op dien tijd tot heil van den mensch had gedaan. 't Was de glorie der dagen toen Gods Geest neerdaalde in den mensch, om hem tot Gods tempel te wijden. 't Was Jezus' krooningsdag als Verlosser der Wereld.

De Jood ontving deze gave nadat de wet van Mozes en 't onderwijs der profeten hem eeuwen lang er toe hadden voorbereid. De Heiden kende deze voorbereiding niet. Zijn eenige voorbereiding was de overtuiging van zonde en de begeerte naar verlossing. Was die er—en die kon in den diepstgezonkene zijn—dan ontving hij, *zoodra* hij 't Evangelie zijner zaligheid geloofde, met de vergiffenis de gave des Geestes. Wij vernemen dat Cornelius, toen hem voor 't eerst 't Evangelie werd gepredikt, onder 't geloovig aanhooren van 't woord der waarheid, den Heiligen Geest ontving—hij en die met hem waren. 't Was een nieuwe schepping in een oogwenk door God volbracht.

* * *

Wat deed de Heilige Geest aan den geloovigen Heiden? *Hij verzegelde hem in Christus.* Hij lijfde hem Christus in. Hij maakte hem één met Christus, zooals de rank één is met den wijnstok. Hij werd de band die den geloovige aan Christus, en Christus aan den geloovige bond; het kanaal waardoor 't nieuwe leven uit Christus in den geloovige vloeide, en waardoor dit leven uit het aan Christus' toegewijde hart tot Christus terugstroomde. Door Hem is Christus alles voor den geloovige, en wordt de geloovige alles voor Christus.

Paulus noemt in dezen brief dit leven, dat aan den Heiligen Geest te danken is, de opstanding en hemelvaart van den geloovige in en met Christus. 't Is een hemelsch leven, dat de Heilige Geest in den geloovige verwekt en onderhoudt. 't Is een leven waarin zich het hemelsch leven van Christus en van de hemellingen weerspiegelt. Gods Geest in u, is het merk dat gij als Christus' eigendom vertoont. Die den Geest van Christus niet heeft, die komt Hem niet toe. Dezelfde Geest, die door Zijn inwoning in Christus, het zegel was, waaraan men de eenheid tusschen Hem en Zijn Vader erkennen kon; wordt door Zijn inwoning in u het zegel waaraan uwe eenheid met Christus wordt erkend. *Zijne* verzegeling wordt *uwe* verzegeling; *Zijne* zalving *uwe* zalving.

* * *

Wij duizelen als wij hieraan denken; maar 't is de nuchtere waarheid die wij uitspreken. De tegenstelling tusschen 't leven van den mensch voor en na zijne geloofsovergave aan Christus is zoó groot, dat zij door niets minder dan door deze inwoning van den Heiligen Geest kan worden verklaard.

* * *

Waartoe wordt de geloovige door Gods Geest voorbereid? Tot de verlossing, die hem als Gods bezitting wacht. *Gods Geest is in hem het onderpand zijner erfenis.* De Jood had als Gods bezitting Kanaän tot zijn erfenis. Daar moest hij zijne bestemming voor deze aarde bereiken. Paulus weet dat deze bestemming niet is te niet gedaan. Hij weet dat er voor Israël een glansrijk tijdperk aanstaande is, waarin van Israël voor de volkeren op deze aarde een onberekenbare zegen zal uitgaan. Maar als hij van de erfenis spreekt die den verzegelden in Christus wacht, dan reikt zijn blik veel verder, dan denkt hij aan "de volheid der tijden" wanneer hemel en aarde één in Christus zullen geworden zijn. 't Zal "DE dag der verlossing" zijn, waarvan alle voorgaande verlossingen slechts flauwe aanduidingen zijn geweest. Dan maakt God alles—hemel en aarde—nieuw. Eerst dan aanschouwt het gansche heelal eene verlossing, die beantwoordt aan den prijs dien God, in de overgave Zijns Zoons en in de mededeeling Zijns Geestes, er voor heeft betaald. Dan vooral zal het blijken hoe onuitsprekelijk bekrompen onze gedachten omtrent Gods verlossingsplan in dit leven zijn geweest.

* * *

Dan zullen wij verstaan hoe 's menschen verlossing, hoe de schepping van den nieuwen hemel en de nieuwe aarde, "*tot prijs van Gods heerlijkheid*" dient.

Onze schepping en herschepping verkondigen luide Gods heerlijkheid. Hoe meer wij dat vatten, des te hooger stijgt God in onze aanbidding. De aanbidding is onze gelukzaligheid. Zij verheft ons van de aarde ten hemel. Door haar verliest zich het biddend hart in God. Zij is ons de voorsmaak van wat ons wacht, als wij Gods heerlijkheid weerspiegeld zien in een wereld, waar 't onvolmaakte door 't volmaakte voor eeuwig verslonden en God alles in allen is.

Zoo iemand, dan heeft Paulus onder een diepen indruk verkeerd van wat wij aan den Heiligen Geest, als het onderpand onzer erfenis, te danken hebben. Hij erkent in 't werk des Geestes in ons de liefde des Geestes jegens ons. Die Hem hindert terwijl Hij door Hem voor de aanstaande erfenis wordt voorbereid, bedroeft Hem. Van daar Paulus vermaning: "Bedroeft den Heiligen Geest van God niet, door wien gij verzegeld zijt tot den dag der verlossing."

Gods Geest zelf schrijve deze vermaning in onze harten, en bekwame ons om door gehoorzaamheid Hem te verblijden. Dan deelt Zijne blijdschap, ook in droeve dagen, zich aan ons mede. 't Is een blijdschap waarbij geene andere halen kan.

UIT DE SLAVERNIJ.

VIII.

SCHOOL IN EEN STAL EN HOENDER-HOK.

TOEN ik een maand lang rondgegaan had om alles te onderzoeken, en bekend was met den toestand van zaken, begon ik te vreezen of ik wel in staat zou zijn dat volk op te heffen, zooals van mij verwacht werd. Van één ding was ik echter meer dan ooit overtuigd, en dat was, dat er iets meer noodig was dan de opvoeding, die in Nieuw Engeland aan de gekleurden medegedeeld werd, indien dat volk, zooals ik met hunne levenswijze bekend was geworden, opgeheven moest worden. Ik zag dat het verkwisting van tijd zou

zijn de kinderen van zulke menschen eenige uren elken dag uit een boek te onderwijzen. Na beraad met de burgers van Tuskegee begon ik mijne school op den 4den Juli, 1881, in de bouwvallige kerk met het afdak, waarvan ik reeds melding gemaakt heb. Blanken en gekleurden hadden dien dag met belangstelling te gemoet gezien. Niet weinige blanken in de buurt van Tuskegee waren tegen de school, omdat zij het nut van kleurlingen te onderwijzen in twijfel trokken, en vreesden dat er daardoor moeielijkheden tusschen de twee rassen ontstaan zouden. Sommigen meenden dat de waarde van den neger in de huishouding van den staat met zijne opvoeding verminderen zou, dat zij de boerenplaatsen zouden verlaten, en dat het moeilijk zou zijn bedienden te krijgen. Zij hadden voor hunnen geest den zoogenaamden opgevoeden neger, met een pluishoed, nagemaakten gouden bril, handschoenen, deftige stevels, wandelstok, en wat niet al meer. Voor hun was het moeielijk te zien, hoe de opvoeding eenig andere soort van kleurling leveren kon.

Onder de vele vrienden der school noem ik slechts twee, omdat aan hunne hulp en raadgeving, die ik nooit te vergeefs inriep, het succes van de school van den aanvang en gedurende 19 jaren in zulke groote mate te danken was. De een was een blanke man, de heer George W. Campbell, vroeger een slaven-eigenaar; de andere was een zwarte man, de heer Lewis Adams, vroeger een slaaf. Dezen waren de mannen die aan Generaal Armstrong schreef om een onderwijzer. De eerstgenoemde was een handelaar en bankier, en had weinig ondervinding in opvoedings zaken; de andere was een schoen- en tuigenmaker en blikslager, ambachten die hij in de slavernij geleerd had. Hij was nooit een enkel dag van zijn leven in een school geweest, en toch had hij op eene of andere manier lezen en schrijven geleerd, en dat terwijl hij een slaaf was. Die twee mannen zagen duidelijk van het begin af wat mijn plan van opvoeding was; zij deelden mijn gevoelen en ondersteunden mij in elke poging. In de donkerste dagen van financieele moeielijkheden was de heer Campbell altoos gewillig de school naar vermogen te ondersteunen. Ik weet ook van geen andere twee menschen, wiens raad ik ten opzichte van de ontwikkeling en het leven der school te Tuskegee, eerder zou gevolgd hebben, dan dien van deze twee mannen. Ik heb altoos gevoeld dat de heer Adams zijne buitengewone geestes gaven in hooge mate daaraan te danken had, dat hij in de dagen der slavernij de handen geoefend had om drie ambachten zoo goed meester te worden. Als men heden in een zindelijke stad vraagt naar een kleurling op wien men rekenen kan, dan geloof ik dat men in vijf uit elke tien gevallen verwezen zal worden naar een neger, die in den slaventijd een ambacht geleerd had.

De school werd geopend met 30 leerlingen, onder de beide seksen ongeveer gelijkelijk verdeeld. Er waren veel meer die aanzoek deden, doch er werd besloten slechts toe te laten degenen die vroeger in school waren, en die reeds eenige opvoeding genoten hadden. Het grooter deel der toegelatenen waren onderwijzers in de openbare scholen; sommigen waren nabij de 40 jaren oud. Met deze onderwijzers kwamen ook eenigen hunner vroegere leerlingen, en het was prettig te zien dat in verscheidene gevallen de leerlingen bij onderzoek tot een hoogere klas dan hun onderwijzer bevorderd werden. Dan was het aardig op te merken welke groote boeken sommigen met zich brachten, en hoevele hoog-klinkende onderwerpen sommigen voorgaven bemeesterd te hebben. Hoe grooter het boek en hoe langer de naam van 't onderwerp, des te trotscher gevoelden zij zich. Sommigen hadden Latijn geleerd, en een of twee zelfs Grieksch, en meenden dat dit hun recht gaf op bijzondere onderscheiding. Inderdaad, een der treurigste dingen, dat ik gedurende mijn rondreizen waargenomen had, was een jongeling, die aan een hoogere school geweest was, in een vertrek van één hut bezig te zien met een Fransche grammatica, terwijl zijne kleederen vol vet, de kamer vuil en de tuin vol onkruid was.

Mijne leerlingen vonden er veel behagen in lange en ingewikkelde regels uit de grammatica en rekenkunde van buiten te leeren, terwijl zij er nooit aan dachten hoe die regels op hun alledaagsch leven toegepast moesten worden. Van één onderwerp in de rekenkunde, dat zij voorgaven bemeesterd te hebben, spraken zij vooral veel: "banking and discount;" doch ik vond spoedig uit, dat noch zij noch eenig iemand in hun district, ooit een bankrekening gehad had. De meesten der leerlingen zochten naar eene opvoeding enkel om daardoor als onderwijzers meer geld te verdienen. Doch niettegenstaande al het voornoemde heb ik nooit een ernstiger en gewilliger aantal jonge mannen en vrouwen dan dezen gezien. Allen waren gewillig het rechte te leeren, zoodra dat hun aangewezen werd. Ik besloot dan ook hen, zoover het boeken betrof, op een vast en degelijk fondament te plaatsen; want ik bevond dat de meesten de alleroppervlakkigste kennis van die hoog-klinkende onderwerpen van studie bezaten. De meisjes konden wel de Woestijn van Sahara en de hoofdstad van China op de kaart aanwijzen, doch wisten niet waar zij de messen of vorken, of het brood en het vleesch op een werkelijke tafel plaatsen moesten. Het vereischte dan ook veel moed om een student, die zich in bankiersbezigheid, disconto en kubiekwortel verdiept had, te zeggen dat het verstandigste ding dat hij doen kon was, de tafel van vermenigvuldiging degelijk te leeren.

Elke week vermeerderde de leerlingen en zoo had ik er bij 't einde der eerste maand een 50 tal. Velen van hen wilden met een in eene hoogere klas, daar zij slechts twee of drie maanden konden blijven en begeerig waren in het eerste jaar, indien mogelijk, een diploma te verkrijgen. Aan het einde der eerste zes weken kreeg ik mejufv. Olivia A. Davidson als hulp onderwijzeres. Zij was geboren in den staat Ohio, alwaar zij ook hare voorbereidende opvoeding in de publieke school genoten had. Nog zeer jong zijnde, vernam zij van de behoefte aan onderwijzers in 't zuiden, en ging naar Mississippi. Een harer leerlingen kreeg de pokken, en toen niemand gevonden kon worden om den jongen te verplegen, sloot zij hare school en bleef bij hem totdat hij gezond was. Later gaf zij onderwijs te Memphis, Tenn.; terwijl zij voor de vakantie in Ohio was, brak de ergste epidemie van geelekoorts, die ooit in 't zuiden bekend was, te Memphis uit. Toen zij dit hoorde telegrafeerde zij dadelijk aan den burgemeester dier stad hare diensten als verpleegster der lijders aanbiedende, ofschoon zij nooit die ziekte gehad had. Hare ondervinding in 't zuiden had haar geleerd, dat haar volk iets meer dan boeken geleerdheid behoefde. Zij hoorde van de

Inrichting te Hampton en besloot dat de opleiding, die aldaar verschaft werd, juist die was welke zij behoefde om haar voor beter werk in 't zuiden voer te bereiden. Nadat zij hare opleiding te Hampton voltooid had, werd zij door eene vriendelijke dame in staat gesteld twee jaren door te brengen aan de Framingham Normaal school in Massachusetts. Daar zij zeer licht van kleur was, gaf men haar aan de hand dat zij het aangenamer zou vinden voor een blanke door te gaan, doch zij weigerde beslist eenig een ten opzichte van hare afkomst te bedriegen. Van daar kwam zij naar Tuskegee, brengende met zich kostbare en nieuwe ideeën omtrent de methoden van onderwijs, een zeldzaam zedelijk karakter en een onzelfzuchtig leven. Niemand heeft dan ook meer dan zij bijgedragen om het succes van de school te Tuskegee te verzekeren.

Van den aanvang aan raadpleegden wij tezamen over de toekomst der school. De leerlingen maakten vordering in boeken kennis en in de ontwikkeling van hun verstand, doch het was duidelijk dat als wij een blijvenden indruk op hen zouden maken, iets meer voor hen gedaan moest worden. Zij kwamen uit huisgezinnen waar niemand ze leeren kon hoe voor hunne liehamen te zorgen, en de huizen waarin zij logeerden te Tuskegee waren weinig beter. Wij wilden hen leeren hoe te baden, voor hunne tanden en kleederen te zorgen, hoe behoorlijk te eten, en hunne kamers in orde te maken. Wij wilden hen een of ander ambacht leeren, en daarbij vlijt en spaarzaamheid, zoodat zij voor zichzelven een bestaan konden vinden als zij de school verlieten. De meesten der leerlingen kwamen van streken waar de gekleurden grootendeels van den landbouw afhankelijk waren ; wij wilden ze niet voor hun beroep ongeschikt maken, om ze naar de steden met hare verleidingen te doen verhuizen. Wij wilden dat zij als onderwijzers in die streken hun volk op tijdelijk, zedelijk, en godsdienstig gebied tot zegen zouden zijn. Doch hoe konden wij dit alles doen in onze tegenwoordige omstandigheden. Hoe meer wij met de nieuwe aankomende leerlingen spraken des te meer werd het duidelijk dat de meesten van hen naar de school kwamen, om langs den weg van geleerdheid niet meer met de handen behoeven te werken. Men vertelt van een ouden neger in Alabama, die op een warmen dag in Juli bezig was op het land te werken, en op eens stilstond, naar den hemel zag en zeide : "O Heere, er is zooveel gras onder het vlas, het werk is zoo zwaar, en de zon is zoo heet, dat deze oude neger gelooft, dat hij geroepen is om te prediken."

Drie maanden na de opening der school kwam er een verlatene en bouwvallige plaats, een mijl van Tuskegee verwijderd, in de markt. Het woonhuis was afgebrand. Wij dachten dat die plaats zeer geschikt was voor ons werk. De prijs, die men hebben wilde, was zeer gering—slechts £100—, doch wij hadden geen geld, waren onbekend en hadden geen crediet. De eigenaar was gewillig ons het eigendom te laten hebben als wij de helft dadelijk en de andere helft binnen een jaar betaalden. Ik nam de vrijheid om aan Generaal Marshall, Thesaurier van de Hampton Inrichting, te vragen mij £50 op mijne persoonlijke verantwoordelijkheid te leenen. Een paar dagen later zond hij mij het geld uit eigene fondsen. Daar ik nooit zooveel als £20 in mijn bezit gehad had, drukte de verantwoordelijkheid voor deze som zwaar op mij.

Wij verloren geen tijd om naar de plaats te verhuizen. De gebouwen die wij daar vonden, waren : een houtenhuis (vroeger voor eene eetzaal gebruikt), een keuken, een stal en een oud hoenderhok. Binnen weinige weken hadden wij ze allen in gebruik. De stal en het hoenderhok waren onze school vertrekken. Bijna al het werk verbonden aan het in orde brengen van de gebouwen voor schooleinden werd door de leerlingen na schooltijd in den namiddag gedaan. Toen ik hiermede klaar had stelde ik hun voor dat wij nu den grond moesten bewerken en beplanten. Ik zag dat dit hun niet beviel ; zij konden moeielijk landschoonmaken in verband met de opvoeding brengen ; diegenen die onderwijzers waren dachten dat dit beneden hunne waardigheid was. Om hen uit hunne verlegenheid te redden, nam ik elken middag den bijl en ging naar het land ; dit deed hen volgen en met geestdrift werken. Spoedig hadden wij 10 morgen gronds gezuiverd en beplant. Intusschen was mejufv. Davidson bezig plannen te beramen om de £50 terug te betalen. Zij ging rond bij de blanken en gekleurden te Tuskegee, vragende om bijdragen in koek, brood, pastijtjes, en hoenders, waaruit dan een feest bereid werd waarbij die artikelen verkocht werden. Geen der blanken weigerde bij te dragen ; integendeel betoonden zij belangstelling in de school. Langs dezen weg werden aanzienlijke sommetjes verzameld. Voorts ging zij rond om kleine bijdragen aan geld te verzamelen. Het was aandoenlijk te zien hoe gereed diegenen waren, die in de slavernij oud geworden waren, om het hunne, hoe gering dan ook, voor de school bij te dragen. Eens kwam een oude vrouw, armoedig maar schoon gekleed en leunende op een stok, uit eene kamer en bood mij zes eieren aan die zij opgezameld had, er bij voegende : "ik ben arm en ongeleerd, maar ik wil dat gij die zes eieren steken zult in de opvoeding van de jongens en meisjes." Na dien tijd heb ik veel geld voor de school ontvangen, maar nooit eene bijdrage die mij zoo diep geroerd heeft als die van deze oude vrouw.

———o———

Nieuw Licht op den Bijbel.

[In ons vorig artikel werd gewezen op de treffende bevestiging van het Bijbelverhaal door de onteijfering van de nieuw ontdekte monumenten in het Oosten. De schrijver had vooral het oog op de tijden van Abraham, die nieuw licht ontvangen door deze ontdekkingen, zoodat hij recht heeft te spreken van eene "nauwkeurige bevestiging van het Bijbelverhaal."] Hij gaat voort :—

Er bestond een groot Babylonisch Rijk 2,000 of 3,000 jaren lang, en toen werd Nineve van uit Babylon gebouwd, en Nineve werd groot en Babylon viel, en daarna viel Nineve en Babylon verhief zich. Aldus wordt de onverwachte en blijkbaar onwaarschijnlijke uitdrukking in dat vers van het 10de hoofdstuk van Genesis eigenaardig opgelost door de ontdekking van onzen tijd.

We vinden in die vroege eeuwen,—zeggen we in de dagen van Abraham—dat in die groote steden, als Haran of Babylon zelve, er nauwkeurig bewerkte gods-

diensten huisvestten. Reusachtige tempelen die ongeëvenaarde omtrekken besloegen, door een menigte van priesteren bediend, door ontzaggelijke inkomsten ondersteund, vervulden de steden. Zaken werden beschreven, letterkunde was zoo algemeen als vandaag; gezangen, godsdienstige geschriften en liturgien werden vervaardigd en worden nu door ons verbaasde oog gelezen. Er was een wereld—vurig, godsdienstig, oorlogzuchtig, bedrijvig, vol geloof hoewel niet het zuivere, en van die vreemde en bedrijvige wereld kwam Abraham uit Ur der Chaldeen om zijn stad met fondamenten te zoeken.

Het is belangwekkend te vinden dat in die periode, ten dage van Khammurabi, wij werkelijk den naam Abu-ram gegraveerd hebben. De naam komt wel eens in den tijd van Khammurabi in den Babylonischen vorm van Abram voor, zoodat de naam van Abraham vrij algemeen in Mesopotamie was. We vinden dat Haran, alwaar hij doorging op zijn reis uit het verre Oosten naar Kanaan, 600 mijlen ver van Ur, zonderling met Ur in verband stond, daar die beide steden middelpunten van een algemeenen godsdienst waren. Zoodat die groote reis van Ur naar Haran al dadelijk een waarschijnlijkheid, zoo niet een werkelijkheid wordt.

Ik las u zoo even het veertiende hoofdstuk van Genesis voor. Ik mag u eraan herinneren dat dat hoofdstuk door volkomen eerlijke critici als ongerijmd en onmogelijk beschouwd werd. De gedachte dat er zulk een verbinding tusschen Babylon of Elam en Palestina zou zijn als daar wordt aangenomen, scheen het verdichtsel van een later eeuw te zijn—waarschijnlijk het voortbrengsel van de bannelingen die zelven te Babylon waren en die zich een Babylonische overwinning in de dagen van Abraham inbeeldden. Maar onze gegevens nu toonen ons aan dat in de dagen van Abraham de verhoudingen tusschen de koningen van Kanaan en Babylon juist zoo waren als wij nu daar lezen. Groote overwinnaars uit deze steden van Mesopotamie schoten neer op de kust, en, wat ons nog meer zonderling is, is dat de naam van Chedorlaomer (Khammurabi) nu ontdekt is, en elk een van die andere koningen genoemd in het veertiende hoofdstuk van Genesis is een ontdekte naam, een naam bewaarheid in deze inscripties, als 't ware, uit het graf.

En het laatste gedeelte van Genesis veertien, het buitengewone verhaal van Melchizedek, is zonderling opgeklaard door de ontdekkingen van Professor Petrie te Tell el Amarna, waarvan ik aanstonds iets ga vertellen. Men vond dat er te Jeruzalem, honderd jaren vóór den Uittocht, juist een koning als Melchizedek, een priester koning regeerde, en een bijzonderen titel werd aan een zoodanig onderkoning gegeven, welken we in Hollandsche letters als Petese lezen.

Melchizedek was een Petese, een volkomen bekenden vorm van regeerder in die periode en in dat deel der wereld.

Doch misschien is er niets dat ons zoo een eigenaardig besef van de wezenlijkheid van den tijd van Abraham geeft als de ontdekking van wat schijnt een minnebrief te zijn, dien we lezen kunnen, uit den tijd van Abraham, en 't is een uiterst teeder en me dunkt een schoone brief. Ik zal hem u voorlezen: "Aan Babalia van Gimel Madun. Ik schrijf u dezen om naar uw welstand te vernemen. Laat me toch weten hoe 't met u gaat. Ik ben nu te Babylon gevestigd, en daar ik u niet gezien heb ben ik in groote ongerustheid. Zend me tijding wanneer u komen zult dat ik mij verheugen mag in de maand Arahsona (dat is November of December). Moge u om mijnentwil altoos leven." Die teedere brief werd geopend, toen Abraham nog leefde, en het heeft daar van toen af tot nu toe in vergetelheid gelegen; en hier lezen we het—een opstanding uit het dooden.

Later Licht uit Egypte.

Egypte, dat in de Bijbelsche geschiedenis voorkomt van de dagen van Abraham tot die van Jeremia, is een nieuw-ontdekt land voor den hedendaagschen ontdekker; en wij mogen wel zeggen, dat de nieuwe ontdekkingen van oud Egypte in elke bijzonderheid bevestigen wat wij mogen noemen de plaatselijke kleur van de Bijbelsche heenwijzingen naar dat oude land. Eenige jaren geleden vond M. de Morgan werkelijk het graf met de inscriptie van dien eersten Koning Menes, den mythischen stichter van de Egyptische monarchie, aangaande wien de geleerde Egyptoloog Maspero gezegd heeft "Hij dankt zijn bestaan aan een populaire poging om de etymologie te steunen." Daar werd hij ontdekt in zijn graf. Misschien herinnert gij u hoe men in 1881 de lichamen, niet zoo zeer de mummies maar de lichamen van de groote koningen van de dynastie der vervolging van Israel—Seti I, Rameses II, en Thothmes III heeft ontdekt; en bijna zoodra zij in het licht gebracht werden, vielen die oude lichamen aan stuk. Men zag voor de eerste en laatste maal de gelaatstrekken en den persoon van den Koning die Israel in Egypte vervolgde.

Nu een woord omtrent

de Klei Tafeltjes van Tell el Amarna.

Professor Petrie ontdekte deze tafeltjes in een stofhoop te Tell el Amarna, in de Egyptische woestijn. Bij ontcijfering bleken zij te zijn een reeks van brieven, gewisseld tusschen de Egyptische koningen Amenophis III en IV en hun ondergeschikte gouverneurs in Kanaan, in de eeuw vóór den uittocht. Deze brieven zijn van een zeer eigenaardig karakter. Ze zijn waarlijk geschreven en de Babylonische taal, en bewijzen dat de Babylonische taal voor de menschen van dien tijd hetzelfde was, wat 't Fransch thans is, of geweest is in de eeuw die juist voorbij is, de "lingua franca," de taal der diplomatiek, die de vele talen sprekende natiën aan elkaar verbond, de taal van Babylon en Kanaan. Dit wordt bevestigd door het feit dat de correspondentie tusschen Kanaan en Egypte gewoonlijk in 't Babylonisch geschreven was. Deze briefwisseling is misschien een

Romantische Ontdekking,

die moeielijk geëvenaard kan worden. In deze briefwisseling is er een brief van Zimrida, den prins van Lachish. Nadat het ontdekt was, dacht Prof. Petrie eraan om eenige onderzoekingen te maken te Tell el Llasi, de veronderstelde plaats van de oude Lachish in oud Kanaan dat natuurlijk honderden mijlen verwijderd is van Tell el Amarna. Een gelukkige opgraving werd gemaakt en onder de ontdekkingen op de plaats van één der steden van Lachish—want vele steden liggen daar begraven, de één onder de ander—vond de verwonderde ontdekker een ander brief van dezen zelfden Zimrida, den prins van Lachish, wiens brief men in de Egyptische woestijn honderden mijlen

verwijderd gevonden had. Van de 150 plaatsen die in deze briefwisseling genoemd worden, als heenwijzende op Kanaan honderd jaren vóór den Uittocht, zijn niet minder dan honderd herkend geworden onder hun Bijbelsche benamingen. De oorlogswagenen die de invallende Israelieten onder Jozua verschrikten, werden in deze briefwisseling genoemd als de voornaamste steun van de Kanaanieten. Gelijk men het uitdrukt in een belangrijk werk over moderne ontdekkingen : "Wij kunnen niet deze authentieke documenten van de verovering van Kanaan lezen zonder ons besef van de historisehe waarheid van de boeken van Mozes, Jozua en Riehteren versterkt te krijgen. "Thans in het jaar 1896 heeft Prof. Petrie werkelijk den naam van Israël op een Egyptisehe monnment ontdekt. Het is het monument waarin Merenptah, de Farao van den Uittocht, zooals we vermoeden, zijn daden verheerlijkt, en hij zegt, "Israël is verwoest en zijn zaad vernield. Chor—dat is Zuidelijk Palestina—is geworden als de weduwen van Egypte."

Maar terwijl er vele andere treffende bevestigingen van die betrekking zijn, is er één punt waarop ik nadruk wensch te leggen van wege zijn buitengewone belangrijkheid. Als we nu die latere dynastiën van Egyptisehe vorsten lezen en hen in hun rechte verhouding zien, dan verstaan wij dat de Hyksos, of herderkoningen, indringers waren van den Egyptisehen troon eeuw na eeuw; en het was gedurende hun usurpatie van den troon van Egypte dat Abraham naar Egypte kwam, en later Jozef, en deze weer zijn vader en broeders noodigde om tot hem te komen. Die dynastie van herderkoningen kunnen wij thans op ons gemak onderzoeken. Het is waarsehijnlijk dat Apepi II de één was die Jozef tot eer verhief in 1750 v.C. Doch het feit is vooral belangrijk dat er in het 46e Hs. van Genesis, vs. 34, gezegd wordt dat de herders een afsehuw voor de Egyptenaren waren, en dat de Israëlieten als herders geplaatst werden in het land Gosen, opdat zij niet de Egyptenaren zouden besmetten. Maar hier blijkt dadelijk de oorzaak van de besmetting. Egypte werd geregeerd door indringende vorsten die herders van oorsprong waren, waarschijnlijk eenige nomaden uit de woestijn, die den troon bemachtigd hadden en het in bezit hadden van geslaeht tot geslacht. Egypte haatte de herders die van Gosen kwamen, omdat Egypte geregeerd werd door herders die uit diezelfde streek gekomen waren ; maar om diezelfde oorzaak zouden de herderkoningen met gunst op de herders in Kanaan gezien hebben. Maar de dag kwam, toen deze dynastie van herderskoningen omver geworpen werd en een echte Egyptisehe dynastie de regeering heroverde, en daar wordt precies voorgesteld wat Genesis ons verhaalt, dat er een koning zou opstaan, die Jozef niet kende, een dynastie die weer de herders zouden haten die in het land waren gebracht door de herderindringers.

‡ ‡ ‡

We komen thans tot de glansrijke periode die de dood van Jozef volgde, en voortduurde tot op Mozes ; en we lezen 't register van die regeeringen van Aahmes I tot Merenptah bijna even gemakkelijk als we met onze eigene Engelsche gesehiedenis kunnen doen. We hebben alhier in Londen de meest interessante herinnering aan dat bloeiende tijdvak der Egyptische geschiedenis, daar we, hoewel we 't niet lezen kunnen, toch mogen vinden wat er geschreven staat op wat we dwaselijk

"Cleopatra's Naald"

noemen. Die staat thans op de Thames Embankment. 't Is een obelisk die de herinnering van de daden van Thothmes den Derden bewaart ; en de onoplettende burger van Londen passeert dagelijks 't gedenkteeken dat weleer door een machtigen vorst van Egypte tot stand is gebracht ten tijde dat Israël onder des onderdrukkers juk gebukt ging, kort vóór hij zijn wonderdadigen uittocht deed ten einde 't beloofde land in bezit te nemen.

Doch ik meen dat niets u misschien zulk een helder besef geven kan van de werklijkheid van 't verhaal der Heilige Sehrift als wel de opgravingen van wat den naam draagt van "the Store City in Northern Egypt," die zonder twijfel 't oude Pithom is, niets minder dan de stad die door de slaven van Kanaan gebouwd werd en let hier op de volgende overeenkomst. Toen deze stad Pithom weer aan 't lieht werd gebracht vond men dat de onderste lagen der muren, tegen de Egyptische wijze van bouwen in leem waren gebouwd—denkt er toch aan dat dit in Exodus vermeld wordt—instede van met den gewonen modder van den Nijl gebouwd te zijn die, goed genoeg kan hechten. Zeer merkwaardig is 't voorts dat de onderste lagen van die stad Pithom met baksteenen gebouwd zijn die met stroo gemengd zijn. De volgende lagen weer zijn met baksteenen gebouwd die gemengd zijn met de biesjes uit de naburige rivier, terwijl de bovenste bestaan uit baksteenen zonder biesjes of stroo. De heele aandoenlijke gesehiedenis van Israel in Egypte die in de Israëlitisehe taal wordt vermeld in Exodus werd ook verkondigd op 't zand der woestijn in de ruïnen van Pithom, het schathuis daar opgetrokken.

Voorts nog net dit. U weet 't wordt ons meegedeeld dat, toen de pest in Egypte uitbrak, de koning met 't volk leed, daar toeh zijn zoon die op den troon was ook stierf, evenals de eerstgeborene van ieder Egyptisch huisgezin. Nu 't standbeeld van Merenptah is ontdekt—'t bevindt zich thans in 't museum te Berlijn—en 't is niet slechts Merenptah doch werkelijk die zoon die op den troon is ; want daar zit er een jongen bij hem op den troon, wat te kennen gaf dat Merenptah zijn zoon tot mede koning had bevorderd. 't Leven en documenten van den koning toonen aan dat de zoon nooit alléén regeerde, daar de opvolger van Merenptah een jongere broeder was van den omgebrachten jongen koning.

Ook vinden we, weer iets dat de aandacht trekt, dat de veertig jarige omzwerving Israëls in de woestijn heel nauwkeurig in deze gesehiedenis van Egypte word aangeduidt door 't feit dat na den dood van Merenptah, Rameses III zich onledig hield door een reeks van strooptochten of gevechten tegen de Kanaanieten over de Jordaan : zoodat terwijl Israël in de woestijn omdoolde, de Egyptisehe vorst bezig was den Kanaaniet te verzwakken en baande hij alzoo den weg voor de inname van 't beloofde land.

De Geschiedkundige waarheid van Daniel.

De tijd gedoogt 't van avond niet om over 't chronologische licht uit te wijden dat de Assyrische chronologie op de geschiedenis der Israëlitisehe koningen heeft geworpen ; onze datums hebben we bepaald door de gedenkteekens uit de woestijn.

Ik mag hier echter ook slechts aanstippen dat Belsazar, de Koning, van 't boek Daniel, aan 't licht is gebracht. Wij vinden dat hij de zoon van Nabonidus was, die hem noemt " 't kroost van mijn hart." En we hebben zelfs een tafeltje ontdekt dat een contract bevat naar den echten trant van een hedendaagsche voorstad van Londen, een huurcontract voor drie jaren voor een huis met den secretaris van Belsazar, 's konings zoon gesloten.

Verder mag ik u naar de Cylinder van Cyrus verwezen, die alles bevestigt wat de Schrift ons verhaalt aangaande de betrekking tusschen hem en 't Joodsche volk : en ik kan slechts in 't voorbijgaan aanhalen van Professor Hilprechts "Nippur tafeltjes" uit de regeering van Darius II, die een aantal Joodsche namen bevatten welke ons bekend zijn uit de geslachtstafelen van Ezra, Nehemia, Koningen en Kronijken. Min wist u dat die dorre lijsten van namen in Ezra, Nehemia, Koningen enKronijken, schoon ongelezen, door deze eeuwen bewaard zijn gebleven ten einde 't meest sprekende bewijs te zijn voor de historische waarheid des Bijbels bij de ontdekking van hun copieën door Professor Hilprecht.

Uit Oude Tijden.

HET zal niet van belang ontbloot zijn over het ontstaan van de gemeente Durbanville — eene van de oudste in onze kerk — het een en ander hier meetedeelen. Die gemeente is onder leiding van Ds. A. D. Luckhoff geworden eene der middenpunten van philantropischen arbeid in onze kerk. Het zal onzen lezers zeker aangenaam zijn te vernemen onder welke omstandigheden die gesticht werd bijna honderd jaren geleden. Het hier volgend stuk is overgenomen uit het "Z. A. Tijdschrift" van April 1825. De naam Pompoenkraal is geweken voor Durbanville — een naam ontleend aan den toenmaligen Gouverneur dezer volksplanting :—

Kerk aan de Pompoenenkraal bij de Tijgerbergen.

Z. A. Tijdschrift, April 1825.

Een ieder die belang stelt in de bevordering, van den zedelijken welstand zijner medemenschen, zal zich verheugen, wanneer de middelen ter bereiking van dat doel worden vermenigvuldigd. Het is waar dat velen, die nog al in de gelegenheid zijn de goddelijke instellingen waar te nemen, moedwillig dezelve versmaden, omdat zij bevreesd zijn daardoor in den loop hunner zinnelijke vermaken te worden gestuit. Dan het is ook waar, dat vele anderen naar dezelve reikhalzen, doch daarin menigmalen worden verhinderd, uit hoofde van den verren afstand hunner woningen van de vastgestelde plaatsen ter godsdienstige bijeenkomst.

Daarover klagen, en te regt, de bewoners in de uitgebreide districten van Graaff-Reinet, Tulbagh, George en Uitenhage. Ook dit werd door sommigen aan de Koe- en Tijgerbergen betreurd en zij draalden niet lang den bestaanden hinderpaal uit den weg te ruimen. Met goedkeuring van Zijne Excell. zijn zij onder malkander overeen gekomen, een Kerkgebouw aan de Pompoenkraal te stichten, alwaar zij niet alleen gezet 's Zondags den openbaren Godsdienst waarnemen maar waardoor ook reizigers, daar ontspannende, met gemeenschappelijk gebed den Heer zouden kunnen dienen. Met ijver begonnen zij aan het werk op den 1sten April, wanneer bij het leggen van den grondsteen, een van de bewoners van de Tijgerbergen de Vergaderde menigte in nagenoeg de volgende bewoordingen aansprak:

Waarde Vrienden ! Niet dan met een dankbaar hart tot God is het, dat ik dezen steen legge. Veelmalen verlangden onze voorouders naar zulk een tijdstip, doch zij mochten het niet beleven. Wij, wij echter mogen den tijd zien geboren worden, dat ook hier in ons midden eene kerk worde gebouwd. Laten wij dan ook niet ophouden vurig te bidden, dat de ware Leer van Jezus onzen Verlosser onder ons Ooge bloeie, Zijne gemeente hier worde gesticht.

Wij kunnen niet afzien, bij deze gelegenheid onzen dank aan Z. Excell. den Gouverneur te betuigen, voor de vergunning ons verleend ; — vooral kunnen wij onzen waardigen Landgenoot, en geliefden Landdrost den WelEd. H. J. W. Stolt niet vergeten, en met dankbaarheid maken wij gewag van de hulp en den bijstand welken hij ons in dezen heeft verleend".

"Wij danken de voorstanders, — wij danken allen die tot zoo een nuttig werk hebben willen en nog zullen bijdragen. En nu voortaan heersche en huisveste onder ons de broederlijke liefde".

Die God die ons tot hiertoe heeft geholpen, helpe ons verder. Hij beschikke ons een Leeraar, wandelende in Zijne vrees. Hij schenke ons hetgeen wij behoeven, ter eer van Zijnen grooten en heiligen naam".

Dat aan de wenschen dezer Lieden moge worden voldaan wenschen wij met hen.

Z. A. Tijdschrift, Augustus 1826.

Kerk aan de Pompoenkraal.

De Inwijding der Kerk aan de Pompoenkraal had op l.l. Zondag plaats (6 Augustus 1826), waarbij eene talrijke en zeer aanzienlijke Gemeente tegenwoordig was. De Eerw. Heer Berrange had tot zijne tekst gekozen de woorden van Matth. XXI : 13, waarover zijne Eerw. eene voortreffelijke Leerrede hield. De Collecte tot onderstand der Kerk, zegt men bedroeg Rds 634-4/- (£47.12)

Ontvangsten.

Met dank ontvangen van :—

Ds. A. G. Driessen £1 : Ds. van der Spuy, te Reitz 6s. Ds. A. Malherbe, Dewetsdorp 12s. den heer P. Martinsons 6s. Eerw Reinecke, Lanquedoe 6s. Ds. R. van Niekerk 12s. Eerw. Ross, Witzieshoek 6s. Ds. S. P. Naude 12s. den Heer Orlandini, Wellington 6s.—

Lossen van het Franc. Stuk (Zending Tekort).

Reeds erkend	£16	2	6
Eene zuster Stellenbosch	1	0	0
Twee zusters	2	0	0
Eene jonge dochter	0	5	0
Een leeraar	0	11	0
Een vriend	2	10	0
Een leeraar	1	0	0
Twee jonge dochters	0	16	0
Een zuster te Stellenbosch	0	10	0
Tezamen	£24	14	6

DEEL IX
No. 12.

ONDER REDACTIE VAN
J. I. MARAIS en
C. F. J. MULLER.

STELLENBOSCH.

DECEMBER.
1904.

Gereformeerd Maandblad.

Godsdienstig
en
Maatschappelijk
Tijdschrift
Voor Zuid Afrika.

KRONIEK.

REISGEDACHTEN. Pas van eene lange reis teruggekeerd ga ik meedeelen aan de lezers van het "Maandblad" wat mij vooral getroffen heeft. Gedachten verdringen zich in den geest, wanneer men in de stilte nadenkt over wat men gezien, wat men doorleefd heeft. Het doet mij leed dat ik Steytlerville en Uitenhage niet heb kunnen bezoeken. Ik moest terug, in de hoop echter van later aan het verzoek van de broeders aldaar gehoor te geven. Beets heeft eens zoo treffend gezongen :

" Het menschelijk ontmoeten
Geeft klotsen hun fatsoen,"

wij zouden het op ietwat andere wijze willen voorstellen en zeggen :

" Het *broederlijk* ontmoeten
Geeft *harten* hun fatsoen."

Om oude vrienden, oudleerlingen, kerkeraadsleden te ontmoeten, met hun toestanden bekend te worden, te deelen in hun vreugde, en hun smart, broederlijken omgang met hen te hebben,—dat is veel waard.

" Het broederlijk ontmoeten
Snoert harten aan elkaar."

Is het den onverbeterlijken Beets verbeterd ? Of is het even waar ?—

* *
*

Over veel moeten we zwijgen. Toch voelt men dat er veel gezegd moet worden. Men doet altijd vragen, en steeds meer vragen, als men reist. Waarom die lange omweg per trein, door de dorre Karroo ? Waarom die " Politieke " Spoorlijnen inplaats van meer direkte door vruchtbare streken des lands aangelegd ? Knysna kon de graanschuur van Zuid Afrika worden, of moet ik zeggen ; een der graanschuren. Nu wint men genoeg voor zijn doel, slechts genoeg en niet meer, omdat men geen markt heeft ? Helaas partij—zooals de dichter zong—" die zal ons nog doen sneven." Alles is tegenwoordig " politiek." Geen besproeiïngs-onderneming, geen opvoedings-onderneming, geen landbouw-kwestie, geen spoortrein, geen wees-inrichting, of men maakt er eene partij-zaak van. Zal het dan nooit anders worden ? Staan wij voor de vraag : scheiden of samenwerken ? Bezoekt men ééne afdeeling des lands, dan bespeurt men een "wolk der belofte als een mans hand" aan den verren gezichtseinder, en men hoopt. Rassenhaat en klassenhaat en standenhaat schijnen uit te sterven. Reist men voort en komt men in een andere afdeeling, dan wordt die wolk al kleiner : de " manshand " is een vinger geworden, de vinger een pink, en de pink allengs aan het verdwijnen geraakt. Veel zou ik op dit punt kunnen zeggen. Mij is het duidelijk, dat, wat ook het ideaal moge zijn van enkele politieke leiders, " een vereenigd Zuid Afrika " hebben wij nog niet

* *
*

En waarom wil men ons toch niet verstaan, dat bij ons de *taal-kwestie* een kwestie is van de diepste bewegingen onzes gemoeds ? Er zijn plaatsen waar men onze " moedertaal " op de school niet hebben *wil*. Die taal is een banneling. Hollandsch sprekende kinderen mogen niet in de taal hunner ouders onderwijs ontvangen ! Klaagt men bij den Inspector, dan is zijn antwoord : " Geen politiek op de school," en derhalve geen Hollandsch. Wendt men zich tot de School-Commissie, dan heet het : " ziet u, de ouders willen het niet," met het gevolg, dat de ondersteunde school kwijnt, omdat de ouders ontevreden zijn, en dat men verplicht is—zooals te Jansenville—een Kerkschool te stichten, die allengs vol loopt, terwijl de openbare school, waaraan groote toelagen verbonden zijn, in omvang afneemt, en slechts de enkelen onderwijst.

* * *

Op andere plaatsen hoort men andere taal. " Ziet u " Dutch" is een stervende taal. Waarom de stuiptrekkingen van dat stervend lichaam vermeerderen ? " Stervende taal ! het doet ons altijd denken aan dien moedigen knaap in de groote, fraaie wereldstad, Edinburg. Een muur was op hem gevallen. Hij lag er eenige uren bedolven onder het puin, en men groef, en groef totdat men het in moedeloosheid wilde laten varen, " Ach, hij is zeker dood "—zoo klonk het van vele lippen. En ziet, daar kwam een flauw stemmetje uit de diepte :—" Heave awa chaps,
I'm no deid yet ! "
" Flink aan, vrienden, ik ben nog niet dood ! " Een onzer predikanten had zijn antwoord gereed, toen een onderwijzeres hem toevoegde : " ach, het Hollandsch sterft uit, waarom nog tijd daaraan besteed ? " " Welaan dan, als we sterven *moeten*, laat ons dan geen *zelfmoord* begaan ! " Hier is het pijnlijke van de taalkwestie. Er zijn die ons niet willen, niet kunnen verstaan. Uw taal is politiek—Een vereenigd Zuid Afrika onder Eéne vlag en met Eéne taal—dit schijnt hun leuze te zijn.

* * *

Terwijl er nu in enkele kringen geijverd wordt tegen 't Hollandsch zijn er andere kringen waar men 't Engelsch wil bannen uit elk erf. En ook daar schuilt er gevaar. Men schijnt te vergeten dat 't Engelsch eene wereldtaal geworden is, door millioenen gesproken. Ik verklaar het openlijk—of dit nu misverstand verwekt of niet—dat ik niet kan samengaan met degenen die roepen : " geen Engelsch in de kerk hoegenaamd. " Ik weet van gemeenten in 't binnenland, waar juist dat drijven in deze richting een *uit*drijven heeft veroorzaakt van ettelijke huisgezinnen naar Engelsch-sprekende kerkgenootschappen. De Wesleyaan en de Episcopaal vindt men overal, en de leeraar wordt soms in zijn werk zeer gestremd door leeraren van die genootschappen, die er geen gewetenszaak van maken om leden van onze kerk eenvoudig op aanvraag aantenemen ; en waar er gemengde huwelijken zijn, daar dreigt het gevaar nog meer. Hoe het zij, de taalkwestie is in sommige kringen een *politieke* kwestie, in andere kringen een *kerk*-kwestie geworden. Moet men de huisgezinnen loslaten die overloopen ; of zal men ze winnen door persoonlijken invloed en het toegeven aan hun rechtmatige eischen ? Moet men arbeiden ook aan menschen die onze taal niet spreken ? Vragen die meer dan een bezighouden.

* * *

De vraag doet zich ook in anderen vorm voor : hoe met de gekleurden ? In de door mij bezochte streken, buiten de Knysna, waar onze kerk haar eigen zending drijft, is het zendingwerk in de handen van het Londensch Zendinggenootschap. Dat genootschap is ons helaas ! niet gunstig. Vroeger, zooals te Willowmore, ontving het al den steun, die onze kerk kon geven. De leeraar onzer kerk deed dikwijls dienst voor de gekleurden in de kapel grootendeels gebouwd door bijdragen van onze menschen. Nu wil men den predikant niet toelaten den kansel in de kapel te betreden. Duizenden van heidenen blijven onbearbeid, en "niemand zorgt voor hunne ziel. " Te Jansenville weer is er een independente gemeente die uit de Independenten is uitgegaan en die door een gekleurden leeraar wordt bearbeid. " Afrika voor Afrikaanders " is eene leuze die hier zoo omschreven wordt : " gekleurden door gekleurden . " Is dit een goed teeken van vooruitgang, of een veeg teeken van achteruitgang ? Te Uniondale is er een Fingo, die door geestdrift en zelfopoffering een school voor Fingoes heeft gesticht en die school tot een groot succes heeft gemaakt. Teekenen der tijden, voorwaar, waarop wij dienen te letten, waarmee wij hebben te rekenen.

Over " Onderwijs " later. Eéne zaak echter voor onze kerk van het uiterste belang mag niet worden voorbijgegaan. Op het gemoed van kerkeraadsleden—waar ik kwam—heb ik de noodzakelijkheid van de verdeeling onzer groote gemeenten gedrukt. 't Is bespottelijk gemeenten als Oudtshoorn, Uniondale, Knysna, Willowmore, Jansenville, Graaff Reinet, aan één enkelen man op te dragen. Men tracht zich soms met een hulpprediker te behelpen. Doch een hulpprediker is mijns inziens een noodhulp en niets meer. Hij kan nooit worden wat hij behoort te zijn. Verantwoordelijkheid heeft hij niet, een " status " mist hij evenzeer, wortelen schiet hij niet in den bodem waarin men hem plant. Hij ziet uit naar een eigene gemeente, en vertrekt, wanneer zich de gelegenheid daartoe voordoet. Wie kan het hem kwalijk nemen ?

* * *

Wat is dan de oplossing ? Of een tweede leeraar met gelijke rechten, zooals te Bloemfontein, óf wat oneindig beter is, verdeeling van gemeenten.

Beschouwen we voor een oogenblik de cijfers door kerk-almanak aangegeven :—

	Zielen	Leden
Uniondale	3781	1576
Willowmore	3590	1680
Jansenville	4000	1500
Knysna	3301	1326
Oudtshoorn	4379	3020
Graaff Reinet	3600	1606

Is het mogelijk voor één man om gemeenten van 1600 leden te behartigen? En Oudtshoorn met 3000 en een......hulpprediker! Is er één kerkgenootschap in Zuid Afrika, dat zulke toestanden bestendigen zal? Wij eischen van onze predikanten het onmogelijke. Niemand kan met huisbezoek meer dan 300 lidmaten per jaar bereiken, met al het werk dat buiten huisbezoek *moet* worden gedaan. Naar die berekening heeft de predikant van Oudtshoorn tien jaren noodig om zijn gemeente leden op huisbezoek te bereiken, en die van Willowmore vijf. Kennen we dien broeders 600 lidmaten per jaar toe—ik spreek nu niet van de zielen, de kinderen, de bijwoners, die niet leden zijn—dan nog zal het den ernstigen evangeliedienaar jaren nemen, voordat hij zijn doel heeft bereikt. Het huisbezoek wordt óf beteekenloos, óf eenzijdig, of het blijft halfgedaan. Tusschen moedeloosheid en onverschilligheid slingert vaak het uurwerk van den evangeliedienaar. De gemeente veroordeelt hem, en zijn eigen geweten geeft hem geen rust. Hij kan echter niet meer doen.

***

Ongelukkig is het, dat onze kerkeraden dit niet altijd inzien. Zij zijn tevreden met een groote opkomst bij Nachtmaal. En toch, mag men wel vragen, hoe velen blijven weg van de tafel des Heeren? Het zijn altijd dezelfde huisgezinnen, dezelfde leden, die het Huis des Heeren bezoeken. "Tien zijn er gereinigd, waar zijn de negen?" Het *kerk*-bezoek neemt af, omdat het *huis*-bezoek afneemt. Het *school*-bezoek kwijnt, omdat de kinderen uren ver van het dorp verwijderd wonen. Meer gemeenten dus. Verdeel u en heersch. Decentralisatie op gemeentelijk, kerkelijk, schoolgebied. Dit naar ons oordeel is de eenige oplossing van vele moeilijkheden. Helaas, dat ook vele gemeenten dit ook niet inzien. Men is zoo bevreesd voor het gebrek aan middelen. En daardoor bestendigt men een toestand van zaken, waardoor duizenden verhinderd worden ooit iets bij te dragen voor kerkelijke doeleinden. Gewoonte is tweede natuur geworden. Een volle kerk bij Nachtmaal is ons ideaal: een buitenkerk eens in de drie maanden onze troost: een school, als een speldeknop in een groot tafelkleed, onze eenige verwachting.

***

Prof. Bettex, in zijn interessant werk: "Het Lied der Schepping," handelende over de samenstelling van de stof, zegt het volgende :—"Indien wij de gezamenlijke massa stof van onze zon met al hare planeten ons denken als een speldeknop—dan moeten wij volgens Prof. Pfaff van Erlangen 50 kilometer ver reizen om weer zulk een speldeknop,—de naastbij zijnde vaste ster—te vinden." Dit beeld kunnen wij terecht toepassen op onze toestanden in Zuid Afrika. Elke predikantsplaats of gemeente is als een speldeknop, van een tweeden speldeknop mijlen ver verwijderd. Wil men ons land opheffen uit den treurigen toestand, waarin het gezonken is, men vermeerdere de speldeknoppen, men brenge ze nader bij elkaar. Met andere woorden:—Men verdeele de groote gemeenten, anders zal er geen vooruitgang zijn, en in den strijd om het bestaan gaat onze kerk en dus ook ons werk voor vaderland en volk te gronde.

***

Andere kerkgenootschappen streven ons hierin voorbij. Te Uniondale is er, naar ik verneem, slechts één huisgezin dat tot de Wesleyanen behoort. Toch bezoekt de Wesleyaansche leeraar van Willowmore het 40 mijlen van Willowmore verwijderde dorp en vormt er allengs eene gemeente. Elk dorp door mij bezocht bevat een kerkje van de Episcopalen en ook een van de Wesleyanen, hoewel het ledental in elk geval uiterst gering is. Wij laten tallen van lidmaten te Grahamstad, King Williamstown, Oost Londen, Port Elizabeth, grootendeels aan hun lot over, of bearbeiden ze op een manier in de vacantie door een rondreizenden student—soms zelfs een van het eerste jaar. Ik leg geen blaam op de naburige leeraren, die hun handen overvol hebben. Van de kerkeraden echter verwacht men meer geestdrift voor de zaak der uitbreiding en der bearbeiding van verachterde geloofsgenooten op een afstand van ons. De kerkeraads-conferentie te Middelburg heeft een stoot, naar ik vertronw, ook aan deze zaak gegeven. Waarom ook niet predikanten-conferenties ter bespreking van deze praktische vragen?

***

Met de vermeerdering van gemeenten komt noodwendig eene vermeerdering van scholen. De twee gaan altijd hand aan hand. Zij werken samen. Nieuwe middelpunten worden er gevormd, en rondom die middelpunten worden er kringen getrokken, binnen welke de bearbeiding der gemeenteleden allengs gemakkelijker wordt. In dit verband neem ik met genoegen over wat Ds. A. McGregor onlangs in "Ons Land" over deze zaak schreef:—

"Onze kerk is niet aggressief genoeg; zij laat zich niet genoeg in met die plaatsen of toestanden waar leden onzer kerk zijn die, òf niet in staat zijn zich zelven te helpen, òf te onverschillig zijn zulks te doen. Er is een eiland aan het Westen van Schotland, St. Kilda genoemd, waar wegens de regeering slechts éénmaal in de 12 maanden een mailboot met brieven en couranten gezonden wordt. De eigenaar van het eiland zendt ook eenmaal 's

jaars daarheen een schip dat geladen wordt met hetgeen de inwoners van het eiland in de lange wintermaanden noodig zullen hebben, terwijl zijn agent de renten voor het jaar van de kleine landerijen, welke door de inwoners gehuurd worden, ontvangen moet. Renten welke betaald worden meestal in producten. Tweemaal 's jaars dus ontvangen de inwoners van dat eiland berichten uit de wereld, en toch zijn zij Schotten, en zijn thans bijna allen vrome menschen.

Gedurende de heerschappij van wat wij noemen zullen het liberalisme in de Schotsche Kerk in het eerste derde van de 19de eeuw, zorgde niemand voor de zielen van die menschen. Een voorname leeraar echter, Dr. McDonald, aan wien de eerenaam van "den Apostel van het Noorden" gegeven werd, begaf zich naar St. Kilda, preekte tweemaal elken dag voor 14 dagen over den Zendbrief aan de Romeinen, en catechiseerde de menschen over het door hun gepredikte woord, en was dus 't middel om een werk te beginnen dat zijn vruchten nog heden ten dage voortbrengt.

Eenige jaren later keerde McDonald wederom naar het eiland terug om het werk te hervatten, en een oogst in te zamelen van hetgeen hij gezaaid had, en nu is er geen man in dat eiland die niet voorgaat in het openbaar gebed.

Na het vormen van "De Vrije Schotsche Kerk" in 1843 heeft de kerk, niettegenstaande al haar moeilijkheden, voor zulke plaatsen gezorgd, en voor de genademiddelen te St. Kilda voorziening gemaakt. In 1892 heeft schrijver dezes den leeraar van St. Kilda ontmoet, een man die dezelfde leercursus doorgegaan was als eenige leeraar der kerk, alhoewel zijn diensten besteed werden aan een gemeente die, met kinderen ingesloten, nauwelijks een honderd zielen telde, en die zijn brieven en couranten ontving slechts tweemaal 's jaars. Zoo ook heeft die kerk gezorgd voor andere gewesten die anders zonder de genademiddelen hadden moeten leven." Tot zoover Ds. Macgregor.

* * *

Onze kerk had moeten leeren uit de geschiedenis der voortrekkers. Toen deze heengingen naar het verre Noorden was er geen leeraar om hen te vergezellen. Jaren werden zij aan hun lot overgelaten. Eerst met de komst van Ds. A. Murray had men iemand die in hun geestelijken nood op behoorlijke wijze kon voorzien. Dit was in 1848. Al de kerkelijke verwikkelingen in de Transvaal hebben grootendeels hieraan haar ontstaan te danken, dat onze kerk niet vroeg genoeg was opgetreden in de bearbeiding onzer geloofsgenooten aan de overzijde der Vaal Rivier. Toen was er schreiende behoefte aan aarbeiders. Nu niet. Is er minder geestdrift? Gaat de zaak van onze verwaarloosden in de Kolonie ons thans minder aan? Dit kan ik niet gelooven. Jongelieden zijn gereed naar Nyasaland te gaan—en wij juichen dit van harte toe—wij houden ons verzekerd, dat ernstige jonge evangeliedienaren gereed zullen zijn de afgewekenen in onze groote steden te bearbeiden, en kleinere gemeenten te dienen die hunne hulp behoeven indien zij daartoe geroepen worden. Alles is in onze dagen daarop aangelegd onze kerk te verwoesten. Wij, Gods knechten, hebben ons op te maken en te bouwen en God uit den hemel zal het ons doen gelukken!

* * *

Nog iets. Te Jansenville trof ik een jongen broeder uit het Zending-instituut te Worcester aan, die op verzoek van den kerkeraad in de gemeente rondging, arbeidende in zekere middenpunten, ver van het dorp verwijderd. Dit vind ik een uitstekend plan. Wij hebben zulke krachten ook noodig. Die evangelisten—zoo zij de rechte mannen zijn—kunnen velen tot zegen zijn. Ik ontmoette,—ten bewijze hiervan,—op mijne reis eene dame die met zulk weerzin vervuld was tegen den arbeid van een dier evangelisten, wiens naam zij noemde, dat zij geen enkelen dienst in de buurt wilde bijwonen, ofschoon de man in hetzelfde huis zijn tijdelijk verblijf had waar zij woonde. Zij ging toch, werd getroffen, kwam weer en nog eens weer. Na dagen van worstelen kwam de beslissing. Met een diep bewogen gemoed verhaalde zij mij, terwijl wij in den trein samenreisden, wat met haar was gebeurd. Het werk van den evangelist had in haar geval vrucht gedragen.

Uit den Brief aan de Efeziers.

VIII.

Geloof, Hoop, Liefde.

Ef. 1 : 15, 18. *Daarom ook ik, gehoord hebbende het geloof in den Heere Jezus, dat onder u is, en de liefde tot al de heiligen, houd niet op voor u te danken, gedenkende uwer in mijne gebeden; opdat de God van onzen Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve den Geest der wijsheid en der openbaring in Zijne kennis, namelijk verlichte oogen uws verstands (liever, uws harten) opdat gij moogt weten welke zij de hoop van Zijne roeping, en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van Zijne erfenis in de heiligen.*

Uit uwe geloofsovergaaf aan Christus *wordt de geloofswandel in Christus geboren.* Die overgaaf is als het zaad, waaruit de plant voortkomt en opwast. Gij hebt uwe verbintenis met Christus, als met uwen Heiland, enkel en alleen aan uwe geloofsovergaaf aan Hem te danken. En Gij gaaft u in Zijne handen, door 't *woord* te gelooven, dat Hij u aangaande Zichzelven verkondigen liet. Gij hebt Hem met geen lichamelijk zintuig gezien of gehoord; gij hebt slechts met het oor des harten geluisterd naar "'t woord der waarheid," als naar "'t Evangelie uwer zaligheid," en door dit woord geloovig in u op te nemen, wordt gij één met Christus. Daar dit woord niets dan 't geloof van u eischt, wordt het met nadruk "'t woord des geloofs" genoemd.

Zoo als uw christelijk leven is ontstaan, moet het ook voortduren en opwassen. Zoo min gij door uwe verdiensten iets tot de uitdelging uwer schuld hebt kunnen bijdragen, zoo min kunt gij door uwe kracht iets bijdragen tot den heiligen wandel waartoe gij geroepen zijt. Die wandel is één met uw blijven in Christus; en dit blijven in Christus is alleen mogelijk door 't voortdurend geloof in "'t woord der waarheid," als in "'t Evangelie uwer zaligheid." Uw geloofswandel is te danken aan uw verborgen geloofsleven—uw verborgen geloofsverkeer met Christus. In dit geloofsverkeer zijt gij niets, en is Christus alles. Gij zegt amen! op de belijdenis van Paulus, dat Christus in hem leefde, en dat hij leefde door 't geloof in den Zoon van God, die hem heeft liefgehad en zich voor hem heeft overgegeven. Gij verstaat Paulus als hij zegt, dat de rechtvaardige "uit het geloof" en "van geloof tot geloof" leeft.

Waarschijnlijk hebt gij niet terstond na uwe geloofsovergave aan Christus, dit geloofsleven verstaan. Gij meendet dat uit uw wedergeboren hart toch iets van de kracht moest uitgaan, die gij in den strijd tegen de zonde van noode hadt. Wat hebt gij niet onder deze dwaling moeten lijden; en hoe dankt gij God, dat Hij uw oog voor deze dwaling heeft geopend, en u heeft doen zien dat Hij het is "die in u werkt beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen."

Heeft het Paulus diep gesmart dat de Galatiërs uit dezen geloofsweg waren uitgeweken, des te dankbaarder was hij dat de Efeziers daarin wandelden.

***

Met dien wandel in het geloof *ging de wandel in de liefde gepaard.* Het geloof werkte door de liefde. Door hunne "liefde tot al de heiligen," toonden de Efeziërs welk een kracht Gods door 't geloof in hen werkte.

Was hunne liefde tot de heiligen beperkt? Geenszins! Dan was zij niet het uitvloeisel en 't tegenbeeld van Gods liefde. Had niet God hen lief toen zij door de zonde Zijne vijanden waren? Stierf niet Christus voor hen als voor zondaren, als voor Gods vijanden? Wekt Paulus hen niet in dezen brief op, om God na te volgen, die in Zijne liefde Zijnen Zoon tot een slachtoffer voor de zonde heeft gegeven? Intusschen is "de liefde tot al de heiligen" nog iets anders, als de liefde tot verloren zondaren. Zij is een spiegel van de liefde die Vader en Zoon aan elkander bindt. Zij is de gemeenschappelijke band, die al de geloovigen tot één lichaam vereenigt. God heeft den mensch er op aangelegd, om door de liefde, die uit God in hem vloeit, één te zijn met al zijne medemenschen; zoo één dat de belangen van den een de belangen van allen worden, en niemand voor zichzelven maar ieder voor allen leeft. Maar de zonde die in den mensch uit trotsche zelfverheffing is ontstaan, heeft den eenen mensch van den ander gescheiden, den een trotsch boven den ander verheven, den een tot den vijand van den ander gemaakt. De houding van volkeren, standen en individuen tegenover elkander, zoo als die tot op dezen dag voortduurt, is de ontzettende openbaring van 't kwaad, dat de zonde voortgaat tusschen mensch en mensch te stichten.

Tegenover deze liefdelooze menschheid, moest de Gemeente een van de zonde verloste menschheid vertoonen. De liefde die de geloovigen aan elkander bindt, moest het bewijs dezer verlossing zijn. In hun verkeer met elkander moest het blijken, dat de scheiding die door de zonde tusschen mensch en mensh is ontstaan, te niet is gedaan.

Let op 't noodzakelijk verband tusschen "geloof in den Heere Jezus" en "de liefde tot al de heiligen." De zonde is uit 's menschen trotsche zelfzucht ontstaan. Het geloof in Jezus Christus is de dood van deze zelfzucht. Wie gelooft in Jezus Christus? Is het niet hij, die wanhoopt om zelf zijn schuld uit te delgen, en de kracht der zonde te breken? 't Is een daad van algeheele zelfverloochening. 't Is de aanvang van 't geloofsleven, dat doorgaans een leven van zelfverloochening is. Hiermede stemt de zelfverloochenende belijdenis van Paulus overeen, dat het Christus is, die in hem leeft. Waar deze zelfverloochening is, daar en daar alleen kan de liefde bloeien. Zij is uit haar aard niet zelfverheffend, maar zelfverloochenend. Zelfverheffing is de dood der ware liefde, die niet heerscheres maar dienares is. Er was in Christus de volmaakte zelfverloochening, en daarom de volmaakte liefde tegenover God en den naaste. Hij deed niet Zijn wil maar 's Vaders wil, en kwam niet om gediend te worden maar om te dienen. Zijn wandel in 't geloof was met een Zijn wandel in de liefde. Zoo wandelden de Efeziërs in geloof; en liefde. 't Was de vrucht hunner vereeniging met Christus door den Heiligen Geest.

***

Gelijk nu uit het geloof de liefde was geboren, *zoo was er uit ook de hoop ontstaan.* De Efeziërs leefden vroeger zonder hoop. Hun leven was aardsch, gebonden aan 't zichtbare, het tijdelijke, het vergankelijke Hoeveel heerlijks had de mensch niet van eeuw tot eeuw tot stand gebracht, dat het een na het ander was vergaan. 't Was de voorspelling hoe eindelijk alles wat de mensch tot stand mocht brengen, vernietigd zou worden. De akelige heerschappij des doods drukte op de gansche menschheid. Zij zag in de toekomst geen licht maar duisternis. Allen, ook die de wereld onder de gelukkigen telde, werden door dit donker vooruitzicht gekweld. Wat waren zij vooral te beklagen, die in armoede, in krankheid, in slavernij, hun ellendig leven van dag tot dag voortsleepten. Zij allen leefden zonder hoop. Zij kenden geen betere oord, waar een gelukkiger leven hen wachtte. Geen wonder, dat zelfs de wijzen onder hen hebben verklaard, dat het beter was vroeg te sterven, en 't best niet geboren te zijn geweest.

Wat deed het Evangelie? Het kondigde den mensch aan, dat zijn ellende door de zonde is veroorzaakt, die hem van God heeft losgemaakt, dat Christus zijn zondeschuld heeft vernietigd, hem in liefde aan God en den naaste wil verbinden, en samen met Christus tot erfgenaam van Gods heerlijkheid verheffen. Dit is "de hoop zijner roeping," dit de "heerlijkheid van Gods erfenis in de heiligen." De verheerlijking van Christus is 't onderpand van de verheerlijking der Gemeente, die Gods erfenis, Gods bezitting is.

't Is om te duizelen als wij aan deze hoop, deze verwachting denken. Die gisteren nog als schuldige zondaar de verwerping in gindsche eeuwigheid te gemoet ging, is heden door 't geloof in Christus de erfgenaam Zijner heerlijkheid, en heeft als onderpand er van den Heiligen Geest ontvangen. Welk een tegenstelling! Welk een onmeetbare afstand tusschen den toestand van gisteren en dien van heden! Beseft ieder

geloovige wat hem wacht? Is zijn wandel altijd zulk een wandel in de hoop als die zijn moet? 't Schijnt of naar 't oordeel van Paulus de Efeziërs in dit opzicht nog niet waren wat zij wezen moesten. Daarom was het zijne bede voor hen, dat "de God van onzen Heere Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid hun geve den Geest der wijsheid en der openbaring in Zijne kennis, namelijk verlichte oogen huns harten, opdat zij mogen weten welke de hoop zij van Zijne roeping, en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van Zijne erfenis in de heiligen."

Hoe zeer hebben ook wij noodig voor ons zelven en voor elkander te bidden, wat Paulus voor de Efeziërs gebeden heeft. Als wij niet in de heldere en levende aanschouwing verkeeren van de heerlijkheid waartoe wij in Christus bestemd zijn, dan zullen de begeerlijke dingen dezer wereld—haar rijkdom, haar eer, haar genot—een betooverenden invloed op ons uitoefenen, en onze kracht breken in den strijd tegen het vleesch, de wereld en den duivel. Welk een zegen voor onszelven en voor anderen zullen wij hierdoor missen. Hoe zullen wij hierdoor Gods Geest bedroeven die "het onderpand onzer erfenis" is.

En als wij in een of ander druk komen te verkeeren, en 't oog des harten niet klaar de heerlijkheid ziet, zoo als Gods Geest die aan 't hart openbaren wil, zal dan niet die druk daardoor een belemmering in plaats van een bevordering van ons geestelijk leven worden? 't Is alleen daar, waar wij een helder blik werpen, op de heerlijkheid die ons wacht, dat wij met Paulus "het daarvoor houden, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds, niet te waardeeren is tegen de heerlijkheid, die geopenbaard zal worden." Het wonder dat Gods genade in den lijdende tot stand brengt is, dat Hij zijn lijden dienstbaar maakt aan zijne aanstaande verheerlijking, zoodat de weg des lijdens voor hem de weg tot heerlijkheid wordt. Ons lijden, hoe zwaar ook op zichzelf, wordt "een lichte verdrukking, die zeer haast voorbij gaat;" omdat het "ons een gansch uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid" werkt.

Deze hoop der heerlijkheid werpt een stralenkrans om 't hoofd van den geringsten dienaar des Heeren, waarbij de kronen, die de hoofden van koningen en keizers sieren, al hun glans verliezen. God geve, dat wij, geloovigen, al meer mogen leven in de blijde hoop der heerlijkheid, die Hij, de Vader der heerlijkheid, ons in Christus heeft toegezegd.

TOESPRAAK

Bij de Sluiting der Lessen van het Theologisch Seminarium, Oct. 25, 1904.

(DOOR PROF. DE VOS.)

Vervolg.

[In het voorgaand deel van zijn Toespraak, (zie "Maandblad" November), had Prof. de Vos: "Gods Voorzienigheid" besproken, allereerst als de *algemeene*, en daarna als de *bijzondere*. Onder laatstgenoemd hoofd rekende hij de voorzienigheid Gods die *tot den mensch in betrekking staat.* Hij had vooral gedrukt op het feit, dat "God van alles gebruik" maakt om den mensch te bewegen, vrijwillig te zeggen: "Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan." Dit wordt verder uitgewerkt in het hier volgend artikel.]

O! wie zal ons beschrijven wat er alzoo plaats vindt tusschen den Geest Gods en dien des menschen; zelfs waar die goede Geest in Zijne algemeene werkingen in eene heidensche samenleving, verlichtend, beteugelend, zegenend, zijn invloed laat gelden; waar de ongerechtigheid en ellende gewis schrikkelijk genoeg zijn, maar waar zonder die werkingen des Geestes, het leven haast eene onmogelijkheid, eene hel op aarde zou wezen. Hoe hij werkt in de heidensche philosophie, godsdienst en kunst, of in de zoogenaamde Christelijke maar toch van God vervreemde wijsbegeerte, zedeleer, politiek en maatschappelijke verhoudingen. Dan nog moet God over een volk zoo bevoorrecht als Israel klagen, dat een os eerder zijn bezitter kent dan zij hunnen Heer (Jes. 1.) Jezus moet uitroepen: "Ooren hebbende hoort gij niet, oogen hebbende ziet gij niet!" "Hoe verstaat gij niet?" Hij moest verwonderd staan over hun ongeloof. Het blijft waar dat zoo lang de mensch niet wedergeboren is en zich vrijwillig in die geloofsbetrekking tot God heeft gesteld, hij feitelijk zonder God en zonder hoop in de wereld leeft. Die mensch, dat volk is van de eene zijde beschouwd los van God, staat tegenover God, behandelt God als zijn vijand, en zal in 't einde ondervinden wat 't beteekent een vijand Gods te zijn. Maar toch aan de andere zijde, hoe nauw blijft de betrekking tusschen God en den zoodanige; ook van hen geldt 't: "In Hem leven wij, bewegen wij ons, en zijn wij;" en God blijft ze zegenend en tuchtigend bearbeiden om ze tot de Zijnen te maken.

Waar God dus eene liefde betoont, zoo wonderbaar dat zij bij 't kruis van Christus alleen hare verklaring vindt, blijft hij nogthans de onveranderlijke, heilige God, wiens band in eeuwigheid zal bestaan en door geen zondaar zal verbroken worden. Welk een heerlijke troost voor den een, welk een ernstige waarschuwing voor den ander! Hoe treffend hetgeen Art. 13 onzer geloofsbelijdenis op dit punt verklaart! ja de goddeloozen mogen groeien als het kruid en al de werkers der ongerechtigheid bloeien, vroeger of later ondervinden zij, dat hunne raadslagen en werken verbroken worden door Hem die gekomen is opdat Hij de werken des duivels verbreken zou; het is, staat er, "opdat zij tot in der eeuwigheid verdelgd worden." God zal God blijven, en die zichzelf niet door eene "bijzondere voorziening Gods" wil laten leiden en redden, mag dien God niet zijn Vader noemen en op Hem zijn hoop stellen. Die mag zich de beloften aan Gods kinderen niet toeeigenen, wat naar 't Woord door de hand des *geloofs* moet worden aangenomen, kan op geene andere wijze verkregen worden; het brood der kinderen niet aan de hondekens gegeven worden. God zal Zijn paarlen niet voor de zwijnen werpen. De algemeene zedelijke beginselen en wetten gelden voor zulke personen, lichamen, vol-

ken; naar hunne voorrechten is hunne verantwoordelijk ook bepaald. God zal in Zijn bijzondere voorzienigheid naar zedelijke beginselen tusschen mensch en mensch oordeelen, in 't algemeen de deugd beloonen en 't kwaad straffen, maar Zijne allerbijzonderste zorg is voor hen alleen die in die allerbijzonderste betrekking van kinderen Gods tot Hem staan.

III.

Gods *allerbijzonderste voorzienigheid.*—Evenals van de 'algemeene' tot de 'bijzondere,' moeten wij nu van de bijzondere tot de 'allerbijzonderste' een hooger gebied betreden. Ook hier is de lagere voorbereiding en grondslag van het hoogere, wordt het lagere in het hoogere opgenomen. Er is hier geen tweestrijd, maar alleen voortbouwing, volmaking en wel op een reeds gelegd fondament. Hier geldt 't den geloovige, het Godsrijk op aarde. De geloovige is hier beneden als geschapen wezen, als mensch, *lid* van 't geslacht; is alzoo betrokken in al wat geldt op 't gebied van de algemeene en dat van de bijzondere voorzienigheid; maar bekleedt ook een geheel eenige plaats, staat in eene allerbijzonderste betrekking tot zijn God, en in Hem tot de wereld en de menschheid, ja tot ieder mensch in 't bijzonder. Daarmede zijn gansch bijzondere voorrechten en plichten verbonden. Hij is niet ontheven van plichten, wetten, behoeften, noch verstoken van voorrechten, aan de beide eerste verbonden; maar hij heeft daarenboven andere waarvan op dat lager gebied geen sprake kan zijn. Algemeene wetten verbonden met de stoffelijke wereld, zedelijke beginselen die voor den mensch in 't algemeen gelden, hebben voor hem ook al hunne beteekenis en kracht, maar zij ontvangen in zijn geval eene toepassing en uitbreiding, die elders onmogelijk zijn. God behandelt in Zijne voorzienigheid ook Zijn kind naar zijn aard, zijne behoefte en zijne bestemming. Bij en boven die algemeene natuurwetten en zedelijke beginselen komt hier nu te pas de geheel innige betrekking tusschen den drieënigen God, als Vader, als Verlosser, als Heiligmaker, en de mensch als verloste, als kind van God, als geloovige, die zich vrijwillig onderwerpt, aan de leiding en bearbeiding des H. Geestes.

Het is het gebied der ware vrijheid; waar alle beginselen, wetten en roeping, de regte, hoogste betrekking van den mensch tot zijn God, in de vrijheid zijn opgenomen en tot haar regt komen, waar alles eerst regt natuurlijk is, en in zoo ver tot zijne oorspronkelijke verhouding terug gebragt is. Even als bij de wetten van de stoffelijke wereld, die van de zedelijke en geestelijke gevoegd worden, de laatste evenzeer onveranderlijke wetten Gods als de eerste; en er in de vereeniging van die beide zoo min iets onnatuurlijks is als in de vereeniging van het stoffelijke lichaam met den geest tot èène persoonlijkheid in den mensch, even zoo min in de rechte vereeniging van al wat op dit lager gebied geldt met wat op dat der allerbijzonderste voorzienigheid geldt.

Op dit hoogste gebied der ware vrijheid, dat van de betrekking van 't kindschap, gelden de groote beginselen: "U geschiede naar uw geloof;" "al wat gij den Vader bidden zult in Mijnen Naam dat zal Hij u geven;" "niets zal u onmogelijk zijn;" en wel omdat 't alles in het genadeverbond begrepen is. God zorgt voor de redelooze dieren en al wat bestaat; zorgt in bijzonderen zin voor den mensch in 't algemeen, maar in allerbijzondersten zin voor Zijn kinderen en Zijn rijk op aarde. Hier geldt, hier is mogelijk en zeker, wat nergens elders geldt of ooit geschieden kan. Ons kindschap is eene gansch nieuwe, ongekende betrekking in deze wereld; zij rust op geen wet of kracht der natuur, op niets menschelijks van welken aard ook, maar op eene bovennatuurlijke openbaring, op daden Gods die geheel eenig in haar soort zijn, en nooit in eens menschen hart konden opgeklommen zijn; zooals de vleeschwording, het kruislijden, de opstanding en verheerlijking van Gods Zoon, de uitstorting en bovennatuurlijke werking van Gods H. Geest. Dat een zondaar langs zulken weg Gods kind kan worden, en met zijn God nu in alles als met zijn Vader mag omgaan, zal de hemellingen steeds met verbazing vervullen, en op de aarde nooit recht worden verstaan, maar kan door 't geloof alleen aangenomen en tot zekere hoogte ondervonden worden.

Op de door God bepaalde wijze is men in die betrekking opgenomen, of anders is men er nog niet in. Niemand mag rusten voor hij op dat punt tot volle zekerheid gekomen is; maar daarna moet hij ook steeds meer trachten te vatten wat 't voor hem in iedere zaak beteekent, in die allerbijzonderste betrekking tot zijn God te staan; welke voorrechten en welke verplichtingen daaraan verbonden zijn. O wie onzer heeft er reeds de rechte studie van gemaakt, wat God in Zijn Woord aan Zijne kinderen en aan hen alleen heeft toegezegd; wat Hij gaarne voor hen en door hen doen wil. Dan vraag ik nog niet, wie onzer heeft alles ondervonden wat God gegeven heeft aan hen aan wien Hij Zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft. Hoe veel toch hangt er niet van af voor Gods kinderen zelven, voor de wereld die zij tot zegen moeten zijn, voor den naam en de zaak des Heeren, of de Zijnen recht vatten en in hun leven openbaren wat God in Zijn allerbijzonderste voorziennigheid voor de Zijnen zijn en doen wil.

Raadplegen wij de ondervinding van Gods volk over 't algemeen op dit punt, om te zien of die beantwoordt aan hetgeen wij zouden verwachten als vrucht van zulk een allerbijzonderste voorzienigheid, en vooral aan hetgeen Gods Woord daaromtrent leert, wat bespeuren wij dan! Wij zien niet alleen een groote mate van ongeloof, maar ook veel verwarring van begrippen waardoor dit genadewerk des Heeren gestremd wordt.

Menigeen die nooit op Gods wijze onderdaan van Gods Koningrijk is geworden ziet men zich de voorregten, die dezen alleen toekomen, toeeigenen. Zoo iemand wil misschien God gebruiken waar hij Hem noodig heeft, terwijl hij overigens zijn eigen heer wil zijn en zijn eigen gang wil gaan. Heeft hij misschien met een tegenpartij te doen die hem onregt aandoet, dan zal hij spreken alsof hij regt heeft om te eischen dat God als de regtvaardige zijn twistzaak voor hem twisten zal. Diezelfde persoon zal misschien onder Gods oogen zich aan onregtvaardigheid schuldig maken, of welligt op andere wijze zich tegen het heilig regt en de groote genade bezondigen. Als God dus steeds als de regtvaardige moest handelen, zou Hij misschien den zoodanige juist op die wijze in de macht zijner wederpartij moeten geven. Gewis ja, God zal zoover zulks met Zijne algemeene zedelijke wereldregeering samenhangt regt doen tusschen mensch en mensch, maar iemand als de bovengenoemde mag zich niet toeeigenen wat alleen tot de allerbijzonderste voorzienigheid behoort. Gods belofte is dat Hij haastelijk regt doen zal, ja, maar aan wien? Aan degenen die toonen dat zij tot "Zijne uitverkorenen" behooren door in 't geloof hunne twistzaak Hem over te geven, en "nacht en dag tot Hem te roepen." De stellige belofte gaat gepaard van eene duidelijke voorwaarde.

In een tegenovergestelde geval zal een onderdaan van 't Godsrijk juist onkunde, of kleingeloovigheid, of omdat die in eene zonde gevallen is, of omdat God niet haastig genoeg of niet op de wijze die hij de rechte beschouwt gehandeld heeft, aan 't twijfelen gaan en dus ook niet nacht en dag tot zijnen God roepen. Het gevolg is dat de Heere voor hem niet doen kan wat Hij gaarne had willen doen, of niet zoo haastelijk of volkomen doen kan.

Hij komt op andere wijze in moeielijkheid of gevaar, en daar hij niet vasthoudt aan zijne betrekking tot zijnen God, kan hij niet anders dan als de ongeloovige of de heidenen bezorgd zijn, en middelen te baat nemen die zijn God veroordeelt. Welk een jammerlijk, pijnlijk gezicht! Een kind Gods in den nood en daarin op eene lijn staande met de wereld die zijn God en Vader niet kent, Hem vergeet en onder het oordeel staat. Hij is daarin nog ongelukkiger dan dan de wereldling, juist ten gevolge van zijn grootere voorregten en het niet gebruiken dier voorregten.

Andere gevallen kunnen zich voordoen in 't leven van een persoon of gemeente of volk, die schijnen te strijden met de allerbijzonderste voorzienigheid Gods, en waarvan sommigen voor ons onverklaarbaar zullen zijn. Niemand toch zal verwachten dat hij ooit alles in verband met Gods onnaspeurlijke wezen, en vooral op dit verheven gebied, zal kunnen doorgronden. Ook in dezen zijn en blijven wij maar "leerjongens van Christus." Het kan zijn dat God opnieuw eenen Abraham beproeft, juist om zijn geloof te versterken en te beloonen, of eenen Job, juist om zijn geloof te openbaren en te handhaven: of dat de geloovigen in 't belang van Gods zaak lijden moet, of voor de ongelukkigen, schuldigen, als priester bidden en zich opofferen moet.

Doch er is een ander soort van gevallen waarover wij in dit verband nog het een en ander hebben in het midden te brengen. Die waarin de geloovige weet dat hij 't voorwerp van zulke allerbijzonderste liefde en zorg is, en in 't gebed zich dit ook toeeigent, maar toch dwaalt door zich van de wijze waarop God in den regel werkt verkeerde voorstellingen te maken; hetgeen weleens noodlottige gevolgen heeft. Zij schijnen te meenen dat de eenige Godewaardige wijze van handelen is, dat God in 't belang der Zijnen zoo te zeggen voortdurend wonderwerken moet verrigten; en dat het ongeloof, tot oneer van God is, als men dit niet steeds verwacht. Men meent dat 't juist dit tot eene allerbijzonderste voorzienigheid maakt; en daar het alles uit genade alleen is, moet daarbij hoegenaamd niets in aanmerking komen dan 't geloof alleen. Bij dat geloof weder brengen zij alleen de vraag te pas, of men werkelijk aanneemt dat God 't om niet doet, en dat Zijne liefde zoo ver gaat als in dat geval vereischt wordt: om die reden kan 't op dat oogenblik even zoo goed geschieden als later, en het zou ongeloof zijn als men twijfelde of God het dadelijk doen zal. Men wil volstrekt geene andere overwegingen daarbij in aanmerking doen komen, noch van stoffelijken noch van zedelijken aard. Hoe wonderlijker en onmogelijker de zaak daardoor gemaakt wordt, des te meer meent men God daardoor te eeren.

Stuit men dan op woorden als: Die heeft dien zel gegeven worden; of: Hij hoort ons dewijl wij Zijn geboden bewaren; of op hetgeen de rechter in den dag des oordeels tot de getrouwen spreken zal, dan is men in de war en zegt misschien: dit is wet en geen evangelie. Hun dwaling bestaat vooral daarin, dat zij de allerbijzonderste voorzienigheid geheel losmaken van de algemeene en bijzondere, in plaats van de eerstgenoemde op deze te bouwen en die te doen volmaken. Als of genade ons van alle zedelijke plichten ontslaat, als of zij op geheel onpsychologische wijze werkt, het er niet op aan komt of nieuwe wijn in oude of in nieuwe lederen zakken gedaan wordt, of men reeds ontvangen talenten recht gebruikt heeft of niet, of men kwalijk bidt of niet, de aangewezen middelen aanwendt en recht aanwendt of niet. Als of dit 't juist tot genade maakt, eene geloofszaak maakt, in onderscheiding van wet en verdienste, dat niets van dit alles hier moet in aanmerking komen.

Op die wijze verzuimt men misschien duidelijke plichten, stelt den Heere hinderpalen in den weg waar Hij voor Zijn Kind het allerbijzonderste doen wil, doet zich zelf en anderen groote schade

aan, en geeft den vijand aanleiding om te lasteren. De vijand gaat misschien uit reactie of ongeloof of eigengerechtigheid naar 't tegenovergestelde uiterste, en wil van gebedsverhooring, geloof, wonder, niets hooren. Denk er aan welken strijd dit reeds heeft veroorzaakt in verband met 't gebed om regen; denk aan de teleurstellingen en duisternis waarin menigeen zich gebracht heeft door God als 't ware onredelijke eischen te stellen in het gebed ; of door eerlijk en vurig te bidden, maar tevens de duidelijkste en noodzakelijkste plichten uit ongehoorzaamheid of hoogheid of onkunde te verzuimen ; welk lijden o.a. zendelingen op zich hebben gehaald, door op geheel verkeerde wijze te werk te gaan, omdat zij van de eenvoudigste en noodzakelijkste dingen geen kennis hadden of die niet gebruiken ; en zoo misschien het werk des Heeren hebben bemoeilijkt of benadeeld.

Hoe nuchter en eenvoudig, hoe menschelijk en tevens goddelijk is toch het woord des Heeren ook in dit opzicht ! Het zal ons allereerst leeren : God is groot en wij begrijpen Hem en Zijne werken niet. Het stelt ons de waarheid zooals wij die noodig hebben van alle kanten voor, maar tracht niet alles voor ons eindig verstand in zijn rechte verband te verklaren. Als wij in onze beperkte systemen het verband tusschen alle waarheden haarfijn willen bepalen, zullen wij vaak meer dan eene heilige waarheid geweld aandoen. Ons past 't te vertrouwen en te aanbidden en te gehoorzamen, ons des noods te verloochenen, eer dan te doorgronden.

In de tweede plaats zal Gods Woord ons leeren dat God nooit—zelfs niet ter wille van Zijne kinderen, of ter wille van een groot geloof, iets zal doen dat met eenig een Zijner eigenschappen in strijd is · of ooit op een hooger gebied iets doen zal, dat in dien zin in strijd is met wat Hij op een lager heeft vastgesteld, dat Hij daardoor als met zichzelf in strijd komt. Dit zegt echter nög niet dat wat men " natuurwet " noemt, op 't hooger gebied van Gods allerbijzonderste voorzienigheid alles bepaalt, of dat Gods handelingen hier daartoe beperkt zijn. Hij doet op het hoogere wat Hij niet op het lagere doen kan. Hij doet voor Zijne kinderen wat Hij voor niemand anders doet; in zijn rijk komen maatregelen en krachten te pas waar geen natuurwet bij halen kan. Dit is voornamelijk noodig omdat de zonde in Gods wereld is binnengedrongen, en er nu op zedelijk en godsdienstig gebied gansch buitengewone maatregelen noodig zijn, als Gods rijk hier zal worden hersteld ; doch daardoor wordt het causaalverband niet vernietigd, maar het lagere in 't hoogere opgenomen. Wat tot de algemeene en bijzondere voorzienigheid behoort, behoudt dus zijne beteekenis en ontvangt zelfs eene nieuwe wijding en hoogere waarde.

In de derde plaats echter zegt dat Woord tot den geloovige : " Bid en u zal gegeven worden ;" God zal des noods wonderen verrichten in 't belang van de Zijnen of van Zijne zaak ; alleen zal Hij zulks niet onnoodig doen, niet om traagheid of ontrouw te bevorderen, noch minder om ze te leeren ligt over de zonde en hare gevolgen te denken.

Het kan de wil des Heeren zijn dat wij nu meer door de ondervinding, door ruimer kennis, vooral door Zijnen Geest geleid zullen worden, en minder afhankelijk zullen zijn van wonderen zooals er vroeger meer geschiedden ; dat Hij eerder wonderen van een meer geestelijken aard zal verrichten ; nochtans zal Hij voor Zijn kind, voor Zijn zaak alles, desnoods wonderen doen. Vooral bij keerpunten in de geschiedenis van Gods volk en Zijn rijk op aarde, en dus naarmate de wereld openlijk tegen God opstaat, en 't einde eller dingen nadert. Het kan toch ook niet zijn dat Gods volk er thans slechter aan toe zal zijn dan vroeger, of die Heer thans minder zal doen tot handhaving Zijner eer dan vroeger. Alleen het wonder zal uitzondering blijven en niet regel zijn, en naarmate het volk des Heeren wordt wat 't wezen moet, zal 't minder afhankelijk zijn van het wonder, en zal 't zelf het groote wonder in de wereld zijn, ter openbaring en verheerlijking van God.

Om nu alles wat hoofdzaak is in eenige punten samen te vatten, zeggen wij *a*) De geloovige moet dus al meer trachten te vatten wat het beteekent het voorwerp te zijn van Gods allerbijzonderste voorzienigheid ; dat om Christus wil en tot Godverheerlijking aan hem kan geschieden wat anders ongehoord, onmogelijk is. Dat hij zich daarin door Gods Woord en niets anders moet laten leiden.

b) Dat 't hier alles uit genade is, en dat aan hem geschiedt naar zijn geloof. Dat hij gevolgelijk niet op eene lijn staat met den mensch over 't algemeen, en zich op dit hooger gebied niet door diens ondervinding moet laten leiden, maar de roeping heeft dezen te leeren hoedanig zijne ondervinding kan en moet zijn. Zoo lang deze nog niet in de rechte betrekking tot zijnen God komt te staan, valt hij alleen onder de bijzondere voorzienigheid, heeft met middelen en algemeene krachten en de algemeene beginselen van Gods wereld-regeering rekening te houden. Al wat deze heeft en vermag, ligt ook binnen het bereik van Gods kind, maar nog oneindig meer, waar de verlosten als op arends vleugelen opvaart tot dat geloofsleven dat in geen ding bezorgd is, maar in 't gebed alle bekommernis op Hem werpt die voor de Zijnen zorgt. Immers hij is niet onder de wet, hij is kind. Dit is iets waarachtigs ; God laat het onderscheid tusschen Zijn duurgekochte, Zijn kind en den vreemde, of den vijand ten volle gelden ; zoo slechts de geloovige zijne voorrechten regt kent en gebruikt. Naarmate dan een persoon of volk dit laatste *niet* doet, zullen zij b.v. in beproeving en verdrukking, afhankelijk zijn van eigen krachten en middelen, en zal 't hem gaan zooals 't de wereld gaat ; terwijl 't had moeten zijn naar 't woord : " Zal God dan geen regt doen

Zijnen uitverkorenen die nacht en dag tot Hem roepen...Ik zeg u dat Hij hun haastelijk recht doen zal."

c.) Dat dit echter geene plichten, geene zedelijke beginselen, opheft ; geene talenten van hunne waarde berooft ; maar dat in de geloofsgehoorzaamheid dit alles juist eene hoogere beteekenis verkrijgt ; even als wij zien dat de Zoon van God in Zijn groot werk niet alleen onze natuur aannam, maar in alles gehoorzaam was en zich ten uiterste beijverde.

De geloovige is niet van de wereld, maar moet vooreerst nog in de wereld zijn, o.a. om aan de ongeloovige wereld te toonen hoe men God hier moet en kan dienen. De mensch Gods moet volmaakt zijn, tot alle goed werk volmaakt toegerust. De genade bereikt eerst recht haar doel, kan zich op 't heerlijkst openbaren, waar al onze talenten volkomen geheiligd en recht gebruikt worden. Zelfs ten opzichte van de natuurwet is het waar, dat naar wij die recht gehoorzamen, dient zij ons, en is voor ons geene wet maar een talent. Hoe meer talenten wij dus hebben, en wij die in onzen vrijen geloofsomgang met onzen Hemelschen Vader als middelen tot Zijnen dienst gebruiken, des te meer zijn wij gezegend, kan Hij ons tot een zegen voor den naaste en tot Zijn verheerlijking gebruiken.

(*d*) Dat God Zijne kinderen zoover noodig, in vaderlijke liefde kastijdt, en zij ook vaak door lijden geheiligd worden ; en dat Hij ook daarin met hen op een allerbijzonderste wijze handelt ; maar dat zij steeds moeten vasthouden wat de confessie leert : Dat ons niets bij geval overkomen kan, maar door de beschikking van onzen goedertieren hemelschen Vader, die voor ons waakt met eene vaderlijkezorg, houdende alle schepselen onder Zijn bedwang, alzoo dat niet een haar van ons hoofd (want die alle geteld zijn)......op de aarde vallen kan zonder den wil onzes Vaders." Wetende derhalve dat Hij ons kastijdt tot ons nut, en dat Hij met de verzoeking ook de uitkomst geven zal, willen wij steeds in 't geloof bukken, vertrouwen, aanbidden, en gehoorzamen, Hem in alles de eer Zijns Naam gevende.

Gij dan, geliefde jonge broeders, die nu uittreedt in den wijngaard des Heeren, ziet uit dit alles dat gij door den Heer tot allerbijzonderst werk geroepen wordt ; maar ook de belofte hebt van allerbijzonderste leiding en bewaring en ondersteuning. Vraagt dus daarbij naar niets dan naar wat uw Heer wil en wat Hij belooft. Gij staat met een heilig werk in eene allerbijzonderste betrekking tot uwen God en Verlosser, en in Hem tot den medemensch. Hier werkt God op eene gansch bijzondere wijze ; immers, als Hij hier niet op bovennatuurlijke wijze u sterkt en gebruikt, en uw werk zegent, wordt zijn gansch bijzonder doel—nu ook uw doel niet waar,—niet bereikt. Van uwe zijde hangt hier alles af van uw geloof ; het geloof dat Gods kracht aangrijpt en door de liefde werkt. Gij ziet hoe letterlijk alles wat uw God u gegeven heeft, alle kennis zonder uitzondering, alle middelen en krachten en gelegenheden, heilige talenten zijn die tot dat hooge doel geheiligd en gebruikt moeten worden ; en gij u zelf met dat alles hebt te beschouwen als een offer, om den Heer tot een lieflijke reuk door het heilige vuur verteerd te worden. Uw geloof rust echter niet op uwe talenten, uwe liefde of uwen ijver, maar op Hem die u roept ; wetende dat Hij getrouw is en van den hemel 't u zal doen gelukken. Hem alleen zij door u en door ons allen toegebracht de dank, de eer en de heerlijkheid tot in eeuwigheid.—Amen.

HET EINDE DER WERELD.

DIE den Bijbel als goddelijke openbaring aanneemt, laat zich ten opzichte van de vraag, wat het einde der wereld zijn zal ? leiden door wat hij leest in 2 Petr. 3 : 3—13. De apostel beschrijft daar de spotters van zijnen tijd en de oorzaak hunner spotternij—een beschrijving die ook op onzen tijd past. Jeruzalem was verwoest, en Christus was toch niet gekomen ten oordeel. Toch beweert Petrus, dat de wereld bij het eindoordeel door vuur zal verwoest worden. Ook berekent God den tijd niet zooals de mensch doet. Dat de Heere den dag des oordeels vertraagt, is om allen de gelegenheid tot zaligheid te geven. Die dag blijft dus wachten op de verkondiging van het Evangelie onder alle volken. Breekt hij aan dan zal hij zijn als een dief in den nacht, en dan " zullen de hemelen met een gedruisch voorbijgaan, en de elementen branden en vergaan, en de aarde en de werken die daarin zijn verbranden." Langs welken weg dit alles plaats zal hebben, zegt hij ons niet. De schrift bevredigt niet onze nieuwsgierigheid, noch stoort zij zich aan ons oordeel aangaande de mogelijkheid of onmogelijkheid van wat zij ons bekend maakt. Door " hemelen " zou men kunnen verstaan den sterrenhemel of onze atmosfeer, doch ook hier kunnen wij noch het eene noch het andere met zekerheid vaststellen. Jesaja spreekt van een oordeel over alle volken, en in verband daarmede van een oordeel in de hemelen : "al het heir der hemelen zal uitteren en de hemelen zullen toegerold worden gelijk een boek, en al hun heir zal afvallen, gelijk een blad van den wijnstok afvalt, en gelijk een vijg afvalt van den vijgeboom." (Jes. 34 : 3 en 4.) In hoofdstuk 51 : 6, zegt dezelfde profeet, " de hemel zal als een rook verdwijnen, en de aarde zal als een kleed verouden en hare inwoners zullen van gelijke sterven." Job spreekt van de geschiedenis der wereld als eene van geboren worden en sterven ; " alzoo ligt de mensch neder en staat niet op ; totdat de hemelen niet meer zijn, zullen zij niet meer opwaken, noch uit hunnen slaap opgewekt worden." Welke veranderingen hemel en aarde

dan ook zullen ondergaan, leert de apostel toch, dat de aarde, die het tooneel van Christus verlossings werk was, niet geheel zal verdwijnen, maar voor nog heerlijker doeleinden vernieuwd zal worden.

Doch "waar engelen bevreesd zijn te treden, daar stormt de hedendaagsche wetenschap binnen." Met een glimlach over de eenvoudige bijbelsche beschouwingen aangaande den oorsprong en de bestemming der wereld en des heelals, treedt zij op om ons het ontstaan, de geschiedenis en de toekomst van al 't bestaande met wetenschappelijke zekerheid te verkondigen. Laat ons hooren wat zij leert omtrent het ontstaan en het einde der wereld? Zij beweert dat ons zonnestelsel oorspronkelijk een nevelvlek was. Door zwarte kracht samengedrongen en in beweging gebracht werden kringen afgeworpen, die op hunne beurt planeten vormden, die zich wentelden om de centrale massa, waaruit de zon is ontstaan. Door de samendrukking dier massas werd er gedurig hitte veroorzaakt en uitgegeven. Hoe lang die hitte duren zal hangt af van de grootte der afzonderlijke samentrekkende massas. De maan is dan een voorbeeld van een massa zoo samengedrongen, dat zij reeds alle hitte uitgedeeld heeft. De aarde bezit nog eenige mate van hitte, hoewel zij reeds veel door uitstraling verloren heeft. Jupiter en Saturnus zijn lichamen die nog veel heeter zijn dan onze aarde. De enorme massa waaruit de zon bestaat, en de ontzettende samentrekkende werkzaamheid die door haar voortgezet wordt, veroorzaken zulk een ontzettende hitte, die zij in proportie zoo langzaam uitgeeft, dat hare oppervlakte altoos in een gloeienden staat blijft. Derhalve kan zij nog eeuwen aaneen voortgaan hitte uit te stralen. Doch eens komt hieraan ook einde, en dan sterft alle leven op de planeten uit. Doch lang voor dien tijd zullen al de planeten den toestand der maan bereikt hebben. Dan zullen dampkring en oceanen onzer aarde reeds verdwenen zijn even als op de maan. De wetenschap leert dus, dat het einde der wereld het tegenovergestelde zal zijn van wat de Bijbel ons leert.

Prof. Rice van de Wesleyaansche Universiteit in Amerika zegt, dat alle wetenschappelijken toestemmen moeten, dat onze aarde als woonplaats van planten en dieren leven een einde moet hebben; want een planeet of planeten-stelsel heeft een levensloop, die even zeker als die van elke plant een einde komen moet. De wijze waarop dit geschieden zal beschrijft hij als volgt: "de aarde is aan 't afkoelen, en dit is reeds eeuwen aan den gang. Hetzelfde zal plaats vinden met de zon; tot op een zeker punt zal zij door samentrekking in hitte toenemen en dan afkoelen. Of zij dat punt reeds bereikt heeft weten wij niet; doch eenmaal moet zij ertoe komen en dan hare hitte verliezen, totdat die later te gering zal zijn om het leven op onze aarde te doen voortduren. Dus in den gewonen loop der natuur moet alle leven eens op deze wereld een einde nemen.

En wat zal dan de mogelijke toekomst zijn van deze aarde, waarop alle leven verstorven is? Haar wacht hetzelfde lof als dat hetwelk men aan alle hemellichamen voorspelt; zij zal in rook en damp verdwijnen. Den weg, waarlangs zij hare ontbinding te gemoet gaat, beschrijft men als volgt: Men neemt aan een medium, waardoor het licht der sterren naar onze aarde gevoerd wordt. Dat medium, dat men 'ether' noemt, moet derhalve het gansche heelal vervullen, en is oneindig veel dunner en ligter dan onze atmosfeer. In dezen ether bewegen zich de planeten en daaronder ook onze aarde. De weerstand dien dit medium aan het voortbewegend lichaam biedt, is wegens de bijna oneindige dunheid van het medium bijna oneindig gering; derhalve kan dat lichaam met bijna onverminderde snelheid voortgaan. Doch hoe gering ook die weerstand moge zijn en hoelang hij ook moge duren, eindelijk zal daardoor toch de beweegkracht van dat lichaam verminderd worden. Nu weet men dat onze aarde en al de planeten, om hunne onderscheidene banen om de zon te blijven, met eene zekere snelheid reizen moeten. Gaan zij die te boven, dan is de aantrekkingskracht der zon niet genoegzaam om ze te bedwingen, en dan vliegen zij de ruimte in. Vermindert hunne snelheid dan wordt de aantrekkingskracht der zon te sterk; en dan worden zij uit hunne banen naar de zon heen getrokken. Derhalve, als in den loop der eeuwen de wederstand van den ether de snelheid, waarmede de aarde om de zon gaat, verminderd zal hebben, zal de aarde naar de zon getrokken worden. De vaart waarmede de aarde op de zon zal aanloopen is die van een steen, die uit de hoogte valt, en gedurig toeneemt. Hoe groot die snelheid zijn zal kan men zich voorstellen, als men de aarde beschouwt als vallende op de zon door een afstand van 92,000,000 mijlen. De slag die daarvan het gevolg zal zijn, zal een onbeschrijflijke hitte veroorzaken; en hitte die niet uitstraalt wordt veranderd in beweging van uitbreiding. Gevolgelijk zal de schok, teweeg gebracht door het vallen van al de planeten, een na den andere, op de zon, ten gevolge hebben een algemeene verdamping, waardoor ons zonnestelsel zijn oorspronkelijken nevelachtigen staat zal bereiken. Die nevelachtige massa zal dan opnieuw beginnen om een zonnestelsel te vormen.

De ontbinding onzer aarde door hitte kan echter ook langs een anderen weg verkrijgen worden. De maan beweegt zich eveneens door ether heen. Wordt nu in den loop des tijds hare vaart verminderd, dan wordt zij naar de aarde getrokken. Valt zij op de aarde met de snelheid verkregen door een val van 240,000 mijlen, dan is de slag genoegzaam tot voortbrenging van een allesverteerende hitte. Niemand kan ons echter bewijzen, dat zulk een mogelijke val van de planeten op de zon, of van de maan

op de aarde, alleen dan kan plaats hebben, wanneer eerst alle leven op onze aarde door afkoeling der zon een einde zal genomen hebben.

Dan verliest men hier ook uit 't oog, dat, volgens Lord Kelvin, de botsing van twee *vaste* lichamen ook ten gevolge kan hebben hun uiteen spatten in onderscheidene brokken, die met groote snelheid de ruimte ingezonden worden. De beweging, die deze brokken bezitten, wordt dan niet in hitte omgezet, en in dit geval kan er geen verdamping plaats vinden. De ontdekkingen der wetenschap behooren immer onze diepste belangstelling op te wekken. Zelfs hare bespiegelingen hebben groote waarde voor den denkenden geest, zoolang men slechts in gedachte houdt, dat zij geen goddelijke openbaringen zijn, of daarmede gelijk te stellen.

In elk geval, al onderschrijven wij niet wat de wetenschap leert omtrent het einde der wereld, toch is het van belang op te merken, dat de Apostel Petrus op dit punt niets leert, dat met de jongste bespiegeling der wetenschap, wat de hoofdzaak betreft, in strijd is. Hoe verklaart de wetenschap nu dit feit, dat een eenvoudig visscher 1900 eeuwen geleden in hoofdzaak leerde, wat zij nu eerst ontdekt heeft?

Nieuw Licht op den Bijbel.

Slot.

Bevestiging van het Evangelie van Lukas.

VOORDAT ik echter van avond sluit, Geliefden, acht ik mij verplicht voor nog slechts één bijzonderheid aangaande dit "licht uit de archeologie" te verwijzen, om het onderwerp eenigszins volledig voor te stellen. Ik wensch uw aandacht bij het werk van Professor Ramsay te bepalen, die de opschriften in Klein Azië ontcijferde, en de historische waarde van de geschriften van Lukas bevestigde, vooral van de Handelingen der Apostelen.

Ik herinner mij een tijd in mijn jeugd toen ik van die volkstelling in Palestina las, die aan de geschiedenis onbekend is, en hoe dat ik geschokt voelde bij de gedachte dat Lukas niet te vertrouwen was; en tot onlangs meende men, dat de verwijzing naar die volkstelling het bewijs leverde, dat Lukas een onnauwkeurige geschiedschrijver was. Doch door middel van een reeks van opschriften, waarvan één onverwachts in Venetië ontdekt werd, heeft Prof. Ramsay aangetoond, dat zulk een volkstelling feitelijk gehouden werd, en wel geregeld om de veertien jaren; en dat de eerste ervan in het jaar 6. v. C. plaats vond. Het Venetiaansche opschrift maakte melding van eene tweede volkstelling, die namelijk van veertien jaren later. En niet slechts dit, maar dat een later volkstelling de *apographie* genoemd werd; en Lukas maakt juist gebruik van den technischen term. Op deze wijze ontdekken wij den datum van Christus geboorte, die zes jaren vóór de door ons gevolgde jaartelling moest plaats gevonden hebben.

Dit is slechts een greep uit een reeks van merkwaardige bevestigingen, die door dezen beroemden oudheidkundige, Prof. Ramsay, gedaan werden. Hij heeft aangetoond hoe dat de geschiedschrijver in het verhaal van de Handelingen telkens naar den staatkundigen toestand verwijst, en naar de namen van de magistraten in die steden van Klein Azië, en wel op een wijze die zijn grondige kennis van zijn tijd doet blijken. Hij gebruikt termen, en beschrijft toestanden uit dien bijzonderen tijd, die een paar jaren tevoren, en een paar jaren later, niet bestonden.

Ik zal mij van avond niet met de bijzonderheden bezig houden. Maar het is even alsof een schrijver, die over Londen van voor twintig jaren sprak, naar den Voorzitter van de Londensche Bouwcommissie verwees; en dat men eeuwen later, als men geheel vergeten heeft dat er ooit een Voorzitter van de Londonsche Bouwcommissie was, zou beweren dat de Voorzitter van den Graafschapsraad de de voornaamste magistraat van Londen was, en dat er voorheen hoegenaamd geen bestuur van Londen bestond, dan alleen door den burgemeester; en dat men alsdan den schrijver, die van den voorzitter van de Londensche Bouwcommissie sprak, niet zou gelooven. En toch, kan men een duidelijker bewijs voor de echte historische waarde van een schrijver hebben, dan dat hij een uitdrukking gebruikt, die vergeten werd op het oogenblik toen zij werkelijk geldig was? In het verhaal der Handelingen toont Lukas ons telkens zijn volmaakte kennis van de toestanden om zich, en een nauwkeurige woordenkeus, die bewijzen dat hij een echte geschiedschrijver is. Uit de opschriften kan Prof. Ramsay een reeks van gebeurtenissen aanhalen, die duidelijk ophelderen al wat met Paulus in Klein Azië gebeurde: b. v. een dankoffer aan een rivier, na uit het gevaar van erin te verdrinken gered te zijn; een grafschrift over een politie agent, die door roovers gedood werd; een verwijzing naar de politie voor een oproerig land; en een stationarius of straatwacht om verloopen slaven te vangen, die de gevaarlijkste roovers zijn. Al de gevaren, die Paulus in zijn brief opnoemt, zou hij in Klein Azië ondergaan hebben, uitgenomen de schipbreuk.

Voorts zijn de verwijzingen naar Philippi en Thessalonika bijzonder nauwkeurig. Te Philippi droegen de magistraten den eigenaardigen naam van "strategoi." Zoo noemt Lukas hen ook, en uit een opschrift zien wij, dat dit werkelijk de naam was. In Handelingen XVII, worden de magistraten te Thessalonika "politarchoi" genoemd, een woord, dat aan de Grieksche taal onbekend is, en daarom hebben de geleerden beweerd, dat het een drukfout is—het moet óf "poliarchoi" zijn, óf, meenden zij, Lukas heeft het woord verdicht. Maar nu zijn de opschriften vermenigvuldigd geworden, en wij hebben niet minder dan zeventien voorbeelden waar de magistraten van Thessalonika den buitengewonen naam van "politarchoi" dragen.

De merkwaardige ontdekking, door den heer Wood, van den tempel van Diana te Efeze, werpt soortgelijk licht op het verhaal van Lukas. Wij lezen daar dat, toen Paulus in het jaar 57 te Efeze was, Demetrius de voorzitter was van de commissie die zorg droeg voor den grooten tempel van Artemis. Zijn naam staat er op het opschrift. Hier vinden wij ook den eigenaardigen term "de Asiarch," die in de oude vertaling overgezet werd in den "overste van Azië," die de meest onwaarschijnlijke en belachelijke uit-

drukking scheen. De naam Asiarch was de technische term voor de priesters die het beheer over den dienst van den keizer hadden. Lukas gebruikt hem, en verwijst naar den Asiarch te Efeze die Paulus redde; hetgeen in volkomen overeenstemming is met de edelmoedigheid waarmede de Romeinsche Regeering op het nieuwe geloof gedurende de Handelingen der Apostelen behandelde.

Doch ik zou u vervelen door verder te gaan. Ik ben nog maar halverwege met een verhaal, dat na lange jaren nog niet geeindigd zal zijn. Het is merkwaardig dat er in deze bijzondere periode van de geschiedenis der wereld, toen de wetenschap deze uiterlijke vragen aangaande den datum en de geschiedenis en de echtheid van den Bijbel opperde, zulke eigenaardige en nauwkeurige bevestigingen van de vertrouwbaarheid van het Bijbelsche verhaal gevonden zouden worden in de vergeten talen, in de verzamelingen van spijkerschriften die duizenden van jaren in de zanden van Mesopotamië begraven waren, en in de opschriften van gebroken tempels en graftomben die over het uitgestrekte gebied van Klein Azie verspreid lagen. Het schijnt mij alsof deze feiten, die ik u van avond voorgehouden heb, tot ons gekomen zijn gelijk de opgehevene hand des Heeren om ons te waarschuwen. "Gij loopt gevaar," schijnt Hij te zeggen, om het verhaal te wantrouwen, dat, hoe menschelijk ook in zijn vorm, en hoe verscheiden in karakter, toch het geschreven Boek is waardoor ik mijn wetten aan de wereld en den weg der zaligheid aan de menschen bekend gemaakt heb. Gij loopt gevaar het op ongenoegzame gronden te wantrouwnn, en de hoop, die het bevat, uit het hart van den mensch uit te rukken. Ik waarschuw u! "Tast Mijn gezalfden niet aan, en doet Mijn profeten geen kwaad."

Gij en ik kunnen van avond zeggen dat de Bijbel nog nooit, sedert het gezag van de middeleeuwsche kerk gebroken werd, of sedert den aanvang der moderne kritiek, zoo bewaarheid, zoo bevestigd, zoo gerechtvaardigd is geworden voor de oogen der wetenschap en der waarheid als het voertuig van de openbaring Gods. Laat ons onserin oefenen om den Bijbel met grooter eerbied te onderzoeken, opdat wij door onze kennis de onkundige tegensprekingen dergenen mogen weerleggen, die twijfel aan de waarheid van God willen opwekken.

---o---

De Levensduur der Sterren.

In oude tijden dacht men, dat de sterren zoovele vuurpunten waren, die gehecht zijn aan een hol gewelf, dat de aarde omgeeft. In het midden der 16de eeuw onzer jaarstelling, beweerde *Copernicus*, (de eerste die leerde dat de aarde een der planeten is, die zich om de zon bewogen), dat de sterren veel verder dan de zon van ons verwijderd waren, zonder echter iets meer aangaande haren aard vast te stellen. *Kepler* kwam tot de overtuiging, dat de sterren, om op zulk een afstand zichtbaar te zijn, van denzelfden lichtgevenden aard als de zon moesten zijn. Alle pogingen echter om van twee uiterste punten in den kring, dien die de aarde jaarlijksch in haren loop om de zon omschrijft, met de sterren een driehoek te vormen, ter berekening van den afstand dier lichtpunten, bleven vruchteloos. De denkbeeldige lijnen alzoo getrokken schenen evenwijdig te blijven. In 1838 echter bewees *Bessel* van Königsberg, dat een kleine ster in het sterrenbeeld van de zwaan (bekend als 61 Cygni), van de twee uitersten van de baan der aarde waargenomen, een hoek vormt van bijna twee-derden eener seconde van een cirkelboog. Daaruit berekende hij den afstand dier ster als 600,000 maal grooter dan die der zon. Latere metingen met nauwkeuriger instrumenten brengen den afstand echter op 440,000 maal grooter dan die van de zon. Ongeveer denzelfden tijd ontdekte Professor *Henderson* van Edinburg, (toen bezig met sterrekundige waarnemingen aan de Kaap) dat ook de afstand van α Centauri berekend kon worden. Hij stelde dien op 180,000 maal grooter dan die van de zon; doch latere berekeningen vermeerderden deze cijfers tot 270,000. Het licht van deze ster, die wij elken avond aanschouwen, neemt $4\frac{1}{2}$ jaren om ons te bereiken. Sedert dien tijd heeft *Dr. Gill*, onze sterrekundige, en anderen den afstand van ongeveer 50 sterren berekend. Daaronder valt onze prachtige zuider ster Sirius, die berekend wordt 556,000 maal verder van ons verwijderd te zijn dan de zon.

De gevolgtrekkingen die men uit deze berekeningen maakt zijn belangrijk. Als b.v. onze zon geplaatst zou worden op gelijken afstand van ons als Sirius, dan zou zij ons toeschijnen als eene ster van de derde grootte; en 75 zulke zonnen zullen noodig zijn om ons op zulk een afstand zoo veel licht te geven als Sirius ons geeft. Met andere woorden, Sirius is 75 maal grooter dan onze zon. Het is echter onmogelijk te zeggen of onze zon de gemiddelde glans van de zonnen des heelals bereikt, hoewel het zeker is dat de ster van Bessel veel kleiner is dan zij. Dr. Gill meent, dat men tegenwoordig in staat is een hoek van een-vijftigste deel eener seconde van een cirkelboog te meten, en dat een star die zulk een hoek aangeeft, (van de twee uitersten van de baan der aarde waargenomen), een afstand aanduidt van meer dan tien millioenen maal den afstand van de zon. Ongetwijfeld ligt derhalve slechts een gering deel van het sterren heir binnen dezen afstand.

De sterren zijn dus zonnen, en het leven van een ster is dat van een zon. Door *leven* bedoelen wij eene opvolging van veranderingen en werkzaamheden, en door *dood* het einde van al dezen. De vraag is dan, kunnen wij zulke veranderingen aan de zon toeschrijven, en zijn er eenige aanduidingen, dat ook de zon eenmaal sterven zal? Daar nu de zon gedurig een ontzaglijke hoeveelheid hitte uitgeeft is het zeker, dat haar voorraad uitgeput moet worden, tenzij die op eene voor als nog niet ontdekte wijze aangevuld worde. Tenzij dus iets onvoorziens gebeure, moet er een tijd komen, wanneer de zon haren glans zal verloren hebben, en een donker lichaam geworden zijn. Pogingen zijn aangewend om den levensduur der zon te berekenen, doch zoovele gegevens ontbreken, dat men daaromtrent met geene mate van zekerheid spreken kan. *Helmholtz* heeft echter berekend dat de hitte, die ontstaat door de samentrekking van de gassen, waaruit de zon bestaat, genoegzaam is, om haar licht en hitte nog vele millioenen jaren te doen voortduren.

Men meent dat de oorsprong van alle sterre-leven gezocht moet worden in die kleine lichtwolkjes, die bij duizenden over de oppervlakte des hemels verspreid zijn, en waarvan die in de sterrebeelden van Andromeda en Orion de meest indrukwekkende zijn. De afstand

dezer lichtwolkjes kunnen om vele redenen niet berekend worden, toch meent men op goede gronden te kunnen beweren, dat zij niet minder dan een millioen maal verder dan de zon van ons verwijderd kunnen zijn. De grootte daarvan moet op zulk een afstand zoo ontzaglijk zijn, dat ons geheel zonnestelsel een onbeduidend deel er van zou beslaan. Door spectraal-analyse heeft men bevonden dat het licht dezer wolkjes dat van gas is. Zijn die gassen nu onderhevig aan de wet der zwaarte-kracht, dan is het moeielijk niet te zien, dat zij de stof zijn, waaruit in de toekomst sterren vervaardigd zullen worden. Zoo meent men dan ook dat ons zonnestelsel ontstaan is. In de diepte van het verledene bestond ons geheel stelsel uit een lichtwolk. Door samentrekking, onder den invloed van de wet der zwaarte-kracht, werden kringen afgeworpen waaruit de planeten ontstaan zijn, terwijl uit de centrale massa de zon gevormd werd. Zoo zouden volgens de sterrekundigen de sterren geboren zijn.

Maar zijn er nu ook eenige bewijzen dat sterren een zeker levensduur hebben en dan sterven ? Zijn er voorbeelden van uitgebrande en derhalve duistere sterren ? Een duistere ster kan op tweederlei wijze door ons waargenomen worden : zij kan in haar omzwerven door de ruimte tusschen ons en een schijnende ster komen en deze geheel of gedeeltelijk voor ons oog verbergen ; of een duistere kan zoo nabij een schijnende komen, dat zij door hare aantrekkings kracht deze in haren loop hindert, in welk geval het mogelijk is uit die verstoring het bestaan van de eerstgenoemde af te leiden. Langs beide wegen heeft men duistere sterren ontdekt. In een rechte lijn aan de linkerzijde van de helderste ster in Perseus vindt men Algol, de meest bekende der veranderlijke sterren. Reeds in 1669 heeft *Montanari* de veranderlijkheid van het licht van Algol waargenomen, doch eerst in den tegenwoordigen tijd is men in staat geweest die verandering met nauwkeurigheid te meten. In tusschen ruimten van 2 dagen 10 uren 48 minuten en 52 seconden begindt het licht dezer ster af te nemen. Dit duurt $4\frac{1}{2}$ uren, in welken tijd haar gewoon licht met 3/5 verminderd wordt, en welke vermindering dan 20 minuten duurt. Uit de analyse van dit zeer verminderd licht blijkt dat de verandering niet in Algol zelve te zoeken is. Reeds in 1782 had *Goodriche* aan de hand gegeven dat de oorzaak dier verandering aan een duistere metgezel te wijten was. Deze verklaring van dit verschijnsel is aan meer dan een wetenschappelijken toets in lateren tijd onderworpen, en bewezen de juiste te zijn. In 9 andere sterren, die aan eene soortgelijke verandering onderworpen zijn, meent men dat de oorzaak dier verandering gezocht moet worden in de aanwezigheid van een duistere metgezel.

De duistere metgezel van Algol is ons dus een voorbeeld van een gestorvene ster. Hoe vele zulke doode sterren er zijn in 't heelal zal niemand kunnen bepalen ; doch de kennis die wij hebben van den afstand der sterren van elkander is zoodanig, dat het wel mogelijk is, dat de doode sterren de levende ver in getal overtreffen, en toch zoo ver van elkander verwijderd zijn dat zij geen waarneembaren invloed op de levende sterren uitoefenen. Aanneemende dat de oorsprong eener ster in de lichtwolkjes moet gezocht worden, meende men vroeger dat haar dood te wijden is aan de vermeerdering van haar temperatuur, veroorzaakt door het gedurig uitgeven van hitte. Doch *Homer Lane* heeft in 1870 bewezen dat, als de zon in een gasachtigen staat verkeert, (want men heeft de theorie van Herschel en anderen, dat de zon een vast of eene gesmolten massa is, laten varen), de hitte veroorzaakt door de samendrukking van gassen veel grooter is, dan door de zon wordt uitgegeven, Derhalve zou het uitgeven van hitte geene vermindering van temperatuur te weeg brengen. Men meent zelfs dat het mogelijk is dat de temperatuur der zon in het ver verledene lager was dan thans.

De levensgeschiedenis eener ster is derhalve als volgt. De lichtwolk waaruit een ster geboren wordt is een verzameling van gassen, die niet noodzakelijk een hooge temperatuur behoeven te hebben. Door de wet der zwaartekracht worden al de bestanddeelen naar een punt samengetrokken, en zoo verkrijgt de massa een ronden vorm. De samendrukking veroorzaakt hitte, die naar buiten uitstraalt. Door die uitstraling drukken de bestanddeelen nauwer tezamen, veroorzakende meerdere hitte, die de kleine vaste of vloeiende bestanddeelen in de massa in gassen verandert. De buitenste randen van deze ontzaglijke massa van gas worden langzaamerhand koeler en veroorzaken een circel van wolken,—een lichtkring zoo als onze zon thans bezit. De ster heeft nu haren middelbaren leeftijd bereikt. Na verloop van eeuwen, misschien door verdikking van den lichtkring of misschien door zoodanige verdikking van het inwendig deel, dat de wetten die gassen beheerschen niet langer gehoorzaamd worden, houdt de verhooging van temperatuur op, en wordt die vervangen door een gedurigen val. Nu heeft de ster zijn ouderdom bereikt. Nog slechts eenige eeuwen en dan houdt hare uitstraling van licht en hitte op, en is zij gestorven.

Men meent dat men onder de zichtbare sterren dezulken kunnen aanwijzen die de verschillende perioden des levens bereikt hebben. Deze meening is gegrond op de spectraal-analyse van het licht van sommigen der sterren ; doch hierover kan men voor als nog niet met zekerheid spreken. Is men echter op 't rechte spoor dan zal men in de toekomst te weten kunnen komen of onze zon in hare jeugd, middelbaren leeftijd, of ouderdom verkeert. Sommigen zijn van gevoelen, dat onze zon nog in hare jeugd is, en in de verre toekomst nog aan Sirius gelijk zal worden in glans.

Eene andere vraag waarmede men zich bezig gehouden heeft : of eene herleving van doode sterren mogelijk is ? Men heeft reeds lang waargenomen dat de sterren, even als onze zon, in beweging zijn. Uit die waarnemingen berekent men dat Sirius in 1400, Arcturus in 700 en eene star in den grooten Beer in 257 jaren hare plaats aan den hemel verandert ter lengte van den middellijn der volle maan. Wetende ten naaste bij den afstand der genoemde sterren, berekent men dat zij zich bewegen met de snelheid van 10, 130 en 227 mijlen per seconde respectievelijk. Ook berekent men dat onze zon met eene snelheid van 12 tot 18 mijlen per seconde in de richting van Vega vliegt. Een eeuw geleden meende men te zullen kunnen ontdekken dat alle sterren, ook onze zon erbij, zich ordelijk om eene colossale zon als middelpunt bewegen. *Kant* dacht aan Sirius ; anderen hebben aan andere sterren gedacht ; *Mädler* in 1846 dacht dat alle sterren door de vereenigde aantrekkingskracht der Zeven-

gesternte bestierd worden. Latere waarneming hebben aan deskundigen alle hoop op de ontdekking van ordelijke bewegingen onder de sterren ontnomen. Zij schijnen in alle richtigen door de ruimte te vliegen.

Men houdt het voor bewezen, dat de vernietiging van beweging hitte veroorzaakt, m.a.w. dat beweging in hitte kan omgezet worden. Veronderstel nu dat in den loop der eeuwen twee doode sterren, reizende in tegenovergestelde richtingen en met dezelfde snelheid, met elkander in botsing komen, dan zal de hitte daardoor veroorzaakt genoegzaam zijn, om beide lichamen in een wolk van gas te veranderen. Uit die gas zal dan weder een ster geboren worden en een langen levensloop hebben; doch langs dezen weg krijgt men telkens eene ster minder. Geen wonder dus, dat, indien deze verklaring van de werking der natuur juist is, de wetenschap in vervolg van eeuwen niets anders in 't verschiet ziet, dan eene verzameling van doode stof, als eenige gedachtenis aan een eens prachtig Heelal van Zonnen. Zoodanig is het lot van een Heelal zonder een God, of van een Heelal dat wel een God tot oorsprong heeft, maar wiens almacht met de schepping uitgeput is, of wiens gansche raad en bedoeling met die schepping door het eindig verstand van den mensch doorgrond zijn. Zulk een God is echter de onze niet.

—o—

UIT DE SLAVERNIJ.

(Naar het Engelsch van Booker Washington).

ANGSTIGE DAGEN EN SLAPELOOZE NACHTEN.

HET kerstfeest van 't eerste jaar van ons verblijf te Alabama gaf ons een verder inzicht in 't leven des volks. Den dag te voren werd er door tallen van kinderen aan de deur geklopt, vragende om "kerstgeschenken." Ik meen dat wij een vijftigtal zulke aanzoeken hadden tusschen 2 uur en 5 uur in den morgen. Die gewoonte heerscht tot heden over dit deel van het Zuiden. In den slaventijd was het de gewoonte in alle Zuidelijke Staten om alle gekleurden bij gelegenheid van het kerstfeest een week lang vakantie te geven. De mannen en dikwijls ook de vrouwen werden dan verwacht dronken te zijn. Alle werk werd gestaakt tot na het nieuw jaar, en zelfs diegenen, die anders geen drank gebruikten, dachten er niets van zich in dien tijd daaraan te buiten te gaan. Geweren, pistolen en kruit werden algemeen gebruikt.

Gedurende dien vakantietijd ging ik het volk op een afstand van de stad op een plaats bezoeken. Het was aandoenlijk te zien hoe zij in hunne armoede trachtten zich te vermaken. In eene hut vond ik vijf kinderen, die niets anders hadden om zich aan de komst van den Christus te herinneren, dan een bos "klappertjes," die zij onder elkaar bezig waren te verdeelen. In een ander hut had een zestal volwassenen niets anders dan een gember-koek van omtrent 5d. waarde. Een ander huisgezin had niets anders dan een paar stukken suikerriet. In één huis vond ik man en vrouw rondom een beker gemeen "whisky," waaraan zij bezig waren zich te goed te doen—de man zijnde een der plaatselijke leeraars. In de meerderheid van gevallen zag men geene andere herinnering aan de geboorte van Christus dan dat het volk ledig ronddrentelde. Des avonds hadden zij danspartijen, waarbij veel whiskey gedronken, en een of ander geschoten of met een scheermes gesneden werd. Gedurende dit bezoek ontmoette ik een ouden neger, een van de vele plaatselijke predikers, die mij uit Adams ondervinding in Eden wilde bewijzen, dat alle arbeid van God vervloekt en derhalve zondig was. Hij gevoelde zich zeer gelukkig, omdat hij nu, ten minste voor een week, vrij van zonden leefde.

In de school beijverden wij ons de leerlingen de beteekenis en de behoorlijke viering van 't Kerstfeest duidelijk te maken. Zoozeer slaagden wij in onze poging dat ik nu gerust zeggen kan, dat dit feest, niet alleen in onze onmiddelijke omgeving, maar overal waar onze leerlingen gingen, eene nieuwe beteekenis gekregen heeft. Die tijd wordt nu door onze leerlingen besteed om het lot van de ongelukkigen te verzachten. Niet lang geleden besteden onze jongelieden een vakantiedag in de herbouwing van een hut, voor een oude hulpelooze vrouw van ongeveer 75 jarigen ouderdom. Bij eene andere gelegenheid toen ik hen bekend maakte, dat een arme leerling aan koude leed, ontving ik den volgenden dag twee jassen.

Dat de blanke bevolking van Tuskegee een neiging toonde om de school te ondersteunen, was daaraan te wijten, dat ik van den beginne aan getracht had hen te doen gevoelen, dat deze school geene vreemde planting was, maar een inrichting die aan hen behoorde. Zoodra zij bijdroegen tot den aankoop van het eigendom, begonnen zij ook belang in de stichting te stellen, en een gunstige houding daar tegenover aan te nemen; en ik kan heden betuigen, dat zij geene warmere vrienden telt dan de blanke ingezetenen van Tuskegee, van Alabama en van geheel het Zuiden. Van den aanvang heb ik mijn volk geraden in vriendschappelijke betrekking tot hunne blanke buren te staan, met hen samen te werken in de bevordering van plaatselijke belangen, en hen zelfs raad te plegen ten opzichte van het uitbrengen hunner stemmen.

Aan het einde van drie maanden konden wij aan Generaal Marshall de £50 terug betalen, en binnen nog twee maanden hadden wij de andere £50 ook bijeen, en ontvingen transport van de 50 morgen gronds. Het was ons een genoegen een permanente plaats voor de school te hebben, maar evenzeer te weten, dat het geld daarvoor door blanken en gekleurden bijeengebracht was.

Onze tweede poging was om meer grond te verbouwen, en tegelijk onze leerlingen in de boerderij op te leiden. Al de inrichtingen te Tuskegee ontstonden in natuurlijke en logische orde uit onze behoeften. Wij begonnen de boerderij, omdat wij voedsel wilden hebben. Vele leerlingen konden slechts enkele weken achtereen in de school blijven, omdat zij zoo weinig geld hadden om voor hun logies te betalen. Door hun arbeid te verschaffen konden zij genoeg geld verdienen om de 9 maanden van 't schooljaar aan de Inrichting te blijven. Het eerste dier waarvan de school bezitter werd was een oude blinde paard, dat ons door een blanken ingezetene ten geschenke gegeven werd; en thans bezit de school meer dan 200 paarden, veulens, muilen, koeien, kalveren en ossen, en omtrent 700 varkens met een groot aantal schapen en bokken.

De school nam gedurig in getal toe, zoozeer dat, nadat wij den grond bewerkt en de gebouwen in orde gebracht hadden, wij begonnen te denken aan de

stichting van een groot en stevig gebouw, waardoor wij invloed op het huizelijk leven der leerlingen konden uitoefenen. Eindelijk hadden wij plannen opgetrokken voor een gebouw dat berekend werd £1,200 te zullen kosten. Dit scheen een ontzaglijke som, doch de school moest vooruit of achteruit. Toen ons plan om te bouwen bekend werd, bood een blanke man, die een zaagmolen in de nabijheid had, mij aan om het hout, dat voor 't gebouw noodig was, ons te leveren onder geene andere securiteit dan mijne belofte, dat wij hem betalen zouden zoodra wij konden.

Mejufvr. Davidson begon andermaal kleine bijdragen in de omgeving te vragen voor ons nieuw gebouw. De geestdrift der gekleurden werd gaande gemaakt door 't vooruitzicht van een nieuw gebouw te hebben. In eene vergadering, belegd om fondsen te verzamelen, stond een oude neger op, die 12 mijlen gereisd had, en zeide dat hij twee varkens groot gemaakt en een ervan met zijne oskar meegebracht had, als zijne bijdrage tot de kosten van 't gebouw. eindigde met te zeggen: "eenig neger, die eenige liefde voor zijn ras bezit, of eenig respect voor zichzelven, zou bij de volgende vergadering een varken medebrengen." Een groot aantal mannen boden aan voor een aantal dagen hun arbeid aan het gebouw te geven.

Mejufvr. Davidson ging naar het Noorden om hulp te zoeken. Op de boot, waarmede zij overvoer, begon eene dame uit New York met haar te spreken, en vernomen hebbende van wat men te Tuskegee plan had te doen, gaf zij haar aan 't einde der reis een cheque voor £10. Deze was de eerste som die zij ontving. Daarna sprak zij in Kerken, Zondagscholen, en andere organisaties, en won langs dien weg gestadig het vertrouwen van de beste menschen in 't Noorden. Op deze wijze ging zij lang voort met het werk der inzameling, terwijl zij principale en onderwijzeres der meisjesschool was, en daarbij een werk onder de ondere bevolking en eene klas in de dorps Zondagschool had. Zij was nooit gelukkiger dan wanneer zij al hare kracht aan de zaak die zij lief had geven kon. Soms was zij 's avonds zoo vermoeid, dat zij zich niet ontkleeden kon, en eens terwijl zij in een kamer zat, wachtende op de vrouw des huizes, vond deze haar in slaap gevallen.

Dit eerste gebouw werd genoemd "Porter Zaal," naar den heer A. H. Porter van Brooklijn, N. Y., die eene aanmerkelijke som daarvoor gaf, toen wij in groot gelds gebrek verkeerden. Ik had beloofd op een zekeren dag £80 te betalen, en op den morgen van dien dag had ik geen vier shillings in mijn bezit. Om 10 uur kwam de post en bracht mij een wissel van mejufvr. Davidson voor £80, gegeven door twee dames te Boston. Twee jaren later toen onze vooruitzichten zeer donker waren, zonden dezelfde dames ons £1,200. Geene woorden kunnen de verbazing of de bemoediging die deze gift ons bracht genoegzaam beschrijven. Gedurende 14 jaren hebben diezelfde dames ons jaarlijks £1,200 gezonden.

Zoodra de plannen voor 't nieuw gebouw gereed waren begonnen de leerlingen de fondamenten te graven als de schooltijd voorbij was. Zij waren het denkbeeld nog niet geheel te boven gekomen, dat het nauwelijks behoorlijk was hunne handen te gebruiken; want, zoo als een het uitdrukte, zij kwamen daar "om opgevoed te worden en niet om te werken." Langzaam echter zag ik met genoegen dat zij meer gunstig tegenover het werken gestemd werden. Na eenige weken waren de fondamenten gelegd en bepaalden wij een dag voor de legging van de hoeksteen. Dit geschiedde 16 jaren na de afschaffing der slavernij; vóór dien tijd kon niemand een neger uit een boek onderwijzen zonder zich de veroordeeling der wet of van de openbare meening op den hals te halen.

De voornaamste toespraak werd bij deze gelegenheid geleverd door den Ed. heer Waddy Thompson, Superintendent van onderwijs voor het land; en om dien steen waren verzameld de onderwijzers, de leerlingen met hunne ouders en vrienden, de blanke beambten des lands, de voornaamste blanken van die omgeving, tezamen met de kleurlingen die 16 jaren te voren hun eigendom waren. Doch, voordat dat gebouw voltooid was gingen wij door zware tijden. Meer dan eens bloedde ons het hart als schuldbewijzen vervielen en wij geen geld hadden om ze te betalen. Die dergelijke ondervindingen niet doorgemaakt hebben kunnen niet verstaan, wat het beteekent maand na maand bezig te zijn gebouwen op te richten, zonder te weten waar het geld van daan moest komen. Ik herinner mij hoe ik in de eerste jaren te Tuskegee nacht na nacht op mijn bed heen en weer rolde, niet in staat om te slapen wegens de onrust en onzekerheid ten opzichte van het geld, waardoor ik gedrukt werd. Ik gevoelde dat wij het bewijs gingen leveren of de negers instaat waren de zaken van een groot opvoedkundig instituut al dan niet te beheeren. Ik wist dat als wij faalden het geheele ras daardoor benadeeld zou worden. Ik wist ook dat het vermoeden tegen ons was, en als wij slaagden men verwonderd zou zijn. Dit maakte den last die ons drukte tezwaarder. Toch ging ik nooit in onzen nood tot een blanke of gekleurde, die niet goedwillig was ons te helpen naar zijn vermogen. Soms leende ik kleine sommen van een halfdozijn personen om één schuldbewijs te betalen. Eén ding had ik echter besloten te doen: het credit van de inrichting hoog te houden: en zonder pochen mag ik zeggen, dat ik daarin al de jaren door geslaagd ben. Hierin volgde ik den raad van den heer Campbell, die mij, kort nadat ik het werk te Tuskegee begon, zeide: "Washington, houd in gedachte dat credit kapitaal is." Eens toen ik in de grootste geldelijke verlegenheid verkeerde stelde ik mijn bloot toestand aan Generaal Armstrong bloot, die zonder aarzeling mij een cheque gaf voor al het geld, dat hij voor eigen gebruik bespaard had; en deze was niet de eenige keer dat hij mij op die wijze hielp.

In den zomer van 1882 trouwde ik met Fannie N. Smith, van Malden die mede hare opvoeding te Hampton voltooid had. Dit was aan 't einde van het eerste jaar van mijn werk te Tuskegee. Zoo verkreeg ik een tehuis voor onze onderwijzers, die nu tot vier aangegroeid waren. Na 2 jaren stierf zij en liet een kind na, zonder gezien te hebben, waartoe de inrichting bestemd was, waaraan zij met mij al hare gedachten en tijd met ernst gewijd had.

Ontvangsten.

Met dank ontvangen van:—

Mevr. Morkel, 6/-; I. M. Pentz, (Maitland) 6/-; E. L. P. Steijn, (Philadelphia) 12/-; Ds. Thom, (Frankfort) 12/-; Ds. Grundlingh, (Cedarville) 6/-; per Eerw. I. P. de Villiers, 6/-; en Eerw. Vlok, 6/-; J. Cornelissen Jr., (Naries Namaqualand), 6/-; Ds. C. Jooste Trompsburg) 6/-; Ds. Helm. 6/-.

J. I. Marais

Stellenbosh, 10 Dec. 1904